II 5489
BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU
2022

ACADEMIA ROMANA
SECȚIA DE FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ

LIMBA ROMÂNĂ

XLV

1 - IUL. 1996

DIN CUPRINS:

● ANA VRĂJITORU, Sensul fundamental al cazurilor și relația actant–actat la substantivele din limba română ● ȘTEFAN GĂITĂNARU, Sistemul comparației în limba română contemporană ● ANDREI AVRAM, Note etimologice ● ANA-MARIA BARBU și EMIL IONESCU, Teorii gramaticale contemporane: Gramatica Centrilor de Sintagmă ● FLORIN VASILESCU, *Micul dicționar academic* și „Dicționarul tezaur al limbii române" – note de lexicograf ● ADRIAN VOICA, Relevanța unor construcții ritmice ●

1-6/1996

53279

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

COLEGIUL DE REDACȚIE

Acad. ION COTEANU – redactor-șef
MIOARA AVRAM – redactor-șef adjunct
GH. BOLOCAN
GR. BRÂNCUȘ
GH. CHIVU
ION GHEȚIE
VALERIA GUȚU ROMALO
THEODOR HRISTEA
MARIUS SALA
Membru corespondent al Academiei Române
LAURA VASILIU
RODICA ZAFIU

Redactori responsabili de număr: LAURA VASILIU și ION GHEȚIE

Apare de 12 ori pe an.

Pentru a vă asigura colecția completă și primirea la timp a revistei, apelați la serviciile de abonamente prin oficiile poștale și factorii poștali.

În țară, revista se poate procura prin poștă, pe bază de abonament la: RODIPET S.A., Piața Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax(401) 222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, 222 41 26, București; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Șos. Olteniței 35–37, Sector 4, P.O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, București; AMCO PRESS S.R.L., Bd. Nicolae Grigorescu 29 A, ap. 66, Sector 3, P.O. Box 57–88, Fax (401) 312 51 09, Tel. (401) 643 93 90, (401) 312 51 09, București (pentru cărți și reviste).

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb, precum și orice corespondență se pot trimite pe adresa comitetului de redacție al revistei „Limba română".

La revue „Limba română" paraît 12 fois par an.

Toute commande de l'étranger pour les travaux parus aux Éditions de l'Académie Roumaine sera adressée à: RODIPET S.A., Piața Presei Libere, nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax(401) 222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, 222 41 26, București; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Șos. Olteniței 35–37, Sector 4, P. O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, București, România.

Adresa redacției:
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76100 București
Tel. 410 38 46, 410 32 00, int. 2311

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76117 București
Tel. 410 38 46, 410 32 00, int. 2119

LIMBA ROMÂNĂ

0 - DEC. 2014

Anul XLV 1996 Nr. 1–6
ianuarie – iunie

SUMAR

GRAMATICĂ

ANA VRĂJITORU, Sensul fundamental al cazurilor şi relaţia actant–actat la substantivele din limba română 5
ŞTEFAN GĂITĂNARU, Sistemul comparaţiei în româna contemporană 19
D. CRAŞOVEANU, Observaţii privind infinitivul prezent al unor verbe din conjugarea a II-a 22

DISCUŢII
MIHAIL OPRESCU, Articolul ca marcă a individualizării 27

LINGVISTICĂ GENERALĂ

ANA-MARIA BARBU şi EMIL IONESCU, Teorii gramaticale contemporane: Gramatica Centrilor de Sintagmă 31

VIAŢA CUVINTELOR

ANDREI AVRAM, Note etimologice 57
EMIL VRABIE, Este cuvântul *scorţişoară* o formaţie românească independentă ? 63
I. ŞTEFAN, *Curat murdar* sau oximoronul la I. L. Caragiale 67

DISCUŢII
FLORIN VASILESCU, *Micul dicţionar academic* şi „Dicţionarul tezaur al limbii române" – note de lexicograf 71

ISTORIA LIMBII

OANA SITARU, Influenţe latino-romanice în textele româneşti traduse în secolul al XVIII-lea 77

LR, XLV, nr. 1–6, p. 1–162, Bucureşti, 1996

53279

LAURI LINDGREN, Mărturii despre limba română ale cărturarului suedez Georg Stiernhielm 85

FILOLOGIE

FLORENTINA ZGRAON, Scrieri populare româneşti într-un colligatum budapestan ... 91

DISCUŢII

ION GHEŢIE, Un specialist român la Siegen 99

VERSIFICAŢIE

ADRIAN VOICA, Relevanţa unor construcţii ritmice 103

ONOMASTICĂ

ADRIAN REZEANU şi FILOFTEIA MODORAN, Toponimia urbană. Dinamica numelor de străzi 115

HORIA STAMATIN, Toponimul *Horăiata* 122

RECENZII

LILIANA IONESCU RUXĂNDOIU, *Conversaţia. Structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite*, Bucureşti, Editura All, 1995 (Andra Şerbănescu) ... 131

GH. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, *Morfologia limbii române*. Ediţie revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Vox, 1996 (Vera Năstase) 134

MARIA VULIŞICI ALEXANDRESCU, *Sintaxa limbii române*, Oradea, Editura Imprimeriei de Vest, 1995 (Camelia Dragomir) 136

ELENA CIOBANU, MAGDALENA POPESCU-MARIN, MARIA PĂUN, ZIZI ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ, *Dicţionar practic al limbii române – Explicativ, etimologic, frazeologic şi enciclopedic*, Bucureşti, Editura Floarea Darurilor, 1995 (Andra Şerbănescu) 139

VIORICA GOICU, *Nume de persoane din Ţara Zarandului*, Timişoara, Editura Amphora, 1996 (Vasile C. Ioniţă) 141

ARNE HALVORSEN, *Le marquage de l'objet à référent personnel en roumain*, în *Actes du XIIe Congrès des Romanistes Scandinaves, Aalborg, 11–15 août 1993*, édités par Gerhard Boysen, Aalborg, University Press, vol. I, p. 161–170; *Le pronom neutre* ***asta*** *et le marquage de l'objet en roumain.* ***Am trăit s-o vedem şi pe asta !***, în „Revue Romane", XXIX, 1994, 2, p. 173–194 (Simona Tomulescu) 143

NOTE BIBLIOGRAFICE

OSWALD DUCROT, JEAN-MARIE SCHAEFFER, *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*. În colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Brassano, Georges Boulakia, Michel de Fornel, Philippe Roussin, Tzvetan Todorov. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vişan, Marina Păunescu, Bucureşti, Editura Babel, 1996 (Mihaela Popescu Gavrilaş), p. 145; ELSA LÜDER, *Procedee de gradaţie lingvistică* (ediţie revăzută şi adăugită). Traducere de Horaţiu Decuble, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 1995 (Oana Sitaru), p. 146; EUGENIO COSERIU, *Introducere în lingvistică*,

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Cluj, Editura Echinox, 1995 (Mihaela Popescu Gavrilaş), p. 148; MARIA CVASNÎI CĂTĂNESCU, *Limba română. Origini şi dezvoltare*. Studiu, antologie de texte vechi, explicaţii, glosar şi bibliografie, Bucureşti, Editura Humanitas, 1996 (Adriana Stoichiţoiu-Ichim), p. 150; VICTOR VASCENCO, *Studii de lingvistică teoretică şi aplicată*, Bucureşti, Editura Coresi, 1996 (S. Vaimberg), p. 152; ANATOL CIOBANU, *Punctuaţia limbii române*, Chişinău, Editura Lumina, 1993 (Alina Zorile), p. 153; NICOLAE MĂTCAŞ, *De la grotesc la sublim*, Chişinău, 1995 (Alina Zorile), p. 154.

NECROLOG

MARIUS SALA, Alf Lombard (1902–1996) 157

Ana Vrăjitoru

SENSUL FUNDAMENTAL AL CAZURILOR ŞI RELAŢIA ACTANT–ACTAT LA SUBSTANTIVELE DIN LIMBA ROMÂNĂ

Omagiu Profesorului Ion Coteanu,
recunoştinţă din partea autoarei

Plasat la graniţa morfologicului cu sintacticul[1], cazul este considerat[2] cea mai gramaticală dintre categoriile flexiunii, fără corespondent în ştiinţele înrudite ale logicii, epistemologiei şi metafizicii[3]. El exprimă, conform majorităţii definiţiilor, raporturi între cuvinte, corespunzând unor raporturi între entităţi[4]. Având acest conţinut, cazul este o categorie nominală, considerată chiar fundamentală pentru nume. Numele se relaţionează între ele prin intermediul unui verb, exprimat *(Poştaşul* ***a adus*** *scrisoarea)* sau subînţeles *(sora mamei,* adică *sora pe care* ***o are*** *mama)*. Unul dintre nume este autorul acţiunii, iniţiatorul ei, şi îl vom numi a c t a n t; celălalt receptează acţiunea, este beneficiarul acesteia şi îl numim a c t a t. Deşi fiecare caz include în extensia lui un fascicul de raporturi, exprimate prin funcţii sintactice, s-a observat că numai unul dintre acestea este reprezentativ, din el derivând s e n s u l f u n d a m e n t a l al cazului respectiv.

Vom încerca să elucidăm sensul fundamental al celor cinci cazuri existente la substantivele din limba română, în relaţie cu opoziţia logică actant–actat.

1. Cazul nominativ este corelat, în analizele lingvistice, cu mai multe funcţii[5]. Majoritatea specialiştilor consideră că sensul său fundamental reiese din funcţia de subiect, numit de aceea „pivotul propoziţiei"[6]. Este vorba, desigur,

[1] D. Irimia, în *Structura gramaticală a limbii române,* Iaşi, Editura Junimea, 1987, p. 17, consideră că diateza şi cazul exprimă un raport sintactic.

[2] De exemplu, de către Riemann, Goelzer ş.a., despre care Toma Vasilescu (în *Curs de sintaxă istorică a limbii latine,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1962, p. 29) spunea că „vor să facă din cazuri elemente pur formale", exagerând gramaticalitatea lor.

[3] John Lyons, *Introducere în lingvistica teoretică,* Bucureşti, ES, 1995, p. 325.

[4] „Cazul gramatical exprimă relaţiile simple sau fundamentale dintre lucruri" (Th. Simenschy, Gh. Ivănescu, *Gramatica comparată a limbilor indoeuropene,* Bucureşti, EDP, 1981, p. 294); „între obiecte unele faţă de altele sau între obiecte şi acţiuni" (Iorgu Iordan, *Limba română contemporană,* Bucureşti, Editura Ministerului Învăţământului, 1956, p. 242).

[5] Iorgu Iordan (*op. cit.,* p. 293) numeşte 3 funcţii: subiect, nume predicativ şi apoziţie. În „Gramatica Academiei", Bucureşti, Editura Academiei, 1963, vol. I, p. 37, se adaugă funcţia de element predicativ suplimentar, la D. Irimia (*op. cit.,* p. 68) aceea de complement predicativ şi de atribut, iar la P. Zugun (în *Funcţiile sintactice ale numelui la cele 5 cazuri,* în LR, XLII, 1993, nr. 2) este enumerată şi funcţia de atribut circumstanţial.

[6] Toma Vasilescu, *op. cit.,* p. 31.

de subiectul gramatical, deoarece subiectul logic – actantul – se poate afla şi în alt caz.

Există opinia că „sensul fundamental de subiect" al nominativului poate fi indicat şi indirect, prin apoziţie. Este greu de apreciat că ar fi aşa în orice context, din moment ce ambele cuvinte precizează entitatea-subiect. S-ar putea spune că este o redare complementară, entitatea fiind denumită prin două dintre câmpurile semantice în care se încadrează. Ne referim la apoziţia-substantiv pe lângă un subiect-substantiv *(A venit fratele lui,* ***doctorul)***, redundantă dacă se foloseşte un sinonim al substantivului-subiect *(****Şeful, directorul,*** *ţi-a spus să vii)*. Doar când subiectul este alt cuvânt decât substantiv se poate spune că actantul este specificat, indirect, prin apoziţie *(****Tu, profesore,*** *ai spus aşa)*.

Aceeaşi relaţie se stabileşte între subiect şi numele predicativ, apropiate din punctul de vedere al mesajului transmis *(Sora lui,* ***o fetiţă*** *de patru ani, a cântat* echivalează cu *Sora lui,* ***care era o fetiţă****...)*. Ca urmare, observaţiile legate de apoziţie se pot face şi în legătură cu numele predicativ-substantiv. Se afirmă, de altfel, că şi numele predicativ contribuie la formarea sensului fundamental al nominativului şi se dă exemplul *Piatra se chema* ***Maria***[7]. Nu se precizează însă dacă este acelaşi sens fundamental, redat fie prin subiect, fie prin predicaţie, sau dacă este vorba de două aspecte, eventual complementare, ale acestuia.

Dacă admitem că sensul fundamental al nominativului este acela de actant, atunci se poate afirma că acesta poate fi relevat şi prin nume predicativ, însă numai în situaţia în care este exprimat prin substantiv. Observăm că aspectele diferă în funcţie de clasa lexico-gramaticală folosită pentru subiect (ca şi la apoziţie). Dacă subiectul este altceva decât substantiv, numai numele predicativ este cel care specifică, precizează conţinutul semantic al actantului, câmpul semantic în care se înscrie sau numele lui propriu *(El se numeşte* ***Victor,*** *aceştia sunt* ***profesori)***. Dacă subiectul este exprimat tot prin substantiv, numele predicativ poate completa cunoaşterea actantului prin adăugarea unui alt câmp semantic al acestuia, pe lângă cel enunţat de substantivul-subiect *(Vecinul meu este* ***doctor)*** sau prin specificarea numelui propriu *(Profesorul se numeşte* ***Ion)***.

Substantivul-subiect în nominativ poate reprezenta entitatea actată în relaţia cu actantul în acuzativ, în construcţiile pasive. Nu este însă un fapt relevant pentru sensul fundamental al nominativului, dată fiind frecvenţa mai slabă a diatezei pasive în vorbire faţă de cea activă. Sensul de actat este un sens secundar.

Se poate afirma, aşadar, că nominativul este cazul actantului, care poate fi relevat prin funcţiile sintactice de subiect, apoziţie şi nume predicativ. Funcţia sintactică principală a acestui caz, după criteriile frecvenţei şi al reprezentării sensului fundamental, este aceea de subiect.

[7] D. Irimia, *op. cit.*, p. 68.

2. Genitivul este al doilea caz (după acuzativ) ca extindere a funcțiilor și a valorilor[8], ceea ce a dus la definiții diverse, după funcția care este luată în considerare[9]. Se observă că, în ierarhia valorilor genitivului (enumerate în lucrările de lingvistică), primează relația de posesie[10], care, motivat, este inclusă de unii lingviști „în sfera largă a ideii de apartenență"[11]. Acest sens, de apartenență, este considerat uneori ca definitoriu pentru genitiv, funcția sintactică specifică fiind aceea de atribut[12].

Analizând poziția genitivului din indo-europeană și până în limbile romanice, s-a constatat o transformare a acestuia, din caz preponderent adverbal în indo-europeană în caz adnominal în latină și în română. El a evoluat de la „casus indefinitus"[13], prin eterogenitatea și multitudinea de funcții din indo-europeană, la „cazul filiației" în latină și al apartenenței în română. Aici numărul funcțiilor a scăzut după unele opinii[14] (deși alți lingviști găsesc multe valori categoriale pentru acest caz[15]), unele funcții ale genitivului fiind preluate de acuzativ[16]. În lingvistica română actuală, observăm că funcțiile genitivului se analizează – din punctul de vedere al semnificantului – în două grupe: cu și fără prepoziție[17], chiar dacă părerile diferă în detalierea sensurilor dezvoltate. Alți autori analizează genitivul grupând sensurile semantice după funcțiile sintactice pe care le dezvoltă și specificând că, uneori, aceeași funcție poate fi îndeplinită cu sau fără prepoziție[18]. Valorile semantice ale genitivului sunt analizate uneori numai după sensul gramatical, fără a se specifica funcția sintactică[19]. În sfârșit, există și o clasificare complexă, prin care se delimitează

[8] P. Zugun, în *op. cit.*, p. 41, menționează 18 funcții pentru genitiv.

[9] Genitivul e numit „cazul apartenenței la gen, specie, categorie" (I. Iordan, Vl. Robu, *Limba română contemporană*, București, EDP, 1978, p. 387) și „arată posesiunea sau apartenența, atribuirea" (I. Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Albatros, 1982, p. 63).

[10] În lingvistica străină (J. Lyons, *op. cit.*, p. 332, de exemplu) există opinia că termenul p o s e s i v este „mult prea specific pentru a denumi funcția tipică a genitivului". Considerăm că, dimpotrivă, este necesar ca o funcție să aibă caracter de specificitate pentru a fi tipică pentru caz.

[11] Toma Vasilescu, *op. cit.*, p. 50.

[12] D. Irimia, *op. cit.*, p. 70.

[13] Brugmann, ap. Toma Vasilescu, *op. cit.*, p. 36.

[14] Th. Simenschy și Gh. Ivănescu, în *op. cit.*, p. 400, afirmă că genitivul românesc are numai 4 valori: posesor, agent, obiect care suferă acțiunea și genul specific (definitor).

[15] P. Zugun, în *op. cit.*, p. 40, enumeră 18 funcții sintactice, iar D. Irimia, în *op. cit.*, p. 71–72, analizează 17 nuanțări pentru cele 4 sensuri ale numelor în genitiv fără prepoziție (apartenența, procesualitatea, caracterizarea, identificarea).

[16] Este vorba de funcții corespunzătoare sensurilor dezvoltate de prepozițiile „de, din, dintre, de la" (vezi Th. Simenschy, G. Ivănescu, *op. cit.*, p. 400).

[17] Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei, 1986, p. 45, D. Irimia, *op. cit.*, p. 72, „Gramatica Academiei", vol. I, București, 1963, p. 37.

[18] „Genitivul funcționează fără prepoziție ca subiect, numai cu prepoziție când este complement sau circumstanțial, cu și fără prepoziție în calitate de atribut, atribut circumstanțial, nume predicativ, apoziție (vezi C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată*, Iași, Editura Virginia, 1994, p. 144).

[19] D. Irimia, *op. cit.*, p. 70–72.

funcţiile sintactice pe o bază semantico-funcţională[20]. Remarcăm faptul că, cel mai adesea, apare ideea de apartenenţă – ca sens fundamental – şi aceea de atribut, ca funcţie sintactică specifică.

Analizând opoziţia actant–actat la valorile de genitiv menţionate în lingvistica românească, observăm că, la unele dintre acestea, rolul de actant sau de actat este evident, astfel încât ele au primit denumiri şi definiri sugestive în acest sens. „Genitivul subiectiv", spre exemplu, arată cine face acţiunea, în timp ce „genitivul obiectiv" este echivalent cu un complement direct sau indirect[21].

Primul sens gramatical pe care îl relevăm este cel de actant, dedus, în primul rând, din toate nuanţele sensului fundamental de apartenenţă: apartenenţa în general *(prin bolţile* ***ferestrelor,*** ap. D. Irimia, p. 70 = *ferestrele* ***au*** *bolţi,* fiind astfel actantul); posesiunea *(caprele* ***Irinucăi,*** ap. „Gramatica Academiei", p. 75 = *Irinuca* ***avea*** *capre);* originea *(paşii* ***lui Făt-Frumos,*** ap. D. Irimia); înrudirea *(copiii* ***mamei,*** ap. Iorgu Iordan, p. 294[22], *fata* ***Genarului,*** ap. D. Irimia); dependenţa *(finul* ***Pepelei,*** în „Gramatica Academiei", – *Pepelea* ***avea*** *un fin);* dependenţa social-politică (ap. D. Irimia: ***primatul*** *României).*

Calitatea de actant se observă şi la celelalte sensuri: genitivul subiectiv (din cadrul procesualităţii) *(mândra glăsuire* ***a pădurii*** *de argint,* ap. D. Irimia, p. 71, *comportarea* ***echipei,*** ap. I. Coteanu, p. 64, *hotărârea* ***colegului,*** ap. I. Iordan, p. 294); genitivul autorului (ap. I. Coteanu, p. 64: *Gramofonul* ***lui Edison***[23]); genitivul însuşirii (din sensul de caracterizare, ap. D. Irimia, p. 71: *negrul* ***minei,*** unde posesorul însuşirii este, desigur, actant). Entităţile reprezentate de substantivele în genitivul de identificare sunt angajate, toate, ca actanţi într-o relaţie: genitivul denumirii[24] *(apa* ***Cernei,*** ap. D. Irimia, p. 71, Cerna fiind posesoarea calităţii de apă); genitivul categoriei *(meşteşugul* ***oieritului,*** *ibidem,* relaţia dintre cele două substantive fiind asemănătoare cu sensul anterior; oieritul este nominalizarea uneia dintre entităţile cuprinse în sfera naţională a meşteşugului); genitivul metaforic *(Noaptea-adânc-****a veciniciei,*** *ibidem,* fiind tot o identificare; substantivul în genitiv reprezintă actantul, posesorul unei calităţi: vecinicia este ca noaptea).

[20] P. Zugun, *op. cit.,* p. 40, 41.

[21] Mioara Avram, *op. cit.,* p. 45.

[22] La Iorgu Iordan (în *op. cit.,* p. 294) apar într-o singură valoare originea, provenienţa sau descendenţa, dar ele constituie nuanţe diferite ale apartenenţei.

[23] Mioara Avram îl numeşte „genitiv subiectiv" pentru că „arată cine face acţiunea" (*Balada* ***lui Ciprian Porumbescu).*** Este util, desigur, să distingem un subiect oarecare de un autor.

[24] Este numit „apozitiv" de către I. Coteanu (*op. cit.,* p. 64); Mioara Avram (*op. cit.,* p. 45) îl numeşte în ambele feluri: „genitivul denumirii (apozitiv)"; în gramatica latină se numea în mod asemănător: „genitivus definitivus" (al definirii) sau „appositivus" (vezi Toma Vasilescu, *op. cit.,* p. 50). Considerăm că sfera semantică a apoziţiei trebuie să corespundă sferei elementului determinat, ca într-un raport de sinonimie, ceea ce nu se întâmplă în exemplele discutate (*Ţara* ***Ardealului,*** noţiunea „ţară" incluzând şi entitatea denumită Ardeal – fără să se reducă, însă, la aceasta).

Celelalte sensuri ale genitivului sunt de a c t a t: sensurile circumstanțiale (mascate de raportul de apartenență): spațialitatea[25] *(vadul* ***oilor,*** ap. I. Coteanu, p. 64) și temporalitatea *(munca* ***vieții*** *lor întregi,* ap. D. Irimia, p. 71), spațiul și timpul fiind, de obicei, pasive în raport cu o entitate. Genitivul obiectiv (din procesualitate), după cum este denumit și definit, este actat *(anunțarea* ***unei noi hotărâri,*** ap. I. Coteanu, p. 64, „hotărârea a fost anunțată", actată, *după stinsul* ***lumânării,*** ap. D. Irimia, p. 71). Sensul de caracterizare include și nuanțe de actat: genitivul superlativului *(campionul* ***campionilor,*** ap. Mioara Avram, p. 45, *frumoasa* ***frumoaselor,*** ap. D. Irimia, p. 71, unde remarcăm că grupul cu care este comparată entitatea este pasiv, actat, calitatea fiind a entității respective); genitivul calității[26] *(omul* ***dreptății,*** ap. D. Irimia, p. 71 = omul care face dreptate, care folosește dreptatea, care este drept, deci calitatea este pasivă, iar posesorul ei este activ; la fel, în *omul* ***datoriei,*** ap. „Gramatica Academiei", p. 76, se înțelege „omul care își face datoria", deci are sensul de actat).

Dacă analizăm sub acest aspect, al relației actant / actat, funcțiile sintactice semnalate pentru genitiv, constatăm că, deoarece acestea pot dezvolta mai multe sensuri relaționale, substantivul în genitiv poate fi uneori actat, alteori actant. Referindu-ne la funcția principală a genitivului, aceea de atribut, cel mai adesea acesta este actant, datorită sensurilor dezvoltate (de exemplu, *puterea* ***vântului,*** ap. P. Zugun, p. 41, *lacul* ***codrilor*** *albastru),* dar și actat *(lupta* ***contra neștiinței,*** *propaganda* ***împotriva fumatului,*** ap. Mioara Avram, p. 45). Genitivul-apoziție depinde de valoarea numelui determinat; când acesta este actant, apoziția este și ea actant *(Este al ei,* ***al prietenei mele,*** ap. P. Zugun, p. 41, unde calitatea de posesor a cuvântului determinat – *al ei* – se extinde și la apoziție; aceeași situație în exemplul *Aceasta e țara noastră,* ***a românilor).*** În schimb, când numele determinat este actat, apoziția are sens de actat *(compania împotriva fumatului,* ***a acestui obicei*** *dăunător).* În funcția de complement indirect, menționată de majoritatea lingviștilor, sensul este de actat, inclus în definirea acestei funcții *(Fulgerele adunat-au* ***contra fulgerului,*** ap. „Gramatica Academiei", p. 76; *Acele gânduri îndreptate* ***contra lumei,*** ap. D. Irimia, p. 72).

În ceea ce privește funcția de **circumstanțial,** indusă mai ales de sensul lexical al prepoziției folosite, același sens determină un rol de actant sau de actat. Au sensul de actant: circumstanțialul de mod *(Să ne comportăm* ***în felul înțelepților,*** ap. P. Zugun, p. 41, adică „așa cum se comportă înțelepții"); circumstanțial de cauză *(M-am îmbolnăvit* ***din cauza vântului,*** *ibidem,* orice cauză fiind actant); circumstanțialul de scop *(M-am pregătit* ***în scopul***

[25] Acest genitiv este numit de unii lingviști (de exemplu, I. Coteanu, în *op. cit.,* p. 64) „locativ", așa cum era numit și în latină.

[26] Existent și în latină: *vir magna ingenii,* apud Toma Vasilescu, p. 401.

promovării, *ibidem);* circumstanțialul de condiție ***(în ipoteza victoriei,*** deci „dacă va fi victorie" – actant); circumstanțialul de concesie *(Am ajuns* ***în ciuda vântului,*** *ibidem,* adică „deși bate vântul"); circumstanțialul opozițional ***(în locul elevului,*** *ibidem,* „dacă aș fi cum este elevul" – subiect, actant).

Alte circumstanțiale induc un sens de actat: circumstanțialele de loc și de timp, locul și timpul fiind actate *(Stăteam* ***înaintea casei,*** ap. P. Zugun, p. 41, *Soseşte* ***în timpul nopții,*** *ibidem);* circumstanțialul instrumental, instrumentul fiind folosit, deci actat ***(cu ajutorul medicamentelor,*** *ibidem,* înseamnă „folosind medicamentele", de unde se vede că echivalează cu un complement direct); circumstanțial de relație ***(în privința comportării lui,*** *ibidem,* echivalând cu obiectul direct al verbului *în ceea ce privește).*

Două dintre circumstanțialele enumerate în diversele studii pe această temă sunt folosite în ambele situații, ca actant și ca actat, datorită relației de concordanță cu un alt nume, care poate avea orice funcție sintactică:

– cumulativ ***(În afara junghiului,*** *îl supără și tusea, ibidem,* unde numele la care se „cumulează" – *tusea* – este subiect, actant, și ***În afara lucrării,*** *am scris și un articol,* unde numele *articol* este complement direct, actat, determinând același sens și substantivului în genitiv *lucrării);*

– de excepție, care prezintă aceeași situație ca și circumstanțialul cumulativ, cu care este în relație de antonimie *(Au venit toți,* ***cu excepția învinșilor,*** *ibidem,* unde *învinșii,* ca și *toți,* este actant; în schimb în *Am scris tot,* ***cu excepția vocativului,*** substantivul în genitiv, ca și *tot,* este actat: „nu am scris vocativul").

Există situații de genitiv în care substantivul pare a avea o anumită funcție și un anumit sens, dar, de fapt, este vorba despre altceva:

– subiect ***(Ai casei*** *îl așteptau,* ap. Mioara Avram, p. 45; considerând grupul sudat, se poate spune că este actant, dar, dacă înlocuim articolul genitival cu substantivul respectiv – de exemplu, *oamenii* –, *casei* este actat, ca localizare);

– nume predicativ *(Caietul este* ***al colegului,*** ap. P. Zugun, unde, indiferent cum considerăm grupul, sudat sau nu, el este actant, fiind posesor; în schimb, în exemplul *Povestea-i* ***a ciocanului*** *ce cade pe ilău,* ap. C. Dimitriu, p. 149, este vorba despre o acțiune îndreptată asupra unei entități: „povestea despre ciocan", deci are rol de actat);

– element predicativ suplimentar *(Te știu* ***al dracului,*** în care genitivul este posesor, actant[27]);

– complement direct *(El citește scrisoarea unui prieten, iar ea* ***pe a părinților)***, unde substantivul în genitiv este posesorul, actantul, cel care a

[27] Despre acestea, Mioara Avram observă: „se consideră că aici articolul posesiv este la cazul nominativ și ține locul unui substantiv pe care genitivul îl determină ca atribut" (*op. cit.,* p. 45); P. Zugun le consideră „construcții eliptice" (*op. cit.,* p. 41).

trimis scrisoarea, iar articolul genitival ține locul substantivului care este de fapt complementul direct, actatul. Grupul nu este foarte sudat ca, de exemplu, *al dracului,* unde numele în genitiv și-a pierdut sensul de apartenență.

Observăm că sensurile de actant sau de actat sunt indicate de multe ori de prepoziții și, în lipsa acestora, de context[28]. Sensurile relaționale de actant și de actat împart funcțiile sintactice și valorile semantice ale genitivului în trei categorii: cu rol de actant, de actat și de ambele, predominând rolul de actant (întâlnit în 26 de situații, față de 16, în care genitivul este actat).

Am putea afirma, deci, că genitivul este cu preponderență cazul actantului (ca și nominativul) și al funcției de atribut.

3. Dativul este definit, după funcția lui sintactică principală, drept cazul complementului indirect[29], considerat „origine" a sensului său fundamental[30]. Alte definiții relevă sensurile dativului în sfera semanticului, care se grupează, în general, în jurul nuanței de atribuire[31]. Acest sens fundamental relevă o entitate în situația de actat, aceea către care se îndreaptă acțiunea unui actant, destinatarul acțiunii. Acest lucru rezultă cu claritate din toate exemplele în care dativul-complement indirect are acest sens *(**gândirilor** dând viață..., **Miresei dulci** i-ar da suflarea vieții,* ap. D. Irimia, p. 72, *Am trimis ilustrate **colegelor**)*, chiar și atunci când canalul de legătură dintre actant și actat este – aparent – alt cuvânt decât verb, care rămâne subînțeles *(bravo **campionilor,*** ap. Mioara Avram, p. 46).

Substantivele în dativ pot dezvolta și alte sensuri cu rol de actat: sensul locativ *(Stelele-n cer ard **depărtărilor,** dând pulberea-mi **țărânii,*** ap. D. Irimia, p. 72)[32]; dativul adnominal (considerat atribut de unii lingviști[33] și exprimând destinația, ca și complementul indirect, în viziunea altora[34]) are tot sensul de

[28] Amintim remarca făcută de Mioara Avram, în *op. cit.*, p. 45: „În același grup nominal genitivul poate avea valori diferite, indicate prin context; autoarea dă exemplele *alegerea deputatului* și *vânătoarea insectelor,* în care genitivul poate fi, în funcție de context, un genitiv subiectiv (deci un actant) sau un genitiv obiectiv (deci un actat).

[29] I. Coteanu: „Dativul este cazul obiectului indirect" (*op. cit.*, p. 65); Mioara Avram: „Dintre toate întrebuințările dativului, se consideră specifică funcția de complement indirect, în care el exprimă obiectul adresării, al atribuirii unei acțiuni sau a unei caracteristici." (*op. cit.*, p. 46); Th. Simenschy și Gh. Ivănescu: „Indoeuropeana primitivă și limbile născute din ea exprimă prin dativ complementul indirect" (*op. cit.*, p. 404).

[30] D. Irimia, *op. cit.*, p. 72.

[31] Dativul „arată în avantajul sau în dezavantajul, în favoarea sau în dauna cui se petrece ori către cine sau către ce este orientată acțiunea unui verb" (I. Coteanu, *op. cit.*, p. 64); este „cazul destinației și al acordării" (Iorgu Iordan, Vl. Robu, *op. cit.*, p. 273).

[32] În opinia altor lingviști (C. Dimitriu, *op. cit.*, p. 145), exemple considerate dativ locativ: *a se așterne **drumului, câmpului*** (ap. I. Coteanu, p. 66), *a sta **locului*** (ap. Mioara Avram, p. 46), sau circumstanțial de loc (v. P. Zugun, p. 40) formează împreună cu verbul regent „o perifrază verbală care îndeplinește o singură funcție sintactică, aceea de predicat", analizabile „numai strict formal... în verbul predicat-regent și numele circumstanțial de loc-subordonat".

[33] „Gramatica Academiei", vol. I, p. 77, Mioara Avram, *op. cit.*, p. 46, P. Zugun, *op. cit.*, p. 40.

[34] D. Irimia, *op. cit.*, p. 72.

actat în exemple ca: *preot **deşteptării** noastre, **semnelor** vremii profet* (ap. „Gramatica Academiei", p. 77) sau după nume de acţiune: *acordarea de ajutor **sinistraţilor*** (ap. Mioara Avram, p. 46).

Valorile dativului cu prepoziţie sunt influenţate de sensurile acestora, care uneori se pot interpreta diferit, intervenind subiectivismul cercetătorului. Astfel, dativul care urmează după prepoziţiile *graţie, datorită, mulţumită* este considerat complement circumstanţial instrumental[35], indirect *(a reuşit datorită **priceperii** sale)* sau circumstanţial *(**graţie ajutorului** lui)*[36]. Dativului cu prepoziţie i se găsesc următoarele valori cazuale, care se corelează cu rolul de actat, echivalând cu un complement direct:

– dativ explicativ *(**Datorită întunericului** s-a strecurat cu uşurinţă,* ap. D. Irimia, p. 73, deci „a folosit întunericul");

– dativ al conformităţii *(El a acţionat **potrivit legii,** ibidem,* deci „a aplicat legea");

– dativ de concesie *(**contrar sfaturilor,*** ap. P. Zugun, p. 40, deci „a folosit sfaturile").

Deşi dativul este, în general, cazul actatului, există şi valori semantico-sintactice ale acestuia care indică o entitate a c t a n t:

– dativul subiectiv, numit uneori subiectul logic, ceea ce şi este[37] *(**Tincăi** i se părea că se simte alta,* ap. „Gramatica Academiei", vol. I, p. 76, ***Copilului** i-a fost tot timpul frig,* ap. D. Irimia, p. 73);

– dativul înrudirii, inclus uneori în funcţia de atribut[38] *(nepot **lui nea Tache,*** ap. I. Coteanu, p. 66, *nepot **Mariei,*** ap. Mioara Avram, p. 46), relaţia fiind asemănătoare genitivului subiectiv;

– dativul comparaţiei[39], considerat de unii lingvişti ca având funcţia sintactică de circumstanţial de mod[40] *(Aleargă **asemenea unui cal** de curse,* ap. D. Irimia, p. 73, substantivul în dativ fiind echivalent cu un subiect: „aleargă aşa cum aleargă un cal"); aceeaşi explicaţie se aplică şi la exemplul *Cânta **asemenea privighetorii*** (ap. P. Zugun, p. 40);

– dativul de cauză *(M-am îmbolnăvit **datorită vântului,*** ap. P. Zugun, p. 40), cauza fiind, prin însăşi semnificaţia ei, actant;

– dativul nume predicativ *(El era **asemenea vântului,*** ap. P. Zugun, p. 40, sensul prepoziţiei indicând actantul);

– dativul complement indirect *(Cartea aparţine **unui coleg,*** deci „colegul meu are această carte").

Substantivul în dativ este dublat uneori de apoziţie acordată[41], care preia de la substantivul determinat sensul de actat *(I-am spus lui, adică **prietenului***

[35] „Gramatica Academiei", vol. I, p. 77, Mioara Avram, p. 46, P. Zugun, p. 40.
[36] D. Irimia, *op. cit.*, p. 73.
[37] „Gramatica Academiei", vol. I, p. 76.
[38] Mioara Avram, *op. cit.*, p. 46.
[39] Este numit astfel de D. Irimia, în *op. cit.*, p. 46.
[40] P. Zugun, *op. cit.*, p. 40.
[41] „Construcţiile apoziţionale sunt cele mai vechi, rămăşiţă a structurii primitive a frazei" (Toma Vasilescu, *op. cit.*, p. 52).

*meu, I-am scris lui Andrei, **fiului** meu,* ap. Mioara Avram, p. 46, *I-am dat lui, **prietenului** meu,* ap. P. Zugun, p. 40) sau sensul de actant *(I-a fost frig copilului, **lui Mihai**)*.

Remarcăm faptul că la substantivele în dativ predomină sensul de actat, atât ca număr de funcţii şi de valori semantice corespondente, cât şi ca sens al complementului indirect, funcţia principală şi cea mai frecventă a dativului.

4. Dintre cazurile oblice, **acuzativul** se află pe primul loc, atât în ceea ce priveşte frecvenţa[42], cât şi sensurile dezvoltate şi funcţiile sintactice îndeplinite. Dintre acestea, se spune, funcţia spaţială este cea originară[43]. Evoluând din indo-europeană în latină, sistemul cazurilor a cunoscut modificări atât ca semnificant, cât şi ca semnificat, astfel încât ierarhia în cadrul valorilor categoriale cazuale s-a schimbat. Astfel, funcţia de complement direct a acuzativului s-a amplificat ca frecvenţă şi importanţă, în timp ce funcţia de circumstanţial s-a redus, unele circumstanţiale fiind preluate de ablativ[44]. De aceea se consideră că, în latină, cele două funcţii ajunseseră să exprime împreună sensul fundamental al acuzativului, adică „rezultatul unei acţiuni"[45], ceea ce înseamnă că aceste funcţii erau de importanţă egală. În română, acuzativul şi-a continuat evoluţia în aceeaşi direcţie: funcţia de „complement" sau „obiect" direct s-a dezvoltat, s-a extins, influenţată fiind şi de dezvoltarea verbelor tranzitive[46].

Valenţele semnificatului acestui caz sunt analizate grupat, după semnificant: acuzativul cu prepoziţie şi acuzativul fără prepoziţie, majoritatea lingviştilor sesizând că celor două tipuri de semnificant le corespund – pe lângă funcţii comune – şi unele diferite[47]. Rolul prepoziţiilor este considerat

[42] P. Zugun (*op. cit.*, p. 38) găseşte pentru acuzativ 27 de funcţii sintactice, mai multe decât pentru oricare alt caz.

[43] Toma Vasilescu, *op. cit.*, p. 31.

[44] *Ibidem*, p. 80.

[45] *Ibidem.*

[46] *Ibidem*, p. 82: „În general, dezvoltarea tranzitivelor merge în direcţia unei creşteri continue", afirmaţie care aparţine lui Hofmann şi este susţinută de autor: „Valoarea tranzitivă la verbe merge crescând în limba română".

[47] Iorgu Iordan (*op. cit.*, p. 296) consideră că formele cu prepoziţie „diferă formal şi sintactic de ceea ce trebuie să înţelegem prin acuzativ (deşi din acest punct de vedere ele se aseamănă cu unele din cele discutate aici)". Ideea apare şi la alţi lingvişti. Mioara Avram, după ce stabileşte ca funcţii pentru acuzativul fără prepoziţie complementul direct, circumstanţialele şi atributul unor nume de acţiune, observă că „împreună cu prepoziţia..., acuzativul poate îndeplini diverse funcţii, specifice pentru elementul prepoziţional în cauză. Analizează substantivul cu prepoziţia *de,* care poate avea funcţiile de atribut, nume predicativ, element predicativ suplimentar, complement indirect, complement de agent, de cauză (*op. cit.*, p. 47). Fără a discuta exemplele, ne întrebăm doar cum mai poate avea o prepoziţie caracter specific dacă induce atâtea funcţii. O analiză clar departajată pe cele două situaţii – cu şi fără prepoziţie – întâlnim la I. Coteanu (*op. cit.*, p. 59). Pentru acuzativul fără prepoziţie se enumeră funcţiile de obiect direct, obiect direct intern (existent şi în latină), apoziţie şi „o completare cu înţeles de timp, de spaţiu sau de mod a unui verb". Pentru acuzativul cu prepoziţie apar funcţiile de obiect direct cu prepoziţiile *pe* sau *la (am băut **la apă**)*, echivalent al unui genitiv, al unui adverb de timp, de loc, de mod, de asociere, obiect indirect şi complement de agent.

determinant pentru semnificantul unui substantiv în acuzativ[48]. S-ar putea spune că lucrurile stau exact invers: valența semnificatului de acuzativ, care există în intenția de comunicare a vorbitorului, este aceea care determină alegerea prepoziției, adică a semnificantului pe care vorbitorul îl „simte" potrivit acelui semnificat.

Dintre funcțiile acuzativului[49], aceea de complement direct este considerată reprezentativă pentru acest caz al substantivelor românești[50], din ea rezultând și sensul de bază fundamental. Complementul direct semnifică actatul și intră în relație de opoziție cu actantul-subiect. Analizând celelalte funcții ale acuzativului semnalate în lucrările de specialitate, am constatat trei situații în privința exprimării actantului sau a actatului.

Unele dintre ele au valoare de actat:

– complementul indirect *(Noi reducem tot* ***la pravul...,*** ap. D. Irimia, p. 69; *Și ți-ai salvat* ***de-al setei foc*** *poporul,* ap. „Gramatica Academiei", p. 78);

– nume predicativ *(Dar nopțile-s* ***de-un farmec*** *sfânt,* ap. D. Irimia, p. 69, care echivalează cu un complement direct: „nopțile *au* farmec");

– complemente circumstanțiale: de loc *(Fumează* ***pe hol,*** *Și* ***din liră*** *curgeau note,* ap. D. Irimia, p. 69); de timp (incluzând periodicitatea) *(A locuit* ***două veri*** *la țară,* ap. I. Coteanu, p. 59, *Vine* ***la două zile,*** ap. P. Zugun, p. 38); de mod *(Scrie* ***cu răbdare****)*; de măsură *(Cântărește* ***tone,*** ap. P. Zugun, p. 38); consecutiv *(Vorbește* ***de mai mare dragul,*** ap. P. Zugun, p. 39); de mijloc (sau instrumental) *(Scriu* ***cu stiloul,*** ap. P. Zugun, p. 39); de relație *(****Cât despre Ion,*** *nu știu nimic,* ap. P. Zugun, p. 41, care echivalează cu „în ceea ce îl privește *pe Ion",* de unde rezultă mai clar sensul de actat); de scop *(Învață* ***pentru examen,*** ap. P. Zugun, p. 39, adică „pentru a lua examenul", deci este actat). Se poate interpreta și invers: „determinat de examen"; și în acest caz este actant (scopul fiind „o cauză din viitor").

Multe dintre funcțiile acuzativului se înscriu sensului de actant:

– complementul de agent, care, prin însăși denumirea lui, sugerează sensul de actant *(Un lăvicer vrăstat, țesut* ***de mătușa Anghelina,*** ap. „Gramatica Academiei", vol. I, p. 78);

– element predicativ suplimentar *(Ne-a sosit* ***ca învățător,*** ap. P. Zugun, p. 40, echivalent cu „funcționează ca profesor");

– atribut circumstanțial *(El vorbește* ***în calitate de prieten,*** adică „pentru că este prieten", deci actant);

[48] Iorgu Iordan și Vl. Robu afirmă (*op. cit.*, p. 213) că „valoarea gramaticală diferită a prepozițiilor este aceea care determină mobilitatea funcțională a acuzativului".

[49] D. Irimia (*op. cit.*, p. 69), referindu-se la funcțiile acuzativului cu prepoziție, afirmă că „planul său semantic cunoaște cea mai amplă dezvoltare, prin asimilarea majorității funcțiilor sintactice".

[50] Iorgu Iordan afirmă (*op. cit.*, p. 295): „Acuzativul este, înainte de toate, cazul obiectului gramatical direct"; în „Gramatica Academiei", vol. I, p. 77, se spune: „Acuzativul este, de obicei, cazul gramatical direct"; P. Zugun (*op. cit.*, p. 38) găsește complementul direct cea mai frecventă funcție a acuzativului în texte.

– complement circumstanțial comparativ *(Fuge **ca vântul,*** ap. P. Zugun, p. 39, echivalent cu „Fuge cum fuge vântul", unde „vântul" este actant);

– complement circumstanțial de cauză *(M-am îmbolnăvit **de vântul rece,*** ap. P. Zugun, p. 39, cauza fiind actant);

– complement circumstanțial de condiție *(**În caz de vânt** puternic, să vă adăpostiți,* ap. P. Zugun, p. 40, echivalând cu „În caz că bate vântul", unde „vântul" este actant);

– complement circumstanțial sociativ *(Am mers **cu elevii,*** ap. P. Zugun, p. 40, cel care se asociază la acțiune, acționând, la rândul lui);

– atribut *(Flori **de tei** deasupra noastră..., batere **de vânt,*** având sensurile: „teii au flori", „vântul bate").

Există și funcții la care sensul de actant sau de actat depinde de cel al verbului:

– complement de materie: actat *(Benzina se extrage **din țiței,*** deci se acționează asupra țițeiului) sau actant *(Un pahar plin **cu vin,*** ap. P. Zugun, p. 33, unde vinul umple paharul);

– complement circumstanțial de concesie ca actat *(**Cu tot respectul...,*** ap. P. Zugun, p. 41, cu sens de complement direct: „Deși am respect") sau ca actant *(**Cu tot frigul,** am venit,* cu sens de subiect, „deși este frig");

– complement circumstanțial cumulativ, actat *(**Pe lângă cărți,** a cumpărat și caiete,* ap. P. Zugun, p. 41, asociindu-se complementului direct „caiete") sau actant *(**Pe lângă Ion,** a venit și Emil,* unde se asociază subiectului);

– complement circumstanțial de opoziție la un actat *(**În loc de vin,** beau apă,* cu sens de complement direct, ca și termenul opozant, „nu beau vin") sau la un actant *(**În loc de Ion,** a venit Radu,* cu sens de subiect, „Nu a venit Ion");

– apoziție acordată cu un nume de actat *(A luat tot, adică și **cărțile,** și **caietele**)* sau cu un actant în acuzativ *(Am fost chemat de el, **de prietenul meu,*** ap. P. Zugun, p. 41).

Acest acuzativ nondirect poate fi adverbal sau adnominal, din care cauză, presupunem, a fost asemănat cu adverbele sau cu adjectivele[51].

Reținem, deci, că sensul fundamental al acuzativului este cel de actat, dat de frecvență și de funcția de complement direct, celelalte funcții prezentând un tablou eterogen.

5. Vocativul, a cărui apartenență la categoria gramaticală a cazului a fost pusă în discuție uneori[52], echivalează, în opinia multor lingviști, cu o

[51] I. Coteanu (*op. cit.*, p. 59) împarte substantivele în acuzativ cu prepoziție cu funcție de atribut în două grupe: echivalente ale unui adjectiv *(cer **fără soare**)* și echivalente ale unui genitiv *(alegeri **de deputați**)*.

[52] Iorgu Iordan (*op. cit.*, p. 242) consideră că vocativul „nu exprimă un raport propriu-zis între noțiuni... de aceea el nu este un caz în sens strict".

propoziție[53]. După alții, vocativul, ca și interjecția, nu reprezintă o propoziție, deoarece nu se poate uni cu un verb, deci nu poate fi gândit ca bimembru[54]. Verbul este însă sugerat de intonație în cursul vorbirii, care poate semnifica *te rog, îți atrag atenția* etc., iar în scris – de context, fiind, deci, subînțeles. Există, așadar, toate cele trei elemente care asigură relația cauzală: două entități relaționate printr-un verb: vorbitorul (cel care roagă, ordonă, atrage atenția etc.) și receptorul mesajului (cel chemat, rugat, căruia i se ordonă etc.), adică actantul și actatul. Vocativul are, deci, rolul de actat. Uneori este exprimat și verbul, care apare astfel ca redundant, emfatic: *Elvira,* ***te rog !****, Prieteni,* ***vă atrag atenția !****, Soldat,* ***îți ordon!****, Domnule,* ***îți interzic !****, Laura,* ***te întreb !****.* Verbul care poate însoți vocativul diferă de verbul din propoziția sugerată de vocativ, fiind regent față de propoziția – completivă – din care cel de-al doilea verb, devenit conjunctiv, face parte. Exemple: *Elvira,* ***vino !*** = „Elvira , te rog să vii!"; *Prieteni,* ***fiți punctuali !*** = „Prieteni, vă atrag atenția să fiți punctuali !"; *Soldat,* ***ia poziție de drepți !*** = „Soldat, îți ordon să iei poziție de drepți !"; *Domnule,* ***nu vorbi*** *în felul acesta !* = „Domnule, îți interzic să vorbești în felul acesta !". Vocativul este, deci, relaționat prin verbul subînțeles sau exprimat cu actantul și cu imperativul, care adesea îi urmează și care constituie motivația emiterii lui.

Vocativul poate nominaliza pronumele de persoana a doua – cu orice funcție sintactică – dintr-o propoziție alăturată. El specifică, astfel, subiectul *(****Voi*** *trebuie să acționați,* ***oameni buni !****)*, atributul *(Despre reușita voastră vorbeam,* ***băieți !****)*, complementul indirect *(****Vouă vă*** *vorbeam,* ***fetelor !****)*, complementul de agent *(A fost reparat* ***de tine, priceputule !****)* sau chiar un alt vocativ, exprimat prin orice *(****Tu / Mihai, băiatule,*** *nu te supăra !)*. În această situație, el se apropie de apoziție, funcție semnalată în mod direct[55] sau indirect[56]. În același timp, s-a remarcat că vocativul se încadrează într-un raport de incidență[57], ceea ce îi conferă specificul de „caz independent", cum este numit uneori[58], relația dintre vocativ și partea de propoziție la care se referă fiind considerată de independență[59].

[53] „Gramatica Academiei", vol. I, p. 79: „uneori singur alcătuiește o comunicare", fiind „substitut de propoziție volitivă sau dezideravă"; Th. Simenschy, Gh. Ivănescu (*op. cit.*, p. 399): „este echivalent cu o propoziție imperativă".

[54] J. Ries, *Was ist ein Satz ?*, Praga, 1931, p. 114, ap. Laura Vasiliu, *Observații asupra vocativului în limba română. Studii de gramatică*, București, Editura Academiei, 1956, p. 5.

[55] D. Irimia, *op. cit.*, p. 74, Mioara Avram, *op. cit.*, p. 47, P. Zugun, *op. cit.*, p. 43, Laura Vasiliu, *op. cit.*, p. 7.

[56] În „Gramatica Academiei", vol. I, se află afirmația: „vocativul se referă la subiect, la atribut, la complement", ceea ce îl apropie de apoziție.

[57] D. Irimia (*op. cit.*, p. 73) afirmă că vocativul „intră într-o relație de incidență".

[58] Iorgu Iordan (*op. cit.*, p. 293) consideră vocativul caz independent în măsură mai mare decât nominativul".

[59] Laura Vasiliu, *op. cit.*, p. 7.

Dacă se ia în considerare prezența facultativă în text a vocativului, solicitat mai mult de planul afectiv al comunicării decât de cel sintactic (chiar dacă uneori clarifică mesajul), i se poate recunoaşte un anumit grad de independență. În ceea ce priveşte vocativul-apoziție, relația cu elementul „apozat"[60] se aseamănă cu aceea creată de orice apoziție, adică are sensul unei propoziții relative, care uneori este chiar folosită în locul apoziței (al vocativului, în cazul de față). Astfel, vorbitorul poate opta între *Pe tine,* ***prietene,*** *te-am crezut întotdeauna* şi *Pe tine,* ***care eşti prietenul meu,*** *te-am crezut...!.* La fel, între *Vă vorbesc vouă,* ***colegi !*** şi *Vă vorbesc vouă,* ***care sunteți colegii mei !.*** De cele mai multe ori se preferă forma de vocativ pentru concizia şi capacitatea ei expresivă.

La aparența de independență a vocativului contribuie şi faptul că poate apărea şi singur, restul propoziției fiind subînțeles şi sugerat de intonație şi de context. Remarcăm însă că oricare cuvânt al propoziției (şi, deci, oricare caz) poate apărea şi singur, dacă restul propoziției se poate subînțelege (de exemplu, când constituie răspunsul la o întrebare: – *Cine a venit ? –* ***Maria...***). Aşadar, independența vocativului este relativă, deoarece categoria gramaticală a cazului presupune existența unei relații de conținut actant–actat, redată printr-o expresie specifică.

În funcția de apoziție, vocativul, ca şi celelalte cazuri, preia sensul – de actat sau de actant – al elementului apozat. Este actant ca apoziție de: subiect *(De ce m-ai trimis în lumină,* ***mamă,*** Blaga, *Poemele luminii,* Bucureşti, 1978, p. 284, *Unde eşti,* ***copilărie,*** *cu pădurea ta cu tot !,* Eminescu); atribut *(Spre diminețile tale râd,* ***soare vechi, soare nou !,*** Blaga, 292); dativ explicativ *(Datorită* ***ție, prietene,*** *am reuşit !)*; dativ subiectiv *(****Ție*** *o să-ți pară rău,* ***Mihai !)***; complement de agent *(****De tine*** *e scris textul,* ***Mioara !)***; complement comparativ *(Vrea să cânte* ***ca tine, Lili !)***; complement sociativ *(Vreau să discut cu* ***Dv., domnule director !)***; circumstanțial de mod *(Vorbeşte* ***în felul tău, omule !)***; circumstanțial de cauză *(Am pierdut trenul* ***din cauza ta, Petre !)***.

Este actat ca apoziție de: subiect *(Eşti urmat de toți,* ***frate !)***; complement comparativ *(Sunt mai bătrân* ***decât tine, mamă !,*** Blaga, 284); atribut *(A vorbit* ***contra voastră, naivilor!)***, genitiv obiectiv *(Am fost în căutarea* ***ta, copilă !)***; complement indirect *(Să-****ți*** *cer un semn,* ***iubito,*** *spre-a nu te mai uita ?,* Eminescu); complement direct *(Numai* ***pe tine te*** *am,* ***trecătorul meu trup !,*** Blaga, 226); circumstanțial instrumental *(****Cu tine*** *mi-am cântat tristețea,* ***fluieraş de soc !)***; circumstanțial de relație *(****Cât despre tine, fata mea,*** *nu mai ştiu nimic...*).

Vocativul-apoziție poate cumula mai multe funcții, având termeni apozați în mai multe propoziții. De exemplu, în fraza: ***Prietene,...*** *vreau să* ***te*** *iau de mână, vino, să-****ți*** *arăt brazdele veacului !* (Blaga, 260), vocativul *prietene* se află relaționat cu un complement direct, cu un subiect inclus şi cu un complement indirect.

[60] Folosim acest termen deoarece termenii determinat şi referit sunt prea vagi pentru specificul relației exprimate de apoziție.

Nu se poate afirma, fără anumite date statistice, dacă vocativul apare mai ales singur (ca actat) sau în funcția de apoziție, în care poate fi actant sau actat. Considerăm, totuși, că în funcția de apoziție predomină, ca frecvență, vocativul-subiect (deci actant), ceea ce echilibrează ipostaza de actat (când apare singur). De aceea, se poate spune că vocativul este cazul a c t a t u l u i și al a c t a n t u l u i deopotrivă.

Aflat în relație de reversibilitate cu gândirea, cu subsistemele care compun limbajul verbal, cu ambientul, categoria gramaticală a cazului a evoluat pe măsura evoluției acestora, influențat de ele și influențându-le în același timp. El și-a diversificat și nuanțat c o n ț i n u t u l și e x p r e s i a, subsisteme care se echilibrează unul pe celălalt în permanență, printr-o relație de *feed-back*. Sistemul acestei categorii gramaticale se află într-o continuă dinamică a componentelor sale. Pe de o parte se produc diversificarea și nuanțarea conținutului semantic și gramatical al cazurilor (funcții și sensuri), iar, pe de alta, se remarcă tendința de simplificare a expresiei: în substanță (opozițiile cazuale) și în formă (mijloacele de exprimare).

Pe lângă conținutul de la nivelul de suprafață (opozițiile cazuale) există unul în profunzime, care se reduce la opoziția actant–actat. Între cele două conținuturi – de suprafață și de adâncime – există o concordanță, astfel încât funcția specifică a unui caz este aceeași la cele două nivele. De exemplu, acuzativul are funcția specifică de complement direct, care este actat; majoritatea funcțiilor lui au rol de actat, ceea ce determină specificul de actat al acuzativului. Funcția specifică de suprafață, sensul fundamental și funcția în profunzime sunt, deci, aceleași: actat pentru acuzativ. La substantivele din limba română există un echilibru între cazuri în privința opoziției actant–actat: la două cazuri predomină rolul de actant (nominativ și genitiv), la două acela de actat (acuzativ și dativ), iar la al cincilea, vocativul, actantul și actatul au o reprezentare comparabilă.

După cum s-a observat, aceeași semnificație a relației actant–actat, uneori aceeași funcție sintactică, se poate exprima prin cazuri și mijloace diferite. Alegerea cazului și a formei este determinată de opțiunea vorbitorului, la care contribuie trăsăturile personale (stil, cultură, intenție de comunicare ș.a.), atât ale emițătorului, cât și ale receptorului de mesaj, precum și circumstanța producerii vorbirii. Spre exemplu, pentru a exprima un actant-subiect, vorbitorul de limba română se poate folosi de oricare dintre cele cinci cazuri – pentru un subiect de persoana a doua – sau de patru dintre ele (exceptând vocativul) pentru celelalte persoane. De aceea, prin posibilitățile pe care le oferă, cazul face parte din specificitatea limbii și a stilului personal.

S-ar putea crede că tendința fiecăruia dintre cazuri de a acumula funcții, precum și apariția aceleiași funcții la mai multe cazuri ar putea duce la uniformizare, ceea ce ar amenința soliditatea sistemului categoriei gramaticale

a cazului. Aceasta deoarece uniformizarea antrenează eliminarea opozițiilor, a diferențierilor, a specificității elementelor componente, de care depinde existența unui sistem. Slăbirea sistemului cazual este evitată însă prin dominanța unei anumite funcții la fiecare caz (denumită de aceea „fundamentală"), care îi asigură specificitatea. Este evitată mai ales prin opoziția „actant–actat", existentă în profunzime, la nivelul subconștientului, la toate cazurile și în oricare context, opoziție care susține categoria gramaticală a cazului și îi generează semnul.

Facultatea de Litere
Iași, B-dul Copou nr. 11

Ștefan Găitănaru

SISTEMUL COMPARAȚIEI ÎN ROMÂNA CONTEMPORANĂ

1. Deși abordată deseori, categoria comparației nu are o descriere unitară. Unele studii includ în sfera conceptului „grad de comparație" și pozitivul și superlativul absolut *(Gramatica,* I, 1966, p. 125; Dimitriu, 1994, p. 214), pe care altele le orientează spre gradele de intensitate (Iordan, Robu, 1978, p. 407).

S-a arătat, de asemenea, că și comparativul poate fi integrat la intensitate, întrucât exprimă diferența de intensitate a însușirii (Iordan ș.a., 1967, p. 112; Guțu-Romalo, 1985, p. 148), dar distincția s-a menținut între intensitatea obiectivă (comparativă) și intensitatea subiectivă, apreciativă (Irimia, 1987, p. 105).

2. Studiul de față își propune să descrie acele trăsături care fac posibilă conceperea unitară a sistemului comparației și integrarea în acesta a tuturor formelor de manifestare a intensității însușirii exprimate de adjectiv.

2.1. Se poate spune despre pozitiv că este termenul nemarcat, „gradul zero al comparației" (Constantinescu-Dobridor, 1996, p. 94), dar, din punctul de vedere al intensității, nu se poate spune că este „un termen neutru, nepurtător de sens gramatical" (Irimia, 1987, p. 105). Situația devine mai evidentă dacă se raportează la aspectul comparației din latină. Se știe că în latină exista un singur comparativ, iar opoziția superioritate–inferioritate era marcată de antonimie.

În condiţiile în care în limba română actuală comparativul de inferioritate este regresiv (nu se mai spune *mai puţin scund,* de exemplu, ci *mai înalt*), antonimia este reimplicată în comparaţie, dar ea caracterizează în egală măsură şi pozitivul, singurul care a rămas neschimbat faţă de latină. El exprimă o însuşire de inensitate normală, aptă s-o instituie şi s-o deosebească de opusul ei.

2.2. Operatorul ± c o m p a r a ţ i e distinge în primul rând două grupe, una de grade absolute (pozitivul, progresivul şi superlativul absolut), cealaltă de grade relative (comparativul de egalitate, de inegalitate şi superlativul relativ):

Pozitivul		Comparativul de egalitate	
Progresivul	superioritate	Comparativul de inegalitate	superioritate
	inferioritate		inferioritate
Superlativul absolut	superioritate	Superlativul relativ	superioritate
	inferioritate		inferioritate

2.2.1. P r o g r e s i v u l este foarte bine reprezentat în limba română: *din ce în ce mai harnic, tot mereu mai insistent, pe zi ce trece mai frumoasă, zi de zi mai neliniştit...* Seamănă sub aspectul formării cu comparativul, dar nu are termen de comparaţie.

Progresivul de inferioritate (sintagma este imposibilă şi trebuie înlocuită cu denumirea r e g r e s i v u l, tot aşa cum este şi superlativul de inferioritate, care ar trebui înlocuită cu *inferlativul; cf. la Dimitriu, 1994, s u p e r l a t i v u l n e g a t i v, p. 217) este foarte puţin frecvent, la fel cu manifestările i n f e r i o r i t ă ţ i i la toate celelalte grade: *din ce în ce mai puţin harnic.*

2.2.2. Pozitivul este la acelaşi nivel cu comparativul de egalitate şi interferenţa dintre ele a dus la apariţia fie a p o z i t i v u l u i a n a l i t i c *(atât de înaltă, aşa de înaltă, destul de înaltă),* fie a c o m p a r a t i v u l u i e l i p t i c *(tare ca piatra, iute ca săgeata).*

Fenomenul a însemnat generarea a numeroase structuri cu postpoziţia de: *suficient de, destul de, deajuns de, atât de, cât de, oricât de, anormal de, neobişnuit de, la fel de; bolnăvicios de, morbid de, periculos de, ridicol de, suspect de; chinuitor de, derutant de, dezgustător de, enervant de, impresionant de, înduioşător de, obsedant de, supărător de, tulburător de, tulburător de, uluitor de; admirabil de, lamentabil de, regretabil de...; grozav de, teribil de, excesiv de...* (cf. Pană Dindelegan, 1992, p. 85–117).

Nu este dificil de realizat delimitarea comparativului de egalitate (prin complementul comparativului *la fel de înalt ca şi mine)* şi a superlativului absolut (prin sensul superlativ *teribil de înalt).*

Mai greu se delimitează structurile neanalizabile ale pozitivului analitic. Există trei posibilităţi: antepunerea adverbului cu eliminarea prepoziţiei,

postpunerea în aceleaşi condiţii sau trecerea într-o structură semantică modală *(suficient de dezvolat – suficient dezvoltat; dezvoltat suficient; dezvoltat la modul suficient)*. Dacă o singură posibilitate din cele trei se realizează, adverbul se analizează cu funcţie de circumstanţial de mod. Altfel se ia împreună cu adjectivul ca aparţinând pozitivului analitic *(atât de înalt – *atât înalt; *înalt atât; *înalt la modul atât)*.

2.2.3. Elementul marcat, comparativul, este diversificat în funcţie de prezenţa obiectului cu care se compară (O) şi de numărul de însuşiri (N) angrenate în comparaţie.

O	N	Felul comparaţiei
+	1	omogenă
–	2	eterogenă
–	1	circumstanţială

Comparaţia omogenă presupune ca termenii ei să posede aceeaşi însuşire în acelaşi grad sau în grade diferite:

Ion e mai înalt ca George;
Ion e mai puţin înalt ca George;
Ion e tot aşa de înalt ca George.

Comparaţia eterogenă se face între însuşiri diferite:

E mai mult inteligentă decât harnică;
E pe cât de inteligentă pe atât de harnică;
E mai puţin inteligentă decât harnică.

Corelarea structurilor comparaţiei eterogene infirmă poziţia unor gramaticieni (Rădulescu, 1987, p. 14–28) de a le interpreta la comparativul de egalitate ca adjective coordonate la gradul pozitiv (cf. şi Trandafir, 1988, p. 171).

Comparaţia circumstanţială nu se face nici ea cu un obiect, ci cu o circumstanţă, de regulă temporală sau spaţială:

E mai harnică decât ieri (decât acolo).

2.2.4. Superlativul este rezultatul operatorului ± sublimare: trecerea dincolo de limită (Ernout, Meillet, 1994: *sublimis = is sub quo limen est;* p. 661).

Sublimarea pozitivului a dus la superlativul absolut, iar sublimarea (generalizarea) comparativului a dus la superlativul relativ, operatorul dând măsura unităţii lor *(Ion e mai înalt decât toţi = Ion e cel mai înalt dintre toţi)*.

3. Studiul de faţă a preferat să nu rediscute argumentele din literatura foarte variată despre comparaţie, ci să sublinieze elementele de coeziune ale sistemului restructurat încât să cuprindă manifestările complexe ale flexiunii analitice a adjectivului.

ABREVIERI

Constantinescu-Dobridor, 1996	Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române,* Bucureşti, Editura Vox.
Dimitriu, 1994	C. Dmitriu, *Gramatica limbii române explicată,* Iaşi, Editura Virginia.
Ernout, Meillet, 1994	A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine,* Paris, Editura Klincksieck.
Gramatica I, 1966	Al. Graur, M. Avram, L. Vasiliu (coordonatori), *Gramatica limbii române.* I. Bucureşti, Editura Academiei Române.
Guțu-Romalo, 1985	G. Ciompec, C. Dominte, N. Forăscu, V. Guțu-Romalo, Em. Vasiliu, *Limba română contemporană* (coord. I. Coteanu), Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Iordan, Robu, 1978	Iorgu Iordan, Vl. Robu, *Limba română contemporană,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Iordan ş.a., 1967	Iorgu Iordan, V. Guțu-Romalo, Al. Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane,* Bucureşti, Editura Ştiințifică.
Irimia, 1987	D. Irimia, *Structura gramaticală a limbii române,* Iaşi, Editura Junimea.
Pană Dindelegan, 1992	G. Pană Dindelegan, *Sintaxă şi semantică,* Bucureşti, Editura Universității.
Rădulescu, 1987	Marina Rădulescu, *Despre categoria comparației în limba română,* în LR, XXXVI, 1987, nr. 1, p. 14–28.
Trandafir, 1988	Gh. D. Trandafir, *Observații asupra unor puncte de vedere noi despre categoria comparației,* în LR, XXXVI, 1988, nr. 2, p. 171–181.

Universitatea din Piteşti
str. Gh. Doja nr. 41

D. Crașoveanu

OBSERVAȚII PRIVIND INFINITIVUL PREZENT AL UNOR VERBE DIN CONJUGAREA A II-A

a. După substantiv, verbul constituie, în majoritatea limbilor, partea de vorbire cea mai bogată – atât ca inventar de unități lexicale conținute, cât şi ca diversitate de aspecte pe care le implică. Un asemenea, impresionant, volum

de material faptic presupune, se înțelege, o necesară clasificare (ordonare) în interiorul lui, potrivit unor criterii general (sau cvasigeneral) acceptate – unele de ordin lexical-semantic, altele de ordin flexionar (formal). Potrivit criteriului flexionar, tradiția gramaticală a grupat verbele românești în patru conjugări, în primul rând în funcție de sufixul acestora la infinitivul prezent sau infinitivul scurt, cum se mai spune: *-a (a cânta)*, *-ea (a durea)*, *-e (a spune)*, *-i, -î (a sui, a urî)*, sufix considerat, în fiecare caz în parte, drept caracteristică (ori marcă) a fiecărei conjugări[1]. Între aceste patru conjugări tradiționale, cea de-a d o u a are o situație aparte, am spune chiar precară (vezi mai jos, **b.**).

b. Incluzând verbe care au la infinitiv prezent (obișnuitul infinitiv scurt) sufixul (accentuat) *-eá* (de exemplu: *a avea, a bea, a durea, a începea, a părea, a putea, a vrea)*, această conjugare este nu numai cea mai săracă, dar, totodată, și cea mai puțin productivă, căci, în afara celor aproximativ 20 de verbe moștenite din latină, în interiorul ei nu au pătruns, cu vremea, decât latinismul *a apărea* și câteva împrumuturi romanice târzii, calchiate, prin derivare, după verbele moștenite, de exemplu: *a se complăcea, a (-i) displăcea, a dispărea, a decădea, a prevedea*[2].

Neputându-și spori mai substanțial, cu mai multe unități, inventarul – sumar – pe care-l are, ei îi lipsește și rezistența necesară pentru a-l păstra, atâta cât este, deci nu prezintă nici suficientă stabilitate. În speță, de mai mult timp, dar mai pronunțat în anii din urmă și cu deosebire în limba vorbită (cu toate variațiile acesteia: familiară, colocvială, chiar literară), se constată tendința ca o serie de verbe aparținând acestei conjugări (cu sufixul infinitival *-eá*) să fie folosite frecvent cu forma de infinitiv scurt proprie conjugării a treia, adică cu sufixul infinitival (neaccentuat) *-e*. Astfel, verbe ca: *a părea, a apărea* și *a dispărea, a cădea, a scădea* și *a decădea, a începea, a plăcea*[3] și, mai ales, derivatele lui: *a se complăcea, a (-i) displăcea,* apoi *a prevedea, a tăcea* și *a zăcea,* în exprimarea foarte multor vorbitori actuali, primesc – din ce în ce mai frecvent și, în aparență, mai puțin surprinzător – forma infinitivală *a pare, a apare, a dispare, a cade, a scade* și *a decade, a încape, a place, a se complace, a (-i) displace, a prevede, a tace*[4], *a zace* –, aceasta din urmă câștigând, se

[1] Nu ne referim aici la alte clasificări în conjugări, după alte criterii, pentru care vezi: Alf Lombard, *Le verbe roumain,* Lund, 1954–1955; Grigore Moisil, *Probleme puse de traducerea automată. Conjugarea verbelor în limba română scrisă,* în SCL, XI, 1960, nr. 1; Valeria Guțu Romalo, *Descriere structurală a verbelor românești.* VI. *Clasificarea verbelor în conjugări,* în SCL, XVI, 1965, nr. 3; românistul ceh Jiří Felix, *Classification des verbes roumains,* în „Philologica Pragensia", VII, 1964, nr. 2.

[2] Cf. „Gramatica Academiei", ed. a doua, 1963 (GA_2), vol. II, p. 264; Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, *Structura morfologică a limbii române actuale* (= SMLRC), București, 1967, p. 245; Mioara Avram, *Gramatica pentru toți,* București, 1986, p. 154.

[3] Pe acesta din urmă, Creangă, la vremea lui, îl folosea corect, la conjugarea a II-a, cu accentul pe sufixul terminal *-eá* (= *é* în subdialectul moldovenesc): „– Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești c-ai puté răzbate până acolo..., ie-ți bani cât ți-or trebui, haine care ți-or plăcé... și mergi cu bine, fătul meu." (cf. *Opere,* București, Editura Minerva, 1970, p. 107).

[4] Vezi SMLRC, p. 246.

pare, tot mai mult teren în competiția cu *a zăcea*. Să consemnăm, suplimentar, că dintre acestea, de exemplu: *a apare, a dispare, a se complace, a (-i) displace* sunt menționate și în *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), s.v., ca variante ale formelor de bază cu sufixul infinitival *-ea*.

Vorbind de instabilitatea verbelor din conjugarea a II-a (în sensul trecerii lor spre conjugarea a III-a), am scris mai sus că lucrul acesta se observă „de mai mult timp, dar mai pronunțat în anii din urmă". Socotesc necesar să mă explic. Pentru prima parte a acestei afirmații („de mai mult timp") am găsit un sprijin solid în opinia formulată cu mai bine de șase decenii în urmă de acad. Iorgu Iordan, în studiul *Forme de conjugare mixtă în limba română*, în „Buletinul Philippide", II, 135, și reluată, sintetic, în *Gramatica limbii române* (GLR), ediția întâi, București, 1937, ediția a doua, București, 1946; referindu-se exact la aceleași verbe menționate de noi aici, inegalabilul observator și analist al limbii vii, în dinamica ei, care a fost Iorgu Iordan, scria (citez după ediția doua a GLR, p. 199): „Conducându-mă după spiritul limbii, așa cum îl simt eu în momentul de față, cele mai multe treceri de la conjugarea a doua la a treia trebuiesc condamnate. Vom zice, deci, *a cădea,* nu *a cade* (tot așa *a decădea, a scădea), a încăpea, a întrevedea, a părea* și *a apărea, a plăcea* (cu compusele *a complăcea* și *a displăcea,* deși, mai ales la primul, formele accentuate pe temă merg mai bine: *vă complaceți în această promiscuitate), a prevedea, a zăcea"*. De asemenea, acad. I. Coteanu, în lucrarea *Gramatică. Stilistică. Compoziție,* București, Editura Științifică, 1990, p. 63, menționează ca tipice („nucleice") pentru conjugarea a II-a verbele (în ordinea de acolo): *a plăcea, a tăcea, a vedea, a ședea.*

Așadar, aceste treceri de la conjugarea a II-a la a III-a erau simțite ca încălcări ale „spiritului limbii" și, în consecință, trebuiau condamnate. Pentru partea a doua a afirmației („dar mai pronunțat în anii din urmă") ne-am întemeiat pe evidența însăși a faptelor de limbă, așa cum ni se înfățișează ele astăzi. Așadar, faptul semnalat și condamnat de Iorgu Iordan nu numai că nu s-a corectat ori nu s-a atenuat în răstimpul celor șase decenii trecute, ci, dimpotrivă, a devenit mai accentuat, mai pregnant – prin frecvență și extindere a ariei de manifestare[5]. Ca întotdeauna de-a lungul activității sale, intuiția savantului lingvist s-a dovedit a fi, și de această dată, una sigură, confirmată de timp.

c. Fenomenul pe care îl discutăm aici se petrece aproape constant și, pentru cine își propune să-l observe, este mai ușor sesizabil atunci când asemenea verbe sunt întrebuințate la modul indicativ, timpul viitor, la modul optativ-condițional, timpul prezent, sau ca al doilea verb în combinație cu

[5] În mod regretabil, *Manualul de limba română (Gramatică)* pentru clasa a VIII-a, p. 64–101 (de Ion Popescu), nu amintește nimic de această mișcare a verbelor de la conjugarea a II-a la a III-a și invers, iar *Manualul de limba română* pentru clasele a IX-a și a X-a, școli normale și licee și clase cu profil umanist (coordonator Florin D. Popescu), 1994, o expediază într-o scurtă *Observație* la p. 155.

semiauxiliarul sintactic *a putea* – deci exact în acele situații în care este cerută forma lor de infinitiv scurt. Spre exemplu, auzim, aproape cotidian, spunându-se: *mi-ar* ***pare*** *bine să vină și el cu noi, revista așteptată* ***va apare*** *mâine, deschidem fereastra și mirosul* ***va dispare*** *imediat, pe frigul ăsta mi-ar* ***cade*** *bine un ceai fierbinte, cu puțin efort,* ***ar putea începe*** *și el în mașină, fapta lui reprobabilă îl* ***va scade*** *în ochii colegilor, rolul acesta mi-ar* ***place*** *mai mult, cărțile fără valoare* ***vor zace*** *în depozite* și așa mai departe (în loc de, în ordine: *(mi-)ar părea, va apărea, va dispărea, (mi-)ar cădea, ar putea începea, a scădea, (mi-)ar plăcea, vor zăcea).*

d. Fără îndoială, o explicație a acestei treceri de la o conjugare la alta există, și anume ea constă în marea asemănare dintre – privită global – flexiunea verbelor din conjugarea a II-a și a celor din conjugarea a III-a[6]. Aceasta și face ca respectiva mișcare (migrare) de la o conjugare (a II-a) spre cealaltă (a III-a)[7] să fie privită nu atât ca o abatere, cât mai degrabă (anticipam mai sus) ca o tendință a limbii de azi. Dar numai ca o tendință[8] ! Căci, în fond, verbele amintite continuă să aparțină conjugării a II-a. Că este așa, că aceste verbe țin totuși de conjugarea lor și nu sunt încă integrate definitiv conjugării a III-a, o dovedește, destul de bine, între altele, forma accentuată pe care ele – exceptând perechea antonimică *a apărea* și *a dispărea* – o au la infinitivul lung, cu valoare de substantiv, formă consacrată istoric, prin uz, și atestată lexicografic, și anume: *cădére, decădére, scădére, încăpére* (iar nu: **cádere, *decádere, *scádere, *încápere), plăcére* (mai puțin obișnuite: *complăcére, displăcére), prevedére*[9], *tăcére, zăcére* (nu **tácere, *zácere),* deci cu accentul pe *-e-* din silaba penultimă, întocmai ca și în, de exemplu: *avére, durére, putére, ședére, vrére* etc. – forme tot de infinitiv lung ale unor verbe care constituie nucleul stabil al conjugării a II-a[10]. Prin urmare constatăm, în situația verbelor discutate,

[6] Cf. GA_2 II, p. 247; SMLRC, p. 245; Mioara Avram, *op. cit.*, p. 154. Iorgu Iordan, în GLR, p. 199, spunea răspicat: „Aceasta [asemănarea] este cauza amestecului [celor două conjugări], care *se întinde cu mare iuțeală* subt ochii noștri." [*subl. mea – D.C.*]. Cf., de asemenea, Iorgu Ioran, *Limba română contemporană*, ed. a doua, București, 1956, p. 438.

[7] Trecerea are loc și în sens invers, dar nu în aceeași măsură, de exemplu: *a bate, a face, a ține, a umple* – de conjugarea a III-a, cunosc în vorbirea familiară și regională și formele *a bătea, a făcea, a ținea, a umplea* – de conjugarea a II-a, cf. GA_2, II, p. 246 și 247, și SMLRC, p. 246.

[8] Care tendință, în cazul perechilor de variante *a rămânea – a rămâne, a ținea – a ține, a umplea – a umple,* a mers până la capăt, în favoarea formelor de pe poziția a doua: *a rămâne, a ține, a umple* – integrate definitiv conjugării a III-a.

[9] În SMLRC, p. 246, se oferă prezumția (acolo se zice „se pare") că, cel puțin în cazul acestora, al celor compuse (de fapt derivate !), fenomenul trecerii cu totul la conjugarea a III-a s-ar explica prin aceea că „numărul [lor] relativ mare de silabe face ca accentul să fie prea departe de începutul cuvântului, ceea ce nu corespunde ritmului limbii noastre".

[10] Aceeași remarcă – foarte importantă, dar, ciudat, din ce în ce mai puțin luată în seamă – o făcea tot Iorgu Iordan și tot cu șase decenii în urmă: „Infinitivul lung, care ne poate servi drept *călăuză* [*subl. mea – D. C.*], sună la toate după conj. a II-a: *cădere, încăpere, părere, plăcere* etc." (cf. GLR, ed. a doua, p. 199).

o anume contradicție între forma lor „nouă" (nou atribuită) de infinitiv prezent (sau scurt), prin care sunt atrase în conjugarea a III-a (vezi exemplele date mai sus), și forma accentuată, de infinitiv lung, consacrată (și păstrată), prin care ele își dovedesc apartenența, totuși, la conjugarea a II-a. Altfel spus, tendința spre inovație manifestată în primul caz (infinitivul scurt) stă sub controlul sever și „stopant" al unui principiu conservator existent în cazul al doilea (infinitivul lung). Tendința despre care vorbim s-a manifestat numai până la un punct, să zicem până la jumătatea drumului (și nu până la capăt, așa cum s-a întâmplat, de exemplu, cu *a rămânea, a ținea, a umplea,* care s-au integrat conjugării a III-a și cu forma de infinitiv scurt și cu cea de infinitiv lung: *a rămâne – rămânere, a ține – ținere, a umple – úmplere).*

Presupunând că acest argument nu ar fi destul de concludent (dat fiind că, spre exemplu, există verbe de conjugarea I, ca *a împerechea, a îngenunchea, a veghea,* al căror infinitiv lung *împerechére, îngenunchére, veghére*[11] este accentuat la fel ca al verbelor de conjugarea a II-a: *avére, ședére* etc.), se va recurge la încă un element distinctiv, și anume forma flexionară de persoana a doua plural a indicativului, conjunctivului și imperativului. Se va observa numaidecât diferența (contrastul) dintre a b s e n ț a accentului pe sufix la verbele din conjugarea a III-a: *(voi) bâteți, mérgeți, scrieți* și, respectiv, p r e z e n ț a accentului pe sufix la verbe din conjugarea a II-a: *(voi) cădéți, păréți, ședéți, vedéți*[12].

e. În contrast cu faptele menționate mai sus se situează maniera în care, de la o vreme, este accentuat verbul *a prevedea.* Obținut prin derivare cu prefix de la *a vedea,* deci ca verb de conjugarea a II-a, forma lui accentuată corectă de infinitiv lung (cu valoare de substantiv) nu poate fi decât *prevedére,* pl. *prevedéri.* Ignorând această caracteristică a conjugării lui, numeroși vorbitori – mai ales de ieri, dar și de azi – accentuează greșit, cu deosebire în cazul formei de plural, spunând *prevéderi–prevéderile*[13], de exemplu: ***prevéderile*** *regulamentului,* ***prevéderile*** *contractului (legii* etc.), adică deplasează accentul din locul său firesc, așa încât tocmai ceea ce trebuie să rămână o formă „de control" pentru apartenența verbului la conjugarea a II-a (cum am văzut că este infinitivul lung) devine, în acest caz, dimpotrivă, un element sortit să-i submineze poziția stabilă în această conjugare.

Izvorâtă din ignoranță, apoi lățită, concentric, prin imitație obedientă, această manieră de accentuare va fi țintit să fie, și ea, o tendință în vorbirea

[11] Dovada că, în ciuda asemănării cu verbele de conj. a II-a atât la infinitivul scurt, cât și la infinitivul lung, aceste verbe aparțin neîndoielnic conjugării I o constituie forma lor de indicativ (conjunctiv și imperativ) prezent, persoana a II-a plural: *(voi) îngenuncheați, vegheați,* deci cu *-a-(-ați),* ca și: ***alergați, încărcați, aflați,*** despre care nu s-ar putea spune că n-ar fi de conjugarea I.

[12] Cf. Mioara Avram, *op. cit.,* p. 154.

[13] Această manieră de accentuare este semnalată și în SMLRC, p. 246.

actuală, dar, se vede, nu este decât... o stridență fonică. Dacă accentuarea firească și unică este *vedére* și *vedéri(le)*, tot așa de natural este să accentuăm *prevedére, prevedéri(le)* – și nu altcumva.

DISCUȚII

Mihail Oprescu

ARTICOLUL CA MARCĂ A INDIVIDUALIZĂRII

1. Rolul articolului ca marcă gramaticală este recunoscut de mulți lingviști români, o prezentare succintă în acest sens, cu bibliografia corespunzătoare, fiind realizată de Ana Vrăjitoru în nr. 1–2/1995 al acestei reviste, la p. 3–4.

Reproșând cercetătorilor, cu directă referire la Valeria Guțu Romalo, afirmația că „articolul (hotărât sau nehotărât) individualizează (după cum se afirmă) un obiect", Ana Vrăjitoru consideră această remarcă insuficientă, deoarece articolul individualizează „și o clasă de obiecte *(Profesorul / un profesor trebuie să fie și pedagog)*"[1].

2. Din păcate, Ana Vrăjitoru afirmă că: „Ținând seama de faptul că extensiunea unui substantiv cuprinde un obiect, mai multe sau toată clasa de obiecte, considerăm că sensurile de particular și general, respectiv de obiect sau de clasă de obiecte, le poartă chiar substantivul, și nu articolul însoțitor"[2]. Autoarea acestei afirmații confundă însă conceptul de particular cu acela de obiect și conceptul de general cu cel de clasă. Se cuvine să precizăm că obiectul în sine este singular, iar particularul poate fi și expresia pluralității, că generalul este o formă de abstractizare superioară clasei de obiecte. În această situație, substantivul poartă în sfera sa semantică, prin excluderea articolului, numai generalul, nicidecum particularul și clasa de obiecte. Substantivul nearticulat *om*, de exemplu, este generalizarea ființei respective, particularizarea – adică individualizarea –, la fel ca încadrarea în clasă realizându-se numai cu ajutorul articolului, dar în strânsă corelație cu alți determinanți, în funcție de context.

[1] LR, XLIV, 1995, nr. 1–2, p. 2.
[2] *Ibidem*.

3. Apreciem ideea Anei Vrăjitoru de a sesiza „individualizarea de clasă"[3] cu ajutorul articolului, în exemple ca *omul cucereşte noi orizonturi ale ştiinţei* sau *Şcoala nu poate fi conservatoare*[4], însă considerăm că o asemenea individualizare nu este posibilă în exclusivitate prin prezenţa articolului, ci numai într-un context în care substantivul articulat nu are alţi determinanţi în afara articolului. Aşadar, lipsa determinantului unui substantiv articulat contribuie la generalizarea parţială, până la sfera de clasă, o asemenea generalizare, relativ parţială, deosebindu-se fundamental de cea marcată de absenţa articolului. De altfel nici nu este posibilă construcţia **Om cucereşte noi orizonturi ale ştiinţei,* tocmai fiindcă respectivul context este adaptat formei articulate a substantivului, pentru a individualiza clasa.

4. Acceptăm conceptul „individualizarea de obiect"[5] cu ajutorul articolului, care de altfel nu aparţine Anei Vrăjitoru, ci altor cercetători, care precizează că articolul individualizează un obiect[6]. Subliniem totuşi că şi în asemenea situaţii articolul intră, ca marcă, în structurile relaţionale ale comunicării, el singur nefiind capabil, în suficientă măsură, să particularizeze obiectul detaşat, în ciuda faptului că exemplele oferite de Ana Vrăjitoru încearcă o asemenea izolare: *A venit profesorul*[7].

Absenţa unui determinant al substantivului articulat, în situaţia exemplului de mai sus, nu exclude totuşi rolul subînţelegerii în diferenţierea individualizării clasei *(Profesorul este educatorul de la şcoală al elevului)* de individualizarea obiectului *(Am vorbit cu profesorul)*. De fapt ar fi paradoxal ca numai corpul articolului, care este acelaşi *(-l)* să diferenţieze individualizarea obiectului de cea a clasei. Dacă în individualizarea clasei se impune absenţa totală a altui determinant ori a unei subînţelegeri, în situaţia individualizării obiectului este necesară, pe lângă marca articolului, şi relaţia contextuală, cum ar fi, de exemplu, obligativitatea articolului hotărât la substantivul regent determinat de un adjectiv posesiv care urmează după acesta, căci dacă este acceptată de coerenţa vorbirii construcţia *Băiatul meu e harnic,* aceeaşi vorbire respinge construcţia **Băiat meu e harnic.*

Aşadar, articolul care individualizează obiectul este cerut, în exemplul nostru, de determinatul sintactic, cu alte cuvinte subordonatul impune articolul regentului.

[3] *Ibidem,* p. 2, 3.
[4] *Ibidem,* p. 3.
[5] *Ibidem.*
[6] Vezi Valeria Guţu Romalo, *Articolul şi categoria determinării în elemente de lingvistică structurală,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1967, p. 277.
[7] LR, *ibidem,* p. 4.

5. În situația absenței unui al doilea determinant (am zis așa, considerând că însuși articolul este un determinant, evident, nu ca parte de vorbire propriu-zisă, ci în calitate de marcă), articolul își valorifică potențialul, dar nu realizează particularizarea fără alt determinant.

În propoziția *Ți-am adus cartea,* articolul nu ar individualiza care anume carte a fost adusă, dacă nu s-ar subînțelege, din contextele anterioare sau din realitatea cunoscută de cei doi parteneri, despre care anume carte este vorba.

În același context, articolul nehotărât individualizează obiectul, dar nu se presupune o subînțelegere privind natura cărții: *Ți-am adus o carte,* individualizarea fiind parțială, și numai prezența unui nou determinant ar ajuta la deplina individualizare: *Ți-am adus o carte cu povești de Ion Creangă.*

6. Individualizarea este direct legată de cazul substantivului articulat, în situația cazului dativ, de exemplu, articolul devenind nu numai marcă a individualizării obiectului, ci și marcă relațională, un semn al cazului: *I-am spus și băiatului meu,* în acest exemplu articolul *-lui* fiind marcă a particularizării în strânsă relație cu determinantul *meu,* dar și semn al cazului dativ. Această marcă poate trece însă la determinant atunci când precedă substantivul: *I-am spus și înțelegătorului meu băiat.* În această situație, articolul *-lui* este susținut în rolul său de marcă individualizatoare de către cei doi determinanți gramaticali precedenți.

7. Integrarea rolului individualizator al articolului în contextul sintactic al utilizării acestuia solicită o definiție a articolului privită printr-o nouă prismă: articolul este partea de vorbire flexibilă devenită instrument al individualizării obiectului sau a clasei în funcție de raporturile substantivului articulat față de alți termeni ai comunicării.

8. Deși descrierea noastră a fost relativ succintă, câteva concluzii sunt necesare:

a. structura lexicală a substantivului comun fără articol nu poartă nici sensul individualizării de clasă, nici sensul individualizării obiectului, ci exprimă o generalizare absolută;

b. particularizarea clasei și a obiectului se realizează cu ajutorul articolului, diferența dintre clasă și obiect marcându-se contextual, și nu prin structura articolului;

c. individualizarea de clasă se apropie de generalizarea substantivului nearticulat, dar nu se confundă cu aceasta;

d. articolul își exercită rolul de individualizator în comuniune cu determinanții gramaticali care au conținut lexical, acest rol neîndeplinindu-se separat.

Școala „I. L. Caragiale"
Râmnicu Vâlcea

Ana-Maria Barbu şi Emil Ionescu

TEORII GRAMATICALE CONTEMPORANE: GRAMATICA CENTRILOR DE SINTAGMĂ

1. INTRODUCERE

Anii '80 sunt anii unei veritabile explozii în domeniul teoriilor gramaticale. Teoriile apărute în această perioadă au două elemente comune: ele provin din aceeaşi matrice – lingvistica generativă – şi sunt versiuni ale aceluiaşi proiect care caracterizează în cel mai înalt grad mişcarea de idei din domeniul lingvisticii teoretice contemporane. Este vorba despre proiectul gramaticii universale.

Teoriile care s-au impus deja în peisajul actual al lingvisticii – pentru intervale de timp diferite şi cu forţe inegale de penetraţie – sunt următoarele: Teoria Guvernării şi a Dependenţelor Anaforice (reformulată mai târziu ca „Teoria Principiilor şi a Parametrilor" şi devenită, în zilele noastre, „Programul Minimalist" – Chomsky 1981, 1995); Gramatica Lexico-Funcţională (Bresnan 1982), Gramatica Sintagmatică Generalizată (Gazdar, Klein, Pullum şi Sag 1985), Gramatica Categorială (Oehrle, Bach şi Wheeler 1988) şi Gramatica Centrilor de Sintagmă (Pollard şi Sag 1987, 1994). Ne propunem ca în rândurile următoare să facem o descriere a acestui ultim curent de cercetare.

Denumirea de „Gramatica Centrilor de Sintagmă" (abreviat GCS) este o traducere aproximativă a numelui originar *Head-driven Phrase Structure Grammar*. Trăsăturile generale ale acestei teorii sunt următoarele:

(I) teoria se declară neutră faţă de problema dacă principiile şi instrumentele pe care le întrebuinţează sunt relevante pentru structurile mentale – preformate sau dobândite – necesare întrebuinţării limbajului;

(II) ea face parte din familia mai largă a acelor gramatici bazate pe conceptul de unificare (pentru acest concept, a se vedea în special Shieber 1986);

(III) teoria foloseşte un singur nivel de analiză (care într-o terminologie oarecum vagă este nivelul de suprafaţă);

(IV) ea este mai mult decât o sintaxă, deoarece prin modul ei de organizare încorporează şi analiza semantică, dezvoltată în termenii teoriei semantice a situaţiilor (Barwise şi Perry 1983).

LR, XLV, nr. 1–6, p. 31–55, Bucureşti, 1996

2. STRUCTURA GCS

GCS are următoarea structură generală:

(i) un ansamblu de reprezentări care sunt clasificate;

(ii) o „arhitectonică".

Arhitectonica înseamnă o structură de componente. Componentele sunt lexiconul, sintaxa şi componenta aserţiunilor de precedenţă liniară.

Lexiconul cuprinde la rândul său reprezentări (intrări) şi reguli lexicale. Sintaxa e alcătuită din reprezentări (reguli) sintagmatice şi din principii formulate în legătură cu regulile asumate.

Din 1987 (data 'oficială' de apariţie a teoriei), GCS a suferit câteva reformulări locale, ce nu afectează caracteristicile enumerate în (I)–(IV). Am optat pentru prezentarea variantei celei mai recente, care se găseşte în capitolul al nouălea din Pollard şi Sag 1994.

Prezentarea de faţă se dovedeşte de multe ori infidelă în raport cu textele de bază. Infidelitatea e de două feluri: pe de-o parte, în măsura posibilului, detaliile tehnice sunt evitate şi se recurge la simplificări intuitive; pe de altă parte, expunerea atinge elementele esenţiale ale teoriei, dar nu e completă. Cititorul nu va găsi, de pildă, aproape nimic despre interpretarea semantică, după cum nu va fi în posesia tuturor principiilor asumate în Pollard şi Sag 1994.

Se obişnuieşte ca descrierile care au ca obiect GCS să se concentreze asupra asemănărilor şi deosebirilor dintre această teorie şi teoriile contemporane concurente (a se vedea, de pildă, Abeillé 1993). Nici în această privinţă nu vom urma tradiţia. Vom căuta să luminăm punctele de intersecţie dintre modul de a gândi faptele gramaticale propus de GCS, şi modul tradiţional de abordare. Sperăm ca, prin aceasta, două dintre cele mai rezistente prejudecăţi să fie ajutate a tinde către un relativism fructuos. Avem, desigur, în vedere ideea larg răspândită că nici o teorie de dată recentă nu mai poate aduce perspective care să nu fie deja conţinute în modul tradiţional de concepere a faptului gramatical, precum şi opinia opusă că singurul adevăr ştiinţific se găseşte în teritoriul contemporaneităţii. Sperăm, totodată, ca procedând astfel să ajutăm la familiarizarea cu una dintre cele mai interesante teorii gramaticale, teorie care, în momentul de faţă, este cunoscută în România aproape exclusiv de cei ce studiază limba din perspectiva informatică.

3. REPREZENTĂRI: TRĂSĂTURI, VALORI ŞI MATRICE

Orice teorie gramaticală studiază un anumit gen de entităţi – gramaticale, sau, mai general spus, lingvistice –, precum propoziţii, fraze, funcţii sintactice, părţi de vorbire. Această preocupare caracterizează şi GCS. În GCS, obiectele

lingvistice sunt tratate într-un mod unitar, datorită unui sistem de notație suficient de general. Sistemul se bazează pe principiul funcțiilor matematice.

O funcție creează perechi de argumente și valori. Acest fapt este fructificat de către GCS, în direcția codificării informației gramaticale. Fie, de pildă, faptul gramatical că un constituent oarecare are cazul acuzativ. Acest fapt va putea fi reprezentat în GCS, cu ajutorul unui simbol pentru argument și cu ajutorul unui alt simbol pentru valoarea funcției. Argumentul va fi cazul, iar valoarea, acuzativul. Ceea ce în matematică se numește argumentul funcției în unele teorii lingvistice poartă numele de trăsătură (sau atribut) și reprezintă analogul trăsăturilor fonetice distinctive.

În GCS, trăsătura e reprezentată prin abrevieri cu majuscule: SUB(IECT), GEN, N(UMĂ)R etc. Așadar, CAZ va nota trăsătura exemplificată mai sus. Valoarea trăsăturii CAZ va fi o entitate reprezentată prin minuscule subliniate: ac(uzativ). Notația pentru perechea trăsătură-valoare va fi, așadar, CAZ: ac.

Orice obiect lingvistic este reprezentat printr-o structură de astfel de perechi trăsătură-valoare, care poate fi scrisă sub forma unei matrice. Matricele sunt reprezentările fundamentale (și unice!) în GCS, tot așa cum arborii sunt reprezentările fundamentale în gramaticile transformaționale. O matrice arată după cum urmează:

$$M1 \begin{bmatrix} \text{GEN: masc} \\ \text{NR: sg} \\ \text{CAZ: ac} \end{bmatrix}$$

Această matrice reprezintă un obiect lingvistic care poate da seama, de pildă, de condițiile de acord.

Este, desigur, preferabil să cunoaștem și numele obiectului dotat cu proprietatea de a controla acordul. Denumirile cu minuscule subliniate, așezate înaintea matricei, servesc tocmai unor asemenea scopuri. Pentru situația de față, de exemplu, se impune o adăugire, ce semnalează că obiectul lingvistic descris mai sus intervine în controlul acordului și conține exact aceste trăsături, și numai pe acestea. Este așadar nevoie de un nume pentru matricea M1. O asemenea reprezentare (mai informativă decât M1) va fi M1':

$$M1' \underline{\text{acord}} \begin{bmatrix} \text{GEN: masc} \\ \text{NR: sg} \\ \text{CAZ: ac} \end{bmatrix}$$

3.1. SPECII DE VALORI ALE TRĂSĂTURILOR DIN MATRICE

3.1.1. Valori atomice

Trăsături de tipul celor din M1 sunt foarte frecvente în GCS. Caracteristica lor o constituie faptul că valoarea trăsăturii este o entitate ce nu se mai pretează unei descompuneri ulterioare, adică o entitate căreia nu i se mai poate asocia o matrice; masc, sg, ac sunt, prin urmare, socotite indecompozabile. Într-o asemenea situaţie, se spune că trăsăturile au valori atomice. Alte exemple de valori atomice sunt valorile trăsăturii PERS(OANĂ) (I, a II-a, a III-a). Tot atomice sunt valorile 'booleene' – simbolizate prin + şi –.

3.1.2. Valori nonatomice

Este însă posibil ca valoarea unei trăsături să nu fie atomică. Fie, în acest sens, împrejurarea că dorim să precizăm că proprietatea de a participa la acord este a unui nume. În cazul acesta, trebuie adoptată o trăsătură corespunzătoare, care să indice categoria (partea de vorbire) nume. Vom introduce, în acest scop, trăsătura CAT(EGORIE). Pe de altă parte, e nevoie şi de o trăsătură care va numi proprietatea propriu-zisă de a participa la acord; o vom simboliza cu ACORD. Valoarea acesteia va fi tocmai matricea M1' şi va fi, prin urmare, o valoare nonatomică. Descrierea acestui obiect lingvistic va conduce la următoarea matrice:

$$M2 \begin{bmatrix} CAT: nume \\ ACORD \begin{bmatrix} GEN: masc \\ NR: sg \\ CAZ: ac \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

M2 codifică exact ceea ce s-a dorit, dar mai rămâne să se precizeze ce fel de obiect este cel descris. Acest lucru se realizează prin adoptarea unui simbol corespunzător, care, în situaţia de faţă, este nume.

3.1.3. Mulţimi şi liste

O situaţie oarecum specială este reprezentată de împrejurarea în care valoarea unei trăsături este fie o listă, fie o mulţime. Diferenţa dintre liste şi mulţimi este că în ultimele apar membri neordonaţi, în timp ce primele conţin membri ordonaţi. Listele se notează prin perechi de paranteze unghiulare (<...>), iar mulţimile sunt simbolizate prin perechi de acolade ({...}).

Este destul de evident de ce este nevoie să se apeleze la liste sau la mulțimi. Dacă, de pildă, se dorește să se arate care sunt complementele unui anumit verb (pentru conceptul de complement în GCS, a se vedea mai jos, **4.1.1.**), atunci valoarea trăsăturii corespunzătoare, COMP(LEMENT), va trebui să fie o l i s t ă, adică un ansamblu ordonat de asemenea entități. Ordonarea complementelor se realizează, în GCS, pe criteriul oblicității lor crescânde față de centru (cf., de asemenea, **4.1.1.**). În mod analog, dacă se dorește să se arate care este valoarea trăsăturii care specifică adjuncții unui verb (adică, în general, complementele circumstanțiale), atunci vom fi obligați să specificăm o m u l ț i m e de valori.

Situația listelor sau a mulțimilor este oarecum specială, în sensul că listele și mulțimile nu pot fi calificate apriori valori atomice sau nonatomice. Astfel, mulțimea adjuncților, ca și lista complementelor unui verb sunt valori nonatomice, deoarece membrii acestora sunt obiecte lingvistice complexe. Dacă o listă sau o mulțime este vidă – fapt de asemenea posibil – matricea în cauză va conține o valoare atomică. Mulțimile sau listele vide sunt reprezentate prin acolade/paranteze unghiulare între care nu se găsește nimic: { }, < >. O ilustrație de listă vidă este lista-valoare a trăsăturii SUB pentru verbul *a-i păsa(cuiva) de ceva/cineva.*

3.1.4. Valori structural identice

Există multe situații în care valorile a două submatrice dintr-o matrice oarecare sunt identice. Trebuie să facem însă distincția între situația în care submatricele sunt accidental identice și cea în care acestea sunt structural identice. Un exemplu de identitate accidentală apare în propoziția următoare:

(1) *El l-a văzut.*

Cele două pronume au aceeași persoană, gen și număr. Acest lucru nu este totuși decisiv pentru gramaticalitatea enunțului. Dimpotrivă, în exemplul:

(2) *Ion se gândește la vacanță.*

identitatea dintre persoana și numărul reflexivului și persoana și numărul subiectului este esențială. În acest din urmă caz, vorbim despre o identitate structurală.

Identitățile structurale se exprimă cu ajutorul unei tehnici specifice, numite c o i n d e x a r e. Coindexarea constă în atribuirea de indecși identici valorilor identice. Idecșii sunt numere naturale, care aici vor fi încadrate de bare verticale; de pildă, |1|.

O ilustrație: să presupunem că suntem în situația de a arăta că genul, numărul și cazul unui adjectiv sunt identice cu genul, numărul și cazul substantivului pe care adjectivul îl determină. Acest lucru va putea fi captat în sistemul de notație al GCS mulțumită mecanismului coindexării (dar trebuie

precizat că tratamentul acestui tip de acord, în GCS, nu este, de fapt, cel indicat în matricea M3):

$$M3 \begin{bmatrix} ADJ:[ACORD:|1|] & \\ NUME: ACORD:|1| & \begin{bmatrix} GEN: \underline{masc} \\ NR: \underline{sg} \\ CAZ: \underline{ac} \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Mecanismul coindexării este util prin generalitatea sa. M3 codifică un fenomen pentru care gramaticile au un concept – acordul –, însă asemenea identităţi structurale sunt mult mai numeroase, iar nume pentru ele, în mod curent, nu există. Este, de pildă, la fel de important să se precizeze că în enunţuri precum:

(3) *Ion nu poate să primească pe nimeni azi.*
(4) *Ion nu poate primi pe nimeni azi.*

conjunctivul şi infinitivul au acelaşi subiect ca şi verbul regent. În mod similar, identitatea dintre genul, numărul, cazul şi persoana unui complement direct şi genul, numărul, cazul şi persoana pronumelui personal neaccentuat care poate anticipa/relua complementul este esenţială pentru gramaticalitatea enunţului. Toate aceste situaţii cad, în GCS, sub incidenţa aceleiaşi proceduri – coindexarea.

3.2. CLASIFICAREA REPREZENTĂRILOR

În paragraful precedent s-au făcut referiri la numele matricelor. Aceste nume sunt denumite tipuri. Relaţia dintre obiectele lingvistice şi tipuri este deja evidentă: orice obiect lingvistic este de un anumit tip.

Tipurile sunt supuse unei operaţii de clasificare, care, în GCS, are o importanţă specială. De felul cum se face clasificarea depinde plauzibilitatea, eleganţa sau chiar reuşita unei explicaţii gramaticale.

Corespondentul aproximativ, în descrierile gramaticale tradiţionale, al tipurilor din GCS sunt părţile de vorbire, părţile de propoziţie şi echivalentele propoziţionale ale ultimelor. În termeni mai precişi, intersecţia dintre mulţimea entităţilor identificate în gramaticile tradiţionale şi mulţimea tipurilor din GCS este o mulţime nevidă.

Asemănările se opresc însă aici. Terminologia GCS este relativ distinctă de cea tradiţională. De asemenea, este diferită dispunerea entităţilor gramaticale într-o ierarhie. În gramaticile tradiţionale, ierarhiile există, dar sunt parţiale. Pronumele demonstrativ de apropiere, spre exemplu, este o subspecie a

pronumelui demonstrativ, care, la rândul său, se subsumează pronumelui. Dar, în mod curent, ierarhia nu e completă, căci nu se ştie, mai departe, care este raportul dintre pronume şi substantiv. Este adevărat, această imprecizie e de multe ori corectată, prin recursul la categoria numelui, o categorie supraordonatoare atât în raport cu substantivul, cât şi cu pronumele. Problema este totuşi că descrierile tradiţionale nu sunt interesate de o ierarhizare exhaustivă a „tipurilor" lor lingvistice. Pentru GCS însă, exhaustivitatea ierarhizării este un obiectiv urmărit sistematic şi declarat ca atare. Ierarhizarea este de tip piramidal.

Vom prezenta în continuare câteva elemente ale acestei clasificări. În vârful ierarhiei se găseşte tipul semn. Acest tip poate fi considerat cel mai general posibil. Tipul semn se subdivide în alte două: tipul s(emn)-sintagm(atic) şi tipul s(emn)-nonsintagm(atic). Ultimul poate fi, la rândul său, lex(ical) sau nonlex(ical). Tipul lex constă în următoarele subtipuri: nume, verb, adjectiv, prep(oziţie), adverb. Tipul nonlex se subdivide şi el în tipurile afix(al) şi nonafix(al). Tipul afix ar putea fi conceput ca fiind realizat de subtipurile afix-pronom(inal), afix-refl(exiv), afix-verb(al) şi afix-adv(erbial). Această ultimă clasificare este, desigur, doar o propunere. Ea s-ar putea dovedi avantajoasă, ţinându-se seamă de faptul că formele neaccentuate ale pronumelui personal (afix-pron), ale celui reflexiv (afix-refl), formele de auxiliar ale perfectului compus, ale condiţionalului şi ale viitorului (afix-verb), precum şi acel mic grup de adverbe care sparg unitatea formelor verbale compuse – şi anume adverbele *şi, mai, cam, tot* – (afix-adv) au un comportament mai degrabă „morfematic".

Tipul nonafix, la rândul său, s-ar putea reprezenta prin subtipurile marc(ator) şi det(erminator); marc are ca subtipuri conj(uncţie) şi c(om)pl(emen)t(izor).

Clasificarea obiectelor lingvistice înaintează, în modul schiţat mai sus, până la baza piramidei, adică până la punctul în care nici o clasificare nu mai este relevantă pentru problema corectitudinii gramaticale.

Rămâne de subliniat o proprietate a acestei ierarhizări: orice obiect care este de un anume tip este, în acelaşi timp, de oricare alt tip dintre cele care îl domină. Fie, de pildă, obiectul de tipul „verb cu afix pronominal în acuzativ", unul dintre posibilele tipuri necesare unor explicaţii gramaticale (exemplificat prin *a-l vedea*); acest obiect va fi, în acelaşi timp, şi de următoarele tipuri: „verb cu afix pronominal" (care, în mod plauzibil, este tipul imediat superior), „verb", „lexical" şi, în sfârşit, „semn". Evident, el nu va fi de tipul „semn sintagmatic", deoarece ierarhia schiţată anterior nu permite să se ajungă la tipul „verb cu afix pronominal în acuzativ", trecându-se prin ramura sintagmelor. Aşadar, posibilitatea unui obiect de un anume tip de a fi, în acelaşi timp, şi de alte tipuri, decurge din faptul că ierarhia este organizată pe principiul implicaţiei, a cărei proprietate logică este tranzitivitatea.

Prezentarea ierarhiei tipurilor poate fi aici întreruptă, urmând a fi detaliată atunci când componentele GCS vor fi trecute în revistă. Ceea ce este important de subliniat este faptul următor: acest fel de reprezentări şi de clasificări se întâlnesc pretutindeni în teritoriul GCS. Ele sunt, pentru a spune aşa, tehnologia de construcţie a teoriei în ansamblul ei. Rămâne acum de studiat ansamblul arhitectonic al teoriei din punctul de vedere al blocurilor de construcţie. Acestea sunt:

(i) lexiconul;
(ii) a) regulile sintagmatice,
b) constrângerile universale asupra acestor reguli;
(iii) regulile de precedenţă liniară.

4. LEXICONUL

4.1. INTRĂRI LEXICALE

În această componentă se găsesc reprezentări ale semnelor nonsintagmatice. Clasificarea acestor semne a fost deja făcută în paragraful precedent. Specific GCS este însă faptul că se atribuie intrărilor lexicale o structură internă, reprezentată, desigur, matricial.

4.1.1. Trăsăturile FON şi SINSEM

Cele mai generale trăsături care intervin în descrierea structurii intrărilor lexicale sunt trăsăturile FON şi SINSEM. Aceste trăsături nu caracterizează doar semnele nonsintagmatice, dar în acest paragraf numai ele vor fi luate în consideraţie.

În GCS, se consideră că orice semn este deţinător de informaţie fonologică (FON) şi sintactico-semantică (SINSEM). GCS are disponibilitatea de a codifica şi o parte a informaţei pragmatice deţinute de unele dintre semne, însă acest lucru nu va putea fi discutat aici; pentru toate acestea, a se vedea Pollard şi Sag 1987:81–112, Pollard şi Sag 1994:27.

Nu vom insista asupra valorii trăsăturii FON. Trăsătura SINSEM este concepută ca relevând două categorii de informaţie: locală (loc) şi nonlocală (nonloc). Informaţia locală indică variate proprietăţi gramaticale, semantice şi pragmatice, cum ar fi: cu ce fel de semn avem de-a face, ce conţinut are, care îi sunt disponibilităţile de combinare. Ea este, în mod mai specific, codificată prin trăsăturile CAT(EGORIE), VAL(ENŢĂ), CONT(CONŢINUT) şi C(ON)T(E)X(T).

CAT este o trăsătură prin intermediul căreia este precizată „apartenenţa categorială". Fie un nume oarecare. O parte din matricea corespunzătoare va

conține informația că semnul în cauză are a c e a s t ă apartenență categorială, și nu alta:

M4 cat [CAT: centru [CENTRU: nume]]

Trăsătura VAL servește la indicarea particularităților de combinare. Este vorba despre acele combinații în care obiectul în cauză – pentru cazul de mai sus, de tipul nume – joacă rolul de centru.

Valoarea corespunzătoare trăsăturii VAL este obiectul din următoarea structură:

$$M5\ loc\left[CAT:\left[\begin{array}{l} CENTRU: nume \\ VAL:\left[\begin{array}{l} COMP:... \\ SUB:... \\ SPR:... \\ MARC:... \\ AF:... \end{array}\right] \\ OBLIC-ORD-VAL:... \end{array}\right]\right]$$

M5 arată, așadar, că valențele unui centru se prezintă sub forma unui spectru de posibilități de combinare. Spectrul este indicat prin trăsăturile COMP, SUB, SPR, MARC (cel puțin pentru unele elemente din limba română) și AF.

Prin COMP, este exprimată disponibilitatea de combinare a unui centru cu complementele sale. Conceptul de complement, în GCS, este înțeles într-un mod parțial diferit de felul în care este definit în gramatica tradițională. Complement poate fi, de exemplu, un constituent care este în dependență recțională de un alt constituent. Complementele circumstanțiale din descrierile tradiționale nu ar putea fi, așadar, considerate complemente în accepția GCS, deoarece ele nu întrețin o asemenea relație de dependență cu centrul.

În al doilea rând, complementul, în GCS, nu este dependent doar de verb, ci de orice obiect față de care manifestă dependență recțională. Aceasta înseamnă că, în GCS, se vor găsi complemente ale numelui, verbului, ale prepoziției sau ale adjectivului. În legătură cu numele, se cuvine însă a fi precizat faptul că, date fiind slabele capacități de recțiune ale acestuia, drept complemente trec acei constituienți care sunt doar s e m a n t i c complemente. Aceasta înseamnă că în GCS (dar și în alte teorii gramaticale de dată recentă) valorile semantice ale genitivului nominal joacă un rol mai mare decât în analizele tradiționale.

Trăsătura SUB codifică posibilitatea unui centru de a avea subiect. Și conceptul de subiect este gândit într-un mod mai larg, deoarece această trăsătură

de valenţă poate caracteriza, în GCS, nu doar verbul, ci şi numele (sau adjectivul). Subiectul unui nume, de pildă, corespunde valorii subiective a genitivului, în grupuri nominale precum *venirea lui Ion* sau *lupta papei împotriva comunismului*.

Disponibilitatea unui constituient-centru de a avea afixe este codificată prin trăsătura AF. Nu toate afixele se bucură însă de aceeaşi atenţie în GCS. De pildă, morfemele persoanei verbului nu vor fi luate în consideraţie (chiar dacă ele sunt afixe), spre deosebire de formele neaccentuate ale reflexivului. Explicaţia se găseşte în faptul că prezenţa ultimelor produce efecte considerabile asupra structurilor mai largi (aici, structurile sintagmatice). Aceste efecte sunt studiate de o altă componentă a GCS: teoria dependenţelor anaforice. Dimpotrivă, nimic asemănător nu urmează din folosirea afixului de persoană. Ca regulă informală, s-ar putea aşadar spune că afixele demne de atenţie în GCS sunt cele a căror întrebuinţare antrenează efecte dincolo de limitele unităţilor lexicale în care apar.

SP(ECIFICATO)R este o trăsătură fără corespondent univoc în gramatica tradiţională. Cu ajutorul ei se intenţionează să se capteze, în interiorul unui grup, relaţii mai complexe decât simpla dependenţă. În mod intuitiv, specificatorii sunt articole, pronume şi adjective nehotărâte, numerale cardinale şi ordinale, articole, pronume şi adjective demonstrative, genitive posesive pronominale şi nominale sau, în sfârşit, pronume şi adjective relative (despre care trebuie însă precizat că Pollard şi Sag le interpretează drept nume).

Specificatorii sunt deţinătorii trăsăturii SPEC(IFICAT). Această trăsătură caracterizează în primul rând un anumit tip, tipul det(erminator). După cum se va vedea însă imediat, tipul det nu este singurul posesor al trăsăturii SPEC.

Valoarea acesei trăsături este centrul construcţiei. Se înţelege de aici că raportul dintre specificator şi centrul său este un raport mai complex. Nu numai centrul îşi selectează specificatorul, ci şi invers. Aceasta pare să demonstreze că relaţia dintre centru şi specificator este mai slabă decât cea dintre centru şi complemente sau subiect.

Este de notat că în exemplele date de Pollard şi Sag nu apar specificatori care „să selecteze" un centru verbal.

Trăsătura MARC(AJ) codifică o proprietate specifică unui anumit tip lingvistic. Este vorba de tipul marc(ator). Prin urmare, MARC nu poate apărea ca trăsătură a unui obiect de alt tip. Despre rolul acestei trăsături se va putea vorbi mai clar când va fi luat în discuţie principiul care reglementează comportamentul acesteia (cf. *infra*, **5.3.4.**).

Orice constituent care deţine trăsătura MARC deţine, de asemenea, şi trăsătura SPEC(IFICAT), dar reciproca nu e adevărată. Acesta este un alt mod de a spune că entităţile de tipul marc s-ar putea caracteriza prin următoarea reprezentare matricială:

M6 marc [MARC:... / SPEC:...]

Ca şi în cazul trăsăturii SPEC, valoarea trăsăturii MARC este centrul construcţiei.

O precizare importantă în legătură cu valorile trăsăturilor de valenţă discutate mai sus se găseşte în Pollard şi Sag 1994:23. Se afirmă acolo că aceste valori nu sunt obiecte de tipul semn, ci de tipul sinsem. Obiectele de acest din urmă tip se caracterizează prin aceea că nu încorporează trăsătura FON. Ele codifică informaţia sintactică şi semantică deţinută de un semn şi sunt, aşadar, numai ingrediente ale semnelor.

Acest mod de a pune problema este important deoarece permite păstrarea unei anumite generalităţi, absolut necesare atunci când sunt luate în discuţie valenţele unui centru. Prezenţa trăsăturii FON ar fi obligat la referiri concrete.

Rămâne acum să se explice rostul trăsăturii [OBLIC-ORD-VAL:...] din M5. Ea codifică informaţia referitoare la ordinea de o b l i c i t a t e a valenţelor centrului. Prin intermediul acestei trăsături este, aşadar, specificată o listă a valenţelor, ordonate în raport cu gradul crescător de oblicitate pe care ele îl manifestă faţă de centru.

Primul de pe listă va fi constituentul cel mai puţin oblic, adică subiectul; al doilea va fi specificatorul, urmat de complemente. Grupa complementelor presupune ea însăşi o (sub)ierarhie a oblicităţii, obiectul direct fiind cel mai puţin oblic, cel indirect fiind mai oblic decât cel direct ş.a.m.d. Afixele reflexive şi de pronume personal ar trebui şi ele să fie incluse în această ierarhie.

Trebuie totuşi precizat că GCS nu propune o teorie propriu-zisă a oblicităţii. Pollard şi Sag invocă doar anumite fenomene (de pildă, ordinea constituienţilor, dependenţele anaforice, ordinea de saturare a centrilor de către valenţele lor). Ei abstrag de aici ipoteza – de mare importanţă pentru întreaga construcţie a teoriei – conform cu care relaţiile gramaticale ar fi guvernate de o anumită ierarhie. Aceasta este ierarhia de oblicitate.

Dar întrebarea firească este la ce foloseşte codificarea acestui gen de informaţie. Răspunsul e că, în GCS, ea reprezintă baza fenomenelor mai înainte amintite. Voind să evite explicaţiile gramaticale în termeni configuraţionali – aşa cum se procedează, de pildă, în Teoria G&B (= Government and Binding) –, Pollard şi Sag recurg la conceptul de oblicitate, care vizează relaţii de natură lexicală.

4.1.2. Trăsătura NONLOC

Fie următoarele exemple:

(5) *Tablouri ca acestea, Muzeul Naţional nu va achiziţiona niciodată.*
(6) *Muzeul Naţional nu va achiziţiona niciodată tablouri ca acestea.*

Diferenţa dintre (5) şi (6) constă în topicalizare. Obiectul direct din (6) are locul său normal, în timp ce în (5) acelaşi obiect direct se găseşte la început de propoziţie. Dar faptul că această sintagmă este recunoscută în continuare drept obiect direct al verbului dovedeşte că ea nu a încetat să-şi păstreze relaţia recţională cu centrul. Afectată este doar relaţia de vecinătate cu acesta. În limbi cu topică mai rigidă decât româna astfel de fenomene sunt mai acut resimţite.

Pentru explicarea structurilor de tipul (5), GCS angajează trăsătura NONLOC(AL); această trăsătură este destinată să dea seama de dependenţe la distanţă. În acest sens, se propune să se pornească de la situaţii precum (6). Verbul *a achiziţiona* din (6) are următoarea reprezentare în matrice (relativ la ceea ce interesează în discuţia de faţă):

$$\text{M7 } \underline{\text{sinsem}}\left[\begin{array}{l}\text{LOC: } \underline{\text{loc}}\left[\text{CAT: } \underline{\text{cat}}\left[\begin{array}{l}\text{CENTRU: } \underline{\text{verb}}\\ \text{COMP: } |1| < \underline{\text{obdir}} >\end{array}\right]\right]\\ \text{NONLOC: } \underline{\text{abs}}[\text{ABS:}\{\ \}]\end{array}\right]$$

M7 arată că *a achiziţiona* este un verb a cărui listă de complemente e constituită dintr-un complement direct. Submatricea [*abs*...] arată că verbul nu este posesorul nici unei trăsături nonlocale; nu ar trebui deci să ne aşteptăm ca el să facă parte dintr-o structură 'dislocată' precum (5). Printr-o regulă lexicală, care va fi prezentată alături de altele de acelaşi fel mai jos (vezi **4.2.**), se obţine acum o variantă a verbului parţial descris în M7. Această variantă este următoarea:

$$\text{M8 } \underline{\text{sinsem}}\left[\begin{array}{l}\text{LOC: } \underline{\text{loc}}\left[\text{CAT: } \underline{\text{cat}}\left[\begin{array}{l}\text{CENTRU: } \underline{\text{verb}}\\ \text{COMP:} < >\end{array}\right]\right]\\ \text{NONLOC: } \underline{\text{abs}}\left[\text{ABS: } \{|1|\}\right]\end{array}\right]$$

M8 indică faptul că, spre deosebire de descrierea din M7, varianta lui *a achiziţiona* se caracterizează printr-o valoare nonvidă pentru trăsătura NONLOC. Matricea care este valoarea acestei trăsături se numeşte abs(ent); ea e constituită, la rândul ei, din trăsătura '(constituent) ABS(ENT)' cu valoarea obiect direct; acesta este obiectul direct care figurează în lista de complemente din matricea M7. Identitatea este semnalată prin coindexare şi e de observat că lista de complemente din M8 nu mai conţine nimic. Prin urmare, informaţia codificată în M8 este că verbul parţial descris acolo se caracterizează printr-un obiect direct absent. Este astfel evident că trăsătura NONLOC reprezintă premisa de existenţă a sintagmelor cu centru şi constituent antepus, deoarece constituentul-lipsă urmează să se regăsească altundeva în enunţ. De modul în

care el ajunge să apară în alt punct al enunțului nu mai este însă răspunzătoare trăsătura NONLOC.

Ceea ce mai trebuie să se adauge este că trăsătura ABS nu e, în GCS, singura care precizează informația de ordin nonlocal. Tot purtătoare de informație nonlocală mai sunt considerate trăsăturile INT(EROGATIV) și REL(ATIV), adică tocmai acele trăsături care caracterizează pronumele corespunzătoare.

4.1.3. Adjuncți

Adjuncții nu fac parte din domeniul de valențe ale centrului. Cu toate acestea, relația unui adjunct cu centrul nu este o relație de simplă compatibilitate. Se consideră astfel că un adjunct își selectează centrul. Faptul acesta este codificat prin trăsătura MODIF(ICAT), a cărei valoare este, desigur, centrul.

Se observă că MODIF joacă același rol ca SPEC. În aceste condiții, este necesară sublinierea diferenței dintre ele.

Această diferență nu e însă atât de ușor de pus în evidență și acesta pare a fi unul dintre punctele slabe în GCS. Diferența ar putea fi de natură semantică. Adjuncții sunt centrii s e m a n t i c i ai unei sintagme. Specificatorii, nu. Diferența se poate sesiza prin următoarele exemple:

(7) *Ion se plimbă* ***agale.***
(8) ***Câțiva*** *soldați.*

În (7), *agale* este adjunct față de sintagma *Ion se plimbă,* care este centru. Dar, din punct de vedere semantic, cel care este centrul este a d j u n c t u l, deoarece, în perspectiva distincției argument/funcție, nu centrul sintactic este funcție, ci adjunctul. Într-adevăr, *agale* are ca argument semantic sintagma-centru *Ion se plimbă,* fiind de fapt o predicație despre starea de lucruri descrisă de propoziție.

Tocmai acest lucru nu se întâmplă în relația dintre *câțiva* și *soldați,* unde primul termen este specificatorul numelui-centru. În acest caz, determinatorul rămâne secundar, inclusiv din punct de vedere semantic, în raport cu centrul. E adevărat, dependența semantică a specificatorului de centru nu se mai poate susține în termenii distincției funcție/argument, pentru că determinatorul este un cuantificator, iar cuantificatorii nu sunt nici funcții, nici argumente. Cu toate acestea, ideea că numele este centrul semantic al construcției poate fi susținută invocând argumentul că specificatorul introduce o aproximare a unui conținut ce aparține numelui.

Ca exemple de adjuncți, se pot cita complementele circumstanțiale și echivalentele lor propoziționale din gramatica tradițională, gerunziile circumstanțiale, unele din tradiționalele elemente predicative suplimentare (ca, de pildă, *obosit,* în *Ion s-a întors obosit*), dar și nume genitivale (sau în acuzativ

prepoziţional) cu semnificaţie circumstanţială: *casele de pe deal, sportivul anului, oamenii nordului.* Pollard şi Sag consideră, de asemenea, că determinările adjectivale ale numelui (de exemplu, *o carte interesantă*) sunt tot adjuncţi.

4.2. REGULI LEXICALE

Un prim exemplu de regulă lexicală a putut fi întâlnit în discuţia din jurul trăsăturii NONLOC. Regula constă în punerea în relaţie a două tipuri lexicale diferite: unul este tipul tranz(itiv)-verb (ilustrat de verbul *a achiziţiona* din propoziţia (6)); celălalt este un tip a cărui particularitate principală este faptul că valenţa de obiect direct este satisfăcută, în ciuda faptului că obiectul direct este absent. Să numim noul tip tranz-el(iptic)-verb. El deţine o trăsătură nouă, pe care tipul tranz-verb nu o conţinea: NONLOC.

Se poate pune acum întrebarea la ce folosesc aceste reguli. Răspunsul e că ele elimină repetiţiile. Mulţumită regulii lexicale de mai sus, de exemplu, tipul tranz-el-verb nu are nevoie să mai fie detaliat în continuare în subtipurile care ar trebui să fie invocate dacă regula lexicală nu ar fi adoptată. Formele sale flexionare sunt deja formele flexionare ale tipului tranz-verb.

Forma unei asemenea reguli este, în termeni informali, următoarea:

Dacă există tipul *x,* atunci există de asemenea tipul *y.*

Regulile lexicale sunt folosite pe o scară largă în GCS. Tratamentul construcţiilor pasive, de exemplu, îşi are originea într-o astfel de regulă care acţionează tot asupra tipului tranz-verb. Rezultatul ei este punerea în corespondenţă a acestui tip cu tipul part(icipiu)-pas(iv). Noul tip devine ulterior complementul verbului *a fi.*

5. COMPONENTA SINTAGMATICĂ

5.1. TIPURI (REGULI) SINTAGMATICE

În Pollard şi Sag 1994:396, sunt menţionate două mari subtipuri sintagmatice: tipul s-sintagm-c şi tipul s-sintagm-non-c. Primul acoperă totalitatea sintagmelor cu centru, în timp ce al doilea se referă la sintagmele lipsite de centru.

Ultimul tip are ca subtip s-sintagm-coord. El defineşte sintagmele cu constituenţi coordonaţi. În mod doar aparent surprinzător, acestea nu sunt socotite sintagme cu centru; pentru argumente, a se consulta Sag, Gazdar, Wasow şi Weisler 1988.

Celălalt tip constă în următoarele subtipuri: c-compl (sintagmă cu centru şi complement(e)), c-sub (sintagmă cu centru şi subiect), c-marc (sintagmă cu centru şi marcator), c-spr (sintagmă cu centru şi specificator), c-antep (sintagmă cu centru şi constituent antepus), c-adjunct (sintagmă cu centru şi adjunct).

Aceste subtipuri ar putea fi socotite analogul structurilor sintactice în sens larg. Analogia are însă doar rol euristic. În GCS nu este în nici un fel admisă existenţa structurilor sintactice „în sine". Aceasta este o importantă deosebire între adepţii GCS şi cercetătorii de orientarea lui Noam Chomsky. Concepţia care colorează inventarul de tipuri sintagmatice de mai sus este că unele dintre acestea (şi anume: c-compl, c-sub, c-spr şi c-marc) sunt consecinţele trăsăturilor de valenţă manifestate de către centrul sintagmei. Iată câteva ilustraţii, cu marcarea constituentului noncentral:

(i) c-compl: *...îl vede* ***pe Ion***
(ii) c-sub: ***Ion*** *doarme*
(iii) c-marc: ***...că*** *Ion nu mai vine*
(iv) c-spr: *casa* ***vecinului***
(v) c-antep: ***...pe care*** *Ion l-a văzut*
(vi) c-adjunct: *...se plimbă* ***în parc***

În opinia lui Pollard şi Sag, cele şase tipuri epuizează structurile sintagmatice cu centru din limbile care, precum româna, nu ilustrează fenomenul de inversiune dintre auxiliar şi subiect.

5.2. STRUCTURA SEMNELOR SINTAGMATICE: TRĂSĂTURA RAM

Toate trăsăturile întrebuinţate în descrierea structurii interne a semnelor nonsintagmatice se regăsesc şi în reprezentarea structurii celor sintagmatice. Ceea ce apare în plus este trăsătura RAM(URĂ), care se alătură celei de LOC şi (eventual) NONLOC.

Pentru semnele sintagmatice cu centru, valorile lui RAM sunt următoarele: ram-c (ramura-centru), ram-sub(iect), ram-compl(ement), ram-antep(us), ram-marc(ator), ram-sp(ecificato)r, ram-adjunct.

Sub o altă formă, simbolurile pentru subiect, complement, specificator şi marcator au apărut şi în enumerarea trăsăturilor de valenţă, în matricea M5. Repetarea lor aici ca valori ale trăsăturii RAM nu este totuşi redundantă. Diferenţa este următoarea: trăsăturile de valenţă enumerate în matricea M5 exprimă, pentru a spune aşa, în principiu valenţele unui centru. Existenţa de principiu a valenţelor se precizează, în GCS, într-un mod specific. Valorile trăsăturilor sunt cuprinse în liste (a se vedea şi exemplele din M7 şi M8). De pildă, disponibilitatea unui verb de a avea un obiect direct este indicată astfel:

$$\text{M9 sinsem}\left[\text{CAT: cat}\left[\begin{array}{l}\text{CENTRU: verb}\\ \text{VAL: comp}[\text{COMP: <obdir>}]\end{array}\right]\right]$$

Când însă verbul şi-a realizat această disponibilitate, el încetează a mai fi un semn lexical, deoarece, împreună cu complementul corespunzător, formează un semn sintagmatic (în cazul de faţă, de tipul c-compl). Conform convenţiei că acest semn deţine o trăsătură suplimentară (RAM), el va avea (pentru situaţia discutată aici) următoarea structură (pentru valorile lui RAM dăm o descriere simplificată):

$$\text{M10}\left[\begin{array}{l}\text{SINSEM / LOC:loc}\left[\text{CAT:cat}\left[\begin{array}{l}\text{CENTRU:}|1|\\ \text{VAL:comp}[\text{COMP:<>}]\end{array}\right]\right]\\ \text{c-comp}\ \text{RAM:}\left[\begin{array}{l}\text{R-C:ram-c}\left[\text{SINSEM / LOC:}\left[\begin{array}{l}\text{CENTRU:}|1|\text{verb}\\ \text{VAL:comp}[\text{COMP:<obdir>}]\end{array}\right]\right]\\ \text{ram}\quad \text{R-COMP:ram-compl}[\text{SINSEM / LOC / CENTRU:nume}]\end{array}\right]\end{array}\right]$$

De observat că M9 se regăseşte în M10 ca submatricea care descrie obiectul lingvistic de tipul ram-c şi că, spre deosebire de M9, în M10 valoarea trăsăturii COMP a sintagmei este o listă vidă (< >); în GCS, aceasta înseamnă că centrul este saturat (desigur, în raport cu trăsătura de valenţă care are drept valoare lista vidă). Dacă în M10 valoarea lui COMP ar fi fost identică cu valoarea lui COMP din M9, prin aceasta s-ar fi arătat că semnul sintagmatic nu şi-a satisfăcut disponibilitatea pentru obdir. Într-o asemenea împrejurare, în GCS se vorbeşte despre semne nesaturate.

O precizare crucială se impune în legătură cu aceste semne sintagmatice: ele descriu, de fapt, reguli sintagmatice. Afirmaţia este paradoxală doar la prima vedere. În acest sens, e de reamintit forma generală a regulilor de rescriere din versiunile recente ale gramaticii generative:

RS (1) X'' → Spec, X'
(2) X' → X°, Comp.

RS(1) afirmă că proiecţia maximală a constituentului X se rescrie ca proiecţia lui minimală plus specificatorul, iar RS(2) spune că proiecţia minimală a lui X este constituentul lexical X° plus complementele sale. Ceea ce RS(1)–(2) afirmă poate fi exprimat şi cu ajutorul tipurilor sintagmatice, datorită ierarhizării lor. Diferenţa constă în notaţie; regulile sintagmatice în GCS se supun reprezentărilor matriciale.

5.3. PRINCIPII

Deşi tipurile sintagmatice sunt reguli, ele nu dau seamă în mod complet de fenomenul gramaticalităţii. Câteva alte aspecte ale acesteia rămân nereglementate. Aceasta explică în GCS recursul la p r i n c i p i i.

Principiile sunt un complementar al reglementărilor deja amintite. Ele exprimă o altă latură a efortului de a arăta că gramaticalitatea este dependentă de un număr limitat de factori – uneori acţionând izolat, dar cel mai ades acţionând prin cooperare.

Principiile reglementează alte aspecte ale distribuţiei obiectelor lingvistice. Vom prezenta, în cele ce urmează, doar o parte dintre ele, şi anume: Principiul Trăsăturilor Centrale, Principiul Dominanţei Imediate, Principiul Valenţei, Principiul Trăsăturilor Nonlocale, Principiul Marcajului, Principiul Specificatorului, Principiile Dependenţei Anaforice (pentru prezentarea lor exhuastivă, cf. Pollard şi Sag 1994:399–401). Relevanţa fiecăruia va fi testată în acelaşi fel: se vor urmări consecinţele faptului că principiul în cauză este ignorat.

5.3.1. Principiul Dominanţei Imediate (PDI)

PDI face necesară referirea prealabilă la conceptul de s c h e m ă d e d o m i n a n ţ ă i m e d i a t ă. Acest concept a fost folosit, fără a fi însă numit, când au fost inventariate genurile principale de sintagme. De fapt, aceste genuri sunt scheme de dominanţă imediată. În aceste condiţii, PDI se formulează după cum urmează:

> PDI Orice obiect lingvistic de tipul „sintagmă cu centru" satisface una şi numai una dintre schemele de dominanţă imediată.

Pentru a-i identifica relevanţa, principiul poate fi ignorat. Consecinţa va fi că un semn sintagmatic cu centru va putea fi considerat ca satisfăcând simultan cel puţin una din schemele de dominanţă imediată sau nici una. În felul acesta, nu va mai exista nici un temei pentru a spune că o anumită sintagmă este de tipul „centru-adjunct", „centru-complement" etc. Prin dispariţia PDI, este ameninţată, aşadar, însăşi clasificarea semnelor sintagmatice.

Renunţarea la PDI atrage după sine şi imposibilitatea de a explica incorectitudinea unor enunţuri precum:

(9) **Problema constă.*
(10) **Ion se comportă.*

În ambele cazuri, constituenţi verbali conţin informaţii precise referitoare la complementele lor. Aceste informaţii obligă verbele în cauză să se insereze

în anumite structuri sintagmatice, a căror natură este semnalată de însuşi inventarul de valenţe ale verbelor; este vorba despre sintagme de tipul c-compl. Numai că nici (9), nici (10) nu sunt structuri sintagmatice în care să poată fi identificat tipul c-compl. Într-adevăr, acest tip reclamă existenţa unei valori ram-compl n o n v i d e, ceea ce nu se întâmplă cu exemplele (9)–(10).

5.3.2. Principiul trăsăturilor centrale (PTC)

Acest principiu se exercită asupra obiectelor de tipul centru, menţionat de mai multe ori în exemplificările anterioare. De aceea, domeniul său de acţiune este clasa semnelor sintagmatice cu centru, privite într-o dublă perspectivă: de sus în jos – adică de la semnul sintagmatic către subconstituenţii săi – şi de jos în sus, adică de la sintagmă spre o sintagmă mai complexă, în care cea dintâi se inserează.

PTC se exprimă astfel:

> PTC În orice semn sintagmatic cu centru, valoarea trăsăturii CENTRU este structural identică cu valoarea trăsăturii CENTRU a subconstituentului de tipul ram-c al sintagmei respective.

Ca o ilustrare a funcţionării PTC, fie sintagma *soare strălucitor*. Reprezentarea ei matricială (simplificată la ceea ce interesează aici şi în acord cu PTC) va fi următoarea:

$$\text{M11}\quad \underline{\text{c - adjunct}}\left[\begin{array}{l}\text{SINSEM / LOC / CAT:}\left[\text{CENTRU:}\boxed{1}\right]\\ \text{RAM:}\left[\begin{array}{l}\text{R - C:}\underline{\text{ram - c}}\left[\text{CENTRU:}\boxed{1}\underline{\text{nume}}\left[\text{N:}\underline{\text{caz}}\left[\text{CAZ:}\underline{\text{nomin}}\cup\underline{\text{ac}}\right]\right]\right]\\ \text{R - ADJCT:}\underline{\text{ram – adjunct}}\left[\text{CENTRU:}\underline{\text{adjectiv}}\left[\text{MODIF:}\boxed{1}\right]\right]\end{array}\right]\end{array}\right]$$

M11 ilustrează PTC prin aceea că, pentru valoarea trăsăturii CENTRU, sintagma *soare strălucitor* moşteneşte valoarea aceleiaşi trăsături deţinute de subconstituentul *soare,* descris de obiectul de tipul ram-c.

PTC este acel principiu în virtutea căruia se poate susţine că, dacă, de pildă, o sintagmă este declarată nominală, atunci centrul ei nu poate fi decât un nume. Deşi o asemenea afirmaţie apare mai degrabă ca fiind de la sine înţeleasă, ea nu este deloc astfel. Sau – ceea ce este acelaşi lucru – măsura în care ea apare ca evidentă demonstrează cât de importantă este. Să presupunem, în acest sens, că PTC nu este asumat ca principiu. Respectarea lui nu va fi, în consecinţă, obligatorie. În această alternativă, sintagma *soare strălucitor* va fi în continuare caracterizată ca sintagmă de tipul c-adjunct – căci, în mod evident, neglijarea PTC nu implică o identificare a sintagmei cu un alt tip. Numai că, în absenţa constrângerii exprimate prin PTC, sintagma va putea primi trei reprezentări, în egală măsură legitime: una identică cu M1.1, alta în care centrul

este adjectivul şi alta în care atât adjectivul, cât şi numele vor fi declaraţi centri. Această situaţie este însă intolerabilă. Ea înseamnă, de fapt, că termeni precum „centru" şi „adjunct" devin inutili, pentru că îşi pierd însăşi raţiunea pentru care au fost introduşi. Prin extensie, concepte precum „specificator", „marcator", „constituent antepus" etc. suferă aceeaşi gravă devalorizare.

PTC este un principiu al gramaticii universale, dar utilizarea sa în raport cu o limbă dată reclamă cercetări specifice. Se întâmplă aşa, deoarece numai astfel de cercetări pot arăta ce trăsături pot conta într-o limbă dată, ca trăsături ale centrului.

5.3.3. Principiul Valenţei (PV)

Acest principiu este enunţat în capitolul al nouălea din Pollard şi Sag 1994 şi vine să înlocuiască Principiul Subcategorizării, asumat de cei doi autori, atât în Pollard şi Sag 1987, cât şi în primul capitol al cărţii lor din 1994.

Felul în care este formulat *PV* este mai complicat decât înţelesul său intuitiv. Este necesară, mai întâi, introducerea a două noţiuni preliminare; simbol T_{val} şi noţiunea de ramuri-surori.

T_{val} este un simbol definit pe mulţimea trăsăturilor de valenţă COMP, SUB, SPR şi, pentru limba română, MARC. În ce priveşte conceptul de ramuri-surori, el este prezent într-un mod implicit în enumerarea obiectelor de tipul ram făcută mai înainte: dacă, spre exemplu, avem o entitate de tipul c-compl, această entitate va avea, ca valori ale trăsăturii RAM, obiectele de tipul ram-c şi ram-compl. Cele două sunt ramuri-surori.

> PV Pentru orice obiect de tipul s-sintagm-c, valoarea trăsăturii T_{val} este identică cu valoarea aceleiaşi trăsături aparţinând obiectului de tipul ram-c, cu excepţia acelor valori care saturează ram-c şi care astfel devin constituenţii-surori ai lui ram-c.

Să considerăm PV în relaţie cu verbul *a dărui*. Acest verb are două complemente şi un subiect, ceea ce înseamnă că valorile trăsăturilor de valenţă COMP şi SUB nu vor fi liste vide. Matricea corespunzătoare verbului *a dărui* aduce câteva informaţii importante:

(i) prin trăsăturile de valenţă, ea arată că acest verb deţine capacitatea de a se insera într-o structură sintagmatică:

(ii) prin aceleaşi trăsături, ea arată că verbul poate deveni centrul construcţiei în care se inserează. În aceste condiţii, verbul va constitui obiectul de tipul ram-c.

Să presupunem acum că inserarea verbului în structura sintagmatică se realizează, rezultatul fiind sintagma *dăruieşte Ioanei flori*. Construcţia cade sub incidenţa PTC, PDI şi PV. În ce-l priveşte pe ultimul, acesta stipulează că sintagma va moşteni de la verbul-centru toate valorile trăsăturilor de valenţă,

mai puţin cele care, fiind realizate ca ramuri, saturează deja ramura-centru. Sintagma va poseda, aşadar, valoarea vidă a trăsăturii COMP şi valoarea n o n v i d ă a trăsăturii SUB, căci valoarea acestei ultime trăsături nu s-a actualizat. Conceptele de saturare şi nesaturare introduse în discuţia din jurul matricei M10 îşi găsesc acum justificarea de utilizare.

Utilitatea PV este imediat observabilă. În absenţa sa, modul de transmitere a trăsăturilor de valenţă de la ram-c la sintagma căreia ram-c îi aparţine nu poate fi reglementat. În consecinţă, posibilitatea de apariţie a unor sintagme precum **dăruieşte Ioanei Ioanei flori flori*, **Ion Ion dăruieşte Ioanei flori Ioanei flori* nu ar putea fi interzisă.

În ilustraţia dată mai sus a rămas totuşi nelămurit un lucru: nu a reieşit din ce motiv se consideră că verbul se inserează într-o sintagmă de tipul „centru-complement" şi nu, de pildă, într-una de tipul „centru-subiect" (dat fiind faptul evident că verbul deţine şi trăsătura de valenţă SUB). Explicaţia se găseşte în ierarhia centrilor pe care Pollard şi Sag o propun (Pollard şi Sag 1994:362). Această ierarhie provine din aceeaşi teorie a oblicităţii asumate în GCS. Conform cu această ierarhie, ordinea de saturare a centrilor este ordinea de oblicitate descrescătoare a valenţelor acestuia. Complementele sunt cele mai oblice şi, prin urmare, ele vor fi primele care vor satura centrul. Specificatorii sunt mai puţin oblici, şi vor satura centrul de care sunt dependenţi numai după ce s-a efectuat saturarea cu complemente (în caz că acestea există). Subiectele saturează ultimele. Prin această ordine de saturare, Pollard şi Sag afirmă că reconstruiesc prin principii lexicale Teoria Nivelelor de Proiecţie Sintagmatică („X-bar Theory").

5.3.4. Principiul Specificatorului şi al Marcajului (PS şi PM)

Aceste două principii reglementează folosirea trăsăturilor SPEC şi MARC.

SPEC este o trăsătură în virtutea căreia un determinator îşi selectează centrul. Principiul Specificatorului are drept consecinţă captarea într-un mod economic a unor fenomene de acord, atunci când specificatorul este posesor de suficientă informaţie gramaticală în acest sens (fiind, de pildă, un adjectiv pronominal). Datorită faptului că trăsătura SPEC are ca valoare centrul, determinatorul va fi obligat să preia de la acesta toată informaţia pe care centrul o poate da – cu condiţia, desigur, ca determinatorul însuşi să fie capabil să preia această informaţie.

Absenţa acestui principiu ar obliga la introducerea unui simbol de acord care să semnaleze concordanţa dintre determinator şi centru. În principiu, acesta nu este un lucru dezavantajos. El e doar mai puţin economic. În general, e de dorit ca numărul simbolurilor întrebuinţate să fie cât mai mic.

Un constituent posesor al trăsăturii MARC transmite această trăsătură sintagmei imediat superioare, dar nu mai sus de ea. Fie, de pildă, relaţia dintre

conjuncția *că* și propoziția *Ion nu mai vine,* în cadrul propoziției subordonate *...că Ion nu mai vine; că* este interpretat ca marcator. În virtutea PM, el transmite prin urmare trăsătura MARC propoziției *că Ion nu mai vine,* care arată astfel că este o propoziție subordonată.

Principiul marcajului ar putea fi utilizat pentru limba română în legătură cu elemente precum *a* infinitival, conjuncțiile subordonate *că, să, dacă,* sau pentru *pe,* marcator al complementelor directe dublate.

5.3.5. Principiile Dependenței Anaforice (PDA)

Ca și alte teorii gramaticale de dată recentă, GCS tratează în mod separat problemele anaforei. Le tratează separat, în măsura în care anumite cazuri de anaforă expun un comportament sistematic și sunt, în consecință, apte de a deveni obiectul unor principii din care se deduc explicații ale gramaticalității.

În GCS, principiile care au ca obiect anaforicitatea au la bază patru categorii de elemente: existența anumitor tipuri semantice, dispunerea acestor tipuri în ordinea de oblicitate crescătoare (de la stânga la dreapta), definirea unei relații ce se stabilește între tipurile semantice ordonate după criteriul oblicității și mecanismul identității structurale (coindexarea).

(i) Tipurile semantice sunt obiectele lingvistice care pot apărea în câmpul trăsăturii CONT (conținut). Vom studia aici doar câteva aspecte legate de conținutul semnelor de tipul nume, deoarece acestea sunt cele care au legătură cu anaforicitatea gramaticală.

În Pollard și Sag 1994:249, se propune ca numelor să li se atașeze conținutul generic ob(iect)nom(inal). Acest tip are în continuare următoarele subtipuri: ob-nonpron, ob-pron(ominal). Primul caracterizează conținutul substantivelor, în vreme ce celălalt e propriu conținutului pronumelor; ob-pron, la rândul său, se divide în anaf(oric) și nonanaf(oric), iar primul are drept diviziuni refl(exiv) și rec(iproc).

Pentru limba română, este preferabil ca această clasificare semantică să fie folosită și în legătură cu afixele pronominale, dat fiind că și ele sunt purtătoare de asemenea conținuturi.

(ii) Ordinea de oblicitate a acestor constituenți nominali față de centrul lor este captată prin trăsătura ORD-OBLIC-VAL, despre care s-a vorbit mai sus.

(iii) Din această ordine se abstrage acum conceptul de c o m a n d ă o b l i c ă („comandă datorată oblicității"). Comanda oblică este un concept relațional. El definește o relație între constituenții înscriși pe lista de oblicitate. Relația spune că acel constituent care este cel mai puțin oblic comandă oblic oricare alt constituent mai oblic decât el. O consecință imediată este că, dacă subiectul nominal există, el va comanda oblic toți constituenții din listă.

(iv) Anaforicitatea unui constituent înseamnă dependenţa sa referenţială de un alt constituent din acelaşi enunţ. Această dependenţă se indică prin intermediul coindexării.

Din aceste patru elemente se poate acum construi o caracterizare a constituenţilor susceptibili sau nu de comportament anaforic. Aceste caracterizări se concentrează în principiile dependenţei anaforice.

Principiul A: Un constituent marcat anaf se coindexează cu cel mai puţin oblic constituent care îl comandă oblic.

Principiul B: Un constituent marcat nonanaf nu se coindexează cu nici un alt constituent care îl comandă oblic.

Principiul C: Un constituent marcat ob-nonpron nu se coindexează cu nimeni.

Sub incidenţa Principiului A cad reflexivele obiective, dinamice, eventive şi reciproce. Constituentul cel mai puţin oblic ce le comandă este subiectul, de unde şi coindexările (pe care le dăm într-o manieră informală):

(11) |1|*Ion* |1|*se consolează că va câştiga altădată.*
(12) |2|*Ion* |2|*se teme de represalii.*
(13) |3|*Ion* |3|*s-a albit când l-a văzut pe Vasile.*
(14) |4|<*Ion şi Ioana*> *nu* |4|*se mai suportă.*

Domeniul principiului B este cel al pronumelor personale. Principiul C reglementează comportamentul substantivelor.

Principiile dependenţei anaforice prezentate de Pollard şi Sag diferă de cele cunoscute din Chomsky 1981 prin aceea că sunt derivate din dependenţe lexicale, şi nu din configuraţii sintactice.

5.3.6. Principiul Trăsăturilor Nonlocale (PTN)

Regula lexicală care permite trecerea de la M7 la M8 pune în evidenţă existenţa unui tip verbal, denumit mai sus tranz-el-verb. Caracteristica lui este faptul că deţine o trăsătură pe care „corespondentul" său n-o conţine – trăsătura NONLOC. Valoarea acestei trăsături pentru structurile de tipul (5), reluat aici ca:

(15) *Tablouri ca acestea, Muzeul Naţional nu va achiziţiona niciodată,*

este obiectul de tipul abs.

Această regulă lexicală deschide calea de analiză a structurilor de tipul (15) – şi nu numai a acestora –, însă nu reprezintă şi o soluţie efectivă pentru dependenţa la distanţă, pe care structurile de acest tip o expun. O problemă rămâne în suspensie: cum se poate face legătura cu faptul că un constituent absent ajunge să fie găsit într-o altă parte a enunţului ?

Pentru a răspunde la această întrebare, GCS foloseşte o regulă sintagmatică deja amintită în paragrafele precedente: tipul c-antep. Este acum evident că un verb de tipul tranz-el-verb (sau de un tip încă şi mai general, cum ar fi el-verb,

adică un tip în care se specifică doar că una dintre valenţele verbului e satisfăcută prin elipsă) se inserează într-o structură de tipul c-antep.

Detaliile acestui tip sintagmatic nu au fost până acum descrise, însă, la acest punct, amănuntele devin necesare.

$$\text{M12}\ \underline{\text{c - antep}}\left[\begin{array}{l}\text{SINSEM / LOC / CAT: [CENTRU: }\boxed{1}\text{]}\\ \text{RAM: }\left[\begin{array}{l}\text{R - C: } \underline{\text{ram - c}}\text{[SINSEM / LOC / CENTRU: }\boxed{1}\text{]}\\ \text{R - ANTEP: } \underline{\text{ram - antep}}\text{[CENTRU: } \underline{\text{nume}}\text{]}\end{array}\right]\end{array}\right]$$

M12 formulează în termeni matriciali ceea ce găsim în următoarea regulă de rescriere, cunoscută în gramaticile generative drept „regula de adjuncţie a lui Chomsky" (este însă de precizat că, în GCS, echivalentul de notaţie al acestei reguli nu e folosit pentru a da seama de fenomenul denumit de Chomsky *left dislocation* „dislocare la stânga". În GCS dislocările la stânga sunt tratate drept structuri sintagmatice de tipul „centru-adjunct"):

RS(3) $S \rightarrow N, S$

Din M12 lipseşte însă ceva esenţial, şi anume precizarea că valoarea trăsăturii CENTRU în ram-antep trebuie să fie aceeaşi cu valoarea trăsăturii ABS din M8.

S-ar părea că nimic nu ne împiedică să apelăm la procedura coindexării pentru a umple această lacună. Această soluţie nu trebuie totuşi aleasă cu atâta uşurinţă dintr-un motiv simplu: coindexarea este doar un mecanism, nu un principiu. Aplicaţiile ei se cer a fi reglementate, iar reglementările ei se cer a fi explicite. Tocmai de o asemenea reglementare e nevoie în contextul de faţă; o reglementare care să corespundă intuiţiei vorbitorului că acel constituent-lipsă al verbului *a achiziţiona* este acelaşi cu constituentul antepus.

Reglementarea în cauză este adusă de către Principiul Trăsăturilor Nonlocale. Acest principiu arată cum se propagă o trăsătură precum ABS din M8. Principiul are forma următoare:

> PTN Orice trăsătură nonlocală se propagă de pe (sub)constituentul ram-x (cu x variabilă pentru compl, sub) pe constituentul căruia ram-x îi aparţine.

PTN pecizează aşadar că o trăsătură nonlocală 'migrează' de la constituentul lexical care o are în proprietate spre constituenţii de ordin succesiv superior în care constituentul lexical se inserează. Ea se va propaga până la punctul la care va întâlni o barieră. Iar bariera este exact tipul sintagmatic c-antep. Acest tip sintagmatic introduce constituentul a cărui valoare pentru trăsătura locală este aceeaşi cu valoarea trăsăturii NONLOC. Abia prin această precizare coindexarea dintre valoarea trăsăturii LOC a constituentului antepus şi valoarea trăsăturii NONLOC a ramurii sale vecine este reglementată. Este ceea ce arată matricea M13:

$$\begin{array}{l} \text{M13} \\ \underline{\text{c – antep}} \end{array} \left[\begin{array}{l} \text{SINSEM / LOC / CAT:}\left[\text{CENTRU:}\boxed{2}\right] \\ \text{RAM:} \left[\begin{array}{l} \text{R - C:}\underline{\text{ram - c}}\left[\text{SINSEM:}\left[\begin{array}{l}\text{LOC / CENTRU:}\boxed{2} \\ \text{NONLOC:}\underline{\text{abs}}\left[\text{ABS:}\{\boxed{1}\}\right]\end{array}\right]\right] \\ \text{R – ANTEP:}\underline{\text{ram – antep}}\left[\text{SINSEM / LOC / CENTRU:}\boxed{1}\underline{\text{nume}}\right] \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Studiul trăsăturilor nonlocale este unul dintre cele mai interesante în sintaxa unei limbi. În această privinţă, GCS oferă numai cadrul de analiză şi principiile ei. În rest, totul rămâne de făcut, deoarece nu este înscris în natura limbilor că peste tot se găsesc aceleaşi trăsături nonlocale sau că exact aceiaşi constituenţi sunt supuşi 'dislocării'.

6. REGULI DE PRECEDENŢĂ LINIARĂ (RPL)

Ordinea cuvinelor este tratată în GCS într-o componentă separată. Această componentă cuprinde judecăţi precum:

RPL Constituentul *x* precedă constituentul *y*.

Dincolo de astfel de judecăţi, GCS se străduieşte totuşi să formuleze judecăţi de o mai mare generalitate. O asemenea judecată e, de exemplu, următoarea:

RPL1 Dacă *x* este un constituent lexical, iar *y* complementul său, atunci *x* precedă *y*.

RPL2 Complementele nominale se succedă în ordinea oblicităţii lor crescânde.

Astfel de generalizări sunt în mod precis valabile pentru limba engleză, dar rămâne de verificat dacă sunt utile şi pentru alte limbi.

Un tratament sistematic al problemelor de topică ar putea rezulta din examinarea constituenţilor de o complexitate succesivă. Pe această cale, ar fi de studiat mai întâi ordinea în structuri cu constituent lexical şi clitice, apoi în structuri cu constituent lexical şi valenţe lexicale ş.a.m.d. Această cale de analiză ar putea arăta în ce măsură un tratament 'compoziţional' al topicii ar fi posibil şi eficace.

7. CONCLUZII

GCS este un curent aflat într-o mişcare ce-i probează vitalitatea. Teoria nu este definitivată, dar acest lucru nu trebuie să îndemne la expectativă, căci

se poate foarte bine ca găsirea unei 'formule de stabilitate' să coincidă cu istoricizarea curentului.

Aplicațiile GCS sunt deja numeroase și nu se mai limitează doar la domeniul limbii engleze. Substanțiale sunt, de pildă, analizele efectuate pe limbile romanice, în special pe franceză și italiană (Abeillé și Godard 1996, Monachesi 1995).

BIBLIOGRAFIE

Anne Abeillé, *Les nouveles syntaxes. Grammaies d'unification et analyse du français,* Armand Colin, 1993.

Anne Abeillé și Danièle Godard, *La complémentation des auxiliaires français,* în „Langages", 122, 1996, 32–61.

Jon Barwise și John Perry, *Situations and Attitudes,* The MIT Press, 1983.

Joan Bresnan (ed.), *The Mental representation of Gramatical Relations,* The MIT Press, 1982.

Noam Chomsky, *Lectures on Government and Binding,* Foris, Dordrecht, 1981.

Idem, *Bare Phrase Structure,* în Webelhuth (ed.) 1995, 383–439.

Gerald Gazdar, Ewan Klein, Geoffrey Pullum și Ivan Sag, *Generalized Phrase Structure Grammar,* Basil Blackwell, 1985.

Paola Monachesi, *A Grammar of Italian Clitics,* ITK Dissertation Series, Tilburg, 1995.

Richard Oehrle, Emmon Bach și Deirdre Wheeler (eds.), *Categorial Grammar and Natural Language Structures,* Dordrecht, Reidel, 1988.

Carl Pollard și Ivan Sag, *Information-based Syntax and Semantics. Fundamentals,* vol. 1, CSLI, Stanford, 1987.

Idem, *Head-driven Phrase Structure Grammar,* University of Chicago Press and CSLI, Stanford, 1994.

Ivan Sag, Gerald Gazdar, Thomas Wasow și Steven Weisler, *Coordination and How to Distinguish Categories,* în *Natural Language and Linguistic Theory,* 1988, 117–169.

Stuart Shieber, *An Introduction to Unification-based Approaches to Grammar,* CSLI, Stanford, 1986.

Gert Webelhuth (ed.), *Government and Binding and the Minimalist Program,* Basil Blackwell, 1995.

Institutul de Cercetări în Informatică
București, b-dul Mareșal Averescu nr. 1

Facultatea de Litere
București, str. Edgar Quinet nr. 5–7

Andrei Avram

NOTE ETIMOLOGICE

Cuvintele discutate în cele ce urmează figurează în DLR. Serie nouă. Tomul VI. Litera *M,* 1965–1968, cu menţiunea „etimologia necunoscută".

Mandalău. Are, în Oltenia şi în Banat, sensul de „fiertură îngroşată cu făină", care, evident, este apropiat de cel al lui *mămăligă.* Faptul că în Banat mămăliga se numeşte şi *mandră* (vezi DLR, s.v. *mandră*[2], sensul 1) ne determină să credem că de la acest termen s-a format, cu sufixul *-ălău,* derivatul **măndrălău,* respectiv, **mandralău* (cu trecerea la [a] a lui [ă] din silabele protonice), din care, ulterior, prima lichidă a dispărut, prin disimilare, şi astfel s-a ajuns la *mandalău.*

După toate probabilităţile, *măndălău* (sinonim cu *măndălaci*) „rămăşiţă de la storsul untului din sâmburii de nucă" (Dorina Bărbuţ, *Dicţionar de grai oltenesc,* Craiova, 1990) este unul şi acelaşi cuvânt cu *mandalău.* Pentru sens cf. *mălai* „turtă făcută din făină de mei, de porumb sau de alte cereale", dar – cum se arată în DLR, s.v., 4 – şi „turtă formată prin presarea reziduurilor rămase după extragerea uleiului din seminţele plantelor oleaginoase"; *terci* „mămăligă foarte moale", dar şi „rămăşiţe de la fiertul rachiului din fructe" (DLR, s.v., 1).

Mangal. Avem în vedere pe *mangal*[2], „cu sens neprecizat". Unicul citat (dintr-un basm) dat în DLR este următorul: „Este un mangal aşa făcut, că se suie singur în cer şi singur dă pe pământ".

Credem că autorii dicţionarului au avut dreptate când n-au acceptat părerea lui V. Bogrea, DR, III, 1922–1923, p. 876, conform căreia *mangealâc* „pârghie" (după DLR şi „balistă") „ar putea explica numele acelui misterios *mangal* din basme..., mai bine decât turc. *manghala* «espèce de damier»": din *mangealâc* ar fi fost de aşteptat să se formeze, prin eliminarea părţii finale, **mangeal.*

După opinia noastră, la originea lui *mangal* se află gr. biz. μάγγανον „engine, machine, contrivance" (E. A. Sophocles, *Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods (From B. C. 146 to A. D. 1100).* II, New York, s.a., p. 725, s.v., sensul 1). Considerăm deci că avem a face cu o variantă a lui *mangan,*

tradus de A. Cioranescu, DER, nr. 5058, „artefacto" şi explicat prin cuvântul grecesc („mgr." = mediogrecesc) citat. *Mangan* cu acest înţeles nu figurează în DLR, unde este însă înregistrat pluralul *mangane* „(cu sens neprecizat; probabil) diverse obiecte necesare la un joc (de societate)", explicat astfel: „Cf. ngr. μάγγανον «unealtă, ustensilă»".

Fluctuaţia între nazale şi lichide fiind frecventă în contexe care favorizează producerea unor asimilări sau disimilări, prezenţa lui [l] în *mangal,* în locul lui [n] al etimonului, nu pune probleme; cf. *mătrăgulă, moşmoală,* variante ale lui *mătrăgună,* respectiv, *moşmoană* (DLR).

Întemeindu-ne pe cele arătate mai sus, suntem de părere că în citatul reprodus la începutul acestei note *mangal* înseamnă „aparat, mecanism (miraculos)". Acelaşi cuvânt apare însă şi în contexte ca următoarele, în care denumeşte o fiinţă: „Ascultaţi, băieţi, mai grăieşte mangalul"; „După povaţa mangalului, băiatul a băgat într-unul cuişoare..., într-altul pietre scumpe" (acestea sunt ultimele două dintre cele trei citate date de I. C[oteanu], LR, XV, 1966, 2, p. 134, cu menţiunea că ele provin, toate, din basmele publicate de C. Rădulescu-Codin; primul citat este cel din care partea esenţială se regăseşte în DLR). Pe baza unei comunicări de la Vasile Surdu, I. Coteanu, LR, XV, 1966, 5, p. 483, menţionează că *mangal* are sensul de „drac" într-o localitate din sudul Munteniei şi propune definirea termenului în discuţie prin „spirit rău, drac".

Credem că la originea lui *mangal* cu cel de al doilea înţeles – după opinia noastră, „vrăjitor" – se află tot gr. biz. μάγγανον, dar nu cu sensul la care ne-am referit mai sus, ci cu cel de „charm, spell, enchantment, philter" (vezi articolul citat din dicţionarul lui E. A. Sophocles, sub 3). Presupunem că de la **mangal* „vrajă, farmec" s-a format un verb, **măngăli* sau **măngălui* „a vrăji, a fermeca", iar apoi, prin derivare regresivă, de la acest verb s-a format *mangal* „vrăjitor".

Mangalăi. Figurează în DLR ca formă de plural a unui adjectiv „cu sens neprecizat". Ţinând seamă, pe de o parte, de cele arătate în nota precedentă cu privire la fluctuaţia între nazale şi lichide şi, pe de altă parte, de existenţa substantivului *măngănie,* cu sensul „vrăjitorie, magie" (după DLR, din ngr. μαγγανεῖα), credem că nu greşim atribuind un sens apropiat de acesta lui *mangalăi* din citatul dat în dicţionar (fragment dintr-o poezie populară): „Ochii tăi-s mangalăi/ Şi mărâncă [sic] boii mńei".

După părerea noastră, cuvântul din titlul notei de faţă provine, indirect, din gr. biz. μάγγανον, la care ne-am referit în nota precedentă. La prima vedere, **mangalău* ar putea fi considerat un adjectiv derivat cu sufixul *-ău* de la substantivul **mangal* „vrajă"; în acest caz, ar urma să atribuim formei *mangalăi* din versurile reproduse sensul „miraculoşi, înzestraţi cu puteri supranaturale". Ipoteza unei asemenea utilizări a lui *-ău* (adică pentru formarea unui adjectiv de la un substantiv cu înţelesul de „vrajă") nu ni se pare însă verosimilă: dacă *măngălăi* ar fi o formă adjectivală, subiectul, subînţeles, al ultimei propoziţii

din citat ar fi *ochii*; după părerea noastră însă, sensul propoziţiei este nu „ochii mănâncă boii", ci „mangalăii mănâncă boii". Credem deci că **mangalău*, format de la un verb, **măngăli* sau **măngălui* „a vrăji" (< *mangal*), este un substantiv (nu un adjectiv) cu sensul de „vrăjitor", prezent şi în conţinutul semantic al lui *mangal*.

Mastroacă. Este un sinonim al lui *prostituată* şi a fost înregistrat în DLR cu menţiunea „argotic". Credem însă că *mastroacă* nu poate fi despărţit de *mazdroancă* „fată bătrână" (vezi, mai jos, nota consacrată acestui cuvânt) şi de *mazdroană* „femeie nesuferită, guralivă şi neserioasă; fată bătrână" (pentru această ultimă formă vezi Dorina Bărbuţ, *Dicţionar de grai oltenesc,* Craiova, 1990), care nu sunt elemente argotice; toate cele trei forme au structuri fonetice şi sensuri care nu presupun cu necesitate apartenenţa lor la un vocabular cu circulaţie limitată la un grup social mai mult sau mai puţin închis.

După părerea noastră, la originea lui *mastroacă* se află slavonul мастропа, atestat în secolul al XVI-lea şi tradus de Fr. Miklosich, *Lexicon Palaeoslovenico-graeco-latinum.* Emendatum auctum, Viena, 1862–1865, „lena", deci „codoaşă, mijlocitoare". O evoluţie de la acest sens la cel de „prostituată" este uşor de admis, iar înlocuirea lui [p] cu [k] poate fi explicată prin atracţia exercitată asupra lui **mastroapă* de numeroasele cuvinte – în mare parte derivate – terminate în *-oc* (masculine şi neutre), *-oacă* (feminine); cf. *mistoc* „oală în care se fac diverse amestecuri" (< germ. *Mischtopf;* DLR) şi variantele *mincioc, micioc* şi *miciop* ale lui *minciog* (DLR).

Mazdroancă. Faptul că sensului indicat în DLR, „fată care a îmbătrânit nemăritată", i se adaugă adesea o conotaţie peiorativă ne determină să credem că acest cuvânt provine din *mastroacă* „prostituată", discutat în rândurile precedente (în conţinutul semantic al acestuia elementul peiorativ este fundamental).

Prin interpretarea ca sufix a segmentului final al lui *mastroacă* se explică satisfăcător substituţiile care au dus la apariţia lui *mazdroancă* şi a lui *mazdroană* (această din urmă variantă, neînregistrată în DLR; pentru sens vezi mai sus, nota *mastroacă*). Cu privire la *-oancă* sau *-oană,* în loc de *-oacă,* cf. *bulboană,* cu varianta *bulboacă* (DEX) şi perechea de derivate (de la *pită*) *pitoacă* „iască" şi *pitoancă* „numele mai multor specii de ciuperci" (DLR). Pentru [zd], în loc de [st], cf. *azdrunca* < *astruca* (V. Frăţilă, LR, XIX, 1970, 6, p. 541), *măzdăgău,* variantă a lui *mestecău* (DLR).

Mazdrop. Înseamnă „bărbat înalt, vlăjgan". Plecând de la constatarea că acest cuvânt are o formă asemănătoare cu *mastroacă, mazdroană* şi *mazdroancă,* credem că *mazdrop* provine, indirect, din termenul slavon prin care se explică şi celelalte trei cuvinte (sau numai două, dacă admitem că *mazdroană* şi *mazdroancă* reprezintă o singură unitate lexicală).

Cum reiese din cele arătate mai sus, s.v. *mastroacă*, presupunem că, la un moment dat, a existat un feminin **mastroapă*, formă mai apropiată de etimon decât formele atestate; după **mastroapă* a fost creat substantivul masculin **mastrop*. Pentru [zd], în loc de [st], vezi nota *mazdroancă*.

Măgulică. Pe baza unei comunicări din Bran – Braşov, cuvântul este definit „bucată de pânză (în trei colţuri) de pus pe cap". Se înţelege că, dacă două dintre cele trei colţuri sunt legate sub bărbie, măgulica acoperă obrajii persoanei care poartă o basma de felul celei descrise aici. Aşa stând lucrurile, ni se pare evident că *măgulică* este un derivat de la *magulă* (proparoxiton; variante: [măgulă] şi [măgúlă]), cuvânt împrumutat din neogreacă şi definit astfel în DLR: „fiecare dintre cei doi umeri ai obrajilor, pomeţi; p. ext. obraz" (în acelaşi articol este menţionat un subsens pe care *măgulică* îl are în limbajul blănarilor: „pielea de pe fălcile unui animal").

Mândăi. Cel puţin ultimele două dintre cele trei verbe care figurează în definiţia dată în DLR – „a sfărâma, a freca, a amesteca" – desemnează acţiuni executate atunci când se prepară o „fiertură îngroşată cu făină", cum este cea numită *mândău*, în Banat (vezi nota următoare), deci în regiunea în care circulă şi verbul *mândăi*. Întemeindu-se pe aceste fapte, considerăm că *mândăi* este un derivat de la *mândău*.

Mândău. Are acelaşi sens şi a fost înregistrat în aceeaşi regiune (Banat) ca şi *mandalău*, discutat în prima dintre notele de faţă. După părerea noastră, *mândău* provine din *mandalău* (< *mandră*), probabil, prin intermediul variantei *măndălău* (nu este de presupus o derivare directă din *mandră*: [r] dintr-un ipotetic **mândrău* n-ar fi avut nici un motiv să dispară).

Nu pun probleme nici prezenţa lui [ă], alături de [a], în poziţie protonică, în variante ale aceluiaşi cuvânt, nici fluctuaţia [ă] ~ [î], în acelaşi context accentual, înainte de grupuri consonantice cu o nazală ca prim element; vezi, în DLR, perechi de variante ca *mândaş – măndaş, mângălău – măngălău* şi, în dicţionarul citat al Dorinei Bărbuţ, *mânduc*, sinonim cu *măndălău* şi *măndălaci* (menţionate de noi s.v. *mandalău*).

Pentru substituţia produsă în partea finală a lui *măndălău* (*-ălău* > *-ău*) cf. perechile de derivate *mâncălău – mâncău, mestecălău – mestecău* „făcăleţ".

Mâscăi. Sensul indicat în DLR, „a se mişca nervos, a se zbate", nu reiese din unicul citat: „Vre să plângă, să mâscăie" (din ALR I, material netipărit). Presupunem că aici *a se mâscăi* înseamnă „ a se smiorcăi" (definiţia din dicţionar ar corespunde deci mai degrabă unei acţiuni care însoţeşte uneori smiorcăitul, mai ales când este vorba despre un copil care se împotriveşte unei porunci). Dacă presupunerea noastră reflectă realitatea, înseamnă că *mâscăi* şi *smiorcăi* sunt sinonime.

Printre variantele lui *smiorcăi* se numără *smâcăi;* este ușor de admis că de la această formă s-a putut ajunge, prin metateză, la *mâscăi.* Credem așadar că forma cu [m] inițial poate fi grupată, împreună cu *smâcăi,* în categoria variantelor lui *smiorcăi* (provenit dintr-o onomatopee).

Micăcior. Circulă prin nordul Transilvaniei, cu sensul „firimituri de turtă de mălai, puse în iaurt (lapte acru)" (definiție reprodusă din sursa citată în DLR). În mod curios, se face o trimitere la *dumicat,* dar nu și la *mică*[1], ceea ce ar fi echivalat cu indicarea (fie și în mod indirect și cu rezerve) a originii lui *micăcior,* dat fiind că în partea etimologică a articolului *mică*[1] putem citi: „Probabil lat. *mica* «fărâmă». Cf. *nimica.* – Pentru *migă,* cf. v. sl. мигъ «clipă»".

Mică[1] (omonim cu denumirea mineralului) este înregistrat în DLR numai ca element al unor locuțiuni adverbiale cu sens temporal-modal (de exemplu, *într-o mică de ceas* „într-o clipă", *pe mică pe ceas* „foarte des; mereu"), dar cuvântul – neîndoielnic, descendent din lat. *mica* – este și primul element al expresiei *mici și fărâme* (devenită uneori *mii și fărâme*), formată din două substantive sinonime sau cu sensuri foarte asemănătoare, ca și *praf și pulbere, foc și pară* (vezi observațiile noastre din LR, XVIII, 1969, 1, p. 90–92, și bibliografia citată acolo).

Ni se pare evident că *micăcior* nu este altceva decât un derivat de la *mică* „fărâmă", cu sufixul pe care îl întâlnim și în *glăscior, oscior.* Probabil că *micăcior,* dat în DLR ca substantiv masculin, este o formă refăcută după un plural feminin **micăcioare* (sg. **micăcioară*), interpretat ca neutru; cf. *fărâm,* refăcut după pluralul *fărâme* (DA, s.v. *fărâmă*).

Mimiligi. Este o formă de plural, cu sensul „bomboane" (Șura Mare – Sibiu). O formă (sau o succesiune de forme?) asemănătoare și cu un înțeles foarte apropiat găsim în meglenoromână: *gigi migi* „toute sorte de délicatesses aimées par les enfants: sucre, pommes, pois chiche etc." (Félicien Brînzeu, în „İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. Garp Filolojileri Dergisi", 1947, p. 42; se trimite la Pericle N. Papahagi, *Megleno-Românii. Studiu etnografico-filologic,* București, 1903, p. 128). Cum arată F. Brînzeu (p. 43), mr. *gigi migi* provine din tc. **cici mici* (= [ğiği miği]), secvență în care al doilea element se datorează substituirii cu [m] a consoanei inițiale din primul (tc. *cici* „jouet"), fenomen studiat, între alții, de Al. Graur, *Etimologii românești,* București, 1963, p. 18–23.

După opinia noastră, deși din punct de vedere fonetic lucrurile nu se prezintă prea clar, tot din tc. **cici mici* provine și *mimiligi* (cuvânt care a putut să ajungă în sudul Transilvaniei prin negustorii ambulanți). Nu este exclus ca *gigi migi* (forma atestată în meglenoromână) să se fi transformat în forma din

titlul acestei note sub influența unui alt turcism: varianta *mimilingiu* a lui *mamelegiu* (< tc. *muameleci*), care înseamnă, printre altele, „negustor de mărunțișuri" (DLR).

Mirtăți. Este o formă de plural, cu o unică atestare, în sintagma *mirtăți țigănești* „bureți necomestibili, nedefiniți mai de aproape". Trimiterea „cf. *mitarcă*" (numele unor ciuperci) este, fără îndoială, justificată. Acestei forme de singular nu poate însă să-i corespundă un plural în *-ți,* iar ipoteza existenței unei forme **mirtată,* corespunzătoare pluralului *mirtăți,* este neverosimilă.

După părerea noastră, la forma din titlul acesei note s-a ajuns, plecându-se de la *mitarcă,* prin două accidente fonetice: mai întâi, o metateză: *mitarcă* > **mirtacă,* cu pluralul **mirtăci;* după aceea, o asimilare, produsă în sandhi (în fonetică sintactică): [č] final de cuvânt + [ț] de la inițiala cuvântului următor > [ț(ⁱ)ț]; așadar **mirtăci țigănești* > *mirtăți țigănești.* Este de presupus că *mirtăți,* atestat numai ca răspuns, obținut într-o singură localitate, la o întrebare pusă de E. Petrovici, în cadrul anchetei pentru ALR II, nu este decât o „variantă" apărută întâmplător a unei forme care, în norma graiului în cauză, se termină în [č]: **mirtăci* (sg. **mirtacă*).

Mișcute. Dacă nu cumva ne găsim în prezența unei greșeli de transcriere (DLR se întemeiază pe o singură sursă, un răspuns la o anchetă prin corespondență), *mișcute* „cartofi" nu este altceva decât forma de plural a unei variante a lui *mișculă* (împrumutat din neogreacă, cum se arată în DLR).

Sensul „cartofi" dat în articolul la care ne referim nu se regăsește s.v. *mișculă* (sensul principal al acestuia este „fructul mișcului, moșmoană"), dar în lista sinonimelor lui *cartof* dată de Al. Borza, *Dicționar etnobotanic...*, [București], 1968, figurează, la p. 162, *mișcule.*

Mondroi. Înseamnă, prin Moldova, „om tăcut, posac, ursuz". Cuvântul este dat în DLR cu „etimologia necunoscută", dar se adaugă trimiterea „cf. *modoroi",* deci la un sinonim cu care, evident, *mondroi* se aseamănă din punctul de vedere al formei.

Prezența unui [n] în *mondroi* nu ne-ar putea determina, ea singură, să considerăm nesatisfăcătoare ipoteza provenienței acestui cuvânt din sinonimul lui citat (în care [n] nu apare), definit „(om) tăcut, morocănos, posac, ursuz"; cf., printre altele, *moronci* < ucr. *moročyty* și perechile de variante *podilă – pondilă* „podea", *smuci – smunci* (DLR). Acceptând părerea potrivit căreia *mondroi* provine din *modoroi,* ar trebui să admitem că, fie înainte, fie după introducerea nazalei la sfârșitul primei silabe, s-a produs o sincopă: *modoroi* > **modroi* > *mondroi* sau *modoroi* > **mondoroi* > *mondroi.* Este mai plauzibilă însă, după opinia noastră, explicația următoare: la baza lui *mondroi* se află **modru* (< v.sl. *modrŭ*) „plumburiu" și, după aceea, și „ursuz" (pentru sensuri cf. *mohorât*), cuvânt neatestat, dar a cărui existență poate fi presupusă, cum am încercat să arătăm în alt loc (LR, XLIV, 1995, 3–4, p. 102–106), unde

acest adjectiv este considerat punctul de plecare și al lui *modoroi,* precum și al lui *modoran, mudurlău,* toate cu sensul „(om) ursuz". Credem deci că *mondroi* provine din **modroi*, derivat de la **modru.*

Mordie. S-ar părea că acest cuvânt, atestat (într-o localitate din Transilvania) cu sensul „vreme posomorâtă", poate fi explicat ca derivat de la un presupus **mord*, la rândul lui, împrumutat din maghiară, unde *mord* înseamnă „ursuz, posac, morocănos; crunt, încruntat" (*Magyar-román szótár. Dicționar maghiar-român.* [Redactor principal: Kelemen Béla], București, 1961). Credem însă că o explicație conform căreia *mordie* derivă de la un adjectiv referitor la un temperament sau la o stare de spirit ar fi mai puțin satisfăcătoare decât explicația propusă în rândurile următoare, care include ipoteza unei evoluții semantice pe fondul unui element comun cuvântului de bază și derivatului *mordie.*

Dacă, așa cum am susținut cu altă ocazie (vezi trimiterea din nota precedentă), în română a existat un cuvânt **modru* (< v.sl. *modrŭ*) „plumburiu", avem motive să vedem în *mordie* – termen care desemnează o vreme caracterizată prin culoarea plumburie a cerului – un derivat de la adjectivul menționat aici (cf. sensurile și contextele cuvintelor *posomorî* și *posomorât*). La forma din titlul acestei note s-a putut ajunge printr-o banală metateză: **modrie* > *mordie.*

Institutul de Fonetică și Dialectologie
„Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Emil Vrabie

ESTE CUVÂNTUL *SCORȚIȘOARĂ* O FORMAȚIE ROMÂNEASCĂ INDEPENDENTĂ ?

În *Dicționarul limbii române* (DLR) termenul *scorțișoară* este considerat, în mod tacit, o formațiune propriu-zis românească (t. X, partea a 2-a, *S,* 1987, s.v.), deoarece etimologia sa arată la fel ca a cuvintelor cu sufixul *-ișoară* ce sunt în mod cert formațiuni românești independente, de pildă, la fel ca a cuvintelor *olișoară, penișoară, pâ(i)nișoară.* Este suficient să comparăm

indicaţia etimologică de sub *scorţişoară* din DLR (*scoarţă* + suf. *-işoară*) şi cea de sub *penişoáră,* cuvânt format absolut cert în mod independent de orice model străin (*pană* + suf. *-işoáră*), pentru a vedea că ambele sunt prezentate la fel sub raport etimologic. Examinarea mai îndeaproape a termenului *scorţişoară* şi a variantelor sale morfologice conduce însă la presupunerea că, spre deosebire de *penişoară* şi de celelalte două cuvinte aduse mai sus ca exemple, aici ne aflăm în faţa unui caz de împrumut morfo-semantic din slavă. Mai jos urmează considerentele pe care se bazează această presupunere.

1. În nici o altă limbă romanică afară de română şi în nici o limbă din Europa afară de limbile slave, nu am putut identifica un termen pentru 'scorţişoară' cu aceeaşi formă internă ca a cuvântului nostru, adică un termen constând dintr-o bază nominală cu sensul 'scoarţă, coajă de copac' şi un sufix diminutival.

2. Toate limbile slave numesc sau au numit cândva scorţişoara cu un termen având exact aceeaşi structură internă ca în română (paleosl. кори҃цѧ, bg. *кори́ца*, scr. *кòрица*, sloven. *kórice,* slov. *škorica,* ceh. *skořice,* pol. *skoryca,* ucr. *кори́ц'а,* biel. *карыца,* rus. *кори́ца*). Pe această bază s-a reconstruit slav. com. **korica* 'scorţişoară' (O. N. Trubaciov, *Ètimologičeskij slovar' slavjanskih jazykov. Praslavjanskij leksičeskij fond,* Moscova, fasc. 11 [1989], p. 59–70). Aceasta fiind situaţia în domeniul slav, este greu de presupus că românii au creat termenul *scorţişoară* independent de slavă.

3. Ipoteza că cei care au împrumutat termenul pentru 'scorţişoară' au fost slavii, iar nu românii, este puţin probabilă, între altele, din motive de situare geografică şi din motive sociale: ca bun de import, scorţişoara trebuie să fi fost căutată, în primele secole ale mileniului al doilea, mai cu seamă de clasele avute, de păturile superioare ale clerului şi pe la curţile voievodale şi senioriale. Or se ştie bine că slavii de sud au avut ţari, cler şi o clasă de feudali cu câteva secole înaintea românilor. Faptul că românii au transmis slavilor de est şi de vest câţiva termeni de-ai lor (ca *brânză, urdă, coraslă, cucuruz*) nu sprijină convingător presupunerea – dacă cineva ar face-o – că modelul morfo-semantic din *scorţişoară,* comun pentru români şi slavi, ar fi fost luat de ultimii de la cei dintâi şi din considerente legate de natura materiei numite cu acest termen: românii produceau ei înşişi brânza sau urda şi cultivau ei înşişi cucuruzul (porumbul), după ce această plantă a fost adusă în Europa. Ei au avut însă întotdeauna acces mai greu spre ţinuturile dinspre care venea sau spre pieţele pe care se desfăcea scorţişoară decât slavii din Balcani.

4. Prezenţa nu a unuia şi a aceluiaşi, ci a mai multor sufixe diminutivale în variantele regionale româneşti (*scorţ**işoară**, scorţ**úcă**, scorţ**úţă**, scorţ**âţă**,*

scorțâcă, vezi ALR s.n. IV [1965], h. 1141), față de un singur sufix (*-ica)* în limbile slave, reflectă, probabil, preocuparea și oscilațiile românilor de a calchia cât mai bine modelul străin. Această diversitate a sufixelor pare să arate că achiziția termenului prin calchiere s-a produs în locuri și perioade diferite. Preponderența variantei cu sufixul *-işoáră* în epoca modernă se va fi datorând, într-o anumită măsură, textelor religioase: în *Biblia de la Bucureşti* [1688] am identificat un termen 'scorțișoară' de trei ori, de fiecare dată cu sufixul *-işoară (Exodul* 30:23; *Proverbele* 7:17; *Cântarea cântărilor* 4:14). Este de notat că în aceste trei pasaje *Biblia slavonă* are termenul *korica* (*The Ostroh Bible* [1581], Winnipeg, 1983). Un alt factor care trebuie să fi contribuit la instalarea în limba comună a variantei *scorțișoáră* este consonanța ei, prin partea finală, cu alte două denumiri de mirodenii, *nucșoára* și *cuișoárele.* Într-o notă de comandă către furnizorii din Sibiu [1774] se solicită câte un funt de *scorțișoare, cuișoare* și *nucșoare* (D. Furnică, *Din istoria comerțului la români, mai ales băcănia. Publicațiune de documente inedite, 1598–1855,* București, Socec, f.a., p. 31–32).

5. Faptul că în română există și termenii regionali *scoarță dulce, scorțiță dulce* (ALR, *h. cit.,* p. c. 204 și 362) sprijină de asemenea ipoteza că există un raport de filiație între termenii noștri pentru 'scorțișoară' și termenii slavi: în scr. acestui condiment i se mai spune și *slatka korica,* literal 'scorțișoară dulce' (P. Budmani, *Rječnik...,* t. V, Zagreb, 1898–1903, p. 326).

6. Regional, rom. *scorțișoáră* apare frecvent la plural (ALR, *h. cit.* conține 14 astfel de cazuri); *scorțișoare,* la plural, apare și în documente (D. Furnică, *lucr. cit.,* p. 32, a. 1774). Un asemenea plural pentru a denumi o materie care se prezintă sub formă de particule nenumerabile se întâlnește la slavii de sud (vezi nota expresă despre aceasta în *Etimolohičnyj slovnyk ukr. movy,* vol. 3, Kiev, Naukova dumka, 1989, p. 22). Această coincidență morfologică cu termenul slav se adaugă la cele precedente.

7. În timpul ocupației turcești a Bulgariei și Serbiei termenii sud-slavi pentru 'scorțișoară' din bulgară și din sârbocroată au fost concurați sau chiar eliminați de turc. *tarçın* și, mai ales, de ital. *canella,* care s-a răspândit, prin negustorii italieni, până în limbile din Peninsula Scandinavică. La nordul Dunării de jos însă, la români, nici unul dintre acești doi termeni nu a prins. Probabil că activitatea negustorilor venețieni și genovezi, foarte intensă la sud de Dunăre, a rămas, comparativ, anemică în țările române. Aromânii însă, care nu au termenul *scorțișoară,* numesc această mirodenie *canélă.*

8. În maghiară scorțișoarei i se spune *fahéj,* literal 'scoarță de copac'. Trebuie să fie vorba tot de un calc după slavă, deoarece restul limbilor ugro-

finice nu cunosc acest procedeu de a denumi scorţişoara. Calcul maghiar (dacă e calc) este însă incomplet: lipseşte reflectarea sufixului diminutival *-ica.* Această lipsă este interesantă, fiindcă arată că termenul românesc nu a putut în nici un caz să fie influenţat de cel maghiar, deşi ei se aseamănă prin identitatea semantică a morfemului pivot ('scoarţă').

9. Au existat numeroase condiţii favorabile pentru efectuarea calcului rom. *scorţişoară* < slav. *korica* nu numai în perioada simbiozei şi a bilingvismului româno-slav, ci şi mult după aceea. Menţionăm aici doar câteva. În timpul lui Mircea cel Bătrân se realiza o importantă activitate de tranzit de peste Dunăre la noi şi, printre mărfurile tranzitate, se aflau şi mirodeniile. Vama Calafatului şi vama Giurgiu erau foarte active. Negustori din Ragusa (deci din Dubrovnik, oraş în care predominau slavii vorbitori de graiuri croate) sunt semnalaţi în Ţara Românească din 1349 (Adina Berciu-Drăghicescu şi Dinică Ciobotea, *Viaţa economică a Ţării Româneşti în epoca lui Mircea cel Mare,* în vol. *Marele Mircea Voievod,* coord. Ion Pătroiu, Bucureşti, Editura Academiei, 1986, p. 53–79). După 1718 sunt semnalaţi în Oltenia negustori bulgari care aduc coloniale (N. Iorga, *Istoria comerţului românesc. Epoca mai nouă,* Bucureşti, Tiparul Românesc, f. a., p. 7). Termenul a putut fi calchiat de timpuriu şi după ucraineană sau rusă. La 1463 Ştefan cel Mare s-a căsătorit cu ucraineanca Evdochia, soră cu Simeon, cneaz de Kiev. Fiica lor Elena s-a căsătorit la Moscova cu un fiu de ţar (N. Iorga, *Istoria lui Ştefan cel Mare,* Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966, p. 88–89; pentru relaţiile comerciale cu Rusia, vezi *Istoria României,* t. III, Bucureşti, Editura Academiei, 1964, p. 184 şi 378).

10. În esenţă, cazul *scorţişoară* este asemănător, din punct de vedere etimologic, cu bine cunoscutul caz *untdelemn,* în care părţile componente sunt de origine latină, iar modul lor de organizare şi semantica produsului urmează un model sud-slav. De acesta şi de cazuri similare (dar nu şi de *scorţişoară*) s-a ocupat pe larg şi cu înaltă competenţă Al. Rosetti (*Istoria limbii române,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978, p. 209 [cu bibliografie] şi 325–326). Merită adăugat un detaliu din ALR, *h. cit.* mai sus: în p. c. ucrainean 366, informatorul a răspuns prin *łupkié*, cuvânt format din **lup* 'jupuitură, scoarţă', din suf. diminutival *-ok-* (cu *o* mobil, care la plural dispare) şi din desinenţa de nom. pl. *-é* (ortografic *и*). Acest termen la ucrainenii bilingvi din Bucovina trebuie să fie un calc după rom. *scorţişoară.*

În concluzie, credem că partea etimologică de sub *scorţişoară* din DLR nu este satisfăcătoare decât parţial. Ea ar trebui reformulată cam astfel: – Din *scoarţă* + suf. *-işoáră,* probabil calc după slav. *korica* 'idem'.

Fort Lauderdale, Florida
SUA

Ion Ştefan

CURAT MURDAR SAU OXIMORONUL LA I. L. CARAGIALE

În *Retorica generală* a grupului de la Liège se spune că „oximoronul este generat de contradicția creată prin alăturarea a două cuvinte, de obicei un substantiv şi un adjectiv: *claritate obscură, zăpadă arzătoare* etc. [...] Avem deci de-a face cu o figură în care semul nuclear al unuia dintre termeni reprezintă negarea unui clasem al celuilalt termen. De exemplu: *claritate* impune clasemul *luminos,* negat în *obscur".* Oximoronul este deci o coincidență a contrariilor în care antiteza este negată, iar contradicția deplin asumată, acceptată. El violează codul şi aparține domeniului ultrasememelor[1].

Asemănător se exprimă şi H. Plett. Acesta scrie că oximoronul constă în coordonarea unor antonime semantice. Acestuia îi este comun hipersememul, care are un grad de generalitate mai mare decât sememele antonime, care formează oximoronul (de exemplu, *greutate* „greutate uşoară"). El ar dezvălui contradicțiile existenței[2].

M. Riffaterre spune că preferă „pedantului" o x i m o r o n expresia a l i a n ț a c u v i n t e l o r, care este, cum o indică şi numele, apropierea a două cuvinte care nu au nici un raport de sens în norma limbii; se înțelege că aceasta este, prin excelență, o cauză de surpriză în raport cu fondul lingvistic: nu numai că ea împerechează factori străini unul față de altul, de unde un violent efect de contrast, dar necesitatea în care se găseşte spiritul de a-i face să se acorde antrenează pentru fiecare o improprietate frapantă sau cel puțin un nou sistem de asociații de idei[3].

La noi, într-o lucrare despre evoluția limbajului artistic în secolul trecut, Mihaela Mancaş, renunțând la terminologia mai specializată a autorilor citați mai sus, scrie că „oximoronul este o figură mai largă, rezultată din asocierea în aceeaşi sintagmă a două cuvinte care exprimă noțiuni contradictorii". „Sintactic, contrastul poate apărea în sintagma nominală sub forma unui epitet sau în sintagma verbală sub forma unei determinări adverbiale". Se dă ca

[1] *Retorica generală,* Bucureşti, Editura Univers, 1974, p. 177–178. Pentru explicarea semelor şi a clasemelor, a se vedea Mariana Tuțescu, *Précis de sémantique française,* Bucureşti, EDP, 1974, p. 46–55; la rându-i, autoarea trimite la A. J. Greimas, *Sémantique structurale,* Paris, 1966, şi B. Pottier, *Vers une sémantique moderne,* în „Travaux de linguistique et de littérature", 1964. Pe scurt, s e m u l e unitatea minimală de sens, trăsătura pertinentă a semnificației, invarianta de înțeles a cuvântului. C l a s e m e l e sunt trăsături semice combinatorii, seme contextuale. Ele sunt unități semice minimale ale axei sintagmatice.

[2] Heinrich F. Plett, *Ştiința textului şi analiza de text,* Bucureşti, Editura Univers, 1983, p. 286–287.

[3] M. Riffaterre, *Le style des Pléiades de Gobineau,* Geneva, Paris, 1957, p. 84.

exemplu versul lui Eminescu *Te desfaci c-o dulce silă* din poezia *Lasă-ţi lumea*[4].

De altfel, nu există un consens deplin în ce priveşte definiţia oximoronului. Unii autori îi atribuie o sferă noţională mai largă decât cea definită în retorici. Mihai Zamfir, de pildă, scrie că „de la Lausberg şi Henri Morier până la Carreter, oximoronul este considerat o sintagmă contradictorie semantic (de tipul *tăcere elocventă* sau *noapte albă*); uneori se sugerează posibilitatea lărgirii oximoronului la dimensiunile unei fraze (Carreter). Pentru noi figura oximoronului este mai largă decât sintagma şi ea poate anexa contradicţia la indiferent ce nivel al limbii"[5].

Oximoronul poate fi întâlnit în toate genurile literare, dar în primul rând în poezie, mai puţin în proză sau în critica literară. Curentele literare care l-au utilizat mai mult sunt romantismul şi barocul.

În literatura noastră, oximoronul pare să fie un procedeu stilistic destul de vechi. B. P. Hasdeu, fără a folosi însă termenul, remarcă în cronica lui Mihai Moxa „o accepţiune insolită: strâmbătăţi greale şi mântuiri reale"[6].

Prezenţa oximoronului ar putea fi urmărită în toată literatura românească. Îl găsim, bineînţeles, şi la Eminescu, în poezie. În *Povestea teiului,* poetul scrie: *Lasă inima să-i împle/ De un farmec dureros.* În *Iubind în taină* citim: *Căci în priviri citeam o veşnicie/ De-ucigătoare visuri de plăcere*[7]. Referindu-se la această figură de stil, dar fără a folosi termenul, T. Vianu scrie în capitolul *Voluptate şi durere* din lucrarea sa despre Eminescu: „O împerechere de cuvinte foarte caracteristică pentru Eminescu este aceea care asociază expresia voluptăţii cu a durerii. Toată lumea îşi aminteşte de acel *farmec dureros,* în care putem exprima una din impresiile de ansamblu ale operei sale. Farmecul distilat din jale este una din afectele eminesciene cele mai tipice... *Farmec dureros* este numai una din împerecherile de cuvinte prin care se exprimă această emoţie centrală şi revelatoare a poeziei eminesciene. Îmbinarea *dulce jale* sau locuţiunile *dureros de dulce, fioros de dulce* sunt altele"[8].

În poemul *Tusculum,* L. Blaga scrie: *Albă tu, zăpadă pură/ cine ţi-a dat inima/ să-mi fii viscol de căldură/ albă tu, fierbintea mea*[9]. Iar T. Arghezi spune într-o tabletă: *să-i înfierbânte cu dogoarea care l-a îngheţat pe el*[10].

[4] Mihaela Mancaş, *Evoluţia limbajului artistic românesc în secolul al XIX-lea,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, p. 241.

[5] Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze,* Bucureşti, Editura Univers, 1985, p. 28. Menţionăm că unii autori ortografiază termenul cu *y* (cuvântul este neutru, cu pl. *oximoroane*). Gh. Bulgăr, de exemplu, scrie: „acel ţel constant al artei lui Eminescu, pe care G. Călinescu l-a definit prin sintagma paradoxală (oxymoron, adică asociere de termeni contradictorii) memorabilă *complexitatea simplă"* („Limbă şi literatură", 1983, nr. 3, p. 302).

[6] B. P. Hasdeu, *Cuvente den bătrâni,* vol. I, Bucureşti, 1978, p. 433.

[7] M. Eminescu, *Opere alese,* vol. I, Bucureşti, Editura Minerva, 1973, p. 108, 196.

[8] Tudor Vianu, *Studii de literatură română,* Bucureşti, EDP, 1965, p. 253–254. Studiul despre Eminescu datează din 1930.

[9] L. Blaga, *Poezii,* Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966, p. 259.

[10] T. Arghezi, *Scrieri,* vol. XX, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968, p. 8.

Unii critici literari care au publicat merituoase lucrări despre I. L. Caragiale, ca Al. Călinescu și Florin Manolescu, au consacrat câteva pagini și oximoronului în opera dramaturgului nostru, încercând să acrediteze ideea că acesta l-a cultivat cu predilecție în scrierile lui, alături de ironie și parodie.

Al. Călinescu afirmă că faimoasa replică *curat murdar* a lui Pristanda din comedia *O scrisoare pierdută* este, în fapt, un oximoron. Și așa cum la poeți ca Baudelaire, cu *Les fleurs du mal,* T. Arghezi, cu *Flori de mucegai,* s-a putut vorbi de capacitatea generatoare a oximoronului, se poate identifica – susține criticul – un fenomen analog la I. L. Caragiale, în sensul că oximoronul comandă retorica profundă a operei lui. Autorul citat consideră că oximoronul este o figură predominantă în opera scriitorului nostru[11].

La fel, Florin Manolescu crede că procedeul la care scrierile lui Caragiale revin cel mai des este oximoronul[12]. După acest critic, ar intra în categoria oximoronului chiar și formule de adresare ca *domnule* (în gura lui Leonida, care îi zice astfel soției), și *soro* (în limbajul Eftimiței, care i se adresează în acest fel soțului ei), ceea ce este, desigur, o eroare, căci oximoronul nu coboară sub nivelul sintagmei, sau fraza din *La hanul lui Mânjoală: se luminează a ploaie,* o expresie uzuală în popor (țăranii, când apare soarele după o ploaie, zic că s-a luminat a ploaie).

Sunt însă și alți autori care consideră expresia *curat murdar* a lui Pristanda un oximoron. Chiar într-o enciclopedie a figurilor de stil, după ce se dă definția oximoronului („figură de stil constând în asocierea ingenioasă, în aceeași sintagmă, a două cuvinte care exprimă noțiuni contradictorii"[13] și după ce se precizează că sintagmele cele mai frecvente care constituie un oximoron sunt cele atributive, se arată, în legătură cu cel adverbial, că cel mai ușor realizabil este „cel oferit de o sintagmă în care adverbul, incongruent ca circumstanțial, a devenit, prin golire de sens, un morferm al superlativului «expresiv» și circulă în vorbirea comună: *e tare slab, e bun rău* și, după acest model, exemplul din Caragiale: *curat murdar*"[14]. Și criticul I. Negoițescu vorbește de „celebrul oximoron al lui Caragiale, *curat murdar*"[15].

A cultivat însă, într-adevăr, I. L. Caragiale oximoronul ? Noi credem că nu. Celebra replică a lui Ghiță Pristanda *curat murdar* nu este, de fapt, după părerea noastră, un oximoron. În vorbirea lui Pristanda, cuvântul *curat* nu este un morferm al superlativului, ca în cazul lui *bun rău.* Deși un clișeu verbal ca, tot la Pristanda, *ascult, curat* nu este opusul lui *murdar* în această sintagmă. În gura lui Pristanda cuvântul, cu valoare adverbială, înseamnă „adevărat".

[11] Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernității,* București, Editura Cartea Românească, 1976, p. 188.

[12] Florin Manolescu, *Caragiale și Caragiale,* București, Editura Cartea Românească, 1983, p. 228.

[13] Gh. N. Dragomirescu, *Mică enciclopedie a figurilor de stil,* București, EDP, 1975, p. 167.

[14] *Op. cit.,* p. 169.

[15] „Vatra", aprilie, 1990, p. 5.

La Tipătescu, *murdar* are înţeles figurat. Deci *murdar* nu exprimă un înţeles care să-l anuleze pe cel al primului cuvânt, *curat*. În replica lui Pristanda, *curat murdar* nu reprezintă deci două cuvinte contradictorii. De altfel cuvântul *curat,* cu accepţia în care îl întrebuinţează poliţaiul Pristanda, se găseşte şi la alţi autori. În *Amintiri din copilărie* ale lui Ion Creangă citim: *Şi atunci crâşmăriţa cea frumoasă* ***curat*** *că s-a mâniat*[16]. În expresia *curat murdar* nu sunt alăturate cele două cuvinte opuse care structurează de obicei oximoronul, fiindcă acestea nu sunt situate pe aceeaşi axă semantică, deci nu sunt polare la capetele acesteia. La Pristanda, *curat* nu se uneşte cu cuvântul de la cealaltă extremitate a axei sale semantice, care ar fi *neadevărat*[17].

Fără îndoială, figura de stil numită oximoron se întâlneşte şi în opera lui I. L. Caragiale, dar nu-i este caracteristică. În lucrarea citată, Florin Manolescu dă exemple ca *dogoreşte a umed şi frig, vremea e oribil de frumoasă* [18]. Al. Călinescu citează fraza: *copila avea ochii negri, negri ca mura de pădure coaptă... dulce şi acră, acrişoară, şi dulceagă*[19].

În nuvela *Două loturi,* citim: *Iacătă şi Ţica, d-abia ducându-şi coşul plin cu* ***vechituri nouă,*** *foarte obosită de alergătura zilei întregi şi flămândă*[20]. Sintagma *vechituri nouă,* care este un oximoron, se referă la hainele vechi cu care ţiganca se întorcea acasă, la noile achiziţii pe care urma să le adauge celor existente în bordei.

Într-un articol, Caragiale scrie: *principiile şi mendrele unui* ***mititel mare*** *bărbat de stat, purjate, nepurjate, vor fi apărate şi impuse cât va trăi el*[21]. Deşi *mare* a căpătat aici o valoare morală, expresia *mititel mare bărbat* reprezintă „concentrarea într-un oximoron a unei alte formulări: pitic la trup, dar mare la suflet"[22]. Iată un alt exemplu: *la balet nişte zâne îmbrăcate în pielea goală*[23].

[16] I. Creangă, *Amintiri din copilărie,* Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 95.

[17] Amintim că suita de sintagme formate cu adverbul *curat* la Pristanda are, în scena I din *O scrisoare pierdută,* următoarele forme: *curat caraghioz, curat mişel, curat murdar, curat ca un câine;* ele urmează expresiilor lui Tipătescu: *caraghioz, mişel, murdar, să urle ca un câine.* Abia spre sfârşitul scenei I Tipătescu zice: *să-l lucrăm pe onorabil,* iar Pristanda răspunde: *curat să-l lucrăm.* De altfel, ultima replică din piesă, dată, inutil, lui Caţavencu, îi aparţine tot poliţistului, care îşi încheie scurta intervenţie introdusă prin celebra frază: *după lupte seculare care au durat treizeci de ani* cu vorbele: *iată binefacerile unui sistemt constituţional,* iar poliţaiul zice: *curat constituţional* (I. L. Caragiale, *Teatru,* Bucureşti, ESPLA, 1960, p. 115, 116, 117, 126).

[18] Florin Manolescu, *op. cit.,* p. 259.

[19] Al. Călinescu, *op. cit.,* p. 188.

[20] I. L. Caragiale, *Opere,* vol. IV, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1965, p. 473.

[21] I. L. Caragiale, *Opere,* vol. IV, Bucureşti, Editura Fundaţiilor pentru Literatură şi Artă, 1939, p. 76.

[22] I. L. Caragiale, *Opere,* vol. III, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1962, p. 116.

[23] I. L. Caragiale, *Opere,* vol. II, Bucureşti, Editura Cultura Naţională, 1938, p. 444.

S-ar putea da, desigur, şi alte exemple, însă noi credem că figura de stil pe care a cultivat-o cu predilecţie Caragiale nu este oximoronul, ci jocul de cuvinte, îndeosebi aceea pe care retorica o numeşte p a r o n o m a z ă, adică repetarea unui cuvânt cu alt înţeles, diferit de primul, de regulă întâia oară propriu, iar apoi figurat, despre care ne propunem să vorbim cu alt prilej.

Bucureşti, Piaţa Naţiunile Unite nr. 3–5

DISCUŢII

Florin Vasilescu

MICUL DICŢIONAR ACADEMIC ŞI „DICŢIONARUL TEZAUR AL LIMBII ROMÂNE”
– Note de lexicograf –

Ideea de a cuprinde într-un singur volum întreaga cantitate de informaţie din *Dicţionarul limbii române* (DLR)[1] se poate materializa în cel mai mare act de cultură din ultimii 40 de ani, dacă se au în vedere următoarele două condiţii esenţiale:

1) dicţionarul să-şi păstreze calitatea de dicţionar-tezaur,

2) să fie accesibil, atât din punct de vedere material (deci ca preţ de vânzare), cât şi ca tiraj.

Să discutăm aceste condiţii:

Prin dicţionar-tezaur înţeleg un dicţionar care să cuprindă „patrimoniul spiritual rezultat din munca culturală desfăşurată într-un lung interval... de un grup de cercetători într-un anumit domeniu de activitate” (în cazul de faţă, vocabularul limbii române – *nota aut. – F.V.*) (DEX–s.v. *tezaur*). Deci mai mult decât un dicţionar care cuprinde un mare număr de articole. Cred că nu poate exista ceva mai util (şi mai plăcut, în acelaşi timp) pentru cineva care stabileşte o relaţie oarecare cu limba română decât să ştie că poate avea pe masă, într-un singur volum, a p r o a p e tot ce se poate spune, până în acest moment, despre un cuvânt al limbii române. De aceea este necesar ca dicţionarul să cuprindă şi prima atestare (oricât de îndoielnică ar părea ea) şi variantele şi etimologia şi sinonimele; despre aspectele gramaticale cred că nici nu mai

[1] Vezi Ion Dănăilă, *De ce este nevoie de un MDA ?*, în LR, XLIII, 1994, nr. 9–10, p. 397–406.

este cazul să vorbesc. Dar, dincolo de această activitate de informare, nu trebuie să neglijăm posibilitatea inițierii unui proces de *feed-back*. Nu este exclus, cred eu, ca acest dicționar să aibă ecouri care să ducă la îmbunătățirea calității atestărilor sau la semnalarea unor atestări trecute cu vederea în dicționarele existente (să nu uităm că așa au reușit informaticienii să-și îmbunătățească tehnica și că și lingviștii au fost printre aceia care au determinat actuala „explozie" în software). Să nu facem greșeala să ne închipuim că masa vorbitorilor de limbă română este copleșită de numărul celor dezinteresați sau că lexicografii dețin adevărul ultim (cu tot respectul). Visul legat de acest dicționar este că orice iubitor de limbă română va putea folosi *Micul dicționar academic* (MDA) – un instrument excepțional prin caracterul de dicționar general, explicativ, istoric, etimologic și normativ – pentru a stabili legătura inefabilă cu însăși spiritualitatea română. Aceasta dincolo de aspectele practice ale relației cu dicționarul. Ceea ce conduce la a doua condiție esențială.

Oricât de bine ar fi realizat un astfel de dicționar, dacă este mult prea scump sau are un tiraj prea mic, publicarea sa nu își atinge scopul. Idealul este ca orice profesor de limba română, din Lupeni sau Fundul Moldovei, să se poată raporta la acest instrument. Acesta este unul din motivele pentru care DEX-ul, cu toate imperfecțiunile sale, este atât de căutat.

Prima dificultate legată de realizarea MDA-ului este una de ordin fizic: cum vor putea fi comprimate cele peste 30 de volume ale DLR-ului într-unul singur? Ar fi o mare greșeală să se renunțe la vreuna din trăsăturile care alcătuiesc statutul de dicționar tezaur; la sinonime sau la variante sau la menționarea primei atestări. Vor urma, cu siguranță, alte renunțări, iar acest mare dicționar va sfârși prin a deveni un dicționar explicativ obișnuit.

Problema cu adevărat crucială nu este aceea a publicului căruia i se adresează dicționarul – deși orice text trebuie să țină seama de destinatarul său –, ci de relația pe care o stabilește cu cele peste 30 de volume de informație ale DLR-ului. Va fi MDA-ul o simplă comprimare a DLR-ului, într-un volum, sau va fi un alt fel de dicționar? Un răspuns oarecum firesc ar fi următorul: dacă DLR-ul nu se poate respecta în litera sa, atunci ar trebui să se respecte spiritul său. La o cercetare mai atentă, se poate observa că nici măcar această abordare, plină de bun-simț, nu se poate realiza. Pentru că nu poți comprima într-un singur volum informația lingvistică, având în același timp pretenția să surprinzi spiritul celor câtorva zeci de ani de activitate lexicografică. Ce atitudine trebuie adoptată față de structura articolului de dicționar, având în permanență în vedere necesitatea ca acesta să cuprindă maximul de informație disponibilă, dar în minimul de spațiu tipografic?

Cred că, fatalmente, MDA-ul se va structura ca altceva decât o comprimare a DLR-ului. Pentru că articolele de dicționar trebuie completate cu sensurile care la vremea publicării nu existau sau nu au fost avute în vedere. Multe

articole de dicționar trebuie reformulate, căci informația din domeniul științific sau tehnic a fost introdusă în dicționar, în unele cazuri, pe baza unor surse bibliografice din deceniul 6 *(Lexiconul tehnic român,* de exemplu).

Dificultatea muncii la MDA este amplificată de o trăsătură specifică DLR-ului, pornită din intenții lăudabile și care este, de fapt, o reflexie a condiției de dicționar tezaur: dorința de precizie, concretizată prin paranteze purtătoare de informație semantică, de tipul „complementul indică, de obicei, corpul sau părți ale corpului", „subiectul sau complementul este părul de pe cap", „despre obiecte sau părți ale acestora...". Această dificultate este agravată de un factor subiectiv și onorabil, respectul lexicografului pentru munca înaintașilor săi, și de unul obiectiv, trecerea timpului.

Lucrând asupra articolului de dicționar și încercând să sesizeze esențialul, lexicograful se gândește: cel de dinainte o fi avut motive serioase să conceapă trei paranteze de tip „precizare" diferite:

1) complementul indică chinuri, dureri, necazuri, neplăceri etc. fizice sau morale,

2) complementul indică chinuri fizice sau morale, dureri, necazuri, neplăceri etc.,

3) complementul indică chinuri, neplăceri etc. fizice sau morale.

Trecerea timpului și schimbarea generațiilor de lexicografi au rupt contactul cu motivarea formulărilor. Deci nu știm dacă cele trei formulări diferite, putând afirma același lucru, au fost concepute așa din motive obiective, deci pentru a încerca să surprindă subtilitatea lexicului, sau pentru că este greu să păstrezi aceeași formulare de-a lungul timpului, în cele câteva centre universitare unde s-au redactat tomurile DLR-ului.

Oricât de detaliat ar fi conceput articolul de dicționar, întotdeauna vor fi „spații albe" de „umplut" cu experiența lexicală a utilizatorului de dicționar. Căci ce înseamnă „etc." în cele trei paranteze de mai sus? Oare ce va fi gândit redactorul, cu ce le va „umple" cititorul? Are rost să păstrăm aceeași distincție strictă între ele? Eu cred că nu.

Confruntat în permanență cu problema spațiului tipografic, lexicograful poate încerca o rezolvare prin abrevierea „parantezelor precizare". Este o tentativă extrem de laborioasă, care se desfășoară sub semnul respectului față de munca generațiilor de lexicografi. Se păstrează, astfel, o oglindă fidelă a DLR-ului. Această soluție are un mare dezavantaj: activitatea de identificare a abrevierilor înseamnă o rupere a relației cu textul, ceea ce contrazice una din trăsăturile esențiale ale unui dicționar (și ale vieții moderne, aș zice): a c c e s u l r a p i d ș i l e s n i c i o s l a i n f o r m a ț i e.

Rezolvarea problemei o reprezintă o atitudine detașată, dar responsabilă, în același timp, față de informația lingvistică din DLR. MDA nu trebuie să fie o simplă comprimare a DLR-ului. Rezultă, de aici, că statutul DLR-ului ar fi acela de principală sursă bibliografică. Deci, „parantezele precizare" nu trebuie păstrate în mod strict, ca atare, ele se pot restrânge ca volum sau chiar se pot elimina, unde este posibil.

Putem alege exemplul verbului *a suge:*

suge vb. tranz. (Fol. şi absol.) **1** (Despre copii sau despre pui de animale; complementul indică lapte sau organul ori recipientul care conţine lapte şi care este introdus în gura copilului sau în botul puiului de mamifer). A face o mişcare specifică cu gura (sau cu botul) şi cu buzele, trăgând, aspirând şi înghiţind pentru a se hrăni[2].

Analizând această definiţie, se poate lesne observa că, în ciuda dorinţei de exactitate, formularea nu este suficient de precisă. Întâi, că lapte nu sug numai copiii sau puii de mamifere. În literatură există cel puţin două exemple celebre (Steinbeck şi Maupassant) care descriu scene în care cei care sug nu sunt subiecţii menţionaţi în definiţia de mai sus. Apoi, ce înseamnă „trăgând"? Este neclar rolul verbului „a trage", oarecum redundant cu formularea „a face o mişcare specifică cu gura şi cu buzele". La sfârşit, dar foarte importantă, este prezenţa parantezei cu informaţii de tip semantic şi care este mai lungă decât definiţia propriu-zisă.

Definiţia se poate reduce la:

suge vb. tranz. (Fol. şi absol.) **1** A face o mişcare specifică cu gura (sau cu botul) şi cu buzele, aspirând şi înghiţind laptele, pentru a se hrăni[3].

Un alt exemplu în care „parantezele precizare" nu dau rezultatul scontat este următorul:

suge vb. tranz. (Fol. şi absol.) (Învechit, popular şi familiar; complementul indică, de obicei, băuturi, mai ales alcoolice) A bea trăgând cu poftă.

Din nou întâlnim verbul „a trage". Probabil că se doreşte sugerarea mişcării de sorbire, cu buzele ţuguiate, a unei băuturi, ceea ce înseamnă aspirarea unei cantităţi mari de lichid. Dacă ne gândim puţin, ne dăm seama că nu era necesară precizarea despre băuturile alcoolice, pentru că şi alte lichide se pot „suge". Este suficient să ne amintim o lecţie care s-a studiat în şcoala primară, o schiţă a lui Alexandru Sahia, în care un muncitor povestea cum copiii săi „sugeau laptele ca nişte şerpişori".

Definiţia se poate rescrie astfel:

suge vb. tranz. (Fol. şi absol.) (Învechit, popular şi familiar) A bea cu multă poftă (repede sau în cantitate mare).

De asemenea şi definiţia:

suge vb. tranz. (Învechit, popular şi familiar; complementul indică recipiente care conţin băuturi, de obicei, alcoolice sau conţinutul acestora) A goli sorbind, puţin câte puţin, până la ultima picătură.

[2] In exemplele următoare, prima variantă va fi întotdeauna aceea a DLR-ului.

[3] *The Wordsworth Concise English Dictionary,* 1994, nu specifică finalitatea acţiunii de a suge la sân, iar această ambiguitate are meritul de a justifica şi alte contexte în care cuvântul „suge" este folosit.

Se poate transcrie în felul următor:

suge vb. tranz. (Învechit, popular și familiar) A goli un recipient, sorbind, puțin câte puțin, până la ultima picătură.

De multe ori, dorința de exactitate nu face decât să devină un balast al definiției. În aceste cazuri ar trebui să se aibă în vedere necesitatea eliminării acestui balast, pentru obținerea conciziunii:

sunător, -oare adj. (Despre obiecte, de obicei, de metal, de lemn etc. sau despre părți ale acestora, despre pământ etc.) Care produce, care emite sau care propagă sunete ori, prin extensiune, zgomote caracteristice (prin atingere, prin ciocănire, lovire, apăsare).

După cum se poate observa, în acest articol apare de două ori „etc.", deci se face apel, din nou, la experiența utilizatorului de dicționar. La o examinare atentă ne dăm seama că orice obiect scoate sunete, dacă este lovit, apăsat etc. Iar zgomotele caracteristice sunt și ele sunete. DEX-ul este mai concis:

sunător, -oare (Despre obiecte de metal) Care produce sunete (p. 912).

Mai simplu ar fi fost:

sunător, -oare (Obiect) care produce, emite sau propagă sunete, urmând ca la sensurile următoare să se detalieze:

sunător, -oare (Despre vânt) Care vâjâie ș.a.m.d.

Dar sunt cazuri când „parantezele precizare" sunt foarte importante pentru articolul de dicționar. Atunci ele trebuie păstrate, putându-se abrevia informația care nu este esențială pentru înțelegerea articolului respectiv.

sumuța vb. tranz. **1** (Popular, complementul indică, de obicei, câini) A asmuți. **2** (Popular, complementul indică, de obicei, vânat) A hăitui. **3** (Popular, complementul indică, de obicei, cai) A îndemna să pornească.

Se poate transcrie ca:

sumuța vb. tranz. (Pop) **1** (C.i. câini) A asmuți. **2** (C.i. vânat) A hăitui. **3** (C.i. cai) A îndemna să pornească[4].

Pe de altă parte, la alte articole, intervenția lexicografului este dificilă, iar încercarea de a preciza ocurențe și contexte ipotetice este riscantă:

sumănaș sn Diminutiv al lui *suman*.

„A umple spațiile" pentru cititor, precizând că *sumănaș* este un hipocoristic, depreciativ, suman mic sau scurt, este o capcană periculoasă. Ea trebuie evitată prin adoptarea formulării din DLR, care este suficient de bine motivată prin citate.

Cred că rezultă din cele de mai sus că întreg materialul DLR-ului trebuie prelucrat cu discernământ și cu conștiința faptului că dorința exacerbată de

[4] „Complementul indică" se poate abrevia „c.i.", fără a dăuna definiției; pentru cititor este esențial să știe că este vorba despre câini sau cai sau vânat.

exactitate poate deveni, uneori, un balast pentru definiție. Criteriul principal este că dicționarul trebuie să asigure un acces rapid și lesnicios la informație.

De ce trebuie numerotate sensurile unui cuvânt?

Cum scriam și mai sus, accesul la informație trebuie să fie rapid. Trimiterile la un sens oarecare (cerute de corelațiile sinonimice) trebuie să fie precise. Cititorul nu trebuie obligat să citească o jumătate de pagină pentru a-și da seama la care sens se referă o trimitere oarecare.

Senzația unor lexicografi este că, renunțând la romburi pline sau goale sau alte semne grafice (specifice DLR-ului) și numerotând sensurile cu cifre arabe, se atentează la unitatea articolului de dicționar, „spărgând" structura grupelor semantice.

Numerotând, însă, redactorul MDA evită situația ingrată de a nu putea explica de ce sensul popular pentru „a suge", care este „a săruta", este trecut la grupa semantică privind absorbirea laptelui din sâni sau recipiente, și nu la cea privind „sângele, lichidele, sucurile etc. pe care le conține un obiect, un organism etc.". Se evită astfel discuția, fără rezolvare, dacă geniul popular a avut în vedere absorbirea de sucuri, lichide etc. de pe buzele iubitei sau este vorba, pur și simplu, de cu totul altceva.

Oricum ar fi, articolul de dicționar este, în ambele cazuri – cu semne grafice sau cu cifre – tot o sumă de ocurențe în contexte diferite. Cred, totuși, că numerotarea cu cifre arabe este mai eficientă și înseamnă mai multă libertate pentru lexicograf.

Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Oana Sitaru

INFLUENȚE LATINO-ROMANICE ÎN TEXTE ROMÂNEȘTI TRADUSE ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

Cercetările efectuate asupra unor texte traduse în limba română în secolul al XVIII-lea au pus în evidență existența a numeroase dovezi ale influenței exercitate de limba latină și de limbile romanice de cultură (franceza și italiana în special)[1]. Aceste influențe sunt din ce în ce mai numeroase cu cât ne depărtăm de anul 1700.

În articolul de față ne propunem să urmărim influențe latino-romanice care s-au exercitat asupra limbii române în traduceri efectuate din franceză, italiană, latină, direct sau prin intermediar neromanic, într-un moment în care „Evropa", privită ca o „comunitate a țărilor civilizate"[2], devine un ideal pentru societatea românească.

Tematica textelor asupra cărora ne-am oprit este diversă: sunt cărți de cultură dogmatică *(Cugetări de multe feliuri. Carte dintâi a lui Oxisternu, Pilde filosofești)*, cărți de povestiri morale sau filozofice *(Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino)*, eroice *(Istoria surpării Troadei)*, scrieri ce evocă întâmplări diverse și neobișnuite *(Întâmplările lui Telemah, fiiul lui Odiseu, Istoria lui Alțidalis și a Zelidiei)*, iar în funcție de spațiul cultural originar: „din lumea Occidentului medieval, latin și cavaleresc, stăpânit de cultul bravurii și al curtoaziei" și din „Bizanț – lumea Orientului mistic, înclinat spre parabole și sentințe"[3].

[1] V. spre ilustrare: N. Cartojan, *Ceasornicul domnilor – de N. Costin și originalul spaniol al lui Guevara* – extras din „Revista istorică română", III, și din „Cercetări literare", IV, 1941; L. Grămadă, *Istoria lui Millot, în tălmăcirea lui I. P. Molnar*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai", seria IV, Philologia, 2/1960; N. A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică, 1962; Ana Goldiș-Poalelungi, *L'influence du français sur le roumain (Vocabulaire et syntaxe)*, Dijon, 1973; Ileana Vârtosu, *Istoria unei cărți „Întâmplările lui Telemah" de Fenelon și circulația ei pe teritoriul românesc în secolul al XVIII-lea*, București, Editura Academiei, 1979; Gheorghe Chivu, Emanuela Buză, Alexandra Roman-Moraru, *Dicționarul împrumuturilor latino-romanice în limba română veche*, București, Editura Științifică, 1992; Gh. Chivu, *Influența italiană în limba română veche, în* SCL, XLV, 1994, nr. 1–2.

[2] Pompiliu Eliade, *Influență franceză asupra spiritului public în România*, București, Editura Univers, 1982, p. 298.

[3] Nicolae Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, I, București, Editura Casei Școalelor, 1929, p. 211.

LR, XLV, nr. 1–6, p. 77–90, București, 1996

În urma contactului direct (prin tineri aflați la studii, prin călători, refugiați, diplomați, misionari) și prin traduceri, se înregistrează imitații la nivel sintactic, semantic și împrumuturi numeroase, determinate de inexistența în vocabularul românesc a unor termeni corespunzători, de polisemia sau omonimia unor termeni, de necesitatea (în cazul poeților) de a găsi „cuvinte neuzate și impresionante prin eufonia lor"[4].

Fenomenele care apar în urma contactului lingvistic dintre limba originalului și cea a traducerilor (împrumutul și calcul) vor fi urmărite din mai multe perspective: adaptarea neologismelor la sistemul fonetic și flexionar al limbii române, păstrarea unor elemente specifice limbii-sursă, coexistența unor forme diferite (din punct de vedere fonetic, morfologic) ale aceluiași cuvânt chiar în același text.

FONETICA

Contactul direct cu alte limbi are ca rezultat păstrarea unor elemente specifice pronunției străine: *anglizești* (19/90), *jeniia* (20/65), *liiotenant* (14/108), *prens* (14/59), *tualeti* (16/94); împrumuturile pe cale livrescă se realizează în procesul de traducere și au ca rezultat păstrarea unor elemente ale grafiei străine: *allegorie* (19/117), *classurile* (19/34), *mediterranești* (19/108), *metallurile* (19/48), *parenthesă* (14/11), *respublicanicesc* (19/IX).

Uneori traducătorii adaptează termenii neologici la structura fonetică a limbii române și supun neologismele unui tratament fonetic similar celui semnalat în cuvintele moștenite: *ó* > *oa* (după modelul: lat. *solem* > *soare): națioane* (19/11), *operațioane* (19/49), *rapoarturile* (19/17).

Au loc închideri de vocale neaccentuate: *căpitan* (14/84), *confidărații* (6/51^{v}), *cursari* (18/5), *lătenească* (1/632), *răpublică* (1/82), *sinat* (1/70).

Există variante diferite ale aceluiași cuvânt, care denotă atât preocupare pentru adaptarea fonetică a neologismelor, respectiv grija de a le transcrie într-o formă cât mai apropiată de etimon (în același text): *istorie* (1/297) – *historie* (1/301), *trivuni* (1/299) – *trebuni* (1/283), cât și existența unor filiere sau a unor etimoane diferite în texte diferite: *famelii* (6/48^{v}) – *familie* (1/82).

Tot ca o preocupare pentru adaptarea neologismelor la sistemul fonetic al limbii române poate fi privit procesul de înlocuire a sunetelor inexistente în limba română cu sunete apropiate, existente în inventarul fonetic românesc:

– *ü* este redat prin *u*: fr. *constitution* > rom. *constituția* (19/156);

– *ö* este redat prin *o*: fr. *curieux* > rom. *curios* (14/13), fr. *successeur* > rom. *succesor* (19/116)

[4] Sextil Pușcariu, *Limba română.* I, *Privire generală,* București, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1940, p. 390.

sau prin *e*: fr. *colporteur* > rom. *curporter* (7/44^{v});

– vocalele nazale sunt redate prin vocale orale:

ẽ: fr. *instrument* > rom. *istrument* (14/62), fr. *prince* > rom. *prens* (14/59), fr. *élément* > rom. *element* (14/12);

ã: fr. *anglais* > rom. *anglizești* (19/90);

ĩ: fr. *symbole* > rom. *simbol* (19/67); fr. *simplicité* > rom. *simplicitate* (19/189);

õ: fr. *comte* > rom. *cont(e)* (5/6), fr. *nation* > rom. *națion* (19/11), fr. *occasion* > rom. *ocazion* (19/57).

Influența străină s-a exercitat asupra neologismelor la nivel fonetic și grafic:

– lui *ĉ* din formele actuale îi corespunde *k'* datorită pronunției din neogreacă, slavă sau din latina clasică: *chentru* (1/489), *chesariu* (12/82^{v});

– lui *ĉ* îi corespunde *ț*, sub influența germană, maghiară, poloneză, neogreacă: *feniției* (19/75), *ofițină* (19/34), *princip* (4/2) *provințiile* (19/151), *simplițitate* (19/189), *sucțesorii* (19/116), *țentru* (19/95), *țiremoniile* (11/154^{v}), *țivele* (19/104);

– lui *ĝ* îi corespunde *g'*, sub influența pronunției din (neo)greacă, din latina clasică, din franceză, germană, maghiară, polonă: *eghiptenești* (19/3); *metalurghicești* (19/49), *teologhie* (19/64);

– lui *ĝ* îi corespunde *j*, sub influența pronunției din franceză: *jenia* (20/65), *jaluzie* (19/109);

– *h* inițial dispare uneori, sub influența pronunției franceze sau a grafiei și a pronunției italiene și neogrecești: *erou* (11/174^{r}), *elinii* (4/2);

– *h* inițial se menține uneori, datorită grafiei latine și pronunției din germană, polonă, (neo)greacă: *hemisfer* (14/18), *heroicești* (1/367), *hispani* (1/289);

– *s* intervocalic este păstrat, sub influența grafiei franceze, a grafiei și a pronunției din latina clasică și din neogreacă: *fantasie* (13/titlu), *parenthesă* (14/11);

– *s* intervocalic se sonorizează însă uneori, sub influența pronunției din latina târzie, din italiană, din franceză și din unele limbi neromanice: *curioază* (14/13), *ocazion* (19/57), *provizion* (19/140).

– grupul *au* urmează rostirea din limba de împrumut: fr. *augur* > rom. *ogur* (14/20), lat. *causa* > rom. *cauza* (19/121).

MORFOLOGIA

Și în morfologie se constată o tendință spre adaptarea neologismelor la sistemul flexionar al limbii române, dar și influențe ale formelor străine acesteia.

Substantivele și adjectivele neologice românești feminine (la singular și la plural) se adaptează cu ajutorul sufixelor vechi, care se folosesc și pentru

cuvintele moştenite: ***-ească:*** *catholic**ească*** (1/334), *fizic**ească*** (19/5), *iroic**ească*** (19/41); ***-iţă:*** *imperatr**iţă*** (7/46); ***-(e)ască:*** *prens**ască*** (14/59).

Substantivele neologice sunt încadrate la aceleaşi declinări ca şi cele moştenite din latină, sub presiunea acestora:
declinarea I: *arhitectura* (1/168), *biblioteca* (19/15), *dictatura* (1/188);
declinarea a II-a: *ducul* (14/84), *demonul* (14/84), *despotul* (19/79);
declinarea a III-a feminin: *allegorie* (14/117), *astronomie* (14/61); masculin: *principele* (15/64^{r}).

În procesul de adaptare a neologismelor se înregistrează variante de gen: *sistem* (19/150) – *sistemă* (19/50), *elefanţi* (19/88) – *elefanturi* (19/88), *palaturi* (1/369) – *palaţi* (1/407) şi de declinare: *duca* (9/31^{r}) (decl. I) – *ducul* (14/84^{r}) (decl. a II-a), *prinţipul* (20/36) (decl. a II-a) – *prinţipele* (19/50) (decl. a III-a).

Sistemele diferite ale limbilor care intră în contact determină apariţia unor situaţii de schimbare a genului:

– deşi feminine în limba de origine, unele cuvinte devin masculine sau neutre datorită terminaţiei consonantice: *eclipsis* (14/11), *ocazion* (19/57), *period* (3/18^{r}), *provizion* (19/140) (redevenite feminine în limba română contemporană);

– deşi masculine în limba sursă, unele cuvinte au fost încadrate la feminin în limba română veche, datorită terminaţiei vocalice: fr. *le génie* > rom. *jeniia* (20/65);

Ca rezultat al contactului dintre limbi diferite, în procesul de adaptare a unor neologisme la structura morfologică a limbii noastre apar forme hibride (din teme romanice şi sufixele neromanice): *-ălui* şi *-ui* la verbe: *a difendă**lui*** (21/25^{v}), *a discută**lui*** (21/37^{v}), *a protej**ui*** (14/61), *a reprezentă**lui*** (19/166); *-nic* la adjective: *material**nic*** (6/48^{v}).

SINTAXA

La nivelul sintaxei se înregistrează prezenţa unor fenomene de copiere a unor structuri din limba sursă:

a) verb + dativ (pentru construcţia românească verb + acuzativ): *nu credea tinerilor că* (19/158) (după fr. *aux jeunes*); *neîncrezători altora* (19/172) (după fr. *aux autres)* (19/172);

b) construcţii prepoziţionale calchiate sau împrumutate: „a să osteni *înspre* a îndemna pre Idomeneu" (8/18^{r}) (cf. fr. *vers*), „să se nască *de nou*" (19/156) (cf. fr. *de nouveau*), „ce trebuie să fac eu *de* fiio-meu" (21/25^{r}) (cf. fr. *faire de quelqu'un*), „suspinurile ce făcea *de* voia lui" (9/32^{v}) (cf. fr. *de sa volonté*);

c) construcţii infinitivale (pentru cele conjunctivale specifice limbii române); „eu nu mă pociu *priciape*" (18/3), „să nu auzi vreo vorbă *a grăi*" (19/18), „soarele au încetat *a face* drumul său" (9/5^{v});

d) păstrarea pronumelui care însoţeşte obligatoriu verbul în limba franceză: *„voi* nu aveţi arginţi" (6/51^{r}), *„noi* avem cercetat pe Lionone" (21/24^{r}), *„eu* povestii toată istoriia aceasta" (15/65^{v});

e) calchierea expresiei cu fr. *ne expletif*: „umblu fără *a nu şti* unde să află" (16/107^{v}), „fără *a nu fi* cu putinţă" (8/41^{r}), „sfarmă porţile fără *a nu aştepta* să i se deschidă" (8/4^{r}), „fără *a nu mai vrea* să lungesc vorba" (16/91^{r}), „fără a *nu să autocunoaşte"* (16/113^{v}).

f) atributul pronominal în dativ este înlocuit cu atributul adjectival posesiv sau cu atributul pronominal (ca în franceză): „soarele au încetat a face drumul *său*" (9/5^{v}), „a socoti omul sfârşitul *lui*" (2/13^{r}), „au luat muiare *lui*" (8/40^{v});

g) dublarea complementului direct nu se realizează, suprimarea acestuia putând fi explicată prin influenţă franceză: „pe cea frumoasă ce caut" (16/107^{r}), „credinţa deşartă orânduită de ei era lor spre folos" (19/45).

VOCABULARUL

Contactul dintre limbi a determinat îmbogăţirea limbii române cu termeni noi, dar şi cu sensuri noi atribuite unor cuvinte existente în limbă:

A. Calcuri lexicale:

1. Calcuri semantice: *argint* primeşte şi sensul „bani", după modelul corespondentului din franceză: „voi nu aveţi *arginţi"* (6/51^{r}); *istorie* are şi sensul „povestire": „eu povestii toată *istoria* aceasta" (15/65^{v}); *a suferi* este înregistrat şi cu sensul „a suporta", „a se întâmpla": „voi *suferi* şi alte nenorociri" (9/17^{v}), „necazurile ce *suferi* înspre a-l cerca" (8/4^{r}), „eu trebuie acum să le *sufăr* toate" (16/107^{r}).

2. Calcuri de structură: *a suptjuga* (19/XXII) – după fr. *subjuguer, a autocunoaşte* (16/94^{v}) – după fr. *autoconnaître.*

B. Calcuri lexico-frazeologice: *„cade amorezat* de ea" (16/98) (cf. fr. *tomber amoureux)*; „durerile cele *peste măsură"* (9/34^{v}), *„afară de măsură"* (19/123), *„mai asupra de măsură"* (17/31^{r}) (cf. fr. *outre la mesure*); *„să ia sfat de* la soare" (19/123) (cf. fr. *„prendre conseil de* quelqu'un"); *„taci, gură rea"* (16/94^{r}) (cf. fr. *tais-toi, mauvais bec*); „să-mi *faci cunoştinţă* cu dânsa" (16/109^{v}) (cf. fr. *„faire la connaîssance"*).

Traduceri frazeologice: „în vremea unei *groase* neînvățături" (6/50[r]) (cf. fr. *gros*); „materie *groasă*" (5/3[r]) și „*groasă* furtună" (*idem*); „era de vârsta *de* o sută de ani" (21/11[v]) (cf. fr. *de l'âge de*); „cea mai *multă* parte" (14/59) (cf. fr. *la plupart*); „mii *de* mii de oameni" (7/47[v]) (cf. fr. *miliers de miliers*); „adevărat că n-am făcut *pre* de ispravă" (16/112[v]) (cf. fr. *trop*); „*aceasta* adevărat că" (16/108[v]) (cf. fr. *c'est vrai que*); „*aceasta* au stătut pricina" (17/45[v]) (cf. fr. *c'était la cause*).

În procesul de înnoire și de îmbogățire a vocabularului românesc, fenomen intensificat spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, se pot distinge două perioade: una în care se remarcă folosirea paralelă a termenilor de origine romanică și neromanică, chiar în același text: „*evgheni* sau *nobil*" (19/57), „*miniștrilor* sau *sfetnicilor*" (19/175), „*experiența* sau *proba*" (19/21); a doua perioadă, în care termenul romanic îl înlocuiește pe cel de origine neromanică (folosit în alte texte): *bravissimo* (20/11) – pentru *aferim* (11/103[r]) (turc), *corespondanție* (14/12) – pentru *aliografie* (grec), *privileghiu* (14/59) – pentru *pronomion* (7/44[v]) (*idem*).

Soarta împrumuturilor a fost diferită: unele s-au păstrat, înlocuind termeni mai vechi: *rang* (14/59) (pentru *cin*), *raport* (19/17) (pentru *doclad*), altele, dovedite a fi inutile, au lăsat locul cuvintelor mai vechi aflate și anterior în uz: *signori* (20/44) (pentru *domni*), *sermanuri* (7/44[r]) pentru *împreună-jurare* (19/142) sau *jurăminte* (17/34[r]), *difendăluiască* (21/25[v]) (pentru *apăra*), iar *persoană* (19/79) se păstrează alături de *ipochimen* (11/96[r]).

Sărăcia lexicului românesc în această perioadă se reflectă în polisemia unor termeni, situație în care era necesar contextul pentru dezambiguizare. Astfel, întrucât *catolicesc* însemna atât „universal", cât și „care aparține bisericii romane", iar *materie* însemna „substanță", „corp", „problemă", „esență", „materiale de construcții", „material textil"[5], traducătorii apelează din ce în ce mai des la împrumuturi neologice. Astfel, în texte din secolul al XVIII-lea, sunt atestați termenii *universal* (19/90) și *problemă* (19/19).

Constatările anterioare arată că lexicul românesc din secolul al XVIII-lea era la începutul procesului de modernizare. Se înregistrează acum termeni care denumesc discipline științifice: *anatomie* (14/13), *aritmetică* (19/111), *astronomie* (19/61), *filologie* (19/81), *gramatica* (1/69), și termeni specifici acestora: *alfabet* (19/72), *allegorie* (19/117), *epigramă* (19/64), *fabule* (19/45), *metaforă* (16/113[v]), *metoduri* (19/51), *statisticesc* (19/22), *teoretică* (19/83) etc.[6].

[5] Cf. Gheorghe Chivu, Emanuela Buză, Alexandra Roman-Moraru, *op. cit.*

[6] V. și J. Byck, *Vocabularul științific și tehnic în limba română din secolul al XVIII-lea*, în SCL, V, 1954, nr. 1–2, p. 31–42; N. A. Ursu, *op. cit.*

Pentru stabilirea originii neologismelor pătrunse în limba română în secolul al XVIII-lea, în cazul termenilor de circulaţie internaţională sau al celor cu etimologie multiplă, forma cuvintelor poate fi un indiciu atunci când contextul de natură extralingvistică este necunoscut (formaţia culturală a traducătorului, zona geografică în care este făcută traducerea, epoca în care aceasta se efectuează, luând în calcul factori de natură social-politică şi culturală).

Factori de natură lingvistică:

A. Factori fonetici:

Forma fonetică sau grafică a cuvintelor poate fi un indiciu în stabilirea etimologiei, atât în cazul în care diferenţele se situează la nivelul unui singur grafem: *caracter* (19/77) (< fr. *caractère,* lat. *character*) – *haracter* (11/174[r]) (< greacă); *doctor* (< lat. *doctor*) – *doftor* (11/160[v]) (< slavă), *cronograf* (< fr. *chronographe*) – *hronograf* (19/48) (< ngr. *hronográfos), ogur* (14/59) (< fr. *augur), cause* (19/60) (< lat. *causa), austru* (7/46[r]) (< lat. *auster*), cât şi la nivelul mai multor grafeme: *liiotenant* (14/108) (< fr. *lieutenant)* – *locotenent* (< it. *locotenente); prens* (14/59) (< fr. *prince)* – *prinţ* (< germ. *Prinz); jalusie* (19/109) (< fr. *jalousie*) – *gelozie* (< it. *gelosia*).

Accentul (atunci când este notat) este şi el un asemenea indiciu[7]: *cumpanie:* cf. fr. *compagne*, it. *compiagna*, germ. *Kompanie* – *cumpanie:* cf. rus. *Kompanija* (sau prin analogie cu cuvintele în *-ie*).

B. Factori morfologici:

a. Genul substantivelor poate oferi informaţii cu privire la limba sursă: *sistem* (19/50) (cf. fr. *système*) – *sistemă* (19/150) (cf. lat. *systema,* ngr. *systema*); *period* (19/52) (cf. lat. *periodus*, ngr. *periodos*) – *perioadă* (fr. *période); jeniia* (20/65) (cf. fr. *génie)* – *geniul* (lat. *genius).*

b. Sufixele (în special cele puţin productive şi cele nepăstrate în limba actuală) sunt şi ele un indiciu pentru etimologie: *-us* (din latină): *polus* (14/26); *-um* (din latină): *talentumul* (19/34), *mediterraneum* (19/108). Cele neromanice se pot ataşa unor etimoane de origine romanică: *-nic* (din slavă) în *curioaznic* (14/13), *materialnic* (6/48[v]).

Lexemele care astăzi par arhaice au statut de neologisme prin „raportarea la epocă şi provenienţa lor"[8]; „ele sunt neologisme cât timp sunt folosite de pătura cultă şi originea lor străină este recunoscută de cărturarii care le-au împrumutat"[9].

[7] Cf. Despina Ursu, *Rolul accentului în stabilirea etimologiei unor neologisme ale limbii române,* în „Studii şi cercetări ştiinţifice", XIII, 1962, nr. 1, p. 10.

[8] Elena Barboricâ, *Diferenţe lexicale între textele traduse şi netraduse în secolul al XVI-lea,* în LL, XIX, 1970, nr. 2, p. 22.

[9] Sextil Puşcariu, *op. cit.,* p. 367.

Pe de altă parte, „orice cuvânt aşa-zis internaţional trebuie considerat neologism, indiferent de vechimea lui în limbă. Astfel, *filozof* şi *filozofie* – împrumutate mai întâi din greceşte: *filosofos* şi *filosofia* – sunt atestate în româneşte încă din secolul al XVII-lea, dar aceasta nu ne împiedică să le includem în categoria neologismelor din moment ce, sub o formă identică sau foarte asemănătoare, ele se mai întâlnesc în franceză, italiană, germană, engleză, rusă şi multe alte limbi de cultură şi civilizţie"[10].

TEXTE CERCETATE

1. 1710–1712 *Ceasornicul domnilor* de Antonio de Guevara. Traducere din limba latină de Nicolae Costin, Bucureşti, Editura Minerva, 1976 (după Wenckelius, *Horologii Principium sive de vita Marcus Aurelius imperatoris,* adaptare după *Marco Aurelio o Relox de principe,* de Antonio de Guevara).
2. 1713 *Pilde filosofeşti* (traducere de Antim Ivireanul după *Les maximes des Orientaux*). Carte românească veche (= CRV) 165.
3. 1725 *Cazanii în latineşte şi moldoveneşte de Silvestrus Amelius, magistru al ordinului Minoriţilor a Sfântului Francisc,* ms rom. BAR 2882.
4. 1766 *Istoria surpării Troadei* (traducere de Ioan Grămătic); text publicat în *Die rumänische Version der „Historia Destructionis Troiae" de Guido delle Colonne;* autori: Constantinescu-Schroeder, Tübingen, 1977.
5. 1770 *Cugetări de multe feliuri. Carte dintâi a lui Oxisternu,* ms rom. BAR 4905.
6. 1772 Voltaire, *Facerea lui Ioann Plecev, sfetnicul lui Olstii la pricinile céstea de acum* (traducere de Leon Gheuca), ms rom. BAR 1408.
7. 1772 Voltaire, *Toaca împăraţilor,* ms rom. BAR 1408.
8. 1780 Fénelon, *Întâmplările lui Telemac, fiul lui Odiseu. Cărţile 6–10,* ms BAR 743.
9. 1783 Vincent, Voiture, *Istoria lui Alţidalis şi a Zelidiei* (traducere de Alexandru Ciohoranu), ms rom. BAR 343.
10. 1784 *Teatru tradus de Alexandru Beldiman: Milosârdia lui Tit,* ms rom. BAR 181.
11. 1787 *Taina francmasonilor* (traducere de arhidiaconul Gherasim), ms rom. BAR 451.
12. 1787 Marilanus, Ambrozius, *Teatrul politic,* ms rom. BAR 1569.
13. 1793 Loredano, Francesco, *Zăbava fantasiei,* ms rom. BAR 1831.
14. 1794 Gracián, Balthasar, *Critil şi Andronius,* CRV 574.
15. 1794 Montesquieu, *Arsachie şi Ismenia. Istorie din partea Răsăritului,* ms rom. BAR 3099.
16. 1794 Rousseau, Jean-Jaques, *Narchis sau îndrăgitul însuşi de sine,* ms rom. BAR 3099.
17. 1795 Florian, *Numa Pompilie, al doilea craiu al Râmului* (traducere de Alexandru Beldiman, copie de Alexandru Athanasiu, dascăl la Piatra), ms rom. BAR 3192.
18. 1797 Metastasio, Pietro, *Ahilefs la Schiro,* Sibiu, CRV, 611.
19. 1798 Millot, Xavier, *Istoria universală, adecă de obşte, care cuprinde în sine întâmplările veacurilor vechi* (traducere de Ioan Piuaru Molnar), CRV 626.
20. 1799 Croce della Lira, Giulio Caesare, *Viaţa lui Bertoldo şi a lui Bertoldino, feciorul lui, dimpreună şi a lui Cacasino, nepotul lui,* Sibiu, CRV 618.
21. 1800 (copie; traducere din 1764 de Vlad Boţulescu) *Viaţa Sfântului Iosafat,* ms rom. BAR 417.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[10] Theodor Hristea, *Sinteze de limba română,* Bucureşti, Editura Albatros, 1984, p. 51.

Lauri Lindgren

MĂRTURII DESPRE LIMBA ROMÂNĂ ALE CĂRTURARULUI SUEDEZ GEORG STIERNHIELM

Georg Stiernhielm (1598–1672), cărturar şi poet, este cunoscut în zilele noastre mai ales prin contribuţiile sale în domeniul creaţiei literare, fiind numit şi „părintele poeziei suedeze". După primele studii în patrie, tânărul Georg, cu numele patronimic Olofsson, s-a înscris în 1615 la universitatea Greifswald, unde şi-a luat ca adevărat nume de familie Lilia. După studii la alte universităţi din Germania şi poate chiar în Franţa, savantul nostru a fost dascăl în diverse şcoli, însărcinat cu diferite funcţii obşteşti, mai ales în Ţările Baltice, proaspăt alipite regatului suedez, noua mare putere din nordul Europei, dar şi în metropolă, între altele ca şef al arhivelor şi al antichităţilor statului. În 1631 el a fost înnobilat cu numele Stiernhielm. În 1667 a fost numit prefectul nou înfiinţatului colegiu de antichităţi al statului. În ciuda sarcinilor sale înalte, Stiernhielm a avut toată viaţa probleme financiare (astfel încât, cu toate că a murit în aprilie 1672, înmormântarea lui n-a avut loc decât în iunie 1674, din cauza sărăciei. Ar fi vrut să aibă ca epitaf *Vixit dum vixit laetus* („Trăi vesel, cât trăi" – una din propunerile făcute de el), moştenind însuşirea renascentistă şi umanistă de a privi cu încredere viaţa şi viitorul[1].

Stiernhielm nu s-a preocupat în mod deosebit de funcţiile sale, închinându-şi timpul studiilor ştiinţifice: filozofie, matematică, drept, filologie şi arheologie. Din cauza spiritului său nestatornic, Stiernhielm a zburat ca un fluture din floare în floare, terminând doar puţine opere. Moştenirea sa scrisă s-a păstrat, în cele mai multe cazuri, în manuscris.

În cele ce urmează ne vom interesa mai ales de ideile sale despre limbaj. Acestea sunt fragmentate în diverse studii şi scrisori, din care numai o mică parte a fost tipărită în timpul vieţii sale. Un studiu de mare amploare purtând titlul *Runa suethica*, din care a fost tipărit numai un compendiu, este un tratat de lingvistică comparată, arătând în ce fel s-au dezvoltat toate limbile dintr-o singură limbă comună, despărţită în diverse graiuri, devenite mai târziu independente. Fiu al epocii sale, Stiernhielm consideră limba sciţilor (adică suedeza) ca limba străveche.

Asemenea gânduri despre dezvoltarea limbilor sunt prezente în diverse alte scrieri ale lui Stiernhielm, dintre care trebuie să menţionăm în primul rând

[1] Nordström; 2:1, *passim; Nordisk Familjebok*, t. 26, col. 1342–1346, t. 38, col. 514.

ediția *Bibliei* lui Ulfila (1671), al cărei manuscris unic este cel mai prețios dintre valorile Bibliotecii Universității din Uppsala. Textul propriu-zis al ediției lui Stiernhielm nu este decât o reproducere de slabă calitate după prima ediție alcătuită de olandezul Franciscus Junius, din 1665[2], fără să fi corectat greșelile acestuia sau să fi propus noi interpretări ale manuscrisului. Textul mesogotic – așa se numea în suedeza contemporană – adică gotic, este însoțit de o versiune în suedeză și islandică, precum și în latina versiunii Vulgata. Interesul operei rămâne în faptul că ea conține și o introducere lingvistică însemnată a lui Stiernhielm *(Georgi Stiernhielmii de Linguarum Origine Præfatio)*[3].

În secolul al XVII-lea nu era permis să se facă studii de istorie a limbilor fără referințe minuțioase la faptele povestite în întâia carte a lui Moise (cap. 11) despre singura limbă de pe tot pământul și amestecarea limbilor. Acest fapt se vede din schimbul de scrisori, probabil din 1651[4], dintre Stiernhielm și teologul protestant francez David Blondel (1591–1655). Stiernhielm îi trimise pentru comentarii schița, în linii mari, a părții de istorie a limbilor din *Runa Suethica,* studiu care n-a fost terminat și tipărit niciodată. În răspunsul său, Blondel se ține mai aproape de textul *Bibliei* și apără, între altele, ideea unei singure limbi, neschimbate de la crearea lumii timp de 1750 de ani, până la ridicarea turnului Babel și nașterea graiurilor particulare prin amestecarea limbilor.

Scrisoarea de răspuns a lui Stiernhielm este foarte lungă și amănunțită. Acesta respinge teoria unei singure limbi în timpul potopului prin fapte empirice. Prin necesitate, o limbă se divide în mai multe graiuri sub influența unor factori ca trecerea timpului, spațiu, uitare, greșeli, imigrații, mișcarea popoarelor ș.a.m.d. Deoarce cam totul se schimbă cu trecerea timpului, de ce limba ar fi o excepție? El se referă la experiență. Evangheliile tălmăcite de Otfrid acum aproximativ 760 de ani[5] în germană se aseamănă mai mult cu limba turcă decât cu limba germană de azi[6]. În ce privește efectul de spațiu, Stiernhielm îl roagă pe Blondel să ia în considerare graiurile germane contemporane, atât de diferite între ele, încât vorbitorii lor abia se înțeleg între ei. La fel se întâmplă și în Franța și în Suedia, unde locuitorii provinciei sale, Dalarna, nu pot fi înțeleși de alți compatrioți ai lui Stiernhielm fără tălmaci

[2] Lindroth, p. 605.

[3] Introducerea lui Stiernhielm conține 48 p. (nenumerotate), iar textul *Bibliei* 703 p. În exemplarul păstrat la Biblioteca Universității suedeze din Turku (Åbo Akademi), după *Biblie,* în același volum, a fost legat un glosar al textului gotic al lui Stiernhielm, tipărit la Stockholm în 1670, conținând 152 p. Înaintea paginii cu titlul operei este o pagină cu o gravură conținând un ecuson cu textul următor: *Ulphila / redivivus, et pa- / triæ restitutus / cra M. G. Dela / Gardie R. S. / Cancellarij / Anno / 1669.*

[4] Nordström, 3:2:5, p. 133–134.

[5] Otfrid a făcut traducerea evangheliei cam în 850–870, deci mai devreme decât data indicată de Stiernhielm.

[6] Aceasta este, firește, o exagerare retorică.

(trăind la periferie, au păstrat un limbaj învechit). Din aceste cauze, şi limba sfântă a fost supusă unei asemenea schimbări, amestecarea limbilor în Babilon fiind o minune, sustrasă legilor naturii („in miraculis cessat natura"). Adică, cu trecerea timpului, legile naturii au aceleaşi consecinţe ca şi minunile.

Stiernhielm susţine mai departe că multe limbi s-au născut după amestecarea limbilor, ca, de pildă, latina, franceza, italiana, spaniola, ca şi nenumărate altele, ca urmare a influenţei legilor naturii. Experienţa ne învaţă că limbile se deteriorează din două motive: schimbarea treptată a limbii, o dată cu trecerea timpului, şi amestecarea limbilor, ca, de pildă, franceza născută din latină amestecată cu limba francilor sau italiana din latină şi limba goţilor[7].

Este clar că exegetica secolului al XVII-lea se deosebeşte de opiniile lui Stiernhielm. Mai interesant este totuşi a constata că Stiernhielm înfăţişează opinii mai realiste, care vor prevala în dezvoltarea lingvisticii în secolele ulterioare. Stiernhielm a văzut corect când a constatat despărţirea graiurilor în limbi diferite, în timp şi spaţiu, precum şi păstrarea trăsăturilor vechi în ariile periferice.

Aceleaşi idei din corespondenţa cu Blondel apar şi în introducerea ediţiei *Bibliei* lui Ulfila, uneori chiar cu aceleaşi formulări. Stiernhielm avea obiceiul de a lucra la un studiu, de a trece la un altul şi, după câtva timp, de a relua un studiu vechi, completându-l. Astfel, el a lucrat la problematica schimbării limbilor în mai multe etape. Ediţia lui Ulfila i-a dat ocazia de a-şi prezenta ideile sub formă tipărită. El face distincţia clară între noţiunile de l i m b ă şi d i a l e c t. Limbile se disting prin vocabular, iar dialectele – prin criterii de o ierarhie inferioară: pronunţare, detalii de morfologie ş.a.m.d. El propune drept criteriu operativ pentru diferenţierea a două limbi diferite imposibilitatea înţelegerii vorbitorilor între ei. Totuşi, el nu aplică acest criteriu în mod riguros. De pildă, el oferă exact acelaşi criteriu (nevoia de a folosi un tălmaci pentru comunicare) ca un exemplu de diferenţiere a dialectelor (cazul dialectului din Dalarna vs. restul Suediei, v. mai sus). Totuşi, trebuie să spunem că nici acum nu există identitate de păreri asupra conţinutului termenului l i m b ă.

În sfârşit, Stiernhielm oferă o demonstraţie de dialecte care au devenit limbi, folosind textul rugăciunii *Tatăl nostru* în latină şi în şapte limbi care s-au născut din ea: italiana, spaniola, franceza, retoromana, catalana, sarda şi româna *(Walachica)*.

În ce priveşte limba română, constatarea lui Stiernhielm ne prezintă două aspecte interesante. Primul e faptul că româna este clar recunoscută ca o l i m b ă (şi nici măcar ca un dialect al unei alte limbi) şi apoi ca o limbă r o m a n i c ă. În al doilea rând, rugăciunea prezentată de Stiernhielm constituie prima probă de limbă română recunoscută ca o limbă romanică[8], text care a circulat în apus.

[7] Nordström, 3:2:5, p. 138–141. Cu această teză Stiernhielm susţine o opinie foarte răspândită, cf. Varvaro, p. 20–21.

[8] Coseriu, p. 10.

Romanitatea limbii române n-a fost definitiv stabilită în lingvistica istorică decât de către Fr. Diez (1836). Totuşi era recunoscută deja de umanistul italian Poggio Bracciolini (1380–1459)[9]. Introducerea noilor metode ale gramaticii comparate de către Diez în studiul limbilor romanice a rezolvat această problemă. Astfel, tezele corecte ale lui Stiernhielm par cu atât mai lăudabile.

Problema difuzării rugăciunii *Tatăl nostru* în versiunea lui Stiernhielm a fost limpezită în amănunt de Coseriu (1975)[10]. Interesul textului oferit de Stiernhielm constă în calitatea reproducerii lui. Se deosebeşte astfel de majoritatea culegerilor de probe lingvistice, unde chiar rugăciunea *Tatăl nostru* era foarte populară. *Mithridates* al lui Adelung şi Vater din 1806–1817 conţine această rugăciune în aproximativ 500 de limbi şi dialecte. Şi Stiernhielm terminase în jurul anului 1660 un manuscris conţinând capitolul întâi al *Facerii lumii* în 22 de limbi, pentru un studiu etimologic, precum şi pentru un studiu din punctul de vedere al filozofiei naturii al primelor 6 versete ale acestuia[11]. În acest caz, ca şi în cazul rugăciunii, textele au servit la demonstraţia uneia dintre tezele sale.

Versiunea lui Stiernhielm arată aşa[12]:

„Pærinthele nostru cela ce esti en cheri. Svintzas cæse numele teu. Vie enpe- / retziæ ta. Facæse voe ta, cum en tzer, ase si pre pæmentu. Pæne noastre tza / sætzioace, dæ noaæ astezi. Si lase noaæ datorii le noastre, cum si noi se læsæm / datornitzilor nostri. Si nu dutze preno i la ispitire: tze ne mentueste prenoi de / viclianul. Amin".

Acest text ar arăta în felul următor în grafia actuală, cu corectarea unor greşeli evidente:

„Părintele nostru, cela ce eşti în ceri, svinţască-se numele tău. Vie împărăţiă-ta. Facă-se voie-ta, cum în cer, aşe şi pre pământu. Pâne noastră cea săţioasă dă noaă astăzi. Şi lasă noaă datoriile noastre, cum şi noi să lăsăm datornicilor noştri. Şi nu duce pre noi la ispitire, ce ne mântueşte pre noi de vicleanul. Amin".

Din punct de vedere al unui document de limbă română veche, textul prezintă particularitatea de a oferi trei exemple de forme nearticulate ale substantivelor înainte de adjectivul posesiv (*împărăţiă, voie, pâne*). Nu le-am corectat. Această construcţie este cunoscută şi în limba de azi, totuşi cu o distribuţie redusă[13]. În textul acesta apare şi forma articulată în asemenea context *(părintele, numele)*. În limba veche forma nearticulată era mai frecventă decât astăzi. Alte exemple: *voe noastră (Palia de la Orăştie)*[14], *dzile mele (Psaltirea Hurmuzaki)*[15], *rugăciune noastră (Legenda Sfintei Vineri)*[16].

[9] Varvaro, p. 38–39.
[10] Coseriu, p. 12 şi urm.
[11] Nordström, 2:1:2, p. CCLIV–CCLV. Studiul nu s-a regăsit în manuscrisele lui Stiernhielm.
[12] Stiernhielm, *Introducere*, [fol. f. 4 = p. 48].
[13] *Gramatica* I, p. 100–101; Lombard, p. 163.
[14] *Crestomaţie romanică*, I, p. 167.
[15] *Ibidem*, p. 172.
[16] *Ibidem*, p. 193.

Textul transmis de Stiernhielm a fost reluat de autori ai unor colecţii de probe lingvistice ulterioare şi a constituit, direct sau prin intermediari, cu mai multe sau mai puţine greşeli de grafie, baza unui număr mare de probe de limbă română numită de obicei *Walachice* (valaha), dar şi, din cauza unei confuzii, ca o probă a dialectului din Wallis–Valais (*Walice*)[17].

Prima prezumţie privind informatorul lui Stiernhielm a fost emisă de A. Bitay deja în anii '30[18]. Acesta ar fi savantul moldovean Nicolae Milescu (1636–1708), ajuns la Stockholm în octombrie 1666 pentru o şedere de nouă luni. Coseriu a adus noi probe pentru a confirma rolul lui Milescu ca informator al lui Stiernhielm: textul rugăciunii la Stiernhielm este foarte apropiat de versiunea autografă, în litere chirilice, consemnată de Milescu în 1669 la Istanbul[19]. Ipoteza este foarte plauzibilă. Milescu prezintă multe asemănări în ceea ce priveşte preocupările şi caracterul cu Stiernhielm şi este probabil că s-au întâlnit la Stockholm, unde şi Stiernhielm s-a aflat în acelaşi timp.

Milescu venise la Stockholm în 1666 ca ambasador al lui Gheorghe Ştefan, domnitorul Moldovei (1653–1658). Acesta a făcut o alianţă împotriva Poloniei cu regele Suediei Carol X, al cărui ambasador în Transilvania, Otto Vellingk, a vizitat Iaşiul în 1656. Silit de turci să părăsească Moldova, Gheorghe Ştefan a cerut în zadar ajutor în diverse capitale: la Berlin, Moscova, ca şi la Stockholm (în 1665). A murit în sărăcie în Pomerania, în 1668. Regele Carol X murise deja în 1660. În timpul minoratului regelui Carol XI (născut în 1655), o guvernare provizorie a exercitat puterea până la 1672[20]. Deşi au fost mulţi moldoveni la Stockholm în perioada respectivă, probabil nimeni nu era înzestrat cu calităţile intelectuale ale lui Milescu.

Versiunea lui Stiernhielm prezintă multe trăsături comune cu prima versiune a rugăciunii *Tatăl nostru* cu litere latine păstrată până în zilele noastre, cea a lui Stroici, tipărită în Polonia în 1593[21]. Şi Stroici era moldovean. Fiindcă versiunea din *Biblia* de la Bucureşti din 1688 prezintă diferenţe radicale faţă de tradiţia Stroici-Milescu, Coseriu trage concluzia că aceste texte reprezintă o tradiţie specific moldovenească a textelor sfinte[22].

Stiernhielm merită atenţia noastră nu numai ca poet, ci şi ca teoretician în domeniul lingvisticii istorice, precum şi ca filolog care a înlocuit speculaţiile cu observaţii empirice, bazându-se pe exemple.

[17] Coseriu, p. 15–17.

[18] Coseriu, p. 18. Articolul lui Bitay a fost publicat în „Revista istorică", XXI, 1935, cu titlul *Un «Tatăl Nostru» românesc într'o carte suedeză din 1671.*

[19] Coseriu, p. 19–21.

[20] *Nordisk familjebok*, t. 18, col. 827.

[21] *Crestomaţie romanică*, I, p. 190–191.

[22] Coseriu, p. 21–23.

BIBLIOGRAFIE

Codex Argenteus Upsaliensis, jussu senatus universitatis phototypice editus, Uppsala, 1927.

Coseriu, Eugenio, *Stiernhielm, die rumänische Sprache und das merkwürdige Schicksal eines Vaterunsers,* în „Romanica", VIII, 1975, La Plata, p. 7–23. (Publicat şi în: Eugenio Coseriu, *Von Genebrardus bis Hervás: Beiträge zur Geschichte der Kenntnis des Rumänischen in Westeuropa,* Tübingen, 1981, p. 43–60.

Crestomaţie romanică, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei, 1962.

Gramatica limbii române, I–II (ediţia a II-a), Bucureşti, Editura Academiei, 1966.

Lindroth, Sten, *Svensk lärdomshistoria, Frihetstiden,* Stockholm, 1978.

Lombard, Alf, *Rumänsk grammatik,* Lund, 1973.

Nordisk Familjebok, Konversationslexikon och realencyklopedi (ediţia nouă şi revăzută), t. 18, Stockholm, 1913; t. 26, Stockholm, 1917; t. 38, Stockholm, 1926.

Nordström, Johan, *Samlade skrifter av Georg Stiernhielm* 2:1:1, 2:1:2, 3:2:5, Svenska författare utgivna av Svenska vitterhetssamfundet VIII, Stockholm, 1924–1953.

Stiernhielm, Georg (ed.), *D. N. Jesu Christi SS. Evangelia ab Ulfila Gothorum in Mœsia Episcopo Circa Annum à Nato Chisto CCCLX. Ex Græco Gothicè translata, nunc cum Parallelis Versionibus, Sveo-Gothicâ, Norrœnâ, seu Islandicâ, & vulgatâ Latinâ edita.* Stockholmiæ. M.DC.LXXI

Varvaro, Alberto, *Storia, problemi e metodi della linguistica romanza,* Napoli, 1968.

Florentina Zgraon

SCRIERI POPULARE ROMÂNEŞTI ÎNTR-UN COLLIGATUM BUDAPESTAN

I. 1. În depozitele de la „Országos Széchényi Könyvtár"[1] din Budapesta se păstrează un volum care reuneşte patru cărţi româneşti vechi. Trei dintre acestea, asupra cărora ne vom opri în contribuţia de faţă, imprimate în intervalul 1797–1821, pot fi socotite populare prin destinaţia lor, fiind printre primele care, în zorii epocii moderne, au contribuit la formarea gustului pentru lectură al publicului.

2. Acest colligatum are coperte din carton gros, de culoare verde închis, punctat cu negru. Cotorul, realizat din pânză cenuşie şi destul de uzat, prezintă o bucată de hârtie veche, de culoare maronie, cu dimensiunile 4 cm × 2,5 cm, aplicată prin lipire, ca o etichetă, cu textul: „Gammiung/ vermischter/ Gegenstäube/ P. T. J.".

3. Catalogate în ordinea în care sunt plasate în volum, cărţile prezintă în depozitul OSZK cotele 821.915, 821.916, 821.917, 821.918. Cele extreme sunt imprimate cu maşina pe o etichetă albă, neîncadrată, plasată pe coperta întâi (exterior, stânga, sus): „821.915/ – 918".

4. Iniţialele numelui vechiului proprietar şi cota pe care volumul a avut-o în depozitul anterior apar pe o etichetă aflată pe partea interioară a primei coperte (stânga, sus): „T – HK./ 6008 a". Iniţialele „T – HK." (= Todoreszku–Horváth Könyvtár) sunt imprimate cu maşina, iar cifra cotei (6008 a) este scrisă de mână, cu cerneală albastră. Lângă etichetă, în dreptul iniţialelor, apare indicaţia „L. 2392", scrisă cu creionul.

5. Fişele acestor texte, inserate în fişierele de la OSZK, prezintă, fiecare în parte, precizarea: „A Todoreszku–Horváth könyvtárból". Menţionate în locuri diferite în catalogul bibliotecii Dr. Iuliu Todorescu publicat de Viktor

[1] In cele ce urmează: OSZK.

LR, XLV, nr. 1–6, p. 91–101, Bucureşti, 1996

Akantisz[2], cele patru texte româneşti vechi au putut totuşi să fie legate laolaltă în biblioteca vechiului proprietar, eventual în perioada inventarierii şi predării ei către Muzeul Naţional din Budapesta: volumul poartă iniţialele fostului proprietar („T – HK." – coperta întâi interior, vezi *supra*), iar ştampila proprie bibliotecii sale apare pe verso-ul foii de titlu a primei cărţi: „DR. / TODORESZKU GYULA/ ÉS NEJE/ HORVÁTH ARANKA/ KÖNYVTÁRA"[3]. Mai apare o singură ştampilă, simplă, ovală, identică cu cea semnalată de noi la f. I^{v} şi 62^{v} în *Floarea adevărului*[4]: „A. M. N. MUZEUM/ KÖNYV-/TÁRA". Ea reprezintă însemnele depozitului de la care volumul a trecut la OSZK. Dar, de vreme ce volumul este socotit unitar (o carte, şi nu patru !), această ştampilă apare la începutul şi la sfârşitul său, nu la fiecare dintre textele reunite: pe verso-ul foii de titlu a primei cărţi, sub ştampila Dr. Iuliu Todorescu, şi pe ultima pagină a celui de-al patrulea text.

6. Fiecare dintre cele patru texte prezintă cota actuală (din OSZK) pe foaia de titlu, totdeauna sus, scrisă mărunt, cu aceeaşi cerneală neagră şi de aceeaşi mână:

a) **821.915**/ Ahilefs/ la Schiro./ Fapta lui chir Matastazie,/ chesaricescului poetic./ Acum întâiu tălmăcită de pe/ grecie, de cătră dumnealui/ Iordache Slătinean,/ vel păharnic,/ în Bucureştii Ţării Rumuneşti la a. 1797./ Iară/ la sfârşit s-au adăugat Istoria lui/ Sofronim Greca Noauo./ S-au tipărit în Sibiiu în tipografiia lui Martin/ Hohmaister, cu priv<ilegiul> împereteşt<ii> crăieşt<ii> măriri.

b) **821.916**/ Alfavit/ pentru folosul şi procopsala scoale/lor celor normaliceşti a Neamului/ Românesc./ Tipărit cu îngăduinţa celor mai mari.

c) **821.917**/ Perirea a doi iubiţi,/ adecă/ jalnica întâmplare/ a lui/ Piram şi Tisbe,/ cărora s-au adeogat mai pe urmă nepo/trivita iubire a lui/ Echo cu Narţis,/ scrise în versuri,/ prin/ Vasilie Aaron,/ jurat în marele prinţipat al Ardealului/ procurator alcătuite, şi acum întâia/ dată cu a aceluiaş cheltuială tipărite,/ cu slobozenia celor mai mari./ Să află de vândut la numitul procurator în Sibii./ Sibii,/ în tipografia lui Ioan Bart, 1807.

d) **821.918**/ Istoria/ lui/ Sofronim şi a Haritei/ cei frumoase,/ fiicei lui Aristef, mai-marelui din/ Milet./ Prin/ Vasilie Aaron,/ jurat procurator, în verşuri alcătuită şi a/cuma întâiu tipărită./ Sibiiu,/ în tipografia lui Ioan Bart, 1821.

[2] Vezi Akantisz Viktor, *Dr. Todoreszku Gyula és neje Horváth Aranka Régi Magyar könyvtára az alapitó óhajtása szerint az 1919 évi december hó 4-én kelt okirat által a magy<ar> nemzeti múzeum könyvtárának adományozta,* Budapest, 1922, p. 82, 83, 84, 91.

[3] Este aceeaşi ştampilă încadrată într-o coroană de frunze, pe care am remarcat-o cu alt prilej în *Floarea adevărului,* Blaj, 1750, f. 62^{v}, în legătură cu care vezi Florentina Zgraon, ***Floarea adevărului*** *– ediţia princeps (1750)*, II, în LR, XLII, 1993, nr. 4, p. 176.

[4] *Ibidem.*

Ultimele două texte prezintă în partea de jos a foii de titlu câte o cotă foarte veche (?), în grafie identică (scris neîngrijit şi aproape şters, cu un creion neascuţit, de culoare cărămizie): „84 X_2" pentru 821.917, respectiv „30 X_2" pentru 821.918.

Textele incluse în colligatum au aceleaşi dimensiuni, cu excepţia celui de-al doilea, anume *Alfavit*, cu puţin mai mic decât celelalte. Acestuia îi sunt anexate două file, care precedă foaia sa de titlu: una tipărită, conţinând „Alphabetum russicum", cealaltă manuscrisă, pliată în două, prezentând exerciţii de scriere (majusculele şi minusculele alfabetului chirilic, o maximă de provenienţă biblică).

7. În contribuţia de faţă ne oprim asupra celor trei texte ce pot fi socotite, în epocă, drept scrieri populare. Nu ne vom ocupa încă de *Alfavit* (al doilea text inclus în colligatum), fie şi numai pentru că foaia sa de titlu nu oferă date privind locul şi anul tipăririi, ceea ce face ca problemele pe care le ridică să merite o atenţie specială.

II. 1. Cel dintâi dintre textele incluse în colligatum, *Ahilefs la Schiro,* piesă de teatru scrisă de Pietro Metastasio, tradusă în limba română de Iordache Slătineanu şi publicată la Sibiu, în 1797, mai apare în depozitele de la OSZK într-un exemplar independent[5]. Este un exemplar bine şi integral păstrat, care provine tot din vechiul fond donat de Dr. Iuliu Todorescu. Cota actuală „M/ 821.915" apare pe coperta întâi exterior, iar cea veche pe coperta întâi interior, sus, scrisă cu creion apăsat: „T. – H.K. 6007". Pe foaia de titlu, sus, cu creionul, apar numerotări succesive ale exemplarului: „N⁰ 644 la n 2411 Rn 6007" (cifra zecilor din 644 pare a fi refăcută din 8; dedesubt mai apare o cifră: 147 sau 178). Iniţialele posesorilor reapar pe verso-ul foii de titlu, în stânga, sus, imprimate cu maşina, în partea de sus a unei etichete: „T – HK.". Atât exemplarul independent, cât şi cel inclus în colligatum prezintă pe verso-ul foii de titlu, la mijloc, ştampila bibliotecii Dr. Iuliu Todorescu şi pe cea a depozitului din care au trecut la OSZK (vezi *supra*, **I. 5.**); cea de-a doua reapare în exemplarul independent şi în finalul acestuia, la p. 120.

2. Cele 120 de pagini ale lucrării conţin doar textul propriu-zis (inclusiv adaosul de la p. 97), începând cu „Ahilefs la Schira [sic !]./ Fapta 1. Perdeaoa 1" (p. 1, nemarcată; numerotarea este vizibilă de la p. 2). În exemplarul din colligatum textul este precedat doar de foaia de titlu, nenumerotată, iar după ultima filă a textului (p. 120) apar alte patru file nenumerotate, care conţin anexe preliminare: *Cătră iubitorii de citanie, Pricină, Obrazile comedi<i>i.*

[5] Folosim acest termen, chiar dacă este impropriu, pentru a desemna exemplarul din OSZK care conservă acelaşi text, dar este altul decât cel inclus în colligatum.

Această particularitate a exemplarului din colligatum trebuie explicată printr-o eroare accidentală la legare. Cele cinci file nenumerotate precedă textul, ca în exemplarul independent de la OSZK şi în cele cinci exemplare păstrate la Biblioteca Academiei Române[6]: [I^r] foaie de titlu; [I^v] verso-ul foii de titlu, alb, cu ştampile şi cote; [2^r] – [2^v] *Cătră iubitorii de citanie;* [3^r] – [5^r] *Pricină*; [5^v] *Obrazile comedi<i>i.*

3. Nu este vorba de două tiraje sau ediţii, fapt confirmat de omiterea la numerotare a p. 54–55 în toate cele şapte exemplare (cinci la BAR + două la OSZK).

4. Traducerea lui Iordache Slătineanu este semnalată în *Bibliografia românească veche*[7], sub cota 611, pe baza exemplarelor păstrate la BAR[8]. În BRV sunt reproduse integral foaia de titlu şi prefaţa (*Cătră iubitorii de citanie*)[9]. Precizarea din BRV „cu patru ilustraţiuni tipărite pe foi deosebite" nu se adevereşte în cazul celor două exemplare de la OSZK. Şi totuşi, atât cel inclus în colligatum, cât şi cel independent prezintă la sfârşit (p. 120), întocmai ca cele cinci de la BAR, următoarea notiţă: „Rândul icoanelor. Nro I. pag. I. Nro II. pag. 35. Nro III. pag. 69. Nro IIII. pag. 93"[10]. Celor două exemplare de la OSZK lipsite de ilustraţii li se adaugă unul din cele cinci păstrate la BAR, anume D_3 (= al treilea dublet; inv. 2664). Probabil a existat o serie de exemplare distribuite la un preţ mai mic, de vreme ce trei din cele şapte pe care le cunoaştem sunt lipsite de ilustraţii.

III. 1. Prelucrarea lui Vasile Aaron, *Piram şi Tisbe,* publicată pentru prima dată la Sibiu, în 1807, este semnalată în BRV, sub cota 709, pe baza unui exemplar păstrat la Oradea, în „Biblioteca diecezană episcopească", descris lacunar: „Exemplar necomplet. In 8^0 mic de 52 pagine. Prima coală lipseşte în exemplarul văzut"[11]. Autorii l-au avut la dispoziţie foarte puţin timp sau deloc, căci reproduc doar foaia de titlu a primei părţi, care, de altfel, le putea parveni, ca în atâtea alte cazuri, prin bunăvoinţa unui colaborator. Ei nu precizează în amănunt ce se păstrează din acest exemplar „necomplet", nu publică prefaţa,

[6] In cele ce urmează: BAR.

[7] I. Bianu, N. Hodoş, *Bibliografia românească veche. 1508–1830,* Bucureşti, vol. II, 1910, p. 394 (în cele ce urmează: BRV).

[8] Autorii nu menţionează câte exemplare au putut consulta la data redactării lucrării. Informaţia noastră cu privire la cele cinci exemplare păstrate actualmente la BAR provine din registrul cabinetului de carte rară, prin amabilitatea doamnei Rodica Popescu.

[9] Semnalăm, cu acest prilej, o eroare de transcriere strecurată spre finalul prefeţei: *poprirea*, nu *porniré.*

[10] Cele patru ilustraţii apar pe verso-ul unor file nenumerotate, albe pe recto, plasate (la legat) înaintea paginilor anunţate aici; IIII în loc de IV.

[11] BRV, II, p. 492.

nu redau titlul părții a doua și nici măcar nu indică pagina la care aceasta începe.

Până în zilele noastre la BAR nu a fost achiziționat vreun exemplar, nici măcar o fotocopie a textului.

2. Astfel, prezența ediției din 1807 în acest colligatum de la OSZK capătă o importanță sporită. Este un exemplar bine și integral păstrat, cu dimensiunile 18 cm. × 10 cm. Cele 52 de pagini sunt numerotate cu litere arabe, în colțuri, sus. Textul propriu-zis începe la p. 5, nemarcată, căci numerotarea este vizibilă începând cu p. 6. Acesta este precedat de două file nenumerotate: p. [1] reprezintă foaia de titlu, reprodusă cu caractere chirilice în BRV și în transcriere interpretativă în contribuția de față, *supra* (**I. 6. c.**); p. [2], albă, verso-ul foii de titlu, prezintă doar cota, scrisă aici cu culoare mov, specifică, se pare, serviciului de înregistrare actual al bibliotecii; p. [3] – [4] cuprind prefața, pe care o redăm integral:

„Iubite cetitoriu,

După moartea lui Ninus-Împărat, în cetatea Vavilonului, mai nainte de venirea lui Hristos, să născu Piram, din părinți cetățeani. Într-aceaea vreame să ivi în lume și Tisbe fetișoara, din părinți iarăși cetățeani și vecini cu părinții lui Piram. Vecinătatea fu cea mai mare pricină de numitul Piram cu Tisbe începu a să iubi laolaltă. Dragostea cu dânșii denpreună creștea și întru atâta să înmulți, cât mai pe urmă unul pentru altul pe sine însuși să ucisără, precum din ceale următoare mai pe larg vei vedea./

Echo era o nimfă, carea foarte iubea pe Narțis, feciorul nimfei Liriope. Însă Narțis, sumeț fiind, cu cât era mai iubit de cătră Echo, cu atâta mai tare pe dânsa o urjisisă. Pentru care a sa sumeție, mai pe urmă, văzându-și fața sa la un izvor, pe sine însuși să iubi întru atâta, cât mai pe urmă de dragostea sa îi fu perirea.

Tare nădăjduiesc precum scrierea acestor întâmplări tuturor va fi plăcută, care sfârșit de-l voiu dobândi foarte mă bucur și sânt al tău

Sibii, I fevruarie 1807. de bine voitoriu
VASILIE AARON,
procurator".

3. Prelucrarea lui Vasile Aaron pe tema *Piram și Tisbe* cuprinde, în cadrul ediției princeps, p. 5–32. Redăm începutul și finalul textului, scurte fragmente menite să ilustreze natura versificației și prezența elementului regional:

(p. [5]) „I. Perirea lui Piram şi a/ lui Tisbe

Amorule tinerel!/ Fii iertătoriu puţintel/ Celor ce vor să asculte/ Ale tale patimi multe/ Şi urmări primejdioase/ Scrise în verşuri doioase./ Nu ghindi că doară eu/ Vreau a te vorbi de rău./ Mi-ar[12] fi cu totul ruşine/ A te defăima pe tine,/ Căruia lumea, mai toată,/ Iaste pe drept închinată./ Dumnezeu mi mărturie/ Că şi eu, de la pruncie,/ Slujesc ţie necurmat,/ Ca un ostaş deşteptat./ Ci vreau trista întâmplare/ Spre veacinica neuitare"// (...);
(p. 32) „Vonicul Piram numit/ Mai frumos în Răsărit./ Fata Tisbe nume are/ Mai frumoasă pe supt soare./ Amorul pe amândoi/ I-au aruncat în nevoi./ Mai pe urmă şi perire/ Le făcu a sa iubire./ Învăţaţi, o, tinereaţe!/ Ce sânt a lumei frumseaţe?/ Prav, cenuşă, stricăciune,/ Ochilor înşălăciune".

4. Paginile 33–52 ale cărţii din 1807 conţin o altă prelucrare a lui Vasile Aaron, semnalată în BRV doar în măsura în care ea este amintită pe foaia de titlu (p. [1]). Reproducem integral p. 33, unde întâlnim un titlu redactat ca un scurt rezumat şi primele zece versuri ale povestioarei: „Echo pe Narţis iubeaşte, şi mai/ pe urmă de dragostea lui să fa/ce stan de peatră. Narţis, vă/zându-şi faţa sa în apă, pe si/ne însuşi să îndrăgeaşte, moare/ şi să face o floare, care asea/menea să numeaşte Narţis./

Narţis, vonic tinerel,/ Făcut la trup supţirel,/ Oblu în trup, înalt tare,/ Fecior Nimfei oarecare,/ La obraz alb şi rătund,/ Ochii lui prin os pătrund,/ Sprânceanele neagre groase,/ Făcute ca în strun trase./ Iară cu cât fu mărit/ De la cel ce l-au zidit"/ (...)

IV. 1. Ultimul text inclus în colligatum, *Istoria lui Sofronim şi a Haritei*, nu necesită o descriere particulară: în caracterizarea volumului ne-am referit deja la ştampile şi cote (vezi *supra*, **I. 5.**, respectiv **I. 6.**). Acest exemplar nu este ornamentat cu viniete şi reprezintă ediţia princeps, publicată de Ioan Bart în 1821.

2. Cartea este semnalată în BRV[13], sub cota 1109, unde este indicat doar depozitul de la BAR. Autorii BRV reproduc cu caractere chirilice foaia de titlu, apoi cu litere latine cele opt versuri care apar pe verso-ul foii de titlu şi chiar acel amplu *Cuvânt înainte* (f. [2^r] – [4^v]), în care se fac referiri la versificaţie şi la limba română literară din epocă, semnat „Vasilie Aaron".

3. În BRV se menţionează faptul că există ediţii ale acestei cărţi imprimate în altă tipografie, fără precizarea anului apariţiei, cu sau fără indicarea numelui autorului prelucrării, ornamentate cu câte o vinietă pe foaia de titlu[14]. Nu se

[12] Tipărit: мѣр.
[13] BRV, III, p. 366–369.
[14] BRV, III, p. 369.

sugerează faptul că ele ar putea fi ulterioare celei din 1821, nici nu se arată locul păstrării lor.

În realitate, aceste ediţii sunt diferite de cea imprimată în 1821 la Ioan Bart, fapt pentru care trebuie să fie înregistrate separat, aşa cum apar astăzi în registrul Cabinetului de carte rară de la BAR[15].

În zilele noastre BAR posedă cinci exemplare din *Istoria lui Sofronim şi a Haritei*, grupate astfel:

a) Cota I 1109: două exemplare. Pentru a ne raporta la celelalte exemplare, reluăm aici foaia de titlu (reprodusă în BRV şi chiar în contribuţia de faţă, *supra*, **I. 6.** d): *Istoria/ lui/ Sofronim şi a Haritei/ cei frumoase,/ fiicei lui Aristef, mai-marelui din/ Milet./ Prin/ Vasilie Aaron,/ jurat procurator, în verşuri alcătuită şi a/cuma întâiu tipărită./ Sibiiu,/ în tipografia lui Ioan Bart, 1821.*

Aceste exemplare nu prezintă viniete, nici pe foaia de titlu, nici pe cea finală, iar *Cuvântul înainte* este semnat *Vasilie Aaron.*

b) Cota I 1109 A: două exemplare. Comparând foaia de titlu, observăm că, faţă de ediţia din 1821, lipseşte segmentul *şi acuma întâiu tipărită.* Tipograful este altul *(în tipografia lui Gheorghie de Clozius)*, anul imprimării nu apare, *Cuvântul înainte* este semnat, echivoc, *Autorul.* Ambele exemplare prezintă viniete, atât pe foaia de titlu, cât şi pe ultima pagină a cărţii: un desen din linii albe pe fond negru, înscris în cerc, cu motivul exterior din linii ondulate, reprezentând în partea centrală o tânără „scriind la tablă" (după autorii BRV) sau poate citind o carte aşezată pe un suport ori executând o pictură pe un şevalet; în finalul volumului, la p. 46, vinieta pare să reprezinte un grup de frunze şi fructe (ghinde ?).

c) Cota I 1109 B: un singur exemplar. Pe foaia de titlu lipseşte orice referire la autorul prelucrării, Vasile Aaron. Ca în cele două exemplare păstrate sub cota I 1109 A, tipograful este *Gheorghie de Clozius*, anul tipăririi nu apare, *Cuvântul înainte* este semnat *Autorul.* Şi acest exemplar prezintă viniete: cea de pe foaia de titlu este asemănătoare, dar nu identică (motivul exterior pare să reprezinte zimţii unei roţi, iar tânăra cântă la un instrument cu coarde, poate o liră); cea din finalul volumului (p. 46) este diferită, ea reprezintă două lebede cu gâturile întinse şi încrucişate.

4. *Istoria lui Sofronim şi a Haritei* mai apare la OSZK într-un exemplar care are cota „P. O. rel./209.^{xb}". Acesta este bine păstrat, broşat în coperte foarte subţiri, de culoare neagră cu motive florale în portocaliu şi alb. Pe coperta întâi exterior, în stânga sus, este aplicată o etichetă albă încadrată, care prezintă

[15] Vezi şi *supra*, nota 8.

cota: slovele „P. O. rel." sunt imprimate cu maşina, iar cele de dedesubt scrise cu cerneală neagră: „209.^{xb}". Interiorul primei coperte prezintă titlul cărţii tradus în limba maghiară, scris cu creionul: „A szépi (?)/ Sofronius és Charitas/ története", iar la mijloc, cu cerneală neagră, cifrele „0.50".

Este singurul dintre exemplarele amintite în contribuţia de faţă care nu provine din biblioteca Dr. Iuliu Todorescu. Pe foaia de titlu (p. [1]), în colţul din dreapta sus, acoperind ultimele trei slove din cuvântul *istoria*, se află o ştampilă în mare parte ştearsă: „EX... LEXI/ PROFESOR". Mai apar două semnături indescifrabile: cu cerneală neagră în stânga sus, cu creionul la mijloc. Verso-ul foii de titlu (p. [2]), în afară de opt versuri identice cu cele din exemplarul inclus în colligatum (aici redate într-o grafie simplificată, fără accente), prezintă: în stânga sus, scrisă oblic, cu creion, cota (P. O. rel./ 209.^{xb}); sub versuri ştampila obişnuită a depozitului din care exemplarul a intrat în OSZK („A. M. N. MUZEUM/ KÖNYV-/ TÁRA"; aceasta reapare pe p. 46, ultima din carte, sub vinietă – în ambele cazuri este o variantă mai mică decât cea similară din exemplarul inclus în colligatum); în partea de jos o ştampilă dreptunghiulară simplă: „M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA/ Nyomtetv. Nëvedék napló/ 1897 év. 330 sz.".

Redăm integral foaia de titlu a acestui exemplar: *Istoria/ lui/ Sofronim şi a Haritei/ cei frumoase,/ fiicei lui Aristef, mai-marelui din/ Milet./ Sibiiu,/ în tipografia lui Gheorghie de Clozius.* La mijlocul foii de titlu, sub cuvântul *Milet*, apare o vinietă reprezentând o tânără cântând la liră, probabil, iar la p. 46 încă o vinietă, mai simplă, înfăţişând două lebede (ele au fost descrise detaliat *supra*, vezi **IV. 3.** b) şi c).

Evident, exemplarul păstrat la OSZK sub cota P. O. rel. 209.^{xb} corespunde întocmai celui aflat la BAR cu cota I 1109 B: titlul este identic; nu este amintit numele autorului prelucrării, Vasile Aaron; imprimarea se face la Gh. de Clozius; anul tipăririi nu este indicat; ambele viniete sunt identice; *Cuvântul înainte* este semnat *Autorul*. De altfel este omis un mic fragment din *Cuvântul înainte* al ediţiei din 1821 care se referă exclusiv la Vasile Aaron: „trecând cu tăcerea alte multe, care să află de mine gata, însă netipărite până acuma"[16].

5. Aşadar, *Istoria lui Sofronim şi a Haritei* apare la OSZK în două ediţii: exemplarul inclus în colligatum (821.918) o reprezintă pe cea imprimată la Petru Bart în 1821 (= CRV I 1109), iar exemplarul cu cota P. O. rel. 209. ^{xb} provine dintr-o ediţie târzie a lui Gh. de Clozius, în care autorul nu mai este menţionat (= CRV I 1109 B).

[16] F. [4^{r}] în ediţia publicată de Petru Bart în 1821 (BAR I 1109, respectiv OSZK 821.918, în colligatum), reprodus în BRV, III, p. 368; cf. f. [4^{r}] în ediţia târzie a lui Gh. de Clozius (BAR I 1109 B, respectiv OSZK – P. O. rel. 209.^{xb}).

V. Contribuția de față are drept principală motivație faptul că trei din cele patru texte incluse în acest colligatum budapestan pot fi socotite scrieri populare (imprimate în anii 1797, 1807, 1821). Din punct de vedere literar, acestea au rolul lor în epocă, reprezentând „un nou val de prelucrări" care „a apărut și s-a menținut în literaturile europene în secolele XVIII–XIX"[17]. Sub aspect lingvistic, paginile lor probează, prin prezența elementelor regionale, faza în care se afla limba română literară în epocă.

De altfel toate trei sunt semnalate în BRV. Am socotit însă notabil faptul că exemplare ale acestor tipărituri românești vechi se află și în alt depozit. Dintre acestea, mai mare importanță are, în acest moment, *Piram și Tisbe*, din care deținem un singur exemplar în țară, la Oradea, incomplet.

Autoritatea culturală a fostului proprietar, Dr. Iuliu Todorescu, renumit bibliofil, a fost un motiv în plus pentru a le face cunoscute. Ne-am referit și la alte două exemplare ale acestor scrieri, păstrate tot la OSZK, considerând potrivit prilejul de a le semnala: *Ahilefs la Schiro*, aceeași ediție, provenind tot din colecția Dr. Iuliu Todorescu, și *Istoria lui Sofronim și a Haritei,* ediție târzie imprimată fără precizarea autorului și anului de apariție.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

DISCUȚII

Ion Gheție

UN SPECIALIST ROMÂN LA SIEGEN

În nr. 3–4/1994 al revistei noastre am făcut unele observații critice asupra reeditării *Chrestomației române* a lui Gaster, mai exact asupra studiului introductiv semnat de editorul textului, profesorul german Johannes Kramer[1]. Pe lângă actul salutar al publicării, în reproducere anastatică, a lucrării lui Gaster și al formulării unor observații pertinente asupra lucrării, J. Kramer înșiră o serie de observații, deloc măgulitoare, asupra stadiului în care s-ar afla

[17] Vezi I. C. Chițimia, *Viața cărților populare și funcția lor literară,* în *Bibliografia analitică a cărților populare laice,* Partea a II-a, București, 1978, p. XII.

[1] *Filologia românească în viziunea unui savant german,* în LR, XLIII, 1994, nr. 3–4, p. 134–136.

în prezent filologia românească. Punctul central al criticii îl reprezintă apelul filologilor români la transcrierea interpretativă, în loc de a reproduce textele românești în alfabetul originar (chirilic), respectat în întregime, inclusiv în redarea accentelor și a spiritelor. În consecință, filologia românească (sau cel puțin o mare parte a ei) s-ar afla într-o situație „tristă", trăind o „dramă întunecată". Pe scurt, refuzând metoda reproducerii *tale-quale* a textelor (abandonată după Cipariu și Gaster), românii s-ar situa mai jos decât nivelul pe care l-au avut alte filologii „în jurul anului 1800".

În articolul citat am dat răspunsul cuvenit unor observații debitate de la mare înălțime, *ex cathedra*, ale savantului german. Replica sa, apărută în numerele 5–6/1995 ale „Limbii române"[2], se remarcă, fără nici o argumentație în plus, printr-o reluare a punctului D-sale de vedere. Iar acesta se rezumă la observația că „filologiei române nu i-ar strica dacă ar prelua fără false sensibilități metode de lucru care în Europa Occidentală și în America și-au dovedit utilitatea". În concluzie, nu ne-ar rămâne nouă, românilor, altceva decât să ne integrăm în „standardele internaționale", întrucât romanistica balcanică (citește: românească) are nevoie de „aerul proaspăt al afilierii la modalitățile de lucru internaționale".

Îndemnul de a ne alinia așa-ziselor „modalități de lucru internaționale" ar însemna, așadar, reproducerea întocmai în alfabetul chirilic a textului ce urmează a fi editat. Ceea ce face și J. Kramer în ediția *Chrestomației române* a lui Gaster, redând textul într-o elegantă și, se înțelege, foarte exactă reproducere anastatică. Vom arăta că noi nu suntem împotriva publicării textelor românești a ș a c u m s e p r e z i n t ă sub forma unor fotocopii, dar nu înțelegem să ne rezumăm la atât. Reeditând numai, în alfabet chirilic, textele apărute înainte de 1860, am fi pândiți de primejdia de a nu putea fi citiți de majoritatea celor ce s-ar interesa de ele. Într-adevăr, cu excepția filologilor, a istoricilor și a lingviștilor, alfabetul chirilic este necunoscut în România. Punând la dispoziția publicului (mai mult sau mai puțin larg) texte reproduse în alfabet chirilic ar însemna să le servim tot atâtea enigme. Alăturând fotocopiilor și indicilor exhaustivi în chirilică texte redate în transcriere interpretativă, devenim utili tuturor oamenilor de cultură interesați de literatura română veche sau datând din epoca de tranziție spre epoca modernă, fără a ne îndepărta de anumite standarde internaționale, pe care se întâmplă să le cunoaștem, spre mirarea domnului Kramer, tot atât de bine ca D-sa. La un examen mai atent se observă că între noi contradicția e mai puțin în fond și mai mult în termeni. Edițiile noastre sunt la fel de științifice ca ale domnului Kramer, dar sunt, prin forța împrejurărilor, mai complexe.

Ar mai rămâne de remarcat tonul voit ironic cu care suntem tratați, probabil în calitate de popor cu numai douăzeci și ceva de milioane de locuitori. Câteva

[2] *Asupra principiilor de editare a textelor vechi românești*, în LR, XLIV, 1995, nr. 5–6, p. 200–203.

exemple. Asemenea atacului lui Philippide împotriva lui Weigand *(Un specialist român la Lipsca)*, s-ar părea că şi examenul nostru critic ar fi „necivilizat" (altfel nu văd de ce aş fi pus alături de Philippide, iar domnul Kramer alături de Weigand)[3]. Subsemnatul m-aş „plânge, amar, cu atitudinea unei ţări mici cotropite de o mare putere", de observaţiile preopinentului nostru (ce caută aici comparaţia între cele două ţări şi chiar între cele două culturi ale noastre?!)[4]. Nu am afirmat niciodată că un facsimil ar fi ceva *non plus ultra*, ci numai că înlocuieşte o muncă trudnică de transcriere şi tipărire a unei cărţi[5]. E gratuită constatarea că subsemnatul a vrut „să se elibereze de frustrarea simţită în urma exprimării dure a unui aşa-văzut prepotent savant german"[6]. Nu m-am simţit şi nu mă simt nici o clipă frustrat de intervenţia domnului Kramer, pe care nu l-am considerat niciodată drept „prepotent". România nu e o ţară balcanică (e o problemă de geografie şi atât), orice accepţii ar avea în germană termenul corespunzător lui *balcanic*[7]. În fine, nu mă autocompătimesc faţă de complexitatea pe care o ridică problema textelor vechi româneşti, cum crede domnul Kramer, ci pur şi simplu o constat[8].

La toate aceste probleme aş fi putut răspunde pe un ton iritat, ironic, asemenea autorului german. N-am dorit să răspund printr-o impolitețe unor uşor vizibile impoliteți.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Sepembrie nr. 13

[3] *Ibidem*, p. 200.
[4] *Ibidem*.
[5] *Ibidem*, p. 202.
[6] *Ibidem*.
[7] *Ibidem*, p. 203, nota 8.
[8] *Ibidem*, p. 203.

Adrian Voica

RELEVANȚA UNOR CONSTRUCȚII RITMICE

Indiferent dacă versurile unei poezii sunt izometrice sau heterometrice, schemele ritmice aferente oferă (la primul nivel al investigației) o remarcabilă diversitate combinatorie a celulelor componente.

Totuși, nu e suficient să afirmăm, de pildă, că schema primului vers din *Luceafărul*: „A fost odată ca-n povești" (v- v-v vv-) are alcătuirea: iamb + amfibrah + anapest. Trebuie să și interpretăm această realitate ritmică. Însă, de obicei, ea devine cu adevărat relevantă numai în context sau raportată la alte scheme similare prezente în strofele poemului eminescian.

În acest fel se pot izola scheme întregi sau numai părți ale acestora, contribuind – printr-o analiză adecvată – la nuanțarea unor judecăți de valoare, dar, mai ales, la reliefarea subconștientului creator, fără de care interpretarea unei poezii este incompletă.

Desigur, cel mai simplu răspuns în privința identității celulelor ce compun o schemă ritmică oarecare se referă la structura prozodică a cuvintelor (sintagmelor) din versul respectiv. Dar nu s-a observat îndeajuns că subconștientul creator deține mecanisme foarte fine, practic necunoscute, care reglează succesiunile ritmice impunând alegerea anumitor cuvinte, în funcție de ideea tratată sau de tonalitatea dorită.

G. Ibrăileanu – care a fost interesat de problemă – afirma în studiul *Eminescu: Note asupra versului,* publicat în volumul *Scriitori români și străini* (1926), că „adecvarea ritmului la idee dovedește perfecta corespondență dintre formă și fond"[1] în lirica eminesciană. Mai mult chiar, unele poezii – ca *Dorința*, de pildă – pot constitui „un exemplu strălucit de concordanță între sunete și idee"[2].

Cu toate acestea, schemele ritmice lipsesc din ansamblul argumentelor lui Ibrăileanu, deși prezența lor este intuită. Analizând unele aspecte ale versificației primului vers din *Scrisoarea III*, el ajunge la concluzii

[1] G. Ibrăileanu, *Scriitori români și străini.* I. Ediție îngrijită de Ion Crețu. Prefață de Al. Piru, București, E.P.L., p. 157.

[2] *Ibidem*, p. 177.

interesante, care anticipează de fapt esența investigațiilor prozodice actuale[3].

Admițând fără rezerve existența schemelor ritmice, atragem atenția că, în cadrul acestora, anumite construcții probează efortul subconștientului creator de a le înzestra și cu alte valori, care să favorizeze depășirea caracterului lor strict funcțional.

Înrudite prin unitățile ritmice componente, construcțiile cărora le consacrăm rândurile de față scot în evidență silaba independentă accentuată, ocupând (sau nu) locul rimei. Ea este precedată de un peon – și, în funcție de calitatea acestuia, se definesc și construcțiile ritmice respective.

Astfel, *tipul A* este format dintr-un peon III și o silabă independentă accentuată (vv-v -), putându-se manifesta:

1. ca vers independent sau emistih autonom;
2. în prima sau ultima parte a unui vers lipsit de cezură;
3. fragmentat – dar numai în succesiunea unor versuri albe.

La rândul său, *tipul B*, compus dintr-un peon II și o silabă independentă accentuată (v-vv -), poate fi atestat în unele situații similare celor descrise mai sus (v. p. 111).

Dacă despre dactil (-vv) s-au făcut precizări pertinente, printre care și aceea că încărcătura lui informațională este superioară celulelor ritmice din jur[4], un lucru asemănător se poate afirma și despre variantele ritmice notate de noi *tipul A* și *tipul B*. Numai că ele trebuie considerate într-un context ritmic mai larg, nelimitându-se la unitatea versului, ca dactilul.

*

În cadrul *tipului A*, prima situație este specifică unor versuri din *Miorița*, cel mai prețios eșantion al folclorului nostru. În portretul ciobanului sortit morții, două scheme ritmice se succed cu regularitate. Una din ele, acționând ca structură independentă, are tocmai alcătuirea vv-v -, în care silaba independentă accentuată corespunde rimei oxitone, fiind expresia unui pronume personal:

[3] „Să se observe – afirma criticul, în studiul menționat – că versul se taie de la sine în bucăți simetrice:

I. „Un sultan – dintre aceia
1 2 3 1 2 3 4 5
II. ce domnesc – peste vreo limbă."
1 2 3 1 2 3 4 5

Grupul I: trei silabe, cu accentul principal pe a treia.

Grupul II: cinci silabe, cu accentul principal pe a patra." (*Ibidem*, p. 185).

„Grupul I" constituie prima parte a celor două emistihuri, după cum „Grupul II" formează ultima lor parte. Se ajunge astfel la schema:

A. vv- vvv-v// (anapest + mesomacru)
B. vv- vvv-v (anapest + mesomacru),

în care cezura fixă (//) permite partajarea versului în două emistihuri egale (8A + 8B).

[4] Cf. Solomon Marcus, *Poetica matematică*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970, p. 26.

„Feţişoara *lui* vv-v - 3 5
Spuma laptelui; -v -vv 1 3
Musteţioara *lui* vv-v - 3 5
Spicul grâului; -v -vv 1 3
Perişorul *lui* vv-v - 3 5
Pana corbului; -v -vv 1 3
Ochişorii *lui* vv-v - 3 5
Mura câmpului." -v -vv 1 3

Utilizarea aceluiaşi cuvânt (*lui*) în finalul versurilor impare din fragmentul citat determină o rimă expresivă tocmai prin recurenţă. Dar el nu contribuie la crearea unei rime identice, pentru că vocabula cu care face pereche aparţine altei clase morfologice. De fiecare dată el face pereche cu alt substantiv: *lui/laptelui; lui/grâului; lui/corbului; lui/câmpului.* Pe de altă parte, cuvintele a căror expresie prozodică este peonul III (vv-v) în construcţia supusă atenţiei noastre denumesc elemente fundamentale ale portretului: *Feţişoara, Musteţioara, Perişorul, Ochişorii.*

Construcţia ritmică investigată facilitează acest portret al ciobănaşului. Bogăţia semantică presupusă de comparaţiile la care recurge poetul popular se răsfrânge asupra aceluiaşi cuvânt care determină totdeauna o rimă oxitonă (masculină). Rima devine astfel un posibil centru de atracţie şi iradiere semantică, întrucât comparaţiile pot continua pentru diversificarea detaliilor. Însă ele au un scop precis: realizarea unui portret cât mai expresiv.

Cuvintele din construcţia vv-v – au o valoare informaţională incontestabilă. Silaba independentă accentuată nu are însă valoare autonomă, ci este strâns legată de peonul III, pentru că şi sub aspect semantic această legătură se produce.

În general, în schemele ritmice obişnuite dependenţa prozodică a unor celule de altele nu apare cu atâta claritate. Faptul în sine poate fi constatat, dar nu şi explicat îndeajuns, deoarece ţine de misterele subconştientului creator.

Astfel, în următoarea strofă din *Bogdan în Polonia:*

„În aceeaşi noapte domnul trist s-abate, (6A + 6B)
vv-v -v// -v- v-v
Varsă în tăcere lacrimi înfocate (6A + 6B)
-v vv-v// -v vv-v
Apoi cere calul. *Cu o mie inşi* (6A + 5B)
-v -v -v// vv-v -
Pasă către Liov, toţi de ură-aprinşi." (6A + 5B)
-v vv-v/ - v-v-

D. Bolintineanu concepe şi plasează construcţia respectivă în versul al treilea, imediat după cezura fixă, unde acţionează ca emistih

autonom. Strofa în sine nu se remarcă prin numărul tropilor (numai două epitete reţin atenţia !), ci prin valoare informaţională. Dar şi în cadrul ei sunt evidenţe câteva nivèluri. Rezumând, succesiunea momentelor ar fi următoarea: 1. Bogdan plânge; 2. cere calul; 3. pleacă spre Liov însoţit de tovarăşii săi. Totuşi, deşi starea psihică a personajului liric este descrisă în două versuri consecutive, afirmaţia cea mai preţioasă se referă la armata sa. „Cu o mie inşi" pleacă Bogdan spre cetatea unde se ascunsese Elisabeta, mireasa îndelung râvnită. Cucerirea ei şi, la nevoie, a cetăţii depind, în mod cert, de această armată.

Construcţia ritmică respectivă nu este specifică unei anumite epoci literare. Constatăm, de pildă, că şi subconştientul creator arghezian o preia, folosind-o ca vers de sine stătător chiar la începutul poeziei *Rada*:

„Cu o floare-n dinţi vv-v -
Rada-i un măceş cu ghimpi fierbinţi." -v vv- v- v-

Tabloul imaginat îi inspiră autorului comparaţia memorabilă din versul al doilea. Primul vers are, aşadar, o relevanţă semantică deosebită, iar rima oxitonă este punct de plecare spre realitatea artistică prefigurată în versul imediat următor. Cum construcţia ritmică menţionată se află la începutul poeziei argheziene, s-ar putea vorbi despre funcţia ei de formare ca trăsătură specifică în ansamblul prozodic al strofei. Indiferent însă de unghiul din care o privim, ea se impune cercetătorului în primul rând prin încărcătura sa informaţională.

Unele constatări similare, antrenând concluzii asemănătoare, se desprind şi din analiza poeziei lui Nichita Stănescu *Roata cu o singură spiţă*. Totuşi, între aceasta şi *Rada* lui Arghezi semnalăm şi deosebiri, ca urmare a tipului de vers adoptat de poetul *Necuvintelor*. Transcriind a doua strofă:

„Ea ne povestea
- vvv-
povestea cu-mpăratul
v-v vv-v
cel care se sprijinea de raze ca de un băţ
-vv vvv- v-v vvv-
şi care zărind în luminiş pe zeiţa goală
v-v v- vvv- vv-v -v
deodată, hăţ !"
vv-v/ -

remarcăm, mai întâi, caracterul heterometric al versurilor – comun celor mai multe din poeziile volumului *Epica magna* (1978), căruia îi aparţine şi această creaţie. Deoarece rima este absentă, ritmul încearcă să suplinească şi aici – ca în toată poezia modernă – unele din funcţiile sale.

Ultimul vers scoate în relief construcția ritmică la care ne referim. Deși informațiile abundă, acumularea lor progresivă în cadrul strofei are menirea de a explica gestul din versul final. Format dintr-un adverb și o interjecție (*deodată, hăț!*), versul acesta dă culoare strofei, sugerând răpirea zeiței prin apelul la un limbaj voit familiar. El contrastează cu cel folosit anterior. Dar expresivitatea versului nu este dată exclusiv de realitatea lingvistică, ci de imaginea vizuală pe care o provoacă și de sugestiile întru câtva comice pe care le insinuează. Interjecția *hăț !*, ocupând locul rezervat rimei în versul conceput după tiparul clasic, vine după o cezură mobilă, astfel încât, în context, expresivitatea ei crește. Dacă în exemplele deja menționate construcția ritmică vv-v – apărea fie în primul vers, fie în interiorul strofei, acum autorul o plasează la sfârșitul acesteia, pentru că versul rezultat se deosebește și ca tonalitate de celelalte.

Pentru a doua situație din *tipul A,* exemplificările provin, mai întâi, în cazul poeziei izometrice, din *Balada iconarului de lângă rai* de Radu Gyr. Integrat în sumarul volumului postum: *Sângele temniței. Balade* (1992), poemul acesta are 128 de catrene scrise în ritm trohaic. Amănuntul este semnificativ, căci în versurile de 8/7 silabe, ritmul trohaic facilitează apariția construcției menționate la început de vers – indiferent de poziția acestuia în strofă.

Balada iconarului de lângă rai este o interpretare modernă a *Meșterului Manole,* axată pe tema sacrificiului în artă. „Iconarul" lui Radu Gyr o pictează pe Maria, având ca model o fecioară pe nume Oana, caracterizată astfel:

„Ea e freamăt alb de mladă,
vv-v -
în genunchi, pe lespezi reci."
vv-/ v-v-

Lacrimile fetei, transmise chipului pictat pe lemn, transfigurează realitatea:

„Tot mai tinere, mai zvelte,
-v -vv/ v-v
peste plânsul ei tresar
vv-v - v-
și vopsele și unelte
-v-v -v-v
și mâini dragi de iconar."
v- - vvv-

Creația exprimă doar parțial materializarea unui vis de artă individual. În realitate, divinitatea conduce mâna pictorului, transformând-o în instrumentul voinței sale. Orice altă interpretare dată procesului de creație și rezultatului său trebuie amendată. Iar amendarea acesteia se produce printr-un vers care

conține construcția ritmică amintită. Cu alte cuvinte, alcătuirea ritmică peon III + silabă independentă accentuată se impune în contextul strofei printr-o mare încărcătură informațională:

„Bietul vostru meşter, poate
-v -v -v/ -v
s-a smintit când a crezut
vv- vvv-
c-a scos el acestea toate
vv- v-v -v
din vopseaua lui de lut."
vv-v - v-

În toate exemplele citate, schema versurilor se obține prin adăugarea unei celule – de obicei un iamb (v-) sau un amfibrah (v-v) – la construcția ritmică în discuție. Celula adăugată corespunde cuvântului de rimă.

În *Luceafărul* eminescian, datorită ritmului iambic preferat de autor în conceperea versurilor (de 8/7 silabe), rima este integrată în construcția peon III + silabă independentă accentuată. Această situație este atestată de trei versuri, aflate în strofele 41, 48 şi 79. Construcția lor este similară: v-v vv-v -. Numai că în primul exemplu: – *Tu-mi cei chiar nemurirea mea,* amfibrahul inițial (v-v) a fost despărțit, pentru sublinierea ritmică a adverbului. Astfel încât o silabă neaccentuată (v) a căpătat accent (-), producând totodată o perturbare ritmică expresivă. A rezultat schema: v- - vv-v –, în care valoarea informațională a construcției este dublată de expresivitatea versului în ansamblul său.

Legând adjectivul posesiv de substantivul *nemurire,* Hyperion se autodefineşte pe un ton grav, care contrastează semnificativ cu schimbul preconizat de Cătălina:

„– Tu-mi cei chiar *nemurirea mea*
v- - vv-v -
în schimb pe-o *sărutare."*
v- vvv-v

Avea deplină dreptate G. Ibrăileanu când afirma că, în poezia eminesciană, „ideile sunt, toate, în cuvintele de rimă"[5].

Chiar dacă în celelalte exemple:

„Şi-n treacăt *o cuprinse lin",* v-v vv-v -
„Un soare *de s-ar stinge-n cer"* v-v vv-v -

construcția ritmică vv-v – se limitează doar la furnizarea unei informații suplimentare, ea este totuşi menită să nuanțeze ideea poetică din strofa respectivă.

[5] G. Ibrăileanu, *op. cit.,* p. 171.

În *Lalele* de Ion Pillat, integrată în ultimul său volum de *Poezii* (ediția definitivă, 1944), verbul cu valoare metaforică *fug*, constituind și rima versului, determină o imagine capabilă să declanșeze trăirea poetică, materializată, la rândul ei, într-un cumul imagistic impresionant:

„Lalele stinse *din odaie fug,*
v-v -v vv-v -
Oglinda-n apa morților le ia,
v-v -v -vv v-
Năluca lor în vis rămâne fum.
v-v - v- v-v -
Așa doresc și sufletu-mi să stea."
v- v- v-vv v-

Când informația suplimentară este exprimată direct, fără aportul vreunei comparații sau metafore, iar versul e relativ scurt, atunci și pregnanța construcției ritmice vv- – este mai mare.

Vom ilustra această afirmație cu o strofă din poezia *Spital* de Radu Gyr. Publicată mai întâi în volumul *Poezia orală* (1994), ea va fi reluată, la scurtă vreme, în *Ultimele poeme* (1994), cu o punctuație ușor modificată. Cum destinul nu i-a mai permis autorului să-și revadă textele apărute aici, editorii au intervenit, punând semnele de punctuație pe care bănuiau că Radu Gyr însuși le-ar fi pus. Așa se face că editorul *Poeziei orale* recurge la o cezură mobilă chiar în versul conținând construcția ritmică în discuție – deși prezența ei nu era necesară[6]. Dar, procedând astfel, persoana respectivă a intuit importanța acelui fragment de vers. În schimb, editorul *Ultimelor poeme* a renunțat la ea:

„Pe mâini subțiri și somnolente,
v- v- vvv-v
de doctori [,] *condamnate cert,*
v-v vv-v -
cu gesturi de intern expert
v-v vv- v-
lumina pune pansamente."
v-v -v vv-v

A treia situație a *tipului A*, presupunând fragmentarea construcției (vv-v/-) ca urmare a poziției ocupate de cele două unități ritmice în versuri distincte, o întâlnim exclusiv în poezia cu versuri albe.

[6] „De doctori, *condamnate cert*".
v-v/ vv-v -

Din volumul *Poemele luminii* (1919) de Lucian Blaga am reţinut fragmentul:

I. „Soarele în răsărit – de sânge-şi spală-n mare
-vv vvv-/ v-v -v -v
II. lăncile, cu care a ucis în goană noaptea
-vv/ v-v vv- v-v -v
III. *ca pe-o fiară.*
vv-v
IV. *Eu*
-
V. stau pe ţărm şi – sufletul mi-e dus de-acasă."
-v- v/ -vv v- v-v

Poezia se intitulează *La mare* şi impresionează sub aspect prozodic – asemeni altor creaţii blagiene – prin tehnica fragmentării frazei poetice. Toate versurile lungi au cezură, iar una dintre ele contrastează normelor strict gramaticale[7]. În acelaşi timp, remarcăm prezenţa construcţiei vv-v -, care ocupă spaţiul versurilor III şi IV. Cu ajutorul comparaţiei se obţine o suplimentare a informaţiei. Dar cezura exterioară (numită frecvent pauză prozodică), dintre cele două unităţi ritmice, separă de fapt două lumi diferite, individualizate şi în acest mod. *Ca pe-o fiară* este o imagine poetică, o alcătuire mentală, pe când *Eu* este o realitate obiectivă.

O excepţie de la regulă – deoarece refuză încadrarea într-una din categoriile propuse de noi – poate fi considerat versul IV din poezia lui Ion Minulescu *În oraşul cu trei sute de biserici*, din volumul *Liturghii profane* (1908):

I. „În oraşul cu trei sute de biserici,
vv-v v- -v vv-v 12 ⎫ 15
II. De trei ani ⎬
v- - 3 ⎭
III. Sună clopotele-ntruna...
-v -vvv-v 8 ⎫ 16
IV. *Şi oraşu-i plin* de lume ⎬
vv-v - v-v 8 ⎭
V. Ce se-ntreabă:
vv-v 4 ⎫ 16
VI. – Unde-i sfântul ? ⎬
-v -v 4 ⎭

[7] Conform normelor gramaticale, cratima din versul V trebuia pusă înaintea conjuncţiei, şi nu după ea. Aceasta, deoarece linioara separă, pe când conjuncţia *şi* apropie două enunţuri cu valoare gramaticală egală. Dar procedând în acest mod, Blaga obţine efecte poetice şi prozodice remarcabile. *Eu/ stau pe ţărm şi* rămâne practic fără continuare, fiindcă afirmaţia *sufletul mi-e dus de-acasă* face parte din alt context – din unul interior. Iar sub aspect prozodic, Blaga desface peonul II (*şi sufletul*), lăsând înaintea cezurii mobile o silabă neaccentuată, iar după aceasta un dactil (v/-vv). Cuvântul exprimat prozodic prin dactil este, astfel, mai bine individualizat.

VII. Unde-i sfânta fără nume ?
-v -v -v -v 8
VIII. Pentru cine sună-ntruna clopotele de trei ani ?
vv-v -v-v -vvv v- - 15

Specificul poeziei minulesciene îl constituie (sub aspect prozodic) fragmentarea ideii poetice, având ca efect apariția unui număr foarte mare de cezuri. Într-o altă transcriere, aceste versuri ar urma binecunoscuta schemă clasică, în care poetul recurge la versuri de 15 și 16 silabe, cu ritm trohaic și rime îmbrățișate (abba). Dar ele se află în versurile II, IV, VII și VIII: *ani/ lume/ nume/ ani*, astfel încât pauza prozodică devine de câteva ori, în această transcriere, cezură interioară:

I. „În orașul cu trei sute de biserici, de trei ani
vv-v v- -v vv-v/ v- - 15/a
II. Sună clopotele-ntruna... *Și orașu-i plin* de lume
-v -vvv-v/ vv-v - v-v 16/b
III. Ce se-ntreabă: – Unde-i sfântul ? Unde-i sfânta fără nume ?
vv-v/ -v -v/ -v -v -v -v 16/b
IV. Pentru cine sună-ntruna clopotele de trei ani ?"
vv-v -v-v -vvv v- - 15/a

Din vers de sine stătător în textul minulescian, acesta se transformă în emistih în transcrierea propusă de noi. Așadar, el ar putea ilustra prima situație a *tipului A*. Totuși, silaba independentă accentuată nu devine aici rimă. *Și orașu-i plin* cere neapărat o determinare. *De lume* – precizează poetul, deși caracterul informațional al sintagmei este evident. Prin urmare, el se păstrează, chiar și în situația creată de plasarea lui înaintea rimei.

*

Tipul B (v-vv -) se poate manifesta:
1. ca vers independent;
2. în ultima parte a unui vers lipsit de cezură;
3. la început de vers – fie el izometric sau heterometric.

Ca vers independent, *tipul B* este atestat în poezia *Autoportret* de Lucian Blaga, aparținând volumului *Nebănuitele trepte* (1943). În context, valoarea informațională a construcției ritmice este mai bine reliefată:

„Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
vv- -vv- vv-vv
În patria sa
v-vv -
zăpada făpturii ține loc de cuvânt."
v-v v-v -v- vv-

Autorul nu se referă aici la un eventual „spațiu mioritic", bine delimitat geografic, ci la creația sa. Poezia înțeleasă ca patrie este o idee care va apărea, peste ani, și la Nichita Stănescu.

Frecvența acestei construcții ritmice în lirica blagiană este relativ mare – după cum ne-o dovedesc și alte exemple. În *Oraș vechi,* din *Lauda somnului* (1929), utilizarea ei se soldează cu remarcabile rezultate prozodice, căci prezența silabei independente accentuate la începutul primului vers și la sfârșitul celui de al doilea (unde identificăm și construcția în discuție) creează un echilibru accentual sesizabil nu numai în schema ritmică:

„*Taci,* – arătătoarele se-opresc -/ vvv-vv v-
suspinând pe ultimul *semn.*" vv- v-vv -

Deși verbul (*Taci*) este delimitat prin cezură de restul cuvintelor ce compun primul vers, mai important (ca semnificație) este substantivul *semn*, care-l încheie pe al doilea, sfârșind totodată ideea poetică.

Construcția ritmică supusă atenției noastre poate fi sesizată și în lirica actuală. În poezia *Perete,* din volumul *Oul și sfera* (1967) de Nichita Stănescu, întâlnim acest exemplu:

„Perete oblic, plin de cârlige
v-v -v/ -v v-v
înfipte în ochii *copiilor morți.*"
v-v v-v v-vv -

Autorul conturează un tablou terifiant, dar care nu ar fi privit astfel fără informația furnizată abia la sfârșitul poeziei. Ea corespunde, prozodic, schemei în care peonul II precedă silaba independentă accentuată, întocmai ca la Blaga.

Pentru a treia situație a *tipului B* exemplele sunt și mai numeroase, întrucât versurile izometrice și heterometrice le conțin deopotrivă.

Transcriind primul catren din *Rondelul crinilor* de Al. Macedonski:

„În crini e beția cea rară;
v- vv-v v-v
Sunt albi, delicați, subțiratici.–
v-/ vv-/ vv-v
Potirele lor au fanatici –
v-vv - vv-v
Argint din a soarelui pară"
v- vv-vv -v

observăm că sintagma *potirele lor* – corespunzând structurii ritmice menționate – constituie centrul de greutate al strofei, punctul în jurul căruia gravitează (semantic și poetic) celelalte versuri.

În poezia *Biografie*, din volumul *Lauda somnului* (1929), printr-un procedeu similar celui folosit de Al. Macedonski, Blaga subliniază ritmic prezența singulară a insului creator în cadrul colectivității – idee de care este impregnat subconștientul poetic blagian, dar pe care n-o poate surprinde aici decât investigația prozodică:

„Unde și când m-am ivit în lumină, nu știu,
-vv- vv- vv-v/ -v
din umbră mă ispitesc singur să cred
v-v vvv- -vv-
că lumea e o cântare.
v-v vvv-v
Străin zâmbind, vrăjit suind
v- v-/ v- v-
în mijlocul *ei* mă-mplinesc cu mirare".
v-vv - vv- vv-v

Silaba independentă accentuată (structurând prozodic o formă pronominală) facilitează această interpretare, dar – fapt revelator – ea se integrează într-o sintagmă care are o anumită construcție ritmică. Iar dacă sintagma căreia îi corespunde această structură ritmică este investită și cu valoare metaforică, pe lângă cea informațională, citarea ei într-un context mai larg se impune.

Din poezia *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!*, cu care se deschide volumul *Stigmate* (1993) de Radu Gyr, am reținut următoarea strofă:

„Așa, ca să bei libertatea din ciuturi
v-/ vv- vv-v v-v
și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
v- vv- vv- vv-v
și zarzării ei peste tine să-i scuturi,
v-vv - vv-v v-v
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!"[8]
v-vv/ -v/ v-vv/ -v

Imaginea *zarzărilor înfloriți ai libertății* este cu totul nouă și transformă vizual o abstracțiune (libertatea) în ceva concret și pur totodată. Pentru artistul care a suferit o nedreaptă recluziune atâția ani, fiind mereu în apropierea morții, imaginea zarzărilor înfloriți – inaccesibili prin depărtare și puritate – s-a suprapus ideii de libertate. A rezultat o imagine de o mare delicatețe și prospețime, a cărei structură prozodică este construcția ritmică notată de noi *tipul B* (v-vv -).

*

[8] Din necesități prozodice, vizând structura identică a emistihurilor, cuvântul trisilabic *Ioane* devine bisilabic (-v).

În concluzie, se poate afirma că subconştientul creator acţionează după legi proprii, al căror mecanism este insuficient pus în valoare de cercetările prozodice (mai vechi sau mai noi).

O constatare certă se referă la rima totdeauna oxitonă în cazul *tipului A*, după cum, în cazul *tipului B,* sintagma care stă la baza acestei structuri trebuie analizată într-un context mai larg, dacă se află la început de vers.

De asemenea, dacă admitem că toate exemplele citate se remarcă prin valoare informaţională deosebită, care poate deveni, de multe ori, şi expresivă, atunci vom conchide că factorul întâmplare, în procesul artistic, este sever cenzurat – inclusiv în lirica heterometrică de bună calitate.

Facultatea de Litere
Iaşi, b-dul Copou nr. 11

Adrian Rezeanu şi Filofteia Modoran

TOPONIMIA URBANĂ
DINAMICA NUMELOR DE STRĂZI

1. Toponimia urbană constituie o realitate lingvistico-socială şi culturală cu largi implicaţii în viaţa citadină, greu însă de încadrat într-o formulă general valabilă pentru oraşele româneşti. Situaţia acesteia, analizată în decursul anilor de către cercetători[1], a dus la sesizarea ambiguităţii ce însoţeşte adesea procesul denominaţiei urbane, cu referire specială asupra numelor de străzi.

Includerea denumirilor de străzi într-un sistem relativ unitar şi coerent se datorează Regulamentului Organic, în urma căruia străzile, uliţele sau „podurile" primesc un nume, iar casele un număr. Ordonarea după criterii riguroase a denumirilor urbane şi, implicit, a numelor de străzi a constituit un proces de lungă durată, îngreunat uneori de evenimente social-politice, culturale şi chiar de situaţia economică în general[2].

În ciuda faptului că oraşele româneşti au beneficiat, mai ales în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, de un număr însemnat de planuri, hărţi şi studii de urbanistică, la alcătuirea cărora au contribuit specialişti renumiţi ai vremii[3], nu se poate vorbi de un sistem unitar şi pertinent al denumirilor de locuri.

În evoluţia urbanismului în ţara noastră, secolul al XIX-lea reprezintă un adevărat recipient istoric, în care cele mai multe oraşe româneşti şi-au cristalizat şi definitivat statutul existenţei, îmbogăţindu-şi totodată considerabil sistemul intern al denumirilor de locuri. În acelaşi timp, se constată în toponimia urbană o serie de modificări datorate atât etapei de tranziţie de la sat la oraş, cât şi semnelor tot mai evidente de înnoire, specifice etapei moderne de dezvoltare ce se configura.

Studiul denumirilor de străzi este legat indisolubil de viaţa internă a oraşului românesc şi necesită cercetări aprofundate, de care toponomastul trebuie să ţină cont.

[1] Al. Graur, *Nume de locuri,* Bucureşti, 1972, p. 92–94; Constantin C. Giurescu, *Problema nomenclaturii străzilor în Bucureşti,* în *Bucureşti,* vol. VIII, 1971, p. 243–246.

[2] Vezi şi Florian Georgescu, *Probleme de urbanism şi sistematizare în Bucureşti în 1831–1848,* în *Materiale de istorie şi muzeografie,* vol. IV, Bucureşti, 1966, p. 35–69.

[3] Vezi Planurile Borroczyn, Maior D. Pappasoglu, Sesquières, Zamarski, C. Delattre, aflate la Cabinetul de Hărţi al Bibliotecii Academiei Române.

LR, XLV, nr. 1–6, p. 115–129, Bucureşti, 1996

Pornind de la ideea necesităţii normării sistemului denumirilor de locuri urbane prin prisma istoriei locale (deci a motivaţiei lor), dar şi în conformitate cu penetrarea unor mode de circulaţie europeană, cercetarea de faţă îşi propune să ofere soluţii corecte din punct de vedere ştiinţific edililor chemaţi să individualizeze locurile urbane prin evitarea unor denumiri artificiale, aberante.

Deşi temerară, încercarea noastră se va încadra în tipare de ordin istoric, neputând depăşi, în mod evident, din necesităţi de economie a spaţiului, studierea unui număr limitat de ani din viaţa unui oraş. Ne vom referi din nou la oraşul Bucureşti, considerat o chintesenţă a spiritualităţii contemporane urbane româneşti.

Secolul al XX-lea din viaţa unui mare oraş românesc reprezintă etapa modernă, fragmentată însă în segmente istorice potrivit evenimentelor importante petrecute, adesea ireconciliabile din punctul de vedere al conţinutului lor. Transferată în sistemul denumirilor urbane, această realitate a marcat perioade care s-au stratificat în conştiinţa locuitorilor oraşului, indiferent de evenimentul istoric care a determinat schimbarea. Şi ca să oferim un tablou cât mai veridic, ne-am orientat cercetarea asupra planurilor şi ghidurilor capitalei de la începutul secolului şi până în 1969, selectând pe acelea din imediata apropiere a unui mare eveniment istoric, de exemplu primul şi al doilea război mondial[4].

Ne-am oprit în studiul nostru la anul 1969 pentru considerente legate de relativa stabilitate a structurii urbane româneşti până la această dată. Începând cu deceniul al optulea, degringolada transformărilor urbane a marcat evident şi sistemul urbanonimic, din acest şoc nerevenindu-şi nici acum. Perioadei de după 1969 şi mai ales de după 1989 (ultimul ghid al străzilor capitalei a apărut în 1996) îi vom dedica un studiu separat, situaţia numelor de străzi din ultimii treizeci de ani fiind împinsă, paradoxal, către nemotivat şi arbitrar, sistemul urbanonimic devenind astfel unul ermetic.

În ansamblul lor, denumirile de locuri din oraşe şi, în special, denumirile de străzi, care reprezintă o cheie a înţelegerii procesului, sunt subordonate direct intervenţiei autorităţilor administrative, care acţionează de cele mai multe ori neprofesional, ştirbind specificitatea spirituală a oraşului.

Materialul cercetat fiind imens, am recurs la statistica frecvenţei denumirilor de străzi pentru a stabili prin această metodă direcţia evoluţiei procesului de la preponderent motivat în trecut către nemotivat şi arbitrar în zilele noastre. Am avut în vedere şi modificările obiective din istoria capitalei şi implicaţiile lor asupra denumirilor de străzi.

[4] *Planul oraşului Bucureşti după ultimele date oficiale,* Bucureşti, 1911; Bogdan Florian, *Planul Bucureşti,* Bucureşti, Lit. Neumann, 1915; Hagiu D. A., *Planul oraşului Bucureşti 1921–1922,* Bucureşti, Union, 1922; *Planul oraşului Bucureşti,* Bucureşti, Socec, 1925; *Noul plan al municipiului Bucureşti,* Partea I şi II, Braşov, Unirea, 1929; Sîmboteanu Ulise, Moldoveanu M. D., *Planul municipiului Bucureşti,* Bucureşti, 1938; Sîmboteanu Ulise, *Noul ghid al municipiului Bucureşti,* Bucureşti, Socec, 1946; *Ghidul străzilor municipiului Bucureşti*, Bucureşti, [f.e.], 1969.

Cele două tabele identificate prin „motivat" şi „nemotivat" cuprind pe orizontală anii de apariţie a planurilor şi ghidurilor cercetate, iar pe verticală sursele de inspiraţie pentru designatori. La intersecţia celor două direcţii apare o cifră, care reprezintă numărul în creştere sau descreştere al numelor de străzi. Am inclus în tabelul *I Motivat* categoria nume de străzi provenite de la un „toponim aparent", în care se întâlnesc nume de tipul *Strada Ştirbei Vodă* sau *Strada Sf. Constantin,* pe care le vom comenta ulterior. La categoria nume de străzi provenite de la „alte toponime urbane" am inclus nume de grădini, edificii publice, monumente, pieţe, fântâni, şipote, puţuri etc. Categoria nume de străzi, care au la bază un „entopic toponimizat", aparent paradoxală pentru un oraş, reprezintă o relicvă a satului primar şi este una dintre cele mai justificate prezenţe în acest tabel.

Tabelul I

Motivat

	1911	1915	1923	1925	1929	1938	1946	1969
Nume de meserii şi ocupaţii	44	33	44	45	42	40	32	35
Sat încorporat/cartier	17	28	23	24	23	20	16	23
Entopic toponimizat	24	26	37	41	37	30	26	21
Alt toponim urban	49	43	74	83	81	76	78	350
Cu determinant adjectival	7	6	10	9	11	11	11	23
Toponim aparent	72	83	146	151	140	149	153	412
De la localitatea de destinaţie	5	4	4	4	8	9	11	11
Nume etnic	6	7	6	6	5	5	6	7

Tabelul II

Nemotivat

	1911	1915	1923	1925	1929	1938	1946	1969
Antroponime	244	282	432	453	450	480	498	4381
Apelative	93	102	280	291	296	304	321	1930
Toponime	25	25	69	73	101	109	126	1301
Evenim. nemotivate local/Nume proprii livreşti	21	21	40	48	51	59	63	259

Tabelul III

	1911	1915	1923	1925	1929	1938	1946	1969
Motivate	224	230	344	363	347	340	333	882
Nemotivate	383	430	821	865	898	952	1008	7871
Motivat + Nemotivat	607	660	1165	1228	1245	1292	1341	8753
% Motivate	36,9	34,8	29,5	29,6	27,9	26,3	24,8	10,1
% Nemotivate	63,1	65,2	70,5	70,4	72,1	73,7	75,2	89,9

2. Primele două tabele evidenţiază o tendinţă accentuată către nemotivat a ansamblului denumirilor de străzi. Astfel, reţine atenţia categoria bogat reprezentată a antroponimelor – sursă pentru denumirile de străzi. În această perioadă creşterea constantă a numărului de străzi ale căror nume au la bază un antroponim nejustificat prin istoria locală de la 498 la 4381, între anii 1946–1969, dovedeşte clar că urbanonimul este golit de conţinut, este inapt să-şi desemneze numele pe baza realităţii extralingvistice pe care o denumeşte. Începând de a mai fi individuale, astfel de nume formează un conglomerat masiv, cu distribuţie haotică în reţeaua de străzi. În sensul celor arătate este important şi tabelul III, în care procentele denumirilor de străzi motivate şi nemotivate indică ritmul de scădere constantă a motivaţiei numelor actuale.

3. Dacă în prima jumătate a secolului nostru se poate vorbi, referitor la ansamblul denumirilor de străzi, de o oarecare stabilitate, având totuşi în vedere creşterea ritmică a numărului de străzi din anumite categorii menţionate mai sus (de exemplu, nume de străzi motivate provenite de la alte toponime urbane sau toate categoriile de nume de străzi nemotivate), după cel de-al doilea război mondial situaţia ia o cu totul altă turnură. Designarea căilor de acces urbane paralel cu dezvoltarea oraşului românesc are loc în condiţiile în care se produce o perturbare în însăşi semantica termenilor designatori. Aşa se face că majoritatea categoriilor stabilite, de exemplu aceea a numelor de străzi provenite de la un toponim care, la rându-i, are la bază un entopic, sunt dublate în statistica noastră de o categorie numită „false entopice". Astfel, raportându-ne la anii 1946 şi 1969 şi păstrând proporţiile legate de urbanizare, înregistrăm seria de entopice, arbitrar folosite în spaţiul urban: *baia*, *bulboaca*, *colnicul*, *crângul*, *culmea*, *dealul*, *grota*, *lacul*, *lunca*, *măgura*, care, toponimizate, se găsesc abundent în reţeaua denumirilor de străzi. Toponimizarea are loc atât la nivelul structurilor simple, cât şi la cele compuse: străzile *Câmpul Lung* (1946), *Câmpul Mare*, *Câmpul cu Narcise* (1969) raportate la străzile: *Câmpul Ispirescu*, *Câmpul Mărţişor*, *Câmpul Moşilor* (1946), motivate local; *Strada Culmea Veche* (1946), *Strada Culmea Făgăraşului* (1969); *Strada Dealul Cireşoaia* (1946, 1947) străzile: *Dealului, Dealul Frumos, Dealul Mare, Dealul Negru* (1969); *Strada Lacului* (1946) faţă de *Strada Lacul Teiului* (lac şi sat încorporat, 1946); străzile: *Lacul Lala, Lacul Gorgova, Lacul Potelu, Lacul Roşu, Lacul Ursului, Lacul Zănoaga* (1969). În această situaţie, distingem categoriile în care includem entopice toponimizate motivate în spaţiul urban cercetat (*Strada Dealul Spirii*, 1946, 1969) şi entopice toponimizate fals motivate. Această din urmă categorie implică studiul pe teren, iar raportul dintre realitatea de pe teren şi toponim (numele de stradă), în care e implicat entopicul, e arbitrar, creându-se astfel un fals pentru specificul local. Ce semnificaţie poate avea, de exemplu, *Strada Culmea Făgăraşului* pentru un oraş de câmpie, fără accidente notabile de teren, situat la distanţă apreciabilă de Muntele Făgăraş propriu-zis ?

Falsele entopice, pentru peisajul citadin, reprezintă o categorie apreciată de noi la aproximativ 2–3% din totalul denumirilor motivate (1946) şi la peste 8% în 1969. În acest fel se explică faptul că, neînţelegându-se local sensul entopicului, falsele entopice iau o mare extindere, denumirile de străzi devenind astfel dealuri, grote şi măguri, chiar în zone de câmpie.

4. Numele de străzi care au la bază nume de meserii şi ocupaţii reprezintă în acest secol o categorie echilibrată, cu variaţii mici, nesemnificative. Ele sunt legate de existenţa grupurilor organizate de meseriaşi şi se menţin în cea mai mare parte şi după dispariţia breslelor sau a specificului local al străzii. Astfel, străzile *Covaci, Făinari, Gabroveni, Mămulari, Mătăsari, Şepcari* (1911, 1915, 1921, 1925, 1938, 1946, 1969) reprezintă relicve toponimice, cu valoare istorică, motivate şi azi atâta timp cât aceste străzi nu se individualizează prin nimic altceva.

De cele mai multe ori asistăm la un transfer semantic, denumirile acestor străzi fiind adoptate prin extensiune de către un lăcaş de cult, creându-se astfel numele laic al bisericii: *Biserica Tăbăcari* şi *Strada Tăbăcari* (1911 şi urm.). Alta este situaţia în cazul denumirii *Biserica Zlătari*, care nu mai e susţinută de *Strada Zlătari* şi *Hanul Zlătari*, acestea din urmă dispărând prin urbanizare. Apare în acest mod o întrerupere a lanţului toponimic, cu evidente perturbaţii în sistem.

Această categorie este dublată, la rândul ei, de categoria falselor motivări. Avem în vedere anul 1969, anul extrem al cercetării noastre actuale, în care situaţia este notabilă. *Străzile Arbitrilor, Cicliştilor, Electricienilor, Inovatorilor, Învingătorilor, Pelerinilor, Plutaşilor, Schiorilor* (1969) apar într-un peisaj urban străin de realităţile pe care le exprimă. Pierderea sensului acestor termeni adoptaţi ca urbanonime este accentuată şi prin denumirile *Strada Marinarilor* şi *Strada Mateloţilor*, străzi vecine şi neindividualizate prin specificul exprimat de cei doi termeni, identici în fond ca sens, *marinar* şi *matelot*. Celor 35 de denumiri de străzi exprimând nume de meserii şi ocupaţii, motivate, din 1969, li se adaugă 44 de denumiri, pe care le-am trecut la categoria „apelative nemotivate".

5. O categorie relativ distinctă în peisajul toponimic urban de la începutul secolului şi până la 1969 este aceea pe care am individualizat-o prin nume de stradă care are la bază un „toponim aparent". Categorie perfect motivată, în extindere numerică ritmică în toată jumătatea de secol cercetată, „toponimul aparent" reprezintă încercarea reuşită a limbii române de a transforma secvenţe lingvistice incomplet adaptate fluxului sonor.

Categoria de denumiri în discuţie implică cunoaşterea istoriei urbanonimului şi, implicit, procesele prin care acesta a trecut până la etapa finală a existenţei sale. Tipul de denumire *Strada Sf. Ecaterina, Strada Sfinţii Voievozi, Strada Sf. Constantin* (1911, 1915, 1921, 1925, 1938, 1946, 1969) presupune, în subsidiar, existenţa lăcaşului de cult. Prin contragere, termenul „biserică", simţit ca redundant în comunicare, a dispărut, denumirea apărând sub forma actuală de-a lungul întregii perioade cercetate. Tot ca urmare a

necesităţii de a elimina din comunicare elemente lexicale simţite ca neeconomice, tipul de denumire de stradă sesizat se extinde rapid. Se ajunge până acolo încât un număr apreciabil de denumiri de străzi motivate să-şi piardă statutul existenţei şi, pentru un neavizat, să apară îngroşat numărul aberaţiilor în desemnarea numelor de străzi. *Strada Ştirbei Vodă* (1911 şi urm.) ←*Strada Grădina Ştirbei Vodă; Strada Elena Doamna* (1911 şi urm.)←*Strada Azilul Elena Doamna; Strada Bradului* (1911 şi urm.)←*Strada Biserica Bradului; Strada Spătarului* (1911 şi urm.)←*Strada Puţul Spătarului; Şoseaua Grant* (1911, 1915)←*Şoseaua Podul Grant.*

În cazul exemplelor de mai sus, asistăm la situaţia paradoxală în care denumirea este individualizată printr-un antroponim, aparent nemotivat, dar care reprezintă în realitate forma sintetică a unui toponim.

Situaţiile de acest fel creează în mod inevitabil confuzii, rezolvabile numai printr-o erudiţie în materie. Tipul de denumire fiind foarte productiv şi motivat, optăm pentru menţinerea lui în categoria denumirilor valabile.

Acceptarea acestui tip de denumire, precum şi decodarea lui etimologică rezolvă ambiguitatea accentuată a numelor de străzi: *Strada Gura Lupului* (1911, 1915)←*Strada Pădurea Gura Lupului*; *Strada Păstorului* (1911, 1915) ←*Strada Câmpul Păstorului*; *Strada Calea Laptelui* (1911, 1915)←*Strada Lăptarilor* (traseu ipotetic refăcut); *Strada Berzei* (1911 şi urm.)←*Strada Biserica Cuibul cu Barză; Drumul Sării* (1911 şi urm.)←*Drumul Carelor cu Sare*; *Calea 13 Septembrie* (1911 şi urm.)←*Calea cu Monumentul Pompierilor* (traseu ipotetic refăcut); *Strada Heliade* (1915)←*Strada Grădina Heliade*; *Strada Filaret* (1915)←*Strada Câmpul Filaret*; *Strada 10 Mese* (1915)←*Strada Târgul cu 10 Mese; Strada Bibescu Vodă* (1911 şi urm.)←*Strada Palatului Bibescu Vodă*; *Strada Moşilor* (1915 şi urm.)←*Strada Târgul Moşilor*; *Strada Mugur Mugurel* (1915)←*Strada Vadul Mugur Mugurel.*

Refacerea acestui traseu ipotetic devine astfel obligatorie în condiţiile în care toponomastul este obligat să decodeze sensul, în aparenţă ermetic, al tipului de denumire *Strada Zavera* (1911)←*Strada Câmpul Zaverei* (deci strada care trece prin locul unde a avut loc răscoala). Forma ipotetică propusă de noi asociază însă termeni, care, la rândul lor, necesită explicaţii. *Strada Episcopiei* (1911 şi urm.)←*Strada Grădina Episcopiei* (a existat aici o grădină, care s-a numit şi *Grădina Văcărescului,* dar nu o reşedinţă episcopală); *Strada Vienei* (1911)←*Strada Consulatului Austro-Ungariei* (deci strada care trece pe lângă consulatul Austro-Ungariei, imperiu individualizat, în cazul de faţă, prin capitală); *Strada Sf. Gheorghe Tei* (1911 şi urm.)←*Strada Bisericii Sf. Gheorghe din satul Tei.* O situaţie similară întâlnim în cazul exemplelor: *Strada Sf. Treime Tei, Strada Sf. Dumitru Tei;*←*Strada Sf. Nicolae Şelari*←*Strada Biserica Sf. Nicolae din mahalaua Şelari.*

Evident, aceste explicaţii de natură analitică nu-şi pot găsi locul în comunicarea contemporană şi nici într-un ghid al străzilor. Propunem, în consecinţă, modelul „toponimului aparent", perfect motivat, care reprezintă, în final, forma sintetică de individualizare a unei străzi urbane.

6. Procentual, aşa cum rezultă din statistica noastră, secolul al XX-lea înseamnă scoaterea urbanonimului în afara sferei profesionalismului. Afirmaţia se justifică prin procentele ridicate de nemotivat în desemnarea numelor de străzi, mai ales după primul război mondial. Reţinem însă, din analiza ghidurilor de străzi, un procentaj în creştere, cu deosebire între anii 1946 şi 1969, al numelor de străzi provenite de la alte toponime urbane. Aici situaţia se diversifică puţin în funcţie de evoluţia urbanismului în România. Astfel, se constată în cazul unui obiectiv urban, minor sau major, transferul numelui său asupra căii de acces, care-i asigură legătura cu restul oraşului: *Strada Belvedere* (1911, 1915) ←*Palatul Belvedere* (al lui Dinicu Golescu); *Strada Azilul Slătineanu* (1911, 1915) ←*Azilul Slătineanu*; *Strada Monetăriei* (1911 şi urm.)←*Monetăria Statului.*

Pentru perioadele din existenţa urbană când obiectivul exista, denumirea de stradă era perfect motivată. Se întâlnesc însă şi situaţii, destul de numeroase, când, deşi punctul de referinţă urban a dispărut, calea de acces continuă să-şi păstreze denumirea iniţială: *Strada Puţul cu Apă Rece, Strada Puţul cu Plopi* (1911 şi urm.); *Strada Grădina cu Cai* (1911 şi urm.). În aceste cazuri, deşi motivaţia iniţială, desuetă în peisajul urban actual, a dispărut prin urbanizare, tipul de denumire poate fi şi chiar trebuie păstrat. Astfel, strada individualizează un obiectiv urban: *Strada Foişorul de Foc* (1911, 1915, 1938, 1946). Denumirea de stradă a dispărut între timp, nemotivat, deşi obiectivul s-a menţinut, determinând însă apariţia unui alt urbanonim: *Piaţa Foişorul de Foc* (1969).

Acest tip de denominaţie a străzilor reţine atenţia prin dispariţia sau nu a realităţii locale. Opinăm pentru păstrarea denumirilor *Strada Scaune* (1911 şi urm.), *Strada Morilor, Strada Halelor, Strada Academiei* (1911 şi urm.) în primul rând datorită viabilităţii tipului de formare a numelui, dar mai ales pentru perpetuarea prin toponim a unei realităţi urbane istorice, care face parte intrinsecă din viaţa oraşului.

7. În acest secol oraşul românesc ridică o serie de probleme, care, luate fiecare în parte, reprezintă tot atâtea dovezi privind unicitatea unui sistem toponimic în ansamblu. Deşi, la prima vedere, un paradox pentru mediul urban, dat fiind nivelul mai elevat de instrucţie al populaţiei, problema tautologiilor toponimice este totuşi caracteristică pentru anumite perioade şi sectoare urbane. Pentru mediul citadin apariţia lor nu reprezintă un accident şi poate deveni o prezenţă supărătoare, care duce adesea la unele perturbaţii[5]. În analiza noastră vom lua în discuţie numai ghidurile străzilor din 1946 şi 1969, unde confuziile sunt evidente. În 1946 apar nu mai puţin de 61 de denumiri de străzi sub forma *Strada Drumul* + d e t e r m i n a n t. În 1969 numărul acestor denumiri scade la 34. Semnificaţiile sunt neclare pentru toate aceste exemple. Dacă

[5] M. Homorodean, *Cu privire la tautologiile toponimice,* în *Studii şi materiale de onomastică,* Cluj, Editura Academiei Române, 1969, p. 72–73.

pentru denumirile *Strada Drumul Belşugului, Strada Drumul Luptătorilor Antifascişti, Strada Drumul Timonierului* (1969) semnificaţia termenului „drum" este metaforică, nu acelaşi lucru este valabil pentru denumirile *Strada Drumul între Vii, Strada Drumul Taberei, Strada Drumul Gării* (1946, 1969). Aşa cum arată denumirile, între „stradă" şi „drum" nu există diferenţieri, dacă acestea se află pe teritoriul oraşului şi reprezintă o cale de acces. Nici diferenţele de mărime nu pot reprezenta un criteriu de selecţie între termeni, în aceste structuri termenii fiind alăturaţi fără a mai fi vorba de un conţinut al lor. Diferenţieri şi eventuale motivaţii apar numai în contextul *Strada Drumul Mic între Vii* (1969), spre deosebire de *Strada Drumul între Vii* (1969). Aceeaşi confuzie tautologică apare, fără a putea diferenţia termenii prin particularităţi de teren, în exemplele: *Strada Drumul Mic între Vii* raportat la *Intrarea Drumul Mic între Vii* (1969).

Acceptând o diferenţiere semantică între „intrare" şi „stradă", restul sintagmei fiind fix, rezultă că „intrarea" duce către „drum", în timp ce „strada" se confundă cu „drumul", *Strada Drumul Mic între Vii* fiind o unică entitate teritorială.

O aparentă confuzie tautologică se poate detecta şi în denumirile de străzi *Calea Ferentari, Prelungirea Ferentari, Intrarea Ferentari* (1969). În timp ce ghidurile anterioare se limitează la entitatea *Calea Ferentari* („drumul ce duce către satul Ferentari"), în 1969 „calea" se confundă cu „prelungirea" şi cu „intrarea". Doar cercetarea pe teren lămureşte semnificaţia sintagmelor *Prelungirea Căii Ferentari* şi *Intrarea din Calea Ferentari,* explicaţii absolut obligatorii pentru clarificarea statutului urbanonimelor în discuţie.

*

Departe de a lămuri exhaustiv problematica numelor de străzi, considerăm că, prin cele câteva observaţii făcute de noi, am tras un serios semnal de alarmă în legătură cu necesitatea abordării profesionaliste a problemei urbanonimelor.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Horia Stamatin

TOPONIMUL *HORĂIATA*

1. *Horăiata* numeşte bazinul geografic situat pe Colinele Tutovei. Pârâul cu acelaşi nume are o lungime de circa 28 km, curge de la nord la sud, vărsându-se în râul Bârlad la aproximativ 3 km vest de staţia de cale ferată Banca.

Hidronimul a avut o importantă funcţie de identificare şi de localizare în tot cursul istoriei medii. Satele şi alte puncte geografice din regiune primeau, pentru o mai precisă adresă, determinarea *pe Horăiata, de Horăiata, la obârşia Horăieţii, la gura Horăieţii, deasupra Horăieţii.*

Oamenii consemnaţi în documente ca martori, hotarnici etc. erau adesea legitimaţi cu adaosul la nume *ot Horăiata, de Horăiata,* deşi ei aparţineau unor sate cu nume diferite. Şi astăzi, în vorbirea localnicilor, termenul este folosit ca nume generic pentru a desemna jumătatea de sud a regiunii: *avem pământ pe Horăiata.*

Însemnătatea toponimicului poate fi privită şi sub raportul transformărilor suferite de-a lungul vremii, apărând cercetătorului de istorie a limbii ca o sursă de documentare cu atât mai valoroasă, cu cât ea se referă la perioade lipsite de izvoare de informaţii. Şi încă trebuie să adăugăm imediat forma netransparentă a toponimicului, care face ca „interesul ştiinţific să crească enorm"[1].

2. Etimologia termenului nu a suscitat un interes mai susţinut din partea specialiştilor. Corespondenţa fonetică numai întâmplătoare între *Horăiata* şi apelativul *horoi* (= ciocănitoare), presupus a fi etimonul, a scos toponimul din sfera acelora cu semnificaţii neinteligibile, care nu spun nimic vorbitorilor de limba română, şi *ipso facto* mai interesante pentru toponomast.

Ştefan Paşca derivă toponimicul de la apelativul *horoi* + sufixul adjectival *-at.* Astfel explicat, el ar avea înţelesul de „loc bogat în horoi"[2]. Iorgu Iordan îşi însuşeşte etimologia propusă de Paşca: „*Horoiata* (Bd.) < *horoi* 'ciocănitoare'"[3].

3. Cunoaşterea formelor iniţiale ale toponimicului în cauză şi a evoluţiei lui fonetice ne face să ne separăm de opiniile exprimate de cercetătorii numiţi, care, probabil, n-au avut informaţie istorică, din motive diferite, cu privire la atestarea termenului în cele mai vechi documente. Este unanim recunoscută importanţa pe care o are cunoaşterea formelor celor mai vechi în stabilirea unei etimologii corecte. N. Drăganu subliniase acest adevăr încă din 1933: „Forma cea mai veche adeseaori este o cheie sigură pentru explicarea etimologică a numelui şi ne fereşte de greşeli"[4]. Iar Florica Dimitrescu face din cercetarea diacronică a toponimiei „un principiu de bună metodă", care „cere să se urmărească istoria cuvântului, pornindu-se de la primele lui atestări"[5].

[1] Iorgu Iordan, *Toponimia românească,* Bucureşti, 1963, p. 9.

[2] Ştefan Paşca, *Nume de persoane şi nume de animale din Ţara Oltului,* Bucureşti, 1936, p. 255.

[3] Iorgu Iordan, *op. cit.,* p. 465.

[4] N. Drăganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei şi onomasticii,* Bucureşti, 1933, p. 38–41.

[5] Florica Dimitrescu, *Precizări etimologice,* în SCL, XIII, 1962, nr. 2, p. 282.

4. Iată cum se înfăţişează toponimicul *Horăiata* în cele mai vechi hrisoave domneşti.

Prima atestare documentară datează din 1441 – IV – 16, când Ilie şi Ştefan voevozi întăresc „şi poiana de la Hovrăleata"[6]. În 1480 – IV – 17, toponimicul apare într-o formă puţin modificată, constând din elidarea lui *-l-*: Ştefan cel Mare dă întărire pe satele Orgoieşti şi Neagomireşti на обрѣшие ховрѣата (= la obârşia *Hovrăiata*)[7]. În 1499 – XI – 20 numele topic reapare sub aspectul iniţial din 1441: Ştefan cel Mare face schimb de sate; „al patrulea sat li l-am dat pe Hovrăleati", în original ховрѣлѣти[8].

5. Rezultă din documentele prezentate că forma primară a hidronimului este *Hovrăleata.* Afirmaţia se susţine atât din punct de vedere istoric, fiind prima atestare, cât şi sub raport formal, având pe *-l-* neelidat, fapt ce caracterizează arhaismul structurii.

6. Este în afară de orice îndoială că termenul *Hovrăleata* nu poate fi derivat din apelativul *horoi.* O atare etimologie răspunde unui principiu metodologic, acela de a explica originea cuvintelor luând în considerare în primul rând capacitatea creatoare a limbii române, dar e contrazisă sub raport diacronic, deoarece se pleacă de la o formă evoluată, folosită în epoca actuală, *Horoiata*, şi nu de la aceea demonstrată ca originară, *Hovrăleata.*

Se poate pune întrebarea dacă însuşi termenul *Hovrăleata* nu este cumva o traducere în limba slavă a cuvântului comun *horoi*, autohton după G. Reichenkron[9]. Ipoteza traducerii în limba slavă a unui toponim românesc s-a emis cu privire la hidronimul *Bistriţa*, considerat o traducere a românescului *repede.* Ideea se bazează pe echivalenţa semantică a termenului românesc cu cel slav şi încă pe faptul că apa la izvoare se numeşte *Repedea.* Dar, în cazul lui *Hovrăleata,* situaţia se prezintă diferit: caracterul autohton al apelativului *horoi* este contestat[10], iar dicţionarele slave consultate de noi nu inserează un cuvânt cu structură fonetică asemănătoare sau apropiată de termenul *Hovrăleata*, cu înţelesul de „horoi" sau „ciocănitoare".

Dovedită *Hovrăleata* ca formă primară a hidronimului *Horăiata*, etimologia scoasă din *horoi* nu poate fi acceptată datorită incompatibilităţii

[6] DRH, A, Moldova, vol. I, doc. 213, p. 299.

[7] Ion Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, vol. I, Bucureşti, 1913, doc. 131, p. 240, doc. şi în DRH, A, Moldova, vol. II, doc. 230, cu rectificarea lunii din datare, precum şi în DIR, A, Moldova, veac. XV, vol. II, doc. 26.

[8] DRH, A, Moldova, vol. III, doc. 247.

[9] Vezi A. Vraciu, *Elementul autohton din limba română,* în LR, XIX, 1970, nr. 2, p. 110.

[10] C. Poghirc, *O nouă teorie asupra substratului limbii române*, în LR, XVI, 1967, nr. 5, p. 420.

fonetice dintre acesta şi forma originară *Hovrăleata*, căci sunt prea mari şi inexplicabile deosebirile pentru a putea deriva pe *Hovrăleata* din *horoi*.

Nici sub raport semantic etimologia propusă nu are credibilitate. Întâi, pentru că în regiune ciocănitorile sunt păsări rare, în contradicţie cu semnificaţia scoasă din *horoi* + *-at* (= bogat în horoi). În al doilea rând, cuvântul *horoi* nu este cunoscut de oamenii locului, ceea ce nu s-ar explica dacă regiunea ar fi fost măcar cândva bogată în astfel de păsărele.

7. Dacă judecata noastră până aici este dreaptă, ea ne conduce la concluzia că etimologia hidronimului trebuie căutată în afara celei propuse. Noi socotim că originea termenului se găseşte în limba ucraineană. Răspândirea geografică a toponimului restrânsă la numai încă două nume, ambele în Moldova (*M-rea Horoiatu*, în fostul raion Piatra Neamţ, şi numele topic *Horoieta*, în zona Tecuciului[11]) ne îndreaptă spre această ipoteză. Potrivit acestei opinii, la baza hidronimului *Horăiata* ar sta cuvântul ucrainean ховрах „ţiştar"[12]. Cuvântul respectiv este pe deplin motivat din punct de vedere semantic: Valea Horăieţii este împânzită de găuri în care se ascund ţiştarii. Orice localnic îşi aminteşte cum, în copilărie, păscând vitele în preajma pârâului, căra apă să umple găurile pentru a obliga ţiştarii să iasă la suprafaţă.

Sub raport fonetic, dificultatea stă în motivarea înlocuirii cu *-l* a consoanei finale din cuvântul considerat etimon. Această substituire nu poate fi explicată prin transformări fonetice obişnuite, pentru că termenul ucrainean *hovrah*, ca şi alte cuvinte de origine slavă intrate în limba română, trebuia să dea *hovraf* sau *hovrav*, precum *prach* > *praf*; *vrahu* > *vraf*, *vrav*; *vatahu* > *vataf*, *vătav* etc. De aceea suntem nevoiţi să recurgem la explicaţii ipotetice: fie să admitem o transformare accidentală a lui *h* în *l*, fie să invocăm efectul analogiei. În cazul în care înlocuirea consoanei în discuţie s-a produs pe terenul limbii ucrainene într-o variantă dialectală absentă în dicţionarele generale ale limbii ucrainene, analogia ar fi venit din partea limbii ruse, care are consoana *l* ca sufix adjectival[13]. În cazul în care transformarea *h* > *l* s-a produs pe tărâmul limbii române, analogia s-ar fi făcut cu numele de animale a căror terminaţie este *-al*, ca o manifestare a tendinţei de simetrie, proprie tuturor compartimentelor limbii, ca, de exemplu: *cal, batal, cartal* „şoim", *şacal* etc. Limba cunoaşte modele care reclamă regularizarea unei relaţii sau înlăturarea unei inconsecvenţe a sistemului[14].

La forma de plural, *hovrali*, s-a alipit sufixul adjectival *-at*, sufix de origine latină. Mutarea accentului pe sufix a determinat trecerea lui *-a* la *-ă*, iar diftongul

[11] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 236, respectiv p. 465.

[12] *Ukrainsko-russkij slovari*, Kiev, 1969.

[13] V. V. Vinogradov, *Ruskij jazyk. Gramaticeskoe ucenie o slove*, ed. 2, Moscova, 1972, p. 157, apud Emil Vrabie, *Etimologii*, în LR, XLII, 1993, nr. 9, p. 438.

[14] Theodor Hristea, *Etimologia multiplă internă*, în LR, XX, 1971, nr. 5, p. 484.

-ia- a devenit *-ea-*, diftongi uşor interschimbabili prin marea lor asemănare sonoră, precum şi datorită faptului de a fi notaţi cu aceeaşi slovă în limba slavă, ѣ ori ѧ[15]. *-a* de la sfârşitul cuvântului este sufixul pentru feminin, prin care se realizează acordul în gen al toponimului cu obiectul desemnat. *Hovrăleata*, potrivit etimologiei propuse, ar însemna „(valea) bogată în ţiştari", „cu mulţi ţiştari".

Transformarea în toponime a unor apelative plecându-se de la forma de plural nu e un caz izolat: *Caiata* < *cai*, pluralul lui *cal*; *Corneata* < *corni*, pluralul lui *corn* (copac); *Cornoiata* < *cornuri*, pluralul lui *corn* (al bovinelor)[16].

Alipirea unui sufix latinesc la o temă slavă este rară, dar posibilă[17], condiţionată de pătrunderea prealabilă şi statornicirea elementului slav în limba română şi, totodată, interesantă prin concluziile ce le degajă: „Namengeber"-ul este o populaţie românească (cu certitudine, dacă s-ar putea confirma existenţa într-un dialect ori subdialect al limbii române a cuvântului *hovrah* ori *hovral*) sau mai degrabă o populaţie bilingvă româno-slavă.

8. În perioada cuprinsă între sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVII-lea, se produc unele modificări în structura toponimicului *Hovrăleata*, care vor duce la naşterea formei *Horăiata*, cea mai veche, mai stabilă şi mai frecventă dintre toate celelalte variante ce vor apărea în secolele următoare.

8.1. Prima breşă şi cea mai importantă în forma *Hovrăleata* a constituit-o căderea consoanei *-l-*. Ea a fost determinată de influenţa iotului din silaba finală, funcţia acestuia fiind îndeplinită de una din valorile fonetice ale slovei ѣ: *ea*, *ia*, *e*[18]. Elidarea consoanei *l* a fost etapa finală a unui proces de evoluţie început cu palatalizarea, ca efect al analogiei cu vocabule latineşti ca: *filium* > *fil'u* > *fiu*, *leporem* > *l'epure* > *iepure*, analogie extinsă şi asupra altor cuvinte de origine slavă, de exemplu: *poljana* > *poiana* etc. Grafia cu *l'* elidat este inserată în documentul din 1480, deci la 39 de ani după prima atestare a formei primare a toponimului, fără altă modificare, dat fiind că deosebirea grafică, ѣ-ѧ, nu antrena şi una fonetică, ambele având aceleaşi valori fonetice, *ea, ia*. Aspectul grafic cu *l* elidat nu a înlăturat definitiv forma genuină a toponimului, el fiind doar o tentativă a direcţiei de evoluţie, căci în 1491 şi apoi în 1499 hidronimul apare cu forma primară, *Hovrăleata,* care va mai fi inserată şi în secolul al XVI-lea în două documente. Primul, un hrisov al lui Petru Rareş din 1528, în care se consemnează: *satele Orgoieşti şi Neagomireşti la obârşia*

[15] Al. Rosetti, *Limba română în secolele al XIII-lea – al XVI-lea,* Bucureşti, 1956, p. 20.
[16] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 463–464.
[17] *Ibidem*, p. 109.
[18] Al. Rosetti, *loc. cit.*

Hovârleatei şi *Vlădeşti tot pe Hovârleata*[19]. Al doilea, emis de cancelaria aceluiaşi domnitor în 1533: *un sat la Hovârleata, anume Bogdăneşti cu moară pe Hovârleata*[20].

8.2. În ultimele două documente citate se menţine grafia cu *l*, dar se inserează două modificări în structura numelui topic. Prima constă în metateza lui *r*, fenomen grafic înnoitor, prin care se părăseşte modul de notare a lui *r* + ъ(ь) din cuvintele: *brьbatu* (= bărbat),*obrьşia* (= obârşia) etc., adoptându-se scrierea *ă*, *â* + *r*, conform cu rostirea românească[21]. A doua, trecerea lui *ă* la *â*, ca urmare a închiderii vocalei *ă*, ca în *vâlcea*, tâlhar etc., precum şi datorită interpretării slovei ь ca *â* (prin slova ь se nota atât sunetul *ă*, cât şi *â*)[22]. Trecerea lui *ă* la *â* e un proces ce durează în tot secolul al XVI-lea, atestat de grafia fluctuantă a textelor din acest secol[23]. Neavând posibilitatea consultării în original a documentelor, nu ştim dacă ultimele două modificări ale toponimului aparţin textului slavon sau sunt rezultatul interpretării acestuia de editori, aşa că ele trebuie privite sub această rezervă.

8.3. O nouă tulburare în structura toponimului se produce într-un document din 1546, când hidronimul este consemnat sub forma *Vovărăiata*: *pe o împărţeală de la Vovărăiata*[24]. *V* iniţial poate fi explicat ca un caz de hipercorectitudine, scribul, fiind conştient de caracterul regional al transformării lui *v* în *h*, va scrie *v* şi acolo unde *h* era etimologic, originar şi deci corect. Gh. Ivănescu notează că rostirea *h* pentru *v* este o particularitate a graiului moldovenesc care apare în unele cuvinte ce au pe *v* la iniţială urmat de o vocală[25], ca în *vultan* > *hultan*, *vulpe* > *hulpe; Hulpeşti, Hulpeni*, ultimele două – oiconime în regiune, consemnate în 1677[26]. Acest specific al pronunţiei moldoveneşti apare şi în interiorul cuvântului la început de silabă, ca în *bolovan* > *bolohan*, numele topic *Bilavoi* > *Bilahoi* etc.

Al doilea *ă* poate fi rezultatul unei contaminări între *Hovrăiata* (1480) şi *Hovârleata* (1528): *Hovăr* din al doilea termen plus *-ăiata* din primul.

9. *Hohărăiata* este o nouă formă a toponimului, apărută într-un document din 1617. Radu Mihnea întăreşte „şi a patra parte din poiana din deal denspre *Hohărăiata*"[27]. Noua grafie demonstrează graniţa labilă dintre cele două sunete

[19] DIR, A. Moldova, veacul al XVI-lea, vol. I, doc. 261.
[20] *Ibidem*, doc. 328.
[21] Al. Rosetti, *op. cit.*
[22] Al. Rosetti, *op. cit.*
[23] Al. Rosetti, *Despre românescul ă*, în SCL, XVIII, 1967, nr. 2, p. 119–120.
[24] DIR, A, Moldova, veacul al XVI-lea, vol. I, doc. 448.
[25] Gh. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iaşi, 1980, p. 404.
[26] Ion Antonovici, *Documente bârlădene*, Bârlad, 1915, vol. III, p. 131.
[27] DIR, A, Moldova, veacul al XVII-lea, vol. IV, doc. 144.

concurente, *v* şi *h*, în epocă, precum şi o reacţie a grămăticului la modul cum fusese scris hidronimul în documentul din 1546, notând cu *h* nu numai pe *v* iniţial, ceea ce era corect din punctul de vedere al formei primare, ci şi pe al doilea *v*, ceea ce era o abatere de la textul original. Acest stadiu al evoluţiei hidronimului e posibil să fi fost notat înainte de 1617 într-un document ce nu s-a păstrat sau nu ne este cunoscut nouă, dat fiind că forma *Horăiata* este atestată pentru prima dată, după cunoştinţa noastră, în 1606[28]. Dincolo de atestări, noi considerăm că *Hohărăiata* este preludiul, baza din care s-a născut forma obişnuită, cvasigeneralizată, *Horăiata*, ce domină în documentele secolelor următoare şi în vorbirea localnicilor. Transformarea este rezultatul haplologiei, concretizat în sincoparea silabei *hă*, ce repetă oarecum prima silabă, fenomen regăsit în onomastică: toponimul *Hurez*, antroponimul *Hurezanu*, din apelativul *huhurez*.

10. Începând cu secolul al XVII-lea numele topic *Horăiata* explodează într-o multitudine de variante. Renunţăm la clasificarea lor după criterii lingvistice sau extralingvistice, mulţumindu-ne cu o enumerare a lor în două grupe după cazul gramatical:

– pentru cazul nominativ-acuzativ: *Horaita, Horăiata, Horaeta, Horeata, Horeiata, Horiata, Horâiata, Horâieta, Horâieata, Horâiiata, Horoeta, Horoiata, Horoiatu, Horueta, Horuiata;*

– pentru cazul genitiv-dativ: *Horaetăi, Horaeţăi, Horaeţâi, Horaetei, Horaeţii, Horăetăi, Horoetei, Horăetii, Horăeţăi, Horăeţei, Horăeţii, Horăiţii, Horăiatăi, Horăiatei, Horăiatii, Horăiaţăi, Horăiaţei, Horăiaţii, Horietei, Horieţei, Horieţii, Horoetii, Horoeţii, Horoiatei, Horoiatii, Huruiatei.*

La acestea adăugăm forma *Horâţeului* dintr-un zapis din 1676, care este un diminutiv, inexplicabil din punctul de vedere al realităţii geografice. Dacă nu are la bază un sentiment de tandreţe, de nostalgie al persoanei care se desparte de un loc drag, acest diminutiv dezvăluie puţinătatea apei şi poate fi un alt nume al afluentului de pe dreapta al pârâului *Horăiata*, numit *Hârcioaia*.

Mai notăm şi două forme aberante: *Horăceata* şi *Horialta*.

Toate variantele sunt modificări fonetice realizate prin asimilare, sincopare şi haplologie. Toate au în ultimă instanţă baza în forma pivot *Horăiata*, născută din forma originară *Hovrăleata*, trecută prin stadiile *Hovrăiata*, *Hovârleata*, *Vovărăiata*, *Hăhărăiata*.

11. În loc de concluzii

Am încercat să aducem în vizorul cercetării un nume topic rămas în afara investigaţiei toponomastice.

[28] DIR, A, Moldova, veacul al XVII-lea, vol. II, doc. 19.

11.1. Noi am întărit, prin acest articol, importanța ce se cuvine dată criteriului cronologic și documentelor istorice în stabilirea unei etimologii cât mai aproape de adevăr.

11.2. Nu avem pretenția de a fi rezolvat definitiv și irevocabil etimologia termenului *Horăiata* și nici nu ne-am propus un asemenea scop. Mai mult, noi recunoaștem fragilitatea contribuției factorului formal în elucidarea originii toponimului.

11.3. Hidronimul se prezintă cu interesante valențe pentru istoria limbii române. El depune mărturie despre perioada de instabilitate a consoanei *l* urmate de iot, cât și despre substituirea reciprocă a consoanelor *h, v*.

Numeroasele transformări suferite de toponim pot servi ca punct de referință pentru fenomene asemănătoare de-a lungul ultimelor cinci veacuri.

Toate vocalele au fost antrenate în polimorfismul numelui topic. Cea mai rezistentă la schimbări este vocala *o,* constatare explicată prin poziția forte a silabei de la începutul cuvântului. Se știe că silaba inițială a cuvântului conține cea mai însemnată cantitate de informație și, în consecință, ea concentrează maximum de energie în rostirea cuvântului. Pronunțarea mai puternică îi conferă vocalei în cauză un grad mai mare de perceptibilitate, ceea ce o face mai puțin supusă alterării timbrului ei specific. La polul opus stă vocala *ă*, cea mai expusă schimbărilor: nu există o vocală care să nu fi atentat, direct sau mijlocit, la sonoritatea ei specifică. Explicația se găsește în locul central pe care vocala îl ocupă în sistemul vocalic al limbii române, iar, în cazul de față, și în poziția dezavantajoasă pe care o are în cuvânt, intercalată între două silabe forte (prima, ca început de cuvânt, și a doua, ca silabă accentuată), fapt ce îi mărește gradul de instabilitate. Totuși, ca un paradox, vocala *ă* este marca prototipului, aceea care a păstrat identitatea toponimului în cursul vremii.

Comuna Bogdănești, jud. Vaslui

LILIANA IONESCU RUXĂNDOIU, **Conversaţia. Structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite,** Bucureşti, Editura All, 1995, 99 p.

Între această carte şi cartea din 1991 a Lilianei Ionescu Ruxăndoiu (*Naraţiune şi dialog în proza românească*, Bucureşti, Editura Academiei, 184 p.) există elemente de continuitate, dar şi deosebiri.

Continuitatea apare evidentă în privinţa preocupării autoarei pentru pragmatica lingvistică şi în metoda de lucru: prezentarea unor concepte fundamentale din domeniu, mai puţin familiare cititorilor, şi aplicarea / ilustrarea lor pe texte. Asimilând bibliografia recentă, autoarea se înscrie în seria lingviştilor români interesaţi de ralierea lingvisticii româneşti la dezvoltările actuale în domeniu, americane şi europene. De aceea, cele două volume trebuie citite unul în continuarea celuilalt, ca „studii preliminare, constituind fragmente dintr-o posibilă cercetare cuprinzătoare de pragmatică a românei vorbite", ca fragmente ale unei „gramatici a limbii vorbite" (1995, p. 93).

Deosebirile dintre cele două lucrări apar în mai multe puncte: a) în cartea din 1991 accentul cade asupra interpretărilor personale, locul acordat prezentării conceptelor fiind marginal (*Introducere,* p. 9–37), în timp ce cartea din 1995 apare ca o sinteză personală a autoarei, care îşi propune să dea imaginea de ansamblu asupra domeniului pragmaticii (fără a reveni însă la conceptele prezentate în 1991, ci făcând trimitere la ele), a problematicii deosebit de complexe cu care se confruntă acest domeniu de graniţă al cercetării lingvistice; b) în concordanţă cu această diferenţă de perspectivă, apare criteriul de ordonare a materialului: în 1991 acesta era reprezentat de relevanţa unor aspecte pragmatice în constituirea textului (narativ sau dramatic), în timp ce în 1995 criteriul a fost ordonarea logică a conceptelor pragmatice văzute în evoluţia lor; c) materialul de limbă investigat sau folosit ca ilustrare a fost, în primul caz, limba literară, în al doilea, limba vorbită atestată în culegerile dialectale; d) bibliografia, mult mai bogată în cartea din 1995, ilustrează parcursul autoarei dinspre „clasicii pragmatici" spre autori mult citaţi în ultimul deceniu, dinspre orientarea aproape exclusiv americană spre pragmatica europeană (în special şcoala britanică, firească, datorită afinităţilor ei cu orientările americane, dar şi spre cercetările continentale).

Unitare prin asemănări, complementare prin deosebiri, cele două cărţi sunt importante în contextul lingvisticii româneşti, unde cercetările de pragmatică sunt puţin privilegiate în raport cu alte domenii de cercetare, iar contribuţiile autorilor sunt răspândite în periodice apărute la Bucureşti, Cluj, Iaşi. Materialul cuprins în aceste cărţi a făcut obiectul unor cursuri ţinute de autoare la Facultatea de Litere din Bucureşti. Numărul din ce în ce mai mare de studenţi interesaţi de abordarea pragmatică nu poate fi decât îmbucurător dacă se are în vedere faptul că există încă multe aspecte de limbă română neabordate din perspectiva relaţiei emiţătorului cu mesajul şi contextul de comunicare, iar meritul sensibilizării studenţilor faţă de acest tip de investigaţie îi revine, desigur, şi Lilianei Ionescu Ruxăndoiu.

Cartea *Conversaţia. Structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite* cuprinde o *Notă introductivă,* două părţi: *A. Preliminarii, B. Conversaţia – formă tipică de acţiune şi interacţiune comunicativă, Observaţii finale* şi o *Bibliografie.*

În *Notă introductivă* autoarea îşi defineşte concis obiectul investigaţiei: „urmărirea factorilor care condiţionează selecţia lingvistică" (p. 3) şi îşi motivează interesul special pentru conversaţie, care este o „formă esenţială de activitate de cooperare,

cu funcție socială coezivă" (*ibid*). Autoarea insistă asupra modului de întocmire a corpusului folosit – „texte culese prin metoda anchetei dialectale" (p. 4) – și nu întâmplător, deoarece, de cele mai multe ori, cercetătorii în domeniu se folosesc de eșantioane de limbă înregistrate în circumstanțe reale de comunicare, iar teoreticienii pledează în favoarea acestora; și Lilianei Ionescu Ruxăndoiu raportarea la texte „scrise" îi apare ca un compromis, o concesie pe care o face metodei, deoarece în lingvistica românească un corpus de limbă vorbită nu există (p. 4). Mă folosesc de acest prilej pentru a comenta aici problema respectivă: cred că distincția între competență și performanță trebuie extinsă și în pragmatică (ideea am întâlnit-o, altfel formulată, și în studii recente apărute în „Pragmatics. Quaterly Publication of the International Pragmatics Association" și într-un studiu teoretic și pragmatic publicat de Edda Weigand în 1995): cercetarea relației vorbitor-text-context pornește de la înregistrarea unor fragmente reale de conversație, dar ea trebuie să se ridice la nivelul teoriei lingvistice, pentru a distinge între variante programatice și invariante pragmatice, acestea din urmă conducând la generalizări asupra datelor empirice și la formularea unor concluzii privind nu constrângerile pragmatice ale performanței, ci universaliile competenței pragmatice, precum și specificul limbilor particulare sub aspectul contextualizării formelor lingvistice și al gramaticalizării unor date de natură extralingvistică. Din această perspectivă, recurgerea la texte dialectale îmi apare ca o primă etapă de reducere a variantelor la invariante și nu ca un compromis constrâns de lipsa unor corpusuri de conversații autentice. De altfel, în *Observații finale* autoarea însăși caracterizează în mod analog acest tip de abordare care „pune în evidență caracterul de universalii al unor forme de organizare a conversației, precum și al unor proceduri și strategii comunicative, macro- și micro-structurale, validând în aspectele lor esențiale modelele pragmatice prezentate. [...] Limbile sau varietățile comunitare ale acestora se deosebesc prin ponderea actualizării diverselor tipuri de structuri și strategii comunicative și, firește, prin formele concrete pe care le ia această utilizare" (p. 93).

Secțiunea de *Preliminarii* pune în discuție câteva probleme fundamentale: *Comunicare orală – comunicare scrisă; Normă și abatere de la normă în vorbirea regională; Ce este pragmatica ?; Analiza discursului, analiza conversației, lingvistica textului.* În *Comunicare scrisă – comunicare orală* se pornește de la schema comunicării elaborată de Jakobson, pentru a o reinterpreta apoi din perspectiva relației participanților la schimbul verbal cu contextul de comunicare; interesantă este inventarierea unor forme lingvistice particulare care reflectă relația participanților la actul comunicării orale (întrebări ecou, dialog, elipse, coordonare), precum și integrarea în descriere a elementelor nonverbale și paraverbale. În capitolul *Normă și abatere de la normă în vorbirea regională* remarc în special abilitatea cu care autoarea raliază concepte tradiționale (ca normă dialectală / normă a limbii literare, normă / abatere de la normă) la teorii moderne dezvoltate în spațiul cercetărilor de pragmatică (reguli / reguli constitutive, competență lingvistică / competență pragmatică, cunoștințe culturale tacite). Este originală analiza din perspectiva acestor concepte integrate a anchetei dialectale; dacă interpretarea mea este corectă, autoarea situează ancheta dialectală la intersecția dintre „regulile textului oral" și „regulile textului scris"; de altfel, autoarea punctează de mai multe ori pe parcursul cărții elementele comunicative specifice anchetei dialectale (poate un articol cu acest subiect ar fi interesant). Un capitol care să răspundă la întrebarea *Ce este pragmatica ?* este deosebit de greu de realizat în contextul numeroaselor curente pragmatice actuale, al unor terminologii variate, al faptelor multiple pe care pragmatica „le strânge sub același acoperiș"; autoarea optează pentru o definiție foarte generală („studiu al ansamblului complex de fenomene psihologice și sociale implicate în sistemele de semne", p. 19), fixează raporturile pragmaticii cu sintaxa și semantica, prezintă multitudinea aspectelor implicate indirect prin conceptele selectate pentru definire (enunț / enunțare, acțiune / interacțiune, intenție comunicativă / reușită, emitere / receptare, context, situație de comunicare, strategie comunicativă, organizare pragmatică), recurgând la punctele de vedere, mai noi sau mai vechi, ale unor lingviști cu autoritate (Austin, Benveniste, Edmondson, Leech, Levinson, Morris, Recanati, Verschueren – autori ai unor sinteze teoretice sau

ai unor puncte de vedere originale impuse în timp). Capitolul *Analiza discursului – analiza conversației – lingvistica textului* își propune să facă distincțiile necesare între cei trei termeni și, implicit, între cele trei domenii de cercetare cu metodele lor specifice de lucru.

Partea a II-a, *Conversația – formă tipică de acțiune și interacțiune comunicativă*, a fost realizată ca o selecție a autoarei între multiplele probleme și aspecte pe care le ridică analiza conversației. Liliana Ionescu Ruxăndoiu a optat pentru două teme cu maxim caracter de generalitate – definirea conversației la nivel macrostructural și microstructural (*O definiție a conversației*), paralel cu prezentarea a două modele descriptive (*1. Modelul etnometodologic; 2. Modelul integrativ*) – și pentru două teme particulare, fundamentale în domeniul pragmaticii – *Forme de deixis* și *Strategii ale politeții pozitive* –. După lectura cărții, cred că opțiunea a avut în vedere criterii cum sunt: conturarea unei imagini generale asupra domeniului / ilustrarea tipului de abordare cu probleme specifice; prezentarea multitudinii interpretărilor posibile, deci relativizarea perspectivelor de interpretare / surprinderea filiației ideilor; prezentarea punctelor de vedere devenite clasice / prezentarea unor tendințe actuale de cercetare în domeniul pragmaticii. Conversația este definită sintetic ca „prototipul utilizării limbii", prin opoziție cu genul proxim (discuția – conversație în cadru instituționalizat) și apoi este caracterizată prin enumerarea trăsăturilor distinctive: este creată continuu prin interacțiune, este inerent contextuală, este structurată (p. 29–32). Prezentarea modelului etnometodologic (propus de Sacks, Schegloff, Jefferson) se remarcă prin puterea de sinteză a autoarei (pe fondul relevării complexității aspectelor implicate în model – nivelurile organizării conversației, regulile de alocare a rolului emițătorului, tăcerea, perechile de adiacență, organizarea preferențială, structura secvențială a conversației –), prin claritatea expunerii dublate de exemplificări bogate, prin abilitatea constituirii unei terminologii a domeniului în limba română. În paginile dedicate prezentării modelului integrativ (propus de Edmondson) remarc maniera în care se face expunerea: autoarea se concentrează asupra raportului dintre modelul anterior și cel al lui Edmondson, relevă punctele diferențiatoare și asemănările, schițează procesul de generare a ideilor teoretice. Sinteza celor două modele (p. 33–48, 49–65) este utilă sub aspect informativ (mai ales în condițiile în care accesul la materiale apărute în străinătate este dificil), dar și formativ, oferind studenților (vizați în primul rând ca destinatari, v. coperta IV) un posibil model de selecție și concizie. Aceeași „strategie" a prezentării, exemplificării și explicării unor concepte fundamentale este adoptată și în subcapitolele dedicate deicticelor (p. 65–83) – unde se prezintă evoluția și rafinarea conceptului de deictice la lingviști cum ar fi Bar-Hillel, Benveniste, Fillmore, Levinson) – și strategiilor politeții (p. 84). Prin selecția făcută, autoarea reușește să contureze diversitatea problemelor abordate de pragmaticieni, varietatea unghiurilor de abordare, iar prin modul de prezentare se sugerează complementaritatea lor.

Adresându-se mai multor categorii de cititori, cartea are mai multe niveluri de lectură: pentru studenții de la facultățile filologice, de la comunicare și relații cu publicul, de la jurnalistică, lucrarea prezintă sintetic și accesibil concepte fundamentale de pragmatică; specialiștilor în lingvistică le este oricând utilă o sinteză bine făcută, cu referințe bibliografice recente, mai ales atunci când ea este însoțită de reflecții personale care schițează o concepție lingvistică; celor din mass-media, al căror obiect de activitate este tocmai comunicarea, aspectele teoretice, corect interpretate și aplicate, le pot fi utile în elaborarea unor texte (scrise sau orale) mai eficiente, cu un impact mai mare asupra destinatarilor.

În ceea ce mă privește, am citit cartea ca o demonstrație a ideii că variația sensului în funcție de utilizator, în ciuda multitudinii și a eterogenității aspectelor implicate, are caracter sistematic, iar modelele succesive de interpretare, convergente sau divergente, sunt încercări ale lingviștilor de adecvare descriptivă și explicativă a teoriei la realitățile limbii.

ANDRA ȘERBĂNESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

GH. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, **Morfologia limbii române.** Ediție revăzută și adăugită, București, Editura Vox, 1996, 366 p.

Morfologia limbii române este nu numai o reeditare, revăzută și adăugită, a lucrării apărute în 1974 la Editura Științifică, ci și o apropiere în timp de *Sintaxa limbii române,* apărută în 1994, la aceeași editură. Astfel, cei dornici să studieze gramatica au acum la îndemână încă o cercetare unitară pe această temă.

Cartea se adresează „profesorilor de limba română, studenților din facultățile de profil, elevilor mari, candidaților la examenele de admitere în facultăți și celor interesați de problemele limbii noastre" (p. 9).

Față de prima ediție, lucrarea cuprinde un capitol nou (*Tendințe în morfologia limbii române contemporane*), dar și alte modificări; unele țin seama de observațiile făcute de recenzenți, altele sunt rodul unor revizuiri personale. De exemplu, se suprimă categoria substantivelor apelative, articolul este considerat acum „o clasă lexico-gramaticală de sine stătătoare, o parte de vorbire distinctă, alături de celelalte nouă" (p. 32), diferit deci de prima ediție, unde articolul era catalogat ca „morfem al categoriei determinării în limba română sau mijloc de realizare a flexiunii (sintetice și analitice), el neconstituind o clasă lexico-gramaticală de sine stătătoare" (p. 51). Apare funcția sintactică de apoziție, sistemul gradelor de comparație are o redactare nouă ș.a.

Ceea ce particularizează nu numai lucrarea de față, ci și alte lucrări ale autorului, este amploarea analizei detaliilor de structură. În *Morfologia limbii române* se evidențiază situarea părților de vorbire în perspectivă istorică și definirea lor prin enunțarea caracteristicilor de bază din punct de vedere semantic, morfologic și logic. Nu lipsește nici informația de ordin funcțional: sintaxa și stilistica părților de vorbire.

Cartea se deschide cu o *Prefață* (p. 5–8), semnată de Gh. Bulgăr, urmată de un *Cuvânt înainte* (p. 9) al autorului. Ea are trei capitole: I. *Introducere* (p. 19–30), II. *Studiul părților de vorbire* (p. 31–354) și III. *Tendințe în morfologia limbii române contemporane* (p. 355–361). *Bibliografia* (p. 363–366) a fost redusă, față de precedenta ediție, la lucrările considerate fundamentale.

În *Introducere* se face un istoric al morfologiei în diferite gramatici (de la cea a lui Pāṇini, Democrit, Aristotel, Varro, până la Noam Chomsky). Autorul enumeră apoi caracteristicile morfologiei (p. 21), definește această parte a gramaticii, specificând și unitățile ei. Gh. Constantinescu-Dobridor precizează că „există zece unități morfologice delimitate tradițional ca părți de vorbire" (p. 22); credem că ar fi fost interesant să motiveze schimbarea poziției sale față de articol. Apoi sunt prezentate detaliat raporturile morfologiei cu alte compartimente (sintaxa, fonetica, lexicul, formarea cuvintelor, ortoepia, ortografia, semantica și logica).

Studiul părților de vorbire începe într-un mod diferit față de alte lucrări având acest obiect, cu articolul. Cauza o constituie „comportamentul lui deosebit față de celelalte părți de vorbire, caracterul lui de unealtă gramaticală, de instrument gramatical, de morfem" (p. 32). Autorul anunță acum modalitatea de tratare a părților de vorbire: istoric, caracteristici, definiție și studiul propriu-zis. Cu substantivul se introduc și criterii mai detaliate de analiză: clasificare, categorii morfologice, flexiune, funcții sintactice, valori de întrebuințare și locuțiuni. Ni s-ar părea mai firesc ca locuțiunile să fie discutate înaintea valorilor de întrebuințare, iar în cadrul acestora să fie comentată și expresivitatea lor.

Catalogarea valorilor de întrebuințare este utilă pentru toate părțile de vorbire.

Articolul (p. 31–45) este tratat după criteriile semnalate deja, reliefându-se diversele situații determinate de eterogenitatea și de multiplele roluri ale acestuia.

Clasificarea substantivelor se face după câteva criterii. Primul este cel etimologic. Nu înțelegem însă de ce pentru substantivele proprii *Avram, Gheorghe, Ion, Nicolae* etc. nu se precizează limba donatoare, în timp ce pentru celelalte aceasta este indicată: de exemplu, *luncă, muncă* (din vechea slavă), *gând, hotar* (din maghiară) (p. 48). Al doilea criteriu este cel psihologic-empiric, urmează cel al aspectului structurii morfematice, cel logic, și o împărțire după genuri și după tipul de declinare. La categoria genului este util că autorul aduce în

discuție și amănunte de istoria limbii în legătură cu genul neutru, dar nu sunt prezentate toate opiniile asupra originii acestuia: evoluția lui a avut loc „fie pe baza elementelor de latină populară orientală și târzie (majoritatea lingviștilor), fie pe baza elementelor de substrat (unii lingviști), în cadrul aceluiași context balcanic" (p. 55), nefiind nici măcar menționată influența slavă.

Alături de cele trei genuri tradiționale, autorul discută și existența arhigenului și a genului comun. Despre genul personal ni se spune că cercetări mai noi au evidențiat faptul că „acest sens «personal» e insuficient pentru a putea cere un regim special" (p. 58); credem că ar fi fost de interes bibliografic să se precizeze lucrările și cercetătorii care au această opinie, așa cum au fost numiți cercetătorii problemei genului personal.

Categoria cazului este discutată detaliat, din punct de vedere morfologic, sintactic și expresiv. Despre nominativ ni se spune că este cazul subiectului, al numelui predicativ, al atributului, al apoziției și al „așa-zisului element predicativ suplimentar" (p. 67); ar fi trebuit spus că nominativul este cazul apoziției neacordate și se simte nevoia unei explicații pentru „așa-zisul". Pe de altă parte, apar unele delimitări dificil de sesizat: dativul reprezintă „destinația acțiunii mijlocite", iar acuzativul reprezintă „ținta" asupra căreia se îndreaptă „nemijlocit" acțiunea verbului (p. 68).

Semnalăm ca folositoare pentru nivelul școlar discuția asupra comparației la substantiv (p. 74).

Tratarea adjectivului urmează principiile deja cunoscute. Ni se pare bine venită și necesară, tot pentru uz școlar, discutarea problemei determinării: „Categoria determinării nu este specifică adjectivului, ci elementului însoțit, adică substantivului. La adjectiv, ea este o problemă de topică (există prin așezarea adjectivului în fața substantivului nearticulat) și vizează numai articolul hotărât enclitic care, în loc să se așeze la substantiv, se adaugă adjectivului (...)" (p. 91). Pentru a lămuri o problemă de ortografie, autorul comentează formele adjectivale de feminin singular terminate în *-ie* în hiat așezate înaintea substantivelor care fac genitiv-dativul singular articulat în *-iei* și pe cele terminate la nominativ singular nearticulat în *-i* care fac în aceeași poziție genitiv-dativul singular articulat în *-ii* (p. 89). La gradele de comparație lipsește un inventar al modalităților expresive de realizare a superlativului absolut.

„Caracterul eterogen al numeralului a preocupat și pe alți cercetători", ni se spune la p. 101. De exemplu, „Elena Carabulea considera (în 1960) că tipul reprezentativ al acestei clase ar fi numeralul cardinal «propriu-zis» (absolut)". Sau, la p. 102: „O delimitare mai riguroasă, bazată pe criterii distributive, au făcut Sanda Golopenția-Eretescu (1964) și Viorica Florea (1965)". Indicarea anilor însă nu lămurește în ce lucrare și-au exprimat opinia cercetătoarele de mai sus.

Pronumele este un capitol întins, atât din cauze obiective (zece feluri de pronume), cât și din cauza tratării ample a fiecărui tip. Ne oprim asupra câtorva aspecte care ni s-au părut folositoare pentru evitarea unor greșeli. Astfel, autorul semnalează relația pronume personal–pronume reflexiv, discutând asemănările și deosebirile dintre ele pentru a ușura recunoașterea lor. Recomandă atenție sporită în folosirea adjectivelor pronominale de întărire (p. 150) și în scrierea cu un singur *-i* a formelor *ai voștri, ai noștri* (p. 150), precum și evitarea folosirii pronumelui *care* invariabil la cazul dativ și acuzativ (p. 167). De asemenea, autorul spune că nu trebuie confundate adjectivele pronominale nehotărâte *un* și *o* cu articolele nehotărâte sau cu numerale cardinale omonime. Tot în acest capitol, semnalăm și adjectivul posesiv etic; acesta este o construcție cu valoare stilistică, dar lipsită de funcție sintactică: „Și s-apucă Alexandru *meu* și povestește toată întâmplarea" sau „Și vrabia *noastră* a trebuit să aștepte până ce stejarul a ajuns de 900 de ani" (p. 158).

Un capitol vast este *Verbul* (peste 70 de pagini). După istoricul, caracteristicile și definiția verbului, urmează clasificarea după criteriile cunoscute. În jurul diatezei se poartă o discuție mai amplă, pornind de la gramatica tradițională, în care sunt menționate cele trei diateze (activă, pasivă și reflexivă) și ajungând la cercetările moderne, care au evidențiat „existența a opt valori diferite în interiorul așa-zisei diateze reflexive" (p. 209), comentate fiecare.

În cadrul modurilor, autorul atrage atenția că intonația suplimentară la imperativ are și un rol diferențiator, în sensul că pe baza ei se deosebește imperativul de indicativul omonim: *fúgi, táci, tréci* (indicativ); *fúgi ! tăci ! trĕci !* (imperativ) (p. 271). Credem că pentru forma negativă a acestui mod ar fi trebuit precizată regula de formare, pentru evitarea unor forme greșite ca *nu fă !*, în loc de *nu face !* În

privința modurilor nepersonale, Gh. Constantinescu-Dobridor discută și unele aspecte mai speciale: acordarea funcției predicative infinitivului (susținută de Matilda Caragiu-Marioțeanu, I. Diaconescu, Kr. Sandfeld și H. Olsen), ca și relația de ordin morfologic, semantic și sintactic a participiului cu verbul și cu adjectivul (p. 233–235). Timpurile sunt discutate și din perspectivă stilistică, cu exemplificări din literatură. Multe dintre valorile de întrebuințare privesc schimbările de persoană, de număr, de timp sau de mod. Autorul dă o serie de recomandări, discutând și cazuri particulare, care nu țin însă de morfologie. Unul dintre ele este verbul *a realiza*, care, „sub influența limbii franceze, datorită traducerilor", se folosește „cu sensurile sinonime de «a observa», «a pricepe», «a înțelege», «a-și da seama»", care îi dau „o tentă de barbarism" (p. 260); nu credem că fenomenul ține numai de limba franceză: același sens este și în limba engleză (*to realise* „a-și da seama"). În privința raporturilor dintre locuțiunile și expresiile verbale, autorul precizează că „granița dintre ele este de ordin topic: locuțiunile sunt grupuri de cuvinte cu poziție fixă (necomutabile), pe când expresiile sunt grupuri de cuvinte cu poziție liberă (comutabile)" (p. 262).

Tratarea adverbului respectă aceleași principii. Ca de obicei, apar indicații didactice: un adverb este de afirmație când răspunde la o întrebare (*Ai adus lucrările ? **Desigur***), dar e predicativ atunci când e urmat de o subordonată subiectivă (***Desigur*** [1]/ că voi veni[2]/) (p. 276).

Valorile de întrebuințare a interjecției sunt diversificate; alături de informații de ordin stilistic (schimbarea unei vocale într-un context poate sugera distanța, „ideea de apropiere sau de depărtare" – p. 314), apar și precizări de alt ordin: unele interjecții intră ca elemente constructive în structura unor locuțiuni verbale (p. 314), interjecțiile *zău* și *aș* sunt folosite ca mijloace de afirmare sau de negare (p. 316) ș.a.m.d.

În discutarea prepoziției și a conjuncției semnalăm aceeași grijă pedagogică: „Nu trebuie să confundăm prepozițiile *ca, cât, decât* (cu acuzativul), *aidoma, asemenea* (cu dativul) și *deasupra* (cu genitivul) cu adverbele de la care provin (fără modificări formale), prin conversiune" (p. 325); „Nu trebuie să confundăm conjuncția adversativă *or* (< fr.) cu conjuncția disjunctivă *ori* (< lat.)" (p. 343).

Ultimul capitol, *Tendințe în morfologia limbii române contemporane*, este foarte util prin sistematizarea acestora. Baza de informații o constituie cartea lui Al. Graur, *Tendințele actuale ale limbii române*, care este citată la p. 355, dar nu apare în *Bibliografie*! Observăm și că unele tendințe nu țin de morfologie, ci de lexic. Dăm numai un exemplu: „Tendința de folosire excesivă, în critica literară și în stilul publicistic, a unor adjective cu tentă nepoetică – *păgubos* și *specios* – și a adverbului de aceeași sorginte formativă și cu aceeași lipsă de valoare poetică – *neîndoios*" (p. 358).

Cartea se termină brusc, cititorul resimțind nevoia unui scurt capitol de concluzii, pe care nu-l înlocuiește total prezentarea tendințelor discutate.

Reeditarea *Morfologiei limbii române* este bine venită atât pentru că face corecturile și adaosurile necesare la prima ediție, cât și pentru că pune la îndemâna celor interesați un manual nu numai pentru uzul școlar.

VERA NĂSTASE

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

MARIA VULIȘICI ALEXANDRESCU, **Sintaxa limbii române,** Oradea, Editura Imprimeriei de Vest, 1995, 168 p.

1. Lucrarea Mariei Vulișici Alexandrescu se adresează studenților filologi, adunând la un loc unele dintre noile contribuții din lingvistica românească.

După cum arată în prefață însăși autoarea, cercetarea „nu își propune să fie o descriere a sintaxei limbii române contemporane în cadrul și metodologia unei anumite concepții" (p. 3).

Descrierea faptelor se face în schema gramaticii tradiționale, schemă rafinată prin introducerea unor teorii și concepții mai noi, cuprinse în studiile lui D. D. Drașoveanu, la a cărui școală s-a format autoarea, și în lucrări de sintaxă structurală (Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări,* Sorin Stati, *Teorie și metodă în sintaxă*) și de sintaxă transformațională (Emanuel Vasiliu și Sanda Golopenția Eretescu, *Sintaxa transformațională a limbii române,* Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*).

Lucrarea este structurată în două părți – una cu caracter teoretic evident, din care fac parte *Sintaxa. Probleme generale* și succintul *Dicționar de termeni lingvistici*, în care sunt înregistrați termenii pe care îi folosește și autoarea, cu accepțiunile rezultate din interpretările sale, – și o parte de descriere didactică cuprinzând *Părțile de propoziție și propozițiile corespunzătoare* și *Anexele.*

2. Discuția teoretică privește probleme ca obiectul sintaxei, raportul ei cu alte ramuri ale lingvisticii – morfologie, lexicologie, fonetică, stilistică, unitățile și relațiile sintactice și mijloacele de realizare a acestor relații, corespondența dintre părțile de propoziție și propozițiile subordonate, contragerea și reducerea.

Ceea ce reprezintă o noutate într-o astfel de lucrare cu un profil tradițional este faptul că printre unitățile sintactice este menționată și s i n t a g m a, definită ca „grupul de două cuvinte aflate într-o relație" (p. 17), propunându-se și o clasificare a sintagmelor. E n u n ț u l este „comunicarea de sine stătătoare" (p. 14), cu precizarea că „orice enunț individual actualizează un tipar abstract, general, este varianta unei invariante" (p. 14). În discutarea conceptului de enunț autoarea rămâne la studiul lui Alexandru Graur, *Pentru o sintaxă a propozițiilor principale* (1956) și la cele ale lui Sorin Stati, *Teorie și metodă în sintaxă* (1967) și *Elemente de analiză sintactică* (1972).

Un element nou îl reprezintă categoria sintactică – „u n i c i t a t e", prin care se definește subordonarea: „Unicitatea constă în imposibilitatea unei a doua funcții sintactice, construită identic cu prima, necoordonată cu aceasta" (p. 41). Această categorie se opune „p l u r a l i t ă ț i i", care este caracteristică pentru coordonare. Se spune că doar atributul adjectival face excepție de la unicitate (*O minunată pădure ruginie ni se înfățișa*).

Pentru a pune în evidență diferențele dintre elementul predicativ suplimentar și alte poziții sintactice autoarea invocă relația de dependență dublă (p. 42), menționând însă și opinia lui D. D. Drașoveanu că nu există dublă subordonare. Nu se face însă referire la numele predicativ, de asemenea dublu subordonat.

Discutând relațiile sintactice, Maria Vulișici Alexandrescu distinge categoria relațiilor „c o n d i ț i o n a t e", „care depind de realizarea altor relații" (p. 43), exemplificându-le cu numele predicativ și elementul predicativ suplimentar. Pentru a deosebi aceste două părți de propoziție autoarea se referă la structurile primare și structurile derivate relevate pentru limba română de Valeria Guțu Romalo în *Sintaxa limbii române.*

În capitolul *Alte relații sintactice ?* autoarea înregistrează r e l a ț i a d e e c h i v a l e n ț ă („în care oricare din cei doi termeni poate fi omis" (p. 44)), r e l a ț i a d e r e p e t a r e care „caracterizează dubla exprimare a unor funcții sintactice" (p. 44) și r e l a ț i a d e i n c i d e n ț ă «care se desfășoară între cele două planuri ale unui enunț complex: al „obiectului enunțării" și al „subiectului enunțării"» (p. 44–45).

Maria Vulișici Alexandrescu se distanțează de schemele sintactice tradiționale și prin distincția între complementul indirect în dativ sau dativ („cel care ocupă valența dativală" (p. 94)), cum îl numește autoarea, și complementul indirect prepozițional (cel care ocupă „valența prepozițională a regenților" (p. 100) și care constituie „determinarea obligatorie a regenților cu regim prepozițional (p. 100)). În același timp este scos în evidență fenomenul dublei exprimări în cazul complementului indirect dativ.

Tot în sensul îndepărtării de modelul tradițional se poate menționa și interpretarea personală că locuțiunile prepoziționale „articulate" *în fața, în spatele* sunt locuțiuni prepoziționale și când nu sunt însoțite de nume în genitiv, acesta fiind presupus: *Doarme de-a curmezișul* (p. 30).

Autoarea încearcă astfel să introducă, păstrând schema tradițională de descriere, unele dintre noile puncte de vedere formulate de

diverşi cercetători în legătură cu faptele de limbă deja menţionate.

3. Discutând raportul dintre sintaxă şi lexicologie, Maria Vulişici Alexandrescu afirmă că „funcţia sintactică a cuvintelor depinde uneori de sensul lor lexical" (p. 11), ilustrându-şi afirmaţia cu exemplele: *Este întrebat* ***de profesor*** (complement de agent), *E acuzat* ***de trădare*** (complement indirect) şi *E precipitat* ***de bucurie*** (complement circumstanţial de cauză). Ultimul exemplu este inacceptabil în limba română, iar celelalte două nu au decât aparent aceeaşi structură (*e întrebat de profesor / e cauzat de trădare*), căci verbele *a întreba* şi *a acuza* sunt verbe cu valenţe diferite: *X întreabă pe cineva ceva* şi *X acuză pe cineva de ceva*. Exemplele din subcapitolul *Complementul de agent* (p. 108) au defectul de a cuprinde toate doar nume cu trăsătura /+ animat/, chiar/ +uman/: *era însoţit* ***de un bărbat şi o femeie,*** *nebăgat în seamă* ***de nimeni,*** *covoarele se bat* ***de către bărbaţi***. Ar fi trebuit să fie avute în vedere şi situaţii ca: *clădire dărâmată de explozie, copac smuls de vânt* etc., în care numele – complement de agent au trăsătura /-animat/. În ceea ce priveşte complementul indirect, acesta apare pentru că este cerut de elementele regente care au un regim prepoziţional cf. *a acuza de ceva*), şi nu pentru că numele conţin anumite trăsături semantice.

Afirmaţia că „sensul lexical al cuvântului are influenţă şi asupra acordului" este întărită de precizarea că „un subiect exprimat printr-un substantiv colectiv va avea predicatul la plural (acordul după înţeles)" (p. 11), ceea ce ar însemna că spunem *Mulţimea s-au deplasat către locul accidentului,* şi nu *Mulţimea s-a deplasat către locul accidentului.*

4. În unele situaţii, dimpotrivă, autoarea nu a ţinut cont de unele interpretări mai noi ale unor fapte de limbă discutabile. Astfel, ea vorbeşte de un atribut acuzatival în construcţii ca *Cititul noaptea este obositor*, deşi s-a demonstrat că în situaţii de acest tip – când numele nu poate fi substituit cu una dintre formele pronumelui personal –, cazul substantivului nu poate fi precizat. Pentru că *noaptea* poate fi substituit cu un adverb, s-a propus soluţia: nume în cazul „adverbial" sau „adverb", situaţia fiind interpretată ca un caz de schimbare a valorii gramaticale de la substantiv la adverb.

O altă problemă insuficient lămurită este aceea a valenţei verbelor. Despre verbele tranzitive se afirmă că au valenţă de Ac_1–complement direct (dar aceste verbe au şi o valenţă de N_1), iar pentru verbele cu valenţe de D_1–complement indirect se dau exemple *a da cuiva, a dărui cuiva*, deşi aceste verbe cer în mod obligatoriu şi satisfacerea valenţei de Ac_1 (**Eu dau Mariei* faţă de *Dau Mariei cartea*) (p. 27), ceea ce pare a arăta că autoarea nu acceptă interpretarea lui N_1 ca participând la sistemul de valenţe / posibilităţi combinative ale verbului.

În acelaşi subcapitol, *Subordonarea la nivel intrapropoziţional* (p. 27), se menţionează: „De regim se vorbeşte în cazul unor cuvinte care cer o anumită prepoziţie (prepoziţie regim): *a se gândi la, a se baza pe, a se repercuta asupra, capabil de*". În aceste situaţii este, de fapt, vorba de unităţi care cer obligatoriu o prepoziţie. Verbele au un „regim" manifestat prepoziţional şi atunci denumirea prepoziţie regim a prepoziţiei cerute de verb nu e nici justificată, nici necesară. În grupările de tipul *a se gândi la*, verbul cere obligatoriu o prepoziţie, iar prepoziţiile cer un anumit caz.

Discutând determinanţii prepoziţionali, autoarea arată că „prepoziţiile pot fi urmate şi de verbe la infinitiv şi la participiu (formând supinul), acestea fiind formele nominale ale verbelor" (p. 33). În *maşină de spălat* avem însă a face cu un supin, iar supinul e numai omonim cu participiul.

La aceeaşi pagină, în legătură cu situaţiile în care prepoziţiile apar înaintea adverbelor se face precizarea că ele au rolul de a exprima diferite circumstanţe: *vin de acolo, mă îndrept spre acolo*, deşi în exemplele alese circumstanţa realizată cu ajutorul prepoziţiei este aceeaşi: exprimă locul. Deosebirea, de care sunt responsabile prepoziţiile, are în vedere situarea în două puncte diferite pe axa spaţială: punct de plecare, punct de sosire.

În legătură cu subordonarea la nivel interpropoziţional, autoarea arată că pronumele relative şi adverbele relative, asemeni conjuncţiilor şi locuţiunilor conjuncţionale subordonatoare, „cer, cu necesitate, un verb la mod personal, deci un predicat" (p. 35), neglijând construcţiile de tipul *n-am cu cine vorbi, n-am unde pleca.*

În legătură cu elementele subordonatoare (p. 38), autoarea conchide că acestea au următoarele

trăsături: „Au regim" (nu ştim dacă într-adevăr se poate vorbi de regim în cazul pronumelor şi adverbelor relative); „Având regim, sunt omisibile doar [împreună] cu termenul subordonat" (însă nu se ţine seama de construcţiile cu prepoziţie obligatorie ca: *a se repercuta asupra, a contraveni cu, a se baza pe* etc., construcţii în care prepoziţia şi termenul subordonat nu se pot omite. Nu este clar la ce se referă trăsătura 4: „Generează unilateral termenul" (?), nici trăsătura 6: „Termenii nu se pot inversa", ştiind că totuşi putem spune: *la tine mă gândesc, despre asta ţi-am vorbit* etc. Trăsătura 7 se referă la faptul că elementele subordonatoare „generează funcţii sintactice". Este greu de admis că o prepoziţie poate genera funcţii sintactice. În construcţiile: *a venit* ***la tine*** (complement circumstanţial de loc); ***la nevoie*** *te ajut* (complement circumstanţial condiţional); *a venit* ***la ora*** *nouă* (complement circumstanţial de timp); *se referă* ***la o problemă*** *deja discutată* (complement indirect prepoziţional), nu prepoziţia *la* este răspunzătoare de poziţiile sintactice în care apar numele.

5. Lucrarea are un caracter informativ, încercând să adune la un loc concepte din gramatica tradiţională şi câteva dintre noile puncte de vedere care circulă în lingvistica românească, chiar dacă autoarea nu este întotdeauna de acord cu ele.

CAMELIA DRAGOMIR

Universitatea Constanţa

ELENA CIOBANU, MAGDALENA POPESCU-MARIN, MARIA PĂUN, ZIZI ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ, **Dicţionar practic al limbii române – Explicativ, etimologic, frazeologic şi enciclopedic**, Bucureşti, Editura Floarea Darurilor, 1995, 464 p.

Întocmit cu competenţă, orice „dicţionar practic" ocupă un loc important printre lucrările lexicografice ale unei limbi şi, în acelaşi timp, este util cititorilor cu o cultură cel puţin medie, în calitate de instrument de informare şi de formare lingvistică. În contextul culturii române apariţia unui astfel de dicţionar adresat publicului larg este bine venită deoarece vechile lucrări de acest tip sunt epuizate de mult, în timp ce lucrările academice (DEX, DLRC, DA) sunt mai greu accesibile publicului larg şi/sau mai greu de consultat.

Prezentul dicţionar, relativ bogat, dacă raportăm cele 10 000 de cuvinte la titlul dicţionarului (*practic*), cuprinde o *Prefaţă* care face explicită intenţia autoarelor, un aparat tehnic, în care se dau *Îndrumări* de folosire, o *Listă de abrevieri* şi *Dicţionarul* propriu-zis. Alcătuit în tradiţia lexicografiei româneşti (= bazat pe principiile lexicografiei tradiţionale), acest *Dicţionar pratic...* porneşte de la DEX, faţă de care s-au operat modificări de reproducere, sintetizare, simplificare: s-a redus numărul de intrări şi de sensuri inventariate sub fiecare intrare, criteriul fiind locul central / marginal ocupat de un termen / sens în sistemul lexical al limbii române; numărul unităţilor frazeologice s-a redus la cele gramaticalizate (deci, implicit, foarte frecvente); definiţiile au fost simplificate în sensul esenţializării informaţiei şi au fost „depolitizate"; au fost incluse unele elemente de pronunţare şi de ortografie; au fost corectate unele greşeli (de pildă, DEX îl consideră pe *a trebui* verb tranzitiv; aici se face corecţia cuvenită).

Informaţia cuprinsă în dicţionar este: informaţie lexico-semantică (se dau sensurile fundamentale, uzuale, figurate şi frazeologice) şi enciclopedică (numele proprii înregistrate la sfârşitul dicţionarului) şi, separat, elementele de compunere şi prefixele; informaţie etimologică; informaţie gramaticală (de tip paradigmatic: clase de conjugare, gen, apartenenţa la o clasă gramaticală determinată şi, foarte rar, de tip sintagmatic: „despre...; numai cu singularul" etc.); informaţie stilistică

(apartenența la un stil funcțional al limbii sau restricțiile contextuale de folosire a unui termen); informație normativă (privind scrierea unor cuvinte străine în română comparativ cu scrierea și pronunțarea lor în limba de origine și pronunțarea lor, accentuarea, unele probleme ale despărțirii în silabe sau de flexiune). Aceste tipuri de informație ocupă o pondere diferită în economia dicționarului, accentul căzând pe informația de natură lexico-semantică, prezentă în dicționar prin definiții de tip lexicografic, definiții prin sinonime sau prin descrieri situaționale („se spune despre...").

În forma în care se prezintă, dicționarul este o contribuție lexicografică utilă și serioasă a unor cercetătoare cu experiență în domeniul lexicografiei și al gramaticii.

Lectura acestui dicționar mi-a prilejuit o serie de reflecții asupra principiilor de întocmire a dicționarelor, fie că sunt dicționare de mari proporții, fie că sunt dicționare de uz curent. Unele dintre observații ar putea fi luate în considerație și pentru o viitoare ediție: principiul reducerii și al simplificării ar trebui aplicat mai flexibil, în unele locuri cu mai multă atenție, pentru a nu da naștere unor omisiuni (nu este înregistrat *dar*, conjuncție omonimă cu substantivul *dar;* lipsește *poate* – adverb), unor definiții prea generale (*pol$_2$: prinos*) sau unor aparente inexactități (*primăvară* – s.f. .../ adv.; în fapt, *primăvară* s.f. / *primăvara* adv.); ar fi necesară introducerea unui principiu al reierarhizării unor sensuri din cadrul unităților lexicale, pe de o parte din perspectiva caracterului practic al dicționarului, pe de altă parte ca o corecție necesară în raport cu evoluția limbii față de etapa fixată în DEX (vezi, de pildă, ordinea sensurilor de sub *priză*, „1. cantitate mică de tutun...; 2. intuiție, înțelegere...; 3. dispozitiv pentru conectarea la o rețea electrică"); baza selecției unităților lexicale ar putea fi lărgită cu un dicționar de neologisme, pentru a completa astfel inventarul cu termeni astăzi frecvenți, cum sunt *a sponsoriza, a monitoriza* etc., sau pentru a adăuga sensurile noi ale unor termeni (unele existente mai de mult, dar evitate de DEX; vezi, de pildă, *pluralism*); asimilarea unor principii moderne (structurale: unificarea definițiilor prin captarea aceloraşi elemente în cadrul lexemelor care alcătuiesc un câmp semantic, prezentarea diferențelor dintre acestea în termenii unor semne, de pildă, graduale, a unor restricții contextuale sau a unor diferențe stilistice etc.) de definire a termenilor și integrarea lor alături de definiția clasică (gen proxim, diferență specifică) acolo unde aceasta ar duce la mai multă claritate și la o lectură mai eficientă a dicționarului; captarea unor informații gramaticale de natură sintagmatică privind combinarea elementelor, acolo unde astfel de adaosuri s-ar dovedi utile pentru a reflecta uzul (vezi, de pildă, la *a rezida* construcția *a rezida în;* cf. dicționare ale limbilor franceză sau engleză, precedate de scheme structurale privind folosirea unor verbe, adjective etc. în combinația cu alte cuvinte – procedeu economic și deosebit de util pentru folosirea unei unități lexicale de către vorbitorii nativi și de către cei care învață limba în cauză ca pe o limbă străină, în condițiile în care învățarea sensului unui cuvânt nu poate fi disociată de cunoașterea regulilor de folosire a acelui cuvânt în combinații corecte, gramaticale, acceptate de limba dată); prezentarea unor exemple minimale, care clarifică explicarea unor sensuri, uneori greu de înțeles când cuvântul respectiv nu este cunoscut (absența unor astfel de exemple minimale este criticată în cazul multor dicționare și, chiar dacă includerea lor mărește volumul lucrării, cred că această informație este utilă; dicționare de uz curent elaborate pentru alte limbi – engleză, franceză – au demonstrat că faptul este posibil).

Sunt conștientă că este mult mai simplă formularea unor principii abstracte, ideale de întocmire a dicționarelor, în timp ce munca de realizare a unui dicționar este foarte anevoioasă și pune extrem de multe probleme; aici nu fac decât să pledez pentru modernizarea dicționarelor românești, nu prin copierea mecanică a unora străine, ci prin integrarea lucrurilor practice, utile, viabile din acestea în tradiția lexicografică românească (cf. Andrei Bantaș, *Ce idei putem desprinde din dicționarele englezești curente,* în LR, XLII, 1993, 6, p. 283–285). Oricum, inițiativa autoarelor de a elabora un dicționar practic este un pas în ralierea lexicografiei românești la

acțiunile lexicografice internaționale, la o viziune științifică pragmatică de aplicare a teoriei fundamentale la datele cotidianului în general, în speță de transformare a dicționarului din operă lexicografică monumentală în instrument de lucru efectiv și eficient pentru vorbitorii unei limbi.

ANDRA ȘERBĂNESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

VIORICA GOICU, **Nume de persoane din Țara Zarandului,** Timișoara, Editura Amphora, 1996, 200 p.

Lucrările de onomastică apărute în ultima vreme s-au îmbogățit cu o nouă monografie antroponomastică, lucrare care – după cum mărturisește autoarea – „depășește domeniul acesteia, oferind informații multiple în legătură cu onomastica din trecut și de astăzi a locuitorilor din Țara Zarandului" (p. 160).

Viorica Goicu, cercetătoare asiduă a onomasticii românești, are ca obiect de cercetare în această lucrare unul din ținuturile românești cu un trecut atestat de documente timpurii și caracterizat printr-un spectru onomastic (antroponimie și toponimie) dintre cele mai interesante.

Bazată pe o bibliografie bogată și solidă, datorită studiilor unor înaintași de reputație (N. Drăganu, Al. Graur, Iorgu Iordan, Șt. Pașca, I. Pătruț ș.a.), dar și pe cercetări mai noi, cartea *Nume de persoane din Țara Zarandului,* conține, în cele 200 de pagini, pe lângă o *Privire istorică asupra Țării Zarandului,* capitol care deschide lucrarea propriu-zisă, o amplă analiză diacronică și sincronică a numelor de oameni (nume de familie, prenume și supranume), începând cu primele atestări din prima jumătate a secolului al XVI-lea.

În cel dintâi capitol, autoarea se oprește asupra dinamicii așezărilor omenești, analizând procesul dispariției unora dintre ele sau al apariției altora prin fenomenul bine cunoscut al „roirii" (p. 14–17).

Un alt capitol, *Vechimea numelor de familie...,* este prefațat de considerații teoretice privitoare la clasa numelor de familie. Situația acestei clase la noi este comparată cu a celor din țările cu care suntem înrudiți lingvistic, îndeosebi cu sistemul antroponomastic din Franța, dar și cu cel al popoarelor de origine slavă, aflate în vecinătatea părții vestice a ținuturilor românești (p. 19–25). Privitor la sistemul antroponomastic românesc, Viorica Goicu trece în revistă diverse opinii, unele eronate, mai ales în privința vechimii numelor de familie și, pentru a fixa trăsăturile specifice ale sistemului denominativ din ținutul Zarandului, autoarea extinde aria exemplificărilor în primul rând la ținuturile românești învecinate, apoi și asupra provinciilor istorice de peste Carpați. Aceste observații preliminare îi dau posibilitatea să-și exprime opiniile formate „pe baza unei cercetări într-o zonă geografică bine delimitată din punct de vedere istoric, geografic și lingvistic – Țara Zarandului –, cu localitățile cuprinse de-a lungul Crișului Alb" (p. 29).

Dată fiind legătura strânsă dintre antroponimie și toponimie, sunt prezentate, începând cu primele atestări, așezările umane „cu bază antroponimică" cuprinse în DIT (Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania,* I–II, București, 1967–1968), cărora autoarea le adaugă numele de persoane ce se regăsesc în *Conscriptio Aradiensis* din anul 1746. Fiecărui articol onomastic autoarea îi adaugă situația prezentă, localizarea, notându-le pe cele dispărute cu asterisc (p. 30–35). Asupra relației dintre antroponimie și toponimie revine în capitolele *Nume de familie de origine antroponimică* (p. 40–57) și *Relația antroponimie – toponimie...* (p. 137–159). Numele topice cuprinse între p. 144 și 145 nu ilustrează de fapt „relația antroponimie–toponimie", decât doar dacă acceptăm că în intenția autoarei a stat ideea că „lazurile, runcurile, târsâturile" etc. sunt acțiuni umane firești.

Observația lui N. A. Constantinescu, potrivit căreia „poporul român cumulează în onomastică mai multe nume etnice decât orice neam" (DO, p. XLVII), este susținută în lucrarea Vioricăi Goicu prin numeroase exemple care reprezintă apartenența etnică imediată sau îndepărtată, proveniența dintr-o anumită țară etc., autoarea analizând cu pertinență și critic unele antroponime de falsă origine etnică, cum este cazul lui *Rusz* (= *Rus*).

Supranumele, în sens larg, au constituit o bogată sursă de îmbogățire a inventarului de nume de familie. Delimitarea clasei prenumelor (numele de botez) de cea a supranumelor (poreclelor) se dovedește uneori greu de stabilit. Autoarea trece cu vederea motivațiile care au stat la baza formării unor nume de botez, motivații care nu pot fi descifrate decât în legătură cu diverse obiceiuri străvechi (credințe) legate de naștere, cele care evidențiază relația părinți–copii, pe de o parte, dar și unele credințe cu caracter laic, perpetuate de-a lungul vremii, până târziu, paralel cu oficializarea nomenclatorului antroponomastic cu caracter bisericesc. Așa, de pildă, antroponimul *Lepădat* nu se explică, pur și simplu, prin împrejurarea legată de „stituația socială a purtătorului, care a fost «lepădat» de mamă", sau de cea exprimată de Al. Graur, citat de autoare: „...copiii găsiți; deoarece familia lor nu este cunoscută", motiv pentru care „trebuie să li se inventeze un nume de familie" (p. 71). În legătură cu acest antroponim care, de altfel, este menționat, în forma sa simplă sau derivată, ca prenume (DO, 309), J. J. Ehrler surprinde următoarea situație, la anul 1774, în Banat: „Acest prenume (*Lăpădat, n.n.–V.I.*) poate fi întâlnit încă foarte des, avându-și originea în faptul că o mamă – după ce a născut un băiat, mort mai apoi – îl va disprețui, dar numai aparent, pe cel de al doilea născut. Același lucru îl fac și oaspeții, care iau mamei copilul nou-născut, îl pun într-o troacă și îl scot în uliță, în credința aparentă [...] că Dumnezeu îl va lua la sine... [...]". Vecinul, cel care va găsi copilul, „devine prin urmare naș, iar cel nou-născut primește în locul prenumelui său pe cel de *Lăpădat*" (*Banatul de la origini până acum – 1774*. Prefață, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 42). Aceeași motivație stă, foarte probabil, și la baza numelor *Aflat*, *Strein* și tot vreo credință obscură motivează și un nume ca *Tulbure*, mai ales că toate apar de timpuriu ca nume de botez (avem în vedere situația antroponimiei din comuna Câlnic – Reșița, asupra cărora ne-am oprit pe îndelete în monografia localității, aflată sub tipar).

În legătură cu alte două antroponime – *Lupu* și *Ursu* –, Viorica Goicu se dovedește inconsecventă, căci într-un loc constată frecvența mare „a prenumelor românești *Urs* – 32, *Lup* – 13" (p. 136), așa cum reiese din anexa *Domestica Conscriptio. Processus Jenoviensis An 1746* (p. 176–190), iar în altă parte se exprimă categoric: „Aceste derivate românești de la tema *Lup* presupun, fără nici o îndoială, prezența, la început, a unor nume de familie (sau supranume) *Lup* sau *Lupu*" (p. 80). În cazul acestor două antroponime ne găsim în fața unor „universalii onomastice", bazate pe credințe răspândite pe largi spații geografice, în acordarea lor avându-se în vedere însușirile unor animale (*lup*, *urs* ș.a.): forță, istețime, agerime etc. Sub cuvântul-titlu LUP, foarte bogat ilustrat, N. A. Constantinescu scrie: „Nume frecvent datorită sensului de exorcism", iar exemplele (ca nume simple sau derivate), în calitate de nume de botez, sunt numeroase (DO, p. 312). Exorcizarea de care amintește N. A. Constantinescu are, probabil, ca „motivație" înlăturarea pericolului constituit de animalele sălbatice într-o vreme când „satul" se afla în inima codrului.

Viorica Goicu acordă, de-a lungul lucrării sale, un spațiu larg mijloacelor derivative, în general cele cunoscute și discutate în diverse articole și studii, folosite ca bibliografie. O simplă observație îndrăznim să avansăm, ca sugestie doar, problema nefiind definitiv elucidată de autorul acestor rânduri. Sufixele *-easa* și *-oaia* apar, în inventarele incomplete deținute de noi, în denumirile unor păduri, de unde s-ar putea trage concluzia că sufixele respective nu derivă doar adjective „cu valoare posesivă, asemănătoare, în ceea ce privește funcția lor, adjectivelor care conțin sufixul *-esc*, fem. *-easca*" (p. 152).

În încheierea acestei succinte prezentări, putem spune că Viorica Goicu nu și-a îndeplinit, în lucrarea sa morfologică, doar o datorie de credință de „întoarcere la obârșie, la izvor", autoarea fiind originară din Țara Zarandului, căci – așa cum afirmă profesoul G. I. Tohăneanu, cel care semnează „Predoslovia" lucrării –, „ivirea unei asemenea lucrări în peisajul nostru cultural este din toate

punctele de vedere benefică, iar editura care s-a învrednicit să o publice săvârşeşte un pas decisiv pe tărâmul propăşirii umanioarelor româneşti, urgisite îndelungă vreme" (p. 4).

VASILE C. IONIŢĂ

Cîlnic – Reşiţa, str. Nergăniţa nr. 19

ARNE HALVORSEN, **Le marquage de l'objet à référent personnel en roumain,** în *Actes du XIIe Congrès des Romanistes Scandinaves, Aalborg, 11–15 août, 1993,* édités par Gerhard Boysen, Aalborg University Press, vol. I, p. 161–170; **Le pronom neutre *asta* et le marquage de l'objet en roumain. *Am trăit s-o vedem şi pe asta !,*** în „Revue Romane", XXIX, 1994, 2, p. 173–194

Cele două articole scrise de Arne Halvorsen, profesor la Universitatea din Trondheim (Norvegia), au ca temă comună obiectul direct în limba română.

Scopul primului articol, din 1993, este de a descrie opoziţia dintre prezenţa şi absenţa prepoziţiei *pe* în situaţia în care obiectul direct are drept constituent un substantiv comun cu trăsăturile inerente [+uman], [+ singular]. Analiza este realizată pe un corpus de 5 500 de pagini de proză modernă. De asemenea, este folosit ca material ziarul „România liberă", iar pentru unele aspecte sunt utilizate şi rezultatele unei anchete efectuate de autor la Bucureşti.

Diferenţele dintre construcţiile cu obiect direct personal cu şi fără *pe* se evidenţiază atât la nivel sintactic, cât şi la nivel referenţial şi lexical.

În ceea ce priveşte proprietăţile sintactice ale obiectului direct personal fără *pe*, el nu poate fi dublat printr-un clitic atunci când se află în poziţie postverbală, fapt care a fost interpretat de către unii lingvişti ca argument pentru considerarea construcţiei verb + obiect direct ca o structură sudată. Prezenţa prepoziţiei conferă însă autonomie obiectului direct, el fiind atât de puternic disociat de verb, încât dublarea lui clitică este simţită ca necesară în limba vorbită. În poziţie preverbală apare mai ales construcţia cu prepoziţie.

Cu privire la proprietăţile referenţiale, Al. Niculescu a insistat asupra referinţei [+ concret], [+ individualizat] a construcţiei cu *pe*; în schimb, Iorgu Iordan acceptă atât lectura referenţială, cât şi lectura generică a construcţiei cu *pe*. A. Halvorsen propune pentru soluţionarea problemei o analiză având la bază opoziţia descriptiv-identificator, concluzia la care se ajunge fiind că, în construcţiile fără *pe*, rolul obiectului este descriptiv, în timp ce în celelalte obiectul este identificator. Chiar dacă se poate vorbi de indentificare şi în cazul construcţiilor fără *pe*, [aceasta] trece aici pe plan secund, dominantă fiind descrierea.

La nivel lexical s-a observat că obiectul personal fără *pe*, la singular, este rar (100 de ocurenţe în corpus) şi puţin variat. Substantivele folosite cu această funcţie constituie două tipuri diferite: 1) substantive curente: *copil, om, femeie, persoană*; 2) substantive nume de funcţie în sens larg: *miliţian, doctor, naş, pianist, deţinut, bolnav*. A. Halverson consideră că sensul lexemului ales face posibilă absenţa lui *pe*. Imprecizia descrierii creează o distanţă faţă de referent, obiectul personal fără *pe* realizând o referinţă mai puţin concretă. Interesantă este tratarea obiectului personal fără *pe* exprimat prin substantivul *copilul*: plecând de la ipoteza Lilianei Tasmowski de Ryck, potrivit căreia *pe* este o marcă de „contrapasivitate" semnalând un pacient „nontipic". A. Halvorsen neagă folosirea pasivă a substantivului *copilul*. La substantivele din a doua categorie, utilizarea sau absenţa lui *pe* ţine de importanţa sau statutul referentului, absenţa prepoziţiei fiind legată de o poziţie inferioară a referentului într-o ierarhie socială sau faţă de locutor.

În concluzie, construcţia fără *pe* a obiectului direct personal este supusă la severe restricţii sintactice, referenţiale şi lexicale.

Oarecum în continuarea acestui studiu şi bazându-se pe rezultatele obţinute, articolul

„Pronumele neutru *asta* şi marcarea obiectului în română. *Am trăit s-o vedem şi pe asta !*", publicat un an mai târziu, este consacrat alternanţei +/– *pe* în realizarea obiectului direct exprimat prin pronumele neutru *asta*. Mult mai mare şi cu o bibliografie mai bogată decât primul, acest al doilea articol are aceeaşi structură, prezentând particularităţile sintactice şi referenţiale ale pronumelui *asta*, iar, în final, adverbele marcatoare de centru care pot determina apariţia prepoziţiei *pe*.

În ceea ce priveşte particularităţile sintactice ale lui *asta*, A. Halvorsen apreciază că acest pronume este diferit de celelalte pronume neutre, deoarece el poate fi dublat printr-un clitic şi poate apărea precedat de *pe* (de exemplu: *Că mi-a spus-o şi pe asta*). Dar *asta* poate apărea şi în poziţie preverbală şi fără dublare clitică (de exemplu: *Asta ai vrut să ştii*). Explicaţia acestui fapt este de natură referenţială.

Plecând de la analizele lui G. Kleiber şi F. Corblin făcute pentru demonstrativele din limba franceză, autorul ajunge la concluzia că referentul lui *asta* nu este identic cu al antecedentului său, ci este o entitate referenţială cu contururi vagi, din care face parte referentul antecedentului.

Se face analogia între *asta* şi substantivele *fapt* şi *lucru*, care au în comun funcţia de descriere, nu de clasificare. A. Halvorsen spune că: „Dacă se consideră că flectivele de gen şi de număr sunt indici categoriali, invariabilitatea lui *asta* poate fi interpretată ca o independenţă din punctul de vedere al distincţiei între categorii sau între clase... *Asta* se prezintă astfel ca un element intrinsec nonclasificant" (p. 184). Ca o consecinţă a acestui caracter nonclasificant este caracterul său puţin contrastiv, care poate explica apariţia lui *asta* în structuri focalizate (cu antepoziţia obiectului faţă de verb) fără dublare clitică.

Pentru ca *asta* să fie construit cu *pe* este necesară folosirea unor adverbe antepuse pronumelui neutru. Acest pronume poate fi centrul unor adverbe restrictive sau paradigmatizante. Adverbele al căror rol se limitează la a marca faptul că predicatul se aplică clar la referentul desemnat (de exemplu: *tocmai*) sau cele care indică exclusivitatea (*doar*, *decât*) nu impun apariţia lui *pe*. Însă adverbele *nici*, *şi* impun apariţia lui *pe*, mai ales în registrul literar. Explicaţia trebuie căutată în semnificaţia semantico-pragmatică a acestor adverbe (analizată pe larg de H. Nølke).

Apariţia lui *pe* nu răspunde aici unui automatism de ordin sintactic, ci este rezultatul deciziei locutorului, fiind deci un fapt de ordin pragmatic. Dacă obiectul este focalizat înseamnă că faptul desemnat este considerat mai important decât ceea ce a fost presupus. Situaţia este similară în expresia *am trăit s-o vedem şi pe asta !* Este vorba de o structurare ierarhizată a informaţiei, în care rolul lui *pe* este de a marca faptul că referentul obiectului *asta* trebuie analizat ca ocupând un loc mai important decât elementele cu care intră în contrast.

În finalul articolului, A. Halvorsen face o comparaţie între situaţiile analizate în cele două articole: absenţa lui *pe* la un obiect al cărui constituent este un nume [+ definit], [+ personal], [+ singular] se datorează faptului că referentul este sumar descris şi ocupă un loc inferior în raport cu locutorul. La pronumele *asta* situaţia este oarecum inversată: ca să apară însoţit de *pe*, referentul trebuie să fie în contrast cu alte entităţi, iar enunţul din care face parte trebuie să fie marcat (prin adverbe paradigmatizante) ca ocupând un rang superior în ierarhia informativă stabilită de locutor în situaţia de comunicare.

SIMONA TOMULESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

OSWALD DUCROT, JEAN-MARIE SCHAEFFER, **Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului.** În colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Brassano, Georges Boulakia, Michel de Fornel, Philippe Roussin, Tzvetan Todorov. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vişan, Marina Păunescu, Bucureşti, Editura Babel, 1996, 532 p.

Traducerea în limba română a lucrării *Nouveau dictionnaire encyclopédique des sciences du langage* (Paris, Editions du Seuil, 1995) la numai un an de la apariţia sa în Franţa ar putea fi considerată, după părerea noastră, un eveniment editorial aparte. Şi aceasta pentru că nu este vorba numai de prestigiul lucrării în sine, ci şi de nevoia acută de carte străină de lingvistică pe piaţa românească. Numărul redus de traduceri româneşti, precum şi lipsa dicţionarelor terminologice de specialitate fac ca volumul semnat de Oswald Ducrot şi Jean-Marie Schaeffer să răspundă unei necesităţi a publicului interesat de la noi.

Lucrarea este, după cum mărturisesc autorii, o „continuare" a volumului apărut în 1972, sub semnăturile lui Oswald Ducrot şi Tzvetan Todorov, *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*, mai precis, o reluare a problematicii prezentate atunci, însă prin prisma unei restructurări a materiei şi a reactualizării termenilor. În plus, ea are avantajul de a putea fi consultată fie pentru una din secţiunile sale (o şcoală de lingvistică, un domeniu), fie pentru clarificarea unui anumit termen (şi folosită, deci, ca dicţionar) sau, pur şi simplu, poate fi citită integral, ca orice carte de referinţă.

Volumul este împărţit în patru secţiuni. Prima, intitulată *Şcolile*, cuprinde o prezentare a principalelor orientări lingvistice moderne (*Gramaticile generale, Lingvistica istorică în secolul al XIX-lea, Saussurianismul, Glossematica, Funcţionalismul, Distribuţionalismul, Psihomecanica limbajului, Lingvistica generativă*) şi, doar într-un apendice, face referiri la lingvistica din antichitate şi la cea medievală.

A doua secţiune, *Domeniile*, propune atât un scurt istoric al geolingvisticii, psiho- şi sociolingvisticii, retoricii, stilisticii, poeticii şi naratologiei, cât şi o analiză sintetică, riguroasă, a teoriilor şi principiilor acestora. Ultimul capitol al celei de-a doua secţiuni se constituie ca o adevărată introducere în filozofia limbajului, pornindu-se de la studierea accepţiunilor posibile ale termenului de filozofie a limbajului. Autorii consideră că, în studiul limbajului, filozoful poate porni din exterior, abordându-l ca pe un obiect deja cunoscut, sau din interior, considerându-l ca pe un obiect de investigare –, şi urmăresc, în acest capitol, ambele filiere – precum şi pe reprezentanţii acestora –, atrăgând de fiecare dată atenţia asupra implicaţiilor pe care respectivele cercetări le au şi care transgresează domeniul limbajului.

A treia secţiune are ca obiect aşa-numitele concepte transversale, adică acele concepte utilizabile în domenii diferite (semn, sintagmă, paradigmă, limbă, vorbire, scriere, normă, arbitrar, sincronie, diacronie, modularitate, referinţă).

În ultima secţiune autorii se ocupă de definirea şi explicarea conceptelor particulare, respectiv a celor aplicate într-un domeniu bine delimitat (trăsătură pertinentă, monem, discurs, regulă generativă, situaţie de discurs, figură etc.).

Meritele cărţii sunt multiple. Autorii îşi exprimă opinii personale în legătură cu diferite teorii, dar nu adoptă punctul de vedere al nici uneia. Perspectiva din care se realizează studiul problemelor limbajului este semantică: în centrul preocupărilor se află semnificaţia, nivelele şi modurile ei de manifestare. Autorii insistă asupra controversei dintre lingvistica

generativă şi cea cognitivă şi, deci, a unei chestiuni fundamentale a semanticii: posibilitatea de a se constitui o ştiinţă lingvistică a semnificaţiei care să fie autonomă şi să nu se bazeze pe o cunoaştere prealabilă a gândirii.

Faptul că „Dicţionarul" se ocupă şi de anumite probleme care, de regulă, fac obiectul studiilor de literatură se explică şi prin aceea că ele se situează la confluenţa dintre cele două domenii, dar şi prin convingerea autorilor că: „dacă ar refuza să servească analiza literară, lingvistica şi-ar pierde una din raţiunile fundamentale de a fi. La rândul său, o cercetare literară care ar pretinde să ignore natura verbală a operelor literare şi-ar pierde orice legitimitate, limitându-se la o juxtapunere de lecturi diferite ale unuia şi aceluiaşi text" (p. 8).

Un alt aspect pozitiv al „Dicţionarului" îl constituie intenţia autorilor de a evita redactarea articolelor într-un limbaj excesiv de tehnic, cu atât mai mult cu cât lingvistica nu dispune de o terminologie unificată.

În plus, autorii îşi sprijină investigaţiile pe o bibliografie consistentă şi care conţine, pentru fiecare domeniu în parte, titluri de referinţă.

MIHAELA POPESCU GAVRILAŞ

ELSA LÜDER, **Procedee de gradaţie lingvistică** (ediţie revăzută şi adăugită). Traducere de Horaţiu Decuble, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 1995, 488 p.

Titulară a lectoratului de limbă şi literatură română al Universităţii din Freiburg, preşedintă a Societăţii de Studii Româno-Germane „Mihai Eminescu", profesor onorific al Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, membru de onoare al Institutului de Istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi şi al fundaţiei „Memoria" din Bucureşti, Elsa Lüder îşi propune o incursiune cuprinzătoare în planul morfosintactic al limbii române, în scopul de a studia fenomenul pe care îl descrie pe parcursul cărţii sub denumirea de „graduare" şi pe care îl defineşte ca fiind o „transformare treptată a unui conţinut de bază către un pol minus sau plus, în cuantificarea unei măsuri sau a unei însuşiri" (p. 230).

Lucrarea cuprinde materiale selectate dintr-o lucrare mai veche despre fenomenul gradaţiei în limbile romanice, în ediţia de faţă ponderea având-o elementele specifice limbii române, organizate în secţiuni care descriu graduarea extralexematică (analitică) şi pe cea intralexematică (sintetică), distribuţia diatopică a diminutivelor, tendinţe puternice spre diminutivare în vorbirea femeilor, diminutivarea în limba română literară, caracteristici tipologice ale diminutivelor, domenii de referinţă.

Autoarea dovedeşte o bună cunoaştere a bibliografiei impresionante citate deseori în cuprinsul cărţii. Actualizarea materialului se realizează printr-o terminologie modernă şi printr-o bună organizare a fenomenului urmărit.

Graduarea este discutată din punctul de vedere al nivelurilor de graduare, în sens ascendent, prin adăugarea de noi „intensificatori" (1: *mirare*; 2: *mirare mare*; 3: *mare mirare*; 4: *mai mare mirare*; 5: *spre mai mare mirare*).

Procedeele de realizare a graduării sunt definite şi descrise prin explicaţii şi exemple. Graduarea extralexematică reflectă structuri sintagmatice ale limbii şi cuprinde modalităţi de realizare a comparativului şi a superlativului, de redare a aproximării etc. Acest procedeu este analizat prin descrierea celor două niveluri: „gradul I graduat" (comparativul), reprezentat prin valori normative (care presupun participarea la o comparaţie: *erau mai mândri şi mai falnici*) şi valori discursive (al doilea termen lipseşte: *o să ningă mai rar*); „gradul II graduat" (superlativul relativ), care presupune un element singularizat prin actualizare.

Autoarea înregistrează probleme care apar la fiecare clasă morfologică studiată.

Comparativul exprimă „relaţii dimensionale care se stabilesc în limbă între un domeniu neutru şi unul graduat" (p. 451). La acest nivel, graduarea pare a fi mai bine reprezentată în cazul lexiilor care au antonime mai uşor de identificat (adjectivul şi adverbul).

Realizarea graduării la nivelul adjectivului este determinată referențial, este dependentă atât de cunoașterea lumii extralingvistice, cât și de comportamentul gramatical-sintactic. Criteriul semantic face imposibilă realizarea graduării în cazul unor adjective (precum: *anterior, decedat, însurat, oral, superior, total*), „al cărei loc s-ar găsi, eventual, în domeniul unei *grammaire des fautes*" (p. 44).

În cazul adverbului, este graduată componenta modală, temporală sau locală a unui indicator, cu ajutorul mărcilor *mai, și mai, tot mai, mult mai* etc.; graduarea se realizează mai rar decât în cazul adjectivului.

Substantivul, prin antepunerea adverbului *mai*, poate juca rolul unui termen de comparație (*mai cal, mai copil, mai liniște, [cel] mai poet; mai ca lumea, mai la vale*), obținându-se construcții denumite „transpuneri metaforice" (p. 87).

Superlativul relativ „se constituie ca variantă contextuală nemijlocită a construcției comparative și își datorează forma lărgirii planului de construcție cu un morfem liber suplimentar, articolul hotărât" (p. 41), el nefiind tratat într-o secțiune separată (precum comparativul și superlativul absolut).

Procedeele de realizare a superlativului absolut sunt analizate amănunțit, relevând multiplele posibilități de care dispune limba română în acest sens. Dacă superlativul relativ „arată o singularizare în interiorul unei categorii" (p. 99), în realizarea superlativului absolut se renunță la raportarea față de alte obiecte sau situații. Procedeul cel mai obișnuit este redarea cu ajutorul mărcilor specifice: *foarte, tare, mult, prea* și al unor adverbe expresive: *extrem de, grozav de* etc. Pe lângă acestea, există și mărci specifice unui superlativ absolut liber: *înduioșător de, fioros de, negrăit de* etc.

Autoarea notează și cazuri de adverbe care, deși fac posibilă comparația, nu permit individualizarea: *mai înainte*, dar nu **cel mai înainte*.

Alte procedee de realizare a superlativului sunt prezentate în această ordine: antepunerea adjectivului (*impresionanta unanimitate*), antepunerea adjectivului + *de* (*frumoasa de fată*), înlocuirea adjectivului cu substantiv (*o aiureală de ședință, o bunătate de casă*), zoonime drept calificative (*vulpea de Vâsâi, un câine de fecior*), nume de plante drept calificative (*un brad de român, un bujor de fată*), repetiția (a substantivelor: *lume și iar lume*; a substantivului în genitiv: *minunea minunilor*; a adverbelor: *cu totul și cu totul*; a adjectivelor: *prost-prost*; cu diminutiv: *nou-nouț*); diminuarea prin lexeme cu sensul 'copil' (*pui de om, pui de zgârie brânză*), o propoziție secundară în care o acțiune sau o însușire este privită ca origine a efectului exprimat în acea propoziție principală (*e prost de dă în gropi, e frig de crapă ouăle*), comparația numerică explicită (*de o mie de ori mai...*), elipse (*singur cuc, părul măciucă*), substantive care denumesc, ele însele, aglomerări (*ciorchină, ciotcă, grămadă*).

Alte modalități de graduare extralexematică descrise: expresii cuantificatoare (reductive: *bruma de oi, crâmpei de clipă*); cu determinări calitative superlative ale acțiunii verbelor (*trecu pușcă, țâșnind glonț, mergea strună*), metafore care se raportează la corpul omenesc (*un pumn de făină, o geană de lumină*), aproximarea (*cam îngust, aproape neîntrerupt*), graduarea oscilantă (*atunci și nici atunci*).

Graduarea intralexematică (sintetică) se situează la nivel paradigmatic și presupune stabilirea cantitativă și descrierea calificativă a purtătorului graduării (afixul modificator).

Autoarea afirmă că graduarea prin prefixare este frecventă în urma procesului de europenizare a vocabularului, prin împrumutarea unor elemente pe care le numește „prefixe": ***extra**fin, **hiper**aciditate, **super**arbitru, **supra**abundență, **ultra**progresist* (deși într-o notă de la p. 251 afirmă că „*extra* apare în ultimul timp pe ambalaje de produse în poziție liberă și cu rol calificativ: *macaroane extra, mălai extra*"). Alături de aceste „pseudo-prefixe" sunt așezate „prefixe" vechi: ***arhi**episcop, **para**legi, **prea**greși*.

Graduarea prin sufixare este bine reprezentată la nivelul sufixelor diminutivale, cele augmentative având tendința de a fi actualizate în argou și în limba vorbită (*buzo**aie**, cizmo**aie**, lung**an**, maimuț**oi**, mânc**ău**, picior**oange**, prost**an**, scund**ac*** etc.).

Sufixele diminutivale analizate sunt atașate unor: substantive (*alun**iță**, negustor**aș**, vătă**șel***), adjective (*mititel, puțintică, sărăcuț*), pronume (*cutărică, euț, nimic**uță**, oricel, oarec**ică**, tălică, tinișor*), numerale (*dou**uță**, șeptic, unișor*), interjecții (*aolică, huhuță*). Diminutivarea este analizată și la nivel plurilexematic (*copil**iță** blândiș**oară**, sumul**iță** bunic**ică***), în limbajul

gastronomic (*ciorbișoară, fripturică, pilăfel*) și în exprimarea vârstei (*băietănaș, băiețaș, copiliță, copilaș*).

Sufixele colective sunt privite ca indici ai graduării (*glodiște, ierbărie, negrime*), chiar și în cazul substantivelor percepute ca *singularia tantum* (*apăraie, fumăraie, fumedenie*).

Autoarea introduce și sufixe care nu au rol în graduare, dar le justifică existența printre sufixele cu rol de purtători ai graduării, prin marcarea specificității (*mahalagioaică, șoricioaică*). Sufixele moționale (*doctoriță, doctoreasă*) nu imprimă femininului astfel format nici un semn care ar putea justifica prezența printre elementele purtătoare de gradualitate; de asemenea, sufixele „colective" din *albime, roșeală* (*albime* este definit ca: „albeață; culoare albă; calitatea de a fi alb", iar *roșeală*: „substanță roșie pentru vopsit pânzeturi; cerneală roșie; fard roșu" – cf. DEX).

În urma cercetărilor efectuate la nivelul variantelor *Mioriței*, Elsa Lüder a constatat că nu este posibilă trasarea unor granițe dialectale pentru delimitarea zonelor de ocurență a diminutivelor, dar se poate afirma că „există o predilecție în folosirea diminutivelor la trecerea de la est către vest" (p. 457); la p. 381 spusese însă: „interesantă este, în orice caz, scăderea utilizării diminutivelor de la est către vest" (în Banat 6,5%, în Moldova 17,9%).

În ceea ce privește frecvența utilizării diminutivelor, statisticile efectuate arată că la femei ea reprezintă 17,3% din discurs, pe când la bărbați doar 12,8% (p. 393).

În perspectivă diacronică, autoarea arată, pe baza unor tabele, că „după o perioadă în care poeți ca Alecsandri sau Bolintineanu au epuizat procedeul diminuării, urmează la început de secol o schimbare de gust" (p. 457). Autorii secolului XX (Bacovia, Blaga, Barbu) „sunt mult mai economi în această privință" (p. 457).

Elsa Lüder se ocupă și de unele caracteristici ale diminutivelor (p. 428 ș.u.), mai ales ale substantivelor, oferind statistici și reprezentări grafice ale cuvintelor după structura lor (monosilabice, bisilabice etc.), după sunetul inițial și final (pe consoane și vocale, la singular, pe genuri), după locul accentului, diftongi și triftongi, vocale accentuate la masculin și feminin, structura neologismelor (numărul de silabe), frecvența sufixelor diminutivale (pe genuri).

În ceea ce privește domeniile de referință, autoarea afirmă că nu a efectuat o clasificare cu pretenția generalizării, dar, în urma analizei efectuate, cel mai bine reprezentate sunt botanica, zoologia, îmbrăcămintea, ustensilele.

Lucrarea reușește să prezinte multiplele procedee de realizare a graduării în limba română, pe zone socioculturale și geografice, bogăția de nuanțe și gradele de intensitate.

OANA SITARU

EUGENIO COSERIU, **Introducere în lingvistică,** Cluj, Editura Echinox, 1995, 143 p. (= col. „Theoria")

Apariția volumul *Introducere în lingvistică* ar trebui să reprezinte pentru publicul românesc un eveniment deopotrivă sentimental – dată fiind originea autorului – și cultural. Tirajul pare însă insuficient, ceea ce înseamnă o reală pierdere și pentru specialiști, și pentru publicul larg, interesat de lingvistică și de problemele acesteia ori pur și simplu de un model de rigurozitate și de sinteză al unui discurs științific. Destinat, inițial, uzului studențesc, textul, conceput în 1951, a fost publicat la Madrid abia în 1986 (Eugenio Coseriu, *Introducción a la lingüística*, Editorial Gredos, „Biblioteca Románica Hispánica"), ceea ce nu l-a împiedicat să fie considerat drept una din cele mai bune introduceri în lingvistică de care dispune literatura de specialitate internațională. El își menține virtuțile în continuare, chiar dacă de la data publicării sale în Spania și până la apariția lui în limba română au trecut aproape zece ani.

Așa cum se menționează în prefața semnată de José Polo, *Introducción a la lingüística* reprezintă un text complementar, nu un rezumat al lucrării

Lecciones de lingüística general (Madrid, Editorial Gredos, 1981). Prin urmare, publicarea lui separat şi mai ales traducerea sa în limba română sunt mai mult decât binevenite.

Spuneam mai înainte că lucrarea reprezintă un model de sinteză şi de rigurozitate ştiinţifică, conţinând informaţiile necesare celui ce doreşte să se iniţieze în problemele lingvisticii şi uimind prin concizia şi modul de organizare a acestora.

Primul capitol este consacrat definirii lingvisticii, delimitării obiectului ei de studiu şi fixării unor concepte de bază precum cel de limbaj, de limbă, de act lingvistic. Definiţiile respective nu sunt unicele informaţii. Autorul discută, cu acest prilej, noţiunile de lingvistică generală, lingvistică, teoria limbajului. De asemenea, autorul explică deosebirile dintre lingvistică şi filologie, lingvistică şi poliglotism, evitând astfel posibilele confuzii generate fie de ignoranţă, fie de diferenţele de terminologie de la o şcoală la alta.

Capitolul al doilea se ocupă de problemele limbajului (operând diferenţa între limbajul articulat şi pseudolimbajul animalelor) şi de definirea conceptelor de „semn" şi „simbol".

Partea a treia a lucrării este consacrată actului lingvistic, considerat drept „aspect fundamental al limbajului" (p. 27), şi „poate cel mai important concept al lingvisticii moderne" (p. 26). Autorul insistă asupra caracterului creator al limbajului – sesizabil la nivelul actualizării, nu al sistemului –, dar menţionează că această trăsătură nu trebuie absolutizată, la nivel teoretic, întrucât ei îi corespunde, pe de altă parte, nevoia de convenţie, care face posibilă comunicarea:

„Nici un semn lingvistic nu are exact aceeaşi formă şi aceeaşi valoare (semnificat) la toţi indivizii care îl utilizează şi în toate momentele când este folosit. În limbaj există identitate între intuiţie şi expresie, deoarece fiecare individ care vorbeşte exprimă integral, pentru sine însuşi, conţinuturile conştiinţei sale, dar nu există identitate între expresie şi comunicare, între expresie şi receptare, între expresia unui individ A şi intuiţia pe care acelaşi lucru o produce la individul B. Fiind întotdeauna expresie a unei intuiţii inedite şi unice, actul lingvistic este act de creaţie (...), însă determinat social de însăşi finalitatea sa, care este aceea de a spune cuiva ceva despre ceva" (p. 27).

Ideea că în limbă există o lege a compensaţiei, care funcţionează, este reluată de autor pe parcursul cărţii, mai ales atunci când se referă la cauzele schimbărilor lingvistice: minimul efort, analogia, economia de expresie.

Capitolul al patrulea are în vedere delimitarea noţiunii de limbă şi, în plus, referirea specială la ceea ce înseamnă limba naţională, limba comună şi limba literară, limbajele speciale şi dialectele, subliniind relaţiile existente între toate acestea: intersecţie, incluziune etc.

Sub titlul de *Realitatea limbajului*, capitolul al V-lea reprezintă, poate, partea cea mai interesantă a cărţii întrucât el este spaţiul în care se analizează relaţia dintre limbaj şi gândire, pe de o parte, şi relaţia dintre limbaj şi afectivitate pe de alta. Cu acest prilej, autorul face un rezumat al orientărilor logistă (Bertrand Russell) şi, respectiv, psihologistă (H. Delacroix, Karl Buhler), dar întreprinde şi o critică argumentată a acestora.

Ca de fiecare dată, însă, după ce face istoricul unei şcoli sau al unui curent în lingvistică, analizându-i deopotrivă meritele şi scăderile, Eugenio Coseriu – adept al realismului funcţional – ia atitudine, exprimându-şi propriile convingeri:

„Nici una din aceste două orientări nu poate fi susţinută astăzi, în lumina unei viziuni realiste asupra limbajului şi prin prisma considerării istorice a fenomenelor lingvistice ca fenomene sociale de cultură. Dacă acceptăm definiţia pe care am dat-o faptului concret de a vorbi, adică actului lingvistic, trebuie să recunoaştem în limbaj un aspect logic şi un aspect psihic-afectiv, care se interferează şi pot prevala în mod alternativ, dar fără a ajunge la excludere reciprocă" (p. 51).

Limba, ca fenomen social, face obiectul capitolului al VI-lea. În acest context se atrage atenţia asupra faptului că o comunitate lingvistică nu se confundă cu o naţiune. Tot aici se insistă asupra relaţiei dintre evoluţia limbii prin invenţii individuale şi convenţie, cu explicitarea paradoxului respectiv:

„Se spune adesea că societatea impune vorbitorului semnele pe care trebuie să le folosească. Lucrul acesta l-a exprimat într-un mod întrucâtva paradoxal Ferdinand de Saussure când a remarcat că vorbitorul nu poate să schimbe semnul, dat fiind că acesta îi este impus, dar că, pe de altă parte, vorbitorul schimbă semnele, le

inventează, iar semnele create în vorbire trec mereu în limbă. Această afirmație, care pare să conțină o contradicție evidentă, reflectă, la rigoare, realitatea însăși a limbajului. De fapt, vorbitorul își creează semnele conform normelor în vigoare în comunitatea sa și nu le poate nicidecum selecta după criterii pur arbitrare, fiindcă în acest caz ar contraveni finalității limbajului care este intercomunicarea. (...) Cu toate acestea, în actele lingvistice individuale există mereu o porțiune de invenție personală, dar invenția nu poate depăși anumite limite și trebuie să fie acceptată de mediul în care se produce. Actele lingvistice inedite care se îndepărtează de modelele lor existente în sistemul tradițional trebuie să respecte anumite norme ale sistemului însuși și, ca să se răspândească și să devină la rândul lor elemente ale sistemului, trebuie să fie acceptate de comunitatea respectivă" (p. 65–66).

De perspectivele sincronică și diacronică, ce pot constitui dominantele teoriilor lingvistice, autorul se ocupă în secțiunea antepenultimă a lucrării. Aici atrage atenția asupra unei posibile discipline, gramatica greșelilor, importantă ca sursă pentru gramatica istorică.

Cartea se încheie cu o trecere în revistă a științelor lingvistice (cu referire specială la fonetică, în ultimul capitol). Dat fiind momentul în care textul lui Coseriu a fost scris, evident că el nu include definiția și istoricul unor ramuri mai noi, precum gramatica generativ-transformațională și pragmatica.

În schimb, informațiile despre lingvistica generală, gramatica istorică, semantică, geografie lingvistică, lingvistică paleontologică (și mai puțin lexicologie) sunt concise, dar suficiente pentru a-i forma cititorului o idee corectă despre obiectul și importanța lor.

Introducere în lingvistică (așa cum o recomandă și titlul), compendiu de terminologie, critică avizată a diverselor orientări și, nu în ultimul rând, instrument didactic, cartea lui Eugenio Coseriu face parte din categoria acelor lucrări simple, necesare, care se recomandă singure.

MIHAELA POPESCU GAVRILAȘ

MARIA CVASNÎI CĂTĂNESCU, **Limba română. Origini și dezvoltare.** Studiu, antologie de texte românești vechi, explicații, glosar și bibliografie, București, Editura Humanitas, 1996, 217 p.

Prin lucrarea Mariei Cvasnîi Cătănescu, prestigioasa editură bucureșteană a inaugurat colecția „Tezaur", care, sub direcția prof. dr. Paul Cornea, își propune să ofere elevilor, studenților și profesorilor „toate textele cerute de programa școlară pentru tema tratată, completate cu texte din bibliografia suplimentară".

Din prezentarea de pe ultima copertă a cărții mai reținem că noua colecție urmărește atât obiective imediate (pregătirea pentru teze, examene etc.), cât și finalități de perspectivă, formative („stimularea gândirii proprii și a creativității"; capacitatea de „a învăța fără meditator").

Lucrarea cuprinde o secțiune teoretică (p. 9–27) și o antologie de texte vechi (p. 132–193), însoțite de explicații fonetice, morfologice și sintactice (p. 194–201) și de un glosar (p. 202–211).

Fiecare capitol teoretic este urmat de o bibliografie atent selectată, cuprinzând studii fundamentale semnate de reputați istorici, lingviști și filologi (C. Daicoviciu, Const. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Adolf Armbruster, Ovid Densusianu, Sextil Pușcariu, Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Al. Graur, Boris Cazacu, Ion Coteanu, Ion Gheție, Florica Dimitrescu, Al. Niculescu etc.).

Primele nouă capitole sunt consacrate etnogenezei românilor și procesului de constituire a limbii române. Se acordă o atenție deosebită unor probleme controversate, precum teritoriul și epoca de formare a limbii române, elementul autohton, specificul României în raport cu celelalte idiomuri romanice, numele etnic *vlah / român*. Dintr-o perspectivă complexă, integratoare, latinitatea limbii române este prezentată ca fiind deopotrivă „o

problemă concretă, de geneză şi de structură lingvistică, şi una mai abstractă, de conştiinţă lingvistică" (p. 33).

Influenţa slavă este examinată într-un capitol aparte, sub cele două forme de manifestare (cea populară, realizată în epoca veche, şi cea cărturărească, exercitată în perioada medievală prin intermediul slavonei ca limbă bisericească şi de stat).

Definirea românei comune ca „studiu arhaic de limbă, anterior împărţirii şi separării în dialecte" (p. 74) este urmată de o succintă prezentare a celor patru dialecte româneşti. Scindarea populaţiei româneşti şi geneza dialectelor sunt explicate în strânsă legătură cu circumstanţele istorice, sociale şi culturale. Considerăm că în acest capitol, alături de originea dialectelor, şi-ar fi găsit locul şi prezentarea câtorva dintre particularităţile lingvistice care individualizează dialectele sud-dunărene faţă de cel daco-român.

Evoluţia acestuia din urmă, după destrămarea românei comune, este înfăţişată în mai multe etape, fiecare beneficiind de un capitol aparte: *Limba română între secolul al XIII-lea şi începutul secolului al XVI-lea* (p. 82–88); *Limba română în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea* (p. 89–104), desemnată prin sintagma *epoca veche* (1521–1780); *Epoca modernă din istoria limbii române* (p. 108–114), cuprinsă între sfârşitul secolului al XVIII-lea şi momentul actual; *Limba română actuală* (p. 116–127). Reţinem preocuparea autoarei de a caracteriza fiecare etapă nu numai prin inovaţiile înregistrate la nivel fonetic, lexical şi morfo-sintactic, ci şi prin „diversificarea tipurilor de texte, a formulelor de compoziţie şi a tendinţelor stilistice" (p. 94).

Capitolul consacrat limbii române actuale prezintă rezultatele procesului de diversificare lingvistică în cele două registre stilistice: l i t e r a r vs. n e l i t e r a r. Caracterizarea variantei literare este urmată de o succintă prezentare a specificului celor patru stiluri funcţionale ale limbii române literare actuale (ştiinţific, juridico-administrativ, publicistic, artistic). Între variantele neliterare sunt incluse cele geografice (dialect, grai) şi cele sociale (jargon, argou). Absenţa exemplificărilor prin fapte lingvistice – datorată, probabil, spaţiului tipografic limitat – dă acestui capitol un caracter excesiv de teoretic, mai puţin potrivit pentru o lucrare cu caracter didactic, de tipul celei în discuţie.

În încheierea acestei prime părţi a volumului, se prezintă o listă de teme propuse pentru dezbateri sau redactări (p. 128–129). Ca o apreciere generală, tematica enunţată se adresează nu atât memoriei cititorului, cât capacităţii lui de sinteză şi argumentare, obligându-l la stabilirea unor conexiuni logice. Considerăm însă că şi-ar fi putut găsi locul în această listă şi unele propuneri de comentare a unor texte de limbă veche incluse în antologie sau în manualele şcolare.

A doua secţiune a lucrării grupează, în ordine cronologică, 43 de texte extrase din scrieri considerate fundamentale pentru cultura românească veche. Fiecare fragment este precedat de o prezentare sintetică (informaţii asupra denumirii, datării şi localizării, date privind autorul sau traducătorul şi conţinutul scrierii, urmate de enumerarea principalelor particularităţi de limbă şi stil).

Se remarcă preocuparea autoarei de a ilustra întreaga varietate tipologică a textelor vechi româneşti, traduse şi originale. După *Scrisoarea boierului Neacşu* şi fragmente din textele rotacizante, în antologie figurează extrase din tipăriturile coresiene şi din *Palia de la Orăştie*, documente oficiale şi corespondenţă particulară din secolul al XVI-lea, fragmente din texte apocrife şi cărţi populare. Între autorii antologaţi se înscriu Varlaam, Dosoftei, cronicarii moldoveni şi munteni, Dimitrie Cantemir, Antim Ivireanul, în fiecare caz fiind subliniate progresele înregistrate în evoluţia limbii, în constituirea şi diversificarea genurilor literare şi a procedeelor artistice.

Pentru a facilita parcurgerea textelor, antologia este urmată de un inventar al principalelor particularităţi lingvistice curente în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea şi de un glosar care înregistrează cuvinte, sensuri, forme gramaticale şi fonetice de tip arhaic, popular şi/sau regional, prezente în fragmentele antologate.

În încheiere, trebuie subliniat că în avalanşa de apariţii editoriale care îşi atribuie adesea nejustificat finalitate didactică, lucrarea Mariei Cvasnîi Cătănescu face notă aparte. Gândită şi organizată riguros, redactată într-un limbaj limpede şi precis, lucrarea demonstrează că accesibilitatea nu este întotdeauna incompatibilă cu rigorile stilului ştiinţific.

ADRIANA STOICHIŢOIU-ICHIM

VICTOR VASCENCO, **Studii de lingvistică teoretică şi aplicată**. Bucureşti, Editura Coresi, 1996, 314 p.

Lucrarea, cu caracter aniversar, se constituie într-o retrospectivă (anii 50' – 90') a pertinentei contribuţii aduse de autor la domeniile înscrise în titlu – lingvistica teoretică (secţiunile 1–4, p. 11–251) şi cea aplicată (secţiunea 5, p. 255–305).

Prima secţiune, *Etimologia românească*, se deschide cu două articole în germană, menite, între altele, să introducă publicul de peste hotare în problematica noastră etimologică, dar, mai ales, să atragă atenţia tinerilor specialişti asupra necesităţii elaborării unui amplu dicţionar privind originea şi istoria cuvintelor româneşti, în primul rând ale celor aproximativ 1200 de termeni cu etimologie necunoscută. Analizate de autor într-un studiu separat (p. 31–41), aceste din urmă elemente de vocabular sunt supuse unei cuprinzătoare sistematizări semantice şi grupate, cu neegalată minuţie, în 58 de clase tematice. Secţiunea se încheie cu un studiu privind calcul lingvistic radial (conceptul şi denumirea aparţin autorului), coordonatele cercetării încadrându-se în sfera de interese a lingvisticii generale. Nu este vorba despre un nou tip de calc, după cum se precizează aici, ci despre o anumită situaţie în care se poate afla oricare din calcurile cunoscute până acum în funcţie de amploarea cu care se propagă prin iteraţie structura prototipului. Întrucât fenomenul „are în vedere mai multe idiomuri, numărul acestora fiind teoretic nelimitat, el poate fi numit şi calc poliglot" (p. 57).

Cea de-a doua secţiune, consacrată *Raporturilor lingvistice româno-slave orientale*, cu deosebire elementelor slave răsăritene din română, pleacă de la premisa că, „datorită relaţiilor deosebit de strânse dintre populaţia romanizată din regiunile carpato-dunărene şi slavi, influenţa veche sud-slavă asupra limbii române (sec. VI şi urm.) a lăsat urme nu numai în lexic şi formarea cuvintelor, ci şi în fonetică, mai puţin în domeniul morfologiei. Spre deosebire de aceasta, influenţa est-slavă, începută cu mult mai târziu (sec. XII şi urm.), într-o perioadă când româna se constituise deja pe deplin ca limbă romanică orientală, n-a putut afecta compartimentele mai puţin penetrabile ale limbii. Ea se manifestă cu deosebire în domeniul lexicului" (p. 65).

Problema graiurilor vorbite de lipovenii din România, al căror sistem antroponimic a fost descris de autor într-o suită de studii[1], este reluată de data aceasta cu privire la apelative, într-o cercetare dedicată graiului din Pisc (Brăila). Relieîând, pe parcursul cercetării, trăsăturile tipice, de ordin fonomorfologic, ale graiului, autorul se pronunţă, în concluzie, pentru încadrarea acestuia în aria dialectală rusă de tip meridional (v. p. 50). Cât priveşte împrumuturile româneşti (exponenţii graiului sunt, aproape toţi, bilingvi), însemnate sub raport cantitativ sunt numai cele lexicale, organizate în straturi semantice (v. p. 147–152).

În cel de-al treilea capitol, *Lingvistică slavă descriptivă*, atrag în mod deosebit atenţia un studiu privind omonimia multilingvă, fenomen puţin studiat în genere şi cu deosebire în slavă (p. 157–172), de asemenea un studiu asupra unei forme de acuzativ arhaic în rusă, identic cu nominativul, în construcţii de tipul *idti v gosti* 'a-i face cuiva o vizită'. Menţinându-se încă din vechea rusă ca opoziţie faţă de noua categorie morfosemantică a animatelor, asemenea construcţii, pomenite adesea doar în treacăt în literatura de specialitate, demonstrează că procesul de constituire a clasei numelor de „însufleţite" nu poate fi considerat încheiat nici în graiuri şi nici în limba literară. Oricum, apreciază autorul, fenomenul şi-a câştigat dreptul de a fi consemnat consecvent, în lexicografia uni- şi bilingvă, ca valoare distinctă, la nivel sincronic, a prepoziţiei *v* (+ substantive nume de fiinţe la plural).

În partea a patra, *Lingvişti şi opere lingvistice*, sunt luate în discuţie teorii lingvistice ale unor învăţaţi de seamă din secolele XIX – XX: Franz Miklosich (1813–1891), principal fondator al slavisticii moderne şi întemeietor al studiilor slavo-române; F. F. Fortunatov (1848–1914),

[1] Victor Vascenco, *Studii de antroponimie*, Bucureşti, 1995, p. 121–203. Vezi şi recenzia noastră din SCL, XLVI. 1995 (în curs de apariţie).

întâiul lingvist rus de mare însemnătate, creatorul Şcolii Lingvistice din Moscova: Vilém Mathesius (1882–1945), principal exponent al Cercului Lingvistic din Praga şi, alături de Roman Jakobson, iniţiator al acestuia.

În secţiunea finală, *Probleme de limbaj şi lingvistică aplicată*, sunt puse în evidenţă concepte glotodidactice de factură relativ recentă: etnologia lingvistică, ştiinţă de intersecţie având ca obiect cultura etnologică, apoi corespondenţele legice în vocabular (relevarea acestora permite predicţia unor fapte de limbă şi limitează sfera elementelor înlănţuite arbitrar la prima vedere)[2] şi, în sfârşit, conceptul de predare intensivă a limbilor străine (p. 301–305), îndeobşte acceptat şi azi în coordonatele trasate de autor, care constă dintr-o serie de factori interni (abilitatea de codificare fonetică, sensibilitatea gramaticală), dar, mai ales, externi (determinaţi de concepţia procesului instructiv).

Deşi redactate într-un întins arc de timp, cele aproape 30 de studii înmănuncheate în volumul discutat îşi păstrează neştirbite – prin bogăţia conţinutului, rigoarea expunerii, acuitatea observaţiei – actualitatea şi interesul ştiinţific pentru cititorul contemporan. Lucrarea produce o bună impresie şi sub raportul ţinutei grafice, în pofida câtorva inadvertenţe[3], independente de voinţa autorului.

S. VAIMBERG

ANATOL CIOBANU, **Punctuaţia limbii române**, Chişinău, Editura Lumina, 1993, 252 p.

Cartea semnată de Anatol Ciobanu are ca punct de plecare ediţia a IV-a a *Punctuaţiei limbii moldoveneşti* (Chişinău, Editura Lumina, 1989), elaborată împreună cu I. Mocreac. Apariţia acestei noi lucrări, mult refăcută, este legată de adoptarea actelor privind limba de stat (română) şi revenirea la grafia latină (în august 1989) în Republica Moldova.

În *Cuvânt înainte* este expus scopul acestei lucrări: „de a lua în discuţie, mai pe larg, normele în vigoare ale punctuaţiei româneşti, explicând,... completând regulile respective expuse anterior în diferite îndreptare şi îndrumare publicate la Bucureşti şi la Chişinău" (p. 6).

Cartea este structurată în şase capitole: I. *Probleme teoretice privind punctuaţia română;* II. *Normele de punctuaţie în vigoare;* III. *Momente dificile de punctuaţie;* IV. *Punctuaţia şi cultura scrisului;* V. *Exerciţii de antrenament la punctuaţie;* VI. *Dictări de control cu unele semne de punctuaţie comentate.*

Capitolul I cuprinde o serie de paragrafe interesante sub aspect informativ, în care cititorul este familiarizat cu probleme cum sunt: consecinţele folosirii arbitrare a unor semne de punctuaţie, caracterul „insuficient" şi caracterul „superfluu" al unor semne de punctuaţie româneşti etc., informaţii pe care nu le găsim în lucrările de punctuaţie editate anterior.

Autorul arată că la baza punctuaţiei româneşti stau trei principii: cel intonaţional, cel

[2] Conţinând soluţii pragmatice, aplicabile în învăţarea contrastivă a limbilor străine, studiul (p. 283–290) a fost preluat de o cunoscută editură din Moscova şi publicat în variantă rusească (reprodusă în volumul de care ne ocupăm la p. 291–299).

[3] De exemplu: titlul de pe copertă şi imaginea foto de pe prima filă nu sunt bine centrate: fonta copertei este neuniformă; blocul cărţii este prins cu sârmă, nu cusut cu aţă, cum ar fi fost de dorit, spre a nu micşora deschiderea volumului pentru lectură; corpul de literă de la articolele culese în tipar este uneori mai mare (v. p. 157–172), alteori mai mic (v. p. 261–268); în sumar, la p. 3, intervalul dintre rândul al treilea şi rândul al patrulea este nejustificat de mare; tot acolo, la p. 5, titlul celui de-al doilea şi al treilea studiu începe mult prea în dreapta.

logico-semantic şi cel formal-gramatical, prioritate având primele două, care sunt conforme cu structura internă a limbii. În Republica Moldova au fost restrânse acum situaţiile de aplicare a principiului formal-gramatical, care este specific punctuaţiei limbilor slave (de exemplu, rusa), limbilor germanice (de exemplu, germana). Acest fapt a dus la modificarea esenţială a ediţiei actuale în comparaţie cu cea precedentă, din 1989 (care se baza pe principiul specific limbii ruse).

În capitolul al II-lea sunt luate în discuţie normele de punctuaţie. Materialul teoretic este însoţit de o serie de exemple din operele scriitorilor români de pretutindeni.

Capitolul al III-lea abordează aspectele dificile ale punctuaţiei, cum ar fi cazurile de utilizare şi neutilizare a virgulei. Autorul remarcă faptul că problemele discutate în acest capitol „sunt actuale mai ales pentru cititorul basarabean, obişnuit până nu demult (1990) cu alte norme punctuaţionale, întocmite în baza principiului formal-gramatical" (p. 113), şi susţine că normele ortografice, ortoepice şi de punctuaţie trebuie să fie unice pentru toţi românii.

În capitolul al IV-lea sunt analizate succint greşelile tipice de punctuaţie care se întâlnesc în publicaţiile din Republica Moldova. Autorul afirmă că presa trebuie să fie un model de corectitudine lingvistică, deoarece, altfel, greşelile „compromit organul respectiv de presă şi derutează publicul larg" (p. 181).

Capitolul al V-lea include exerciţii cu scopul instructiv-didactic de a-i face pe cei cărora li se adresează (elevi, studenţi etc.) să-şi însuşească mai bine normele de punctuaţie. Aici tezele teoretice, expuse anterior, urmează să fie aplicate în practică de cei care şi le-au însuşit, pentru a-şi verifica astfel cunoştinţele. Exerciţiile propuse în acest capitol impresionează prin varietatea tematică a cerinţelor, prin materialul exemplificativ interesant şi bogat (sub toate aspectele), ales cu migală în scopuri bine determinate.

Capitolul al VI-lea conţine 15 texte pentru dictări cu unele semne de punctuaţie comentate în subsolul paginii. Şi acest capitol are obiectivul de a verifica prin exersare cunoştinţele teoretice însuşite.

Lucrarea cuprinde în partea finală o bibliografie bogată, lista textelor folosite şi abrevierile lor.

Cartea este o sinteză utilă asupra unor aspecte diverse ale problemei studiate (punctuaţia, în general, şi, în special, cea românească).

Deşi conţine unele deficienţe de expresie, vizibile chiar în titlurile unor capitole (de exemplu, folosirea improprie a substantivului *moment* sau îmbinarea *Exerciţii de antrenament + la*), lucrarea profesorului A. Ciobanu merită cu prisosinţă să fie citită şi studiată.

ALINA ZORILE

NICOLAE MĂTCAŞ, **De la grotesc la sublim,** Chişinău, 1995, 216 p. (Biblioteca revistei „Limba română")

Lucrarea semnată de lingvistul basarabean Nicolae Mătcaş *De la grotesc la sublim* este (deşi titlul nu o sugerează) un studiu lingvistic în care sunt cercetate problemele exprimării corecte, cu referire specială la vorbitorii din Republica Moldova.

Materialul inclus în cele 18 capitole este interesant şi bogat, având un caracter analitic şi instructiv. Autorul pledează pentru un limbaj elevat şi discută cu lux de amănunte unele probleme de cultivare a limbii la nivel fonetic, lexical, morfologic şi sintactic.

Într-o succintă prefaţă, intitulată *Numai în miezul limbii* (p. 5–9), autorul ia în discuţie nivelul românei vorbite în Republica Moldova şi constată frecvenţa ridicată a greşelilor comise, propunând cititorilor basarabeni să scape de „mocirla grotescului" şi să meargă spre „oceanul ozonat al sublimului limbii" (p. 8).

Cartea este alcătuită din două părţi.

Prima (p. 10 – 95) cuprinde capitolele: *Diftong sau vocale în hiat ?, Diftong ascendent sau descendent ?, Un reziduu perpetuu ?, Înnemurirea cuvintelor, Imperturbabili leii...* şi se axează pe

greşelile de ortoepie şi ortografie. Cele mai multe dintre acestea sunt comise de vorbitorii de limbă română din Basarabia în folosirea neologismelor sau în cazul cuvintelor cu aceeaşi rădăcină (omorizice). Nicolae Mătcaş insistă asupra „însuşirii temeinice a scrierii şi pronunţării" (p. 20) unor astfel de cuvinte.

Partea a doua a cărţii (p. 96–210) include capitolele: *D-ale Parlamentului, A iubi... cotletele ?, Luminile şi umbrele televizorului, Singur sau dumneata ?, Singur sau însuşi ?, Bună ziua sau buna ziua ?, Bună ziua pe cine n-am văzut ?, Înapoi la „imea i otcestvo" ?, Construcţii echivoce, Un verb nou ?, Meandrele şi mendrele unei construcţii, Să auzim de bine !, Recifele topicii.* Aici sunt discutate unele probleme privind exprimarea corectă din punct de vedere gramatical şi lexical: imitarea structurilor gramaticale ruseşti, construcţii improprii pentru limba noastră, incompatibilitatea combinatorie semantico-stilistică a unor verbe etc. Autorul porneşte de la varianta greşită înregistrată în uzul unor vorbitori contemporani şi, pas cu pas, explică faptele, indicând norma lingvistică.

O problemă actuală în Republica Moldova este cea a calcurilor lingvistice. S-a discutat mult pe această temă şi în dreapta, şi în stânga Prutului. Deoarece calcurile „nu pot fi observate de oricine" (vezi Alexei Palii, *Cuvântul şi simţul măsurii*, Chişinău, Editura „Făt-Frumos", 1995, p. 38), ele constituie o dificultate în exprimarea zilnică a românilor basarabeni.

N. Mătcaş susţine că, în acest caz, „principala sursă de greşeli este gândirea şi limba rusă" (p. 97). Autorul constată că, „în afară de elementul lexical care se vrea românesc, toate celelalte: topica, structura enunţului, unităţile fonetice segmentale şi suprasegmentale... rămân deocamdată străine limbii române vorbite standard, adică mai sunt încă ruseşti" (p. 137).

În postfaţa intitulată *Excelsior !* (p. 211–212), N. Mătcaş îi îndeamnă pe românii basarabeni la cunoaşterea de sine, la învăţarea temeinică a limbii române. Utilitatea unei asemenea cărţi nu mai trebuie demonstrată. Scrisă cursiv şi limpede, având un pronunţat caracter normativ, lucrarea semnată de N. Mătcaş va fi de un real folos pentru toţi cei pe care îi preocupă problemele legate de modul de exprimare.

ALINA ZORILE

ALF LOMBARD

(1902–1996)

Prin dispariția lui Alf Lombard, limba română pierde pe cel mai profund cunoscător al ei din străinătate. Evocarea personalității sale o fac cu emoție fiindcă l-am cunoscut după terminarea facultății (prima din cele 105 scrisori pe care le păstrez de la el datează din 18 martie 1957; ultima mi-a scris-o cu o lună înainte de a muri).

Într-o autobiografie din 1968, pe când i se pregătea un număr omagial în SCL cu ocazia pensionării sale, Alf Lombard scria: „M-am născut la Paris... la 8 iulie 1902. Tata francez, profesor de liceu... Mama suedeză, Louise L. născută Lundberg, fiica primului medic (medic-şef) al regelui Carol XV din Suedia... Familia Lombard este o veche familie franceză protestantă din oraşul Nîmes... Eu eram cetățean francez până la anul 1924, când m-am naturalizat suedez. (Mama mea s-a întors în Suedia, cu mine, în 1905)". Tatăl murise în 1903.

Studiile şi le-a făcut în Suedia, la Uppsala, avându-l ca profesor pe Erik Staaff, „un om unic ca creier şi ca inimă". Teza de doctorat, susținută în 1930 la Uppsala, *Les constructions nominales danş le français moderne,* este şi astăzi o lucrare de referință. Din 1938 a fost numit profesor de filologie romanică la Lund, unde a funcționat până la pensionare, în 1969. A continuat să fie îndrumătorul doctoranzilor de română până în anul morții. În ultima scrisoare îmi scria: „Dar acum în ianuarie, cu povara anilor, am refuzat să fie reînnoită funcția respectivă. Sufăr de o boală de picioare necunoscută de medicii mei, şi mă deplasez doar cu multă greutate şi nu mai ies din casă; funcționez – în mod aproape normal – numai aşezat sau culcat".

Alf Lombard a fost unul dintre marii romaniști suedezi. Alături de teza de doctorat menționată pot fi citate alte lucrări consacrate francezei sau italienei, precum şi unele de lingvistică romanică comparată. Cele mai multe studii sunt însă cele dedicate limbii române. În afară de numeroase articole a publicat patru cărți: *La prononciation du roumain, Le verbe roumain. Etude morfologique, La langue roumaine. Une présentation, Dictionnaire morphologique de la langue roumaine* (în colaborare).

Numai enumerarea acestor lucrări ne arată că avem a face cu un pasionat cercetător al limbii noastre. Şi, ca în cazul unei mari iubiri, această pasiune a izbucnit dintr-o dată, după o vizită de o lună la București, în 1934, când şi-a

LR, XLV, nr. 1–6, p. 157–160, București, 1996

adunat materialul pentru prima sa carte, *La prononciation du roumain,* publicată în 1935. Această carte de căpătâi pentru oricine studiază fonetica limbii noastre este o analiză a pronunțării românei din mediile cultivate bucureștene. Vizita la București a fost și prilejul de a stabili prietenii durabile: cu Ov. Densusianu, care i-a pregătit-o, cu Augustin Z. N. Pop, a cărui pronunțare stă la baza cercetării sale, și cu Al. Rosetti, marele lui prieten de mai târziu. Numărul prietenilor era așa de mare, încât, ajuns în aprilie 1968 la București, se refugiază pentru odihnă câteva zile la Hotel Alpin de la Sinaia (mă ruga într-o scrisoare să nu spun nimănui unde se află; știam doar eu și Al. Rosetti). M-am bucurat și eu de prietenia lui timp de peste patru decenii.

Pasiunea cu care a cercetat limba noastră din cele mai vechi texte până astăzi se descoperă în monumentala sa operă *Le verbe roumain,* de peste 1 000 pagini, publicată la Lund (1955). Este o operă fundamentală nu numai pentru română (nu se poate scrie nimic în acest domeniu fără a o consulta), dar și pentru alte limbi romanice.

Încă în *Prefața* la această carte marele dispărut anunța că lucra de câțiva ani la o introducere în studiul românei, pe care a părăsit-o pentru a scrie *Le verbe roumain.* În 1974 publică la Paris *La langue roumaine. Une présentation,* la un an după varianta în suedeză. Ca și la celelalte două lucrări menționate, trebuie să folosesc superlative pentru a o caracteriza: este cea mai bună gramatică a limbii române publicată într-o limbă străină. Valoarea ei este cu atât mai deosebită cu cât este vorba de o carte scrisă de un străin.

Ultima lucrare de proporții, *Dictionnaire morphologique de la langue roumaine,* scrisă în colaborare cu Constantin Gâdei, a apărut în 1981 și a fost redactată tot în franceză, fiindcă, așa cum îmi scria în 1990, A. Lombard considera că româna nu poate fi cunoscută dacă lucrările consacrate ei sunt publicate numai în românește.

Valoarea activității științifice a lui Alf Lombard a fost recunoscută, fiind ales membru corespondent și apoi membru de onoare al Academiei Române.

A propos de cuvântul „străin", m-am întrebat de multe ori dacă n-ar trebui să i se adauge un sens nou acestui cuvânt atunci când ne referim la Alf Lombard. Nu i se potrivește definiția din dicționar pentru că el a fost, chiar dacă neoficial, o rudă, un prieten al românilor. Cum să spun despre Alf Lombard că nu are nici o legătură, nici o contingență cu românii, când el a obținut pentru limba lor dreptul de a fi materie de licență la Universitatea din Lund (1961) și a creat acolo cea mai bogată bibliotecă de română existentă la vreo universitate occidentală? Această definiție a personalității lui Alf Lombard îmi permite să subliniez faptul că el a fost nu numai un îndrăgostit de limba română, de oamenii care o vorbeau (era tulburat, printre altele, și de frumusețea româncelor), ci și de țara noastră. A publicat în Suedia numeroase articole despre România, atât în presă, cât și în enciclopediile apărute acolo. Știa tot ce

se-ntâmpla în România. Ştia şi că există cenzură. Într-o scrisoare îmi spunea: „Cenzura voastră poştală e condusă de un personal incompetent (sper că vor citi aceste rânduri)... Telefonaţi deci la cenzură şi cereţi-le ceea ce au făcut prima dată" (să lase să treacă o carte). Relatându-i lui Al. Rosetti observaţia lui Alf Lombard, acesta a ridicat ochii spre cer şi a exclamat: „Il est complètement fou". Îmi amintesc cât de mult a suferit pentru România, în toamna lui 1965, când prietenul lui, Rosetti, îi sugerase să-l propună pe Tudor Arghezi la premiul Nobel (avea acest drept ca membru al Academiei Regale Suedeze). Mi-a explicat că n-are şanse, fiindcă Arghezi nu e tradus în suedeză sau în multe limbi de circulaţie internaţională. Era îndrăgostit de Marea Neagră (a şi creat un cuvânt francez: *négro-marin*). În 1967, înainte de a pleca spre casă, face la 3 dimineaţa o baie de adio „într-o mare Neagră pe care n-am văzut-o aşa neagră niciodată".

Dragostea pentru limba română l-a făcut să sublinieze de mai multe ori importanţa acesteia pentru lingvistica romanică. A devenit celebru prin cele scrise în prefaţa la *Le verbe roumain*. „...orice cercetare comparativă care nu ţine seama de latinitatea orientală este mai mult sau mai puţin zadarnică sau, cel puţin incompletă. Într-adevăr, o astfel de cercetare te face să te gândeşti, într-un fel, la o masă căreia tâmplarul s-ar fi mulţumit să-i pună trei picioare în loc de patru – să ne gândim la principalele trei limbi surori: franceza, spaniola şi italiana –, lăsând al patrulea colţ al mobilei fără suport, într-un echilibru precar". Acest punct de vedere l-a susţinut adesea la congrese sau la cursuri.

Am arătat că m-am bucurat de prietenia lui Alf Lombard. Ne-au legat cel puţin două pasiuni: cea pentru carte şi cea filatelică. Cea mai mare parte a scrisorilor de la început conţineau informaţii din aceste două domenii: eram furnizorul titrat al bibliotecii Institutului de la Lund sau al bibliotecii lui Alf Lombard. Ajunsesem să am, cum spunea el, „le don de réaliser l'irréalisable" graţie insistenţelor sale de a avea totul. Epitetul i se potrivea şi lui când îi ceream vreo carte (în noiembrie 1960 îmi scria că a consultat toate cataloagele suedeze – şi ce cataloage există în Suedia ! –, dar nu mi-a găsit o carte pe care o ceream. Până la urmă a cerut un film la Triest pentru a o avea !). Ce să mai vorbesc de filatelie: îmi trimitea mancoliste cu timbrele româneşti (una, din 1966, o mai păstrez!), dar nu înţelegea de ce fac colecţie tematică (în 1968 mi-a scris doar: „salutări cordiale, *animalofilule !*") !

Alf Lombard a fost pentru mine nu numai un prieten (îmi cerea să-i spun Alf), ci şi o fiinţă cu trei capete, pe care în termeni mitologici aş numi-o „prieten-maestru-tată" (avea vârsta tatei). Cele trei calităţi l-au determinat să mă ajute să obţin o bursă la Lund ca să lucrez cu Bertil Malmberg, fostul lui elev, cu care nu se afla însă în termeni cordiali. Ziua lucram cu Malmberg (la 4 d.m. luam cafeaua), iar seara, zilnic, treceam pe la institutul lui Alf Lombard, unde adesea, în timpul discuţiilor, desfăcea sardine din ţări romanice, cu sau fără capere, dar minunate. Repetam deci ce făceam la Bucureşti când colabo-

ram atât cu Iorgu Iordan, cât şi cu Alexandru Rosetti. Se bucura ca un părinte de succesele mele şi mă dojenea că nu-mi public teza de doctorat; s-a bucurat peste măsură la naşterea fiicei mele şi, ca un părinte cu experienţă, îmi spunea că un timp cercetările mele ştiinţifice vor suferi sau vor fi întârziate, dar voi fi compensat de această întârziere prin prezenţa copilului. Mă ţinea la curent cu boala soţiei, doamna Eva, şi îmi mărturisea la moartea ei că va fi îngropat alături de ea. Iată de ce, atunci când mi-a scris că articolul meu despre Suedia, publicat în „Familia", este excelent, fiindcă „vous avez compris ce pays !", a fost pentru mine o mulţumire deosebită, fiindcă făcusem ceva ca ţara lui, Suedia, să fie cunoscută în România, aşa cum el şi-a dedicat întreaga viaţă pentru a face cunoscute limba şi ţara mea în Suedia.

MARIUS SALA

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

RECTIFICARE

Cititorii sunt rugaţi să facă următoarele rectificări în LR, XLIV, nr. 9–12, p. 474:

a) r. 17 de jos – în loc de: Nu am ţinut seama de exemplul Брѣмарєва, se va citi: Nu am ţinut seama de exemplul Брѣмарєва прнсака;
b) r. 16 de jos – loc de: avem a face cu Прнсака, se va citi: avem a face cu брѣмарєва пасника.

LIMBA ROMÂNĂ

Calea 13 Septembrie nr. 13
RO–76 100 Bucureşti 5
ROMÂNIA

Founded in 1952
12 issues every year

Editor in Chief: I. Coteanu

Assistant Editor: Mioara Avram

Associate Editors:
Gh. Bolocan, Gr. Brâncuş, Gh. Chivu, Ion Gheţie, Valeria Guţu Romalo, Theodor Hristea, Marius Sala, Laura Vasiliu, Rodica Zafiu

LIMBA ROMÂNĂ is devoted to the study of the Romanian language: grammar, vocabulary, the literary language and stylistics, the history of Romanian linguistics, dialectology, language refinement, orthography, etymology, onomastics and philology, articles in general linguistics, commentaries, opinions on usage, notes and reviews. The journal also publishes review articles, bibliographical notes, chronicles. The journal also publishes annually an exhaustive bibliography of works in linguistics printed in Romania.

Editorial address: Redacţia revistei LIMBA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Calea 13 Septembrie nr. 13, RO–76100, Bucureşti 5, ROMÂNIA.

Books for review and publications for exchange should be sent to the address above.

Subscriptions should be sent to: RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax (401)222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, (401) 222 41 26, Bucureşti, România; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Şos. Olteniţei 35–37, Sector 4, P.O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, Bucureşti, România.

Revista „Limba română" se adresează unui cerc larg de cititori interesați de problemele lingvisticii.

Revista abordează studiul limbii române: gramatică, vocabular, limbă literară și stilistică, istoria lingvisticii românești, dialectologie, cultivarea limbii, ortografie, etimologie, onomastică și filologie.

Revista publică o bibliografie anuală exhaustivă a lucrărilor de lingvistică apărute în țara noastră, articole de lingvistică generală, note, comentarii, consultații și recenzii.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sunt rugați să înainteze articolele, notele și recenziile în două exemplare dactilografiate la două rânduri. Tabelele vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuș, pe hârtie de calc. Tabelele și ilustrațiile vor fi numerotate cu cifre arabe, figurile din planșe vor fi numerotate în continuarea celor din text. Se va evita repetarea acelorași date în text, în tabele și grafice. Explicația figurilor va fi dactilografiată pe o pagină separată. Toate notele de subsol se numerotează de la 1 în continuare. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Răspunsul comitetului de redacție cu privire la manuscrisele primite va fi comunicat autorilor în termen de 2 (două) luni.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
R–76117 București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Tipărit la Tipografia SEMNE

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI

Sub redacția IORGU IORDAN, ALEXANDRU GRAUR, ION COTEANU, **Dicționarul limbii române (DLR),** serie nouă, tom XI, partea a 2-a, litera **T (t – tocăliță),** 1982, p. 1–376; tom XI, partea a 3-a, litera **T (tocăna – twist),** 1983, p. 377–764; tom VIII, partea a 5-a, litera **P (presin – puzzolană),** 1984, p. 1343–1866; tom X, partea 1, litera **S (s – sclabuc),** 1986, p. 1–400; tom X, partea a 2-a, litera **S (scladă – sămînțărie),** 1987, p. 401–704; tom X, partea a 3-a, litera **S (semn – sîveică),** 1990, p. 705–1042; tom X, partea a 4-a, litera **S (slab – sponghios),** 1992, p. 1043–1412; tom X, partea a 5-a, litera **S (spongiar – swing),** 1994, p. 1413–2150; tom XII, litera **Ț,** 1994, 240 p.

*** **Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte,** seria IV, tom VIII (**1986**), 1987, 262 p.; tom IX (**1987**), 1989, 196 p.; tom X (**1988**), 1990, 232 p.; tom XI (**1989**), 1993, 258 p.

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE" – IAȘI. **Tezaurul toponimic al României. Moldova. Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772–1988,** vol. I, partea 1, 1991, 828 p.; vol. I, partea a 2-a, 1992, 1703 p. + 16 hărți.

TIMOTEI CIPARIU, **Opere,** vol. I, 1987, LVIII + 476 p.; vol. II, 1992, XLVII + 534 p.

MIOARA AVRAM, **Ortografie pentru toți. 30 de dificultăți,** 1990, 168 p.

ANDREI AVRAM, **Nazalitatea și rotacismul în limba română,** 1990, 248 p.

LILIANA IONESCU-RUXĂNDOIU, **Narațiune și dialog în proza românească,** 1990, 184 p.

EMANUEL VASILIU, **Introducere în teoria limbii,** 1992, 114 p.

GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOȘONȚI, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania,** vol. I, 1992, XXIV + 356 p. + 250 p. (broșura).

*** **Codex Sturdzanus.** Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de text și indice de cuvinte de Gheorghe Chivu, 1993, 522 p.

H. MIHĂESCU, **La romanité dans le Sud-Est de l'Europe,** 1993, 600 p.

*** **Crestomația limbii române vechi.** Vol. I (**1521–1639**). Coordonator Al. Mareș, 1994, 246 p.

SEXTIL PUȘCARIU, **Limba română,** vol. II: **Rostirea,** 1994, 476 p. + 53 hărți lingvistice.

ION GHEȚIE, **Introducere în dialectologia istorică românească,** 1994, 176 p.

EMANUEL VASILIU, **Elemente de filosofie a limbajului,** 1995, 132 p.

*** **Limba română și varietățile ei locale,** 1995, 136 p.

ISSN–0025–3523

LR, XLV, nr. 1–6, p. 1–162, București, 1996

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU
42 200

SAB PROD 95 SRL

Lei 4200

II 5490

2022

ACADEMIA ROMÂNĂ

SECȚIA DE FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ

LIMBA ROMÂNĂ

I - III 2005

XLV

DIN CUPRINS:

• **GABRIELA PANĂ DINDELEGAN, Tranzitiv. Tranzitivitate • EMIL VRABIE, Etimologii • ALEXANDRU MAREȘ, O particularitate grafică rar întâlnită în scrierea românească veche • BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ (BRL, 38, 1995) de ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA și OANA SITARU •**

7-12 / 1996

50/44

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

COMITETUL DE REDACŢIE

Acad. I. COTEANU – redactor-şef
MIOARA AVRAM – redactor-şef adjunct
GH. BOLOCAN
GR. BRÂNCUŞ
GH. CHIVU
ION GHEŢIE
VALERIA GUŢU ROMALO
THEODOR HRISTEA
MARIUS SALA
Membru corespondent al Academiei Române
LAURA VASILIU
RODICA ZAFIU

Apare de 12 ori pe an.

Pentru a vă asigura colecţia completă şi primirea la timp a revistei, apelaţi la serviciile de abonamente prin oficiile poştale şi factorii poştali.

În ţară, revista se poate procura prin poştă, pe bază de abonament la: RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax(401) 222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, (401) 222 41 26, Bucureşti; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Şos. Olteniţei 35–37, Sector 4, P.O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, Bucureşti; AMCO PRESS S.R.L., Bd. Nicolae Grigorescu nr. 29 A, ap. 66, Sector 3, P.O. Box 57–88, Fax (401) 312 51 09, Tel. (401) 643 93 90, (401) 312 51 09, Bucureşti (pentru cărţi şi reviste).

Manuscrisele, cărţile şi revistele pentru schimb, precum şi orice corespondenţă se pot trimite pe adresa comitetului de redacţie al revistei „Limba română".

La revue „Limba română" paraît 12 fois par an.

Toute commande de l'étranger pour les travaux parus aux Éditions de l'Académie Roumaine sera adressée à: RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere, nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax(401) 222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, (401) 222 41 26, Bucureşti, România; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Şos. Olteniţei 35–37, Sector 4, P. O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, Bucureşti, România.

Adresa redacţiei:
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76100 Bucureşti
Tel. 410 32 00, 410 38 46, int. 2311

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76117 Bucureşti
Tel. 410 32 00, 410 38 46, int. 2119

LIMBA ROMÂNĂ

0 - DEC. 2014

Anul XLV 1996 Nr. 7–12
iulie–decembrie

SUMAR

GRAMATICĂ

GABRIELA PANĂ DINDELEGAN, Tranzitiv. Tranzitivitate 163

VIAȚA CUVINTELOR

EMIL VRABIE, Etimologii 171

FILOLOGIE

ALEXANDRU MAREȘ, O particularitate grafică rar întâlnită în scrierea românească veche: notarea lui /f/ prin ХЕ și ѯЕ 173

ONOMASTICĂ

ADRIAN REZEANU și FILOFTEIA MODORAN, Termeni entopici în toponimia urbană ... 179

ISTORIA LIMBII – DISCUȚII

ION GHEȚIE, Între prezumție și ignoranță 187

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

NINA CROITORU BOBÎRNICHE, *Dicționar de argou al limbii române*, Slobozia, Editura Arnina, 1996 (Irina Mihăilescu), p.191; GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOȘONȚI, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, I, București, Editura Academiei Române, 1992 (Alexandra Moraru), p.192; ELENA DRAGOȘ, *Elemente de sintaxă istorică românească*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995 (Oana Sitaru), p. 194.

53474

LR, XLV, nr. 7–12, p. 161–344, București, 1996

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ (BRL, 38, 1995) de ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA, OANA SITARU 197

SUMARUL REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1996 331

INDICELE REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1996 (Vera Năstase şi Nicoleta Mihai) 335

Gabriela Pană Dindelegan

TRANZITIV. TRANZITIVITATE

Dintr-un dicționar de terminologie lingvistică*, aflat în faza finală de lucru, am ales spre publicare TRANZITIV și TRANZITIVITATE, termeni pe care îi consider semnificativi pentru ilustrarea modului în care, concomitent cu evoluția gândirii și a modelelor lingvistice, a evoluat și accepția unor termeni, la semnificația / semnificațiile tradiționale adăugându-se accepții noi. Se ajunge, astfel, ca același termen să circule simultan cu mai multe sensuri (vezi cele șase accepții ale termenului TRANZITIV, prezente toate în lingvistica actuală), orice utilizare făcând necesară specificarea accepției sau măcar a tipului de accepție cu care termenul este folosit.

TRANZITIV, -Ă (VERB ~; PREDICAT ~; CONSTRUCȚIE ~)

1. În tradiția gramaticii europene, verbul tranzitiv denumește o clasă semantico-sintactică de verbe a căror acțiune se exercită asupra unui obiect, verbe care orientează procesul dinspre subiect spre obiect. În această accepție, esențială este relația semantică dintre verb și obiect și transferul semantic reciproc. Latura semantică are însă și consecințe sintactice, manifestate prin restricții de formă diferite de la o limbă la alta (de caz, de prepoziții, postpoziții, topică fixă, acord al obiectului), restricții impuse de verb obiectului. După tipul de obiect cerut, se disting tranzitivele directe, care se construiesc cu un obiect direct, de cele indirecte, construite cu un obiect indirect (*apud* A. Blinkenberg, 1960). Potrivit acestei concepții, aparțin clasei tranzitivelor atât verbe ca: *a citi, a lăuda*, care primesc un obiect direct, cât și verbe ca: *a depinde, a aparține*, cu obiect indirect, prepozițional sau în dativ. După numărul de obiecte cerute de verb, A. Blinkenberg deosebește monotranzitivele, cu un singur obiect, și di-/bitranzitivele, cu două obiecte. Ambele se opun clasei verbelor intranzitive, verbe fără obiect. Se numește construcție tranzitivă construcția organizată în jurul unui verb tranzitiv, fiind alcătuită din verb, subiect și obiect (de exemplu: *Ion scrie o scrisoare; Ion depinde de părinți*) sau, în cazul verbelor ditranzitive, din verb, subiect și două obiecte (de exemplu: *Ion trimite copiilor cărți*).

2. În gramatica tradițională românească, păstrându-se concepția semantico-sintactică de sub **1**, se limitează clasa verbelor tranzitive la tranzitivele directe,

* Vezi, pentru alți termeni din același dicționar, articolul STRUCTURALISM, apărut în LR, XLIV, 1995, nr. 9–12, p. 515–520, precum și seria de articole publicate în LL, începând cu nr. 1, anul XL, 1995.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 163–169, București, 1996

adică verbe care pot primi un complement direct (M. Avram, 1986), fie că acest complement este exprimat, fie că este neexprimat, fiind subînțeles sau rămânând nedeterminat. Neexprimarea obiectului direct, posibilă numai pentru unele verbe tranzitive, este cunoscută sub numele de «folosire absolută» (vezi *Ion citește*, în raport cu *Ion citește cartea*). Gramatica românească, după modelul gramaticii latine, înregistrează și o clasă de verbe dublu tranzitive, caracterizate prin construcția simultană cu două obiecte directe, unul personal, celălalt inanimat (de exemplu: *a învăța, a întreba* din construcțiile: *l-am învățat carte; l-am întrebat rezultatul*), sau, cu totul excepțional, în cazul verbului *a trece*, cu două obiecte inanimate (de exemplu: *bagajele le-am trecut strada*).

3. Într-o accepție strict sintactică, de orientare structuralistă, verbele tranzitive reprezintă o clasă sintactică de verbe, clasă reprezentată în limba română prin formula structurală: V + N(ominativ) + Ac(uzativ) (*apud* V. Guțu Romalo, 1963). Clasa, astfel concepută, se delimitează pe baza testelor formale ale tranzitivității, teste specificate pentru fiecare limbă în parte, în funcție de particularitățile structurale ale limbii considerate. În română, de exemplu, testele de tranzitivitate sunt: (a) construcția cu un clitic pronominal cu formă de acuzativ; (b) posibilitatea dublării obiectului direct printr-o formă de clitic; (c) pasivizarea. Dintre acestea, hotărâtor și suficient în determinarea tranzitivității este testul (b). Satisfacerea testului (a) este insuficientă, așa cum o demonstrează verbe și locuțiuni ca: *a o tuli, a o lua la sănătoasa*, care, deși se construiesc cu un clitic pronominal cu formă de acuzativ, nu sunt totuși tranzitive. Nesatisfacerea testului (c), în condițiile în care (a) și (b) sunt îndeplinite, nu înseamnă obligatoriu intranzitivitate. Verbe ca: *a avea, a durea*, deși nu satisfac testul pasivizării, sunt totuși tranzitive, acceptând testele (a) și (b) de tranzitivitate (de exemplu: *Pe Ion îl doare capul; Cartea o are de la părinți*). Verbele considerate de tradiția gramaticală ca dublu tranzitive (vezi **2**) nu satisfac testele de tranzitivitate decât pentru unul dintre obiecte, cel personal, ceea ce a impus interpretarea lor, în cadrul acestei accepții, ca monotranzitive, și nu ca ditranzitive.

4. Într-o accepție logico-semantică modernă, formulată în termeni de predicate logice și argumente, au caracter tranzitiv predicatele logice cu două „locuri" sau, altfel spus, predicatele care primesc două argumente, indiferent de actualizarea sintactică a argumentelor. Astfel concepută, clasa tranzitivelor este mult mai largă decât în accepțiile **1**, **2**, **3**, incluzând cuvinte din orice clasă lexico-gramaticală care au rolul de predicate logice cu două argumente. Alături de verbe (de exemplu: *Ion laudă pe Gheorghe, Cartea aparține lui Gheorghe*), clasa include adjective (de exemplu: *X este util lui Y, X este sigur de Y*), substantive (*X este frate cu Y, X este nepot lui Y*), adverbe, în unele ipostaze (de exemplu: *X este departe de Y*), și prepoziții, în ipostaza lor de predicate logice (de exemplu: *X este în grădină*). Predicatele tranzitive, indiferent de natura lor lexico-gramaticală, pot apărea și ca predicate reflexive, în cazul coreferinței argumentelor (de exemplu: *Ion$_i$ se$_i$ laudă;*

Ion$_i$ *îşi*$_i$ *este suficient sieşi*$_i$), sau ca predicate reciproce, în cazul a două argumente coreferenţiale şi inversate (de exemplu: *Ion*$_i$ *şi Gheorghe*$_j$ *se*$_{ij}$ *laudă (unul pe altul)*$_{ij}$; *X*$_i$ *şi Y*$_j$ *îşi*$_{ij}$ *sunt dragi (unul altuia)*$_{ij}$).

5. Într-o accepţie logico-semantică mai restrânsă, au calitate tranzitivă numai predicatele cu două argumente impunând acestora rolurile tematice de agent, respectiv de pacient (*apud* Asher, Simpson, 1994, X). Specificarea tipului de rol are ca efect limitarea tranzitivităţii la clasa verbelor agentive, verbele neagentive (psihologice, de posesie, eventive etc.), ca şi predicatele adjectivale, adverbiale, prepoziţionale neavând capacitatea de a atribui agentul.

6. Într-o accepţie logico-formală restrânsă (*apud* H. Reichenbach, 1947), termenul t r a n z i t i v desemnează o clasă de predicate cu două locuri care satisfac următoarea condiţie:

$$(x,y,z)\ [f(x,y) \cdot f(y,z) \supset f(x,z)],$$

predicatele având caracteristica transferului de relaţie, prin termeni intermediari, de la primul la ultimul termen al şirului. În această accepţie, clasa tranzitivelor include predicate realizate verbal, dar şi nominal sau adjectival. Predicatele exprimă relaţii de asemănare, identitate, comparaţie, de vecinătate în timp sau în spaţiu etc., ca în exemplele:

Dacă *X* { *este mai frumos decât* / *este asemănător cu* / *este identic cu* / *este paralel cu* / *este consecutiv lui* / *se aseamănă cu* } *Y* şi dacă *Y* { *este mai frumos decât* / *este asemănător cu* / *este identic cu* / *este paralel cu* / *este consecutiv lui* / *se aseamănă cu* } *Z*

atunci *X* { *este mai frumos decât* / *este asemănător cu* / *este identic cu* / *este paralel cu* / *este consecutiv lui* / *se aseamănă cu* } *Z*

În accepţia de sub **6**, predicatele logice *mai frumos, asemănător, identic, paralel, consecutiv, a se asemăna* au caracteristica tranzitivităţii.

Indiferent de tipul de accepţie adoptat (semantico-sintactic, strict sintactic, logico-semantic), toate teoriile tranzitivităţii atrag atenţia asupra dificultăţii de a stabili graniţa precisă între tranzitiv şi intranzitiv, trecerea de la o clasă la alta fiind graduală, continuă. Fluctuaţia graniţelor se manifestă atât în plan sintactic, cât şi semantic. Semnele s i n t a c t i c e ale fluctuaţiei sunt: (a) În istoria unei limbi este posibilă trecerea de la o clasă la alta, deci schimbarea de regim a verbului, fără nici o modificare în semantica lui internă (vezi, de exemplu, rom. veche „cu limbile

sale menţiră lui"(*Psaltirea Hurmuzachi*) vs. rom actuală *a minţi pe cineva*). (b) În aceeaşi stare sincronică de limbă, apar dese situaţii de variaţie liberă în construcţia unui verb (vezi rom. actuală *a ajuta pe cineva / a ajuta cuiva; a spera ceva / a spera la ceva*). (c) În aceeaşi limbă sunt semnalate schimbări de regim determinate nu de schimbarea sensului şi a tranzitivităţii, ci de parametri exteriori, de parametrul negaţiei, al controlului etc. De exemplu, în limbile rusă, polonă, lituaniană, finlandeză (*apud* Asher, Simpson, 1994), se utilizează schema de cazuri Nom + Ac, pentru construcţiile afirmative, dar se recurge, pentru construcţiile negative, fie la schema Nom + Genitiv, ca în rusă, polonă, lituaniană, fie la schema Nom + Partitiv, ca în finlandeză. În maghiară (*apud* B. Comrie, 1981), în construcţiile cauzative, dacă persoana asupra căreia se acţionează are trăsătura [+ control], atunci este selectată o schemă intranzitivă Nom + Instrumental, iar dacă are trăsătura [– control], este selectat tiparul tranzitiv Nom + Ac. (d) Numeroase verbe intranzitive pot fi construite cu obiect intern (de exemplu: *a-şi trăi traiul, a dormi un somn adânc*), construcţia cu obiect intern având un statut intermediar între tranzitive şi intranzitive. Formal, obiectul intern satisface condiţiile de tranzitivitate, dar, sub multe aspecte, el nu este un context tipic, neprimind, de exemplu, rol tematic de la verb. S e m a n t i c , dificultatea separării nete între cele două clase o ridică verbele ergative (numite şi neacuzative), care, deşi atribuie rolul pacient, asociat în mod curent cu verbele tranzitive, actualizează pacientul ca subiect, într-o construcţie cu un singur argument şi fără sens pasiv, deci într-o construcţie intranzitivă (de exemplu: *Profitul scade, Fântânile seacă, Frunzele cad, Mâncarea se strică, Iarba se usucă*). Cercetătorii au avansat ideea gradelor de tranzitivitate, propunând între cele două puncte extreme: verb tranzitiv şi verb intranzitiv, o treaptă intermediară reprezentată de verbele ergative (sau neacuzative). În plus, au insistat asupra mecanismului sintactic al pasivizării, al cărui efect este convertirea construcţiei tranzitive într-una intranzitivă, micşorând, şi din punct de vedere sintactic, distanţa dintre polii tranzitivităţii.

Articole de dicţionar înrudite: (OBIECT) DIRECT; (OBIECT) INDIRECT; INTRANZITIV; NEACUZATIV / ERGATIV; PASIV; PASIVIZARE; PREDICAT LOGIC; TRANZITIVITATE; VERB.

TRANZITIVITATE

Calitate a verbelor şi a tuturor cuvintelor cu rol de predicat logic, concepută diferit de cercetători în funcţie de accepţia dată termenului t r a n z i t i v : fie ca trăsătură lexico-semantică a verbelor (a predicatelor logice), constând în necesitatea complinirii lor semantice printr-un obiect, fie ca trăsătură strict sintactică, manifestată prin apariţia verbului (a predicatului logic) în contextul unui obiect direct, context specificat printr-o formă gramaticală proprie fiecărei limbi, fie ca trăsătură logico-

semantică a predicatelor logice, manifestată prin apariția acestora într-o configurație cu două argumente (vezi TRANZITIV). Comună tuturor acestor accepții este capacitatea verbului (a predicatului logic), în calitatea lui de centru (sau cap) de grup, de a-și asocia două G(rupuri)N(ominale), dintre care unul este așezat într-o poziție sintactică de obiect, poziție marcată gramatical distinct de la o limbă la alta. Unele accepții insistă asupra marcării formale a poziției de obiect; altele, dimpotrivă, asupra relației semantice dintre verb și obiect.

Indiferent de modul de concepere (semantic, sintactic, semantico-sintactic), tranzitivitatea este o trăsătură universală, care trebuie înțeleasă nu în sensul unui inventar comun de termeni tranzitivi pentru toate limbile sau al unui inventar comun de mărci de tranzitivitate, ci în sensul unei caracteristici pe care verbele și cuvintele cu rol de predicat logic o au în oricare limbă. Trăsătura universală a tranzitivității este răspunzătoare, pentru orice limbă, de coeziunea semantică și sintactică a propoziției, explicând, pe de o parte, atribuirea rolurilor tematice obiectului direct și celui indirect (rol de pacient, beneficiar, experimentator, țintă etc.), iar, pe de alta, impunerea restricțiilor de formă gramaticală de către capul predicativ obiectelor. Nu întâmplător tranzitivitatea a fost captată de diverse modele lingvistice ca trăsătură esențială de organizare a propoziției (vezi modelul «actanțial» al lui L. Tesnière; modelul «cazual», în varianta Ch. J. Fillmore sau în varianta W. Chafe și W. Cook; modelul «rolurilor» în concepția lui D. T. Langendoen sau cel al «rolurilor tematice» din GB = Gramatica guvernării și a legării, elaborată de N. Chomsky, 1981).

Tranzitivitatea, trăsătură universală, devine tipologic semnificativă numai prin caracteristicile ei parametrizabile, răspunzătoare de diferențele de manifestare de la o limbă la alta. (a) Este, de exemplu, tipologic semnificativ modul de marcare a tranzitivității sau, altfel spus, tipul de legare sintactică a obiectului (a obiectelor) de capul verbal: prin caz, în limbile sintetice; prin prepoziții sau postpoziții, în limbile predominant analitice; prin topică fixă, în limbile fără mărci actanțiale speciale; prin dublare clitică, în unele limbi, cum este și româna; prin acord sau repetare de informație gramaticală cu direcția verb → obiect, într-un număr restrâns de limbi; prin mijloace mixte, morfologice, morfofonologice și sintactice etc.). Parametrul mărcii actanțiale, în modul în care a fost propus de G. Lazard (1994), a permis distingerea următoarelor tipuri structurale de limbi: $N_oP_oV_o$; $N_iP_oV_o$; $N_iP_jV_o$; $N_oP_oV_n$; $N_iP_oV_n$; $N_oP_jV_n$; $N_oP_jV_{np}$; $N_iP_oV_{np}$, unde N reprezintă primul actant, P, al doilea actant (obiectul), iar V, verbul; N_o, P_o semnifică absența mărcilor speciale de legare a actanților; N_i, P_j, prezența unor mărci speciale de legare, diferite pentru primul și al doilea actant; V_n, V_{np} semnifică preluarea unor mărci actanțiale de către verb, fie numai de la primul actant (V_n), fie de la ambii actanți (V_{np}). Analiza limbii române, din perspectiva acestui parametru, conduce spre tipul actanțial $N_oP_jV_{np}$, ale cărui caracteristici sunt: o marcare slabă a subiectului; o marcare specială a obiectului; preluarea informației gramaticale a subiectului și a obiectului

de către verb (acordul predicatului cu subiectul indică transferarea asupra verbului a informației gramaticale a subiectului, iar, prin intermediul cliticelor, legate indispensabil de suportul verbal, se realizează transferul asupra verbului a unei părți din informația obiectului / a obiectelor). Tipul de marcare gramaticală a obiectului, mai ales a celui direct, s-a schimbat în raport cu latina, româna pierzând marca de tip cazual a obiectului direct. Româna și-a creat, însă, forme noi, sintactice, de marcare: construcția cu *pe* și dublarea clitică a obiectului, păstrându-și caracteristica de marcare puternică a obiectului. (b) Este semnificativ și parametrul realizării obiectului prin clitic. Româna aparține, ca și celelalte limbi romanice, tipului de limbi unde există clitice pronominale, obiectul având posibilitatea actualizării și prin clitic personal sau reflexiv (de exemplu: *îl apără, îi aparține; se apără, își impune*). Se deosebește, însă, de alte limbi romanice (franceză, de exemplu) prin prezența fenomenului dublării, adică al coocurenței cliticului și a complementului în aceeași propoziție. (c) Relevant este și parametrul topicii (al așezării sintactice normale) a obiectului în raport cu verbul și cu subiectul, cunoscut ca «parametru al lui J. Greenberg». În funcție de acesta, limbile se împart în următoarele tipuri: S–V–O; V–S–O; S–O–V; V–O–S; O–V–S; O–S–V. Încadrarea românei este dificil de făcut, iar concluzia cercetătorilor este încă ezitantă. În mod curent, se susține că, în raport cu latina, care aparține tipului S–O–V, româna, ca și alte limbi romanice, și-a schimbat tipul structural topic, trecând în grupul S–V–O. Totuși, din ce în ce mai multe studii recente de tipologie generativă separă româna de alte limbi romanice, susținând includerea ei în tipul V–S–O.

Articole de dicționar înrudite: (OBIECT) DIRECT; DUBLARE; (OBIECT) INDIRECT; INTRANZITIV; TIPOLOGIE; TOPICĂ; TRANZITIV.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

R. E. Asher, J. M. Y. Simpson, *The Encyclopedia of Language and Linguistics*, vol. X, Oxford, Pergamon Press, 1994.

Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei, 1986, p. 151.

Andreas Blinkenberg, *Le problème de la transitivité en français moderne. Essai syntacto-sémantique*, København, 1960.

Wallace L. Chafe, *Meaning and the Structure of Language*, Chicago, University Chicago Press, 1970.

Noam Chomsky, *Lectures on Government and Binding*, Dordrecht, Foris Publications (first edition 1981; second revised edition 1982).

Bernard Comrie, *Language Universals and Linguistic Typology. Syntax and Morphology*, University of Chicago Press, 1981.

Ch. J. Fillmore, *The Case for Case*, în E. Bach, R. T. Harms (eds.), *Universals of Linguistic Theory*, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968.

J. Grimshaw, *Argument Structure*, Cambridge, Mass., MIT Press, 1990.

J. H. Greenberg, *Language Universals*, The Hague, Mouton, 1966.

Valeria Guțu Romalo, *În problema clasificării verbelor. Încercare de clasificare sintagmatică*, în SCL, XIV, 1963, 1.

Emil Vrabie

ETIMOLOGII

clípcă 'colivie' apare într-o poezie populară din Maramureş, publicată de Alexandru Ţiplea în 1906 (*Extras din „Analele Acad. Rom."*, s. II, t. XXVIII, *Mem. secţ. lit.*) şi este reţinut în *Dicţionarul limbii române* (DA) cu următoarea sugestie etimologică: – Cf. rut. *klépka* 'scândurică' (t. I, p. 557). Această sugestie nu este acceptabilă nici fonetic, nici semantic. De fapt, termenul vine de la ucr. *klítka* 'colivie', cu prefacerea *tk* > *pk*, la fel ca în *prépcă* 'urdiniş' (şi alte sensuri) cu o variantă *prétcă* sau, dintre cuvintele mai cunoscute, *neleápcă* 'vacă nevârstnică pentru gonit', ambele în DLR s.v., cu var. *nelétcă*.

corăbioară este prezentat în DEX [1984] cu două sensuri: 1. Diminutiv al lui *corabie*; 2. Prăjitură preparată din aluat proaspăt. Etimologia propusă de DEX: – *Corabie* + suf. *-ioáră*. Această etimologie este corectă pentru sensul 1, dar greşită pentru sensul 2. Cu sensul de 'prăjitură' termenul vine din limbile balcanice, cum se arată bine în DA, sub *curăbiá*. Nu se întrevăd motivele pentru care etimologia corectă din DA (< turc. *corabiye* 'petit gâteau rond et plat aux amandes' + *corăbioară*, dimin. de la *corabie*) nu a fost acceptată în DEX şi astfel apare bănuiala că DA nici nu a fost consultat. Termenul, cu acelaşi înţeles şi cu aspect şi mai apropiat de etimon, există şi în aromână (*curabé*, *gurabé*), în care nu se cunoaşte un cuvânt *corabie* 'ambarcaţie'. Şi celelalte limbi balcanice au acest termen, cf. neogr. κουραμπιές şi alb. *kurabíe*, ambele cu sensul de 'prăjitură'. Chiar dacă simigiii şi cofetarii din România ar începe să modeleze aluatul pentru prăjiturile lor sub formă de mici corăbii, etimologia termenului *corăbioară* tot de la cuvântul turcesc indicat în DA ar trebui să pornească.

petínă 'jumătate sau o treime din claia de cereale păioase formată din snopi dispuşi cruciş şi al căror număr variază după regiuni'. DLR consideră termenul ca fiind cu etimologie necunoscută. Cuvântul poate fi explicat satisfăcător prin bulg. *petína* 'grup format din cinci unităţi', care este un derivat cu sufixul *-ína* de la numeralul *pet* 'cinci'. E vorba de numărul snopilor din claie, iar 5 era, se pare, numărul cel mai des întâlnit, fiind comod ca unitate de măsură a recoltei aflate în stadiul dintre secerat şi treierat. Indicii despre *claie* ca factor de 5 se află în DA s. v.

petíţă 'petină' este de asemenea considerat în DLR termen cu etimologia

necunoscută. Faptul că acest regionalism a fost cules din Oltenia (de exemplu, de la Isbiceni, lângă Corabia) este un important indiciu de localizare (în imediata vecinătate a Bulgariei), care sprijină atât etimologia termenului anterior, cât şi etimologia acestuia. Bulg. *petíţa* 'grup de cinci' este o variantă cu sufixul *-íţa* de la *pet*. Aici se cere însă o precizare de natură semantică. Una din ilustrările date de DLR sub *petíţă* spune: „*optsprăzece* de snopi îs o petiţă". Aceasta contrazice, s-ar părea, ceea ce am spus mai sus (sub *petína*) despre 5, căci 18 nu este multiplu de 5. Nepotrivirea se explică prin deetimologizarea totală a termenilor *petína* şi *petíţa*, adică prin ştergerea din mintea vorbitorilor români a oricărei legături cu bulg. *pet* 'cinci'. (La o fermă avicolă de lângă Bucureşti, unde îl vizitam pe un fost coleg de liceu, acum inginer agricol, o muncitoare îmi arăta cum ouăle se împachetează „în *duzine* de câte *douăzeci*"!)

zăngăni 'a produce, prin izbire sau prin lovire, un sunet metalic specific; a zornăi, a zdrăngăni'. DEX [1984], s.v. consideră acest cuvânt ca fiind format din onomatopeea *zâng* plus sufixul *-ăní*. Este adevărat că astăzi percepem acest verb ca derivat de la *zâng*. DEX prezintă această onomatopee astfel: „Cuvânt care imită sunetul clopotului sau al unui metal lovit". Şi aici, ca şi în cazul *petíţa* discutat mai sus, s-a produs o deetimologizare, prin obliterarea sensului etimonului iniţial, *zvǫ-k-ŭ, zvę-k-ŭ* 'sunător', 'sonor'. Regăsim acelaşi radical, pe o altă treaptă de alternanţă şi fără sufixul *-k-*, în rom. *zvon*. Fricativa bilabială *v* din *zv* s-a pierdut în dacoromână, dar se păstrează bine în aromână: *zvîng, zvîngînéscu, zvîngînós* (DDA, p. 1307). Rom. *-în-* (ori *-ăn-*) din *zâng* (sau *zăng*) este reflexul normal al vocalelor nazale vechi bulgare *ǫ* sau *ę* (Al. Rosetti, *Ist. lb. rom.* [1978], p. 344–348). După sonanta *n, k* „etimologic" a devenit *g*, prin asimilare progresivă (cf. *crancă*, cu *nc* etimologic, faţă de *crangă*, formă mai nouă, cu *ng*, vezi DA, sub *creangă*). Aşadar, există motive să admitem că *a zăngăni* este o formaţie românească cu sufixul *-ăní* de la v. slav. *zvǫku / zvękŭ*. Aceasta explică mai bine sensul şi forma cuvântului românesc decât trimiterea la o onomatopee cu aspect sonor destul de depărtat de realitatea fizică a zângănitului. *Zâng* trebuie să fie o formaţie regresivă de la *a zângăni*.

Ft. Lauderdale, Florida

Alexandru Mareş

O PARTICULARITATE GRAFICĂ RAR ÎNTÂLNITĂ ÎN SCRIEREA ROMÂNEASCĂ VECHE: NOTAREA LUI /F/ PRIN ХВ ŞI ѰВ

1. În trei scurte fragmente apocrife, copiate pe marginile filelor unei *Psaltiri* slavone aparţinând Bibliotecii Széchenyi din Budapesta, întâlnim notarea destul de frecventă a lui *f* prin хв: хвацєлє (= faţele), хвокъ (= foc), хвокꙋлꙋи (= focului), х҃ꙋнд҃ꙋ (= fundul), сꙋхвлєтє (= suflete); cf. *fi*, *vor fi*, *se fiie*, *fiiul*[1]. Particularitatea amintită apare şi în textul *Legendei duminicii* din acelaşi manuscris, fiind exemplificată de Gh. Chivu prin аχвла (= afla) şi хвара (= fara „fără")[2]; cf. însă нꙋ фачицъ, фєчє (42r) şi фїюлъ (69v), înregistrate în cele două facsimile reproduse după textul epistolei apocrife[3]. Din exemplele prezentate rezultă, până la proba contrară (publicarea însoţită de note privind grafiile neobişnuite a *Legendei duminicii* şi a *Celor 12 vise în tâlcuirea lui Mamer* – text românesc existent de asemenea în manuscris), că scrierea lui хв pentru *f* s-a realizat, în general, pentru cuvintele în care labiala era urmată de vocalele *a*, *o*, *u* sau de consoana *l*. Exemple ca нꙋ фачицъ şi фꙋл'ѫєрє (= fulgere; 38r)[4] dovedesc că la notaţia amintită nu s-a recurs în mod consecvent.

Grafiile cu хв sunt neobişnuite întrucât *f* n-a evoluat niciodată la *hv* în limba română; aceasta cunoaşte numai tratamentul invers: *hv* > *f* în cuvinte ca *fală* (v. sl. хвала), *făli* (v. sl. хвалити) etc.

2. Înainte de a căuta o explicaţie pentru grafiile enumerate, considerăm necesar să lămurim un aspect. Copistul anonim era un vorbitor al graiului din Banat sau Hunedoara şi, totodată, un „bun cunoscător al limbii şi grafiei chirilice sârbeşti"[5]. Parcurgerea textelor fragmentare şi îndeosebi a textului *Legendei duminicii* ne furnizează câteva indicii preţioase asupra originii sale etnice. Scribul era un sârb care stăpânea insuficient limba română, întâmpinând dificultăţi în redarea sunetelor

[1] Gh. Chivu, *Un manuscris cu o slovă necunoscută în scrierea românească:* ѫ, în SCL, XXIX, 1978, nr. 4, p. 401 şi 403 (se va cita în continuare: Chivu, *Un manuscris*).

[2] *Codex Sturdzanus*. Studiu filologic, studiu lingvistic, ediţie de text şi indice de Gh. Chivu, Bucureşti, 1993, p. 234.

[3] Chivu, *Un manuscris*, p. 408, planşele 1 şi 2.

[4] *Ibidem*, p. 404.

[5] *Ibidem*, p. 409; vezi şi p. 406.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 173–178, Bucureşti, 1996

ă şi *î*[6]: *ateta* (239) î. 1. d. *atâta*, *canta* (241) î. 1. d. *cânta*, *che* (237–240; 152[r]) î. 1. d. *că*, *chende* (240, 241; 5[r]) î. 1. d. *cându*, *cuvintul* (237) î. 1. d. *cuvântul*; *dumineche* (238, 241, 242; 7[r]) î. 1. d. *dumnecă*, *flomunde* (240) î. 1. d. *flămânde*, *iera ghendit* (238) î. 1. d. *iera gândit*, *lacromi* (240) î. 1. d. *lacrămi*, *munele* (238) î. 1. d. *mânele* „mâinile", *pacatoşilor* (8[r]) î. 1. d. *păcătoşilor*, *pana* (242, 52[r]) î. 1. d. *până*, *rodica* (237) î. 1. d. *rădica*, *stenga* (241) î. 1. d. *stânga* etc.; cf. în *Legenda duminicii* notarea lui *ă* în *au lăsat* (237), *pocăiţi-vi* (240) şi *să pieriţ* (238), iar a lui *î* în *fârtatul* (240), *vor scrâşca* (239), *stâlcite* (240) şi *vânturi* (239). La iniţiala cuvintelor scribul notează pe ѧ (vezi prepoziţia *în*, neînsoţită de notă, de pe filele 7[r] şi 152[r], precum şi forma verbală ѧцелѣѣцъ de pe fila 41[v7]), dar nu ştim cu câtă consecvenţă, întrucât textul *Legendei duminicii* nu beneficiază de un aparat critic; cf. grafia нєѳнцелцилорь (planşa 1) reprodusă de editor *neînţe‹le›pţilor* (238). Se pare că uneori copistul avea tendinţa de a scrie pe ѳ în loc de ѧ, în poziţie iniţială, ceea ce explică grafia hipercorectă ѧнѣє (51[v]) pentru adverbul *unde* „unde", reprodus însă şi ѳнѣє (45[v])[8].

Trecând peste forme fără prefixul *în-*, ca *toarce* (238), *torş* (238), *se va turna* (241), care puteau exista în izvodul avut la îndemână de copist, ne întrebăm dacă o asemenea proveniență trebuie atribuită şi formelor *vor braca* (241) î. 1. d. *vor îmbrăca*, *are ghiţi* (239) î. 1. d. *are înghiţi*, *se vi ghiţi* (239) î. 1. d. *să vă înghiţă*, *vaţa* (241) î. 1. d. *învăţa*.

Sub presiunea limbii materne copistul recurge în câteva rânduri la cuvinte cu fonetism sârbesc. Trei dintre acestea (*anger*, *arha‹n›gel* şi *eva‹n›gelie*) au fost semnalate de Gh. Chivu, care le atribuia influenţei exercitate de limba sârbă asupra copistului român[9]. Semnalăm în continuare prezenţa în *Legenda duminicii* a termenilor *gvozdiie* „cui" (238; cf. scr. *gvozdije* „idem"), *muca* „chin", reprodus de editor *mu‹n›ca* (242; cf. scr. *muka* „idem"), *muceniţi‹i›* „martirii" (238; cf. scr. *mučenici* „idem") şi *oţat* „oţet" (238; cf. scr. *ocat* „idem"). În *milostine* „pomană, milostenie" (238), *propaste* „prăpastie" (239), *siraci‹i›* (238) şi *sumbota* „sâmbătă" (239; 6[r]), forma cuvintelor este parţial modelată după aceea a corespondentelor sârbeşti *milostiña*, *propast*, *sirak* şi *subota*[10]. Notarea lui *n* în formele verbului *munci* (*mu‹n›ci-se-vor*, 152[r]; *vei mu‹n›cit fi*, 239) s-a putut datora, de asemenea, fonetismului verbului *mučiti*. În *dadu* (238; 3 ocurenţe), formă de perfect simplu 1 sg. î. 1. d. *dedu*, *a* provine din radicalul *dad-* al verbului *dati*. Atragem atenţia şi asupra termenului *dr‹ă›znire* (240), în care omiterea lui *ă* ar putea să reflecte pronunţia sârbească a unui *r* silabic (cf. *drznuti*

[6] Trimiterile la exemplele citate aici şi în continuare se fac la textul *Legendei duminicii* publicat de Gh. Chivu în *Codex Sturdzanus*, p. 237–242 (aparatul critic); pentru unele exemple preluate din textele fragmentare publicate de acelaşi autor (*Un manuscris*, p. 401 şi 403) s-a indicat fila manuscrisului: 5[r], 52[r] etc.

[7] Chivu, *Un manuscris*, p. 404.

[8] *Ibidem*.

[9] *Ibidem*, p. 406.

[10] Pentru exemplele citate din limba sârbă, vezi *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika na svjet izdaje Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti*, Zagreb, vol. I, 1880–1882, ş. u.

„a îndrăzni"). Într-un singur exemplu am înregistrat substantivul *leturghie*, în acuzativ, cu desinența cerută de cazul respectiv în limba sârbă: „Şi vaide de omul cela ce nu merge la vecerne şi la itros şi la *leturghiiu* sventa dumineche" (241). O particularitate a textului este reproducerea formei neaccentuate a pronumelui personal 2 pl. în dativ şi în acuzativ, *vă* (237–241), prin *vi*, care în sârbă este forma neaccentuată a pronumelui personal 2 pl. pentru aceleaşi cazuri: „che *vi* ie a fi puținel acicea, de *vi* ie a lacui aiurile în viiața de vac" (240), „Dadu-*vi* legea mea" (238), „eu *vi* dadu" (238), „Gata *vi* ie vouo paraţia cerului" (241), „Chende *vi* saturaţ" (238), „nu *vi* pocaiţ" (237), „Se nu vreţ *vi* ruga" (239), „voi *vi* laudaţ" (240) etc.[11]. Nu ar fi exclus ca în contextul „nime nu *ie* pute rodica" (237), căruia în versiunea măhăceană din *Codicele Sturdzan* îi corespunde „nimeni nu o putea rădica", *ie* să reprezinte forma enclitică de acuzativ a pronumelui personal *ona* „ea". Merită să fie reținute două contexte în care s-a omis prepoziția *în* ca urmare a faptului că scribul, transcriind textul românesc, se lăsa furat de expresiile din limba sa: „mu‹n›ci-se-vor ‹în› veci‹i› vacului" (152[r]; cf. scr. *vekivekoma* „etern, veşnic") şi „pana ‹în› veaci‹i› vecilor" (242; cf. scr. *do vek vekoma* „până ‹în› vecii vecilor"). În alte două situații (*va veki veči*, 239, şi *va veki večije*, 237), el scrie începutul expresiei în sârbeşte (*va veki*), iar sfârşitul în româneşte (*veci*, respectiv *veciie*); în primul exemplu, s-a omis prepoziția *de* (în izvodul său va fi fost *în veci de veci*), iar în al doilea exemplu, s-a recurs la termenul *veciie*, preluat probabil din expresia *în vecie de veac*.

3. Explicația redării lui *f* prin хв în textele acestui manuscris este legată de un fenomen fonetic pe care îl surprind textele slavone de redacție sârbă încă din secolul al XV-lea: evoluția în unele graiuri sârbeşti a grupului consonantic *hv* la *f*: *hvala* > *fala*, *hvatiti* > *fatiti*[12]; cf. şi хвостью „denumirea unei regiuni" notat într-un letopiseț sârbesc фосно[13]. Înregistrat de Lucia Djamo-Diaconiță într-un document slavon din Țara Românească datând din circa 1496–1507 (сте ѳфатилн „aţi prins" î. 1. d. сте ѳхватилн), fenomenul a fost atribuit evoluției grupului *hv* la *f* în limba sârbă[14]. El a fost atestat în secolul nostru şi în unele graiuri sârbeşti din Banat[15].

Cunoscând această particularitate dialectală sârbească, considerăm că scribul nostru a deprins scrierea chirilică într-un mediu cultural caracterizat prin respectarea formelor originare şi, totodată, literare cu *hv* în cuvintele care regional se rosteau

[11] *Vi* din *púně-vi-ț* (rezultat prin metateză sintactică din *puneți-vă*; ALRM, SN, VI, h. 1647, 102: Feneş, j. Alba) s-a datorat unei asimilări regresive: *vă-ți* > *vi-ți*.

[12] Aleksandar Belić, *Osnovi istorije srpskohrvatskog jezika*, I. *Fonetika*, Beograd, 1969, p. 108.

[13] Ğ. Daničić, *Rječnik iz književnih starina srpskih*. Dio treći, Biograd, 1864, p. 410, s.v. хвостью.

[14] *Limba documentelor slavo-române emise în Țara Românească în sec. XIV şi XV*, Bucureşti, 1971, p. 89.

[15] Emil Petrovici, *Graiul caraşovenilor. Studiu de dialectologie slavă meridională de...*, Bucureşti, 1935, p. 105; Mile Tomici, *Fonetica şi fonologia graiului sârbesc din localitatea Belobreşca (jud. Caraş-Severin)*, în *Studii de slavistică*, vol. I, [Bucureşti], 1969, p. 301, 302; idem, *Govor Sviničana*, Beograd, 1984, p. 37, 49.

cu *f*. Această normă a scrierii sârbeşti a fost aplicată de copist şi la scrierea cuvintelor româneşti în care *f* era urmat nu numai de *a* şi *o*, ca în limba sa maternă, dar chiar de *u* şi *l*. În consecinţă, grafiile insolite cu *hv* în loc de *f* din manuscrisul de la Budapesta sunt reflexul unei atitudini hipercorecte explicabile prin respectarea normei literare menţionate.

4. La această particularitate grafică a apelat şi popa Stanciul din Negraş în trei scurte însemnări (primele două din anul 1626) notate pe paginile unui *Tetraevanghel* slavon datând din secolul al XVI-lea (B. A. R., ms. 185; fost ms. nr. 258 al Bibliotecii Centrale din Bucureşti).

Însemnările au fost reproduse şi comentate lingvistic de B. P. Hasdeu[16]. Fără a avea cunoştinţă de acest lucru, P. P. Panaitescu le-a reprodus, la rândul său, într-o transcriere cu destule inexactităţi[17]. Atenţia lui Hasdeu a fost reţinută în mod expres de grafiile сьχви, сьχвиє, χвос̑, а фвость, фвєчорь şi фвєрь[18]. Ele reprezentau în opinia sa un „fenomen de syllexis", adică de rostire împreună a două sunete, în exemplele precitate a consoanelor *h* şi *v* şi, respectiv, *f* şi *v*. Existenţa acestor pronunţii s-ar fi datorat faptului că în graiul argeşean al popii Stanciul „se zicea deopotrivă pentru «fie» *hie* şi *vie*, de unde forma syllectică *hvie*; apoi se auzea iarăşi *fost*, *vost* şi *host*, de unde formele syllectice *fvost* şi *hvost*; de aci *făćor* şi *văćor*, de unde *fvăćor*; *fără* şi *vără*, de unde *fvără*"[19].

Referindu-se la aceste exemple, N. Drăganu le considera simple contaminări grafice, „căci totdeauna s-a rostit *fečor*, *fičor*, *fost*, nu *host* ori *vost*, *hie*, dar nu *vie*, însă pe bază de analogie se scriau în toate trei chipurile, ba chiar şi *fvost*, *hvost* etc."[20]. Lingvistul clujean avea dreptate să susţină lipsa de acoperire în plan fonetic a grafiilor indicate. Nu credem însă că ele au luat naştere în felul imaginat de acesta. Rostirile *host*, *vost* (= fost), *vecior* (= fecior) şi *vie* (= fie) nu au fost atestate în limba română, fapt subliniat chiar de N. Drăganu. Rolul atribuit analogiei pentru explicarea acestor grafii pare exagerat, având în vedere constanţa cu care scribul a notat pe *f* prin χв şi фв (în textele vechi, exemplele datorate contaminării sunt rare). În sfârşit, alături de χв şi фв, ar fi fost de aşteptat să întâlnim măcar un singur exemplu cu vreunul din celelalte grupuri consonantice a căror apariţie era posibilă în egală măsură prin aşa-zisa contaminare: фχ, χф, вф sau вχ.

În DA, s. v. *fi*, grafiile *hvi*, *hvie* etc. din însemnările popii Stanciul sunt explicate prin „analogia limbii slave, care scrie adesea *hv* şi ceteşte *f*". Soluţia propusă este, după opinia noastră, corectă, dar necesită câteva lămuriri.

[16] *Cuvente den bătrâni*. Ediţie îngrijită şi note de G. Mihăilă, tomul II, Bucureşti, 1984, p. 188–191.

[17] Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R., vol. I, [Bucureşti], 1959, p. 274; cf. *Cuvente den bătrâni*, tomul II, p. 535, nota 108.

[18] *Op. cit.*, p. 188–189. Am reprodus exemplele după textul manuscrisului.

[19] *Ibidem*, p. 189.

[20] *Două manuscripte vechi. Codicele Todorescu şi Codicele Marţian*. Studiu şi transcriere de..., Bucureşti, 1914, p. 27.

5. Scriind χвос҃, сь χви (~сь χвиє), scribul nostru respecta aceeaşi cerinţă a scrierii literare sârbeşti la care ne-am referit mai sus, p. 175. Nu o aplica în mod consecvent, căci în trei rânduri *f* a fost redat prin фв: а фвость, фвєчорь şi фвєръ; în ultimul exemplu, după ce întâi l-a notat pe χ, care în transcrierea lui B. P. Hasdeu apare în mod greşit alipit cuvântului precedent *rău* (ръѹχ), popa Stanciul a lăsat spaţiu liber şi a continuat scrierea cu ф. Uzul şovăielnic pare să dovedească că adnotatorului nu-i era prea clară această normă ortografică, el recurgând în aceeaşi măsură şi la notaţia фв, probabil sub influenţa rostirii sale cu *f* a cuvintelor respective. S-ar mai putea invoca şi o altă explicaţie. În prima însemnare, înregistrăm numele propriu саχира (= Sa‹m›hira), cu *f* palatalizat în stadiul *h'*. Ne-am putea gândi la încercarea popii Stanciul de a aplica cerinţa ortografică amintită într-o manieră proprie: scriind χв pentru *h'* (situaţie în care grafiile сь χви, сь χвиє ar urma să fie citite *să hi*, *să hie*) şi, respectiv, фв, notaţie creată ad-hoc, pentru *f* nealterat (фвєчорь etc.). O grafie ca χвос҃ (= fost) şi chiar numele саχира, pe care ar fi trebuit să-l aflăm reprodus саχвира, nu sprijină o asemenea ipoteză. Ţinem să facem totuşi două observaţii. După ce a scris χвос҃, nemulţumit de această formă grafică, scribul a reluat scrierea cuvântului; din păcate, foaia fiind în această porţiune ruptă, nu sunt vizibile decât ultimele patru slove din componenţa lui: [...]ость[21]. În ce priveşte grafia саχира, ea aparţine primei însemnări, la sfârşitul căreia popa Stanciul mărturiseşte că a scris în condiţii oarecum speciale: исписаχ пиѧнь „am scris beat"[22]. Ulterior, cuvântul пиѧнь a fost şters cu cerneală de scrib, ceea ce explică absenţa lui din textul însemnărilor publicate de B. P. Hasdeu şi P. P. Panaitescu.

6. Unde a deprins popa Stanciul maniera semnalată de a-l nota pe *f*? Răspunsul este legat de stabilirea regiunii de unde era originar acest preot. B. P. Hasdeu considera că satul în care şi-a desfăşurat acesta activitatea, *Negraşŭ*, este actuala comună Negraşi din judeţul Argeş[23].

Judecând după unele particularităţi lingvistice, *e* aton > *i* în *Alixa‹n›dru* (1ʳ), *Anghilu* (40ᵛ), *prioteasa* (1ʳ), şi *e* final > *i* în *si* (= se; 1ʳ), ar putea fi vorba într-adevăr de această localitate, şi nu de satul *Negraşu* din judeţul Prahova, justificat şi el într-o oarecare măsură de grafia нєграшь; cf. un document din 15 mai 1628, avându-l emitent pe un anume Gane din aceeaşi localitate argeşeană, în care înregistrăm ambele fenomene: *împrijur*, *migiaşilor*, *Nigraşi* şi, respectiv, *curati*, *di*, *lati*, *mari* (sg.), *si* (= se), *şadi*[24]. Durificarea lui *s* şi *z* (*samă* şi

[21] B. P. Hasdeu, *op. cit.*, p. 190.

[22] B. P. Hasdeu vorbeşte de „două fragmente", dintre care primul pe „scoarţele manuscrisului" (*op. cit.*, p. 188; în prezent fila 1ʳ), iar al doilea pe fila 40ᵛ (precizarea noastră). Ţinem să menţionăm că pe fila 1ʳ sunt în realitate două însemnări, pe care editorii le-au reunit într-una singură: prima se încheie prin cuvintele исписах [пиѧнь], iar a doua începe prin propoziţia ши а фвость домню... (cf. B. P. Hasdeu, *op. cit.*, p. 190). Data врѣмѣ ҂зрлд (în realitate ҂зрклд, cu к scris din greşeală) a fost adăugată de popa Stanciul ulterior scrierii celor două însemnări. Amândouă datează din anul 1626.

[23] *Op. cit.*, p. 188.

[24] *Documenta Romaniae historica*, B. *Ţara Românească*, vol. XXII, Bucureşti, 1969, p. 170, nr. 77 (se va cita în continuare DRH, B, indicându-se numărul volumului).

zuoa, 1r), întâlnită astăzi şi în vestul Munteniei[25], pledează tot în favoarea acestei localităţi. În privinţa numeralului *tri* „trei" (1r), nu credem că avem de-a face cu reducerea diftongului *ii̯* la *i*, ci cu un fapt de grafie: redarea diftongului prin и, ca în ачєщи (= aceşti, 40v); *trii* a fost notat în 1595 într-un document din judeţul Argeş[26]. Forma *Sa‹m›hira* (1r) ridică un semn de întrebare în privinţa localizării propuse, căci în documentul menţionat din 1628 (emitent Gane din Negraşi) *f* apare nealterat: *să-ĭ fim*[27]. Constatăm însă că, în perioada amintită, palatalizarea labiodentalei *f* este atestată în trei documente provenind din nord-estul acestui judeţ: *s‹ă› hie, să hie* (15 mai 1622)[28], *să hie* (cf. şi *să fie*; 18 februarie 1632), *hiiastrului, să hie* (15 august 1632)[29]. În schimb, forma de plural *ai* (= ani; 1r : 6 ocurenţe) ne este cunoscută în epocă, pentru subdialectul sudic, numai din texte scrise în judeţul limitrof, Vâlcea: un document din 1597[30], *Cronograful* lui Moxa şi *Viaţa sfântului Grigore Decapolitul* (ultimele două la mănăstirea Bistriţa)[31]. Cum în trecut aria lui *ai* a fost mai extinsă decât în prezent[32], nu putem exclude posibilitatea ca această formă de plural a lui *an* să fi avut curs şi în graiul din Negraşi. Prezenţa acelui *h* final, lipsit de valoare fonetică (мѣхъ = mea, 40v : aici urmat de ь), întâlnit în secolul al XVII-lea, pentru a ne referi numai la textele din Ţara Românească, îndeosebi în documente muscelene[33], întăreşte şi mai mult presupunerea originii argeşene a popii Stanciul.

În vreo mănăstire din această regiune va fi învăţat el scrierea limbii române şi a celei slavone (pentru cunoaşterea ultimei, vezi cuvintele, sintagmele şi chiar scurtele propoziţii inserate în însemnări). Sistemul său ortografic este influenţat parţial de particularităţi ale slavonei de redacţie sârbă: întrebuinţarea cu predilecţie a ierului mic (11 ocurenţe cu valoare fonetică, faţă de numai 4 ocurenţe în cazul ierului mare) şi notarea lui *h* fără valoare fonetică[34]. Acestora li se alătură redarea lui *f* prin χв, după modelul căreia popa Stanciul a creat notaţia фв.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[25] Ion Gheţie, *Baza dialectală a românei literare*, Bucureşti, 1975, p. 137 şi 139.

[26] *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*. Text stabilit şi indice de Gh. Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniţă, Alexandru Mareş, Alexandra Moraru. Introducere de Alexandru Mareş, Bucureşti, 1979, p. 104, nr. XI.

[27] DRH, B, XXII, p. 170, nr. 77.

[28] *Documente privind istoria României. Veacul XVII*. B. *Ţara Românească*, vol. IV, [Bucureşti], 1954, p. 127, nr. 139 (se va cita în continuare DIR, XVII, B, indicându-se numărul volumului).

[29] DRH, B, XXIII, p. 513, nr. 327 şi p. 609, 610, nr. 408.

[30] *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*, p. 108, nr. XV.

[31] Mihail Moxa, *Cronica universală*. Ediţie critică, însoţită de izvoare, studiu introductiv, note şi indici de G. Mihăilă, Bucureşti, 1989, p. 373; M. Gaster, *Texte române inedite din secolul XVII*, în „Revista pentru istorie, archeologie şi filologie", I, vol. I, 1883, p. 88.

[32] Ion Gheţie, Al. Mareş, *Graiurile dacoromâne în secolul al XVI-lea*, Bucureşti, 1974, p. 163.

[33] B. P. Hasdeu, *op. cit.*, vol. I, p. 141, 234–235; cf. şi alte exemple din documente argeşene: *Despah, meh* (15 mai 1622, DIR, XVII, B, IV, p. 127 şi 664, nr. 139), *meh* (12 august 1630; DRH, B, p. 245, nr. 140).

[34] Ilie Bărbulescu, *Fonetica alfabetului cirilic în textele române din veacul XVI şi XVII*, Bucureşti, 1904, p. 472–476; idem, *Curentele literare la români în perioada slavonismului cultural*, [Bucureşti], 1928, 409.

Adrian Rezeanu şi Filofteia Modoran

TERMENI ENTOPICI ÎN TOPONIMIA URBANĂ

1. Transformările majore pe care le-a suferit satul românesc în procesul de urbanizare, un proces rapid, dar foarte inegal, au marcat numeroase şi semnificative etape greu de individualizat.

Deşi toponimia urbană este cu mult mai greu de analizat şi normat, totuşi prezenţa documentelor scrise facilitează considerabil, în primul rând, reliefarea procesului de stratificare a numelor de locuri din oraşe şi, de aici, stabilirea motivaţiei lor.

În cercetarea de faţă ne-am oprit asupra relaţiei dintre categoria entopicelor şi a toponimelor urbane sau a urbanonimelor nu numai pentru a identifica ariile geografice motivate din spaţiul urban, care, de cele mai multe ori, constituie adevărate relicve toponimice rurale, cât şi, mai ales, pentru a aduce un plus de informaţie cu privire la sfera semantică a termenilor entopici din această zonă.

Studiul este rezultatul unor cercetări aprofundate de mai mult timp asupra toponimiei urbane, cele mai multe finalizate prin publicare, şi se bazează pe surse istorice, cartografice şi administrative.

Deşi în aparenţă o problemă controversată în spaţiul urban, mai ales pentru un oraş de întinderea Bucureştiului, entopicul este totuşi prezent pentru un timp relativ îndelungat, chiar până în zilele noastre, fiind folosit abuziv în procesul denominaţiei citadine şi provocând adesea perturbaţii în informarea locuitorilor.

Astfel, pe baza cercetării unor serii de toponime urbane, de ordinul câtorva mii, vom încerca să dovedim că, în spaţiul urban, entopicul, în măsura în care funcţionează ca realitate lingvistică, a suferit un tratament distinct faţă de mediul rural.

2. Categoria entopicului a fost individualizată atât de cercetătorii geografi, cât şi de lingvişti, insistându-se asupra existenţei sale într-un context geografic amplu şi reprezentând faza premergătoare toponimizării. Numele de loc are un caracter individual, iar entopicele nu sunt altceva decât marea masă sau speţa din care se alimentează, în procesul de formare, toponimele[1]. Entopicele sunt, deci, sursa toponimelor, ajută la înţelegerea procesului de formare a numelor de locuri, se pot grupa în funcţie de formele geografice denumite şi impun, adăugăm noi, o intervenţie minimă a omului în ceea ce priveşte apariţia unor forme geografice noi.

[1] I. Conea, *Categoriile toponimice*, în *Monografia geografică a RPR*, I. *Geografia fizică*, Bucureşti, 1960, p. 65–70.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 179–186, Bucureşti, 1996

După ce relevă importanţa categoriei entopicului pentru toponimie în general, lingviştii se opresc, printre altele, asupra semanticii, seriilor sinonimice, compuselor şi, evident, asupra etimologiei[2]. Rezultă că entopicul este un element lingvistic purtător de sens sau, dimpotrivă, golit de semnificaţie. Toponimizat, el poate să-şi modifice sensul şi ariile de răspândire şi poate supravieţui, în cursul evoluţiei sale, în unele situaţii, numai în numele propriu (toponim)[3]. Ca orice cuvinte din spaţiul comun al limbii, entopicele sunt foarte vulnerabile, capătă noi valenţe semantice, dar uneori suferă deformări care le distrug sensul iniţial şi pot duce chiar la ermetism şi izolare în contextul limbii. Afirmaţiile de mai sus constituie tot atâtea argumente pentru înscrierea acestei categorii în domeniul lingvisticii.

3. Ca fapt de limbă, entopicul poate forma obiectul de studiu al multor cercetări lingvistice. Pe lângă raportul determinant dintre entopic şi toponim (la rându-i, un fapt de limbă), va trebui să reţinem evoluţia entopicului până la „golirea de sens", el nemaifiind simţit ca purtător al unei semnificaţii apârte de către vorbitorii contemporani, în cadrul structurii toponimice.

În acest sens, o contribuţie deosebită o constituie, fără îndoială, activitatea colectivului de toponomaşti de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" din Bucureşti, care, în urmă cu ani, a trecut la strângerea materialului entopic de pe teren, în urma anchetelor bazate pe un chestionar amplu, anchete realizate în sate din provinciile istorice: Oltenia, Muntenia, Dobrogea şi, parţial, Moldova.

Entopicul a fost privit în evoluţia şi răspândirea sa în exclusivitate în mediul rural, aceasta şi pentru faptul că mediul ales oferea posibilitatea efectuării unor anchete de specialitate, dar şi pentru că ansamblul grupurilor de informatori era relativ unitar, iar formele de relief, indiferent de zonă, îşi păstrau denumirile în conştiinţa localnicilor, incomparabil mai conservatori decât în mediul urban.

Prin urmare, din acest punct de vedere, mediul citadin n-a beneficiat într-o măsură corespunzătoare de atenţia specialiştilor. Atragem astfel atenţia asupra caracterului special al toponimiei urbane, care oferă un spectru toponimic supus schimbării într-un ritm alert, modificările fiind dintre cele mai interesante.

4. Oraşul Bucureşti, atât prin întinderea sa în spaţiu şi timp, cât şi prin uriaşa spiritualitate românească pe care o încorporează, reprezintă un impor-

[2] Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 7; Gh. Bolocan, *Dicţionarul entopic al limbii române*, în SCL, XXVI, 1975, nr. 5, p. 467–472; *Numele de locuri din oraşe şi locul lor în* ***Dicţionarul toponimic al României***, în LR, XXV, 1976, nr. 5, p. 515–518; Gh. Bolocan şi Christian Ionescu, *Dicţionarul toponimic al României*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 197–205; Emilian N. Bureţea, *Unele aspecte ale relaţiei dintre toponimic şi apelativ în toponimia din Oltenia*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 207–215; Viorica Florea, *Raportul dintre înţelesul numelor de locuri şi cel al numelor comune corespunzătoare*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 215–221.

[3] Cf. Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 7 şi 9.

tant laborator de formare, cristalizare, extindere şi dispariţie a numelor de locuri, analiza lor însemnând totodată stabilirea unor etape distincte ale istoriei sale[4].

Fără a fi vorba de o suprapunere a perioadelor din evoluţia sa urbană peste tipare fixe de formare a numelor de locuri, istoria capitalei înseamnă, nu în ultimul rând, istoria devenirii urbane şi prin dinamica numelor de locuri.

Evident, este greu de stabilit ce este urban sau pseudourban în toponimie. Având însă în faţă tabloul evoluţiei urbane a capitalei, listele de urbanonime fixate pe etape, se poate purcede la stabilirea unor modele în toponimia urbană, modele care fac obiectul unui studiu al nostru[5]. Din mulţimea acestor modele ne oprim asupra aceluia referitor la toponime urbane, care are la bază entopice.

Potrivit cu evoluţia în timp a acestui model, am stabilit categoria entopicelor reale (care au un corespondent în realitatea locală) şi a falselor entopice, acestea din urmă fiind valabile pentru perioade apropiate de zilele noastre, când toponimia urbană apare preponderent nemotivată, falsificată, neconformă cu realitatea urbană locală.

5. Studiul entopicelor, ca şi al toponimiei urbane în general, a avut ca bază a cercetării noastre documentele istorice din secolele XVII–XIX şi izvoarele cartografice, începând cu 1791 şi continuând cu întreg secolul al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea, referitoare la istoria capitalei[6]. Am avut în vedere faptul că Bucureştiul, ca şi majoritatea marilor oraşe ale României moderne, constituie rezultatul evoluţiei de la sat la oraş şi prin intermediul toponimiei, diferitele etape din procesul devenirii toponimice reprezentând etape ale urbanizării. De mare interes ni se pare a fi, mai ales prin legătura nemijlocită cu natura terenului şi specificul locului desemnat, seria de toponime care au la bază entopice, atestate în surse documentare mai vechi, care au dispărut împreună cu realităţile locale: ***Cişmeaua*** *Beizadelelor* (1796), ***Cişmeaua*** *Mavrogheni* (1786, 1791, 1793, 1806 şi azi); ***Cociocul*** „ostrov", „popină" (situat între Calea Piscului şi Cimitirul Bellu) (1798),

[4] Florian Georgescu, *Probleme de urbanism şi sistematizare în Bucureşti în anii 1831–1848*, în *Materiale de istorie şi muzeografie*, vol. IV, 1966, Bucureşti, p. 35–69; Ştefan Ionescu, *Dezvoltarea edilitar-urbanistică a oraşului Bucureşti la sfârşitul secolului al XIX-lea*, în *Materiale de istorie şi muzeografie*, vol. VII, 1969, Bucureşti, p. 81–99.

[5] Adrian Rezeanu şi Filofteia Modoran, *Modele în toponimia urbană*, în LR, XLIV, 1995, nr. 5–6, p. 225–232.

[6] *Arhiva Mitropoliei Ţării Româneşti*, pachetele 1–300, ale mânăstirilor Radu-Vodă, Stavropoleos, Greci, Zlătari, Cotroceni, Văcăreşti de la Direcţia Generală a Arhivelor Statului–Bucureşti; Ferd. Ernst, *Plan der Wallachischen Haupt u. Rezidenz Stadt Bukurest*, 1791; Fr. Purcel, *Plan von der Haupt und Rezidenz Stadt Bukurescht in der grossen Wallachey*, 1791; *Planul Bucureştiului ridicat, tras şi publicat din porunca preaînălţatului domn stăpânitor Barbu Dimitrie Ştirbeiu vv. de maior baron Rudolf Artur Borroczyn*, 1852; Maior D. Pappasoglu, *Bucureşti, capitala României*, Bucureşti, 1871; *Planul capitalei Bucuresci şi al învecinătăţilor*, 1882; Sesquières, D. P., *Planul oraşului Bucureşti, revăzut şi îndreptat cu arătarea canalizării Dâmboviţei*, Bucureşti, 1890; Zamarski, I. C., *Planul capitalei României*, Bucureşti; Dellatre, C., *Planul oraşului Bucureşti*, 1892–1893; *Planul oraşului Bucureşti după ultimele date oficiale*, Bucureşti, 1911; *Planul oraşului Bucureşti 1921–1922*, Bucureşti, Union, 1922; Sâmboteanu Ulise, *Planul municipiului Bucureşti*, Bucureşti, 1938; Sâmboteanu Ulise, *Noul ghid al municipiului Bucureşti*, Bucureşti, 1946; *Ghidul străzilor municipiului Bucureşti*, Bucureşti, 1969.

respectiv ***Balta Cociocului*** (1801) şi ***Privalul Cociocului*** (canal de legătură cu Dâmboviţa) (1801); ***Câmpul*** *Filaret* (1852) → ***Dealul*** *Filaret* (1890) → ***Fântâna*** *Filaret* (1871) → ***Livedea*** *lui Filaret* (1830); ***Dealul*** *Lupeştilor* (1649, 1655) → ***Dealul*** *Spirii*; ***Dealul*** *Mitropoliei* (1702 şi azi) → ***Grădina*** *Mitropoliei* (1747, 1796, 1797); ***Dealul Piscului*** (1798) → ***Calea Piscului*** (1798, 1871); ***Grădina*** *Căpitănesei* (1721), ~ *cu Cai* (1674), ~ *Radului* (1670), ~ *Şalvarului* (1721); ***Heleşteul*** *lui Şerban Vodă* (1668, 1672), ~ (sau ***Balta***) *lui Târcă* (1871); ***Între Gârle, Între Vii*** (1852) → *Strada* ***Între Gârle***, ~ *Ziduri* ***Între Vii*** (1911 şi azi); ***Lacul*** *Adânc* (1571–1574, 1586, 1588); ***Livedea*** *Gospod* (1798) (sub forma ***Fânăria*** *Gospod* la 1808), ~ *Deşliului* (1780), ~ *Văcărescului* (1740); ***Lunca*** *Broştenilor* (1777); ***Vadul*** *Cailor* (1658, 1667), ~ *Călăraşului* (1754), ~ *Călugăresc* (1763), ~ *Curţii Domneşti* (1754), ~ *de la Gorgani* (1692); ***Valea*** *Brâncoveanului* (1770), ~ ***Măgura*** (1697). Entopicele sesizate mai sus în spaţiul urban ţin de etapa lui rurală.

În acest îndelungat proces, entopicul, ca realitate lingvistică, a suferit un tratament diferenţiat, potrivit cu realitatea topografică locală urbană, cu extinderea oraşului (prin încorporarea satelor periurbane şi preluarea toponimelor caracteristice lor) şi cu diversificarea structurii urbane interne (apariţia căilor de acces, a edificiilor, instituţiilor, parcurilor, grădinilor, pieţelor şi a monumentelor).

În strânsă legătură cu evidenţierea unor perioade de urbanizare trebuie subliniat caracterul specializat al entopicului şi, de aici, stabilirea unor grupe:

a) entopic încorporat în toponim, care, referindu-se la terenul local şi la particularităţile acestuia şi păstrând legătura semantică cu el, imprimă caracterul motivat toponimic. În acest sens, pentru perioade mai vechi sunt ilustrative exemplele următoare, în care microtoponimele au o structură relativ simplă (formate din entopice precedate sau nu de prepoziţie): ***În Băltaş*** (1756) (marcat şi sub forma ***În Băltiş*** – 1871); ***În Băltărie*** (1761); ***În Bunariu*** (1754); ***În Grindiş*** (***Grăndiş***) (1766); ***În Pârâuş*** (1796); ***În Răspântii*** (1671, 1673); ***La Izvoare*** (1789, 1806); ***La Luncă*** (1809); ***La Zăgaz*** (1794).

b) entopic în componenţa toponimului, care, rupând legătura cu realitatea topografică locală (poate şi dispărută între timp), apare aberant: ***Prund*** (1632, 1682) → ***Calea Prundului*** (1693) → *Biserica din* ***Prund*** (1684) → ***Dealul Prundul*** (1749, 1760, 1778). Entopicul toponimizat *prund* circulând într-un lanţ toponimic, unde dispar verigi, ajunge în final nemotivat.

c) entopic care, rupând legătura cu realitatea extralingvistică (care între timp dispare sau e neglijată), e golit şi el de conţinut şi dispare din structura toponimică, creând un fals toponim: *Strada Ştirbei Vodă* (1911 şi azi) ← *Strada* ***Grădina*** *Ştirbei Vodă* (1831); *Strada Filaret* (1911, 1921) ← *Strada* ***Câmpul*** *Filaret*; *Strada Spirea* ← *Strada* ***Dealul*** *Spirii*; *Strada Spătarului* (1911 şi azi) ← *Strada* ***Puţul*** *Spătarului*.

d) entopic fără legătură cu realitatea topografică locală, de influenţă livrescă, care creează un fals spaţiu toponimic (în secolul al XX-lea).

e) entopic în componența toponimului, legat de realitatea topografică locală, dar cu semantică strict locală, care favorizează relații omonimice: ***Dealul Prundul*** înseamnă „malul abrupt al apei Dâmboviţa, la locul numit *Prund*" şi intră în relații omonimice cu: ***Dealul Bucureştii*** (1760, 1777, 1778), ***Dealul Copăcenii*** (1760), ***Dealul Cotroceni*** (1721).

f) entopic în false construcții tautologice: ***Movila*** *Gorganului* (1814) ← ***Movila*** *Bisericii Gorganu* (1791). Termeni înrudiți ca sens, prin desemnarea unor forme de relief mai mici sau mai mari, „movilă" şi „gorgan" au un statut diferit în cazul exemplelor date: „gorgan" din ***Movila*** *Gorganului* este golit de sens, în timp ce, în cel de-al doilea exemplu, ***Gorganul*** viitoarei Mitropolii (1639), toponimul „gorgan" este purtător de sens, fiind sinonim cu „deal". Din punct de vedere al sensului, compararea celor două entopice, „movilă" şi „gorgan", relevă diferențieri nete de mărime.

6. În urbanonimie, raportul dintre entopic şi toponimul propriu-zis este strâns legat de faza de trecere de la sat la oraş, fază obligatorie pentru majoritatea oraşelor româneşti. Piatra de hotar dintre cele două stadii de dezvoltare a localităților o reprezintă Regulamentul Organic[7], care a stăvilit dezvoltarea haotică urbană şi a pus bazele etapei moderne, europene, în aspectul oraşelor româneşti. Apar planuri de regularizare a cursului Dâmboviței şi, de aici, dispariția microformațiunilor de teren aferente bazinului hidrografic central. Planul Borroczyn, adevărat monument al urbanisticii româneşti, marchează toponimic extinderea factorului urban şi evidențiază insulele de urbanizare în mijlocul unui spațiu rural din ce în ce mai restrâns.

Transpus în plan lingvistic, procesul de tranziție de la sat la oraş implică dispariția toponimelor care au la bază un entopic şi înlocuirea lor cu altele, care reflectă noile realități. Comparând datele oferite de planurile privind oraşul Bucureşti, vom putea urmări evoluția toponimelor cu caracter rural, care au la bază entopice. Astfel, în Planul Borroczyn apare o serie de denumiri de vii: *Viile lui Fănuță*, *Viile lui Dragodan*, *Viile Ianidis*, *Via lui Vehida* (în dreptul *Uliței Oborului*), *Viile Panait Sordoni*, *Viile Mitescu*, *Viile Botezatu* (lângă *Podul Caliței*). În *Mahalaua Cărămidarii de Jos* (denumirea unui vechi sat înglobat în aria oraşului) este marcată grafic o suprafață mare denumită *Grădina cu Duzu*. Trebuie să menționăm faptul că în documentele vechi (1775) grădinile includeau şi vii şi pomet: cf. „vinăriciul din grădinile din Bucureşti". Aceeaşi zonă este notată în Planul general al lui Pappasoglu (1871) sub numele *Livedia cu Duzi*; la fel şi în Planul din 1882. În schimb, în Planul lui Sesquières din 1890 şi în următoarele, care cuprind date despre amenajarea şi rectificarea cursului Dâmboviței prin săparea albiei noi, livada cu pomi cu acest nume a dispărut, denumirea fiind păstrată până azi doar în cadrul urbanonimului *Strada* ***Livedea*** *cu Duzi*. Apelativul *livedea*, în evoluția sa, este golit de semnificație şi prin dispariția realității de pe teren care l-a generat; prezența sa în urbanonimul actual este opțională.

[7] Ioan C. Filitti, *Domniile române sub Regulamentul Organic 1834–1848*, Bucureşti, 1915; George Bibescu, *Domnia lui Bibescu*, vol. I, II, Bucureşti, 1893–1894.

La Borroczyn apare *Uliţa* ***Grădinilor din Luncă***, denumire care se referă la grădinile din zona inundabilă din lunca Dâmboviţei. Mai târziu este înregistrată *Strada Lunca* (la Pappasoglu – 1871), respectiv *Strada Luncii* (la Zamarski – 1890 şi în 1899). Termenii *grădină* şi *luncă* apar în apelative cu valoare neutrală, golirea de sens fiind legată şi de dispariţia realităţii extralingvistice. Rezistenţa apelativului *luncă* într-un compus toponimic până azi este legată, credem, de un plus de informaţie adus în localizarea urbanonimului. În Planul Pappasoglu apărea un afluent al Dâmboviţei marcat grafic şi notat *Gârliţa* (secolul al XV-lea); după amenajarea cursului Dâmboviţei, prin lărgirea albiei, în planurile semnate de Sesquières şi de Zamarski este notată doar *Strada* ***Gârliţa***. Urbanonimul de azi este o relicvă toponimică rurală, care aminteşte de vechiul afluent al Dâmboviţei şi care ar putea din nou intra în relaţie cu ceea ce s-ar putea numi „ştergerea memoriei intime" a entopicului.

7. În spaţiul urban, entopicul, deşi individualizat semantic perfect în alte contexte, dobândeşte semnificaţii noi, restrânse însă ca arie de răspândire geografică. Este cazul entopicului *dealul* (***Dealul Prundului***) discutat mai înainte.

Adăugăm în continuare, pentru exemplificarea ideii, *şipot* (*Uliţa* **Şipotului** – 1713), *fântână* (***Fântâna Boului*** – 1700, şi uliţă, mahala, biserică; *Uliţa* ***Fântânii*** – 1798). *Şipot* „locul de unde ţâşneşte apa", ulterior amenajat, dar tot *şipot*, se suprapune semantic în spaţiul urban peste entopicul *fântână*. Confuzia dintre cele două entopice duce în final la apariţia urbanonimului *Uliţa* ***Şipotul Fântânilor*** (1750, 1911 şi azi). Trecând peste perioada actuală când, evident, nu mai putem vorbi de prezenţa realităţii de pe teren care le-a generat în spaţiul urban, *şipot, fântână, puţ*, ulterior *cişmea* vor fi dezindividualizate semantic şi vor intra în structuri toponimice cu alte semnificaţii, uneori chiar opuse: ***Fântâna*** *Boului* (denumirea laică a unui lăcaş de cult şi azi) ← ***Fântâna*** *Boului* (uliţă, mahala) (1753, 1779, 1798, 1807, 1871). În acelaşi spaţiu discutat, între *şipot* şi *izvor* există în faza iniţială a motivaţiei o sinonimie perfectă. Cele două entopice, intrate ulterior în structuri toponimice compuse urbane, îşi pierd sensul, relaţiile sinonimice dispar. *Uliţa* ***Izvor*** (1740), *Strada* ***Izvor*** (1911 şi azi), *Mahalaua* ***Izvor*** (1798), *Biserica* ***Izvor*** ca toponime nu spun nimic semantic dacă nu le raportăm la o realitate geografică, ce-i drept – dispărută. Entopicul *izvor* s-a menţinut local numai prin compuşii săi din lanţul toponimic, acelaşi lucru se poate spune şi despre *şipot*, deşi în structuri cele două entopice sunt golite de conţinut, ele putând fi înlocuite cu oricare alt apelativ al limbii române; importantă este aici numai istoria locală.

8. În spaţiul urban, entopicul va cunoaşte în evoluţia sa o semantică proprie, în strânsă dependenţă de evoluţia urbanonimului. Luând în considerare grupările toponimice urbane enunţate mai sus, în structura cărora intră un entopic, ne vom

opri asupra lor, încercând să clarificăm în parte statutul apelativului legat de natura topografiei urbane. Una din aceste categorii se referă la numele unei căi de acces urban, care are la bază un „toponim aparent". Categoriei, în extindere de la sfârşitul secolului trecut, îi este caracteristică prezenţa mascată a entopicului în structură. Acesta, simţit ca redundant în comunicare, a dispărut, iar urbanonimul va apărea sub forma unui compus antroponimic. *Strada Spătarului* (1911 şi urm.) ← *Strada* ***Puţul*** *Spătarului*; *Strada Gura Lupului* (1911, 1915) ← *Strada* ***Pădurea*** *Gura Lupului*; *Strada Păstorului* (1911, 1915) ← *Strada* ***Câmpul*** *Păstorului*; *Strada Heliade* (1915) ← *Strada* ***Grădina*** *Heliade*; *Strada Filaret* (1915) ← *Strada* ***Câmpul*** *Filaret*; *Strada Mugur Mugurel* (1915) ← *Strada* ***Vadul*** *Mugur Mugurel*.

Tipul de denumire a ajuns să fie foarte productiv, iar cercetătorul, pentru a evita confuzii, este obligat să refacă traseul ipotetic al evoluţiei urbanonimului. Această decodare bazată pe erudiţie în materie va scoate la iveală un entopic mascat, eliminat din comunicare, spunem noi, numai din considerente economice. Nu e mai puţin adevărat că entopicul a apărut la un moment dat „golit de conţinut" în condiţiile dispariţiei realităţii topografice, iar pentru uşurarea comunicării a dispărut. *Strada Zavera* (1911) ← *Strada* ***Câmpul*** *Zaverei* (deci strada care trece prin locul unde a avut loc răscoala). Forma ipotetică, propusă de noi, necesită, la rându-i, explicaţii: *Strada Episcopiei* (1911 şi azi) ← *Strada* ***Grădina*** *Episcopiei* (a existat aici o grădină, care s-a numit şi ***Grădina*** *Văcărescului*, dar nu a fost reşedinţă episcopală).

Acest tip de denumire urbană a proliferat şi optăm pentru menţinerea lui în categoria denumirilor valabile: *Strada Bibescu Vodă* (1911 şi azi) ← *Strada Palatului Bibescu Vodă*; *Strada Moşilor* (1915 şi azi) ← *Strada Târgului Moşilor*; *Strada Oteteleşanu* (1911) ← *Strada Grădina Oteteleşanu*; *Strada Boteanu* (1911 şi azi) ← *Strada Bisericii Boteanu*; *Strada Elena Doamna* (1911) ← *Strada Azilul Elena Doamna*; *Strada Berzei* (1911 şi azi) ← *Strada Bisericii Cuibul cu Barză*; *Strada Foişor* (1911) ← *Strada Bisericii Foişor*. O situaţie specială în cazul acestui tip de urbanonim o reprezintă denumirile: *Strada Sf. Gheorghe Tei* (1911 şi azi) ← *Strada Bisericii Sf. Gheorghe din satul Tei*; *Strada Sf. Nicolae Şelari* (1911 şi azi) ← *Strada Bisericii Sf. Nicolae din mahalaua Şelari*. Acest tip implică o contragere de nivelul doi, care va îngreuna şi mai mult precizarea etimologiei. Evident, aceste explicaţii de natură analitică nu-şi pot găsi locul în comunicarea contemporană şi nici într-un ghid al străzilor.

9. Relaţia entopic / toponim în spaţiul urban actual este ruptă de un suport logic. Aşa se face că majoritatea numelor de străzi provenite de la un toponim, care, la rându-i, are la bază un entopic, sunt dublate în statistica noastră de o categorie numită „false entopice". Astfel, raportându-ne la anii 1946 şi 1969 şi păstrând proporţiile legate de urbanizare, înregistrăm seria de entopice arbitrar folosite în spaţiul urban: *baia*, *bulboaca*, *colnicul*, *culmea*, *dealul*, *grota*, *lunca*, *măgura*, care, toponimizate, se găsesc abundent în reţeaua denumirilor de străzi.

Toponimizarea are loc atât la nivelul structurilor simple, cât şi la cele compuse: *Strada Câmpul Lung* (1946); *Strada Câmpul Mare, ~ Câmpul cu Narcise* (1969) raportate la *Strada Câmpul Ispirescu, ~ Câmpul Mărţişor, ~ Câmpul Moşilor* (1946) motivate local; *Strada Dealului, ~ Dealul Frumos, ~ Dealul Mare, ~ Dealul Negru* (1969), *Strada Lacului* (1946) faţă de *Strada Lacul Teiului* (lac şi sat încorporat, 1946).

În această situaţie distingem categoriile în care includem entopice toponimizate motivate în spaţiul urban cercetat: *Strada* ***Dealul*** *Spirii* (1911) → *Strada Spirii* (1946, 1969) şi entopice toponimizate fals motivate. Această din urmă categorie implică studiul pe teren, iar raportul dintre realitatea de pe teren şi toponim (numele de stradă) în care e implicat entopicul e arbitrar, creându-se astfel un fals pentru specificul local. Căci ce semnificaţie poate avea denumirea *Strada Culmea Făgăraşului* pentru un oraş de câmpie ?

Falsele entopice reprezintă, pentru peisajul citadin, o categorie apreciată de noi la aproximativ 2–3% din totalul denumirilor nemotivate (1946) şi la peste 8 % în 1969. Astfel se explică faptul că, neînţelegându-se local sensul entopicului, falsele entopice iau o mare extindere, denumirile de străzi devenind dealuri, grote şi măguri, chiar în zone de câmpie.

*

Cele câteva consideraţii făcute de noi nu epuizează complexitatea relaţiei dintre entopic şi toponim în spaţiul urban. Problema, mult mai amplă, necesită o aprofundare în timp şi reprezintă un semnal pentru viitoarele cercetări.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Ion Gheție

ÎNTRE PREZUMȚIE ȘI IGNORANȚĂ

Recenzia pe care Nelu Zugravu o consacră lucrării mele *Introducere în dialectologia istorică românească* (București, 1994)[1] debutează printr-o mărturisire a cărei sinceritate ne avertizează din capul locului asupra orientării generale a demersului critic întreprins de autor. După ce arată că parcurge cu interes lucrările de istorie a limbii, D-sa ține să adauge îndată că rareori i s-a întâmplat să încheie o asemenea lectură fără a încerca un sentiment de insatisfacție. Faptul s-ar datora împrejurării că „lingviștii sunt oameni de o rară erudiție, pasionați, stăpâni incontestabili ai unui domeniu greu accesibil neinițiaților și, în același timp, convinși până la orgoliu de soliditatea opiniilor lor" (p. 553). Ca să nu lase impresia unor afirmații fără temei, autorul adaugă o listă cu unele din păcatele capitale ale lingviștilor, asupra căreia nu voi insista pentru a nu încărca inutil expunerea. Voi menționa însă cauza esențială pentru care lingviștii își datorează, după opinia lui Nelu Zugravu, neîmplinirile (ca să nu spun eșecurile): l i p s a s i m ț u l u i i s t o r i c (autorul însuși făcând parte din tagma istoricilor). D-sa se grăbește să se explice: „rar găsești oameni mai dezorientați în istorie și mai puțin sensibili la sugestiile acesteia ca lingviștii" (*ibidem*). Trecând peste enormitatea unei astfel de afirmații, voi arăta că o ilustrare a acestei stări de fapt ar oferi-o, după autor, tocmai lucrarea mea mai sus-menționată.

Așa, de exemplu, subsemnatul aș surprinde prin ignoranța mea în domeniul geografiei și istoriei antice a zonei dunărene. O dovadă în acest sens ar constitui-o interpretarea pe care o dau afirmației lui Kekaumenos, potrivit căreia strămoșii aromânilor ar fi locuit inițial „în vecinătatea Dunării și a râului Sau, numit acum râul Sava, unde acum locuiesc sârbii în locuri tari și grele de străbătut". După părerea mea, e vorba, foarte probabil, de „teritoriul" care „se găsea în nordul Moesiei Superioare sau, poate, în Pannonia Inferioară" (*Introducere*, p. 55). O atare afirmație, crede autorul, mi-ar dovedi ignoranța în materie, întrucât „spațiul amintit făcea parte din Pannonia Inferior" (p. 553). Punct de vedere cel puțin discutabil, dacă avem în vedere spusele lui Kekaumenos că în teritoriul respectiv se întâlneau „locuri tari și grele de străbătut". O asemenea regiune muntoasă nu este însă de căutat în Pannonia Inferioară (zonă de șes), ci numai în Moesia Superioară, unde am sfârșit prin a localiza patria primitivă a aromânilor. E o chestiune de logică elementară, cum ușor se observă. Să afirmăm pe baza acestui exemplu, asemenea lui Nelu

[1] In „Anuarul de istorie «A. D. Xenopol»" (Iași), XXXII, 1995, p. 553–554.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 187–189, București, 1996

Zugravu, că istoricii fac dovada unui spirit logic discutabil ? Voi evita, firește, din prudență și bun simț, o astfel de afirmație hazardată.

Stârnește surprindere maniera în care D-sa înțelege să ia în considerație răspândirea în spațiul românesc a elementelor maghiare. Potrivit opiniilor sale, maghiarismele ar fi pătruns și în dialectele transdanubiene (p. 553), când e notoriu faptul că tocmai l i p s a l o r din aceste idiomuri constituie argumentul principal pentru stabilirea epocii de separare a romanității nord-dunărene de cea sud-dunăreană.

Nu e câtuși de puțin „neîndoielnic" că ruperea unității romanice ar fi avut loc la începutul secolului al VII-lea, dată la care ar putea fi plasate e v e n t u a l cele mai vechi raporturi lingvistice româno-slave. Așa cum se arată în volumul II al *Istoriei limbii române*[2], „existența împrumuturilor slave înainte de secolele al VIII-lea și al IX-lea nu poate fi probată cu argumente lingvistice" (p. 309). Acest punct de vedere se întemeiază pe constatarea că „cele mai vechi împrumuturi din limba română nu prezintă trăsături anterioare separării lingvistice a grupului slav de sud" (p. 373). După I. Pătruț, *Studii de limba română și slavistică*, Cluj-Napoca, 1974, p. 237–244; cf. și p. 101–123, termenii slavi care conțin un *o* (provenit din *a* scurt) n-au fost împrumutați decât după secolul al VIII-lea, iar despre cei care prezintă grupul *un* (< *ǫ*) se poate spune numai că au pătruns înainte de secolul al X-lea. Toate acestea au fost spuse la p. 39–41 ale lucrării mele, dar se pare că autorul nostru a trecut din neglijență peste ele.

Informațiile lui Kedrenos despre prezența unor „vlahi călători" între Kastoria și Prespa le-am interpretat ca referindu-se la „niște păstori nomazi, obișnuiți cu asemenea peregrinări dincolo de locurile de baștină în care puteau apoi să se întoarcă". După Nelu Zugravu, „nici un istoric serios nu mai vede în acești «vlahi călători» simpli «păstori nomazi», ... ci «cărăușii» de mărfuri pe drumurile Imperiului bizantin" (p. 553). E limpede, după părerea mea, că autorul nu cunoaște literatura istorică a problemei. Într-adevăr, în *Izvoarele istoriei României.* VII.*Scriitori bizantini (sec. XI–XIV)*, București, 1975, Alexandru Elian și Nicolae Șerban Tanașoca afirmă că termenul de „călători" (ὁδῖται) utilizat de cronicarul bizantin „nu este clar". Pentru unii cercetători este vorba de vlahi „nomazi", având în vedere transhumanța ce caracterizează viața păstorilor (această interpretare o găsim la P. P. Panaitescu). După alți istorici (I. Barnea, S. Dragomir), termenul ar desemna pe chervanagii, cărăușii și paznicii drumurilor. De remarcat convingerea lui Silviu Dragomir că nu era obligatoriu ca acești vlahi să fie originari din zona incidentului pomenit de Kedrenos, dimpotrivă, pare mai probabil ca ei să provină din zona septentrională a Peninsulei Balcanice; se observă că ilustrul istoric român susține aproximativ același punct de vedere cu al nostru (p. 445; cf. și nota 67). Iată deci că cel puțin un istoric „serios" (P. P. Panaitescu) susține că „vlahii călători" erau niște păstori nomazi, ceea ce face ca afirmația mea să nu fie o „curiozitate".

[2] *Istoria limbii române*, volumul II, București, 1969.

După cum se vede, autorul nu păşeşte pe un teren ferm nici în domeniul propriei sale specialităţi. Deşi promite să se ţină la distanţă de chestiunile lingvistice, Nelu Zugravu îndrăzneşte totuşi să se avânte într-un domeniu în care îi lipseşte orice competenţă.

Am atras mai sus atenţia asupra presupusei pătrunderi a elementelor maghiare în dialectele sud-dunărene, susţinută de autor. O altă problemă în care acesta îşi demonstrează incompetenţa este divizarea în secolele al XIII-lea – al XV-lea a dacoromânei în două dialecte (unul nordic şi altul sudic). Punctul acesta de vedere a fost afirmat (şi demonstrat) de subsemnatul în lucrarea consacrată dialectologiei istorice româneşti. Cu toate acestea, Nelu Zugravu susţine că „explicaţia acestor diferenţieri rămâne însă – cel puţin în lucrarea lui Ion Gheţie – un mister" (p. 554). Şi, într-adevăr, ea rămâne misterioasă pentru cineva care nu şi-a dat osteneala să citească cu mai multă atenţie însăşi cartea pe care o recenzează (vezi p. 147, 151–154, 159–161, 162, 163).

Pentru a şti de ce *e* medial aton a trecut la *i* în Transilvania de vest şi în Moldova, „două regiuni relativ îndepărtate" (p. 554), Nelu Zugravu n-are decât să parcurgă p. 75–76 ale cărţii pe care (vorba vine) o recenzează, operaţie peste care a trecut cu seninătate.

Explicaţia circulaţiei lui *nasture* în Moldova (alt semn de întrebare pentru autor) putea fi aflată parcurgând p. 132, dacă D-sa ar fi avut curiozitatea s-o facă şi ar fi avut o minimă iniţiere în problemele istoriei limbii române (cf. p. 554).

Varză este în mod cert un element de origine latină: *vir(i)dia*. Nu cunoaştem vreun lingvist serios care să fi susţinut originea autohtonă a acestui cuvânt. Singurii care au făcut-o au fost, după ştiinţa noastră, istoricii D. Almaş şi Eleonora Fotescu, într-un manual de istorie apărut în 1969. Chiar şi această etimologie e discutabilă. Am putea avea a face cu o eroare de tipar: în loc de *barză* (element de origine autohtonă) s-a cules *varză*[3].

Bilingvismul slavo-român n-a avut loc în imaginaţia mea (p. 554). El este admis de cvasitotalitatea lingviştilor români. Pentru a-l scuti pe cititor de trimiteri fastidioase, ne rezumăm să citărn capitolul *Efectele bilingvismului slavo-român* din ultima ediţie a *Istoriei limbii române* a lui Al. Rosetti.

Despre prezenţa strămoşilor meglenoromânilor în Dobrogea rămâne să ne furnizeze informaţii autorul (cf. p. 554). În ce mă priveşte, n-am făcut niciodată o asemenea afirmaţie.

După această scurtă trecere în revistă a observaţiilor lui Nelu Zugravu, rămânem cu un semn de întrebare asupra competenţei sale în materie de istorie. Cât priveşte priceperea în probleme de lingvistică, cea mai potrivită concluzie o găsim în cuvintele lui Apelles: *Ne sutor ultra crepidam !*

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[3] Vezi Mioara Avram, *Etimologia în manuale şi muzee de istorie*, în LR, XIX, 1970, nr. 2, p. 149.

NINA CROITORU BOBÎRNICHE, **Dicţionar de argou al limbii române,** Slobozia, Editura Arnina, 1996, 210 p.

Lucrarea pe care o prezentăm este consacrată unui sector controversat la limbii române. Chiar dacă în 1980 G. Ivănescu, în *Istoria limbii române*, spunea că: „După câte se pare, în perioada de după 1948, argoul răufăcătorilor a dispărut, categoria socială în discuţie fiind anulată" (p. 717), există totuşi câteva semnificative studii despre argoul actual al limbii române şi câteva glosare apărute după această dată[1].

Am menţionat acest fapt deoarece în *Bibliografia* prezentei lucrări autoarea citează un număr de şapte dicţionare fără legătură cu argoul (DEX, 1975, şi *Suplimentul*, 1988, DOOM, 1989, *Dicţionarul de locuţiuni şi expresii*, 1969, *Mic dicţionar al sporturilor*, 1984, *Dicţionar marinăresc*, 1982, *Dicţionar de termeni medicali*, 1984, *Dicţionar de locuţiuni şi expresii*, 1985), un studiu al lui T. Amza: *Ţiganii – o lume a contrastelor*, apărut în 1994 la Editura Georgiana (nu este precizat oraşul), şi lucrarea *Să cunoaştem limbajul infractorilor* – probabil cartea lui T. Tandin *Limbajul infractorilor*, 1992 (titlul dat de către autoare fiind inexact). Aceasta din urmă nu este o lucrare lexicografică ştiinţifică, ci, după cum menţionează şi autorul în prefaţă, cartea „se înscrie pe linia măsurilor de pregătire antiinfracţională a populaţiei"(p. 5).

Dicţionarul este prefaţat de un studiu al prof. Gh. Bulgăr intitulat *Fantezie şi conotaţie în argoul actual*. Pe lângă acesta, ar fi fost însă utile şi câteva lămuriri din partea autoarei asupra concepţiei dicţionarului, a principiilor de elaborare, a criteriilor de selecţie a materialului sau a surselor folosite etc.

Neavând, aşadar, aceste date, vom încerca să le extragem din analiza dicţionarului propriu-zis.

După un calcul sumar, dicţionarul ar cuprinde un număr aproximativ de 2500 de termeni. O primă constatare este că o mare parte din aceştia descriu lumea infracţională. Am extras pentru exemplificare şase noţiuni pentru care apar numeroşi termeni:

„puşcărie": *academie, bulău, cuşcă, facultate, grotă, hrubă, labirint, mititica ...*

„a bate / a omorî": *a achita, a ajusta, a cardi, a decapota, a desfrunzi, a o fura, a face un interval, a împăia, a lăcui, a lămuri, a mardi ...*

„prostituată": *aguridă, bambilică, bodroanţă, braică, cadână, carne-vie, dalilă, famă, farfuză, libelulă, metreancă, mordină ...*

„homosexual": *distribuitor, boxer cu gardă inversă, domnişoară, femeie penală, fetiţă, fochist ...*

„turnător": *baraban, cintezoi, ciripitor, flaşnetar, gurist, instrumentist, limonagiu, marmeladă, mîrîitor ...*

„poliţist / gardian": *agib, balaban, biţă, boacter, cabă, carbaboi, erete, gabor, hingher ...* .

De asemenea, sunt mulţi termeni pentru a desemna furtul (sau diverse infracţiuni), actul sexual (şi diverse perversiuni sexuale), anumite categorii de delincvenţi etc.

Multe dintre aceste cuvinte sunt notate cu o descriere foarte precisă a obiectului denumit: de exemplu, *caleaşcă* = „instrument format dintr-o sfoară şi o pungă, având o greutate la unul din capete, cu ajutorul căruia sunt transmise de către deţinuţi, prin vizetă sau prin geam, de la o celulă la alta sau de la un etaj la altul, mesaje sau obiecte ce sunt comercializate clandestin". Notarea unui termen cu un sens atât de restrâns într-un dicţionar de argou al limbii române este discutabilă dacă nu se face precizarea criteriilor care au stat la baza selectării acestui cuvânt. Nu ştim în ce măsură astfel de cuvinte cu sensuri stricte nu aparţin mai degrabă jargonului unei anumite puşcării (prin jargon înţelegând termeni cu circulaţie într-un grup restrâns: o întreprindere / instituţie, un grup de prieteni sau o familie), în fiecare puşcărie aceiaşi termeni putând să însemne altceva.

În această afirmaţie ne bazăm şi pe faptul că, de pildă, am întâlnit cuvântul *cambuză* cu sensul de „celulă de detenţie" în cartea autobiografică a lui

[1] Printre acestea pomenim: A. Juilland, *Le vocabulaire argotique roumain d'origine tzigane*, în „Chaiers Sextil Puşcariu", 1952, sau T. Granser: *«Miştocăreasa» Materialien zum rumänischen Argot*, Institut für Romanistik der Universität Salzburg, 1992.

M. Avasilicăi, fost deținut la Poarta Albă, *Fan-Fan, rechinul pușcăriilor* (Iași, Boema, 1994). În acest dicționar, însă, *cambuză* = „1. fesele mari ale unui deținut; 2. femeie grasă; expr. – *are cambuză; – cambuză cu salamu-n buză*".

În același gen de observație se înscrie și un cuvânt ca *gherlă*, a cărui explicație, „aruncare cu zarul în urma căreia cel care a aruncat pierde", este, de asemenea, foarte restrânsă. Am întâlnit, de pildă, în limbajul studenților frecvent expresia *am dat o gherlă* = „am picat examenul" – sens care nu este menționat de autoare.

Pe lângă numeroși termeni care aparțin limbajului infractorilor, mai apar câțiva cu mențiuni speciale. Am luat spre exemplificare litera *C* (cea mai bogată) a dicționarului. Dintr-un total de 33 de cuvinte-titlu sunt:

– două cuvinte cu mențiunea „în limbajul marinăresc" *(cărți, copastie);*
– unul „în limbajul elevilor" (*copiuță*);
– unul „în limbajul studenților" (*cui*);
– și două cuvinte cu mențiunea „despre femei" (*a ține calendarul, a sta capră*).

Este puțin probabil să se poată înregistra toate cuvintele și toate sensurile cuvintelor argotice fără o rețea de anchetatori, chestionare care să acopere domeniile particulare ale vieții sociale în care circulă termenii argotici. Și, mai ales, este foarte greu de spus cu precizie care cuvinte și de ce sunt argotice. Poate de aceea ar fi fost necesară o limitare a acestui dicționar la un anumit sector al vocabularului argotic românesc (în speță, cel al infractorilor).

În privința prezentării materialului sub aspectul redactării lexicografice, dicționarul de față îndeplinește în genere cerințele elementare ale unei lucrări științifice. Se pot face totuși o serie de observații.

Există o inconsecvență a notării expresiilor: autoarea nu face trimiteri și nu stabilește cuvântul bază dintr-o expresie. Astfel, la *(a) da* vb., este explicată expresia *a da o traulare* „(în limbajul marinarilor) a căuta cu polonicul [...]"; substantivul *traulare* nu este înregistrat, în schimb este verbul *(a) traula*: „(în limbajul marinarilor) a căuta cu polonicul [...]" – cu aceeași explicație –, fără a mai fi făcută trimiterea la expresia sinonimă; la *fir* s.n. există expresia *a da fir* „a pune sau a fi pus în legătură cu ...", care însă nu mai este pomenită la *(a) da* vb. etc.

Explicația cuvântului este în unele cazuri insuficientă: *cârmâz* s.n. = obiecte frumoase, viu colorate; *papornițari* s.m. = țărani, *făină* s.f. = pudră; neavând nici contextul în care cuvântul este folosit, e mai greu de înțeles cum funcționează termenul respectiv; în alte cazuri explicația este confuză: *cârpă* s.f. =„**scrumul** [*subl. ns. – I.M.*] pe care deținuții îl folosesc la aprinsul țigărilor, obținut prin arderea unei batiste, care face parte dintr-un instrument complex numit neagra"; sau explicația este tautologică, sinonimele înșiruite neaducând vreo nuanță în plus: *a da colțul* = a deceda, a muri; *oafă, oafe* s.f. = curvă, târfă; *belea* s.f. = soție, nevastă, consoartă, pe lângă numeroasele definiții foarte amănunțite (vezi exemplul *caleașcă*).

Unele cuvinte sunt discutabile din punctul de vedere al încadrării lor în argou, ca, de pildă: *ouă* (= testicule), *puță* (= penis), *cufuri* (= a avea diaree); acestea aparțin mai degrabă limbajului popular și sunt înregistrate ca atare în atlasele lingvistice, chiar dacă DEX-ul nu le include.

Pe lângă toate aceste observații rămâne însă de remarcat efortul incontestabil al autoarei de a strânge acest material, care va putea servi drept punct de reper în alcătuirea viitoarelor dicționare de argou.

IRINA MIHĂILESCU
Institutul de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOȘONȚI, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania,** I, București, Editura Academiei Române, 1992, XXIV+336 p.

Cu acest prim volum care prezintă graiurile transilvănene, elaborat de Grigore Rusu, Viorel Bidian și Dumitru Loșonți, de la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu" din Cluj-Napoca, debutează cea de-a cincea serie a *Atlasului Lingvistic pe regiuni*, din care au fost

deja publicate până în prezent patru secţiuni, cuprinzând Oltenia, Maramureşul, Banatul, Moldova şi Bucovina[1].

Importanţa apariţiei sale constă, în primul rând, în faptul că realizează joncţiunea cu celelalte arii geografico-lingvistice cuprinse în volumele anterioare ale atlasului lingvistic regional, joncţiune care, prin publicarea în viitor a volumelor cuprinzând situaţia din Muntenia şi Dobrogea, va fi realizată în totalitate, oferind o imagine de ansamblu a dacoromânei. Totodată, abordând termino-logia curentă într-o vastă zonă teritorială, ALRR–Transilvania oferă date importante care ilustrează dinamica interdialectală, configuraţia şi poziţia graiurilor ardeleneşti în cadrul dacoromânei actuale. În fine, publicarea concomitentă cu acest prim tom a unei broşuri, în fapt un consistent volum[2], care cuprinde date despre localităţile anchetate şi despre informatori, suplimentează materialul cuprins în atlasul propriu-zis, cu informaţii de antroponimie şi toponimie, dar şi de fonetică sau morfologie regională.

Cei trei autori, cunoscători în profunzime ai graiurilor ardeleneşti nu doar prin originea lor, ci şi prin formaţie şi experienţă, s-au folosit în anchetele efectuate de materialul lingvistic cules pe baza *Chestionarului noului atlas lingvistic român*, întocmit de T. Teaha, V. Rusu, I. Ionică, P. Neiescu şi Gr. Rusu, sub conducerea profesorilor E. Petrovici şi B. Cazacu. El a avut la bază, aşadar, în majoritatea lor, întrebări indirecte, care permit înregistrarea unor elemente lexicale cu caracter regional şi arhaic, aflate adeseori, din păcate, pe cale de dispariţie.

Alegerea punctelor anchetate, în număr de 220 (faţă de numai 79, cuprinse în cele două anchete anterioare, pe care le datorăm lui Sever Pop şi Emil Petrovici), s-a făcut după doi ani de chestionări minuţioase realizate de cei trei autori, Gr. Rusu, V. Bidian şi D. Loşonţi. Anchetele propriu-zise, demarate de Gr. Rusu încă din 1962, s-au desfăşurat în majoritatea lor pe parcursul a patru ani, 1968–1972, şi au folosit sistemul de transcriere fonetică al ALR, adoptat de toate atlasele lingvistice.

Volumul cuprinde 151 de hărţi lingvistice alcătuite pe baza primului capitol al *Chestionarului NALR, Corpul omenesc* (întrebările 58–332) şi înregistrează numeroase informaţii lexicale, fonetice şi semantice specifice graiurilor ardeleneşti; ele se referă la noţiuni şi termeni fundamentali, precum „cap", „ţeastă", „cucui", „pieptene", „încărunţeşte", „chel", „mînte", „frunte", „ochi", „chior", „saşiu", „asurzesc", „şoptesc", „simt" etc. O secţiune aparte cuprinde un bogat material necartografiat, care va fi completat ulterior printr-un volum unde vor fi abordate probleme de morfologie, iar o ultimă parte a ALRR–Transilvania reuneşte 16 hărţi interpretative, incluzând forme fonetice sau morfologice ale principalelor fenomene pentru acest domeniu. De asemenea, sunt publicate aici şi câteva hărţi care privesc morfologia verbului (*caut; să caute; mă piaptăn; pişc; văd; vorbesc* etc.) şi care înregistrează forme fonetice sau lexicale specifice ariilor anchetate.

Prin publicarea acestui volum şi a celorlalte care vor reuni materialul lingvistic din această arie a dacoromânei, graiurile transilvănene vor putea fi mai bine studiate şi se vor putea delimita mai clar zonele de răspândire a unor fenomene.

Astfel, orice abordare privind poziţia şi rolul graiurilor ardeleneşti în cadrul dacoromânei are deja la îndemână un prim instrument de lucru, performant, absolut indispensabil, alcătuit cu profesionalism şi dăruire de sine de profesorul Grigore Rusu şi de foştii săi învăţăcei, astăzi lingvişti consacraţi, Viorel Bidian şi Dumitru Loşonţi.

ALEXANDRA MORARU

[1] *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, vol. I–V, 1967–1984, alcătuit, sub conducerea lui B. Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu; *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureş*, vol. I–III, 1969–1973, de Petru Neiescu, Grigore Rusu şi Ionel Stan; *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Banat*, vol. I, 1980, alcătuit, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc şi Nicolae Mocanu; *Noul atlas lingvistic al României. Moldova şi Bucovina*, vol. I, 1987, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuţă şi Adrian Turculeţ.

[2] *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*. Date despre localităţi şi informatori, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1992, 250 p.

ELENA DRAGOŞ, **Elemente de sintaxă istorică românească,** Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1995, 174 p. (= Colecţia Akademos)

Lucrarea de faţă este o preluare şi o îmbunătăţire a ediţiei din 1993, publicate la Cluj; ea propune o abordare istorică a sintaxei româneşti, semnalând elemente de „continuitate genetică" în domeniul sintaxei: elemente moştenite din latină, elemente nelatine, elemente sintactice caracteristice dacoromânei vechi.

Materialul a fost ordonat potrivit unei concepţii stilistico-pragmatice care presupune departajarea textelor din secolul al XVI-lea în texte traduse şi texte originale, departajare impusă de constrângeri provocate de „inhibiţii" ale sintaxei (în textele traduse), datorate transpunerilor în limba română, care are un alt specific (din punct de vedere sintactic) decât limbile din care se traduce (greacă, slavonă, maghiară), de dorinţa respectării cu stricteţe a textului sacru, chiar cu riscul sacrificării sensului, de presiunea unei culturi populare în limba română şi a unei culturi transmise până atunci în altă limbă decât cea românească.

Pornind de la ideea că sintaxa (ca şi semantica) nu există independent de un interpret, că ea se supune stărilor sufleteşti ale vorbitorilor (stări care pot varia de la un moment sau context la altul), se afirmă că stilistica este un aspect al sintaxei, iar sintaxa o derivaţie a stilisticii, câmpul sintactic fiind considerat câmp pertinent al vorbirii, nu al limbii. Această abordare funcţional-pragmatică a sintaxei (care acordă un rol determinant factorului extralingvistic) diminuează rolul sistemului de reguli şi orientează sintaxa mai mult spre stilistică şi pragmatică, deci spre realizarea eficient individuală a limbii, decât spre cea instituţională.

Autoarea îşi propune o abordare a sintaxei din perspectivă funcţional-pragmatică, prin precizarea raportului dintre sintaxă şi semantică (studiul sistemului de reguli şi convenţii, pe de o parte, şi pragmatică (întrebuinţarea acestui sistem, performanţa lingvistică), pe de altă parte. Pragmatica regizează sintaxa şi semantica comunicării.

Pe baza unor materiale excerptate din texte vechi, Elena Dragoş urmăreşte, în prima parte a cărţii, prezenţa unor figuri de construcţie sintactică în texte originale şi în traduceri: a. r e p e t i ţ i a, ilustrată prin procedee variate: anadiploza, anafora, conversia, climaxul anaforic (gradaţia anaforică), chiasmul, enumeraţia; b. f i g u r i l e i n s i s t e n ţ e i („ce au la bază diverse feluri de repetiţie antrenând adesea semantica şi sintaxa enunţului" p. 22): epifraza (hiperbatul parţial), concatenaţia („un fel de climax anaforic" *ib.*), disjuncţia (epiforă sinonimică), epanalepsa („repetarea întreruptă a aceluiaşi cuvânt" *ib.*), epanoda („repetarea detaliată, explicită a fiecăruia dintre membrii unei părţi de propoziţie" *ib.*), epifora, epanadiploza (simploca), metafraza („repetarea unei unităţi sintactice, dar prin sinonim" *ib.*), poliptotonul, polisindetonul (epimona), sinafia (polisindeton şi anaforă); c. f i g u r i l e a m b i g u i t ă ţ i i (care „organizează stilistic morfo-sintaxa enunţului în sensul creării de noi semnificaţii" p.23): antiptoza („folosirea unui caz în locul altuia" *ib.*), asindet(on)ul, figura etimologică.

Partea a doua are ca obiect de studiu sintaxa istorică a limbii române. În prima ei secţiune sunt analizate elemente de sintaxă din latina populară, moştenite de limba română şi grupate după două criterii:

1. De la formă la valoarea semantică şi funcţie sintactică: „orice modificare sau diversificare a formelor se poate explica prin raţiuni de ordinul eficienţei comunicării" (p. 27). Autoarea ilustrează, cu exemple din texte vechi, construcţii moştenite de limba română din latină: genitivul cu prepoziţie (*membra ad duos fratres* > *membrele a doi fraţi*), dativul adnominal (*Petrus filius Thomae vicario* – cf. rom. *Pătru vodă era fecior Mircii vodă*, p. 28), acuzativul fără prepoziţie şi cel cu prepoziţie provenit din ablativ, situaţia articolului, a numeralului şi a pronumelui (din latina târzie), forma analitică a gradelor de comparaţie, formele verbale perifrastice, timpuri şi moduri verbale, fluctuaţii ale prepoziţiilor de la acuzativ la ablativ şi invers, originea unor conjuncţii, topica afectată de slăbirea flexiunii şi de necesitatea folosirii prepoziţiilor, fenomene sintactice româneşti care îşi au originea în abateri sau greşeli faţă de latina clasică: apoziţia nu mai stă în acelaşi caz cu substantivul determinat, forme de genitiv cu *a* incorecte în latină (*trestie a cărtulariu*, p. 27), dativul exprimat prin „*ad* + Ac" (*dede a lucrători*, p. 37).

2. De la funcţia sintactică la forma morfologică („funcţie de anumite trăsături semantice ale părţilor de vorbire se produc procesele de expansiune sintactică", p. 38): subiectul exprimat prin verb la infinitiv, predicatul verbal exprimat prin verbe la moduri personale, la toate timpurile, inovaţii din latina populară preluate de limba română, forme analitice de perfect compus indicativ (cu *habeo*) şi de viitor (cu *voleo*), forme sintetice pentru atributul

substantival, complementul direct în cazul acuzativ, complementul indirect cu *la*, complementul de agent din latina târzie (cu *de*), complementul circumstanţial de cauză cu de (*de fame perire > mor de foame*), plurifuncţionalitatea unor conjuncţii, rezultând în urma dispariţiei unor conjuncţii, preluarea funcţiilor acestora de către conjuncţiile care rămân (*că, se* din limba veche), analitismul manifestat şi la nivelul relaţiilor interpropoziţionale.

În a doua secţiune sunt urmărite elemente nelatine în sintaxa limbii române, de asemenea ilustrate cu exemple din texte vechi: înlocuirea infinitivului cu conjunctivul, folosirea conjunctivului nu doar în propoziţiile principale, ci şi în cele condiţionale ipotetice (după modelul limbilor slave), inversiunea auxiliarului faţă de verb (*fost-am* – cf. bg. *bil săm*), encliza pronumelui reflexiv şi a celui personal în dativul posesiv (*duce-se; cu obişnuita-i prietenie*, p. 46).

În secţiunea următoare autoarea urmăreşte principalele fenomene sintactice caracteristice dacoromânei vechi:

1. Fenomene cantitative („antrenează un număr sporit de elemente pentru exprimarea aceloraşi funcţii sau relaţii sintactice, sau suprimarea lor", p. 52): a. repetiţia (generatoare de situaţii pleonastice): sintactică (*Iară Petre Şotra el iaste mortu, ib.*), sintactico-morfologică (*noi-l lăudamu-l, ib.*); b. reluarea („fenomen complementar repetiţiei, reluarea se confundă sub aspectul conţinutului cu repetiţia, dar îl exclude pe cel al formei", p. 57): reluarea subiectivei prin subiect, reluarea sau anticiparea complementului direct şi a celui indirect prin pronume; c. suprimarea („fenomenul opus reluării", p. 60): articolului (*eu, diacon Coresi, ib.*), pronumelui (*că aţi dat noao a şti*, p. 62), morfemelor (*purtau ca un berbece* [pre] *Iosifu*, p. 66), auxiliarului (*Blagoslovit* [fie] *Dumnezeu că mă încinse cu tărie*, p. 66), adverbelor (*că au slăbit foarte mănăstirea de pâine, ib.; nemică să ne mâhnimu*, p. 67), conective prepoziţionale (*au fost veniţi* [în] *ciaste dzile*, p. 68); d. adiţia („contrar fenomenului suprimării (...); nu se confundă cu reluarea (...)", ea presupune eterogenitate, *ib.*): adiţia de la gen (***cela** nesfârşitul; vechiul **al** nostru om*, p. 69. adiţia pleonastică (*aşa nu-ş deschidea rostul **său**, ib.*), adiţia de conjuncţii (*căce că, ib., drept căci, după căci, pentru căce, pre în cum*, p. 70).

2. Fenomene calitative („folosite în vederea realizării unei eficienţe sporite a comunicării sau în vederea creării unor prime forme de retorism românesc", p. 80): a. topica – indice al gramati-calităţii, antrenând şi valori pragmatice; autoarea ilustrează situaţia părţilor de propoziţie pe baza exemplelor excerptate; . b. inversiunea – „formă de manifestare a topicii" *(ib.) (să-ţi dăm de ştire ca **lui al nostru** priiatin şi vecin*, p. 81; *ca unui ginere puse-**mi** cunună, ib.; mare foarte, ib.; **a** începe nemică au cutezat*, p. 82; *că **mişel** şi **meseru**-s eu, ib.; de o au mai scumpit, ib.)*; c. dislocarea („afectează forme perifrastice ale predicatelor verbale", *ib.*: *se în sac îmbrăcă; cum **au** Christos noue zis; **să ne** pentru iale spăşim, ib.; **mai** om **bun** am fost; **fie** de **ce** grije, ib.*); d. substituirea („fenomen calitativ care poate denota fie ezitarea în exprimare, fie efortul de a găsi expresia cea mai potrivită, deci eficientă, a relaţiei sintactice, atât dintr-un text tradus, cât şi din unul original", p. 83). Sunt ilustrate substituiri de tipul: acuzativ prin nominativ *(Câtu-i Maramureşu/ Nu-i fecior ca **eu** şi **tu***, p. 84), infinitiv prin subjonctiv (*mult **a** grăi de voi şi **să judec**, ib.*), articolul hotărât prin cel demonstrativ şi invers *(ce-aţi auzit prin **cea** lume mare?; fiiul lui Dumnezeu **viului***, p. 86), adjectivul posesiv prin dativ posesiv (*lăsaţi la mine un frate-**vă**, ib.*).

3. Relaţii sintactice. Autoarea discută existenţa a două tipuri de relaţii sintactice: de succesiune (vecinătate) „care asigură comunicării un caracter linear" (p. 88) şi relaţii structurale care „conferă enunţului caracterul unui tot organizat" (*ib.*).

În paginile care urmează sunt abordate relaţiile sintactice din perspectiva celui de-al doilea criteriu: a. relaţii sintactice de dependenţă – acordul, recţiunea cazuală, dependenţa juxtapusă, subordonarea joncţională (intrapropoziţională, moştenită din latină, şi interpropoziţională: aglomerări de conjuncţii sau repetarea supărătoare a aceleiaşi conjuncţii la începutul propoziţiilor (în textul tradus), frecventa întrebuinţare a pronumelor relative ca elemente joncţionale interpropoziţionale, p. 119); b. relaţii sintactice de coordonare (intra- şi interpropoziţionale) joncţionale: în limba veche se observă fluctuaţii de la o categorie de relaţii la alta (*de* este întâlnit cu valoarea lui *şi* copulativ: *adonară-se patriarşii (...) **de** stătură (...) spre rugă*, p. 120; *e* corespunde lui *şi, dar, iar; iară* este folosit în locul lui *şi; căci* este preluat de *că*, *ib.*); c. relaţii sintactice de echivalenţă: (structuri apoziţionale sau parantetice): apoziţia acordată (*scriem lui Budachi Gaşpar, **birăului***

de Bistrița; *vărsară sângele lui Ștefanu,* ***martorului tău,*** p. 130), apoziția neacordată (*în zilele lui Batăr Jigmon,* ***voievodă Ardealului,*** *ib.*), relații apoziționale prin joncțiune (*pre_cestu om,* ***anume*** *Costin de Rodna;* ***adecă*** *eu, Simionel, vornicul de Câmpulu[n]g,* p. 131), relații de echivalență repetabilă la diverși termeni ai enunțului (*ib.:* ***în*** *cetate* ***în*** *Târgoviște;* ***în*** *sat* ***în*** *Bărgău*).

Ultima secțiune este o ilustrare a figurilor discutate în prima parte a cărții, constând în analiza a trei fragmente din texte vechi: fragment din *Tetraevanghelul* lui Coresi, Scrisoarea nr. 8 din *Lettres roumaines (...) de Bistritza (...) publiées par Alexandre Rosetti,* Antim Ivireanul, *La dumineca vameșului, cuvânt de învățătură.*

Lucrarea realizează o cuprinzătoare abordare a sintaxei istorice românești, fiind rezultatul unei impresionante documentări.

OANA SITARU

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ (BRL, **38**, 1995) LUCRĂRI DE LINGVISTICĂ APĂRUTE ÎN ŢARA NOASTRĂ ÎN CURSUL ANULUI 1995*

DE
ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA, OANA SITARU**

SUMAR

În atenţia cititorilor 199

I. *Documentare şi informare* 201
1. Bibliografii 201
2. Periodice 201
3. Volume omagiale, culegeri 202
4. Semnalări, referate 203
5. Rezumate de teze de doctorat 203
6. Indici, sumare 204

II. *Generalităţi* 204
1. Manifestări ştiinţifice 204
2. Dări de seamă, cronici 207

III. *Lingvistică generală* 208
1. Lingvistică teoretică 208
2. Lingvistică matematică şi aplicată 216

IV. *Limba română* 218
1. Generalităţi 218
2. Istoria lingvisticii româneşti 219
3. Istoria limbii 223
4. Dialectologie 224
a. Generalităţi 224
b. Graiurile dacoromâne 224
c. Aromână 225
d. Istroromână 226
e. Meglenoromână 226
5. Filologie 226
6. Fonetică şi fonologie 231
7. Gramatică 232
a. Generalităţi 232

* Au fost incluse şi titluri din anii precedenţi extrase din culegeri, din periodice etc. care nu ne-au parvenit la timp.

** Au colaborat la întocmirea fişelor bibliografice Claudia Ene, Silvia Săvulescu, Mihaela Marin şi, parţial, Ariadna Ştefănescu. Prelucrarea electronică a fost făcută de Ion Dănăilă, Eleonora Popa, Oana Sitaru; a colaborat, parţial, Nicoleta Mihai.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 197–329, Bucureşti, 1996

b. Morfologie ... 232
c. Sintaxă ... 233
8. Lexicologie ... 234
a. Semantică ... 234
b. Formarea cuvintelor ... 239
c. Etimologii ... 239
d. Lexicografie ... 241
9. Limbă literară ... 249
a. Generalități ... 249
b. Stilistică, poetică, limba scriitorului ... 250
c. Cultivarea limbii ... 254
10. Onomastică ... 257
a. Generalități ... 257
b. Antroponimie ... 257
c.Toponimie ... 258
d. Zoonimie ... 259
11. Ortografie ... 259
12. Româna peste hotare ... 260
V. *Balcanistică* ... 261
VI. *Filologie clasică* ... 262
VII. *Germanistică* ... 263
VIII. *Orientalistică* ... 265
IX. *Romanistică* ... 265
X. *Slavistică* ... 267
XI. *Tracologie* ... 268
XII. *Limba albaneză* ... 268
XIII. *Limba bască* ... 269
XIV. *Limba etruscă* ... 269
XV. *Limba japoneză* ... 269
XVI. *Limba maghiară* ... 270
XVII. *Limba romani* ... 271
XVIII. *Limbi austroneziene* ... 272
XIX. *Limbi chino-tibetane* ... 272
XX. *Limbi fino-ugrice* ... 272
XXI. *Limbi indo-europene* ... 272
XXII. *Limbi semitice* ... 272
XXIII. *Limbi turcice* ... 273
XXIV. *Limbi uralice* ... 273
XXV. *Limbi artificiale* ... 273
XXVI. *Metodica predării limbilor* ... 274
1. Generalități ... 274
2. Limba română ... 274
3. Limbi străine ... 277
4. Manuale ... 279
XXVII. *Varia* ... 290
XXVIII. *In honorem* ... 292
XXIX. *In memoriam* ... 292
Abrevieri ... 292
Indice alfabetic ... 303
1. Autori ... 309
2. Cuvinte ... 327

ÎN ATENŢIA CITITORILOR

Din dorinţa de a oferi cititorilor o bibliografie cât mai cuprinzătoare şi date fiind dificultăţile pe care le întâmpinăm în aflarea, la timp, a lucrărilor de lingvistică de circulaţie mai restrânsă (locală sau judeţeană) apărute în ţara noastră, ne adresăm – pe această cale – autorilor de astfel de lucrări, rugându-i să ni le semnaleze, trimiţând informaţiile necesare pentru BRL pe adresa:

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN"
Redacţia revistei „Limba română"
– Pentru BRL –
Calea 13 Septembrie nr. 13
76100 Bucureşti

Ar fi de preferat ca autorii să trimită, dacă este posibil, un exemplar din lucrare la această adresă. Imediat ce au fost fişate pentru BRL şi, eventual, au fost citite pentru recenzare, lucrările primite vor fi predate bibliotecii Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan" din Bucureşti. Confirmarea primirii lucrărilor o va constitui însăşi includerea acestora în BRL.

Avem în vedere aici articolele, studiile, notele, recenziile etc. de lingvistică publicate în periodice locale care nu au intrat încă în circuitul BRL (vezi secţiunea *Abrevieri* a bibliografiei), precum şi culegerile, volumele, cursurile etc. editate de centrele universitare din ţară, de muzeele municipale, judeţene sau locale, de filialele societăţilor ştiinţifice etc.

Autorii bibliografiei mulţumesc anticipat tuturor celor care vor răspunde prezentului apel.

Cât priveşte ortografierea acestui număr din BRL, cititorii sunt rugaţi să reţină că textele care nu aparţin autorilor bibliografiei (numele şi prenumele autorilor, titlurile şi subtitlurile lucrărilor, denumirile rubricilor, ale titlurilor comune, ale instituţiilor care au patronat lucrările) sunt redate în ortografia în care au fost tipărite, iar textele autorilor BRL (sumarul, prezenta notă, precum şi explicările siglelor, ale abrevierilor, indicele de cuvinte etc. de la sfârşitul lucrării) reflectă noua ortografie a limbii române.

I. *DOCUMENTARE ŞI INFORMARE**

1. BIBLIOGRAFII

1. CODESCU, ADRIANA, SÂNMIHĂIAN, FLORENTINA, *„Limbă şi literatură". Indice bibliografic* (vol. I–IV, 1989; I–IV, 1990; I–IV, 1991; I–IV, 1992; I–IV, 1993; I–IV, 1994; I–IV, 1995), LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 158–176.
2. DĂNĂILĂ, ION, POPA, ELEONORA, *Bibliografia românească de lingvistică* (BRL, **37**, 1994). *Lucrări de lingvistică apărute în ţara noastră în cursul anului 1994*, LR, **44**, nr. 7–8, 1995, 259–439 [au colaborat la întocmirea fişelor bibliografice Claudia Ene, Mihaela Marin, Silvia Săvulescu şi, parţial, Mihaela Popescu].
3. LASCU, NICOLAE, *Bibliografia ovidiană în România*, Pontica, **25**, 1992, 419–444 [rés. fr.].
4. *** *Bibliografia naţională a României. Cărţi. Albume. Hărţi*, Bucureşti, [f. e.], nr. 1–24, 1995 (BNR).
5. *** *Cultura în România*. Referinţe bibliografice şi documentare din periodice româneşti. Redactor responsabil: Luminiţa Pop, Bucureşti, nr. 1–6, 1995 (BNR).
6. *** *Lucrări ştiinţifice ale institutului şi ale membrilor lui*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 529–539 [bibl. publicată cu ocazia împlinirii a 45 de ani de activitate a ILB; au fost incluse vol. realizate de membrii institutului, tipărite sau aflate în corecturi finale până la data de 1 n. 1994; au fost avute în vedere şi vol. alcătuite de membrii Sectorului de fonetică şi dialectologie (devenit, ulterior, institut independent) până în anul 1961].
7. *** *României magyar bibliográfiák. 1. Románia mágyar könyvkiádás 1944–1949*. Oszeállitotta: Tóth Kálmán és Gábor Dénes, Kolozsvár, EME Kiadása, 1992, 152 l. Rec.: Gaal György, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 197–199.
8. *** *României magyar bibliográfiák. 2. Románia mágyar könyvkiádás 1950–1953*. Oszeállitotta: Syigethz Rudolf és Újvar Mária, Kolozsvár, EME Kiadása, 1992, 152 l. Rec.: Gaal György, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 197–199.
   VEZI şi nr. 541, 1266.

2. PERIODICE

9. *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Ovidius"*. Seria *Filologie*, Constanţa, **2**, 1991 (UOC).
10. *Analele Universităţii din Oradea*. Fascicula *Filologie*. III. Volum îngrijit de Mircea Morariu, Oradea, [f. e.], 1993.

* Numerele culese cu caractere **aldine drepte** trimit la titluri de cărţi sau de volume separate.

Pentru a economisi spaţiul grafic, numele editurilor sau acelea ale instituţiilor sub egida cărora a apărut lucrarea (ultimele sunt puse în paranteze rotunde, la sfârşitul indicaţiei bibliografice) au fost abreviate, iar prescurtările respective apar la locul lor alfabetic în secţiunea *Abrevieri* (culese cu caractere *cursive albe*). Acelaşi tratament l-au avut şi indicaţiile referitoare la rezumate, precum şi termenii bibliografici uzuali.

Din acelaşi motiv, recenziile la volumele şi la lucrările incluse în acest număr al bibliografiei nu au mai fost trecute separat, în secţiunea de recenzii, ci imediat după indicaţia bibliografică a lucrării recenzate, precedate de prescurtarea „Rec.:", titlul recenziei păstrându-se ca atare numai atunci când din el nu reiese ce lucrare este discutată. În sfârşit, titlurile recenziilor la cărţile incluse în bibliografiile din anii precedenţi au fost reduse la o informaţie minimă, suficientă numai pentru identificarea lucrării recenzate, după care am pus puncte de suspensie între paranteze drepte; cu ajutorul unei trimiteri, cititorul va putea afla nu numai titlul complet al lucrării recenzate, ci şi toate indicaţiile bibliografice necesare.

11. *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, Sibiu, VRA, **38**, nr. 1–2, 1995 (RumAk. IGHF).
12. *Limba română*, Bucureşti, EAR, **43**, nr. 7–8, 9–10, 11–12, 1994; **44**, nr. 1–2, 3–4, 5–6, 1995 (AR. SFL).
13. *Limba şi literatura română*. Revistă trimestrială pentru elevi, Bucureşti, **24**, nr. 1, 2, 3–4, 1995.
14. *Nyelv- és irodalomtudományi közlemények*, Cluj-Napoca, EAR, **38**, nr. 1–2, 1994; **39**, nr. 1–2, 1995. Vezi şi nr. 28.
15. *Revue des études sud-est européennes*, Bucureşti, EAR, nr. 1–2, 3–4, 1995.
16. *Revue roumaine de linguistique*, Bucureşti, EAR, **38**, nr. 6, 1993; **39**, nr. 1, 2 *(Hommage au professeur Vladimir Drimba)*, 3–4, 5–6, 1994; **40**, nr. 1–3, 4, 1995. Vezi şi nr. **31**.
17. *Studia Universitatis „Babeş–Bolyai". Philologia*, Cluj-Napoca, [TUCN], **39**, nr. 1, 1994; **40**, nr. 1, 1995 [*Semiotică şi poetică*].
18. *Studii şi cercetări de onomastică (SCO)*, Craiova, **1**, nr. 1, 1995 (UCr. FLI. LŞO).
19. *Studii şi cercetări lingvistice*, Bucureşti, EAR, **45**, nr. 3–4, 1994 (SFL).
20. *Zeitschrift der Germanisten Rumäniens*. Herausgegeben von der Gesellschaft der Germanisten in Rumäniens (GGR) (Societatea Germaniştilor din România /SGR), Bucureşti, ECS, **4**, nr. 1–2, 1995. VEZI şi nr. 5, 271, **897**, 1780, 1809.

Recenzii

21. BARA, MARIANA, Eugen Coşeriu, *Prelegeri şi conferinţe (1992–1993)*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", Iaşi, tomul XXXIII, 1992–1993, A, FD, **14**, 1995, 280–283. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **19**.
22. BĂILEŞTEANU, FĂNUŞ, *„Limba română" (de la Chişinău)*, Literatorul, **5**, nr. 12, 1995, 2 [nr. 1, 1995].
23. CIOLAC, MARINA, *„Plurilinguismes"*, Centre d'Études et de Recherches en Planification Linguistique, Paris, nr. 1–8, FD, **14**, 1995, 295–296.
24. PLATON, ALEXANDRU-FLORIN, *„Revue des Études Sud-Est Européennes. Civilisations –Mentalités"*, Tome XXIX, N°s 1–2, 3–4, 1991, AUII, **39**, 1993, 187–188. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. 16.
25. ULIVI, ANCA, *„Travaux de l'Institut de Phonétique de Strasbourg"*. Université des Sciences Humaines de Strasbourg, **24**, 1994, 162 p., FD, **14**, 1995, 297–298.
26. VULPE, MAGDALENA, *„Dialectologia et Geolinguistica"*. DiG. Journal of the International Society for Dialectology and Geolinguistics, 2/1994, 131 p., FD, **14**, 1995, 293–295.
27. ZSEMLYEI, JÁNOS, *Kétnyelvűség*. Nyelv- és kulturőkológiai szaklap. Szada Pszicholingva I, 1993/1, II, 1994/1, 2–3, 4–5 szám, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 211–213.
28. ⁂ *Nzelv- és irodalomtudományi közlemények*, Közöktátas, **5**, nr. 10, 1994, 13 [nr. 1–2/ 1994]. Vezi nr. 14.
VEZI şi nr. 309, 1244.

3. VOLUME OMAGIALE, CULEGERI

29. ⁂ *Buletin ştiinţific*. Seria A. *Filologie*. Vol. VIII [= IX]. Colectivul de redacţie: Redactor responsabil: Ion Chiş Şter. Secretar de redacţie: Săluc Horvat. Membri: Gheorghe Pop, Victor Iancu, Vasile Latiş, Gheorghe Radu, Gheorghe Glodeanu, Baia Mare, 1992, 220 p. (UBM. FLŞ).
Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **38**; **33**, 1990, nr. **32**; **32**, 1989, nr. **50**; **28**, 1985, v. sigla BulŞt-Baia Mare; **25**, 1982, nr. **41**; **18**, 1975, v. sigla BulŞt-Baia Mare.
30. ⁂ *G. I. Tohăneanu 70*. Volum omagial coordonat de: Prof. univ. dr. Fr. Király, cercet. şt. dr. Sergiu Drincu, cercet. şt. dr. I. Funeriu,Timişoara, EAmfora, 1995, 578 p. [cu un *curriculum vitae* (p. 6), lista lucrărilor publicate, alcătuită de Livius Petru Bercea şi Dumitru Vlăduţ (p. 10–17) şi 1 fot. (p. 3)].

6. INDICI, SUMARE

Indice, FD, **14**, 1995, 303–315 [mat., aut., cuv.].
Indicele revistei „Limba română" pe anul 1994, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 551–569 [mat. (p. 550–555) de Radu Trif; aut. (p. 555–562) şi cuv. (p. 562–569) de Mihaela Marin].
Sumarul revistei „Limba română" pe anul 1994, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 547–550.

II. *GENERALITĂŢI*

1. MANIFESTĂRI ŞTIINŢIFICE

ANDRAŞ, CARMEN MARIA, *Al XIX-lea Congres al Academiei Americano-Române de Ştiinţe şi Arte (ARA), 3–6 noiembrie 1994, Northampton, Massachusetts, SUA*, Vatra, **25**, nr. 1–2, 1995, 90–91. Vezi şi nr. 95, **99**.
ANGHELESCU, NADIA, AVRAM, ANDREI A., *Préface*, PCAL, **1**, 1995, 7.
A. P., *Dimitrie Cantemir şi epoca sa*, DRom, nr. 1, 1994, 122 [20 oct. 1993, Chişinău, ses. şt. jubiliară – 320 de ani de la naştere].
A[VRAM], M[IOARA], *Comemorarea lui Jacques Byck (1897–1964) (Bucureşti, 10 octombrie 1994)*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 488.
AVRAM, MIOARA, *Ctitori şi maeştri*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 513–516 [despre Iorgu Iordan, Alexandru Rosetti, Alexandru Graur, Tudor Vianu, Jacques Byck, Boris Cazacu, Emil Petrovici, Dimitrie Macrea, Theodor Capidan, Lia Puşcariu-Manoilescu, Dumitru Marmeliuc, Ion Şiadbei; cuvântare la şedinţa de la nr. 61].
AVRAM, MIOARA, *Le colloque «Le roumain – classification, caractéristiques, typologie» (Tutzing, du 30 mars au 1 avril 1993)*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 595–596 [org. de Institutul de Filologie Romanică al Universităţii din München (prof. Wulf Oesterreicher şi Wolf-Dieter Stempel), Societatea de Studii Sud-Est Europene (prof. Hermann Gross şi Klaus Heitmann) şi Maria Iliescu, de la Universităţile din Trento şi Innsbruck, Sanda Şora, de la Universitatea din München].
2. BANTAŞ, ANDREI, *Al 4-lea Congres Internaţional al ISAPL (Societatea Internaţională de Psiholingvistică Aplicată), Bologna, 23–27 iunie 1994.* ***Psiholingvistica, o ştiinţă cu conexiuni multidisciplinare***, RPsih, **41**, nr. 1, 1995, 89–90; Engl. Vers. *The 4th ISAPL International Congress:* ***Psycholinguistics as a Multidisciplinary Connected Science****, Bologna, June 23–27, 1994*, RRPs, **39**, nr. 1, 1995, 81– 82 [ISAPL = International Society for Applied Psycholinguistics].
53. BARBU, ELISABETA, *Landeskundeseminar, Bukarest, 7.–9. April 1995*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 221 [Goethe Institut].
54. BIERE, BERND ULRICH, *Deutsche Germanistentage im Spiegel der Presse. Bemerkungen zum Verhältniss von Germanistik und Öffenlichkeit anlässlich des deutschen Germanistentages 1994 in Aachen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 150–156 [rez. rom.].
55. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Institutul de Lingvistică şi Facultatea de Litere*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 517–519 [cuvântare la şedinţa de la nr. 61].
56. BRÂNZEU, PIA, *Zile şi semne*, Timişoara, EExcelsior, 1994, 164 p. [impresii de la al II-lea Congres al Asociaţiei de Semiotică, Viena, 2–6 iul. 1979, Conferinţa Internaţională de Semiotică cu tema „Simbolicitatea", la 70 de ani de la naşterea lui Thomas A. Sebeok, Budapesta, 30 sept.–4 oct. 1990; int. cu Ţvetan Todorov (p. 31–34) şi Thomas A. Sebeok (p. 66–72)]. Rec.: Elena Ghiţă, CSem, **10**, 1994, 130.
57. BUTNARU, LEO, *Rezistenţă şi demnitate*, RLit, **28**, nr. 24–25, 1995, 14 [s.t.c.: Trei basarabeni despre aceeaşi limbă; ses. org. de UScr la Neptun, 5–10 iun.].

31. .*. *Hommage au professeur Vladimir Drimba*, **roumaine de linguistique**, **39**, nr. 2, 1994, p. 11
32. .*. *Limbă şi literatură*. Colegiul de redacţie: Mio
I. C. Chiţimia, C. Ciopraga, Nicolae Constantin
Duţu, Narcisa Forăscu, Mircea Frânculescu (secretă
Mircea Handoca, I. Hangiu (redactor-şef), Lilian
Mihai Moraru, Ştefan Munteanu, A. Gh. Olteanu
Florentina Sânmihăian (redactor), Roxana Sorescu,
VEZI şi nr. 4, 47, **97**, **103**, **106**, **107**, **282–284**, **286**,

Recenzii

34. LUPŞIASCA, CAROL, *Interferenţe în graiurile bănăţe*
apr. 1995, 4 [vol. *Materialen*, nr. 4, 1994, ed. de Hans
egida Institut für donauschwabische Geschichte und Land
35. MAGDA, MARGARETA, *Beiträge zur rumänischen Sp*
des Kolloquiums „Die rumänische Sprache im 19. Jahrhun
1990), hrsg. von Gerhard Ernst, Peter Stein und Barbara W
Verlag, 1992, XIII + 370 p., FD, **14**, 1995, 275–277.
36. ŞTEFAN, BAZIL, *Un eveniment editorial în Italia. **Studii r***
1522, 29 mart. 1995, 2 [*Studi romeni e romanzi*, 3 vol., omagi
Alexandru Niculescu la împlinirea a 65 de ani, îngrijite de Co
sub auspiciile UB, Udine, Padova, Unipress, Paris IV–Sorbona,
37. VAIMBERG, S., *Jezykoznawstwo synchroniczne i diachro*
Jadwiga Linde-Usiekniewicz, Romuald Huszcza. Publikację opi
Polański, Janusz Siatkowski. Wydawnictwa Universytetu Warsz
350 p., RS, **32**, 1994, 312–313.
38. ZAFIU, RODICA, *Lingvistică românească şi romanică*, RLi
11 [*Studi romeni e romanzi*, Padova, Unipress, 1995, vol. de la
VEZI şi nr. 21, 37.

4. SEMNALĂRI, REFERATE

39. .*. *Buletin selectiv de informare*. Cărţi intrate în Biblioteca Academiei
octombrie, noiembrie, decembrie 1994, [f. e.], [1995], 65 p. multigr
ales, secţiunea 4, p. 19–23; reluată identic şi în fascicula ian., febr., mai

5. REZUMATE DE TEZE DE DOCTORAT

40. BARBU, VIOLETA, ***Viaţa lui Esop***. *Cea mai veche versiune românească*
studiu introductiv şi indice. Rtd. Cond. şt.: dr. Ion Gheţie, Bucureşti, [TUB],
p. multigr. (AR. ILB).
41. RAŢĂ, GEORGETA, *Exprimarea dezacordului în limbile franceză şi român*
şt.: prof. univ. dr. Sanda Rîpeanu, Bucureşti, TUB, 24 p. (UB. FLLS).
42. VIŞAN, FLORENTINA, *Concepţia lingvisticii chineze asupra părţilor de v*
Cond. şt.: prof. dr. Lucia Wald, Bucureşti, [TUB], 1995, 24 p. (UB. FLLS).

58. CANDEA, VIRGIL, *Universalitatea lui D. Cantemir. Manifestări cantemiriene în 1995*, Academica, **6**, nr. 2, 1995, 32, 31.
59. CÂNDROVEANU, HRISTU, *Un simpozion aromân*, DRA, **6**, nr. 4, 1995, 1, 7 [Bucureşti, 18 mart. 1995, org. de CCD şi SCMDP].
60. CHELARU MURĂRUŞ, OANA, *Oswald Ducrot's Conference in Bucharest*, Hommage Drimba, 1994, 245–246 [cu titlul *The Theory of Argumentation in Language*, 7 mart. 1994, la Institutul Francez].
61. CONSTANTINESCU, VIRGILIU N., *Cuvânt de deschidere*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 491–493 [la şedinţa solemnă în aula AR cu ocazia împlinirii a 45 de ani de activitate (1949–1994) a ILB, la 24 n.].
62. COSTIN, VALENTINA, *Limba şi istoria românilor – adevăr şi realitate*, DRA, **1**, nr. 4, 1994, 129–130 [conferinţă, Chişinău, 10 aug. 1994, org. de SLNR, AI şi LP].
63. COTEANU, I., *Începuturile...*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 511–512 [cuvântare la şedinţa de la nr. 61].
64. DELUREANU, ŞTEFAN, *Două popoare şi două istorii faţă în faţă*, Tomis, **30**, nr. 4, 1995, 13 [simp. org. de Fundaţia Cini (Insula San Giorgio Maggiore) şi Universitatea Ca' Foscari (Veneţia), Institutul Român de Cultură şi Cercetare Umanistă (Veneţia); lingvistică, filologie romanică, literatură, istorie literară, arhitectură, istorie de artă].
65. DOBRE, MARIA, *Al VIII-lea Colocviu de Patronimie Romanică (Mănăstirea Sâmbăta–Bucureşti, 25 septembrie–2 octombrie 1994)*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 487.
66. FASSEL, LUMINIŢA, *Gründung einer Gesellschaft für Balkanromanistik anläßlich der Tagung an der Universität Bamberg*, RESEE, **33**, nr. 1–2, 1995, 195–196 [8 apr. 1994].
67. GÂRMACEA, CORNELIA, *O sărbătoare a spiritului*, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 5 [simp. org. la Cernăuţi, 27–29 apr. 1995, de Ministerul Învăţământului din Ucraina şi Institutul Regional Ştiinţifico-Metodic al Învăţământului din Cernăuţi].
68. GÂRMACEA, CORNELIA, *Tradiţia şi inovaţia netezesc drumul reformei. Bacău – Sesiunea naţională de comunicări ştiinţifice la limba şi literatura română*, TribÎnv, **6**, nr. 302, 1995, 7 [Bacău, 28–29 oct. 1995].
69. GOCI, AURELIU, *Limba română fără frontiere*, Dimineaţa, **6**, nr. 184, 16 sept. 1995, 2 [al IV-lea Simpozion Internaţional „Limba română – mijloc de comunicare şi informare radiofonică", Bucureşti, Voineasa, Sibiu, sept. 1995].
70. GUŢU, GEORGE, *Vom III. Kongress zu den „Deutschen Kulturwochen 1995 in Rumänien. De la al III-lea Congres la „Săptămânile culturii germane în România"*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 7–8 [Neptun, 16–19 mai 1994; text paralel].
71. LĂZĂRESCU, IOAN, *Landeskunde im Fremdsprachunterricht. Bericht über ein Fortbildunsseminar in Bukarest*, KarpRund, **25**, nr. 18, 1995, 7 [7–8 apr. 1995; org. de Deutsche akademischen Austauschdienst, Goethe Institut, GGR, Deutschlehrerverband Rumäniens şi Kulturkontakt Österreich].
72. MANDER, MATTHIAS, *Germanistenkongress und Makroökonomie – Ein Beitrag zur Substanzsicherung*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 132–135 [al 3-lea Congres al Germaniştilor, Neptun, 17 mai 1994; rez. rom.].
73. MĂGIRESCU, GABRIELA, *A 16-a ediţie a **Bienalei Limbii Franceze** se va desfăşura la Bucureşti*, TinLib, **7**, nr. 1625, 18 aug. 1995, 4 [Bucureşti, 19–25 aug. 1995, sub patronajul CNCF, iniţiată de Alain Guillermou].
74. MĂGIRESCU, GABRIELA, *Studiul limbii şi literaturii române, din nou în actualitate*, TinLib, nr. 1588, 6 iul. 1995, 4 [cursurile de vară cu tema „Limba şi civilizaţia română", org. de AUI, Iaşi, 4–26 iul. 1995].
75. PETRENCU, ANATOL, *Conferinţa ştiinţifică „Limba română este numele corect al limbii noastre"*, DRom, **2**, nr. 3, 1995, 117–124 [Chişinău, 20–21 iul. 1995; cu 1 an. cu rezoluţia conferinţei şi 2 declaraţii adoptate (p. 26)].
76. PETRENCU, ANATOL, *Identitatea culturală a românilor. Simpozion internaţional, ediţia a III-a. Timişoara, 28–30 octombrie 1994*, DRom, **1**, nr. 4, 1994, 133–134.
77. PLOAE-HANGANU, MARIANA, *Al IV-lea Congres Internaţional al Asociaţiei de Studii Galege*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 28 [org. de Centrul de Studii Galege de la Queen's College din Oxford].

78. PRECUP, ISADORA, *Cronica vieții academice*, Academica, **5**, nr. 12, 1995, 2 [ses. șt. la 100 de ani de la nașterea lui Alexandru Rosetti, București, 9 oct. 1995, Aula magna a AR].
79. ROSSBACH, ANTON, *Rede auf dem Empfang des Botschafters der Bundesrepublik Deutschland in Rumänien für Bukarester Germanisten am 27. März 1995 in der Residenz*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 119.
80. SALA, MARIUS, *Conferințele Academiei Române*, Academica, **5**, nr. 8, 1995, 20 [org. din 21 ian. 1995; cu un ciclu și despre lb. rom.]. Vezi și nr. 84, 98.
81. SALA, MARIUS, *Institutul de Lingvistică din București la 45 de ani*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 495–506 [cuvântare la șed. de la nr. 61].
82. SIMION, EUGEN, *Alexandru Rosetti în trei prietenii...*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 20, 22, și în Literatorul, **5**, *(I)*, nr. 42–44, 1995, 3; *(II)*, nr. 45–46, 3, 15 [Ion Barbu, George Călinescu și Tudor Arghezi; cu referire la vol. de la nr. **483**].
83. SIMION, EUGEN, *Marele grec și incoruptibilul stareț*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 507–510 [despre Alexandru Rosetti și Iorgu Iordan; cuvântare la ședința de la nr. 61].
84. SOLUNCA, ELENA, *Conferințele Academiei Române*, TribÎnv, **6**, nr. 261, 1995, 2. Vezi și nr. 80, 98.
85. STĂNESCU, SPERANȚA, *Internationales Germanistenreffen, Kassel, 24.–28. Mai 1995*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 222–223.
86. STĂNESCU, SPERANȚA, *Wissenschaftliche Tagung des Germanistiklehrstuhls in Hermannstadt / Sibiu, 13. Mai 1995*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 222.
87. STERESCU-SÂNTIMBREANU, DOINA, *Aromânii, acești români străvechi*, TribÎnv, **6**, nr. 272, 1995, 8 [simp. cu tema „Aromânii – istorie, cultură și civilizație", din apr. 1995, org. de CD București, Fil. București a SȘF. SCMDP și Societatea Națională pentru Învățarea Poporului Român, Fil. București].
88. TOMA, ION, *Zilele studiilor de romanistică și balcanistică, Skopje, 27–29 aprilie 1995*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 100–102.
89. TRUICĂ, OLIMPIA, *Sprechvermögen soll gefördert werden. Wissenschaftliche Tagung am Germanistik-Lehrstuhl in Klausenburg*, KarpRund, **28**, nr. 16, 1995, 5 [Cluj, 7 apr. 1995].
90. TUȚESCU, MARIANA, *Le colloque international «Le dialogue en question» (Lagrasse, France, 5–8 octobre 1993)*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 596 –597 [org. de International Association on Dialogue Analysis (IADA), președinte Sorin Stati].
91. ȚEPELEA, GABRIEL, *Dezbateri despre așa-numita „limbă moldovenească" la Academia Română*, Dreptatea, nr. 67, 1995, 12 [colocviul internațional cu tema „Unitatea limbii române și variantele ei dialectale", org. de SFL a AR; fragm. din com. aut. „Rațiunile politice ale unei teorii lingvistice"].
92. VAIMBERG, S., *Reuniunea Comisiei de Studii Gramaticale pe lângă C. I. S.*, RS, **32**, 1994, 341–342 [Torún, 15–17 iun. 1994, cu tema „Anafora în structura textului"].
93. VASCENCO, VICTOR, *Al VIII-lea Congres Internațional al Profesorilor de Limbă și Literatură Rusă*, RS, **32**, 1994, 335–339 [Universitatea din Regensburg, 22–26 aug. 1994].
94. VASILIU, GABRIEL, ***Muzeul Limbii Române** – 75 de ani de la înființare*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 132–134 [ses. de com., Cluj-Napoca, 25–27 oct. 1994, org. de ILIL].
95. .*., *Academia Americano-Română de Științe și Arte (ARA) – punte de legătură între culturi*, Confluențe, 1995, 6–8 [al XIX-lea congres, Northhampton, Massachusetts, USA, 3–6 n. 1994]. Vezi și nr. 46, 99.
96. .*., *Al. Rosetti omagiat*, MI, **29**, nr. 12, 1995, 32 [9–11 oct. 1995, ses. omagială la centenarul nașterii, org. de AR].
97. .*., *Comunicările Hyperion*. 4. Volum coordonat de Dim. Păcurariu, București, EHyperion, XXI, 1995, 230 p. (FUH. UH. FFZ) [București, 25–26 mai 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **142 bis**; **35**, 1992, nr. **99**].
98. .*., *Conferințele Academiei*, Academica, **5**, nr. 4, 1995, 7 [org. din ian. 1995; cu un ciclu despre lb. rom.]. Vezi și nr. 80, 94.
99. .*., *Confluențe româno-americane*. Selecțiuni din comunicările științifice prezentate la al XIX-lea Congres ARA (American-Romanian Academy of Arts and Sciences). Editor coordonator: Carmen

Maria Andras, Târgu Mureş, Editura „Mica Doris", 1995, p. 220 [com. prez. la congresele ARA din Bucureşti, 1991, şi Chişinău, 1993]. Vezi şi nr. 46, 95.

100. ∴ *Cursurile de vară ale Universităţii Bucureşti*, Flacăra, nr. 26, 1995, 16 [v.l.d. nr. 101].

101. ∴ *În sfârşit se recunoaşte: limba moldovenească este limba română*, VocRom, **3**, nr. 500, 24 iul. 1995, 2 [conferinţă cu aceeaşi temă org. la Chişinău].

102. ∴ *Limba română în lume*, Dimineaţa, **6**, nr. 160, 16 aug. 1995, 3; nr. 164, 22 aug., 4 [Cursurile de vară org. de UB la Sinaia, 21 iul.–15 aug. 1995, cu tema „Românitate – romanitate"; int. cu Song-Ki Kim, Nicolae Constantinescu, Petar Atanasov, Gheorghe Doca, cons. de Adriana Stoichiţoiu-Ichim]. Vezi şi nr. 102.

103. ∴ *Limba română şi varietăţile ei locale. Lucrările sesiunii ştiinţifice organizate de Secţia de Filologie şi Literatură. 31 octombrie 1994*, Bucureşti, EAR, 1995, 139 p. (AR). Rec.: D. Vatamaniuc, AnBuc, **2**, nr. 2, 1995, 476.

104. ∴ *Mesaje*, LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 521–527 [rostite sau citite de Emanuel Vasiliu, Eugen Beltechi, Dan Mănucă, Eugen Todoran (citit de Rodica Sufleţel-Moroianu), Alexandru Bantoş (citit de Nicolae Mătcaş) la şed. de la nr. 61].

105. ∴ *Moţiune*, Redeşteptarea, **5**, nr. 178, 1995, 15 [cu privire la inexistenţa „limbii moldoveneşti", adoptată la cel de-al VII-lea Simpozion Naţional de Dialectologie, Belinţ, 13–15 oct. 1994, org. de ILIL].

106. ∴ *Predarea limbii şi literaturii române*. Vol. 9. *Colocviul „Ion Creangă". Centenar. Bucureşti, 16 dec. 1989*. Coordonator: George Anca. Redactor: Nicolae Baltă, Bucureşti, [f. e.], 1994, 211 p. (BCP. Colecţia **Modernizarea învăţământului**, XLV).

107. ∴ *Proceedings of the Colloquium on Arabic Linguistics. Bucharest, August 29– September 2, 1994*. – Part One –. Edited by Nadia Anghelescu, Andrei A. Avram, Bucharest, [f. e.], 1995, 280 p. (University of Bucharest. Center for Arab Studies) [cu lista participanţilor].

108. ∴ *Remarcabil eveniment cultural-ştiinţific la Tirana. Cel de-al XVII-lea Seminar Internaţional de Limbă, Literatură şi Cultură Albaneză, 16–31 august, 1995*, Albanezul, **3**, nr. 9, 1995, 3 [var. şi în alb.].

109. ∴ *Rezoluţie a Conferinţei „Limba şi istoria românilor – adevăr şi realitate"*, DRom, **1**, nr. 4, 1994, 130–131 [Chişinău, 20 aug. 1994, org. de SLNR, AI şi LP].

110. ∴ *Romanoslavica*. [Vol.] **32**. *In memoriam Grigore Nandriş, Emil Petrovici, Petre P. Panaitescu (Sesiune ştiinţifică, Bucureşti, 19 noiembrie 1993)*. Comitetul de redacţie: Gheorghe Mihăilă, Mihai Mitu, Ion C. Chiţimia, Corneliu Barboricâ, Gheorghe Bolocan, Ecaterina Fodor, Dorin Gămulescu, Dan Horia Mazilu, Ion Petrică, Virgil Şoptereanu, Constantin N. Velichi, Onufrie Vinţeler, Livia Cotorcea, Jiva Milin, Mariana Mangiulea, Bucureşti, EUB, 1994, 347 p. (UB. FLLS. CLS. CFRs. AS). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1568**; **36**, 1993, nr. **113**; **35**, 1992, nr. **1129**; **34**, 1991, nr. **1105**; **32**, 1989, nr. **1436**; **31**, 1988, nr. **1821**; **29**, 1986, nr. **1545**; **28**, 1985, nr. 1434; **26**, 1983, nr. **154**; **25**, 1982, nr. **212**; **23**, 1980, nr. 2059; **15**, 1972, nr. 1214; **14**, 1971, nr. 1061; **12**, 1969 – 1970, sigla **RS**; [**11**], 1968–1969, nr. 976; [**9**], 1966–1967, [**7**], 1964–1965, [**6**], 1963–1964, [**5**], 1962–1963, [**4**], 1961– 1962, [**1**], 1959, sigla **RS**.
VEZI şi nr. 1520.

Recenzii

VEZI nr. 35.

2. DĂRI DE SEAMĂ, CRONICI

111. A. W., *Wörterbuch und Städteatlas. Informationsblat der Hermanstädter Forschungsinstitut*, KarpRund, **28**, nr. 20, 1995, 6 [*Siebenbürgisch-Säschsischen Wörterbuch*, vol. *P*, colaboratori Sigrid Haldenwang, Isolde Huber şi Malvine Dengel, în lucru].

112. VATAŞESCU, CATALINA, *Activités de l'Institut des Etudes Sud-Est Européennes, juillet 1994–juin 1995*, RESEE, **35**, nr. 3–4, 1995, 333–340.
113. VÂNTU, ILEANA, *Din activitatea Institutului de Fonetică şi Dialectologie „Al. Rosetti"*, FD, **14**, 1995, 299–301.
114. ***, *Mitteilungen der „Gesellschaft der Germanisten Rumäniens"*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 230–235.

III. *LINGVISTICĂ GENERALĂ*

1. LINGVISTICĂ TEORETICĂ

115. ANDREI, MARIA, *K tipologii leksičeskih konnotacij*, ILS, 1994, 2–4.
116. ARDELEANU, SANDA-MARIA, *Configuraţia obiectului semiotic în raport cu subiectul*, Forum, **37**, nr. 4–5–6, 1995, 61–66.
117. ARDELEANU, SANDA-MARIA, *Repere în dinamica studiilor pe text – de la o* ***Gramatică Narativă*** *către un model de* ***Investigaţie textuală***, Bucureşti, EDP, 1995, 120 p.
118. ARIEŞAN, CLAUDIU T., *Parabola biblică*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 23–26 [alegoria–maşal, fabula–maşal, ghicitoarea–hidah; *maşal* „parabolă, fabulă, alegorie"; *hidah* „ghicitoare, cimilitură, proverb"].
119. ARSENE, MIHAELA, *Teaching ESP Vocabulary: a Communicative Approach (Inferential Strategies)*, PCLS, 1994, 85–89.
120. ARTAUD, ANTONIN, *Teatrul şi dublul său*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 204–207 [trad. de Ştefan Popa din *Le théâtre et son Double*, Paris, Gallimard, 1938].
121. AVRAM, LARISA, *On Lexical and Functional Categories*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 517– 525.
122. BACIU, ILEANA, *Extraction of Adjuncts and Tensed Complements*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 285–294.
123. BAGDASAR, RADU, *Une morpho-typologie des incipits génétiques*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 217–234.
124. BALIN, IOAN, *Originea şi funcţiile limbajului natural*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 11.
125. BARTHES, ROLAND, *Pentru a defini textul trebuie să adăugăm lectura la scriitură*, Vatra, **25**, nr. 4, 1995, 38–42 [int. luat la 23 mart. 1993 de Nicholas Catnamoy, apărut în vol. inedit *Orphée et la machine*, trad. de Arina Petrovici].
126. BAURILLARD, JEAN, *Medium is Message*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 15 [reclama-slogan; fragm. din *La société de consommation*, Edition Denoël, 1970].
127. BĂLIN, ION, *Conotaţii şi denotaţii ale limbajului artistic*, Academica, **5**, nr. 10, 1995, 11.
128. BĂTRÂNEANU, ECATERINA, *Creierul, o „terra incognita"*, Magazin, **38**, nr. 21, 1995, 3 [recunoaşterea cuvintelor în creierul nou-născuţilor].
129. BEJAN, CAMELIA, *Case Assignment in Double Object Constructions*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 295–301.
130. BENOIST, LUC, *Semne, simboluri şi mituri*. Traducere de Smaranda Bădiliţă, Bucureşti, Humanitas, 1995, 159 p. (**Ce ştiu**) [trad. vol. *Signes, symboles et mythes*, ed. a 6-a, Paris, P. U. F., 1975 (**Que sais-je ?**)].
131. BOHM, DAVID, *Plenitudinea lumii şi ordinea ei*. Traducere de H.-R. Patapievici, Sorin Părăoanu, Bucureşti, EHumanitas, 1995, 312 p. (Seria **Ştiinţă şi filozofie**, coordonată de Mircea Flonta şi Ilie Pârvu) [interesează cap. 2, *Rheomodul – un experiment în limbă şi gândire*, p. 71–96].
132. BORELLA, JEAN, *Criza simbolismului religios*. Traducere de Diana Morăraşu, Iaşi, IE, 1995, 345 p. [+ 5 p. cu sumarul vol. + 1 p. cu recl. la cărţile ed.; cu ind. de nume (p. 339–345)].

133. BORŞAN, LILIANA, *Conversaţia*, CIE, nr. 10, 1995, 1, 10.
134. BRÂNZEU, PIA, PÂRLOG, HORTENSIA, *On Political Slogans*, CSem, **10**, 1994, 15–24 [rez. rom.].
135. BUCĂ, MARIN, *Observaţii asupra motivării cuvintelor*, ILS, 1994, 5–8 [рус. рез.].
136. CANTEMIR, DIMITRIE, *Mic compendiu asupra întregii învăţături a logicii.* Traducere din limba latină de Dan Sluşanschi. Studiu introductiv, note şi indice de Alexandru Surdu, Bucureşti, EŞ, 1995, 172 p. (**Corpusul filozofiei româneşti**) [*Compendiolum universae logices institutionis*, microfilm BAR, cota Mm 7].
137. CARPOV, MARIA, *Metafora vieţii cotidiene*, CIE, nr. 3, 1995, 1, 10 [arta conduitei].
138. CARPOV, MARIA, *Pasiuni (I)*, CIE, nr. 23–27, 1995, 2, 10 [pe marginea lucrărilor Annei Henault, *Histoire dela sémiotique*, Paris, P. U. F., „**Que sais-je?**", 1992; Algirdas J. Greimas, Jacques Fontanille, *Sémantique des passions*, Paris, Seuil, 1991, şi a revistelor „Actes sémantiques", 38, şi „Nouveaux actes sémantiques", 6 / 1989].
139. CARPOV, MARIA, *Sfidarea normei. Paul Scarron – maestrul genului burlesc. Studiu lingvistic*, Iaşi, EUI, 1995, 188 p.
140. CHIVU, IULIAN, *Natura şi funcţiile semnului în predicţiile româneşti*, REF, **40**, nr. 1, 1995, 39–42.
141. CONSTANDACHE, G. G., *Problema explicaţiei*, CIE, nr. 14, 1995, 2; nr. 15, 2.
142. COSERIU, EUGENIO, *Introducere în lingvistică.* Traducere de Elena Ardeleanu şi Eugenia Bojoga. Cuvânt înainte de Mirea Borcilă, Cluj, EEchinox, 1995, 143 p. (Colecţia **Theoria**, coordonată de Marian Papahagi şi Liana Pop) [cu bibl. (p. 134–135) şi ind. de aut. (p. 136–137) şi de termeni (p. 138–142); trad. vol. *Introducción a la lingüística*, Madrid, Editorial Gredos, 1986 (**Biblioteca Románica Hispánica**)].
143. COSMA, RUXANDRA, *Überlegungen zu Aspekt und Text*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 33–35 [rez. rom.].
145. COŞERIU, EUGEN, *Teze despre tema „Limbaj şi poezie"*, RLit, **28**, nr. 41, 1995, 11 [trad. de Dorel Fînaru din vol. *El hombre y su lenguage*, Madrid, Editorial Gredos, 1991, p. 201–207].
146. COŞERIU, EUGENIO, *Cu ... despre capitalele limbii române*, Orizont, **6**, nr. 5, 1995, 8–9 [fragm. din int. luat de George Bogdan Ţâra la 19 mai 1994].
147. COTORCEA, LIVIA, *În căutarea formei*, Iaşi, EUI, 1995, 384 p. Rec.: Noemi Bomher, AUIL, **41**, 1995, 139.
148. CRISTEA, DAN, *Ce pot intelectualii ? Mirajul lingvistic*, Ziua, **2**, nr. 230, 18 mart. 1995,7.
149. CRIŞAN, ALEXANDRU, *Curriculum-ul de limbă maternă în Europa: tendinţe actuale şi perspective*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 118–129 [raport introductiv la simp. cu acelaşi nume, în cadrul Conferinţei Europene privind curriculum-ul, sub auspiciile ECUNET (Asociaţia Europeană a Cercetătorilor în Curriculum) şi ale Universităţii Twente, din Enschede, Olanda, sept.1994].
150. DASCĂL, REGHINA, *Încercare de hermeneutică a unui simbol cultural: poarta*, CSem, **10**, 1994, 25–43 [Engl. Ab.].
151. DĂNĂILĂ, SORINA, *La relation sujet / altérité / autrui au sein de l'isologie espace / temps*, Noesis, **20**, 1994, 85–95.
152. DEGUY, MICHEL, *A l'infinitif – La infinitiv*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 96–109 [texte inedite, cu facs. în trad. paralelă de Ştefan Aug. Doinaş].
153. DELAVENAY, ÉMILE, *Limbajul maşinilor*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 275–276 [trad. de Ana Lazăr din *La machine à traduire*, Paris, P. U. F., 1959].
154. DODILLE, NORBERT, *Le texte existe-t-il encore ?*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 176–178.
155. DOINAŞ, ŞTEFAN AUG., *Le bruissement des langages*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 4–8.
156. DOINAŞ, ŞTEFAN AUG., *Le poète et le monde des choses*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 146–151 [Michel Deguy].

157. DOINAŞ, ŞTEFAN AUG., *Pratique et méditation de la poésie*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 152–157 [despre Pierre Oster Soussouev, trad. de ... din *Lectura Poeziei*, Bucureşti, CR, 1986].
158. DUDA, GABRIELA, *Despre începutul şi sfârşitul textului narativ*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 215–222 [rés. fr.].
159. EVSEEV, IVAN, *Preliminarii la o semiotică a jocurilor tradiţionale de copii*, ILS, 1994, 9–11 [русс. рез.].
160. FATI, PETRE VASILE, *De la limba de lemn la limbajul preelectoral şi-napoi*, Azi, **4**, nr. 992, 25 sept. 1995, 9.
161. FILIP, ŞERBAN, *Strigătul organic al bebeluşului prefigurează vorbirea*, Magazin, **38**, nr. 18, 1995, 8 [la rubr.: Enciclopedie].
162. FILLIOZAT, PIERRE-SILVAIN, *Poetica sanscrită*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 163–168 [trad. de Alexandru Baciu din *La traversée des Signes*, Paris, Seuil, 1975].
163. FOARŢĂ, MARIA, *Prolegomene la o poetică muzicală. Vorbire şi muzică*, CSem, **10**, 1994, 55–66 [deutsch. Zus.].
164. FOARŢĂ, MARIA, *Timpul muzicii şi timpul poeziei*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 171–178 [deutsch. Zus.].
165. FRENŢIU, LUMINIŢA, *Rolul vorbitorului în interacţiunea verbală*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 185–190 [Engl. Ab.].
166. FULGA, DANIELA, *Deconstructivism şi semiotică*, Minerva, **6**, nr. 42, 1995, 10 [la Jacques Derida şi Umberto Eco].
167. FULGA, DANIELA, *Semiotica lui Umberto Eco ca ştiinţă a semnificatului*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 49–80 [Engl. Ab.].
168. GASPAR, LORAND, *Limbajul naturii*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 267–274 [trad. de Ştefan Aug. Doinaş din *Approche de la parole*, Paris, Gallimard, 1978].
169. GAWEŁKO, MAREK, *Un facteur rythmique favorisant l'ordre V–S: longueur du sujet*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 19–32 [cu 1 tab.].
170. GHEORGHIU-GÂŢĂ, ANCA, *Le futur simple, catégorie verbale complexe*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 577–594 [cu 7 fig.].
171. GHERASIM, ALEXANDRA, *Probleme actuale ale analizei textuale*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 431–439.
172. GHIŢĂ, ELENA, *Une signe ambivalent: le jardin*, CSem, **10**, 1994, 73–84 [rez. rom.].
173. GUŢU ROMALO,VALERIA, *Dialogul – în perspectiva teoriei textului*, Hyperion, **4**, 1995, 174–180 [rés. fr.].
174. HAYEK, F. A., *Îngâmfarea fatală (II). Cap. VII: Limbajul nostru cel otrăvit*, Timpul, nr. 11, 1995, 18 [*Îngâmfarea fatală*, Routledge, 1988; trad. şi adaptare de Diana Morăraşu].
175. HEIDEGGER, MARTIN, *Caracterul de limbă al poeziei*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 32–45 [trad. de Thomas Kleininger şi Gabriel Liiceanu din *Hölderlins Hymen „Germanien" und „Der Rhein"*, Gesamtausgabe, Bd. 39, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 1980, p. 59–76].
176. HEIDEGGER, MARTIN, *Timp şi fiinţă*. Traducere din germană: Dorin Tilinca, Mircea Arman. Studiu introductiv de Radu Enescu, Bucureşti, JL, 1995, 128 p. (Seria **Symposion**, nr. 1). Rec.: *** *Heidegger fără subvenţii*, Adevărul, nr. 1625, 26 iul. 1995, 4.
177. HOTTOIS, GILBERT, *Filozofia limbajului şi teoria argumentării (I)*, CIE, nr. 9, 1995, 2 [fragm. din art. *Philosophie du langage et philosophie de l'argumentation*, în „Revue de métaphysique et de morale", nr. 4 / oct.–dec. 1977, p. 471–473 şi 506–510; trad. de G. G. Constandache].
178. IOAN, PETRU, *Le sistème des disciplines sémiotiques dans la perspective d'un modèle hexadique de la communication*, Noesis, **20**, 1994, 29–41.
179. IONESCU, CORNEL MIHAI, *Heliotropul soarelui negru*, VR, **90**, nr. 11–12, 1995, 139 –148.
180. IONESCU, CORNEL MIHAI, *Retorica anagramei*, RITL, **43**, nr. 1, 1995, 35–40.

181. IONESCU, DANIELA, *Resultative Small Clauses*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 353–369.
182. IONESCU-RUXĂNDOIU, LILIANA, *Conversaţia – Structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite*, Bucureşti, EALL,1995, 99 p. (**Lingvistică şi filologie**). Rec.: Andreea Ghiţă, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 145–146; Mihaela Popescu, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 77–79; V. R., Adevărul, nr. 1550, 28 apr. 1995, 4.
183. IORGA, GHEORGHE, *Iniţiere în stilistică*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 7–8.
184. IRIMIA, MIHAELA, *The Stimulating Difference (Avatars of a Concept)*, Bucureşti, EUB, 1995, 360 p.
185. JÓZSA NAGY, MÁRIA, *A kijelentés – metafora fogalmáról*, TNI, 1992, 65–82.
186. KIRÁLY, MARIA, *Gramatică descriptivă ... gramatică funcţională*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 281–290 [rés. fr.].
187. KOHN, JÁNOS, *Dincolo de gramatică*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 291–300 [deutsch. Zus.].
188. KRISTEVA, JULIA, *Limbajul vizibil. Fotografia şi cinematograful*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 247–249 [trad. de Ana Lazăr din *Le langage, cet inconnu*, Paris, Seuil,1981].
189. KRISTEVA, JULIA, *Limbajul vizibil: pictura*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 244–246 [trad. de Alexandru Baciu din *Le langage, cet inconnu*, Paris, Seuil, 1981].
190. KRISTEVA, JULIA, *Psihanaliză şi limbaj*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 259–266 [trad. de Alexandru Baciu din *Le langage, cet inconnu*, Paris, Seuil, 1981].
191. LUNGU, IRINA, *Semioza nelimitată – o capcană ontologică*, CIE, nr. 32–35, 1995, 1, 10 [pe marginea lucrărilor lui Umberto Eco].
192. LUPAŞCU, SILVIU, *Concepţia canonică despre logos*, CIE, nr. 13, 1995, 7; nr. 14, 7; nr. 15, 7; nr. 16, 7.
193. LUPAŞCU, SILVIU, *Origini filozofice necreştine ale ideii de logos*, CIE, nr. 1–2, 1995, 6; nr. 3, 6; nr. 4, 6; nr. 5, 6.
194. LUPAŞCU, SILVIU, *Sfinţi revelaţi şi sfinţi ocultţ : Logosul care se exprimă prin oameni*, CIE, nr. 8, 1995, 1, 11; nr. 9, 8.
195. LYONS, JOHN, *Introducere în lingvistica teoretică*. Traducere: Alexandra Cornilescu, Ioana Ştefănescu. Verificarea traducerii: Alexandra Cornilescu, Mihaela Mâinea, Ioan Iclezan-Dimitriu. Indicii au fost întocmiţi de Maria Koroknay, Bucureşti, EŞ, 1995, 576 p. (**Biblioteca de ştiinţe**. Seria *Ştiinţe ale limbii*).
196. LYOTARD, JEAN-FRANÇOIS, *Figură a gândirii: **Un coup de dés***, Sec 20, nr. 358–359 –360, 1995, 138–145 [despre Stéphane Mallarmé, Michel Deguy, Pierre Oster Soussouev; trad. de Florin Alexiu din *Discours, Figures*, Klincksieck, 1974].
197. MAILLOUX, STEVEN, *Interpretarea*, DaciaLit, **6**, nr. 2, 1995, 12–15 [*Interpretation*, în *Critical Terms for Study* (eds. Frank Lentricchia and Thomas McLaughlin), Chicago University Press, 1990; trad. şi prez. de Laura Carmen Cuţitaru].
198. MALHERBE, JEAN-FRANÇOIS, *Religie şi auto-implicare*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 170–175 [trad. de Ştefan Popa din *Le langage théologique à l'Âge de la Science*, Paris, Editions de Cerf, 1985].
199. MANOLESCU, NICOLAE, *Mon premier contact avec le langage de bois*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 190–194.
200. MANOLIU-MANEA, MARIA, *La pragma-sémantique de l'identité*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 441–455.
201. MARCU, GRIGORE, *Übersetzungskritik – als „Kontrastive Fehlerkritik"– Am Beispiel rumänisches Novalis-Übersetzungen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 113–115 [rez. rom.].
202. MARCUS, SOLOMON, *Vers une approche axiomatique-déductive de la formule canonique du mythe*, CSem, **10**, 1994, 1–14 [rez. rom.].
203. MARGA, ANDREI, *Asupra logicii descoperirii*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 41– 47 [Engl. Ab.]
204. MARINO, ADRIAN, *Le langage poétique selon l'avant-garde*, Euresis, nr. 1–2, 1994, 70–81.
205. MÁTHÉ, JAKAB, *A szövegnyelvészettõl a szemiotikai textológia felé (Gondolatok Petöfi S. János szemiotikai textológiájáról)*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 141–150 [Petöfi S. János, *A jelentées értelmezésérõl és vizsgálatáról. A mondatszemiotikától szövegszemiotikáig*. (Tanulmányok). Magyar Mûhely. Párizs–Bécs–Budapest. 1994.151 l.].

206. MAVRODIN, IRINA, *Fragments sur la poésie et le langage poétique*, Sec 20, nr. 358 – 359–360, 1995, 160–162.
207. MAVRODIN, IRINA, *Mâna care scrie. Spre o poetică a hazardului*, Bucureşti, EE, 1995, 167 p.
208. MAZILU, DAN HORIA, *În viziunea românească a lumii „Mila – ordine anacronică"*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 9 [s.t.c.: Ipostaze ale milei].
209. MERMET, GÉRARD, *Opţiunile consumatorului*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 15 [despre reclama-slogan; fragm. din vol. *Demandure. Comment les médias confront la démocratie*, E. Aubier, 1987].
210. MIHAIL, ZAMFIRA, *Şcoala americană de antopologie şi cercetările româneşti de etnolingvistică*, Confluenţe, 1995, 167–171.
211. MIHĂILĂ, ECATERINA, *Textul poetic. Perspectivă teoretică şi modele generative*, Bucureşti, EE, 1995, 276 p. Rec.: Roxana Sorescu, *Analiza textului poetic*, Luceafărul, nr. 38, 1995, 5; Floarea Vîrban, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 160–162.
212. MOUNIN, GEORGES, *Mimul contemporan*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 208–215 [*Introduction à la semiologie*, Paris, Les. Ed. de Minuit, 1970; trad. de Alina Ledeanu].
213. MURĂREŢ, ION, *În retorică*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 8 [v.t.c. nr. 208].
214. MUŞINA, ALEXANDRU, *Paradigma poeziei moderne*, VR, **90**, nr. 7–8, 1995, 35–40.
215. NEAGU, MARIANA, *Behavioural Properties of Animal Frame*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 403–407.
216. NEGULEI, CARMEN, *„Replică" semiozică de tip cinematografic: Filmul* ***Călăuza***, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 93–100 [Engl. Ab.].
217. NEŢ, MARIANA, *La léxicologie dans la perspective de la sémiotique peircienne*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 5–19 [rez. rom.].
218. NISTOR, VALERIA, *Ansamblul vocabularului şi lexicul specializat*, ILS, 1994, 21–25 [русс. рез.].
219. NISTOR, VALERIA, *Motivare şi supramotivare în terminologie*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 368–376 [Engl. Ab.].
220. OANCEA, ILEANA, *Reflexe postmoderne. Despre unele interferenţe romanice*, CSem, **10**, 1994, 85–90 [rés. fr.].
221. OLTEAN, ŞTEFAN, *Possible World Semantics and the Reference of Fiction*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 85–97.
222. OLTEAN, ŞTEFAN, *Semantica modelelor teoretice şi problema referinţei: discursul indirect liber*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 81–92 [Engl. Ab.].
223. OPRIŞ, MIRUNA, *Übersetzung und Nachdichtung, Transfermöglichkeiten im Kommunikationsverstehen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 42–44 [rez. rom.].
224. PALEOLOGU, AL., *Entre Pangloss et Martin*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 10–17 [despre *Candide* de Voltaire].
225. PAPADOUPOULOS, STELIANOS, *Fascinaţia limbii*, Renaşterea, **6**, nr. 6, 1995, 8 [filozofia limbajului la Heraclit, Ludwig Wittgenstein, Martin Heidegger].
226. PASAT, MIHAELA, *Rêve et psychopragmatique*, CSem, **10**, 1994, 91–118 [rez. rom.].
227. PAŞALIU, IULIAN, *Operational Mechanisms and their Part in Discourse Construction (II). „Or"*, RRPh, **39**, nr. 3–4, 1995, 299–355 [cu 2 an. şi bibl.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 302.
228. PAZ, OCTAVIO, *Teatru de semne*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 18–27 [trad. de Andrei Ionescu].
229. PĂCURARIU, DAN, *Despre stil, estetica formei şi ideologie*, Hyperion, **4**, 1995, 158–173 [cu 5 p. de fot.; rés. fr.].
230. PÂRLOG, HORTENSIA, VULTUR, SMARANDA, *Conştiinţa metalingvistică şi niveluri de limbaj în povestirea orală*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 83–86.
231. PÉNTEK, JÁNOS, *A nyelvi közlés zavará, különös tekintettel a kommunikáció kontextusára*, TNI, 1992, 175–188.
232. PETREU, MARTA, *Jocurile manierismului logic*, Bucureşti, EDP, 1995, 188 p. Rec.: George Pruteanu, *Năzdrăvăniile logicii şi literaturii*, Dilema, **3**, nr. 135, 1995, 13.
233. PETRUŢESCU, ANDA-IRINA, *Pour une définition du prolatif*, AUO, **3**, 1993, 178–188 [în engl. şi fr.; rez. rom.].

234. POP, DORINA, *Valenţe semantice în conotaţiile estetice ale sintagmei* ***gest tehnico-expresiv***, Confluenţe, 1995, 172–180.
235. POPESCU, MIHAELA, *Observaţii asupra oximoronului*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 223–229 [rés. fr.].
236. PREOTEASA, ISABELA, *A Few Remarks on the Poststructuralist Interpretation of the Concepts of Contrastive and Performative Utterance*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 409–417.
237. QUELLET, PIERRE, *A nu-ştiu-câta limbă*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 182–186 [trad. de Alina Ledeanu din rev. *Liberté*, nr. 12 / 1994, Québec].
238. QUELLETTE, FERNAND, *Lumina limbii*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 179–181 [trad. de Alina Ledeanu din rev. *Liberté*, nr. 12 / 1994, Québec].
239. RAŢĂ-DUMITRIU, NICOLAE, *Teorii noi despre structura şi funcţia metaforei*, Hyperion, **4**, 1995, 141–157 [rés. fr.].
240. RICOEUR, PAUL, *Eseuri de hermeneutică*. Traducere de Vasile Tonoiu, Bucureşti, EHumanitas, 1995, 304 p. [interesează cap. *Efectuarea limbajului ca discurs* (p. 95–99); *Raportul dintre vorbire şi scriere* (p. 102–103); *Lumea textului* (p. 103–106); *De la hermeneutica textului la hermeneutica acţiunii* (p. 111–180)]. Rec.: G. Bogdan, Azi, nr. 974, 4 sept. 1995, 2; ⁂, 22, **6**, nr. 15, 1995, 12.
241. ROVENŢA-FRUMUŞANI, DANIELA, *Cohérence et activité discursive*, RRPh, **39**, nr. 1–2, 1995, 109–116 [cu 2 sch. în text].
242. ROVENŢA-FRUMUŞANI, DANIELA, *Semiotica discursului ştiinţific*, Bucureşti, EŞ, 1995, 254 p. (**Biblioteca de ştiinţe**. Seria *Ştiinţe ale limbii*) [cu un *Glosar de semiotică şi lingvistică*, p. 244–254].
243. SÁBATO, ERNESTO, *Lingvişti şi milenare*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 28–31[trad. de Andrei Ionescu din rev. *Texto critico*, **15**, Mexico, 1979].
244. SALA, MARIUS, *Semantica lexicală şi contactul între limbi*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 465–468 [rés. fr.].
245. SCHVEIGER, PAUL, *Gaps: „Interactive" Verbs (A Relativistic Approach)*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 547–550 [cu 1 fig.].
246. SCHVEIGER, PAUL, *Language Strata*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 103–105.
247. SCRABA, GHEORGHE D., *Cercetarea fundamentală a limbii*, Academica, **6**, nr. 11, 1995, 5, 8 [*Filozofia limbii*, com. din 1930, la Congresul Internaţional de Filozofie de la Oxford; reprodusă integral de Hans Hartmann în *Denken des Europa*, p. 148–159; trad. din fr. de Silvia Păun].
248. SCRABA, GHEORGHE D., *Metafizica limbii*, Academica, **6**, nr. 12, 1995, 8 [com. din 1934, la Congresul Internaţional de Filozofie de la Praga; trad. din fr. de Silvia Păun].
249. SCRABA, GHEORGHE D., *Valoarea din punctul de vedere al filozofiei limbii*, Academica, **5**, nr. 12, 1995, 8 [com. la al IX-lea Congres Internaţional (Descartes) de Filozofie, Paris, 1–6 aug. 1937; trad. din fr. de Silvia Păun].
250. SERRES, MICHEL, *Muzică şi zgomot de fond*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 238–243 [trad. de Alina Ledeanu din *Hermes II. L'interférence*, Paris, Les Ed. de Minuit, 1972].
251. SIMON, JOSEF, *Sprache bei Kant*, RRPh, **39**, nr. 1–2, 1995, 73–92.
252. SOLUNCA, ELENA, *In orizontul misterelor spre revelare*, CCrit, nr. 5–7, 1995, 42–49 [cap. *Omniprezenţa metaforei*, despre „Geneza metaforei" de Lucian Blaga].
253. STANTON, NICKI, *Comunicarea*. Ediţie revăzută. Traducere: Cristina Anisescu, Mihaela Constantinescu, Rodica Stoenescu, Augustiniu Mihăilă, Bucureşti, [f. e.], 1995, 317 p. (SŞT). [Titlul original: *Communication*. The Macmillan „Press Limited"].
254. STATI, SORIN, *Éléments pour une théorie de l'argumentation*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 117–121.
255. STĂNCIULESCU, TRAIAN D., *Miturile creaţiei. Lecturi semiotice*, Iaşi, EP, 1995, 236 p.
256. SZABÓ, ZOLTÁN, *Dialectology within the Interdisciplinary Framework of Text Linguistics*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 123–127.
257. ŞIPOŞ, GEORGE, *Limba – „cel mai primejdios dintre bunuri"*, RLit, **28**, nr. 21 –22, 1995, 31.

Vezi nr. **284**.

258. ŞORA, MIHAI, *Politique et communication*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 187–189.
259. TASMOWSKI-DE RYCK, LILIANE, *Référents et relations anaphoriques*, RRL, **39**, nr. 5 –6, 1994, 457–478.
260. TASMOWSKI-DE RYCK, LILIANE, ***Zazie**, les actes de langage et la politesse*, AUCn, **2**, 1991, 199–220 [la R. Queneau; cu 1 sch., 1 tab. şi bibl.].
261. TEODORESCU, ECATERINA, *Categoriile gramaticale*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 197–200.
262. TONOIU, VASILE, *Omul dialogal. Un concept-răspântie*, Bucureşti, EFCR, 1995, 371 p.
263. URSU, HORIA, *Literatură română şi literaturi străine. Pouvoir du texte et Texte du pouvoir*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 64–68.
264. VAN ITTERBEEK, EUGÈNE, *Une manière de lire Cioran styliste et philosophe*, Sæculum,**1**, nr. 1–2, 1995, 112–124.
265. VASILIU, EMANUEL, *Al. Rosetti şi definiţia sensului*, EvRosetti, 1995, 213–214.
266. VASILIU, EMANUEL, *Analyticity and Apriorism*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 515–516.
267. VASILIU, EMANUEL, *Elemente de filosofie a limbajului*, Bucureşti, EAR, 1995, 131 p. 268. VÂNTU, ILEANA, *Cohérence et cohésion d'une interview*, Hommage Drimba, 1994, 199–202.
269. VEZEANU, ION, *Ce înseamnă „a face semn" ?*, Tribuna, **7**, nr. 9, 1995, 8 [a face, semn].
270. VIŞAN, NADINA, *On Indefinite Descriptions*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 429–437.
271. VLAD, CARMEN, *Cuvânt introductiv*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 3–4 [la vol. intitulat *Semiotică şi poetică*].
272. VLAD, CARMEN, *Semioza peirceiană şi conceptul de textualitate*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 21–40 [Engl. Ab.].
273. VLĂDUŢ, DUMITRU, *José Ortega y Gasset despre stil şi metaforă*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 546–556 [res. esp.].
274. VOICU, MIHAELA, *În Evul Mediu*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 8 [v.t.c. nr. 208].
275. WILHELM, HENRI, *La Aristotel*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 8 [v.t.c. nr. 208].
276. YAGUELLO, MARINA, *Mitul în inima ştiinţei*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 254–258 [trad. de Ştefan Popa din *Les fous du Langage*, Paris, Seuil, 1984].
277. YARRONN, IRIS, *The English Progressive Remarks on Basic Concepts*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 557–561.
278. ZAMFIR, MIHAI, *Filozofia noutăţilor grăbite*, Dilema, **2**, nr. 104, 1995, 7 [despre structuralism]. Vezi şi nr. 287.
279. ZAMFIR, MIHAI, *L'instauration par le langage. Sur l'antinominalisme du discours communiste*, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 196–202.
280. ZAMFIR, MIHAI, *Singura condiţie*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 6 [despre slogan].
281. ZANC, IOAN, *Modalităţi de comunicare interumană*, Tribuna, **7**, nr. 14, 1995, 9.
282. ⁂ *Caiet de semiotică (10)*. Colectivul de redacţie: Ivan Evseev, Pia Brânzeu, Luminiţa Frenţiu, Timişoara, TUVT, 1994, 135 p. multigr. (UVT).Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **39**; **33**, 1990, nr. **35**; **32**, 1989, nr. **52**; **29**, 1986, nr. **295**.
283. ⁂ *Isledovanija po lingvistike, semiotike i literature. Tezism rabot*, Timişoara, TUT, 1994, 36 p. multigr. (UT. FLFI. CLS, **Seminarul de lingvistică**, 59).
284. ⁂ *Limbaje / Langages. Poetic, religios, literar, politic, teatral, corporal, plastic etc.*, Bucureşti, Sec 20, nr. 358–359–360, 1995, 300 p. Rec.: M. F., CronRom, **3**, nr. 711, 22 mai 1995, 3. Vezi şi nr. 257.
285. ⁂ *Limbajul portuar*, Tomis, **30**, nr. 9, 1995, 14 [sisteme de comunicare non-verbale].
286. ⁂ *Tanulmányok nyelvről, irodalomról*. Szerkesztette Szabó Zoltán, Kolozsvár, BBTE, 1992, 259 p. multigr. (BBTK. FK. UCN. FL. CFM).
287. ⁂ *Vă place structuralismul ? Dacă da, citiţi mai departe ...*, Dilema, **3**, nr. 106, 1995, 12 [pe marginea art. lui Mihai Zamfir de la nr. 278].

VEZI şi nr. 56, 60, 90, 325, 345, 359, 361, 369, 409, 417, 427, 455, 460, 474, 516, 523, 568, 572, 708, 711, **828**, 962, 978, 981, 986, 1019, 1021, 1023, **1026**, 1046, 1070, 1075, 1209, 1212, 1220, 1224, 1241, 1250, 1251, 1254, 1268, **1271**, 1298, 1404, 1405, 1408–1410, 1412–1415, 1419–1421, 1425, **1592–1594**, **1674 bis**, 1745, 1838.

Recenzii

288. A. B., *Profesionalism şi eficienţă*, Orizont, **6**, nr. 12, 1995, 13 [*Terminologie poetică şi retorică*, Iaşi, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1057**.
289. AJTAY-HORVÁTH, MAGDA, H. G. Widdowson, *Practical Stylistics: an Approach Poetry*, Oxford, Oxford University Press, 1992, 228 l., NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 206–207.
290. ARDELEANU, SANDA-MARIA, *Sub semnul sensului*, BucLit, **1**, nr. 5–7, 1995, 11–12 [Carmen Vlad, *Sensul, dimensiune esenţială a textului*, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **355**.
291. BÎLBĂ, CORNELIU, Andrei Pleşu, *Limba păsărilor* [...], Timpul, nr. 3, 1995, 9. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **309**.
292. BOBOC, ALEXANDRU, *În actualitate o dezbatere de real interes ştiinţific. Pragmatica şi „gândirea pragmatică"*, ON, nr. 81, 1995, 6 [*Pragmatik. Handbuch pragmatischer Dencks*, hrsg. von Herbert Stachowiak, Band IV. *Sprachphilosophie, Sprachpragmatik und formative Pragmatik*, Hamburg, Felix Meiner, 1993, 527 p.].
293. BOMHER, NOEMI, Sorina Bălănescu, *Simple propoziţii. Încercări de poetică*, AUIL, **41**, 1995, 140. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **174**.
294. BUCERZAN, DANA, Winfred Nöth, *Handbook of Semiotics*, Bloomington and Indianapolis Indiana University Press, 1990, 576 p., StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 113–116.
295. CARPOV, MARIA, *Estetica reuşitei – între tehnică şi artă*, CIE, nr. 13, 1995, 1, 10 [Allan Pease, Alan Garner, *Limbajul vorbirii. Arta conversaţiei*, Bucureşti, EPolimark, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **306**.
296. CARPOV, MARIA, *O ştiinţă a imprecisului ?*, CIE, nr. 32–35, 1995, 1, 10 [Judith Lazăr, *La science de la communication*, Paris, P. U. F., 1992].
297. CUŢITARU, LAURA CARMEN, Ştefan Avădanei, *In the Beginning Was the Metaphor* [...], AUIL, **41**, 1995, 137–138. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **170**.
298. DĂNILĂ, IOAN, Maria Manoliu-Manea, *Gramatică, pragmasemantică şi discurs*, Ateneu, nr. 2, 1995, 10. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **280**.
299. DRAGOŞ, ELENA, Catherine Kerbrat Orecchioni, *Les interactions verbales*, tome III, Paris, Armand Colin, 1994, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 109–112.
300. DRAGOŞ, ELENA, *Some Aspects of Textuality. Intertextuality and Intermediality*, Edited by János Petöfi and Terry Olivi, Walter de Gruyter, Berlin–New York, 1994, Hommage Drimba, 1994, 238–240, şi în NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 194–196.
301. FULGA, DANIELA, Carmen Vlad, *Sensul, dimensiunea esenţială a textului*, Echinox, nr. 1–2, 1995, 5. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **355**.
302. GHIŢĂ, ANDREEA, Maria Manoliu-Manea, *Discourse and Pragmatic Constraints on Grammatical Choices – A Grammar of Surprises*, North-Holland Linguistic Series, Amsterdam, Elsevier, 1994, 416 p., RRL, **40**, nr. 4, 1995, 235–237.
303. GRIGORAŞ, FLORIN, Françoise Thom, *Limba de lemn* [...], RF, **42**, nr. 1, 1995, 125–126. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **259**.
304. GROZA, LIVIU, Eugen Coşeriu, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică*. Trei studii cu o prefaţă de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1994, 182 p., LL, **40**, nr. 1, 1995, 135–136.
305. JENEI, TERÉZ, *A műértelmezés helye az irodalomtudományban*. Szerkesztette: Bernáth Árpád. Szeged, 1990. 301 l. **Studia poetica**, 9, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 192–194.
306. JENEI, TERÉZ, Tolksvai Nagy Gábor, *A szövegek világa*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994, 78 l., NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 102–103.
307. MARIN, MIHAELA, Angelo Moretta, *Cuvântul şi tăcerea* [...], LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 241–242. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **293**.
308. MECU, CARMEN-MARIA, Paul Cornea, *Introduzione alla Teoria della Lettura*. A cura di Gheorghe Carageani, Firenze, Biblioteca Universale Sansoni, Editore Sansoni, 1993, 277 p., LL, **40**, nr. 2, 1995, 131–132 [trad. vol. *Introducere în teoria literaturii*, Bucureşti, EM, 1988]. Vezi BRL, **31**, 1988, nr. **265**.
310. NUŞFELEAN, OLIMPIU, *„Textul iceberg"*, CIE, nr. 36, 1995, 16 [Carmen Vlad, *Sensul, dimensiune esenţială a textului...*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **355**.

311. PETHO, AGNES, Szathmáry Istvan, *Stílusról, sztilisztikáró napjainkban*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994, 102 l., NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 209–211.
312. POP, TIT-LIVIU, *Plăcerea textului*, Minerva, **6**, nr. 44–45, 1995, 4 [de Roland Barthes, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **173**.
313. POPESCU, MIHAELA, Ştefan Avădanei, *La început a fost metafora* [...], LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 484. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **170**.
314. ŞERBĂNESCU, ANDRA, Carmen Vlad, *Sensul, dimensiune esenţială a textului* [...], Hommage Drimba, 1994, 237. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **355**.
315. ŞERBĂNESCU, ANDRA, Gilbert Lazard, *L'actance*, Paris, P. U. F., 1994, 90 p., SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 235–236.
316. VODĂ CĂPUŞAN, MARIA, *Enigma textului*, Tribuna, **7**, nr. 6, 1995, 4 [Carmen Vlad, *Sensul, dimensiune esenţială a textului* ...]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **355**.
317. ZAFIU, RODICA, *O enciclopedie*, RLit, **28**, nr. 24, 1995, 21 [*The Enciclopedia of Language and Linguistics*, 10 vol., coordonat de R. E. Asher, J. M. Y. Simpson, Oxford, Pergamon Press, 1994].
318. ***, Allan Pease, Alan Garner, *Limbajul vorbirii (Arta conversaţiei)*, UnC, nr. 1, 1995, 12. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **306**.
VEZI şi nr. 21, 25–27, 37, 935, 1397.

2. LINGVISTICĂ MATEMATICĂ ŞI APLICATĂ

319. ANDRAŞIU, MIRCEA, BULZ, NICOLAE, *Language, Thinking, Decision, Lexicology*, S. Marcus – In Honour, 1995, 1–9.
320. ATANASIU, ADRIAN, GRAMATOVICI, RADU, *Learning from Examples*, S. Marcus – In Honour, 1995, 10–23 [Engl. Ab.].
321. BADEA, ELENA, *Semiotica psihologică pentru copii – exerciţii de simulare a flexibilităţii mintale* –, Bucureşti, ET, 1995, 268 p. Rec.: Doina Sterescu-Sântimbreanu, TribÎnv, **6**, nr. 308–309, 1995, 9.
322. BĂLĂNESCU, TUDOR, GHEORGHE, MARIAN, *Contextual Cooperating Grammar Systems*, S. Marcus – In Honour, 1995, 24–29 [Engl. Ab.].
323. BRAINERD, BARRON, *Marcus' Drama Model Revisited*, S. Marcus – In Honour, 1995, 30–38 [Engl. Ab.].
324. BUCURESCU, IRINA, PASCU, ANCA, *Remarks about the Abstract Families of Fuzzy Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 39–45 [Engl. Ab.].
325. CĂLIN, MARIN, *Limbajul teoriei educaţiei ca limbaj epistemologic*, RPed, **43**, nr. 8–10, 1994, 5–10.
326. CETERCHI, RODICA, *The Naturality of the Semantics of Recursion*, S. Marcus – In Honour, 1995, 44–52.
327. CIOBANU, GABRIEL, *Of the Three- and Four-Valued Logics in Programming Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 53–75.
328. CSUHAJ-VARJÚ, ERZSÉBET, *Eco-Grammar Systems: Recent Results and Perspectives*, AL, 1995, 79–103 [Engl. Ab.].
329. CSUHAJ-VARJÚ, ERZSÉBET, PĂUN, GHEORGHE, SALOMAA, ARTO, *Conditional Fabled Eco-Grammar Systems*, AL, 1995, 227–239 [cu 3 fig.; Engl. Ab.].
330. DASSOW, JÜRGEN, *An Example of an Eco-Grammar System; a Can Collecting Robot*, AL, 1995, 240–244.
331. DASSOW, JÜRGEN, *Cooperating Grammar Systems (Definitions, Basic Results, Open Problems)*, AL, 1995, 40–52 [Engl. Ab.].
332. DASSOW, JÜRGEN, MIHALACHE, VALERIA, *Eco-Grammar Systems, Matrix Grammars and EOL Systems*, AL, 1995, 210–226 [Engl. Ab.].
333. DAWID, HERBERT, MEHLMANN, ALEXANDER, *Two Populations Contests and the Language of Genetics*, S. Marcus – In Honour, 1995, 88–94 [Engl. Ab.].

334. EHRENFEUCHT, ANDREJ, ILIE, LUCIAN, PAUN, GHEORGHE, ROZENBERG, GRZEGORZ, SALOMAA, ARTO, *On the Generative Capacity of Certain Classes of Contextual Grammars*, S. Marcus – In Honour, 1995, 105–108 [Engl. Ab.].
335. FIORETTO, ANNA, SGARRO, ANDREA, *Two Equality Criteria for Fractional Entropy*, S. Marcus – In Honour, 1995, 119–126 [Engl. Ab.].
336. FREUND, RUDOLF, *Multi-Level Eco-Array Grammars*, AL, 1995, 175–201 [cu 3 fig.; Engl. Ab.].
337. FREUND, RUDOLF, *The Generative Power of Quasi-Monotonic Array Grammars*, S. Marcus – In Honour, 1995, 127–146 [Engl. Ab.].
338. FREUND, RUDOLF, PĂUN, GHEORGHE, PROCOPIUC, CECILIA-MAGDALENA, PROCOPIUC, OCTAVIAN, *Parallel Communicating Grammar Systems with Context-Sensitive Components*, AL, 1995, 166–174 [Engl. Ab.].
339. GEORGESCU, GIANINA, *About the Index of Pure Grammars and Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 146–160 [Engl. Ab.].
340. GEORGESCU, GIANINA, *The Generative Power of Small Grammar Systems*, AL, 1995, 152–165 [cu 4 fig.; Engl. Ab.].
341. GROSU, ALEXANDER, *On the Syntax and Semantics of Irrealis Free Relations*, S. Marcus –In Honour, 1995, 161–178.
342. HEAD, TOM, *Cylindrical and Eventual Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 179–183 [Engl. Ab.].
343. HROMCOVIČ, JURAY, WIERZCHULA, DETLEF, *On Nondeterministic Linear Time, Real Time, and Parallel Communicating Grammar System*, S. Marcus – In Honour, 1995, 184–190 [Engl. Ab.].
344. ISTRATE, GABRIEL I., *Some Remarks on Almost Periodic Sequences and Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 191–199.
345. JAMES, TREVOR, *Markedness and Second Language Acquisition*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 395–401.
346. KARI, JARKKO, NIEMI, VALTTERI, *Colored Gauss and Tangent Codes*, S. Marcus – In Honour, 1995, 200–211 [Engl. Ab.].
347. KARI, LILA, THIERRIN, GABRIEL, *Languages and Compatible Relation on Monoids*, S. Marcus – In Honour, 1995, 212–220 [Engl. Ab.].
348. KELEMEN, JOZEF, *Agents, Grammars, and Rationality*, S. Marcus – In Honour, 1995, 221–233 [Engl. Ab.].
349. MARTIN-VIDE, CARLOS, *Ideas for the Embedding of Rooted Trees into Category Theory*, S. Marcus – In Honour, 1995, 234–242 [Engl. Ab.].
350. MATEESCU, ALEXANDRU, *A Survey of Teams in Cooperating Distributed Grammar Systems*, AL, 1995, 137–151 [Engl. Ab.].
351. MĂESCU-CARAMAN, LUCIA, CARAMAN, ALEXANDRU, *Determinări psiholingvistice pentru programul demutizării (IV)*, RES, nr. 1–2, 1994, 23–34.
352. MEDUNA, ALEXANDER, *Matrix Grammars under Leftmost and Rightmost Restriction*, S. Marcus – In Honour, 1995, 243–257 [Engl. Ab.].
353. MEDUNA, ALEXANDER, *Symbiotic EOL Systems*, AL, 1995, 122–124 [Engl. Ab.].
354. MIHALACHE, VALERIA, *General Artificial Intelligence Systems as Eco-Grammar Systems*, AL, 1995, 245–259 [Engl. Ab.].
355. MIHALACHE, VALERIA, *On Parallel Communicating Grammar Systems with Context-Free Components*, S. Marcus – In Honour, 1995, 258–270 [Engl. Ab.].
356. MITRANA, VICTOR, *Contextual Insertion and Deletion*, S. Marcus – In Honour, 1995, 271–278 [Engl. Ab.].
357. MITRANA, VICTOR, *Eco-Pattern Systems*, AL, 1995, 202–209 [Engl. Ab.].
358. PIOTROWSKI, RAJMUND, *Mathematical Linguistics and Linguistic Automaton*, S. Marcus – In Honour, 1995, 283–298.
359. POPESCU-NEVEANU, PAUL, *The Integral Personality. A Lecture on Integrality as a Characteristic Feature of the Person*, RRPs, **39**, nr. 2, 1995, 87–91 [N. Chomsky şi J. Piaget despre universaliile lingvistice înnăscute sau dobândite].
360. SĂLĂVĂSTRU, CONSTANTIN, *Logică şi limbaj educaţional*, Bucureşti, EDP, 1995, 312 p. (IPC. **Idei pedagogice contemporane**). Rec.: Maria Carpov, *Despre educaţie, logică şi*

limbaj, CIE, nr. 28, 1995, 1, 10–11; Constantin Cucoş, AUIPP, **3**, 1994, 136–139; Viorel Vizureanu, RF, **42**, nr. 4, 1995, 474–475.

361. SLAMA-CAZACU, TATIANA, *Concerning the „Psycholinguistic Lexical Units"*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 107–117.
362. STAIGER, LUDWIG, *Codes, Simplifying Words, and Open Set Condition*, S. Marcus – In Honour, 1995, 308–312 [Engl. Ab.].
363. STĂNICĂ, ILIE, *Demutizarea*, RES, nr. 1–2, 1994, 44–50.
364. ŞTEFAN, GHEORGHE, MALIŢA, MIHAELA, *The Eco-Chip: A Physical Support for Artificial Life System*, AL, 1995, 260–275 [cu 5 fig.; Engl. Ab.].
365. TATAR, DOINA, *Logical Grammars and Unfold Transformation of Logic Programs*, StUBBH, **39**, nr. 3, 1994, 75–82 [rez. rom.].
366. TATAR, DOINA, *Logical Grammars as a Tool for Studying Logic Programming*, StUBB, **39**, nr. 3, 1994, 83–94 [rez. rom.].
367. TĂTĂRÂM, MONICA, *On the Character of Turbo Pascal Statements*, S. Marcus – In Honour, 1995, 313–316 [Engl. Ab.].
368. TUFIŞ, DAN, *Learning Lexical Semantics from Context*, S. Marcus – In Honour, 1995, 317–329 [cu 2 tab.; Engl. Ab.].
369. TUFIŞ, DAN, *Tehnologia limbajului: premisă a societăţii informaţionale globale*, Academica, **5**, nr. 12, 1995, 13–15 [cu 5 fig.].
370. ŢIPLEA, F. L., PROCOPIUC, O., PROCOPIUC, C. M., ENE, C., *On the Power and Complexity of Parallel Communicating Grammar Systems*, AL, 1995, 52–78 [Engl. Ab.].
371. ŢIPLEA, LAURENŢIU, JUCAN, TOADER, *Jumping Petri Nets*, S. Marcus – In Honour, 1995, 330–348 [Engl. Ab.].
372. VASILIU, EMANUEL, *The Pronoun **this** and an Ambiguity of Natural Languages*, S. Marcus – In Honour, 1995, 349.
373. VICOLOV-DUMITRESCU, SORINA, *On Total Parallelism in Contextual Grammars*, S. Marcus – In Honour, 1995, 350–360 [Engl. Ab.].
374. ZELINKA, BOHDAN, *Signed Domination Numbers of Graphs with Many Edges*, S. Marcus – In Honour, 1995, 360–364 [Engl. Ab.].
375. ∴ *Artificial Life. Grammatical Models*. Edited by Gheorghe Păun, Bucharest, BSUP, 1995, 275 p. (IMat. AR).
376. ∴ *Mathematical Linguistics and Related Topics. Papers in Honour of Solomon Marcus on his 70-th Birthday*. Edited by Gheorghe Păun, Bucureşti, EAR, 364 p. (IMatRA).

VEZI şi nr. 52, 117, 119, 153, 190, 226, 417, 1295, 1434, 1448, 1452, 1470, 1514, 1568.

Recenzii

Vezi nr. 954.

IV. *LIMBA ROMÂNĂ*

1. GENERALITĂŢI

377. AVRAM, MIOARA, *Limba română şi cultura politică*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 97–106 [rés. fr.].
378. BEREJAN, SILVIU, *Limba română este singura limbă literară din această zonă a romanităţii orientale*, Cronica, **30**, nr. 1, 1995, 5 [int. cu acad. ..., directorul Institutului de Lingvistică al Academiei de Ştiinţe din Chişinău, cons. de Ion-Horia Bîrleanu].
379. BERTOLAJA, ERNESTO, *„...Am găsit o ţară cu adevărat transformată, o ţară care se organizează..."*, Tribuna, nr. 42–43, 1995, 3 [director în Uniunea Latină; int. cons. de Nicolae Mocanu].

380. BOBANA, GHEORGHE, *Umanismul românesc: ideea unității de neam și de limbă a tuturor românilor*, DRom, **2**, nr. 1, 1995, 36–47 [Engl. Ab.].
381. BRÂNCUȘ, GR., *Vitalitatea limbii române*, DRom, **2**, nr. 2, 1995, 8–12 [Engl. Ab.], și în LRVL, 1995, 55–61.
382. COȘERIU, EUGENIO, *Unitatea limbii române – planuri și criterii*, DRom, **2**, nr. 1, 1995, 24–29 [Engl. Ab.], și în LRVL, 1995, 11–19.
383. DAHMEN, WOLFGANG, *Limba română la Universitatea din Jena*, Cronica, **30**, nr. 18, 1995, 3 [int. cons. de Stelian Dumistrăcel].
384. DAHMEN, WOLFGANG, *Perspectivele românisticii în Germania*. Interviu cu ..., profesor la Universitatea din Jena, șeful unei catedre de limba română din spațiul cultural german, CrRom, **7**, nr. 11, 1995, 7 [int. cons. de Gheorghe Istrate].
385. DAHMEN, WOLFGANG, *Situația actuală și perspectivele românisticii germane*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 87–99 [trad. de Luminița Fassel].
386. GUȚU ROMALO, VALERIA, *Raporturile dintre limba literară și graiurile române*, LRVL, 1995, 45–52.
387. KESE, KATALIN, *Cultură și filologie*, Tribuna, **7**, nr. 17, 1995, 1, 5 [istoricul catedrei de filologie română din Budapesta].
388. MANOLIU-MANEA, MARIA, *Limba română la întâlnirea dintre tipuri lingvistice contradictorii*, Confluențe, 1995, 138–159.
389. ROBEA, MONICA, *Cruciadă pentru limba română*, TribÎnv, **6**, nr. 271, 1995, 3.
390. SALA, MARIUS, *Limba română, limbă romanică*, Academica, **5**, nr. 9, 1995, 16–17.
391. SALA, MARIUS, *Unitatea limbii române din perspectivă romanică*, DRom, **2**, nr. 2, 1995, 3–7 [Engl. Ab.], și în LRVL, 1995, 113–118.
392. SAVICI, MOMCILO D., *„Deși sunt sârb, fac mai puține greșeli când îmi exprim ideile în limba română". Limba română în context lingvistic balcanic*, Tomis, **30**, nr. 10, 1995, 1, 2 [int. cons. de Ștefan N. Popa].
393. SIMION, EUGEN, *Unitatea limbii române*, LRVL, 1995, 7–9 [cu referiri la „limba moldovenească"].
394. TEODORESCU, DEM. G., *Studiul limbii naționale*, AdLA, **4**, nr. 293, 1995, 9 [cu o prez. de Ileana Ene].

VEZI și nr. 51, 69, 74, 102, **103**, 109, 143, 210, 400, **427**, 466, 492, 597, 1279, 1806.

Recenzii

395. NĂSTASE, VERA, Mioara Călușiță-Alecu, *Limba românilor* [...], LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 268–271. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **410**.

2. ISTORIA LINGVISTICII ROMÂNEȘTI

396. ANDREI-FANEA, ANCA, *Ion Donat (1909–1988)*, Confluențe, 1995, 160–162.
397. AVRAM, ANDREI, *„Un bogat teren de activitate ne așteaptă. Și de dezvoltare !"*, EvRosetti, 1995, 13–15.
398. AVRAM, MIOARA, *Diverse feluri de a fi profesor*, EvRosetti, 1995, 16–18.
399. AVRAM, MIOARA, *J. Byck și gramatica limbii române*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 407–412 [com. din 10 oct. 1994, ses. comemorativă închinată lui J. Byck, 30 de ani de la moarte].
400. BAHNER, WERNER, *Zur Geschichte der Rumänistik von 1700 bis 1890 in den deutschsprachigen Ländern*, Hyperion, **4**, 1995, 25–39.
401. BALACI, ALEXANDRU, ***Cher Ami** era un bonjourist al secolului XX*, Arc, **4**, nr. 2–3–4, 1995, 193–196 [Al. Rosetti – 100 de ani de la naștere], și în EvRosetti, 1995, 19–22.
402. BALACI, ALEXANDRU, *În munți cu Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 23, 24–25.

403. BĂLAN, ION DODU, *La centenarul naşterii lui Alexandru Rosetti*, ON, nr. 107, 1995, 4, şi în PP, **46**, nr. 11, 1995, 28–29.
404. BĂLAN, ION DODU, *Un senior al spiritului*, EvRosetti, 1995, 23–26.
405. BÂRNA, VLAICU, *Călcând pe şase decenii*, EvRosetti, 1995, 27–33.
406. BÂRZEA, CEZAR, *Opera pedagogică a lui Ion Creangă*, PredLLR, **9**, 1994, 34–59.
407. BELTECHI, EUGEN, *Sextil Puşcariu şi* ***Muzeul Limbii Române***, Tribuna, **7**, nr. 10, 1995, 1, 2.
408. BOTA, IONEL, *Învăţământul românesc din Banatul perioadei 1850–1918 (XX)*, Timpul-Reşiţa, **6**, nr. 3, 6 ian. 1995; *(XXI)*, nr. 13, 27 ian., 4 [abecedar şi gramatică maghiare]; *(XXII)*, nr. 23, 3 febr., 4.
409. BOTEZ, ANGELA, BOTEZ, VICTOR, *Lucian Blaga – filozof al misterului şi al matricei stilistice*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 5–12 [Engl. Ab.].
410. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Scrisori de la Al. Rosetti*, EvRosetti, 1995, 36–50.
411. BUZAŞI, ION, *Cipariu şi Eminescu. Afinităţi elective*, Tribuna, **7**, nr. 12, 1995, 1, 7.
412. CARAGIU-MARIOŢEANU, MATILDA, *Alexandru Rosetti – profesorul (1895 – 1990)*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 22, şi în RLit, **28**, nr. 41, 1995, 7.
413. CARAGIU-MARIOŢEANU, MATILDA, *Olimpianul*, EvRosetti, 1995, 51–54.
414. CĂLIN, LIVIU, *Al. Rosetti*, EvRosetti, 1995, 55–63.
415. CHINDRIŞ, IOAN, *Cultura lui Inochentie*, Tribuna, **7**, nr. 16, 1995, 6–7 [Micu Klein].
416. CHINDRIŞ, IOAN, *Cu Sextil Puşcariu „călare pe două veacuri"*, Tribuna, **7**, nr. 3, 1995, 1, 5.
417. CIOLAC, MARINA, *Précurseurs roumains de la sociolinguistique: Sextil Puşcariu*, Hommage Drimba, 1994, 203–208.
418. CIORĂNESCU, ALEXANDRU, *Amintiri despre Alexandru Rosetti*, EvRosetti, 1995, 70–72.
419. CONSTANTIN, GH., *Centenarul „Gramaticii" lui Tiktin*, Dreptatea, nr. 71, 1995, 13 [la rubr.: Limba noastră-i limbă sfântă], şi în RLib, nr. 1520, 27 mart. 1995, 2.
420. COŞERIU, EUGENIO, *Alexandru Rosetti, un „ascet al ştiinţei"*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 21.
421. DAMŞA, IOAN, *Ion Creangă, autor de manuale şcolare şi creator de literatură pentru copii*, PredLLR, **9**, 1994, 65–76.
422. DIMITRESCU, FLORICA, *Jacques Byck, profesor şi savant*, JurnLit, **6**, nr. 33, 1995, 3, 7.
423. DIMITRESCU, FLORICA, *Prima oră*, EvRosetti, 1995, 109–111.
425. DRĂGĂNESCU, MIHAI, *Spiritul lui Alexandru Rosetti trăieşte la Academia Română*, EvRosetti, 1995, 107–109.
426. DUMITRESCU, GEO, *Profesorul Rosetti*, EvRosetti, 1995, 236–237 [după „Victoria", Bucureşti, **2**, nr. 61, 3 ian. 1945, 1–2].
427. FRISCH, HELMUTH, *Relaţiile dintre lingvistica română şi cea europeană. O istorie a lingvisticii româneşti din secolul al XIX-lea. Curente principale în lingvistica secolului al XIX-lea*. Traducere de Marcel Toma, Bucureşti, ESæculum, 1995, 288 p. [trad. vol. *Beiträge zu den Beziehungen zwischen der europäischen und der rumänischen Linguistik. Eine Geschichte der rumänischen Linguistik des 19. Jahrhunderts. Hauptströmugen der Sprachwissenschaft in 19. Jahrhundert*. Studienverlag Dr. Norbert Brockmeyer, Bochum, Meridiane Verlag, Bukarest, 1983; cu bibl. şi ind. de nume, p. 282–287].
428. FROICU, PETRU, DIMITRIU, EUGEN, *Sextil Puşcariu – scrisori către Leca Morariu*, Suceava, **21**, 1994, 414–432 [Engl. Ab.].
429. GROSU, MITU, *Măreţia lui Alexandru Rosetti*, EvRosetti, 1995, 137–138.
430. HUZDUP, DOINA, *Din corespondenţa lui Ion Nistor. Scrisori de la Sextil Puşcariu*, Suceava, **21**, 1994, 404–413 [rés. fr.].
431. LĂCUSTĂ, IOAN, *Al. Rosetti – inedit. Scrisorile limbii române* [I], MI, **29**, nr. 9, 1995, 38–42; [II], nr. 10, 28–31.
432. LUNGU, ION, *Şcoala ardeleană. Mişcare culturală naţională iluministă*. Ediţie nouă, revăzută, Bucureşti, EVR, 1995, 463 p. [deutsch. Zus.]. Vezi BRL, **23**, 1980, nr. 507.
433. MACREA, D., *Sextil Puşcariu*, Forum, **37**, nr. 4–5–6, 1995, 97–99 [art. nepublicat, până acum, aflat în posesia lui George Niţu].

434. MANOLESCU, NICOLAE, *Al. Rosetti şi cărţile*, RLit, **28**, nr. 1, 1995, 1 [la 100 de ani de la naştere].
435. MARCUS, SOLOMON, *Maestru al exprimării lapidare*, EvRosetti, 1995, 151–153.
436. MATEI, PAMFIL, *„Asociaţiunea" – întru cinstirea şi apărarea limbii române*, RRom, **1**, nr. 9–10, 1995, 127–132 [Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA) şi cult. lb. rom.].
437. MIHĂILĂ, G., *Debutul ştiinţific al lui Alexandru Rosetti*, EvRosetti, 1995, 223–224 [*Data **Cronicii Ţării Moldovei şi Munteniei** de Miron Costin – O ipoteză*]. Vezi nr. 599.
438. MIHĂILĂ, G., *Limba slavă veche şi slavona românească în preocupările ştiinţifice ale lui Grigore Nandriş*, RS, **32**, 1994, 7–24.
439. MIHĂILĂ, G., *Studiile lui Alexandru Rosetti în limbi străine*, EvRosetti, 1995, 154–158.
440. MÎNDRUŢ, STELIAN, *Date privind doctoratul lingvistului Iosif Popovici la Universitatea din Viena (1910)*, Banatica, **13**, nr. 2, 1995, 181–195 [deutsch. Zus.].
441. NICOLESCU, VIOREL, *Un itinerar al literaturii didactice româneşti sau drumul spre abecedar*, RPed, nr. 3–4, 1995, 83–86 [lit. rom. veche].
442. NICULESCU, ZENOVIA, *Timotei Cipariu – romanist. O perspectivă filologică asupra bibliotecii cipariene*, Bucureşti, ELibra, 1994, 190 p.
443. OROS, VALERIU, *Institutorul I. Creangă între catedră şi creaţie didactică*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 80–89 [rés. fr.].
444. PANAIT, MARIN, *D. D. Roşca şi Timotei Cipariu*, RRom, **1**, nr. 3, 1995, 77 [prez. a art. de la nr. 458].
445. PĂCURARIU, DIM., *O familie de românişti la Praga*, Hyperion, **4**, 1995, 40–49 [Jan Urban Jarník şi fiul său, Hertwig Jarník; rés. fr.].
446. PEDESTRAŞU, ANATOL, *Un ghid de conversaţie necunoscut: „Vocabular şi conversaţiuni româno-ruse" din 1916*, RS, **32**, 1994, 121–127 [de D. D. Anonimov, Iaşi, Institutul de Editură şi Arte Grafice „Versuri şi Proză", 52 p., aflat în posesia aut.; рус. рез.].
447. PIPPIDI, ANDREI, *Ioan Bogdan la Viena. Scrisori inedite despre începutul carierei sale*, RS, **32**, 1994, 175–188.
448. POP, DUMITRU, *Limbă şi cultură populară în viziunea „Muzeului Limbii Române"*, StCom- Sibiu, **9**, 1995, 45–51 [deutsch. Zus.].
449. POPA, MIRCEA, *N. Cartojan şi şcoala filologică clujeană*, Academica, **5**, nr. 4, 1995, 19.
450. POPA, MIRCEA, *Din istoria **Muzeului Limbii Române**: corespondenţa dintre Sever Pop şi Romulus Todoran*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 411–432 [rés. fr.].
451. POPA, MIRCEA, *Sever Pop în corespondenţă cu Romulus Todoran*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 108–115 [Engl. Ab.].
452. POPA, MIRCEA, *Sextil Puşcariu*, Tribuna, **7**, nr. 10, 1995, 6.
453. POPA, MIRCEA, *Sextil Puşcariu la Liga Naţiunilor*, Familia, nr. 4, 1995, 53–56 [cu 4 scrisori ale lui Sextil Puşcariu adresate Ministrului de Externe Vasile Stoica, relativ la prezenţa primului la şedinţele Ligii Naţiunilor şi la prospectul *Atlasului lingvistic român*].
454. PUŞCAŞIU, PETRE, *Date noi despre autorii **Lexiconului de la Buda***, Tribuna, **7**, nr. 35–36, 1995, 11 [Ioan Theodorovici şi Alexandru Theodorovici (Theodorini), consideraţi a fi fraţi, sunt, de fapt, tată şi fiu].
455. RĂUTU, LEONTE, *Scrisoare către Al. Rosetti*, EvRosetti, 1995, 238–239 [dactilogramă datată 4 aug. 1951].
456. RÂPEANU, VALERIU, *Un om de ştiinţă aparte*, EvRosetti, 1995, 178–179 [art. apărut în „Flacăra" la 85 de ani de la naşterea lui Al. Rosetti, publicat în vol. *Memorii şi feţe ale timpului*, Bucureşti, ECR, 1983].
457. ROSETTI, ALEXANDRU, *Convorbire cu academicianul ...*, EvRosetti, 1995, 160–165 [int. de Ileana Mihăilă, 1980–1982, urmat de art. *Însemnări pe marginea unui interviu*, RS, **28**, 1990, p. 276–285].
458. ROŞCA, D. D., *Timotei Cipariu*, RRom, **1**, nr. 3, 1995, 77–90 [text ms. scris la împlinirea a 190 de ani de la naşterea lui Timotei Cipariu]. Vezi şi nr. 444.
459. ROŞCA, NUŢU, *Ion Creangă în scrierile lui Mihai Eminescu*, PredLLR, **9**, 1994, 166–179 [interesează cap. *Despre manualele şcolare*, p. 166–170].

460. SÂLA, MARIUS, *Aşa l-am cunoscut*, EvRosetti, 1995, 189–191.
461. SARAMANDU, NICOLAE, *Personalitatea şi opera savantului Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 25.
462. SASS, MARIA, *Sextil Puşcariu – deutsche Kontakte und Einflüsse*, Sæculum, **1**, nr. 1–2, 1995, 165–171.
463. SĂVOIU, ADRIAN, *Ion Creangă, autor de manuale*, PreLLR, **9**, 1994, 21–33.
464. SCHIPOR, VASILE, *Probleme ale cultivării limbii române în calendarele româneşti din Bucovina (1809–1918)*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 311–319 [deutsch. Zus.].
465. STANCIU, ION GH., *Institutorul Ion Creangă*, PredLLR, **9**, 1994, 60–64.
466. STEFANINK, BERND, *Une politique linguistique au service de l'identité nationale: le rôle joué par les linguistes dans la Constitution de l'état national roumain, de 1821 à 1859*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 479–491.
467. ŞOPTEREANU, VIRGIL, *Emil Petrovici – profesor*, RS, **32**, 1994, 35–45 [рус. рез.].
468. ŞTEFAN, ION, *Metafora în concepţia lui Lucian Blaga*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 241– 244.
469. ŞTREMPEL, GABRIEL, *Alexandru Papiu-Ilarian, „Legătura logică între trecut, prezent şi viitor"*, MI, **29**, nr. 6, 1995, 42–47.
470. TANAŞOCA, NICOLAE ŞERBAN, *Mihai Eminescu şi romanitatea balcanică*, DRA, **6**, nr. 6, 1995, 2 [în vol. Mihai Eminescu, *Istorie şi destin*, Galaţi, EPF (Muzeul Literaturii Române. Colecţia **Studii eminesciene** îngrijită de Gh. Carageani)].
471. THEBAN, LAURENŢIU, *Alexandru Rosetti*, FD, **14**, 1995, 7–9.
472. TODORAN, EUGEN, *Poetica lui Lucian Blaga: geneza limbii române şi geniul poeziei*, RRom, **1**, nr. 4, 1995, 74–81.
473. TURDEANU, EMIL, *În amintirea lui N. Cartojan*, Academica, **5**, nr. 4, 1995, 16.
474. ŢUGUI, PAVEL, *Un strălucit şi generos cărturar (I)*, Literatorul, **5**, nr. 42–44, 1995, 10; *(II)*, nr. 45–52, 13 [Al. Rosetti].
476. VASILIU, EMANUEL, *Alexandru Rosetti şi Institutul de Fonetică şi Dialectologie*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 23; vers. engl. *Alexandru Rosetti and the Institute of Phonetics and Dialectology*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 3–4.
477. VASILIU, GABRIEL, *Primii profesori de limba română de la Universitatea din Cluj (1872–1912)*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 136–138 [Grigore Silaşi şi Gheorghe Moldovan].
478. VÂNTU, ILEANA, *Le **Musée de la langue roumaine** à son 75e anniversaire*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 567 –568.
479. VELICHI, CONSTANTIN, *Amintiri despre P. P. Panaitescu*, RS, **32**, 1994, 25–34.
480. VINŢELER, ONUFRIE, *Emil Petrovici şi problemele onomasticii româneşti*, RS, **32**, 1994, 47–55.
481. WOLF, SIEGFRIED, BARBĂ, GHEORGHE, *Figuri din trecutul rusisticii româneşti: Vasile Peltechi*, RS, **32**, 1994, 109–120.
482. ZAMFIRESCU, ION, *Nicolae Cartojan*, TribÎnv, **6**, nr. 274, 1995, 3.
483. ∴ *Al. Rosetti în evocări*. Ediţie de Andriana Fianu, Bucureşti, EM, 1995, 246 p. + 12 p. cu 28 fot. şi 1 il. [cu un *Argument* de Andriana Fianu (p. 5), *Repere biografice* (p. 7), *Repere bibliografice* (p. 9–12)]. Rec.: Teodor Vârgolici, *Omagiu postum lui Alexandru Rosetti*, AdLA, **4**, nr. 299, 1995, 4. Vezi şi nr. 82, 488.
484. ∴ *Corespondenţă*, Arc, **2**, nr. 2–3–4, 1995, 201–205 [corespondenţă primită de Al. Rosetti de la D. Onciul, I. Bianu, Mircea Eliade, L. Gáldi, Ştefan Baciu, Marcel Iancu, Basarab Nicolescu, Geo Bogza].
485. ∴ *Geografie lingvistică*, Tribuna, **7**, nr. 10, 1995, 8 [Doina Grecu, Viorel Bidian şi Andrei Vasile Muradin despre Muzeul Limbii Române şi atlasele lingvistice *ALR I, ALR II* lucrate la Cluj].
486. ∴ *Lexicografie*, Tribuna, **7**, nr. 10, 1995, 7–8 [Sabina Teiuş, Ioana Anghel, Felicia Şerban şi Laurenţiu Szász despre Muzeul Limbii Române, despre *Dicţionarul limbii române (DA)* şi despre *Dicţionarul limbii române (DLR)*. Serie nouă, *Dicţionarul român-maghiar*, în 2 vol., lucrate la Cluj].
487. ∴ *Statul personal al lui Alexandru Rosetti*, EvRosetti, 1995, 220–222 [şi date din *Anuarul Universităţii din Bucureşti* până în 1944].

488. .*. *Un incoruptibil al culturii române. Centenar Al. Rosetti*, RLit, **28**, nr. 41, 1995, 8–9 [p. realizate de Alex. Ştefănescu, cu o prez. a lui Al. Rosetti şi extrase din vol. de la nr. **483**, extrase semnate de Vlaicu Bârna şi Petru Dumitriu].
VEZI şi nr. 50, 55, 61, 63, 78, 81–83, 94, 104, 249, 387, 394, 541, 582, 592, 597, 613, 766, 784, 1343, **1344**, 1687, 1782–1791, 1793–1796, 1799–1801, 1805, 1807–1810, 1812–1816, 1818–1826, 1828.

3. ISTORIA LIMBII

489. AVRAM, MIOARA, *Latinitatea limbii române*, Tribuna, **7**, nr. 32–34, 1995, 6–7.
490. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Argumente lingvistice pentru continuitatea românească la nordul Dunării*, Academica, **5**, nr. 12, 1995, 4–6, şi LL, **40**, nr. 2, 1995, 5–15 [rés. fr.].
491. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*, Bucureşti, Carotrading '94, 1995, 120 p. (MÎ. IRT. **Bibliotheca Thracologica**, VIII). Rec.: Nicolae Saramandu, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 233– 235.
492. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Unitatea limbii române în concepţia lui Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 24.
493. DRAGOŞ, ELENA, *Elemente de sintaxă istorică românească*, Bucureşti, EDP, 1995, 175 p. (Colecţia **Akademos**) [+ 2 p. cu recl. la cărţile ed.; ed. a II-a]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **508**.
494. DRINCU, SERGIU, *Concepţia lui Titu Maiorescu referitoare la scrierea sunetului (î)*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 152–159 [rés. fr.].
495. DULAMĂ-PERI, ION, *Ardealul. Pământ, cuvânt şi suflet românesc*, Bucureşti, EMI, 1995, 143 p. (Colecţia **Valorile patriei**) [interesează cap. I, p. 76–84].
496. FAICIUC, ELENA, ***Muzeul Limbii Române*** *– centru naţional de informare şi documentare în profilul filologic, în perioada interbelică*, Biblioteca, **6**, nr. 3, 1995, 80–82.
497. ISCRU, G. D., *Geto-dacii, naţiunea matcă din spaţiul Carpato-Danubo-Balcanic*, Bucureşti, CELNB, 1995, 161 p.
498. ISTRATE, GAVRIL, *Limbă şi unitate*, Literatorul, **5**, nr. 38, 1995, 10.
499. LOMBARD, ALF, *Destinul limbii latine în Răsărit*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 5–14.
500. MANCIULEA, ŞTEFAN, *Timotei Cipariu – 190 de ani de la naştere – o evocare inedită de ...*, Renaşterea, **6**, nr. 2, 1995, 7.
501. MIHĂESCU, DORU, *Néologismes et régionalismes nordiques dans les livres imprimés à Bucarest en 1678–1693*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 75–83 [în gr., lat., ucr., pol.].
502. NICULESCU, ADRIAN, *O explicaţie mai puţin cunoscută a păstrării latinităţii româneşti*, Tribuna, **7**, nr. 32–34, 1995, 12.
503. PAVEL, EUGEN, *Mihai Iştvanovici şi normele limbii române literare (I)*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 413–430; *(II)*, **44**, nr. 3–4, 1995, 107–123; *(III)*, nr. 5–6, 205–219.
504. PETRICA, VASILE, *Substituirea cuvântului „milă" cu „îndurare", între pasiune şi ignoranţă*, VOR, **7**, nr. 127, 1995, 3.
505. RUSSU, I. I., *Obârşia tracică a românilor şi albanezilor (Clarificări comparativ-istorice şi etnologice) – Der thrakische Ursprung der Rumänien und Albanesen (Komparativ-historische und ethnologische Klärungen)*, Cluj-Napoca, Dacia, 1995, 212 p.
506. TONCIULESCU, PAUL LAZĂR, *Basci şi români*, CrRom, **7**, nr. 2, 1995, 15.
VEZI şi nr. 21, 49, 62, 84, 87, 392, 403, 412, 420, 422, 424, **427**, 434, 460, 461, 471, 474, 481, 487, 488, 492, 514, 532, 569, 578, 582, 597, 601, 620, 706, 722, 773, 845, 1034, 1056, 1063, 1127, 1190, 1293, 1338, 1346, 1437, 1442, **1559**, **1695**, 1834.

Recenzii

507. FASSEL, LUMINIŢA, Hans Gehl – Maria Purdela Sitaru (Hrsg.), *Interferenzen in den Sprachen und Dialekten Südosteuropas*, in *Materialen*, Heft 4 / 1994, Tübingen, Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde, 339 p., LL, **40**, nr. 1, 1995, 139–140.

508. LUPU, COMAN, Gino Lupi, *Romania antica e moderna. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte und Kultur Rumäniens*. Ediție îngrijită de Luminița Fassel și Rudol Windisch. Wissenschaftlicher Verlag A. Lehman, Veitshöchheim bei Würtzburg, 1994, 382 p., LL, **40**, nr. 1, 1995, 136–138.
509. PARASCA, PAVEL, *O nouă ediție a unei cărți excepționale*. Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor* [...], DRom, **1**, nr. 4, 1994, 135–142. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **392**; **20**, 1977, nr. 519; **15**, 1972, nr. 428.
VEZI și nr. 35, 511, 620.

4. DIALECTOLOGIE

a. Generalități

VEZI nr. 113, 641.

Recenzii

510. PANĂ-BOROIANU, RUXANDRA, Ion Gheție, *Introducere în dialectologia istorică românească* [...], FD, **14**, 1995, 283–287. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **539**.
511. VÎRBAN, FLOAREA, Ion Gheție, *Introducere în dialectologia istorică românească* [...], LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 544–545. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **539**.

b. Graiurile dacoromâne

512. BERDAN, LUCIA, *„Vânzarea simbolică"– o străveche practică magică în riturile de trecere*, AO, **10**, 1995, 165–172 [rés. fr.].
513. CALOTĂ, ION, *Rudarii din Oltenia. Studiu de dialectologie și de geografie lingvistică românească*, Craiova, ESibila, 1995, 272 p. + 48 h. î.a.t. [cu texte (p. 181–197), gl. (p. 198–248), bibl. (p. 252–272); rés. fr.].
514. CARAGIU MARIOȚEANU, MATILDA, *Varietatea limbii române*, DRom, **2**, nr. 1, 1995, 30–35 [dialecte și graiuri; Engl. Ab.], și în LRVL, 1995, 21–29.
515. DUMISTRĂCEL, STELIAN, *Sate dispărute – Sate amenințate. „Am lucrat o viață și plec într-o dimineață !"*, Iași, IE, 1995, 240 p. (Colecția **Sinteze**) [interesează cap. *Problematica „Arhivei satelor dispărute din România" prin prisma cercetărilor lingvistice de teren* (p. 93–105); cu 3 an.; cu ind. onom. (p. 201–214); deutsch. Zus.].
516. FIFOR, MIHAI, *Cântecul ritual funerar – contribuții la analiza simbolurilor*, AO, **10**, 1994, 173–179 [Engl. Ab.].
517. IONIȚĂ, VASILE C., *„Rămânut", „udit"*, Timpul-Reșița, **6**, nr. 213, 27 oct. 1995, 4 [la rubr.: Cuvintele].
518. MARIN, MARIA, MĂRGĂRIT, IULIA, *Glosar dialectal Muntenia*. Partea a II-a. *D–L*, FD, **14**, 1995, 149–273. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 548.
519. MĂRGĂRIT, IULIA, ***Case întregi, părinți întregi***, FD, **14**, 1995, 139–140.
520. MĂRGĂRIT, IULIA, *Un adverb de exclusivitate în graiurile din Muntenia:* ***singur***, FD, **14**, 1995, 47–51 [rés. fr.].
521. NEAGOE, VICTORELA, *Despre interpretarea grafiei textelor scrise de vorbitori de grai*, FD, **14**, 1995, 53–62 [rés. fr.].
522. NIȚU, NICOLAE, *Instrumente și mașini de selectat cereale*, AO, **10**, 1995, 131–132 [cu distribuția geografică a termenilor *dârmon, vânturătoare, cilindru, trior, batoză* și *combină* într-o h. î.a.t.; Engl. Ab.].
523. PANEA, NICOLAE, *Tudor Vladimirescu și predestinarea – text și strategii mentalitare*, AO, **10**, 1995, 181–187 [rés. fr.].
524. PETRIȘOR, MARIN, *Transhumanța păstorilor ardeleni oglindită în hărțile graiurilor*, AUCn, **2**, 1991, 122–134 [cu 10 h.].

525. RADU, GHEORGHE, *Rolul analogiei în dinamica sistemului morfologic al subdialectului maramureşean*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= 9], 1992, 24–35.
526. SARAMANDU, NICOLAE, *Graiurile moldoveneşti în cadrul limbii române*, LRVL, 1995, 119–122.
527. TÁNCZOS, VILMOS, *„Én román akarok lenni!" (Csángók erdelyben – az etnikai – nyelvi – nemzeti identitás kérdései)*, Korunk, **6**, nr. 41, 1995, 61–69.
528. ULIVI, ANCA, *Observaţii asupra interjecţiilor în graiurile dacoromâne*, FD, **14**, 1995, 93–109 [rés. fr.].
529. VASILIU, EMANUEL, *Contrasting Paradigms and Phonemic Status*, Hommage Drimba, 1994, 163 [statutul fonemelor /s' , z'/ în raport cu / s, z / din graiul maramureşean].
530. VASILIU, EMANUEL, *Graiurile dacoromâne: unitate tipologică*, LRVL, 1995, 53–54.
531. VULPE, MAGDALENA, *Citirea corelată a hărţilor lingvistice: harta contextuală şi harta de valenţe*, FD, **14**, 1995, 113–129 [cu 6 h.; rés. fr.].
532. ZAMFIR, DANA-MIHAELA, *Iotacizarea verbelor cu radical în sonantă dentală în dacoromâna secolului al XVI-lea (I)*, FD, **14**, 1995, 125–138 [cu 5 tab.; rés. fr.].
533. ∴ *Noul* ***Atlas lingvistic român****, pe regiuni. Moldova şi Bucovina. Texte dialectale.* Volumul I, Partea a 2-a. Culese de Stelian Dumistrăcel şi publicate de Doina Hreapcă şi Ion Horia Bîrleanu, Iaşi, EAR, 1995, LXXVI + 350 p. (AR Fil Iaşi. IFR) [cu un preambul editorial, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, de Stelian Dumistrăcel (p. VII–X); Abr. bibl. (p. XI–XIII); alte abr. şi sigle (p. XV); Lista localităţilor anchetate pentru NALR-Mold.Bucov. Texte dialectale I, Partea 1 şi Partea a 2-a (p. XVII –XVIII); Lista localităţilor pentru care au fost publicate anterior texte dialectale (şi folclorice) (p. XIX–XX); 2 h. (p. / XXI /–/ XXII /); Transcrierea fonetică (p. XXII –XXXI); Prezentarea informatorilor NALR-Mold. Bucov. Texte dialectale. Partea a 2-a (p. XXXII –LXVIII); Tematica textelor dialectale pe localităţi (Volumul I, Partea a 2-a) (p. LXXI–LXXVI); cu 44 pl. care au 231 il. (p. 273–316), date privind ilustraţiile (p. 317–322); ind. de aut. (p. 322–330), porecle şi supranume (p. 331–333), cuv. (p. 333–341), ind. tematic Vol. I, părţile 1 şi a 2-a (p. 343–350). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **448**.
VEZI şi nr. 113, **182**, 210, 230, 265, 381, 386, 391, 407, 412, 416, 420, 422, 424, **427**, 428, 433, 445, 448–453, 461, 467, 471, 473–475, 478, 480, 485, 490, 496, 526, 582, 612, 636, 712, 716, 732, 791, 845, 956, 1027–1029, 1158, 1182, 1184, 1192, 1196, 1199.

Recenzii

VEZI nr. 508, 510, 1206, 1208.

c. Aromână

534. BARA, MARIANA, Note lexicale, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 231–233 [ar. *ápiră, I* 'să'].
536. BARBA, VASILE, *Aromânii – comunitate folclorică albaneză ?, Scrisoare deschisă către Parlamentul României*, RLib, nr. 1 652, 31 aug. 1995, 2. Vezi şi nr. 546.
537. BARBA, VASILE, *Aromânii: un neam pe cale de dispariţie ?*, Azi, **4**, nr. 987, 19 sept. 1995, 5 [int. cu ..., preşedintele organizaţiei Uniunea Tra Limba Shi Cultura Română, cu sediul la Freiburg, cons. de Doina Vasiliu].
539. CÂNDROVEANU, HRISTU, *Aromânii ieri şi azi. Cultură, literatură, probleme, perspective*, Craiova, SR, 1995, 208 p. [interesează cap. *Grai şi suflet* (p. 24–51); cu 1 h]. Rec.: Sultana Craia, *O nouă carte despre aromâni*, DRA, **6**, nr. 8, 1995, 2.
540. CUBREACOV, VLAD, *Suntem o limbă.* ***Tatăl nostru*** *în dialect aromân şi istroromân*, DRA, **6**, nr. 8, 1995, 1.
541. DOBRE, AL., *Precizări biobibliografice.I. „Dicţionarul dialectului aromân" de Tache Papahagi*, REF, **40**, nr. 5–6, 1995, 601– 604 [cu 2 scrisori în an.]. Vezi [BRL], [5], 1962–1963, nr. 192; BRL, **17**, 1974, nr. 764.

542. PAPAHAGI, VALERIU, *Relaţiile dintre aromâni şi dacoromâni în trecut* [1], DR, **6**, nr. 1, 1995, 6; *(2)*, nr. 2, 6; *(3)*, nr. 3, 5, 7; [4], nr. 4, 6; *(3)* [= 5], nr. 7, 5; [6], nr. 8, 6; *(7)*, nr. 9, 6; *(8)*, nr. 10, 6; *(9)*, nr. 11, 6.

543. POPESCU, RADU SP., BALKANSKI, TODOR, *Aromânii din Rodopii Bulgariei şi graiul lor. Arumъnite ot bъlgarskite Rodopi i tehnijat govor*, Craiova, EBeladi, 1995, 168 p. [cu 2 h. şi 8 fot.; Engl. Ab. (p. 140–150); бълг. рез. (p. 151–161)].

544. STEDEA, GH., *(31) Sintaxa (5). Participiul. Adjectivul verbal. Gerunziul*, DRA, **6**, nr. 1, 1995, 6; *(32) Sintaxa. Atributul substantival. Atributul substantival prepoziţional. Atribute verbale. Atribute adverbiale*, nr. 3, 6; *(33) Sintaxa (7). Complementul*, nr. 4, 6; *(34) Sintaxa (8). Complementul adjectivului. Complementul adverbului. Complementele circumstanţiale. Alte complemente circumstanţiale*, nr. 5, 6; *(35) Sintaxa (9). Cazurile substantivului*, nr. 6, 6; *(36) Sintaxa (10)*, nr. 7, 6; *(37) Sintaxă (11). Analiza logică a propoziţiei simple*, nr. 8, 6; *(38) Sintaxă (12). Părţile secundare de propoziţie*, nr. 9, 6; *(39) Sintaxă (13). Despre ordinea aşezării cuvintelor în propoziţie*, nr. 10, 7; *(40) Sintaxă (14)*, nr. 11, 6. Vezi BRL, **37**, nr. 583.

545. STEFANOSKI, C. B., *Geneza limbii armâne-macedonene*. Traducere de prof. dr. Ioan Cardula, Timişoara, EMirton, 1995, 112 p. [pe copertă: *Limba traco-dacă – fondul limbilor indo-europene, o limbă neschimbată de 4000 de ani*]. Rec.: Ionel Zeană, *Fantezii filologice ... Consideraţii pe marginea unei cărţi de tracologie*, DRA, **6**, nr. 11, 1995, 5.

546. UNCU, ANTON, *Cum îşi pierd aromânii unitatea de limbă şi simţire*, RLib, nr. 1664, 14 sept. 1995, 2 [pe marginea scrisorii deschise a lui Vasile Barba de la nr. 536].

547. ⁂ *Alfabetlu armânesc*, DRA, **6**, nr. 3, 1995, 6 [semnat: Redacţia].

548. ⁂ *Carti cătră armânami*, DRA, **6**, nr. 3, 1995, 8.

VEZI şi nr. 59, 87, 470, 485, **889**, 1184, 1193.

Recenzii

549. CÂNDROVEANU, HRISTU, *Note despre aromânii din Grecia, Macedonia şi Albania*, DRA, **6**, nr. 12, 1995, 2 [extras din Matei Cazacu, Nicolae Trifon, *La Moldavie ex-sovietique –histoire et enjeux actuels suivi de* ***Notes sur les Aroumains an Grèc Macédonie et Albanie***, ed. Acratie].

550. CÂNDROVEANU, HRISTU, Vasile Tega, *Aromâni văzuţi de călători francezi*, DRA, **6**, nr. 10, 1995, 2 [extras din „Buletinul Bibliotecii române", Vol. XI (= XV) – Serie nouă, 1984, Freiburg, Germania].

551. SARAMANDU, NICOLAE, Toma Chiurciev, Nicolai Chiurciev, *Dictsionar armân-bulgar. Aromъno-bъlgarski rečnik*, Sofia, 1994, 143 p., FD, **14**, 1995, 279–280.

552. SCĂRLĂTOIU, ELENA, Georgiou Padioti, *Cântişe fărşeroteşti. Τραγούδια φαροαριότων Αρβανιτοβλάκον (Chansons farsherotes)*, Athènes, 1991, [166 p.], RESEE, **33**, nr. 3–4, 1995, 351.

VEZI şi nr. 34.

d. Istroromână

554. SÂRBU, RICHARD, *Aspectul verbal în dialectul istroromân*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 469–477 [Engl. Ab.].

555. SÂRBU, RICHARD, *Structuri morfosintactice de tip slav în istroromâna actuală*, ILS, 1991, 32–36 [русс. рез.].

VEZI şi nr. 470, 485, 540.

e. Meglenoromână

VEZI nr. 470, 485.

5. FILOLOGIE

556. BAICA, HORTENSIA, *Valenţe bibliofile ale cărţilor traduse şi prelucrate de Ioan Tomici*, LZ, 5, în Redeşteptarea, **5**, nr. 213, 1995 [despre *Cultura albinelor sau învăţătura despre*

ţinerea stupilor în magaţiuni. Tradusă şi prin iscusinţa din mai mulţi ani cercate şi pentru folosul de comun întocmită, prin ..., Buda..., Tipariul Crăieştei Universităţi din Pesta, 1823; *Cultura bombiţelor sau învăţătura despre ţinerea şi creşterea omidelor sau goangelor de mătasă. Cu o adăogare mult folositoare lângă ţinerea stupilor în magaţinuri*. Tradusă după manipulaţia cea mai nouă şi îndreptată a domn(ului) Iosif Blaşcovici (...), întocmită prin ..., Buda, Tipariul Crăieştei Universităţi din Pesta, 1823].

557. BĂRNUŢIU, ELENA, *Manuscrise româneşti din judeţul Satu Mare*, Satu Mare, **11–12**, 1994–1995, 301–311 [*Zbornic*, sec. XVI; *Apostol*, 1692; *Octoih*, 1762].
558. BĂRNUŢIU, ELENA, CORDEA, MARTA, *Un manuscris din 1584, realizat la mănăstirea Putna*, Satu Mare, **11–12**, 1994–1995, 289–299 [*Liturghier*, din sec. XVI, copiat de ieromonahul Eustatie; colecţia de mss a BJ Satu Mare].
559. BINDIU, OLIVIAN, *Literatura dreptului bisericesc în secolul al XIX-lea*, VMon, **6**, nr. 1–3, ian.–mart. 1995, 8.
560. BULGĂR, GH., *Un monument literar naţional: Eminescu, opera omnia*, Hyperion, **4**, 1995, 9–16 [ed. Perpessicius; rés. fr.]. Vezi BRL, **32**, 1989, nr. 565 (X, XVI); **31**,1988, nr. 826 (VIII); **28**, 1985, nr. 645 (XII), (XIII); **27**, 1984, nr. 800 (XI); **26**, 1983, nr. 787 (XIV); **23**, 1980, nr. 872 (IX); **21**, 1978, nr. 699 (VII).
561. CHINDRIŞ, IOAN, *Cartea românească veche la Viena*, Academica, **5**, nr. 6, 1995, 4.
562. CHIVU, GH., *Texte româneşti în biblioteci din Ungaria*, Hyperion, **4**, 1995, 191–197 [*Fragmentul Todorescu* din *Cartea de cântece*, Cluj, cca 1570–1575; *Anonymus Caransebesiensis*; texte scrise pe marginile unei psaltiri slavone de la încep. sec. XVI; ms *Institutiones compendiarum latino valachicum* (cca 1770); rés. fr.].
563. CINZIA, FRANCHI, *Egy „irodalmi bogarasság" a XVIII. századból:* ***Occisio Gregorii in Moldavie Vodae tragedice expresso****. Avagy a többnyelvűseg az Erdély színpadon*, Korunk, **6**, nr. 5, 1995, 94–98.
564. CIRIMPEI, VICTOR, *Două veacuri de existenţă pe hârtie a subiectului mioritic (Microstudiu cu o postfaţă)*, REF, **40**, nr. 5–6, 1995 [ms din 1793, publicat de Elena Mihu şi Dimitrie Poptămaş în „Manuscriptum", **22**, nr. 2–4, 1991, 8–11; în *Postfaţă* se discută prezenţa cuv. *moldovean* în var. *Mioriţei* şi în discursul politic actual, reprodus după „Literatura şi arta", Chişinău, nr. 4, 1995]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. 509.
565. CIUBOTĂ, VIOREL, *Un decret imperial în limba română din anul 1763*, Satu Mare, **11–12**, 1994–1995, 133–137 [al Mariei Tereza, 16 n., Curtea de Viena; rés. fr.].
566. CIURDARIU, M., *Cum citim Eminescu ? – Marginalii critice la o ediţie critică* –, Sæculum, **1**, nr. 1–2, 1995, 125–132 [*Opere*, vol. X, *Publicistică*, ed. Perpessicius, 1989]. Vezi BRL, **32**, 1989, nr. **515**.
567. DANILOV, MARIA, *Manuscrise şi carte rară (Note pe marginea unei expoziţii)*, DRom, **2**, nr. 2, 1995, 119–132 [„ Manuscrise şi carte rară din patrimoniul cultural naţional", Muzeul Naţional de Istorie al Moldovei, Chişinău; Engl. Ab.].
568. DRAGOMIR, OTILIA, *Calculatorul şi critica textuală*, LR, **44**, nr. 3– 4, 1995, 129–135.
569. DRAGOMIR, OTILIA, *Observaţii asupra lexicului cronicii lui Zilot Românul*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 189–196.
570. EMINESCU, MIHAI, *Poezii*. Cu introducere şi sub(t) îngrijirea d-lui G. Murnu, profesor universitar, membru al Academiei Române, cu 12 acuarele-facsimile şi numeroase desene de A. Murnu. Cu o notă asupra ediţiei de Mihai Ungheanu, Bucureşti, ENC, ERAI, IC, 1929 (1995), 256 p.
571. FILIP, MIRCEA, *Cartea românească veche*, Datini, nr. 2–3, 1993, 12 [colecţia de la mănăstirea Bogdana, jud. Bacău].
572. FRENŢIU, RODICA, *O formă de intertextualitate în textul hagiografic: „reformularea tematico-pragmatică"*, StUBB, **40**, nr. 1, 1995, 101–108 [în *Viaţa şi petrecerea svinţilor*, Iaşi, 1682–1689, şi *Poveste la 40 de mucenici*, Bălgrad, 1689; rés. fr.].
573. FURDUI, TITUS, *O listă cu tipărituri româneşti vechi alcătuită de Samuil Micu*, ŢM, **4**, 1992, 102–107 [încorporată în *Scurtă cunoştinţă a istoriei românilor*, Ms rom. 71, Ms rom. 163 b BARFC].

574. GHERMAN, MIHAI, *Ion Neculce (1672–1745)*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 31–33.
575. GHEȚIE, ION, *Din nou despre cea dintâi tipăritură moldovenească scrisă în grai muntean*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 137–138 [replică la art. lui N. A. Ursu de la nr. 606]. Vezi și BRL, **26**, 1983, nr. 852; **33**, 1990, nr. 875.
576. ISTRATE, GAVRIL, *Un manuscris sadovenian*, Cronica, **30**, nr. 4, 1995, 7, 15 [*Măria Sa, Puiul Pădurii*, Muzeul Literaturii Moldovei, de la Casa Pogor; la rubr.: Fondul principal al culturii române].
577. KRAMER, JOHANES, *Asupra principiilor de editare a textelor vechi românești*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 200–203 [răspuns la art. lui Ion Gheție, *Filologia românească și viziunea unui savant german*, LR, **43**, nr. 3–4, 1994, 134–136]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 630.
578. LUPU, IOAN, *Cartea cu cea mai frumoasă limbă românească până la Eminescu: **Biblia** de la București*, MA, **1**, nr. 1, 1995, 10–12.
579. MAIOR, PETRU, *Istoria bisericii românilor*. Vol. I. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Ioan Chindriș, București, EVR, 1995, 280 p.
580. MANU, DĂNUȚ, ***Pravila** de la Govora din 1640–1641 și **Pravila** de la Târgoviște (1652), rod al activității tipografice a mitropoliților Teofil și Ștefan*, GB, **51**, nr. 1–5, 1995, 150–168.
581. MAREȘ, ALEXANDRU, *Două lecțiuni din **Codex Sturdzanus***, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 251–256 [*geroe* și *să mă parde*]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **532**.
582. MAREȘ, ALEXANDRU, *Trei note de dialectologie istorică (secolul al XVIII-lea)*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 183–189 [epenteza lui *u*; atestări ale lui *ciobotă* și *ciobotar*; *socaci* în *Lexiconul lui Mardarie*].
583. MAREȘ, ALEXANDRU, *Un slavonism de cancelarie: **mete(a)h** „amestec"*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 179–180.
584. MÂRZA, IACOB, *Itinerarii ale operei lui Nicolaus Olahus (Exemplare din Biblioteca Bathyaneum)*, CultCr, **1**, nr. 1, 1995, 76–81.
585. MICU, SAMUIL, *Istoria românilor*. Vol. I–II. Ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș, București, EVR, 1995, I: 522 p.; II: 496 p.
586. MITRIC, OLIMPIA, *Cartea românească veche în județul Suceava (1643–1830)* – Catalog– Volumul IV, Suceava, [f. e.], 1995, 270 p. (ICJ Suceava). Rec.: Alexandru Ligor, RI, **6**, nr. 7–8, 1995, 741–743. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **653**; **27**, 1984, nr. **843**.
587. MITRIC, OLIMPIA, *Circulația **Cazaniei** lui Varlaam în Moldova*, Suceava, **21**, 1994, 348–361 [rés. fr.].
587bis. MOROIANU, CRISTIAN, *O versiune semirotacizantă a **Legendei duminicii** din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 48–58 [din Ms rom. 5 910 BAR București (f. 220^{v}–226^{v}), copiată de popa Florea din Dobicinești, la 1678; aut. compară textul cu vers. din Ms rom. 4642 BAR București (f. 191^{v}–201^{r}), de la sfârșitul sec. al XVII-lea, 4 182 (f. 526^{v}–530^{v}), copie anterioară anului 1692, și 701 (f. 1^{r}–1^{v}) din 1723; cu 2 facs.].
588. NEDELCEA, TUDOR, *Cărți românești vechi. Predoslovii*. Antologie și cuvânt înainte de..., Craiova, SR, 1994, 256 p.
589. NICOLAICIUC, VICHENTIE, *Paisie Velicikovski și literatura religioasă*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 301–309 [trad. din slav.; rés. fr.].
590. OLTEAN, VASILE, *Circulația **Cazaniei** lui Varlaam în Țara Bârsei și a Făgărașului*, Cumidava, **15–19**, 1990–1994, 73–80.
591. OLTEAN, VASILE, *Școlii Brașovului în prag de mare sărbătoare*. Interviu cu dl. prof. dr..., VocRom, **3**, nr. 516, 11 aug. 1995, 8 [500 ani de la zidirea bisericii voivodale „Sf. Nicolae"; 500 de ani de la ridicarea în piatră a primei școli românești; 425 de ani de la tipărirea, pentru prima dată în limba română, a *Liturghierului* și a *Psaltirii* de către diaconul Coresi].
592. ONU, LIVIU, *O gramatică a limbii române tipărită la București, 1869, atribuită greșit lui Aron Pumnul*, AnBuc, **2**, nr. 2, 1995, 323–332 [*Kurzgefasste praktische Grammatik der walachischen Sprache*, Bukarest, N. C. Popper & Comp., 1869; deutsch. Zus.].
593. OROS, IOAN, *Un manuscris inedit al copistului Vasile Moldovanul Dascălul – **Mineiul** de la Preluci, Sălaj*, AMP, **19**, 1995, 431–442 [*Mineiul-Prăznicar* de la Preluci (Sălaj); cca 1700, 221 file; cu 6 facs.; deutsch. Zus.].

594. PECICAN, OVIDIU, ***Cronica moldo-rusă*** *în lecturi secante*, Tribuna, 7, nr. 32–34, 1995,16 [pe marginea art. lui Matei Cazacu, *Aux sources de l'autocratie russe. Les influences roumaines et hongroises, XVe–XVIe siècles*, în *Cahiers du monde russe et soviétique*, **24**, 1983; probleme de datare şi localizare pentru cronică şi pentru prima ei parte *Gesta lui Roman şi Vlahata*, Maramureş, înainte de 1439].
595. POPESCU, ION MIHAIL, *Dimitrie Cantemir – simbol al forţei intelectuale*, ON, nr. 80, 1995, 4 [s.t.c.: Permanenţe româneşti. Universalitatea spiritualităţii româneşti].
596. POPESCU, ION MIHAIL, *Mitropolitul Dosoftei*, ON, nr. 80, 1995, 5 [v.r.nr. 595].
597. PURDELA SITARU, MARIA, *Ioan Tomici şi istoria lexicului limbii române literare*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 181–189.
598. RODNEANU, OCTAVIAN, ***Pravila*** *lui Coresi*, VMon, **6**, nr. 10–12, 1995, 3, 7.
599. ROSETTI, AL., *Data „Cronicii Ţării Moldovei şi Munteniei" de Miron Costin – O ipoteză*, EvRosetti, 1995, 225–228 [după „Convorbiri literare", **1**, nr. 3, mart. 1916, p. 331–337]. Vezi şi nr. 437.
600. STANCIU, MARIA, *Un* ***Strasnic*** *românesc de la începutul secolului al XVIII-lea*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 189–200 [Ms rom. 4 870 BAR, *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur* (f. 2–44^v), copiată în 1702 de popa Niculae din Cigmău, judeţul Hunedoara, şi *Slujba stŷi strasti* (f. 46–68^v), copiată de diacul Pătru din Băicăinţi, începp. sec. XVIII; cu 3 fig.].
601. SUCIU, ŞTEFAN, *În Arhivele Statului din Braşov. Primul document scris în limba română păstrat până astăzi*, Astra, nr. 2–3, 1995, 11 [scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung, 1521].
602. ŞTREMPEL, GABRIEL, *Meşterul tiparelor – Mitrofan*, [I], MI, **29**, nr. 3, 1995, 33– 36; [*II*], nr. 4, 12–15 [la rubr.: Istorie, cultură, unitate naţională].
603. TAFLAN, ELENA, *Un exemplar din* ***Antologhionul*** *de Râmnic*, Cumidava, **15–19**, 1990 –1994, 81–85 [din 1766, fragm. aflat la Săcele; cu 1 facs. î.a.t.].
604. TATAI-BALTĂ, CORNEL, *O valoroasă xilogravură de Sandu (sec. XVIII), păstrată la Muzeul Banatului din Timişoara*, CultCr, **1**, nr. 1, 1995, 67–75 [Sandu Irimia tipograful, din Iaşi, xilogravură cu tâmpla de la Episcopia Blajului, iar, în „lintel", înmormântarea episcopului Petru Pavel Aron, mort în 1764].
605. ŢEPELEA, GABRIEL, *Nouveau regard sur la littérature et la culture roumaines anciennes*, RR, **135**, nr. 5, 1995, 49–65 [scrieri româneşti în latină, scrieri din perioada protoromană, scrieri religioase (*Noul Testament* de la Bălgrad), scrieri populare, juridice în lb. rom.].
606. URSU, N. A., *A apărut la Iaşi un* ***Sinopsis*** *în anul 1746 ?*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 135–137 [aut. contestă părerea Rodicăi Popescu din *Contribuţii la* ***Bibliografia românească veche*** *(1746)*, în vol. *Valori bibliofile...*, II, Bucureşti, 1983, p. 273–278, şi a lui Ion Gheţie din *Cea dintîi carte moldovenească scrisă în grai muntean*, LR, **39**, nr. 1, 1990, p. 121 –124, după care *Sinopsisul* tipărit la Iaşi de Duca Sotirovici din Thasos ar fi apărut în 1746, data reală a tipăririi fiind 1751]. Vezi nr. 575 şi BRL, **26**, 1983, nr. 852, **33**, 1990, nr. 875.
607. URSU, N. A., *Când şi de cine a putut fi iniţiată elaborarea* ***Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*** *?*, Cronica, **30**, nr. 18, 1995, 4–5 [scriere pseudoepigrafică cu autor probabil un călugăr grec; v.r.nr. 576].
608. URSU, N. A., *Cronica lui Vartolomei Mazereanu, nu a lui Ioan Canta*, Cronica, **30**, nr. 3, 1995, 7, 15 [*Letopiseţul Ţării Moldovii de la a doua şi până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat (1741–1769)*; v.r.nr. 576].
609. URSU, N. A., *Nicolae Costin, autor al* ***Cronicii anonime a Moldovei de la 1661 până la 1709***, AnIst Iaşi, **31**, 1994, 315–360 [Ms II–22 de la BCUI, *Letopiseţul Ţărâi Moldovii de la Ştefan sân Vasilie Vodă scoase, de unde este părăsât de Miron Costin logofătul. Iară acum s-au scos din izvodul lui Vasilie Dămian, ce-au fost 3 logofăt, şi de pre izvodul lui Tudosie Dubău logofătul, şi altora, În târg la Ieş, vleato 7224 sep. 1, vă dni Io Nicolae Alexandru Vodă, într-a doa domnie*].
610. URSU, N. A., *Nicolae Spătarul (Milescu), traducător al* ***Mântuirii păcătoşilor*** *a lui Agapie Landos (III)*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 173–186 [rés. fr.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 689.
611. URSU, N. A., *Şi totuşi cine este traducătorul* ***Foletului novel*** *? (I)*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 256–264; *(II)*, nr. 9–10, 455–469 [cu 4 facs.]; *(III)*, **44**, nr. 1–2, 1995, 43–48 [aut. consideră că traducătorul este Ioan Românul, numit de popa Nicola, logofătul Mitropoliei, şi Ion Frâncul].

612. VASILUȚA, LIVIA, *Lexic terminologic dialectal într-un document românesc de la 1830*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 535–545 [lexicul meseriilor din lista de abonați de la finele cărții lui Pavel Vasici-Ungurian, *Anthropologhia sau scurta cunoştinţă despre om şi despre însuşirile sale*, Buda, Crăiasca Tipografia Universitatei Ungureşti, 1830, 286 + XVI + 26 p., în alfabet chirilic: *Numele DD. Prenumeranți. Așa în rând așezate precum sânt trimise de la DD. Culegători*; deutsch. Zus.].

613. VÂRGOLICI, TEODOR, *Ideea de unitate națională în vechile tipărituri românești*, AdLA, **4**, nr. 252, 1995, 4.

614. VELCULESCU, CĂTĂLINA, GURUIANU, V., *Cosmographies in Romanian: „Laus Asiae" or „Laus Europae" ?*, RESEE, **33**, nr. 1–2, 1995, 153–170 [Ms BAR 1436 copiat de Costea Dascălul, cca 1700, care conține *Povestea Țărilor și a împărăților câte-s în pământul Asiei și Împărțeala întâi. Cozmografie ce să zice împărțeala pământului pre hotară și pre alte semne ce sunt cercurile ceriului*, reprezentând trad. primei părți a vol. *Le relationi universali* de Giovani Botero, ed. I, Roma, 1591, probabil după un intermediar pol.].

615. ZGRAON, FLORENTINA, *Două tipărituri românești vechi la „Országos Széchény Könyvtár"*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 139–145 [*Maria Terezia împărăteasa, crăiasa prealuminata, pin slavnice izbânde asupra vrăjmașilor, pin iubirea către țară de la Domnul Dumnezeu înălțat mărită, și slăvită prin Pater Caietan Svidețchi (...), în a șaptespezeacea ianuari<ĭ>i. La Sibii, tipărit de Martin Hohmeister, în anul 1781* (p. 1), titlu transcris interpretativ după text cu litere latine și ortografie maghiară, cota 630 936, și *Învățătură / pentru / tăbăcari / a / Țări<ĭ> Ungureşti / și a / Galiți<ĭ>i. / În Viena, / la Iosif Kurțbec, / 1790* (p. 1 – foaia de titlu), imprimată cu litere chirilice].

616. .*. ***Carte de învățătură***, MI, **29**, nr. 1, 1995, 87 [un exemplar din *Cazania* lui Varlaam descoperit în Măgoaja, jud. Maramureș, semnalat de Constantin C. Gombos].

617. .*. *Documente privind istoria României. A. Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de persoane*. Întocmit de Alexandru I. Gonța, București, EAR, 1995, 960 p. Pentru ind. de locuri, vezi BRL, **37**, 1994, nr. **701**. Pentru seria A, vezi BRL, **23**, 1980, nr. 973 (IV); **12**, 1970–1971, nr. 980 (XIX).

618. .*. *Ioan Neculce (1672–1745) – 250 ani de la moartea cronicarului român*, AnivCult, **34**, nr. 1, 1995, 3 –36.

619. .*. *Monumenta linguæ dacoromanorum*. Colaboratorii colecției: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Dan Constantinescu, Corneliu Dimitriu, Ion Florea, Constantin Frîncu, Elsa Lüder, Paul Miron, Dragoș Moldovanu, Eugen Munteanu, Mircea Roșian, Hans-Jurgen Speck, Marieta Ujică. ***Biblia 1688***. Pars IV. *Numeri*. Volum întocmit de: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Ion Florea, Elsa Lüder, Paul Miron. Îngrijirea editorială a volumului: Vasile Arvinte și Ioan Caproșu. ***Biblia***. *Dumnezeiasca scriptură vêchie și noauă.* ***Numerile***. *Studiu lingvistic asupra cărții a patra (Numeri) din* ***Biblia*** *de la București (1688), în comparație cu Ms 45 și cu Ms 4 389* (p. 1–57); *Ordinea cărților biblice. Abrevieri* (p. 59–60); *Bibliografie* (p. 61–67); *Note asupra ediției* (p. 68–69); *Texte* (p. 71–199); *Note* (de Ioan Caproșu; p. 200–203); *Comentarii* (de Paul Miron și Elsa Lüder, cu colaborarea lui Alexandru Andriescu, pentru circulația motivelor biblice în literatura română, p. 204– 211); *Indice* (de Paul Miron și Elsa Lüder, p. 212–276); *Fotocopii Ms 45* (f. 60r–77v, p. 277–314), *Ms 4 389* (f. 59v–80r, p. 315–358); *Mulțumire* (de prof. dr. Vasile Arvinte, p. 359); *Erată la Pars III,* ***Leviticus*** (p. 361), Iași, EUI, 1994, 364 p. (UI. Albert-Ludwigs-Universität – Freiburg). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **702**; **35**, 1992, nr. **455**.

VEZI și nr. **40**, 49, 58, 265, 403, 412, 415, 420, 424, **432**, 434, 437, 441, 444, 449, 458, 461, 464, 469, 471, 473, 479, 482, 488, 499, 500, 563, 722, **729**, **897**, 958, 996, 1127, 1128, 1318–1320, 1343, 1831, 1835, 1837.

Recenzii

620. BARBU, VIOLETA, .*. *Crestomația limbii române vechi*, vol. I *(1521–1639)* [...], RIst, **6**, nr. 3–4, 1995, 429–430. Vezi BRL, **37**,1994, nr. **700**.

621. BALAN-MIHAILOVICI, AURELIA, *Noul Testament*, versiune revizuită, redactată şi comentată de pr. Bartolomeu Valeriu Anania [...], ST, **47**, nr. 1–3, 1995, 110–128. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **703**.
622. CHIVU, GHEORGHE, *Crestomaţia limbii române vechi.* Volumul I *(1521–1639)* [...], LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 543–544. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **700**.
623. DIMITRESCU, FLORICA, *Câteva consideraţii pe marginea unei noi crestomaţii de texte vechi româneşti*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 22–28 [*Crestomaţia limbii române vechi*, vol. I]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **700**.
624. DRAGOMIR, OTILIA, Ion Gheţie – Al. Mareş. *Diaconul Coresi* [...], LR, **43**, nr. 11– 12, 1994, 545–546. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **631**.
625. GEORGESCU, MAGDALENA, Gabriel Ţepelea, *Pentru o nouă istorie a literaturii* [...], LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 485. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **683**.
626. GRAMA, DUMITRU, Paul Mihail, Zamfira Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia* [...], RESEE, **33**, nr. 3–4, 1995, 347–348. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **648**.
627. LIGOR, ALEXANDRU, Olimpia Mitric, *Cartea românească veche în judeţul Suceava.Catalog*, Suceava, vol. I–III [...], RIst, **5**, nr. 7–8, 1995, 833–834. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **653**.
628. MARIN, MIHAELA, Gabriel Ţepelea, *Pentru o nouă istorie a literaturii* [...], SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 248–249. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **683**.
629. MÂRZA, IACOB, Constantin Mălinaş, *Catalog de carte românească veche* [...], RIst, **6**, nr. 3–4, 1995, 435–436. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **501**.
630. TEODORESCU, MIRELA, *Codex Sturdzanus.* Studiu filologic, studiu lingvistic, ediţie de text şi indice de cuvinte de Gheorghe Chivu [...], LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 542– 543. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **532**.
631. URSU, N. A., *O excelentă crestomaţie a limbii române vechi*, Cronica, **30**, nr. 1, 1995, 12 [vol. I, 1994; v.t.c.nr. 576]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **700**.

6. FONETICĂ ŞI FONOLOGIE

632. AVRAM, ANDREI, *Les sons / f /, / v /, / w / dans les mots roumains empruntés au tsigane*, Hommage Drimba, 1994, 117–120.
633. AVRAM, ANDREI, *Originea alternanţei* [á] ~ [ă] *în flexiunea substantivelor de tipul* ***scară, parte***, FD, **14**, 1995, 11–21 [rés. fr.].
634. AVRAM, ANDREI, *Une alternance accentuelle provoquée par une alternance vocalique en roumain*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 91–96.
635. AVRAM, ANDREI, *Velarizarea vocalelor anterioare precedate de vibranta forte şi morfonologia limbii române*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 123–131 [rés. fr.].
636. MARIN, MARIA, *Iotacizarea verbelor. Reflexe şi consecinţe în unele graiuri româneşti vorbite în medii alogene*, FD, **14**, 1995, 23–28 [rés. fr.].
637. MĂRDĂRESCU-TEODORESCU, MARIA, *Analiza acustică a vocalelor româneşti în context nazal*, FD, **14**, 1995, 29–46 [cu 5 fig. şi 6 tab.; rés. fr.].
638. VASILIU, EMANUEL, *Alternanţa rom.* [a] / [e], FD, **14**, 1995, 111–112 [Engl. Ab.].
639. VASILIU, EMANUEL, *Concerning Rom. Word Final i*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 139.
640. VASILIU, EMANUEL, *Contrasting Paradigms and Phonemic Status*, Hommage Drimba, 1994, 163 [în rom.].
641. *** *Fonetică şi dialectologie.* [Vol.] **14**. Comitetul de redacţie: Emanuel Vasiliu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Laurenţia Dascălu-Jinga, Andrei Avram, Maria Marin, Teofil Teaha, Bucureşti, EAR, 1995, 315 p. (AR. IFD). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **722**; **36**, 1993, nr. **548**; **35**, 1992, nr. **480**; **18**, 1975, nr. **646**; **16**, 1973, nr. 659; **13**, 1970–1971, nr. 1073; **12**, 1969 –1970, nr. 781; [**6**], 1963–1964; [**3**], 1960–1961; [**2**], 1960, sigla **FD**; [**1**], 1944 –1959, anul 1958, penultimul titlu.

VEZI şi nr. 113, 265, 403, 407, 412, 416, 420, 427, 428, 434, 452, 460, 461, 471, 474, 475, 487, 488, 496, 529, 532, 582, 1007, 1085, 1190, 1192, 1255, 1293, 1466, 1483, 1492, 1493, **1570**, **1579**, **1608**, **1636**, **1637**, **1644**, **1688**, **1692**, **1744**.

Recenzii

642. *** Sextil Puşcariu, *Limba română*. Vol. II. *Rostirea*, UnC, **5**, nr. 4, 1995, 14. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **721**.

7. GRAMATICĂ

a. Generalităţi

643. COTEANU, ION, *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, EGaramond, [1995], 423 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **549**; **25**, 1982, nr. **1343**. Rec.: B. M., UnC, **5**, nr. 8–9, 1995, 4. VEZI şi nr. 399, 419, **444**, 500, **1568**, **1569**, **1581**, **1605**, **1652**, **1695**, **1696**, **1721**, 1818, 1834.

Recenzii

Vezi nr. 302, 1575, 1686, 1767, 1773, 1775, 1777.

b. Morfologie

644. AVRAM, MIOARA, *Structura internă şi construcţia externă a unor formule cu numerale*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 3–6.
645. BÎTEA, IOAN N., *The Parts of Speech Revisited*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 15–21 [pentru rom.].
646. BORCHIN, MIRELA, *Consideraţii semantice asupra verbelor modale*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 86–94 [în rom.; Engl. Ab.].
647. CORNILESCU, ALEXANDRA, *Remarks on the Romanian Ordinal Numeral. Towards a Unitary Description of Phrases Headed by* ***al***, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 303–337.
648. CRĂINICEANU, ILINCA, *Aspectual Values of the Romanian Present and Imperfect*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 339–352.
649. DRAGOŞ, ELENA, *Considérations sur l'article en roumain (la perspective pragmatique)*, Hommage Drimba, 1994, 173–177.
650. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Clasificarea flexionară a pronumelor în limba română*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 200–203.
651. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Contextele diagnostice ale părţilor de vorbire*, Piteşti, EJuventus, 1995, 103 p.
652. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Descrierea locuţiunilor prepoziţionale cu genitivul*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 87–92.
653. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Note pe marginea unui studiu despre numeral*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 441–443 [Marina Rădulescu, *Categoria gramaticală a genului la numeralul cardinal*, LR, **43**, nr. 1–2, 1994, p. 6–16]. Vezi BRL, **37**, 1944, nr. 749.
654. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Pronumele nehotărît în limba română*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 30–33 [rés. fr.].
655. GUŢU ROMALO, VALERIA, *Nom propre et article en roumain*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 45–48.
656. MANCZAK, WITOLD, *Déclinaison roumaine et origine des langues romanes*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 527–530 [cu 2 fig.].
657. MANEA HOANCĂ, DANA, *Funcţii semantico-pragmatice ale demonstrativelor „acest" şi „acel" în limba română contemporană*, AUCn, **2**, 1991, 58–77 [cu 1 tab. şi bibl.; Engl. Ab.].

658. MANOLIU-MANEA, MARIA, *From **deixis ad oculos** to Discourse Markers via **deixis ad phantasma***, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 57–73 [amu, acmu, acuma].
659. MOROIANU, CRISTIAN, *Observaţii asupra radicalului verbelor onomatopeice*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 93–98.
661. OPRESCU, MIHAIL, *Categoria gramaticală a numărului la numeral*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 204–209.
662. PICILLO, GIUSEPPE, *Sul gerundio romeno in **-ă***, RESEE, **37**, nr. 2, 1995, 181–188.
663. POPESCU, RODICA, *Confuzii omonimice în paradigma verbului românesc*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 443–452 [rés. fr.].
664. POPOIU, CORNELIA, *Vebul „a fi"*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 9–13.
665. REINHEIMER RÎPEANU, SANDA, *„Ce-o fi o fi"*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 511–527.
666. REINHEIMER RÎPEANU, SANDA, *«Om trăi şi om vedea»*, Hommage Drimba, 1994, 179–197 [viitorul în rom.].
667. ROTARIU, SIMONA, *Raportul dintre tranzitivitate şi diateza reflexivă*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 460–464 [Engl. Ab.].
668. TĂNASE, EUGEN, *Există în limba română un articol genitival sau posesiv ?*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 503–510 [rés. fr.].
669. ŢENCHEA, MARIA, *Unele observaţii asupra folosirii infinitivului lung în limba română actuală*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 528–534 [rés. fr.].
670. ŢIBRIAN, CONSTANTIN, *Pronumele şi adjectivele pronominale relative*, Piteşti, ETN, 1995, 114 p.
671. VICARIO, FEDERICO, *Sul tipo A DA AFARĂ, A VENI ÎNAPOI; verbi con adverbio in rumeno*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 149–164.
672. VRĂJITORU, ANA, *Valorile categoriale dezvoltate la articolele hotărât şi nehotărât la substantivele comune ale limbii române*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 3–7.
673. ZAMŞA, ELEONORA, *Verbul: tranzitivitate şi diateză*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 6–8.
674. ZUGUN, PETRU, *Morfeme ale categoriei determinării*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 165–172.
VEZI şi nr. 41, 49, 245, 261, 377, 399, 419, 517, 520, 525, 528, 532, 544, 554, 555, 634, 635, 682, 685, 984, 986, 1043, 1079, 1082, 1084, 1085, 1100, 1102, 1109, 1116, 1133, 1247, 1248, 1251, 1262, 1280, 1282, 1300, 1438, 1441, 1442, 1447, 1449, 1457, 1460, 1461, 1464, 1466, 1481, 1482, 1485–1487, 1489, 1492, 1493, 1495, 1499, **1500**, 1509, 1537, 1556, **1557**, **1559**, **1566**, **1568–1571**, **1575**, **1578**, **1579**, **1581**, **1582**, **1589**, **1594**, **1602**, **1605**, **1609**, **1611**, **1617**, **1620**, **1628**, **1635**, **1637**, **1644**, **1645**, **1652**, **1660**, **1676**, **1680**, **1686**, **1689**, **1695**, **1697**, **1711–1714**, **1721**, **1732**, **1740**, **1744**, 1773, 1806, 1818, 1834, 1839.

Recenzii

675. COENE, MARTINE, Wim Van Eeden, *Grammatica van het Roemeens (I). Grammaticale morfologie (Gramatica limbii române. I. Morfologia gramaticală)*, Amsterdam, Grammar Publications, 1994, 331 p., LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 139–144.
VEZI şi nr. 302, 508, 1575, 1767, 1773, 1775, 1777, 1778.

c. Sintaxă

676. BEREA GĂGEANU, ELENA, *Complementele circumstanţiale de loc şi de timp*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 6–9.
677. CRAŞOVEANU, DUMITRU, *O tendinţă sintactică în presa vorbită actuală: antepunerea completivei directe*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 110–117 [rés. fr.].
678. ISAC, DANIELA, *Sentences Negation in Romanian*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 371 –393.
679. JĂMNEALĂ, AUREL, *Element predicativ suplimentar – nume predicativ*, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 34–36.
680. JĂMNEALĂ, AUREL, *Unităţile sintactice*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 15–20.
681. METEA, ALEXANDRU, *Propoziţia atributivă în stilul ştiinţific*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 319–324 [cu 4 tab.; Engl. Ab.].

682. MUȚIU, ION, *Elemente pronominale cu rol de conective. Precizări morfosintactice*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 348–355 [deutsch. Zus.].
683. RĂDULESCU, MARINA, *Despre regimul sintactic al prepozițiilor și al locuțiunilor prepoziționale*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 9–13.
684. ȘERBĂNESCU, ANDRA, *Pentru un dicționar sintactic al verbelor românești*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 133–150 [Engl. Ab.].
685. VAN HECKE, KRISTINA, *Omission du verbe causatif dans la construction causative roumaine*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 75–90.
686. VULIȘICI ALEXANDRESCU, MARIA, *Complement indirect ?*, AUO, **3**, 1993, 23–28 [Engl. Ab.].
VEZI și nr. 41, 49, 169, 261, 399, 419, **493**, 544, 555, 652, 658, 1084, 1085, 1093, 1111, 1133, 1177, 1241, 1252, 1255, 1257, 1281, 1284, 1438, 1441–1443, 1445–1447, 1460, 1464, 1466, 1473, 1474, 1476, 1477, 1481, 1482, 1484, 1485, 1492, 1493, 1495, 1496, 1499, **1500**, 1505, **1537**, **1559**, **1566**, **1568**, **1569**, **1571**, **1575**, 1578, **1579**, **1581**, **1582**, **1590**, **1600**, **1602**, **1605**, **1611**, **1617**, **1620**, **1623**, **1635**, **1637**, **1643–1645**, **1652**, **1661**, **1676**, **1680**, **1689**, **1694–1696**, **1703**, **1711–1714**, **1721**, **1738**, **1740**, **1744**, 1746, 1773, 1818, 1834.

Recenzii

687. NĂSTASE, VERA, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Sintaxa limbii române* [...], LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 480–483. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1893**.
VEZI și nr. 1310, 1575, 1765, 1767, 1773–1778.

8. LEXICOLOGIE

a. Semantică

688. ANDREI, TUDOREL, STANCU, STELIAN, *Dicționar economic*, Azi, nr. 904/B, 14 iun. 1995, 4 [concesiunea; semnat: Andrei T.]; nr. 972, 1 sept., 4 [tranzacții forward].
689. ASTALOȘ, GEORGE, *Micro-glosar argotic la* ***Balada nedumeritului ancestral***, Luceafărul, nr. 44, 1995, 7 [de același aut.].
690. ASTALOȘ, GEORGE, *Mini-glosar argotic*, Euphorion, **6**, nr. 1, 1995, 4, 5 [la vers. argotice din *Mizerabilii* și *Hamlet*; vor apărea în viitorul *Dicționar de argou modern român* de același autor].
691. AVRIGEANU, FLORIN, ***Acționarul***, Adevărul, nr. 1731, 27 n. 1995, 6 [acționarul, transferul, vânzarea descoperită, operațiune la vedere, operațiuni la termen].
692. BABEU, DOINA, *Originea și semantica dubletelor* ***cumineca(re)–comunica(re)***, Omagiu Tohăneanu, 1995, 44–52 [rés. fr.].
693. BARABAȘ, NECULAI, *Dicționar fitoterapeutic*, Ateneu, **32**, nr. 1, 1995, 2 [aftă, apetit]; nr. 2, 2 [arterioscleroză, artrită]; *Astenia*, nr. 3, 2; *Astmul*, nr. 4, 2 [la rubr.: Dicționar fitoterapeutic]; nr. 8, 2 [emfizem pulmonar, uz extern, uz intern, entorsă]; nr. 9, 2 [anurezie, efelidă]; nr. 10, 8 [epidemie, epilepsie, epistaxis]; nr. 11, 8 [eritem, escară, stomac]; nr. 12, 8 [edem; la rubr.: Farmacia naturii. Dicționar]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 793.
694. BASARAB, VICTOR MARIN, *Lexicon religios*, Azi, nr. 911/B, 22 iun. 1995, 6 [evanghelie]; ***Liturghie***, nr. 917, 29 iun., 6; *Culte. Secte. Aberații*, nr. 923/B, 6 iul., 7 [catolicism, ortodoxie, protestantism, Reformă, Contrareformă]; ***Mistică*** *(I)*, nr. 989/B, 21 sept., 7; *(II)*, nr. 995/B, 28 sept., 7; *Filocalia I*, nr. 1007/B, 12 oct., 7; *Filocalia II*, nr. 1013/B, 19 oct., 7; ***Filioque***, nr. 1019/B, 26 oct., 7; *Sinod*, nr. 1025, 2 n., 7; *Loc de cult (I)*, nr. 1049/B, 30 n., 7 [turlă, casa Domnului, templu, biserică, biserică parohială, biserică martinială, paraclis, rotondă] ; *(II)*, nr. 1060, 14 dec., 7 [paradis, bazin mare, naos, amvon, iconostas; la rubr.: Lexicon religios].
695. BIDU-VRĂNCEANU, ANGELA, *Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „derivate" ale termenilor tehnico-științifici*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 38–44 [a dezamorsa, a eroda,

eroziune, atom, atomizat, catodic, handicap, a gestiona, a asana, gestiune, asanare, capital, capitalist, expropria, inflație, inflaționar, retardat, retarda, acut, acutiza, epidemie, anemie, anestezie, igienă, punct nevralgic, miop, miopie, prezbit, prezbiție, colaps, infuzie, sclerozat, diagnoză, disfuncție; Engl. Ab.].

696. BOBOC, MIHAI, *Dicționar economic*, TinLib, **7**, nr. 1594, 13 iul. 1995, 6 [acreditiv]; nr. 1598, 18 iul., 6 [fixing]; nr. 1601, 21 iul., 6 [depreciere monetară]; nr. 1603, 25 iul., 6 [criză valutară]; nr. 1606, 27 iul., 6 [politică monetară]; nr. 1607, 28 iul., 6 [arbitraj valutar]; nr. 1609, 31 iul., 6 [cupon nominativ de privatizare].

697. BODEA, GABRIELA, *Considerații privind conceptul de proprietate*, Tribuna, **7**, nr. 20, 1995, 9.

698. BOLOCAN, GHEORGHE, ȘODOLESCU-SILVESTRU, ELENA, *Dicționarul entopic al limbii române*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 67–101 [introd. (p. 67–76); dicț. propriu-zis (p. 77–95); bibl. (p. 95–100); abr. (p. 100–101)].

699. BORCILĂ, ION, *Nave, navigatori*, MN, **5**, nr. 14, ian.–mart. 1995, 30–31 [bac, bac cu cablu, bac de scafandru, bac nepuntat, bac cu zbaturi, bacala (bagla), baghla (baglah, baglan), baidak, baidara, balenieră, balizor (navă balizoare), ballahu, balok, balsa].

700. BUCȘAN, ANDREI, *Termeni de etnografie și folclor*, Datini, nr. 2–3, 1993, 24 [căiuții, căluș, ceată, cioareci, ciuleandra, cor, cucuța]; nr. 4–5, 48 [drăgaica, fluier, giurelu (jurelu), hora, joc, mușescu, or, pitic]; nr. 1–2, 1994, 37 [rugă, sâmbra oilor, surechi, sârba, turca, vatra, vălărit (-et), zori].

701. CANDIESCU, CĂLIN, *Sensuri ale cuvântului „este" în logică și filozofie*, RF, **42**, nr. 5–6, 1995, 545–548.

702. CIOAGA, ION, VĂDUVA, CORNELIA, *Dicționar de termeni*, TribÎnv, **6**, nr. 307, 1995, 7 [dicț. de termeni didactici, în lucru].

703. CIOCÂLTAN, VIRGIL, *Români, unguri și ... bașkiri*, MI, **29**, nr. 7, 1995, 65–66 [termeni pentru „vlah" în bașkiră: ulac, illac, Blakia „Țara lui Asan"].

704. CIUCIULIN, ANCA, *Lexicon de materiale*, ExpM, **6**, nr. 1, 1995, 19 [jaquard, jospé, jersey, lambswool, lamé, leinen (olandă, in), loden, lurex].

705. COSTEA, OCTAVIA, *Despre discurs*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 16–18 [discurs, conferință].

706. DIMITRESCU, FLORICA, *Dinamica lexicului românesc„ieri și azi"*, [Cluj-Napoca – București], Clusium–Logos, 1995, 335 p. [cu ind. de nume (p. 298–301) și de cuv. (p. 302–333)]. Rec.: Coman Lupu, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 139; Vera Năstase, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 73–75; M. Nicolae, Tribuna, 7, nr. 42–43, 1995, 5; George Pruteanu, *Limba română: prima și ultima oră*, Dilema, **3**, nr. 144, 1995, 13.

707. ENE, CLAUDIA, ***Mesaj***, Luceafărul, nr. 13, 1995, 16; *Snobism*, nr. 14, 15 [importuna, accept, derula, derulare, neavenit]; ***Teorie și practică***, nr. 15, 15; ***Întâmplător***, nr. 16, 16; ***Comunist***, nr. 18, 16; ***A debuta***, nr. 22, 15; ***Sens și consens***, nr. 23, 15; *Norma lingvistică*, nr. 25, 15; *Bursa cuvintelor*, nr. 26, 15 [tranziție, democrație]; ***Democrație*** *(I)*, nr. 27, 15; *(II)*, nr. 28, 15; ***Tranziția*** [I], nr. 29, 15; ***Est și Vest***, nr. 30, 15; *Între* ***nădejde și speranță***, nr. 31, 15; *Democrație și iar democrație*, nr. 32, 15; *Opoziție constructivă*, nr. 33, 15; *Demnitar*, nr. 34, 15; *Tranziție (II)*, nr. 35, 15; *Terminologia filozofică*, nr. 36, 15 [inconștient, personanță]; *Limbaje, cuvinte și sensuri*, nr. 38, 15 [conștiință]; *Materialist, idealist, pragmatic*, nr. 39, 15; *Polisemie și sinonimie*, nr. 40, 15 [idee]; *Obiectiv și subiectiv*, nr. 41, 15; *Realitate*, nr. 42, 15; *Experiență*, nr. 43, 15; *Inconștientul*, nr. 44, 15; *Personanță*, nr. 45, 15 [la rubr.: Dicționar].

708. EVSEEV, IVAN, *Semiotica spațiului în jocurile tradiționale de copii*, CSem, **10**, 1994, 45–53 [Engl. Ab.].

709. FELECAN, NICOLAE, *Paronimia și limitele ei în limba română*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 160–165 [rés. fr.].

710. FOARȚĂ, ȘERBAN, *Un lustru ca un cincinal*, Orizont, **6**, nr. 1, 1995, 3 [lustrum, lustrație].

711. FRENȚIU, LUMINIȚA, *Objects in (Post- ?) Communist Romania*, CSem, **10**, 1994, 57–71 [rez. rom.].

712. GOICU, SIMONA, *Termeni creștini în limba română*, AB, **6**, nr. 7–9, 1995, 115–120.

713. GOICU, VIORICA, *Elemente creștine în lexicul și onomastica românească*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 223–232 [rés. fr.].

714. GOLOGAN, ARISTIDA, *Portul popular din zona Sânnicolaul Mare*, LZ, 6, în Redeşteptarea, 5, nr. 213, 1995 [cu 3 fot.].
715. GRUIŢĂ, G., *Locuţiuni recente*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 13–15.
716. IONESCU, I., ***Iazmă***, VOR, 7, nr. 130, 1995, 3 [la rubr.: Puncte de vedere].
717. IONIŢĂ, VASILE C., ***Păsulă***, Timpul–Reşiţa, **6**, nr. 3, 6 ian. 1995, 4; ***Şup***, nr. 13, 20 ian., 4 [şi familia: *şupi, şupă, şupuri, şupar, şupariţ, şupagă* din *Dicţionarul limbii române (DLR)*, serie nouă, 1978]; ***Mustrare*** *(cu avertisment)*, nr. 18, 17 ian., 4 [*mustra* şi sensurile lui]; ***Căigană***, nr. 28, 10 febr., 4 [şi var.: găigan(ă), căigainâ, caigană, chegană]; ***Scrob***, nr. 33, 17 febr., 4 [şi familia]; ***Pancove***, nr. 48, 10 mart., 4; ***Părăzol***, nr. 138, 4 iul., 4; *Termeni juridici cutumiari*, nr. 158, 6 mai, 4 [a se preda, a se da în ţinere]; *Între* ***greaţă*** *şi* ***silă***, nr. 188, 22 sept., 4 [la rubr.: Cuvintele]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 822, **21**, 1978, nr. 1112.
718. IRIMIA, MIHAELA, ***Busy, business, bişniţă***, Dilema, 3, nr. 137, 1995, 7.
719. JĂMNEALĂ, AUREL, *Expresii şi locuţiuni*, ConvDid, 5, nr. 17, 1994, 9–13.
720. J.-G. F., *Glosar*, Dilema, 2, nr. 104, 1995, 14 [numerizare, morphing, compositing, imagini de sinteză, imagine virtuală].
721. KABAKOVA, GALINA, *Denumirile unor sărbători şi date calendaristice populare româneşti în context lingvistic european – isoglose*, RS, **32**, 1994, 139–158.
722. LUMPERDEAN, IOAN, *Limbă şi economie în societatea românească din secolul al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea*, AnIst Cluj-Napoca, **34**, 1995, 159–171 [economie, dobândă, capitalist, capital, fabrică, fabricant; rés. fr.]
723. LUMPERDEAN, IOAN, *Tradiţie şi inovaţie în câmpul cercetărilor privind vocabularul istoric*, AMN, **31**, nr. 2, 1994 (1995), 249–262.
724. MAC., J., ZEMIANSCHI, SANDA, *Precizări referitoare la terminologia şi definirea depozitelor de cuvertură*, StUBBGeogr, **40**, nr. 1–2, 1995, 35–39.
725. MANCAŞ, MIHAELA, *Metonimie. Sinecdocă*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 55–56 [s.t.c.: Dicţionar de terminologie lingvistică]. Vezi şi nr. 735, 758.
726. MIHALCU, MIHAIL, MAIER, RADU, *Observaţii cu privire la materialele peliculogene folosite în pictura populară bisericească şi laică din aria românească*, AnIEF, **6**, 1995, 69–82 [rés. fr.].
727. MIHUŢ, LIZICA, *Neologismele – o problemă actuală a limbii române*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 336–341 [rés. fr.].
727 bis. MOGA, GHEORGHE, *Lexic sadovenian* (II), LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 524–526 [automedon, măcinător, milionistru, parpadoi, repezuş, toloşcan]. Vezi BRL, **27**, 1994, nr. 828.
728. MORĂRESCU, JEANA, *Despre „cuantificarea" Fiinţei şi trecerea ei în starea de „Fire"*, Literatorul, 5, nr. 38, 1995, 12 [*fiinţă* şi *fire* ca termeni filozofici la C. Noica].
729. MUNTEANU, EUGEN, *Studii de lexicologie biblică*, Iaşi, EUI, 1995, 375 p. [rés. fr.; cu ind. de cuv., sintagme, forme şi elemente derivative în bulg., cehă, engl., germ., gr., it., lat., magh., pol., rom., rusă, scr., slav., sp., tc., ucr. (p. 337–368)]. Rec.: Alexandru Gafton, Cronica, **30**, nr. 20, 1995, 12, 13; Alexandra Moraru, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 156–160.
730. MUNTEANU, IOAN, *Dugheana cu turcisme*, PF, 5, nr. 8, 1995, 11 [*dugheană* şi familia; la rubr.: Chestiuni de vocabular].
731. NEDELCUŢ, DANIELA, ***Calea Lactee*** *– structuri lingvistice, motivaţii, semnificaţii*, SCO, 1, nr. 1, 1995, 39–50 [cu 1 sch. î.a.t.].
732. NIŢU, GEORGETA, *Elemente ale florei spontane utilizate în gospodăria ţărănească din Oltenia*, AO, **10**, 1995, 133–164 [afin, albăstrea, alun, anghelică, ardeiul câinelui, arin alb, arin negru, arnica, arţar, barba caprei, băşina porcului, beşicuri, bojgoţel, boz, brad, brădiţă, brâncă, brebenel, bribolnic, brobinţar, brustulan, bureţi albi, bureţi creţi, burete de bubă, burete de iască, bureţi de leasă, bureţi de cuc, bureţi de pădure, bureţi de plută, burete de rouă, bureţi de salcâm, bureţi galbeni, bureţi vineţi de ulmi, buricul boului, buricu pământului, buruiană de friguri, buruiană de gură, buruiană de isdat, buruiană de măritat, buruiană de tăietură, buruiană de trânji[1], buruiană de trânji[2], buruiana faptului, buruiana împuşcată, buruiana smăului, buruienile popii, căldăruşă, cânepă sălbatică, carpen, ceapa ciorii, cerişoară, chimen, cicoare, cimbru de câmp, cinciuică, ciocârlan, ciocu berzei[1], ciocu berzei[2], ciopârtan, ciuperci albe, ciuperci de gunoi, ciuperci de ogor, coada şoricelului, coada vacii, colţ, colţul lupului, corn, cornece, crăiţe, cruşin, cucută, curcubeţică, cutcurig,

dalac, dediței, degetariță, dor, doselnică mare, doselnică mică, dracilă, dragavei, dumbat, fân, fag, ferigă, fierea pământului, floarea păinii, foae-n-fir, fragi, frasin, frăsinel; Engl. Ab.].

733. NOICA, CONSTANTIN, *Rost și rostire*, RRom, **1**, nr. 1, 1995, 8–13 [text reprodus din vol. *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, EE, 1987, p. 20–22]. Vezi BRL, **31**, 1988, nr. **1363**.

734. OANCEA, DIMITRIE I., *Apelativul și toponimul* ***măgura*** *–* ***Măgură*** *pe teritoriul actual al României*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 18.

735. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, ***Caz***, LL, **40**, nr. 1, 1995, 49–54 [v.t.c.nr. 725]. Vezi și nr. 725.

736. POPA, EMIL, *Note în legătură cu termenul* ***baie*** *„mină"*, ȚM, **4**, 1992, 144–147.

737. POPESCU, OVIDIU, *Ce este bursa (I)*, TinLib, **7**, nr. 1565, 9 iun. 1995, 5; *(II)*, nr. 1567, 12 iun., 5; *Bursa de mărfuri*, nr. 1570, 15 iun., 5; *Istoricul burselor de mărfuri (I)*, nr. 1571, 16 iun., 6 [la rubr.: Dicționar financiar].

738. POPESCU-SIRETEANU, ION, *Cuvinte românești fundamentale. (Vol. I)*. Iași, EBucovina, 1995, 240 p. [ac, apă, arbore, arvun, a astruca, baci, bumb, cale, carte, casă, căciulă, cetate, cântec, coadă, coastă, codru, Crăciun, cuget, cugeta, curte, cuvânt, doină (I), doină (II), dor, dulce, frate, frăție, gând, grâu, gură, inimă, ler, limbă, mamă, marmură, Maramureș, minte, mișel, mocan, Mușat, mutare, nas, oaie, ochi, om, os, ou, pace, patrie-mamă, păcurar, pădure, pământ, păstor, piatră, picior, pâine, a prinde, pumn, pungă, rădăcină, rost, sare, stăpân, stână, strugure, strungă, șold, țară, a vui, unire, vatră]. Rec.: Vasile I. Schipor, AnBuc, **2**, nr. 2, 1995, 477–478.

739. RADU, GHEORGHE, *Spectrul semantic al cuvântului* ***dor***, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 3–4.

740. REGNEALĂ, MIRCEA, *Dicționar de biblioteconomie*, Biblioteca, **6**, nr. 1, 1995, 16–17 [document iconografic, document paginat, document primar, document secundar, documentare, documentare bibliografică, documentare directă, documentarist, documentație, documente de substituție, domeniu public, domeniu de aplicare a unui tezaur, don, donație, donație de editor, drept de adaptare, drept de autor, drept de autor în continuare, drept de exploatare, drept de modificare, drept de retragere, drept de preemțiune, drept de publicare postum, drept de redevență datorat autorului, drept de reprezentare publică, drept de reproducere, drept de succesiune, drept de traducere, drept de vecinătate, drept la respectul numelui, drept moral, drept patrimonial, drept la respectul operei, driver, Cd-Rom, DSI, dublet, duplex, duplicare, duplicat]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 837; **36**, 1993, nr. 612.

741. SCOROBETE, MIRON, *O viziune populară a întrupării*, Renașterea, **6**, nr. 3, 1995, 8 [*pieliță = trup*, în *Codicele Voronețean* și în colinde].

742. SCORPAN, COSTIN, *Terminologie arheologică selectivă. Tezaur de termeni*. Vol. I. Control științific: Silvia Marinescu-Bâlcu, Alexandru Suceveanu. *Tipologie (tipuri, subtipuri, variante). Periodizare (epoci, culturi, faze). Materiale. Tehnici. Iconografie. Iconologie. Ornamentică*, București, E „Majadahonda", 1995, 206 p.

743. S[IPETEANU], I[OANA], *Dicționar economic*, Azi, nr. 984, 15 sept. 1995, 4 [bani, beneficiar]; *Bonitate financiară*, nr. 1008, 13 oct., 4; *Curs de schimb valutar*, nr. 1020/B, 27 oct., 4; *Datorie publică*, nr. 1032/B, 10 n., 4; *Decontare bancară*, nr. 1044, 24 n., 4; *Deficit*, nr. 1065/B, 20 dec., 4. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 853.

744. STANCU, S., *Dicționar economic*, Azi, nr. 976, 6 sept. 1995, 4 [titlul de credit].

745. STOICHIȚOIU ICHIM, ADRIANA, *Dinamica sensului în limba română actuală*, Hyperion, **4**, 1995, 202–210 [rés. fr.].

746. SURJICOV, AURELIA, *Abrevierea și omonimia în limba română*, LR, **44**, nr. 1, 1995, 9–10.

747. TĂNASE, IULIAN, *Cursul de schimb*, TinLib, **7**, nr. 1540, 11 mai, 1995, 6; *Dobânda și rata dobânzii*, nr. 1541, 12 mai, 6: *Creditul*, nr. 1544, 16 mai, 6; *Masa monetară – Politica monetară*, nr. 1545, 17 mai, 6; *Inflația*, nr. 1546, 18 mai, 6: *Conceptul de finanțe*, nr. 1547, 19 mai, 6; *Piața*, nr. 1556, 30 mai, 6; *Acțiunea (The Share)*, nr. 1557, 31 mai, 6; *Contractul comercial de factoring*, nr. 1558, 1 iun., 6; *Contractul comercial de concesiune*, nr. 1559, 2 iun., 6; *Contractul comercial de franchising*, nr. 1561, 5 iun., 6; *Contractul comerical de comision*, nr. 1562, 6 iun., 6; *Contractul comercial de mandat*, nr. 1563, 7 iun., 6; *Portofoliul*,

nr. 1564, 8 iun., 6 ; *Renta*, nr. 1565, 9 iun., 6; *Marketing*, nr. 1567, 12 iun., 6; *Polița de asigurare*, nr. 1568, 13 iun., 6; *Reclame*, nr. 1569, 14 iun., 6; *Publicitatea*, nr. 1570, 15 iun., 6; *Broker*, nr. 1576, 22 iun., 6; *Eurocredite*, nr. 1580, 27 iun., 6; *Convertibilitatea*, nr. 1581, 28 iun., 6; *Licența*, nr. 1582, 29 iun., 6; *Comerțul*, nr. 1583, 30 iun., 6 [v.r.nr. 737].

748. TĂNASE, IULIAN, *Dicționar de marketing*, TinLib, 7, nr. 1585, 3 iul. 1995, 6 [simularea]; nr. 1586, 4 iul., 6 [televânzarea]; nr. 1588, 6 iul., 6 [interdependența economică]; nr. 1589, 7 iul., 6 [cibernetica].

749. TĂNĂSESCU, ANTOANETA, *„Milostivicioase cuvinte grăind ...“*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 2 [*milă* și familia lui].

750. TOHĂNEANU, G. I., *„Cînta călcînd prin moarte“*, RRom, **1**, nr. 3, 1995, 34–36 [cânt, cântă]; ***La Produfuri***, nr. 5–6, 49 –51 [*copcă, produf* la M. Sadoveanu]; ***Dihănii în cojoace***, nr. 7–8, 63–66 [*cojoc, dihanie* la T. Arghezi; la rubr.; Povestea vorbei].

751. TOHĂNEANU, G. I., ***Luminiș de lângă baltă***, Orizont, **6**, nr. 2, 1995, 10 [cuv. *baltă* la M. Eminescu, G. Coșbuc, G. Topîrceanu, I. Creangă și I. Budai-Deleanu; și despre *lac, iezer, pârâu, râu, bălti, bălțește, a sta baltă*]; ***Prour de primăvară***, nr. 3, 10 [citat din Tudor Pamfile, *Agricultura la români*, București, 1923]; ***Al dracului lighioaie ...!***, nr. 4, 10 [din I. Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*]; ***În cotlon torcea motanul ...***, nr. 6, 10 [din M. Eminescu, *Călin (file din poveste)*, despre *toarce, stoarce, întoarce, extorca, extorcare, extorcație, destoarce, torcălău, prostălău, tontălău*]; ***Felix***, nr. 7, 10 [felix, ferice, fericire, fericăciune, ferici]; ***Istețul dop...***, nr. 8, 10 [din Al. Macedonski, *Rondelul dopului isteț*]; ***Venit și ... venitură***, nr. 10, 12 [și *nou venit, reveni*]; ***Imn, imnuri, imne***, nr. 11, 12; ***Viie zeu-Amor***, nr. 12, 10 [*a via, a învia, viu* la M. Eminescu; la rubr.: Dincolo de cuvânt]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 846; **36**, 1993, nr. 616; **34**, 1991, nr. 861; **33**, 1990, nr. 878; **32**, 1989, nr. 984; **31**, 1988, nr. 915; **30**, 1987, nr. 915; **29**, 1986, nr. 892; **28**, 1985, nr. 872; **27**, 1984, nr. 1085; **26**, 1983, nr. 1068; **25**, 1982, nr. 1541; **24**, 1981, nr. 1193.

752. TUDOR, RADU, *Dicționar explicativ*, EvZ, **4**, nr. 981, 13 sept. 1995, 5 [termeni folosiți de Securitate: dui, obiectiv, sursă, serviciul „D“, măsuri I.C.T., unitate specială „S“, influențare pozitivă, U. M. 0544, C.T.O.T.]; reluat și în nr. 983, 15 sept., 2; nr. 984, 17 sept., 2.

753. ZAFIU, RODICA, ***A investi,*** RLit, **28**, nr. 5, 1995, 11; *Eveniment*, nr. 6, 11; ***A demara***, nr. 12, 11; ***A inscripționa***, nr. 30, 11; ***Elemente și aspecte***, nr. 32, 11; *Verbe cauzative*, nr. 35, 11; ***Disperarea speranței***, nr. 36, 10 [*a dispera* și familia]; *Variația sinonimică*, nr. 37, 10 [la rubr.: Păcatele limbii].

754. ZAFIU, RODICA, *Fișă lingvistică*, Dilema, **3**, nr. 152, 1995, 2 [cuvântul ***chef***].

755. ZĂVOIANU, ION, DRAGOMIRESCU, ȘERBAN, *Asupra terminologiei folosite în studiul fenomenelor naturale extreme*, SCGeogr, **41**, 1994, 59–65 [dezastru, fenomen natural extrem, hazard, vulnerabilitate, risc; rés. fr.].

756. .*. *Alergie. Esofagită*, Ziua, **2**, nr. 245, 5 apr., 1995, 6; *Boala hipertensivă*, nr. 275, 15 mai, 6 [după *Dicționarul sănătății*].

757. .*. *Dicționar de termeni*, EvZ, **4**, nr. 771, 6 ian. 1995, 2 [1 milă marină, 1 cablu, TdW, mare de gradul 7, pupa navei, prova, acvatoriu, radă].

758. .*. *Dicționar de terminologie lingvistică*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 23–30 [*analiză*; fragm. dintr-un dicț. în curs de elaborare, semnate de Gabriela Pană Dindelegan, Liliana Ionescu Ruxăndoiu, Angela Bidu Vrănceanu și Mihaela Mancaș]. Vezi și nr. 725, 735.

759. .*. *Dicționar economic*, Azi, nr. 778, 13 ian. 1995, 12 [consumul intermediar, consumul final, formarea brută de capital fix, variantă de stoc, produsul intern brut]; nr. 788, 25 ian., 4 [urmărirea silită, uzufructul]; nr. 806, 15 febr., 4 [bancruta, bancruta de stat, bancruta frauduloasă, bancruta simplă]; nr. 818, 1 mart., 4 [titlul de credit, titlul de valoare, superdividend]; nr. 847/B, 4 apr., 4 [cambia, sistemul Bretton-Woods]; nr. 978, 8 sept., 4 [v. cuv. de la nr. 806, din 15 febr.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 853.

760. .*. *Lexicon TV Satelit*, TVSat, **4**, nr. 1, 1995, 24 [dB, BBS, dBW, declinație astronomică, declinație magnetică, decodare, decodor, deemphasis, descrambler, dezaccentuare, digital, dish, distribuitor, d-Mac, Dolby, Downlink, DPLNB, DSR, Dual-Band-LNB, DX, DX-er, D2-MAC]; nr. 2, 24 [EBU, ecran lat, EIRP, elevație, Eurocrypt, EUTELSAT, f, factor de zgomot, fascicul, F/D, feedhorn, focar, footprint, FSS-Band]; nr. 9, 24 [PAL, PAL PLUS,

pay-per-channel, pay-per-view, pay-radio, pay-TV, polarizare, polarizator, polar mount, post, poziționer, program audiovizual TV, prag de demodulare MF, preaccentuare, preemphasis, prime focus, pureci, purtătoare, puterea semnalului TV]; nr. 10, 24 [Quasi Wegener, quattro band LNB, RCA, raport semnal/zgomot, receiver, receptor de sateliți, receptor TV, recepția mai multor sateliți, reducerea zgomotului, rezoluție]; nr. 11, 24 [satelit geostaționar, scart, SCPC, Secam, semnal electromagnetic, semnal audio, semnal video, semnal video complex, service on demand, set top box, show view, simulcast, single band LNB, skew, smart card, SNG, sound on syric, splitter, standard TV, stație TV, stereofonic, subpurtătoare audio, surround (sound) syster]; nr. 13, 24 [UHF, UIF, undă electromagnetică, undă hertziană, unghiul polar, uplink, VCR, VCR-timer, VCS, VHF, videocrypt, videogames, video on demand, videotext, voice-over, VPS, VPT, VSAT]; nr. 14, 24 [wegener(-PANDA 1), wide band, wide beam, wide band LNB, yagi, zgomot, zonă de acoperire]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 856.

761. ***. *Minidicționar*, Dimineața, **6**, nr. 83, 29 apr. 1995, 5 [aleluia]; nr. 118, 17 iun., 3 [arianism].

762. ***. *Vocabularul acționarului*, AdEc, nr. 12, 1995, 8 [activele societății pe acțiuni (S.A.), acțiune, acțiune simplă, acțiune privilegiat, acționar, societate pe acțiuni, auditor, plan de afaceri, votare în baza procurii, dividend, investiții, pachet de acțiuni de control, minoritatea acționarilor, consiliul de observatori, comitetul de conducere, beneficiul, comisia de revizie, direcția S. A., prețul de piață al acțiunii, adunarea generală a acționarilor, statutul S. A., bursa de valori, piața hârtiilor de valoare].

VEZI și nr. 118, 132, 135, 215, 219, 269, 341, 377, **427**, 433, 452, 476, 501, 512, 519, 522, 534, 535, 556, 564, 612, 646, 652, 657, 680, 775, 782, 784, 788, 792, 793, **800**, **801**, **816**, **817**, **913**, **916**, 962, 964, 974, 1012, 1029, 1050, 1054, 1061, 1063, 1070, 1081–1083, 1086–1088, 1091–1093, 1095, 1096, 1099, 1100, 1103, 1105–1109, 1114, 1116–1118, 1137, 1140, 1153, 1154, 1170, **1176**, 1182, 1188, 1190, 1217, 1263, 1265, 1273, 1322, 1350, 1438–1440, 1442, 1447, 1457, 1460, 1461, 1464, 1466, 1472, 1481, 1485, 1492, 1493, 1495, 1499, **1500**, **1557**, **1570**, **1579**, **1586**, **1602**, **1617**, **1620**, **1637**, **1639**, **1644**, **1645**, **1688**, **1691**, **1692**, **1695**, **1727**, **1744**, 1745, 1803, 1830, 1833.

Recenzii

763. DĂNILĂ, IOAN, Silviu Constantinescu, *Dificultăți semantice*, Ateneu, **32**, nr. 10, 1995, 10. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **948**.

VEZI și nr. 939–941.

b. Formarea cuvintelor

764. AVRAM, MIOARA, *Abrevieri din actualitate*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 3–6.

765. IONIȚĂ, VASILE C., *Sufixe pentru origine*, Timpul–Reșița, **6**, nr. 193, 29 sept. 1995, 4 [suf. pentru a indica localitatea, țara, ținutul, provincia etc. din care provine cineva sau ceva; v.r.nr. 717].

766. VASILIU, LAURA, *Despre non-unicitatea soluțiilor în analiza derivatelor sufixale românești*, EvRosetti, 1995, 208–212.

VEZI și nr. 219, 747, 767, 771, 787, 1052, 1102, 1128, 1155, 1461, 1467, 1481, **1500**, **1602**, 1745.

c. Etimologii

767. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 224–229 [cuv. din *Dicționarul limbii române (DLR)*, serie nouă, tomul VII, partea 1, litera *N*, București, EAR, 1971: nastoschiță, nata-plata, natoagă, năsăvăi, născoci, nătămet, neteplii].

768. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 445–450 [cuvinte din *DLR*, serie nouă, tomul X, partea a 5-a, litera *S*, *SPONGIAR – SWING*, București, EAR, 1994: stingher, stingheri]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1044**.

769. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 11–15 [cuvinte din *DLR*, serie nouă, tomul X, partea a 5-a, litera *S*, *SPONGIAR – SWING*, București, EAR, 1994: stajnic,

steji, stihui, stimosi, strântori, sturluiba, suflintătură, sulhar, sulhău, sulig, sulzui, supşig, surhan, suvăiţă]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1044**.

770. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 99–106 [cuvinte din *DLR*, serie nouă, tomul VI, litera *M*, Bucureşti, EAR, 1965–1968: manişcă, moară, modolău, modoran]. Vezi BRL [**8**], 1965–1966, nr. 330; [**9**], 1966–1967, nr. 448; [**10**], 1967–1968, nr. 516; [**11**], 1968–1969, nr. 530; **12**, 1969–1970, nr. 949.

771. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 173–179 [cuvinte din *DLR*, serie nouă, tomul VI, litera *M*, Bucureşti, EAR, 1965–1968: mangul, marbotin, măzălui, mârşolit, minciog, mischii, mozoli]. Vezi BRL [**8**], 1965–1966, nr. 330; [**9**], 1966–1967, nr. 448; [**10**], 1967–1968, nr. 516; [**11**], 1968–1969, nr. 530; **12**, 1969–1970, nr. 949.

772. CIONCHIN, IONEL, ***Încalec*** *– un cuvânt scriptic atestat la începutul secolului al V-lea*, MO, **47**, nr. 1–2, 1995, 145–146 [geto-dacic sau lat.].

773. DAVID, DOINA, *Câteva precizări cu privire la reromanizarea românei literare. Împrumuturi latino-romanice şi substituţii lexicale*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 121–132 [Engl. Ab.].

774. DINU, MIHAI, *Considérations sur le poids du substratum dans l'ensemble du lexique roumain*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 29–36.

775. FRĂŢILĂ, VASILE, *Note lexicale şi toponimice*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 179–184 [brust, brustan, brustur(e), Ciumíţa, Domogléd, Sumat; deutsch. Zus.].

776. IONESCU, ANDREI, *De unde vine* ***crîşma*** *?*, Dilema, **3**, nr. 105, 1995, 15 [crâşmă].

777. JUILLAND, ALPHONSE, *În memoria lui Alexandru Rosetti, îndrăgitul maestru. „Enigma filologiei ţigăneşti" sau cum i-au numit românii pe ţigani*, EvRosetti, 1995, 139–144 [romni, romnicea, romnicel].

778. KIRÁLY, FRANCISC, *Cuvinte călătoare (împrumut – citat lexical – formaţie internă – reîmprumut)*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 272–280 [Engl. Ab.].

779. MUŞU, GHEORGHE, *Voci din depărtări: voci din Egipt, Egeea, Carpaţi (Spre substratul egeo-egiptean şi pretrac)*, Bucureşti, EŞ, 1995, 231 p.

780. NEGRARU, MARIA, *Rom.* ***(a) adia***, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 17–21.

781. NESTORESCU, VIRGIL, *Note etimologice*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 229–232 [canava, călifar, chicinetă, cirimnă, cută, gârliţă].

782. PENIŞOARĂ, ION, *Geographical Terms of a Turkisch Origin in Dobrudja*, AUCn, **2**, 1991, 255–263.

783. PISTOL, PETRU, *Pleonasm*, Calende, nr. 1–2–3, 1995, 15; *O nostalgie păgână*, nr. 4–5, 23; *Credo*, nr. 54–55, 1995, II [creditor, debitor; la rubr.: Dicţionar etimologic].

784. POPESCU, RADU SP., *Semnificaţiile sociale ale etnonimului* ***vlah*** *şi ale unor derivate onomastice ale sale*, AUCFS, nr. 1, 1995, 101–108 [Vlaşca; rés. fr.].

785. PURDELA SITARU, MARIA, *Unele observaţii asupra etimologiei vb. rom.* ***alinta***, Omagiu Tohăneanu, 1995, 453–459.

786. PUŞCARIU, SEXTIL, *Însemnările autorului de pe exemplarul de lucru din* ***Etymologisches Wörterbuch der rumänische Sprache. I. Das lateinische Element, mit Berücksichtigung aller romanische Sprachen*** (Heidelberg, Winter, 1905). Introducerea şi stabilirea textului Dan Sluşanschi, [Bucureşti], EUB, 1995, 118 p. (**Breviarum latinum**, I).

787. ROBCIUC, ION, *Note etimologice*, LR, **43**, nr. 5– 6, 1994, 232–234 [pohár, rus, sforác, sin].

788. SĂRĂŢEANU, L., *Coniacul, un nobil de viţă veche*, VocRom, **3**, 19 aug. 1995, 4 [*coniac, V.S.O.P.*; la rubr.: Mică enciclopedie la purtător].

789. SĂRĂŢEANU, L., *Istorii intime*, VocRom, **3**, nr. 547, 18 sept. 1995, 4 [cravată, pantalon, lavalieră].

790. STROESCU STÂNIŞOARĂ, NICOLAE, *Deschiderea României către lume şi religie*, JurnLit, **6**, nr. 33–36, 1995, 1, 8 [*religie* < lat. *re- eligere*; < lat. *re- legere*; < lat. *re- ligare*].

791. TEAHA, TEOFIL, *„Panroman sauf roumain" ? (roum. dial.* ***baroácă, fişcură, mărít****)*, FD, **14**, 1995, 77–81 [rés. fr.].

792. URSU, N. A., *O atestare a lui* ***frământa*** *„fermenta"*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 16–17 [în broşura anonimă *Învăţătură pentru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, Liov, 1793 ?, trad. probabil din germ.; pe marginea art. Janei Balacciu-Matei, *Rom.* ***frământa*** *< lat.* ***fermentare*** *sau* ***fragmentare*** *?*, SCL, **43**, 1992, p. 27–31]. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. 623.

793. VASCENCO, VICTOR, *Etimologii româneşti necunoscute. O abordare semantică*, RS, **32**, 1994, 57–67.

794. VINŢELER, ONUFRIE, *Note etimologice*, AMP, **19**, 1995, 573–580 [*3. Originea cuvântului rât. 4. Despre originea lui* ***Hârău****. 5.* ***Şumughi***, de origine latină. *6.* ***Gârda – gârde****. 7.* ***Şmangli – şmengleală***; rés. fr.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 910.

795. VRABIE, EMIL, *Etimologii*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 450–452 [cuv. din *Dicţionarul limbii române (DLR)*, serie nouă, tomul VII, partea 1, litera *N*, Bucureşti, EA, 1971, şi partea a 2-a, *litera O*, Bucureşti, EA, 1969, tomul VIII, partea a 4-a, litera *P, POGRIJENIE – PRESIMŢIRE*, Bucureşti, EA, 1980*: nádra, nadvic, najdalóg, poşălătáte,* addendum la *noiţă* (vezi LR, **43**, nr. 1–2, 1994, p. 40–41), *oiţă, opciste*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 912; **12**, 1969–1970, nr. 949; **13**, 1970–1971, nr. 1320; **23**, 1980, nr. 1333.

796. VRABIE, EMIL, *Etimologii româneşti*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 15–16 [cuv. din *Dicţionarul limbii române (DLR)*, serie nouă, tomul VIII, partea l, litera *P, P – PĂZUI*, Bucureşti, EA, 1972: *pávăză, páguri, păţoáncă*].

797. VRABIE, EMIL, *Etimologii*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 180–182 [*comórnic, harápnic, horét, huludét, mazdrác, mocní, plav, réşcă*].

VEZI şi nr. 118, 244, 407, 416, 424, **427**, 428, 433, 450, 454, 467, 489, 490, **491**, 504, 506, 517, 519, 534, 535, 569, 632, 692, 710, 712, 713, 716–718, 722, 727, 730, 738, 741, 749, 751, 783, 966, 1063, 1100, 1113, 1114, 1124, 1134, 1135, 1137, 1139, 1149, 1153, 1154, 1161, 1170, 1171, 1236, 1293, 1350, 1366, **1688**, 1834.

Recenzii

VEZI nr. 35, 1329.

d. Lexicografie

798. ABDULEA, PETCU, *Dicţionar de omografe*, Bucureşti, EDP, 1995, 319 p.

799. AGACHE, ION, *Lexicon contabil financiar*, Iaşi, EMoldova, 1995, 160 p.

800. ANGELESCU, GABRIEL, *Dicţionar de pleonasme*, Bucureşti, Coresi, 1995, 44 p. Rec.:Liviu Groza, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 58.

801. ANGHELESCU, MIRCEA, IONESCU, CRISTINA, LĂZĂRESCU, GHEORGHE, *Dicţionar de termeni literari*. Coordonator: Mircea Anghelescu, Bucureşti, EGaramond, [f. a.], 256 p. Rec.: Alexandru Spânu, Luceafărul, nr. 34, 1995, 4.

802. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar român–italian*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 424 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **917**; **34**, 1991, nr. **620**.

803. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar italian–român*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 720 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **915**; **36**, 1993, nr. **67**; **34**, 1991, nr. **619**.

804. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar italian–român. 15 000 de cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 127 p. [+ 1 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **916**.

805. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar român–italian. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 111 p. [+ 1 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **918**.

806. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez–român*. Ediţia a VII-a, Bucureşti, Gramar, 1995, 558 p. [există şi tiraje cu titlul *English–Romanian Dictionary. Dicţionar englez–român*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **920**; **36**, 1993, nr. **673**; **34**, 1991, nr. **622**; [**10**], 1967–1968, nr. 496.

807. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez–român. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, ETeora, 1995, 191 p. [+ 1 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **921**; **35**, 1992, nr. **665**.

808. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez–român. 35 000 cuvinte*. Coord. Andrei Bantaş, Teodor Răducanu, Cristian Mihai; din partea edit. „Teora" au participat la elab.: Cristian Mihai, Ioana-Magdalena Manea, Mădălina Costea, Mioara Sechel, Bucureşti, ETeora, 1995, 473 p. [+ 3 p. cu n. proprii legate de mitologia şi istoria greco-latină + 4 p. denumiri geogr. + 16 p. cu recl. la cărţile ed.].

809. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez–român. Român–englez. În plus, în paginile 173–255: Liste cu sinteze gramaticale. Denumiri geografice. Nume proprii*, Bucureşti, Teora, 1995, 384 p. [+ 18 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **923**.

810. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român–englez*. Ediţia a VII-a, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 566 p. [există şi tiraj cu titlul: *Romanian–English Dictionary*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **924**; **36**, 1993, nr. **675**; **34**, 1991, nr. **629**; [**10**], 1967–1968, nr. 486.

811. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român–englez. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, ETeora, 1995 p. [+ 2 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Dicţionare Teora**). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **925**; **35**, 1992, nr. **656**.

812. BATERNAI, TIBERIU, *Dicţionarul explicativ al computerelor. Standardul comprehensiv pentru utilizarea computerelor la birou, şcoală şi acasă*, Bucureşti, EArc, 1995, 349 [+ 2 p. notiţe].

813. BĂDELIŢĂ, LUMINIŢA, *Dicţionar de matematică*, Bucureşti, EDanubius, 1995, 300 p. (**Şcolar**. Seria de dicţionare *Danubius*). Rec.: Marian Bălătică, UnC, nr. 4, 1995, 6.

814. BĂDELIŢĂ, LUMINIŢA, *Dicţionar de matematică pentru clasele V–VIII*, Bucureşti, EDanubius, [1994], 258 p. (**Şcolar**. Seria de dicţionare *Danubius*). Rec.: .*., UnC, nr. 2–3, 1995, 17.

815. BĂRBOI, CONSTANŢA, BOATCĂ, SILVESTRU, MĂRGINEANŢU, DORINA, PETROMAN, PAVEL, POPESCU, MARIETA, *Dicţionar antologic de literatură română – Prozatori, istorici, critici literari, eseişti* – Pentru gimnaziu şi liceu. Coordonare: Constanţa Bărboi, Rodica Chiriacescu. [Vol.] I–II, ENova 2001, 1995, I: 478 p.; II: 447 p.

816. BĂRBUŢ, DORINA, NIJLOVEANU, ION, *Expresii populare româneşti şi locuţiuni. Dicţionar*, [Craiova], ESR, 1995, 545 p.

817. BERG, I., *Dicţionar de cuvinte, expresii şi citate celebre*, Bucureşti, ESæculum, EVestala, 1995, 384 p. Vezi [BRL], [**11**], 1968–1969, nr. 517.

818. BICHIR, MIHAIL, *Dicţionar de buzunar român–olandez*, Bucureşti, E„Semne '94", 1995, 382 p. Rec.: I. L., Adevărul, nr. 1585, 9 iun. 1995, 4.

819. BILD, E., BILD, W., *Mic dicţionar de termeni uzuali în informatică. Română. Engleză. Germană. Franceză. Rusă*, Iaşi, ECariatide, [f. a.], 231 p. [cu lista termenilor din română (p. 189–231)].

820. BRĂESCU, MARIA, *Dicţionar român–francez*, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 400 p. Rec.: Gabriela Măgirescu, *A apărut un nou dicţionar român–francez*, TinLib, nr. 1622, 15 aug., 1995, 4.

821. BREBAN, VASILE, *Dicţionar general al limbii române*. Ediţie revăzută şi adăugită. [Vol.] I–II, Bucureşti, EEn – ERAI, I: p. 1–176; II: (p. 577–1147) 570 p. + erată [tiraj]. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **660**; **30**, 1987, nr. **982**.

822. BRÉMOND, JANINE, GÉLÉDAN, ALAIN, *Dicţionar economic şi social. 100 articole tematice. 1 500 definiţii*, Bucureşti, Expert, 1995, 424 p. [trad. de Aida Sarchizian a vol. *Dictionnaire économique et social*, Paris, Les Editions Hatier, juin 1990 (**Collection J. Brémond**)]. Rec.: .*., Capital, **4**, nr. 34, 1995, 14.

823. BUCĂ, MARIN, *Mică enciclopedie a gândirii aforistice româneşti: aforisme, maxime şi cugetări despre fericire*, Timişoara, Sedona, 1995, 104 p.

824. BULGĂR, GH., *Dicţionar de sinonime*. Ediţia a IV-a, Bucureşti, EPalmyra, 1995, 320 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **683**; **15**, 1972, nr. 799.

825. BULGĂR, GHEORGHE, FELECAN, NICOLAE, *Dicţionar de omonime*, Bucureşti, EVox, 1995, 302 p.

826. BURLACU, EMIL, BURLACU, IOANA, CORDONEANU, MARIA, RATCU, ILEANA-MARIA, ŞUTEU,VALERIU, *Primul meu dicţionar*, Bucureşti, EIriana, 1995, 199 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **939**.

827. BUTNARU, ION, *La Institutul de Lingvistică. Toate cuvintele româneşti vor fi într-un singur dicţionar*, Libertatea, **7**, nr. 1581, 19 apr. 1995, 10 [despre *Dicţionarul limbii române (DLR)*, dicţionar tezaur în 32 de vol. şi versiunea lui într-un singur vol., *Micul dicţionar academic (MDA)*; despre o ed. a *Dicţionarului explicativ al limbii române (DEX)* şi despre *Dicţionarul etimologic al limbii române (DELR)* (în lucru), lucrări conduse de acad. Ion Coteanu şi dr. Marius Sala, membru corespondent al Academiei Române; despre *Îndreptarul ortografic al limbii române*, redactor: Marina Rădulescu, apărut recent]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1044**; **36**, 1993, nr. **736**; **33**, 1990, nr. **964**; **31**, 1988, nr. **1001**; **29**, 1986, nr. **955**; **27**, 1984, nr. **1155**; **26**, 1983, nr. **1151**; **23**, 1980, nr. 778; **21**, 1978, nr. 112; **20**,

1977, nr. 921; **18**, 1975, nr. 817; **17**, 1974, nr. 778; **15**, 1972, nr. 804; **13**, 1970–1971, nr. 1320; **12**, 1969–1970, nr. 959; [**11**], 1968–1969, nr. 530; [**10**], 1967–1968, nr. 514; [**9**], 1966–1967, nr. 448; [**8**], 1965–1966, nr. 330; **18**, 1975, nr. 816; **31**, 1988, nr. **1219**; vezi nr. 1179 al prezentei bibliografii.

828. CHEVALIER, JEAN, GHEERBRANT, ALAIN, *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere.* Volumul II: *E – O.* Volumul III: *P – Z.* Coordonatori: Micaela Slăvescu, Laurenţiu Zoicaş. Traducători: Vol. 2: Daniel Nicolescu, Sanda Oprescu, Micaela Slăvescu, Doina Uricariu, Victor-Dinu Vlădulescu, Olga Zaicik, Laurenţiu Zoicaş. Vol. 3: Daniel Nicolescu, Micaela Slăvescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurenţiu Zoicaş, Victor-Dinu Vlădulescu, Bucureşti, EArtemis, 1994, 2: 424 p.; 3: 533 p. [trad. vol. *Dictionnaire de Symboles. Mithes, rêves, coutumes, gestes, formes, figures, couleurs, nombres*, Paris, Editions Robert Laffont, S. A., 1969]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **940**. Rec.: ⁂ *O carte de referinţă* [...], UnC, nr. 1, 1995, 11.

829. CHIRA, CARMEN, ILIESCU, MIHAI, *Dicţionar tehnic rutier poliglot*, Cluj-Napoca, EAlbastră, 1995, 211 p. (UTCN. FC) [rom., fr., engl., sp., germ.].

830. CHIVU, DUMITRU, CHIVU, MAGDALENA, *Dicţionar economic: Management. Marketing. Economie agrară. Comerţ internaţional. Date utile.* Vol. I: *A – C*, Iaşi, EBucovina, 1995, 208 p.

831. CHRISTODORESCU, ANCA MARIA, KAHANE, ZELMA, BALMUŞ, ELVIRA, *Dicţionar român–francez.* Ediţia a V-a, revizuită, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 668 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **941**; **35**, 1992, nr. **664**.

832. CIOBANU, ELENA, POPESCU-MARIN, MAGDALENA, PĂUN, MARIA, ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ, ZIZI, *Dicţionar practic al limbii române.* Explicativ, etimologic, frazeologic şi enciclopedic. Cu o listă de simboluri şi abrevieri, Bucureşti, EFD, 1995, 464 p. (Colecţia **Dicţionare. Enciclopedii**).

833. CIOFU, CARMEN, CIOFU, EUGEN, *Dicţionar de pediatrie. Semne şi simptome*, Bucureşti, UE, 1995, 408 p.

834. CIUCĂ, LYDIA, IONESCU-BOERU, CONSTANTIN, *Dicţionar de termeni muzicali.* Ediţie alcătuită de ..., Bucureşti, PC, 1994, 66 p.

835. CLÉBERT, JEAN-PAUL, *Bestiar fabulos. Dicţionar de simboluri animaliere.* Traducere din limba franceză de Rodica Maria Valter şi Radu Valter, Bucureşti, EArtemis, 1995, 352 p. [trad. vol. *Le dictionnaire du symbolisme animal*, Paris, Editions Albin Michel S.A., 1971].

836. COLLINSON, DIANÉ, *Mic dicţionar al filozofiei occidentale.* Traducere de Andrei Bantaş. Cu o prefaţă a autorului, Bucureşti, Nemira, 1995, 208 p. [trad. vol. *Fifty Major Philosophers*, Routledge, 1988]. Rec.: Gheorghe Marin, UnC, nr. 4, 1995, 7.

837. COMŞULEA, ELENA, ŞERBAN, VALENTINA, TEUŞ, SABINA, *Dicţionar al limbii române. Explicativ. Practic*, Craiova, EVV, 1995, 785 p.

838. CONSTANTINESCU, GRIGORE, *Splendorile operei. Dicţionar de teatru liric*, Bucureşti, EDP, 1995, 259 p.

839. COTOLULIS, SOCRATIS, *Dicţionar român–grec*, Bucureşti, EVox, 1995, 536 p.

840. CREŢA, ZORELA, MAREŞ, LUCREŢIA, ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ, ZIZI, ŞUTEU, FLORA, ŞUTEU, VALERIU, *Dicţionar elementar al limbii române actuale*, Bucureşti, EDemiurg, 1995, 404 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **951**; **36**, 1993, nr. **987**; **35**, 1992, nr. **665**.

841. CRISTEA, VALERIU, *Dicţionarul personajelor lui Creangă.* Volumul 1. *Columna amintirilor*, Bucureşti, EVR, 1995, 319 p.

842. CRISTEA, VALERIU, *Dicţionarul personajelor lui Dostoievski.* Vol. 2, [Bucureşti], CR, 1995, 471 p. Vezi BRL, **26**, 1983, nr. **1733**.

843. DĂNĂILĂ, ION, *De ce este nevoie de un **MDA***, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 397–406.

843 bis. DĂNCILĂ, EDUARD, DĂNCILĂ, IOAN, *Dicţionar de noţiuni şi metode matematice. Aritmetică, algebră, geometrie plană şi în spaţiu, statistică şi teoria probabilităţii pentru şcoala generală (clasele 7–8)*, Bucureşti, Teora, 1995, 159 p. [+ 1 p. cu recl. la cărţile ed.].

844. DIGNOIRE, CLAUDE, *De la dicţionar la traducere*, Hyperion, **4**, 1995, 198–201 [absenţa din *DEX* a negativelor formate cu *ne-* şi a infinitivelor lungi din dicţionarele bilingve; rés. fr.]. Vezi BRL **17**, 1975, nr. **816**.

845. DIMITRESCU, FLORICA, *„Cine vrea să vorbească şi să scrie corect româneşte nu are decât să se orienteze după ce se face la noi în ţară"*, Tribuna, **7**, nr. 32–34, 1995, 3, 7 [despre *Dicţionar de cuvinte recente*, Bucureşti, EAl, 1982, *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, Bucureşti, EA, 1975, şi *Dicţionarul limbii române din secolul al XVI-lea* (în proiect); int. luat de I. Maxim Danciu]. Vezi BRL, **25**, 1982, nr. **1595**; **18**, 1975, nr. 817.

846. DJUVARA, MIRCEA, *Teoria generală a dreptăţii. Enciclopedie juridică. Drept naţional, izvoare şi drept pozitiv*. Cuvânt introductiv de Barbu B. Berceanu. Ediţie îngrijită de Marius Ioan, Bucureşti, ALL, 1995, 516 p.

847. DRAGOMIRESCU, GH. N., *Dicţionarul figurilor de stil. Terminologia fundamentală a analizei textului poetic*, Bucureşti, EŞ, 1995, 288 p. Vezi BRL, **18**, 1975, nr. 782.

848. DUNCAN, FREDERICK HENRY, CARACOTA-DUMITRIU, MARIA, *English–Romanian Dictionary of Accounting Economic and Financial Terms. Dicţionar englez–român de termeni contabili, economici şi financiari*. Două dicţionare într-un singur volum, Bucureşti, EGaramond, [f. a.], 208 p.

849. FELECAN, NICOLAE, *Dicţionar de paronime*, Bucureşti, EVox, 1995, 312 p. Rec.: B. M., UnC, **5**, nr. 8–9, 1995, 4; N. P., RLib, nr. 1711, 8 n. 1995, 2.

850. FLOREA, C., RIZON, C., NICULESCU, M., *Mic dicţionar sportiv*, [Piteşti], ETiparg, 1995, 96 p.

851. FOCŞENEANU, ELEODOR, *Dicţionar spaniol–român. 17 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 192 p.

852. FREESE, HOLGER, *Lexicon al greşelilor de limbă engleză. Fonetică, lexic, ortografie, ortoepie, gramatică, punctuaţie, stilistică*, Bucureşti, EJunior, 1995, 224 p. (Seria **Mentor–Junior**).

853. GANCZ, ANDREI, TIPONUT, VIRGIL, GANCZ, MARGARETA, *Dicţionar de electronică şi domenii conexe român–englez–francez explicativ*, Cluj-Napoca, EAlbastră, 1995, 433 p.

854. GHIŞOIU, MEDY, *Mic dicţionar economic (cu traducerea termenilor în engleză şi franceză)*, [Cluj-Napoca], Clusium, [f. a.], 150 p. (Colecţia **Dicţionare, enciclopedii, manuale DEM**. Seria *Dicţionarele Clusium*, nr. 1).

855. GOSSLER, MARCUS, *Dicţionarul ştiinţelor de graniţă. Date, fenomene şi teorii din sferele psihologiei paranormale, ezoterismului, magiei, matematicii, fizicii, astronomiei*. Traducere de Ştefania Brăileanu, Bucureşti, ESæculum, EVestala, 1995, 324 p. (Colecţia **Lexicon**) [trad. vol. *Lexikon Grenzwissenschaften*, mvg Verlag, 1988]. Rec.: ⁂ UnC, nr. 4, 1995, 14.

856. GRIGORAŞ, FLOREA, IOVAN, TIBERIU, *Dicţionar bulgar–român*, Bucureşti, EŞ, 1995, 664 p. Vezi şi nr. **865** şi BRL, **31**, 1988, nr. **1203**. Rec.: ⁂ UnC, nr. 5–6–7, 1995, 7.

857. HANGA, VLADIMIR, CALCIU, RODICA, *Dicţionar juridic român–englez. Legal Dictionary Romanian–English*, Bucureşti, LLex, 1995, 152 p.

858. HĂULICĂ, CRISTINA, *Dicţionar român–spaniol. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 116 p. [+ 3 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Dicţionare Teora**).

859. HÂNCU, DUMITRU I., *Dicţionar al limbii române*. Ediţia a IV-a (revizuită şi completată). Au colaborat la elaborarea dicţionarului: Gabriela D. Hâncu, Doina-Cornelia Păcurar, Iaşi, EMoldova, 1995, 480 p. Rec.: Marian Bălătică, UnC, nr. 4, 1995, 6.

860. HÂNCU, DUMITRU I., *Dicţionar selectiv şi explicativ al limbii române. Dicţionar şcolar*. Ediţia a V-a. La elaborarea dicţionarului au mai colaborat: Gabriela D. Hâncu, Doina Păcurar, Bucureşti, EGemina, EAlutus, 1995, 448 p. Vezi BRL, **19**, 1976, nr. **804**. Rec.: Manole Corcaci, *Un nou* ***Dicţionar al limbii române***, NR, 1, nr. 12, 1993, 13.

861. IANCU, MARIN, VLĂDESCU, ANDREEA, *Marin Preda: dicţionar de personaje*, Bucureşti, Festina, 1995, 282 p.

862. INCZE, DĂNILĂ, *Dicţionar sanscrit–român. Rădăcini verbale – forme şi sensuri –*, Bucureşti, EUB, 1995, 334 p.

863. IONESCU, CORINA, *Pietre preţioase, semipreţioase şi decorative. Dicţionar enciclopedic ilustrat*, Bucureşti, EDP, 1995, 127 p.

864. IONESCU, CRISTINA, *English–Romanian Dictionary*.[Vol.] I, Iaşi– Bucureşti, MyC–Olimp, 1994, 96 p. (**Dicţionare ilustrate pentru copii**).

865. IOVAN, TIBERIU, *Dicţionar bulgar–român*, Bucureşti, EŞ, 1994, 664 p. Rec.: Magdalena Georgescu, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 242–243. Vezi şi nr. 856 şi BRL, **31**, 1988, nr. **1203**.

866. ISBĂŞESCU, MIHAI, *Dicţionar german–român. 60 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 355 p. [+.4 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **969**; **12**, 1969–1970, nr. 920.

867. ITU, IUSTINA, ITU, MIRCEA, coordonatori, *Dicţionar de critică literară*. Autori: Magda Andronic, Pavel Baimuşe, Cornelia Bularca, Mihai Cimpoi, Romanita Constantinescu, Andreea Deciu, Ioana Fruntelată, Ion Funariu, Marin Iancu, Ion Itu, Iustina Itu, Mircea Itu, Dan Kiţu, Mircea Moţ, Bianca Osnaga, Steluţa Pestrea-Suciu, Ion Stoia, Lucia Zanchi, Braşov, EOL, 1995, 335 p. [+ 1 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Repere didactice**).

868. IVANOV, IGOR, CĂPĂŢÂNĂ, ALEXANDRU, *Lexicon de materiale tehnologice pentru industrie şi construcţii*. Vol. I, *A–C*, Bucureşti, ET, 1995, 432 p.

869. JIVCOVICI, MIRCO, *Dicţionar român–sârbo(croat)*, Timişoara, Helicon, 1994, 560 p.

870. JIVCOVICI, MIRCO, *Dicţionar sârbo(croat)–român*, Timişoara, Helicon, 1994, 255 p.

871. KERNBACH, VICTOR, *Dicţionar de mitologie generală. Mituri. Divinităţi. Religii*, Bucureşti, EAl, 1995, 703 p. (**Dicţionarele Albatros**). Vezi BRL, **32**, 1989, nr. **777**; **26**, 1983, nr. **1130**.

872. LĂZĂRESCU, GEORGE, *Mic dicţionar român –italian*, Bucureşti, EGJ, 1995, 408 p. [liliput]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **976**.

873. MARCU, FLORIN, *Neologisme*. Ediţia a II-a revăzută şi augmentată, Bucureşti, EŞ, 1994, 352 p. (**Dicţionarele limbii române**), [retipărit în 1995].

874. MARIAN, BARBU, *Dicţionar de citate şi locuţiuni străine*. Ediţie revizuită şi completată de Eugen şi Paul B. Marian, Bucureşti, Garamond, 1995, 400 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **983**; **16**, 1973, nr. 811.

875. MATEI, HORIA C., NEGUŢ, SILVIU, NICOLAE, ION, ŞTEFLEA, NICOLAE, *Statele lumii. Mică enciclopedie*, Bucureşti, Meronia, 1995, 478 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **984**; **36**, 1993, nr. **705**; **28**, 1985, nr. **938** ; **24**, 1981, nr. 1276; **20**, 1977, nr. 806; **18**, 1975, nr. 890.

876. MĂNĂILĂ, D., POPA, C., POPA, D., POPESCU, I. M., VLAD, V. I., *Mic dicţionar poliglot de fizică, tehnică, matematică în limbile română, engleză, germană, franceză*, Bucureşti, Agora Press – EAlfa, 1995, 156 p.

877. MIHALCIUC, MARIA, MUREŞAN, LAURA, STĂNCIULESCU, GABRIELA, STAN, SORIN V., *Dicţionar poliglot explicativ. Termeni uzuali în economia de piaţă*, Bucureşti, EEn, 1995, 214 p. [pe copertă: română, germană, engleză, franceză. Domenii: teorie economică, financiar, contabil, comercial, bursier, juridic].

878. MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez–român. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 122 p. [+ 3 p. cu *Denumiri de continente, state, ţări şi capitale* + 3 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **989**.

879. MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez–român. 60 000 cuvinte*. Ediţia I. Cel mai cuprinzător dicţionar francez–român tipărit în România. Cuprinde cuvinte din vocabularul uzual al limbii franceze. Abrevieri. Termeni argotici. Denumiri geografice. Termeni tehnici. Termeni din ştiinţele umane şi exacte. Coordonatori: Sanda Mihăescu-Cîrsteanu, Cristian Mihai, Teodor Răducanu. Echipa de lexicografi a Editurii Teora alcătuită din: Cristian Mihai, Anca Perl, Mioara Sechel, Anca Vaidesegan, Bucureşti, ETeora, 1995, 564 p. [+ 3 p. cu recl. la cărţile ed.].

880. MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, ELIADE, IRINA, *Dicţionar francez– român. Român–francez. 18 000 cuvinte-titlu în limba franceză.17 000 cuvinte-titlu în limba română*. Ediţia a III-a, Bucureşti, Teora, 1995, 291 p. [+ 12 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **991**.

881. MOLDOVEANU, NICOLAE, *Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare*. Ediţia a II-a revizuită şi adăugită, Bucureşti, ECŞ, 1995, 616 p. [cu o listă de nume proprii apocrife (cărţile necanonice ale Bibliei) (p. 384–414) ; ed. I a apărut sub pseudonimul Nicolae Stâncă, probabil, în 1971, prin grija Societăţii pentru Răspândirea Bibliei în Anglia şi în Străinătate, cu sediul la Londra]. Rec.: Gheorghe Marin, UnC, nr. 4, 1995, 7.

882. MORĂRESCU, DULCIU, *Personalităţi străine în România*. Redactare şi coordonare lexicografică: Rodica Pandele, Bucureşti, CEO, 1994, 96 p.

883. NAGY, IOSIF I., *Dicţionar poliglot cu termeni de biofizică medicală*. Colaboratori: Revai Elisabeta, Rădulescu Angelica, Niculescu Viorica, Branea Stela, Timişoara, LIMT, 89 p. multigr. (UMFT. Disciplina de biofizică. Disciplina de limbi moderne şi limba română) [rom., fr., engl., germ.].

884. NĂSTOIU, IOAN, *Mic dicţionar medical. Primul ajutor*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 255 p.

885. NEAGU, VALERIA, *Dicţionar român–spaniol. Diccionario rumano–español*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 296 p.

886. NEAGU, VALERIA, *Dicţionar spaniol–român. Diccionario español–rumano*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 495 p.

887. NUREDIN, IBRAIM, *Dicţionar de concepte şi idei filozofice*, Constanţa, TUCn, 183 p. (UCn. FLIDT).

888. PANĂ, STELIAN, PANĂ, STELIAN jr., *Dicţionar de obstretică şi ginecologie*. Coordonator: Prof. dr. Vasile Achim, Bucureşti, UE, 1995, 228 p.

889. PAPAHAGI, TACHE, *Dictsiunarlu ... turnat tu un* **Dictsiunarlu** *Rumăn–Armăn*. Editor: Tiberius Cunia, Constanţa, CAr, 1995, XIV + 342 p. [reprezintă *Dicţionarul dialectului aromân general şi etimologic* al lui Tache Papahagi, ed. a 2-a, augmentată, Bucureşti, EAR, 1974, inversat într-un *Dicţionar român–aromân*]. Vezi BRL, **17**, 1974, nr. 764.

890. PARAPIRU, TEODOR, *Dicţionar de expresii celebre*, Galaţi, EAlma, 1994, 160 p.

891. PARTIN, ZOE, RĂDULESCU, MELANIA CRISTINA, *Dicţionar ecologic*, Bucureşti, EGaramond, 1995, 119.

892. PĂCURAR, GEORGE, KOLLER, GERHARD, *Glosar german–român. Sprachkurs Deutsch. Curs de limba germană*.[Vol.] I–III. Sauerländer, Diesterweg, Bucureşti, ET, 1994, 192 p. [coligate].

893. PETRAŞ, IRINA, *Metrică şi prozodie. Mic dicţionar-antologie pentru elevi*. Alcătuit de ..., Bucureşti, EDemiurg, 1995, 151 p.

894. PEŢINIS, LAMBROS, *Dicţionar grec–român*, Bucureşti, EVox, 1995, 440 p.

895. PIEPTAN-DOR, VICTORIA, *Micul meu dicţionar*, Bucureşti, EFI, 1995, 32 p.

896. POPA, CONSTANTIN I., *English–Romanian Dictionary. Maritime Terminology*, Constanţa–Midia, BSSR–EDobrogea, 1994, 716.

897. RĂDUICĂ, GEORGETA, RĂDUICĂ, NICOLIN, *Dicţionarul presei româneşti (1731 – 1918)*, Bucureşti, EŞ, 560 p. [rés. fr.; res. esp.; deutsch. Zus.; русс рез.]; cu ind. onomastic (p. 459–501), ind. geografic (502–517) ind. cronologic (p. 518–541); cu 67 il.].

898. RĂDULESCU, D. ST., *Dicţionarul personajelor din opera lui Liviu Rebreanu*. Ediţia a 2-a, Bucureşti, ERamida, 1995, 386 p. Rec.: George Munteanu, *Performanţa dicţionaricească*, Luceafărul, nr. 41, 1995, 17. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1007**.

899. REGNEALĂ, MIRCEA, *Vocabular de biblioteconomie şi ştiinţa informării*. Vol. I. *A–L*, Bucureşti, [f. e.], 1995, XII + 225 p. (ABÎR).

900. SARAŞ, MARCEL, *Dicţionar român–francez. 15 000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1995, 106 p. [+ 6 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Dicţionare Teora**). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1011**.

901. SATCO, EMIL, PÂNZAR, IOAN, *Dicţionar de literatură. Bucovina*, Suceava, [f. e.], 1993, 268 p. (Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera").

902. SAVIN EMILIA, LĂZĂRESCU, IOAN, ŢÂNŢU, KATHARINA, *Dicţionar român–german*. [Vol.] I. *Dicţionar german–român*. [Vol.] II. Coord. Emilia Savin. Ediţie revizuită şi adăugită de Ioan Lăzărescu, Bucureşti, EŞ, 1995, I: 560 p.; II: 767 p. Vezi BRL, **29**, 1986, nr. **947**.

903. SIRETEANU [E.] –TOMEANU [I.], *Dicţionar german–român. 14 000 cuvinte*. Coordonator: Al. Roman, Bucureşti, Teora, 1995, 177 p. [+ 6 p. nenum. cu *Lista verbelor tari şi neregulate* + 4 p. nenum. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1017**; **35**, 1992, nr. **700**.

904. SIRETEANU [E.] –TOMEANU [I.], *Dicţionar român–german. 15 000 cuvinte*. Coordonator: Al. Roman, Bucureşti, Teora, 1995, 120 p. [+ 6 p. nenum. cu *Lista verbelor tari şi neregulate;* + 2 p. nenum. cu recl. la cărţile ed.].

905. SLĂVESCU, MICAELA, MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, GIROVEANU, IULIA, *Dicţionar francez–român*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 834 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **720**; **35**, 1992, nr. **702**.

906. SORESCU, VASILE, *Figuri, evenimente şi locuri biblice. Dicţionar*, Bucureşti, ESæculum, EVestala, 1995, 225 p. (Seria **Religia pentru elevi**. *Bibliografia şcolară*).

907. STROESCU, VALENTIN, *Mic dicţionar de medicamente*, Bucureşti, EAll, 1995, 159 p.

908. ŞĂINEANU, LAZĂR, *Dicţionar universal al limbii române.* Ediţie revăzută şi adăugită de Alexandru Dobrescu, Carmen-Gabriela Pamfil, Ioan Oprea, Rodica Radu şi Victoria Zăstroiu. [Vol.] I. *Enciclopedia*. [Vol.] II. *Vocabular general.* (*A–D*), [Iaşi], MyC, 1995, I: 366 p.; II: 398 p. Rec.: Constantin Coroiu, *Şăineanu după Şăineanu*, AdLA, **4**, nr. 267, 1995, 5; Vasile Iancu, *Un „Larousse" românesc. După aproape 100 de ani de la prima ediţie şi 48 de ani de la ediţia definitivă,* ***Lexiconul Şăineanu****, cel mai popular dicţionar al românilor*, RLib, nr. 1649, 28 aug. 1995, 2.

909. ŞTEF, LUCIA, *Dicţionar de expresii juridice latine*, Bucureşti, EOP, 1995, 214 p.

910. TABACU, ŞERBAN, *Mic dicţionar român–albanez (11)*, Albanezul, **3**, nr. 1, 1995, 7; *(12)*, nr. 2, 7; *(13)*, nr. 3, 7; *(14)*, nr. 4, 7; *(15)*, nr. 5, 7. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1024.

911. TAMAŞ, VERONICA, *Mic dicţionar pentru interpretarea viselor*, Râmnicu Vâlcea, Conphys, 1995, 176 p.

912. TOHĂNEANU, G. I., *Dicţionar de imagini pierdute*, Timişoara, EAmarcord, 1995, 272 p.

913. VOLCEANOV, GEORGE, DOCA, ANA DOLORES, *Dicţionar de argou al limbii engleze.* Cuvânt înainte de Ştefan Stoenescu. Prefaţă de George Volceanov, [Bucureşti], Nemira, 1995, 271 p. Rec.: .*. 22, **6**, nr. 13, 1995, 14.

914. ZACIU, MIRCEA, PAPAHAGI, MARIAN, SASU, AUREL (Coordonare şi revizie ştiinţifică), *Dicţionarul scriitorilor români. A–C.* Autori: Mircea Anghelescu, Georgeta Antonescu, Mircea Berceanu, Ştefan Borbely, Ioan Buduca, Alexandru Călinescu, Valentin Chifor, Alexandru Cistelecan, Nicolae Coban, Paul Cornea, Anton Cosma, Ion Cristofor, Dan Culcer, Doina Curticăpeanu, Eugen Dorcescu, Dinu Flămând, Virgiliu Florea, Niculae Gheran, Livia Grămadă, Gheorghe Grigurcu, Sara Iercoşan, Gelu Ionescu, Mircea Iorgulescu, Monica Lazăr, Florin Manolescu, Nicolae Manolescu, Ion Marcoş, Mircea Martin, Nicolae Mecu, Călin A. Mihăilescu, Dan C. Mihăilescu, Ioan Milea, Ioan Moldovan, Cornel Moraru, Mircea Muthu, Elena Neagoe, Liviu Papadima, Marian Papahagi, Gheorghe Perian, Ioana Em. Petrescu, Liviu Petrescu, Alexandru Piru, Petru Poantă, Ion Pop, Mircea Popa, Vasile Popovici, Maria Protase, Ilie Radu-Nandra, Cornel Robu, Aurel Sasu, Mircea Scarlat, Eugen Simion, Ion Simuţ, Virgil Stanciu, Elena Tacciu, Manuela Tănăsescu, Radu G. Ţeposu, Doina Uricariu, Ion Vartic, Mariana Vartic, Mircea Zaciu, Rodica Zafiu. Redactare şi coordonare lexicografică: Rodica Pandele, Bucureşti, EFCR, 1995, 816 p.

915. ZĂRNESCU, CONSTANTIN, *Dicţionar explicativ al jocului de şah*, Bucureşti, EST, 1995, 556 p.

916. ZISSU, MIHAI, *Dicţionarul limbii poetice a lui Blaga* [*I*], Tomis, **30**, nr. 10, 1995, 10 [nepublicat: cu o prez. a aut.; a, abis, acasă, acela, acea, acesta, aceasta, acolo, acoperi, acum]; (*II*), nr. 11, 10 [Adam, adevăr, adânc, adâncime, adorare, aduce, adulmeca, aduna, aer, afară, afla, afund]; nr. 12, 10 [agonie, aievea, aiurea, aiurit, ajunge, al, a, alb].

917. .*. *Dicţionar bancar englez–român. English–Romanian Dictionary of Banking. Ghid practic*, Bucureşti, [f. e.], 1995, 248 p. (SMM. **Business Books**, 5).

918. .*. *Dicţionar bancar şi bursier. Ghid practic.* Realizat sub redacţia *Buletinul economic*, Bucureşti, Editor: SMM, 1995, 247 p. (SMM. **Business Books**, 4) [cu corespondenţe în engl., fr.].

919. .*. *Dicţionar biblic.* Redactor principal: J. D. Douglas. Redactor tehnic: N. Hillyer. Redactori consultanţi pentru ediţia a II-a: F. F. Bruce, D. Guthrie, A. R. Millard, J. I. Packer, D. J. Wiseman, Oradea, ECC, 1995, 1345 p. (SMR) [trad. vol. *New Bible Dictionary*, ed. de J. D. Douglas, The Inter-Varsity Felowship, Wheaton, Illinois – U. S. A., 1962].

920. .*. *Dicţionar biblic.* Traducere din limba franceză: Constantin Moisa. Vol. I: *A–H.* Vol. II: *I–O*, Bucureşti, EStephanus, 1995, I: 622 p. + 12 p. cu il. (nenum.); II: 487 p. + 8 p. cu il. (nenum.) [trad. vol. *Nouveau dictionnaire biblique révisé*, Saint-Légier, Editions Emmaüs, Elveţia]. Rec.: Gabriela Măgirescu, *O carte interconfesională*, TinLib, **7**, nr. 1617, 9 aug. 1995, 4 [vol. I].

921. .*. *Dicţionar de afaceri englez–român. Ghid practic*, Bucureşti, Editor: SMM, 1995, 183 p. (SMM. **Business Books**, 11) [pe copertă: *English–Romanian Business Dictionary*].

922. ∴ *Dicţionar de afaceri german–român. Ghid practic.* Realizat sub redacţia *Buletinului economic,* Bucureşti, Editor: SMM, 1995, 245 p. (SMM. **Business Books**, 10) [pe copertă: *Wörterbuch des Geschäftswesens deustch–rumänisch*].

923. ∴ *Dicţionar de artă. Forme, tehnici, stiluri artistice. A–M.* Colectivul de autori: Irina Cios, Călin Demetrescu, Viorica Dene, Liviu Lăzărescu, Hortensia Masichievici, Adina Nanu, Ion Panaitescu, Amelia Pavel, Mircea Popescu, Carmen Răchiţeanu, Tereza Sinigalia. Coordonator: Mircea Popescu, Bucureşti, EMeridian, 1995, 196 p.

924. ∴ *Dicţionar de medicină aeronautică şi spaţială.* Consultanţi ştiinţifici: Simona Berbecar, Tudor Costin Popescu, Constantin Răduică, Bucureşti, [f. e.], 1995, 296 p. (INID).

925. ∴ *Dicţionar esperanto–român,* Timişoara, [f. e.], 1995, 278 p. (CIEs. CET. AŞR).

926. ∴ *Dicţionar forestier poliglot român–englez–german–francez. În domeniile: Silvicultură. Exploatarea pădurilor. Prelucrarea lemnului.* Coordonator: Ovidiu Stoian. Redactor: Viorica Radu, Bucureşti, FInf, 1995, 120 p.

927. ∴ *Dicţionarul complet al economiei de piaţă. Ghid practic.* Ediţia a doua revizuită şi adăugită realizată în 1995 sub redacţia *Buletinul, economic.* Ediţia întîi, apărută în 1994, a fost realizată de: Georgeta Buşe (coordonator), Silvia Bîrsan, Cristina Enoiu, Liliana Margareta Tiu, Magdalena Răduţă, Lucia Iablootzki, Spiridonia Crăiete, Felicia Hălăucă, Ioana Muntean Blidea, Bucureşti, Editor: SMM, 1995, 643 p. [+ VII p. cu recl. la cărţile ed.] (SMM. **Business Books**, 9) [cu corespondenţe în engl., fr., germ., it., rus.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1043**.

928. ∴ *Dicţionarul păsărilor,* Iaşi, MyC, 1995, 84 p. (**Dicţionare ilustrate pentru copii**. Seria *Lumea înconjurătoare*).

929. ∴ *Glosar de termeni din comerţ. Român–englez–francez–german.* Redactat de Adriana Marinescu şi tehnoredactat de Mihaela Ursu, Bucureşti, preprint, oct. 1995, 35 p. (Agence de coopération culturelle et technique, TermRom–Asociaţia Română de Terminologie, Uniunea latină; **Glosarele TermRom**, nr. 3. Seria *Economie*) [cu ind. fr.–rom. (p. 24–27), engl.–rom. (p. 28–31) şi germ.–rom. (p. 32–35)].

930. ∴ *Glosar de termeni financiari şi bursieri. Român–englez–francez–italian – spaniol–german.* Vol. I. Redactat de Laura Stoicescu, tehnoredactat de Mihaela Ursu şi revizuit lexicografic de Ariadna Ştefănescu, Bucureşti, preprint, sept. 1995, 63 p. (Agence de coopération culturelle et technique, TermRom–Asociaţia Română de Terminologie, Uniunea Latină; **Glosarele TermRom**, nr. 2. Seria *Economie*) [cu ind. fr.–rom. (p. 37–42), engl.–rom. (p. 43–47), it.–rom. (p. 48–53), sp.–rom. (p. 54 – 58) şi germ.–rom. (p. 59–63)].

931. ∴ *Glosar de termeni informatici. Român–francez.* Redactat de Dan Matei, tehnoredactat de Mihaela Ursu şi revizuit lexicografic de Ariadna Ştefănescu, Bucureşti, preprint, iul. 1995, 40 p. (Agence de coopération culturelle et technique, TermRom– Asociaţia Română de Terminologie, Uniunea Latină; **Glosarele TermRom**, nr. 1 [cu ind. engl.–rom. (p. 31–35) şi fr.–rom. (p. 36–40)].

932. ∴ *Glosar de terminologie. Român–englez–francez.* Redactat de Dan Matei şi tehnoredactat de Mihaela Ursu, Bucureşti, preprint, oct. 1995, 22 p. (Agence de coopération culturelle et technique, TermRom–Asociaţia Română de Terminologie, Uniunea Latină; **Glosarele TermRom**, nr. 4 [cu ind. engl.–rom. (p. 17–19) şi fr.–rom. (p. 20–22)].

933. ∴ *Mic dicţionar de proverbe italiene.* Coordonator de ediţie şi traducător: Mircea Duduleanu-Pelendava, Bucureşti, EPelendava, 1995, 162 p. (Colecţia **Multum, non multa**, 1).

934. ∴ *Nemuritorii. Academicieni români 1995.* Redactori: Paraschiv Marcu (coordonator), Anca Pandea, Victoria Moţoc, secretar responsabil: Niculina Bercan, Bucureşti, [f. e.], 1995, 448 p. (ROMPRES. **Personalităţile României contemporane**, VI).

VEZI şi nr. 111, 407, 416, **427**, 428, 433, 448, 450, 452, 454, 478, 496, 518, 541, 684, 689, 690, 693, 694, 696, 699, 702, 704, 725, 743–745, 757–759, 768–770, 783, 786, 963, 972, 1138, **1162**, 1225, **1289**, **1390**, 1391, **1597**, **1639**, 1818, 1834.

Recenzii

935. BĂLĂNESCU, SORINA, *Dicţionare şi ... dicţionare*, Cronica, **30**, nr. 20, 1995, 13 [*Terminologie poetică şi retorică ...*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1057**.

936. CHIŞU, VIORICA ANA, Lucia Abil, *Dicţionar bursier. Termeni în limbile română, engleză, franceză, germană şi italiană*, Capital, **4**, nr. 20, 1995, 14. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **913**.
937. COSMA, VIOREL, *Un lexicon muzical singular*, Meridian, nr. 32, 1995, 6 [Gheorghe C. Ionescu, *Lexicon al celor care de-a lungul veacurilor s-au ocupat de muzica de tradiţie bizantină în România ...*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **966**.
938. DATCU, IORDAN, Ivan Evseev, *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale* [...], Datini, nr. 7–8, 1994, 53. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **959**.
939. DIAMANT, BETINIO, Luiza Seche, Mircea Seche, Irina Preda, *Dicţionar de sinonime*, SDR, **6**, nr. 3, 1994, 301. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **719**; **32**, 1989, nr. **785**; **25**, 1982, nr. **1621**.
940. FLOAREA, MIHAI, Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri* [...], LLR, **24**, nr. 2, 1995, 62. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **940**.
941. FORĂSCU, NARCISA, Adriana Costăchescu, Maria Iliescu, *Vocabularul minimal al limbii române curente, cu indicaţii gramaticale complete, tradus în germană, franceză, italiană, spaniolă*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 130–131. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **950**.
942. GAAL, GYORGY, *Romániai magyar irodalmi lexikon*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 93–94 [vol. III, *Kh–M*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1618**.
943. GHEORGHE, CORINA, Academia Română. *Dicţionarul limbii române (DLR)*. Serie nouă [...] Tomul X. Partea a 4-a. Litera *S. SLAB – SPONGHIOS*. Partea a 5-a. Litera *S. SPONGIAR–SWING* [...], LR, **43**, nr. 11–12, 1994, 541–542. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1044**.
944. GLODEANU, GHEORGHE, *Dicţionarul cronologic Eminescu*, Tribuna, **7**, nr. 26–27, 1995, 4 [de Horvat Săluc, Baia Mare, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **963**.
945. MIHAI, I., *Actualitatea demersului iniţiatic*, VocRom, **3**, nr. 490, 12 iul. 1995, 4 [Serafim Duicu, *Dicţionar de personaje dramatice*, Bucureşti, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **957**.
946. MUNTEANU, V., Preot Ion M. Stoian, *Dicţionar religios* [...], AB, **6**, nr. 1–3, 1995, 126–129. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1022**.
947. PRELIPCEANU, NICOLAE, Virgil Lefter, *Dicţionar de proverbe englez–român*, RLib, nr. 1470, 27 ian. 1995, 2. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **979**.
948. SPÂNU, ALEXANDRU, *Terminologie poetică şi retorică*, Luceafărul, nr. 34, 1995, 4. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1054**.
950. STERESCU-SÂNTIMBREANU, DOINA, *Mic dicţionar de cultură religioasă*, TribÎnv, **6**, nr. 266, 1995, 8 [de Radu Ciobanu, Timişoara, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **942**.
951. STOICHIŢOIU-ICHIM, ADRIANA, *Terminologie retorică şi poetică* [...], LL, **40**, nr. 2, 1995, 132–134. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1057**.
952. ŞIPOŞ, GEORGE, *Un început*, RLit, **28**, nr. 3, 1995, 5 [Ivan Evseev, *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **959**.
953. ZAFIU, RODICA, *Dicţionar de buzunar*, RLit, **28**, nr. 20, 1995, 11 [Al. Balaci, *Dicţionar român–italian*, Bucureşti, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 917; **34**, 1991, nr. **620**.
954. ZAFIU, RODICA, *Limbajul informaticii [I*], RLit, **28**, nr. 46, 1995, 7; *(II)*, nr. 47, 7 [Marcel Teodor Ban, Alin-Tavi Mireştean, Manuel Miclea, Cristian Miclea, *Dicţionar explicativ de calculatoare*, ET, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **919**.
955. *** Octavian Simu, *Dicţionar de literatură japoneză*, UnC, nr. 2–3, 1995, 17. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1016**.

VEZI şi nr. 1164, 1393.

9. LIMBĂ LITERARĂ

a. Generalităţi

956. BELTECHI, EUGEN, *Limbă literară şi literatură dialectală (Un exemplu şi câteva întrebări retorice)*, LRVL, 1995, 91–96.
957. POP, GHEORGHE, *Interrelaţia limba literară – limbaje profesionale*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 3–9.

VEZI şi nr. 386, 486.

b. Stilistică, poetică, limba scriitorului

958. AILENEI, SERGIU, *Conotațiile cuvântului „prost" în opera lui Creangă*, DaciaLit, **6**, nr. 3, 1995, 47–49.
959. AMZULESCU, ALEXANDRU I., *Glosă (târzielnică) la colinde*, REF, **40**, nr. 1, 1995, 15–21 [comentariu despre textele unor colinde].
960. ANGHEL, PAUL, *În marginea poemei „Timbru"*, ON, nr. 88, 1995, 5 [de Ion Barbu].
961. ARDELEANU, GEORGE, *Nichita Stănescu: „Leoaică tânără, iubirea"*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 32–34.
962. ASTALOȘ, GEORGE, *Paranteză deschisă argoului*, Euphorion, **6**, nr. 2, 1995, 4.
963. BACIU, VIRGINIA, *Les traductions roumaines du* ***Dictionnaire philosophique*** *du Voltaire après 1945*, StUBB, **39**, nr. 1, 1994, 97–102.
964. BACONSKY, TEODOR, *Fericiți cei milostivi*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 9 [cuv. *milă* și familia lui în religia creștină].
965. BADEA, ȘTEFAN, *Limbajul poetic românesc (I)*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 15–22.
966. BARTOLOMEU al Clujului, *Atelier biblic (I)*, Renașterea, **6**, nr. 1, 1995, 1, 11; *(II)*, nr. 2, 1, 8; [...]; *(IV)*, nr. 4, 1, 2; [...] *(VI)*, nr. 6, 1, 2; *(VII)*, nr. 9, 1, 2; *(VIII)*, nr. 10, 1, 2.
967. BĂLU, ION, *Ion Creangă –* ***Povestea lui Harap-Alb***, Paralele, nr. 4, 1995, 4–5.
968. BĂLU, ION, *Lucian Blaga –* ***Eu nu strivesc corola de minuni a lumii***, Paralele, nr. 7–8, 1995, 10–12.
969. BĂLU, ION, *Lucian Blaga –* ***Gorunul***, Paralele, nr. 7–8, 1995, 9–10.
970. BĂLU, ION, *Lucian Blaga –* ***Paradis în destrămare***, Paralele, nr. 7–8, 1995, 12–13.
971. BĂLU, ION, *Mihai Eminescu: „Odă (în metru antic)"*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 34–37.
972. BELDEA, IONEL, BELDEA, AUREL, *Comicul de limbaj*, RevV, **6**, nr. 1, 1995, 11 [la I. L. Caragiale].
973. BERCA, OLIMPIA, DORCESCU, EUGEN, *Metafora în limbajul științific*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 53–62 [Engl. Ab.].
974. BERCEA, LIVIUS PETRU, *Sinonimie și polisemie metaforică. Un termen dominant arghezian:* ***pământ***, Omagiu Tohăneanu, 1995, 63–81 [rés. fr.].
975. BIȚEANU, VIRGINIA, *Grigore Alexandrescu: „Câinele și cățelul"*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 32–34.
976. BOGDAN-DASCĂLU, DOINA, *Farul Ariadnei*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 82–85 [simbolurile *far*, *mare*, *navă*, *port* în poezia simbolistă românească; rés. fr.].
977. BOGDAN-DASCĂLU, DOINA, DASCĂLU, CRIȘU, *Poezia ca autoportret al Tăcerii*, RRom, **1**, nr. 4, 1995, 27–34 [Lucian Blaga, *Autoportret*].
978. BORCILĂ, MIRCEA, *Geneza sensului și metafora culturii*, Literatorul, nr. 19–20, 1995, 10 [la Lucian Blaga].
979. BORCILĂ, MIRCEA, *Soarele, lacrima Domnului*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 95–102 [teoria lui Lucian Blaga asupra funcțiilor metaforice; Engl. Ab.].
980. BULGĂR, GH., *Resursele stilistice ale textului literar și paradoxurile lor*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 10–14.
981. BULGĂR, GH., *Valențele expresive ale textului literar – problema stilului*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 17–20.
982. CAP-BUN, MARINA, *Pânza de păianjen*, AUCn, **2**, 1991, 5–18 [limbajul teatral și „Năpasta" de I. L. Caragiale; Engl. Ab.].
983. CĂLIN, MANUELA, *Mihai Eminescu: „Mai am un singur dor"*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 23–24.
984. CÂRÂC, I., *O expresie lingvistică a inerției temporale în poezia lui Mihai Eminescu*, PF, **5**, nr. 5, 1995, 10 [substantivizarea adv.].
985. CEIA-MOCANU, VALY, *Lumea pe dos a* ***Țiganiadei*** *între real și ideal*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 103–109 [la Ion Budai-Deleanu; rés. fr.].
986. CHELARU-MURĂRUȘ, OANA, *Deixisul persoanei – expresie a subiectivității lirice în poezia lui Nichita Stănescu*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 187–205 [Engl. Ab.].

987. CHELARU-MURARUŞ, OANA, *De la strigăt la strigătură*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 6 [sloganul].
988. CHELARU-MURĂRUŞ, OANA, *Jocuri stilistice*, Dilema, **3**, nr. 132, 1995, 11.
989. CHELARU-MURĂRUŞ, OANA, *Vorbirea „în bobote"*, Dilema, **3**, nr. 147, 1995, 9 [folosirea zicalelor, a calamburului etc. în vorbirea „anapoda"; ambiguitatea vorbirii].
990. COCOŞ, LUMINIŢA, *Nichita Stănescu: „Evocare"*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 14–26.
991. COJOC, ORTANSA, *Motivul florii în poezia lui Lucian Blaga*, Cronica, **30**, nr. 12, 1995, 5.
992. COLTOFEANU, EMIL, *Ion Luca Caragiale: **O scrisoare pierdută***, Paralele, nr. 4, 1995, 5–8.
993. COTEANU, ION, *Ion Barbu şi „Nastratin Hogea la Isarlîc"*, ON, nr. 88, 1995, 1, 5.
994. CRISTEA, VALERIU, *Epitetul exploziv*, CCrit, nr. 10–12, 1995, 225 [la I. D. Sîrbu].
995. CUJBĂ, CORNELIA, *Zu Eminescus Übersetzungen aus Immanuel Kant*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 19–21 [rez. rom.].
996. CVASNÎI-CĂTĂNESCU, MARIA, *Retorică românească medievală. Varlaam: „Răspunsul împotriva Catihismului calvinesc"*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 19–29 [rés. fr.].
997. DEL CONTE, ROSA, *Introducere în lirica lui Lucian Blaga (I)*, Vatra, **25**, nr. 7, 1995, 24 –29, *(II)*, nr. 8, 15–18; *(III)*, nr. 9, 24–27 [trad. de Adrian Popescu din Lucian Blaga, *Poesie* (1919–1943). Testo afronte, versione e introduzione a cura di Rosa del Conte, Roma, Lerici editori, 1971 (**Studi e testi rumeni a cura di Rosa del Conte**, *Quaderno*, II)].
998. DIACONESCU, FLORICA, *Pronume cu forme personale în „Amintiri din copilărie" (O posibilă interpretare lingvistică şi stilistică)*, PredLLR, **9**, 1994, 155–165.
999. DIACONESCU, PAULA, *L'amplification oratoire chez Nicolae Iorga*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 24–28.
1000. DIMITRESCU, FLORICA, *Lirică friulană în limba română*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 145–151 [pe marginea vol. lui Pimen Constantinescu, *Poezie friulană. Din Renaştere până în zilele noastre...* ; riass. it.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1524**.
1001. DINUTZ, MIRCEA, *„Pădurea spânzuraţilor" sau drumul spre lumină*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 27–29 [Liviu Rebreanu].
1002. DOBRE, ALEXANDRU, *Note asupra proverbului românesc*, REF, **40**, nr. 1, 1995, 61–67.
1003. DUMITRU, EUGENIA, *Structuri arhaice în basmul cult: „Povestea lui Harap Alb" de Ion Creangă*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 94–98 [rés. fr.].
1004. FISCHER, I., *Le nom du souverain dans les fables de Grigore Alexandrescu*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 36–43.
1005. FISCHER, I., *Triplul stil administrativ şi Grigore Alexandrescu*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 166–170 [scrisoare adresată celui omagiat despre terminologia administrativă bizantină, terminologia administrativă oficială şi cea a intelectualilor şi jurnaliştilor formaţi în Occident, folosite în Principatele Unite în perioada Regulamentului Organic; rés. fr.].
1006. FRISCH, HELMUTH, *Miracolul limbii române*, Albina, **98**, nr. 6, 1995, 5 [despre supravieţuirea rom. în mijlocul unei mări de lb. sl., confer. în cadrul manifestărilor germano–române, mai 1994, Wuppertal], şi în „Prisma", 1994.
1007. FUNERIU, I., *Sofisme prozodice*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 191–205 [rés. fr.].
1008. GEORGE, ALEXANDRU, *Moduri de a vorbi*, Luceafărul, **40**, 1995, 16 [discursul comunist românesc sau despre pălăvrăgeală].
1009. GRĂDINESCU, MARIA-DANIELA, ***Morgenstimmung** – pentru o poetică a personajelor*, Confluenţe, 1995, 163–166 [de T. Arghezi].
1010. GUILLERMOU, ALAIN, *M. Eminescu: „Doina"*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 90–93 [trad. de Gh. Bulgăr şi Gabriel Pîrvan-Piteşti, din vol. *Geneza interioară a **Poeziilor** lui Eminescu*, Paris, 1963; rés. fr.].
1011. GUŢU, GEORGE, *Rezeptionsgeschichtliches am Rande des Übersetzungen von Goethes „Torquato Tasso" durch Mihai Eminescu und Laura M. Dragomirescu*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 22–32 [probleme de trad.].
1012. IANCU, VICTOR, *Vocabularul poeziei lui Coşbuc. Consideraţii statistice*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 10–16.

1013. IONEL, VIOREL, ***Durere şi durare*** *în limba română*, RRom, **1**, nr. 3, 1995, 27–28 [*durând* la Nichita Stănescu].
1014. IONIŢĂ, FLORIN, *Epopeea: „Ţiganiada" de I. Budai-Deleanu*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 19–22.
1015. IRIMIA, DUMITRU, *Mihai Eminescu,* ***Doina****. Geneză, context, structură şi semnificaţii poetice*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 258–271 [riass. it.]; şi în DaciaLit, **6**, nr. 2, 1995, 46–50.
1016. ISACHI, PETRE, *Imperativul personajului*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 13–14.
1017. JURMĂ, GH., *Un arhetip stilistic al poeziei eminesciene „În trista amintire a visului frumos...",* Timpul-Reşiţa, **6**, nr. 3, 6 ian. 1995, 4; nr. 13, 20 ian., 5.
1018. KOHN, GABRIEL, *Der Text hinter dem Wort*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 116–117 [Nikolaus Lenau *Das düre Blatt / Foaie veştedă*, trad. de M. Eminescu; rez. rom.].
1019. LIICEANU, AURORA, ***Ariel, SIDA****, politică şi altele*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 14 [sloganul comercial, medical, politic].
1020. MANCAŞ, MIHAELA, *La naissance du sonnet roumain*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 49–55 [cu 1 an.].
1021. MARDARE, GABRIEL, *L'énonciation des noms / non propres et le transfert d'identité chez B.*[Fondane]. *Le noyau trans-actionnel*, AnL–B, **34**, 1994–1995, 233–242 [rez. rom.].
1022. MĂNOIU, ION, *Arta narativă şi expresivitatea limbii şi stilului în opera lui Ion Creangă*, PredLLR, **9**, 1994, 77–86.
1023. MICLĂU, PAUL, *Amintirea*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 325–335 [paralelă între Ion Creangă, *Amintiri din copilărie,* şi Marcel Proust, *À la recherche du temps perdu*; rés. fr.].
1024. MIHAI, GHEORGHE, *Retorica filosofică în discursul blagian*, RF, **42**, nr. 2, 1995, 163–166.
1025. MIHĂILĂ, ECATERINA, *O modalitate de construire a textului poetic la Mircea Ivănescu*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 207–214 [Engl. Ab.].
1026. MINCU, MARIN, *Textualism şi autenticitate (Eseu despre textul poetic. III)*, Constanţa, Pontica, 1993, 244 p. (Colecţia **Hermeneus**). Rec.: Mircea Muthu, Tribuna, **7**, nr. 3, 1995, 4.
1027. MIRON, RODICA, *Valori stilistice ale verbului în textul literar (1)*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 9–12 [în lit. rom.].
1028. MITU, FLORICA, *Lucian Blaga: „Meşterul Manole"*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 29–32.
1029. MODVAL, LUDMILA, *Câmpuri semantice în lirica populară din Transilvania*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 147–154 [pe baza unor texte din arhiva IEF, în ariile dialectale Alba Iulia–Blaj (în jurul comunei Roşia de Secaş) şi Hunedoara–Haţeg (în jurul comunei Boşorod)].
1030. MUNTEANU, IERONIM, IACOB, OLIVIU, *Ştefan Augustin Doinaş: „Mistreţul cu colţi de argint"*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 37–39.
1031. MUNTEANU, ŞTEFAN, *Introducere în stilistica operei literare*, Timişoara, EV, 1995, 363 p. Rec.: Gh. Bulgăr, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 149–152.
1032. PACHIA TATOMIRESCU, ION, *Nichita Stănescu şi paradoxismul*, RRom, **1**, nr. 3, 1995, 24–25.
1033. PALEOLOGU-MATTA, S., *Problema poetică*, Sæculum **1**, nr. 1–2, 1995, 133–141 [la M. Eminescu].
1034. PANĂ-BOROIANU, RUXANDRA, *Elemente de oralitate în documente neliterare scrise în secolul al XVI-lea*, FD, **14**, 1995, 63–75 [rés. fr.].
1035. PAPADIMA, LIVIU, *Ironia caragialiană*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 66–75 [Engl. Ab.].
1036. PÂRVULESCU, IOANA, *„O, domnilor traducători !" – Variaţiuni pe o temă de Kundera*, Dilema, **3**, nr. 109, 1995, 14.
1037. PESTREA SUCIU, STELUŢA, *Rolul incipitului în structurarea textului literar*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 34–37 [rés. fr.].
1038. PETRE, GEORGE, *„Publicitatea nu cunoaşte gramatică"*, Dilema, **3**, nr. 137, 1995, 7 [sloganul publicitar].
1039. PETRESCU, LĂCRĂMIOARA, *Hotarul de semne*, JurnLit, **6**, nr. 33–36, 1995, 5 [semnul simbol la Lucian Blaga].
1040. POPA, MIRCEA, *Lucian Blaga (1895–1961)*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 34–38.

1041. POPESCU, MIHAELA, *Decodări ale unui tip special de comparaţie*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 235–240.
1042. POPOVICI, IAROMIRA, *Tatuajul – ca posibil slogan vizual*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 8.
1043. RADU, DRAGA, *Concurenţa infinitiv / conjunctiv în opera lui Liviu Rebreanu. Abordare stilistică*, BulŞt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 17–23.
1044. RAŢĂ, GEORGETA, *B. Fundoianu,* ***Poésies****. Analyse sémantique des titres*, AnL–B, 1994–1995, 241–242 [rez. rom.].
1045. RĂDUCEA, IOAN, *La musique des symbolistes français et la musique de George Bacovia*, AUIL, **41**, 1995, 113–117.
1046. ROVENŢA-FRUMUŞANI, DANIELA, *A Semiotic Reading of the Romanian Transition Press*, AUCn, **2**, 1991, 25–42 [cu bibl. şi 6 tab.].
1047. SCHIPOR, VASILE I., *Cântecul liric din zona Rădăuţilor*, AnBuc, **2**, nr. 2, 1995, 401–410 [rés. fr.].
1048. SOROHAN, ELVIRA, *Magic şi poetic*, JurnLit, **6**, nr. 33–36, 1995, 1, 5 [la Lucian Blaga].
1049. STĂNESCU, LUCIA, *Vasile Voiculescu –* ***În grădina Ghetsemani***, Paralele, nr. 7–8, 1995, 16–17.
1050. SUBI, MARIA, ***Nebun*** *şi ipostazele sale semantice la Mateiu Caragiale*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 485–493 [rés. fr.].
1051. ŞTEFAN, ION, *Interpretarea unor metafore ale lui Eminescu*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 220–224.
1052. ŞTEFAN, ION, *Prefixele negative în* ***Craii de Curtea-Veche*** *şi funcţia lor stilistică*, LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 123–128 [de Mateiu Caragiale].
1053. ŞTEFAN, ION, *„Stam la fereasta susă"*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 222–224 [M. Eminescu].
1054. ŞTEFAN, ION, *Un cuvânt al poeziei lui Nichita Stănescu:* ***ondulă***, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 22–23.
1055. ŞTEFANOVICI, LUCI, ROMAN, TOMA jr., *Rîk, rîk, rîk*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 8 [grafitti-sloganuri].
1056. TABARCEA, CEZAR, *Sloganul şi ... lozinca*, Dilema, **3**, nr. 112, 1995, 6.
1057. TASMOWSKI-DE RYCK, LILIANE, *Aspects de l'indétermination dans les anciens textes roumains*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 133–138.
1058. TEODORESCU, GABRIELA, *Antonimiile* ***Luceafărului***, Paralele, nr. 4, 1995, 1–2 [M. Eminescu].
1059. TEODORESCU, GABRIELA, *Ion Creangă – Amintiri din copilărie*, Paralele, nr. 4, 1995, 2–4.
1060. TIUTIUCA, DUMITRU, *Din nou despre ultimul vers din „Floare albastră". Interpretări eminesciene*, PF, **5**, nr. 2, 1995, 10.
1061. TIUTIUCA, DUMITRU, ***O, rămâi*** *... Interpretări eminesciene*, PF, **5**, nr. 6, 1995, 8.
1062. TOHĂNEANU, G. I., *Neologisme – imagini uitate*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 54–57 [Engl. Ab.; la rubr.: Limba română de azi].
1063. TOHĂNEANU, G. I., *Un epitet al vechimii*, BucLit, **1**, nr. 2, 1995, 17 [sur]; *„Păr de aur moale"*, nr. 8–10, 35–36 [M. Eminescu]; *„Doar prin inişti cele linişti"*, nr. 5–7, 17–18 [M. Eminescu]; *„Un mândru chip se-ncheagă"*, nr. 11–12, 32–33 [M. Eminescu; la rubr.: Povestea vorbei].
1064. TOHĂNEANU, G. I., *Un epitet al vechimii*, Orizont, **6**, nr. 1, 1995, 12; *Greier, fluture, privighetoare*, nr. 5, 10 [fragm. din opera lui L. Blaga, M. Eminescu, Şt. A. Doinaş, T. Arghezi; la rubr.: Dincolo de cuvânt].
1065. TURCU, AURELIA, *„Mai am un singur dor"– poem al atenuării semnificaţiei tragice a morţii*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 511–520 [de M. Eminescu; rés. fr.].
1066. ŢÂRA, VASILE D., *Despre norma literară în limba lui Creangă*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 521–527 [rés. fr.].
1067. ŢIGĂNUŞ, VIRGIL NISTRU, *Cronos. Poiesis. Hermeneutică şi valoare poetică în literatura română a secolului al XIX-lea*, [Galaţi], EAlma, 1995, 255 p. Rec.: M. Robea, TribÎnv, **6**, nr. 299, 1995, 8.
1068. VÂJIAC, EUGENIA, *Nichita Stănescu*, Tomis, **30**, nr. 3, 1995, 6.

1069. VARLAN, LUMINIȚA GEORGETA, *Narațiune și oralitate în „Amintiri din copilărie"*, PredLLR, **9**, 1994, 126–134 [de I. Creangă].
1070. VERDEȘ, DELIA, *Arahnida malonestă Gaiță*, Dilema, **3**, nr. 107, 1995, 14 [pe marginea emisiunii „Mitică" de Viorel Gaiță, de la postul „TELE 7 abc"]. Vezi și nr. 1103.
1071. VOICA, ADRIAN, *Fascinația unui mit*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 29–41 [în *Revedere* de M. Eminescu].
1072. VOICA, ADRIAN, *Reflexul prozodic al simetriilor lirice și compoziționale în poezia* ***La steaua*** *de M. Eminescu*, DaciaLit, **6**, nr. 3, 1995, 43–46.
1073. VOICA, ADRIAN, *Rima în poezia lui Ion Barbu*, AnL–B, **34**, 1994–1995, 43–52 [rés. fr.].
1074. VOICA, ADRIAN, *Sadoveanu, poetul*, AUIL, **14**, 1995, 57–71.
1075. ZAFIU, RODICA, *Puterea limbajului*, Dilema, **3**, nr. 150, 1995, 10 [limbajul femeilor]; *Fișă lingvistică*, nr. 152, 2 [chef].Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1216; **36**, 1993, nr. 891.
1076. .*. *Ștefan Augustin Doinaș comentat de Ioan Mihuț*, București, ERecif, 1995, 128 p. (**Scriitori români comentați**) [interesează, mai ales, cap. *Mistrețul cu colți de argint*]. Rec.: C. Gârmacea, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 7.
VEZI și nr. 132, 134, 140, 160, 164, 165, 169, 201, 204, 208, **211**, 227, 230, 235, 246, 264, 268, 285, 409, 411, 422, 449, 469, 472, 473, 482, 569, 578, 677, 681, 689, 690, 695, 701, 708, 713, 727 bis, 742, 750, 751, **800**, **801**, **816**, **847**, **912**, **913**, **916**, 957, 1078–1080, 1086, 1094, 1095, 1097–1099, 1116, 1188, 1217, 1260, **1271**, 1273, 1280, 1286, 1345, 1381, 1385, 1433, 1438, 1451, 1455, 1460, 1465, 1468, 1475, 1479, 1485, 1493, 1497, **1579**, **1582**, **1594**, **1602**, **1608**, **1620**, **1639**, **1673**, **1675**, 1683, **1693**, **1698**, **1725**, 1811, 1830, 1831, 1833, 1834.

Recenzii

1077. CHIȘU, LUCIAN, *Lingvistică și poezie*, Literatorul, nr. 29, 1995, 4 [Petru Zugun, *M. Eminescu – fascinația izvoarelor cuvântului*, Iași, 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr.**1218**.
VEZI și nr. 21, 35, 288, 297, 313, 316, 944, 945, 949.

c. Cultivarea limbii

1078. CIUREA, DOINA, ***Este știut*** *...* ***Este cunoscut***, Dilema, **3**, nr. 107, 1995, 7 [clișeul].
1079. CONSTANTIN, GH., *Iliescu – România, Franco și Anglofonia*, Dreptatea, nr. 66, 1995, 13; *„Sarcină" și ... „Sarcini", „Turcu' plătește!" (și la „Tele-povestea vorbei")*, nr. 67, 13 [emisiunile de cultivarea limbii la posturile de televiziune]; *Parlez-vous ... „franco-roumain"?*, nr. 68, 15; *Academia Română și invazia de barbarisme*, nr. 69, 15; *„En tête à tête" cu ... Nea Ion (dacă n-are telefon)*, nr. 70, 13; *Cui îi displac formele feminine ?*, nr. 72, 13 [ale numelor de profesiuni, titluri științifice, grade etc.]; *Doar o vorbă să-i spun [și eu] postului TELE 7 ABC*, nr. 73, 12 [despre emisiunea de cultivarea limbii „Doar o vorbă să-ți mai spun" a lui George Pruteanu]; *„M. E. S." sau „Arată-mi cum scrii, ca să-ți spun cât știi..."*, nr. 74, 13; *Povestea (adevărată) a ... tele-„ouălelor"*, nr. 75, 13; *Când GE(!) Pruteanu o ia pe „scurtătură" ...*, nr. 76, 12; [despre emisiunea „Doar o vorbă să-ți mai spun"]; *Salut, adolescență, dar fără corigență !*, nr. 77, 13 [greșeli de limbă în revista „Salut !" ed. de George Mihăiță]; *Cuvinte neterminate*, nr. 78, 13 [folosirea nearticulată a denumirilor de profesiuni, a titlurilor științifice, în formule ca „vorbește inginer..." de la emisiunile radiofonice și televizate]; *Visul unei ... zile de vară*, nr. 79, 12 [despre invazia de englezisme]; *Impozite ... „relaxate"*, nr. 80, 13 [despre formularea „vom relaxa impozitele" a lui Florin Georgescu, ministrul finanțelor]; *Arată-mi cum scrii, ca să-ți spun câtă română știi*, nr. 81, 13 [omiterea unui „i" la cuvintele care se scriu cu doi sau cu trei „i"]. *De la Titu Maiorescu – citire, la Liviu Maior – tânguire*, nr. 84, 13; *Și „vorba scurtă" poate fi sărăcia omului...*, nr. 85, 12; *Un adverb ...„practicat" prea des !*, nr. 87, 12; *„Pasiuni" rămase (încă) ... secrete !*, nr. 88, 13 [la rubr.: Limba noastră-i limbă sfântă !]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1230.
1080. CRAȘOVEANU, D., *Considerații asupra limbajului publicitar actual*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 45–48 [Engl. Ab.].

1081. C[RISTACHE], ION, *Inputul doamnei Gheorghiu*, OSo, 1, nr. 4, 1995, 6 [despre cuvântul *input*].
1082. CRISTIAN, ION, *Dl Băsescu „fezandează" invers*, OSo, 1, nr. 2, 1995, 5 [a fezanda].
1083. DERDENA, MIHAI STERE, *Pronume personale sau pronume posesive şi adjective pronominale posesive*, Asachi, 5, nr. 71, 1995, 10 [lui, ei, lor]; şi în TribÎnv, 6, nr. 279, 1995, 6; *Delicventa*, nr. 72, 11 [delicvent, ne referim la europeni şi nu numai, a fi funcţie de, flagrant, Marghita–Harghita]; *Ortoepie onomastică (I)* , nr. 73, 15 [numele terminate în *-iu*]; *(II)*, nr. 74, 6 [numele terminate în *-ru*]; *„Invazia Ceceniei"*, nr. 75, 11; *Studierea adresei*, nr. 76, 13; *„Actriţa româncă"*, nr. 77, 11 [română, româncă]; *Sufixele „-ţie" şi „-ţiune"*, nr. 78, 9; *General târg*, nr. 79, 15 [topica substantivelor-adjectiv]; *Un etnonim de prisos*, nr. 80, 15 [rrom]; ***Ilar–hilar. Modistă***, nr. 82, 13 [la rubr.: Limba noastră-i o comoară]. Vezi BRL, 37, 1994, nr. 1259; 36, 1993, nr. 1047.
1084. DERDENA, MIHAI STERE, *Virgula*, Albina, 98, nr. 1, 1995, 14; *Pocirea unor vorbe*, nr. 2–3, 21 [tenis, serviciu, contingent; v.r.nr. 1084].
1085. DRAICA, DUMITRU, *Analogia ca sursă de greşeli în limba română actuală*, AUO, 3, 1993, 29–39 [Engl. Ab.].
1086. ENE, CLAUDIA, *Nevoia de concizie*, Luceafărul, nr. 2, 1995, 15; *Capcanele inventivităţii*, nr. 3, 15 [incestuos]; *Mici neînţelegeri*, nr. 4, 15 [pilot automat, manşă]; *Tentaţia limbii de lemn*, nr. 6, 15; *Astrologie şi limbaj*, nr. 7, 15; *Încercări de cultivare a limbii*, nr. 9, 15 [la TVR]; *Nuanţe*, nr. 10, 15 [a specula, afacere; la rubr.: Capcanele limbajului]. Vezi BRL, 37, 1994, nr.1238.
1087. GHERGHINOIU, C., *Beţia de vorbe şi „profesiolecţii" ei*, TribÎnv, 6, nr. 262, 1995, 4 [crizolog, criminolog, entropolog, nimicolog, crizologie].
1088. GHERGHINOIU, CONSTANTIN, *Detabuizarea detabuizării*, TribÎnv, 6, nr. 267, 1995, 5 [detabuizare, detabuizator, feroc].
1089. GHIŢULESCU, RADU, *Limba română în ritm accelerat*, VocRom, 3, nr. 497, 17 iul. 1995, 8 [la rubr. „Cuvinte potrivite", despre emisiunea „Doar o vorbă să-ţi mai spun..." de George Pruteanu la postul „TELE 7 abc"].
1090. GROŞAN, IOAN, *În loc de editorial*, Ziua, 2, nr. 248, 8 apr. 1995, 1 [despre greşelile de ortografie apărute în ziarul „Ziua"].
1091. GROZA, LIVIU, *Greşeli în folosirea unor unităţi frazeologice*, LLR, 24, nr. 3–4, 1995, 15–17 [cu otuzbirul, a intra într-un con de umbră, atac de cord, rond de flori, a face un apropo, femeie fatală, a râde galben, a lua proporţii, punct luminos, punct final, a face paf pe cineva, a face praf (şi pulbere) pe cineva , de-a lungul şi de-a latul, a da cu flit, a da ţeapă, a băga pumnul în gură].
1092. ILIESCU, ŞERBAN, *Exprimarea corectă (IV)*, LLR, 24, nr. 2, 1995, 9 [deci, ăsta, dubiu, funcţie de]; *(V)*, nr. 3–4, 14 [care, dezacorduri, VIP, contor]. Vezi BRL, 37, 1994, nr. 1244.
1093. ILIESCU, ŞERBAN, *Realizezi ce-ai realizat ?*, TinLib, 7, nr. 1567, 12 iun. 1995, 4 [a realiza]; *Clasa I la ...15, 18, 20 de ani ?*, nr. 1579, 26 iun., 4 [pronunţarea lui *e*]; *Principiul dominoului*, nr. 1588, 6 iul. 1995, 4 [ori în ce caz]; *Posedăm ... ce avem ?*, nr. 1603, 24 iul., 4; *Când gramatica face haz de necaz*, nr. 1609, 31 iul., 4; *Prima-ntâia*, nr. 1615, 17 aug., 4; ***Bac***, nr. 1633, 28 aug., 4; *O majoritate pluralistă*, nr. 1639, 4 sept., 4; *Filme de ... groaze ?*, nr. 1645, 11 sept., 4; *Tu nu mai mai iubit*, nr. 1651, 18 sept., 4; *Absenţe la sfârşit de septembrie*, nr. 1657, 25 sept., 4 [părerea mea e că, adevărul e că]; *Când se termină şcoala*, nr. 1663, 2 oct., 4 [bacalaureat]; *Terminator II – sau care vreţi dumneavoastră*, nr. 1675, 16 oct., 4 [terminaţiile de infinitiv ale vb. rom.]; ***De gustibus***, nr. 1687, 30 oct., 4 [a prefera]; *Trecute vieţi de doamne şi domniţe*, nr. 1693, 6 n., 4 [pronumele de politeţe]; ***Servus***, nr. 1699, 13 n., 4 [a servi]; *Lipsit de consideraţie*, nr. 1705, 20 n., 4 [a considera]; *Am greşit semnul ...*, nr. 1711, 27 n., 4 [greşeli de limbă]; *Frumoaso, care e numele tău ?*, nr.1716, 4 dec., 4 [nume proprii]; *P. S.*, nr. 1722, 11 dec., 4 [a antedata, promt, misivă]; *Curat corect !*, nr. 1728, 18 dec., 4 [corect; la rubr.: Limba română – o frumoasă necunoscută].
1094. ILIESCU, ŞERBAN, *De la pantă pân' la rampă sau pleonasmul din urcuş*, Flacăra, nr. 1–2, 1995, 11 [pantă, rampă, potecă, înclinat, a coborî, a urca]; *La buticu' din pădure (1) (sau privatizarea limbii române)*, nr. 3–4, 1995, 10 [privată, serelist, market, supermarket, dedesubturi, club, bar, pizzerie]; *La buticu' din pădure (2) (sau privatizarea limbii române)*,

nr. 6, 10; *La buticu' din pădure (3)(sau privatizarea limbii române). Inchirieri nunți, botezuri*, nr. 7, 10. *La buticu' din pădure (4)* sau *Privatizarea limbii române. De la Far Est din Pantelimon, la videoteca Hermes*, nr. 8, 10; *La buticu' din pădure (5) Ce se vinde la Far Est?*, nr. 9, 10. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1245.

1095. IOSIFESCU, ŞERBAN, *Limbajul de lemn şi „politrucii" lui*, TribÎnv, **6**, nr. 265, 1995, 6 [managementul schimbării, tratează, de plano, probleme de fond].

1096. LUPU-BABEI, PAVEL, *Aberaţii în limbajul marinăresc* [1], MN, **4**, nr. 13, oct.–dec. 1994, 32 [relevment, ofiţer de cart, careu, cheu, babă]; *(2) Prova – pupa*, **5**, nr. 14, ian.–mart. 1995, 19.

1097. MAV, *„Performanţe" ale traducerii*, Dilema, **3**, nr. 109, 1995, 14 [selectate de ...].

1098. NICULESCU, ALEXANDRU, *Citind un ziar*, Apostrof, **6**, nr. 9, 1995, 2 [ziarele şi lb. lit.].

1099. NICULESCU, ALEXANDRU, *Limbajele multiple ale securităţii – din documentele publicate în* ***Cartea albă***, RLit, **28**, nr. 41, 1995, 3 [fragm. din vol. *Cartea albă a Securităţii*, apărute în EvZ din 13 sept. 1995, 2, 5].

1100. NICULESCU, ALEXANDRU, *Verbe ... „tehnice" ?*, Apostrof, **6**, nr. 10, 1995, 17 [a lectura, a bugeta, a impozita, a contracta, a prospecta, a instrumenta, a reveiona, a gafa]; *Italia, Italia...*, nr. 11, 10 [italienisme; la rubr. Cronica limbii].

1101. PĂUN, CONSTANTIN, *Fluctuaţii în ortoepia sau ortografia unor nume toponimice şi patronimice în mass-media românească*, Forum, **37**, nr. 4–5–6, 1995, 76–77.

1102. POALELUNGI, GH., *Avatarele accentului*, PP, **46**, nr. 1, 1995, 28; *Sunete insidioase*, nr. 2, 28; *Dublete accentologice*, nr. 3, 28; *Silabaţia*, nr. 4, 28; *Între conjugări*, nr. 5, 28; *Abrevieri*, nr. 6, 28; *Adjective incomparabile ?*, nr. 7, 28; *Dezacorduri ?*, nr. 8, 28; *Memento gramatical*, nr. 9, 28 [la rubr.: Limba română este patria mea]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1254; **36**, 1993, nr. 867; **35**, 1992, nr. 849; **34**, 1991, nr. 815; **33**, 1990, nr. 1202; **31**, 1988, nr. 1460; **30**, 1987, nr. 1281; **29**, 1986, nr. 1237.

1103. PRIESCU, CONSTANTIN, *Ce vor gaiţoii ?*, VocRom, **3**, nr. 514, 9 aug. 1995, 2 [pe marginea emisiunii „Mitică" de Viorel Gaiţă, din 5 aug. 1995, de la postul „TELE 7 abc", cu anchete asupra cuvântului *harakiri*]. Vezi şi nr. 1070.

1104. PRUTEANU, GEORGE, *Cum s-a întâmplat de n-am scris cronică*, Dilema, **3**, nr. 108, 1995, 13 [greşeli de limbă la scriitori contemporani şi în trad.].

1105. ROTARU, NICOLAE, *Neologisme*, VocRom, **3**, nr. 495, 18 iul. 1995, 4 [goril, bodyguard, implementa, fezabil; la rubr.: Falset].

1106. SĂRĂŢEANU, L., *Cum am devenit „vizionar"*, VocRom., **3**, nr. 508, 2 aug. 1995, 4 [*a viziona*; la rubr.: Opiniile lui Grămătic]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1257.

1107. SĂRĂŢEANU, L., *„Predoslovie" la o rubrică şi un cuvânt care ... nu există*, VA, nr. 11, 1995, 28 [a atenţiona]; *Migraţia accentelor*, nr. 12, 18 [*prevédere, carácter*; la rubr.: Pentru o corectă vorbire românească].

1108. STOICHIŢOIU ICHIM, ADRIANA, *Corectitudine şi greşeală în semantică (I)*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 3–5 [prolific, contorsionat, debordant, a preconiza, escaladare, alocuţiune, demarare, a conferi, a perfecta, a concluziona, a (se) eschiva, a penetra, a uzita, a debuta, a demara, a stopa, a derula, a obstrucţiona, a obtura, segment, accept, acuză, reabilitare, a fost circulat, itinerează, condiţionalitate, aplicabilitate, adversativ, finalitate, a derula]; *(II)*, nr. 3–4, 7–9 [pleonasm, ~ semantic, ~ „al derivării", „falşi prieteni"].

1109. ŞUTEU, FLORA, ***Ridichi, roşii şi mingi...*** *Pe* ***muchie*** *sau pe* ***muche*** *de cuţit ?*, EvZ, **2**, nr. 303/I, 23 iun. 1993, 6 [la rubr.: Cronica greşelilor de limbă].

1110. TEODORESCU, CRISTIAN, *Crima de limbaj*, RLit, **28**, nr. 7, 1995, 18.

1111. TUMANIAN, PAUL, ***Deci,*** Cotidianul, **5**, nr. 272, 21 n. 1995, 6.

1112. ŢOIU, CONSTANTIN, *Comedia limbajului*, RLit, **28**, nr. 39, 1995, 12 [în parlament şi la I. L. Caragiale].

1113. VASILE, DAN, *Ora de engleză*, TinLib, **7**, nr. 1594, 13 iul. 1995, 1, 3 [despre neologismele de proveniență engleză].

1114. VASILE, ECATERINA, *Neologismul: între necesitate şi abuz*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 15–16.

1115. VULPESCU, ROMULUS, *Braşoave cop(i)oase (3)*, RM, **6**, nr. 247, 31 mart. 1995, 4 [a(-şi) cere scuze].

1116. ZAFIU, RODICA, *Omagii şi blesteme*, RLit, **28**, nr. 1, 1995, 11 [stilul omagial]; *„Europeni căutăm apartament...", nr. 2, 11* [anunţuri la mica publicitate]; *Un hibrid stilistic*, nr. 3, 11, [tangou]; *Din interior*, nr. 4, 11 [„limba de lemn"]; *„Fierbintele inimii", „austerul deşertului"*

etc., nr. 7, 18 [substantivizarea adjectivului]; *Alte substantivizări*, nr. 8, 10; *O figură banalizată*, nr. 9–10, 13 [antimetabola]; *Cuvinte-valiză*, nr. 11,11; *Sufixul* ***-esc***, nr. 13, 11; *De la listă la text*, nr. 14–15, 15 [incoerența sintactică]; *Transpoziții*, nr. 16, 14 [clișeele „limbii de lemn"]; *Personificări*, nr. 17, 15; *Discursul injurios despre femei (I)*, nr. 18, 5; *(II)*, nr. 19, 11; *„Acum"*, nr. 23, 9 [folosirea deicticelor temporale]; *Dumneavoastră*, nr. 26, 10; *Jocul formelor de adresare*, nr. 27, 10; *Registrul colocvial în publicitate*, nr. 28, 12; *Adresarea directă*, nr. 29, 11; *Variația stilistică*, nr. 31, 11; *Tratamentul numelor de persoană (1)*, nr. 32, 10 ; *(2)*, nr. 33, 10; *Alegorii*, nr. 38, 10; *„Oportunitate"*, nr. 39, 11; *Sigle și dezacorduri*, nr. 40,10; *Publicitate și politețe*, nr. 41, 10; *„Mioritic"*, nr. 42, 10; *Mitologia sudorii*, nr. 43, 10 [sudoare]; *„Secretoșenie", „dubioșenie", „descurcăroșenie" etc.*, nr. 44, 10 [suf. *-enie*]; *Confuzii semantice „fatale"*, nr. 45, 3 [fatal, execuție, stârpi]; *Jocuri de cuvinte populare: nonsensuri*, nr. 48, 7; *Strategii ale moderației*, nr. 49, 7; *Latină aproximativă*, nr. 50, 7; *Din gramatica urării*, nr. 51–52, 7. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1271; **36**, 1993, nr. 888.

1117. ZĂRNESCU, VASILE I., *Despre* ***mass media***, Adevărul, nr. 1551, 29–30 apr. 1995, 2.

1118. ZELETIN, C. D., ***Vizavi***, Ateneu, **32**, nr. 4, 1995, 6.

1119. ⁂ *PROPACT, Petre Roman, Florin Georgescu, Valeriu Tabără*, OSo, **1**, nr. 1, 1995, 23 [exprimări incorecte; la rubr.: Sub lupa lingvistului].

1120. ⁂ *Un Apel către Radio „România" din București: „Opriți deteriorarea limbii noastre!"*, CrRom, **7**, nr. 1, 1995, 21 [de la Ana Tătaru, Heidelberg].

VEZI și nr. 464, 673, 720, 727, **800**, 1036, 1066, 1069, **1176**, 1178, 1441, 1442, 1461, 1494, 1495, **1608**, **1675**.

10. ONOMASTICĂ

a. Generalități

1121. TOMA, ION, *Formula semantică a numelui propriu*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 103–111.

VEZI și nr. 18, 480, **1145**, 1359, 1383, 1818.

b. Antroponimie

1122. CALOTĂ, ION, *Ortoepia antroponimelor în* ***-iu***, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 245–249.

1123. CRISTUREANU, ALEXANDRU, *Nume de botez românești din nordul Bucovinei în perioada interbelică*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 451–459 [deutsch. Zus.].

1124. IONESCU, I., ***Năsturel***, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 71–72 [antr. derivat de la sfântul *Nestorian-Năsturel*].

1125. OANCĂ, TEODOR, *Tendințe noi în antroponimia românească. Schimbări de nume*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 7–24.

1126. RANCA, IOAN, *Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții, 1699–1821*. Vol. I. *Scaunul Mureș*, Cluj-Napoca, EClubăncan, 1995, 329 p. (ICJ Mureș. **Pax Historica**, 1).

1127. RĂDULESCU, STELA, CIOBOTEA, DINICĂ, *Antroponimia satului Slătioara din județul Olt într-un document inedit, datat 7 mai 1818*, AO, **10**, 1995, 109–121 [rés. fr.].

1128. REGUȘ, CORNELIU, REGUȘ, ASPAZIA, *Antroponimia feminină din documentele istorice (sec. XIV–XVI)*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 143–224.

1129. ȚĂRANU, PETRU, *Noi date și precizări antroponimice cu privire specială la depresiunea Șaru Dornei*, Suceava, **21**, 1994, 168–191 [cu 2 an.; rés. fr.].

1130. ȚUGUI, PAVEL, *Despre unele surse antroponimice românești*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 139–141 [din dc.].

1131. VASCENCO, VICTOR, *Studii de antroponimie*, București, EAR, 1995, 280 p. [cu ind. de aut. (p. 249–251) și de top. (p. 253–278)]. Rec.: Camelia Zăbavă, SCO, **1**, nr.1, 1995, 233–234.

VEZI și nr. 18, 65, 396, 480, **515**, 713, 717, **881**, 1016, 1083, 1101, 1121, **1145**, 1155, 1214, 1321, 1340, 1359, 1383, 1818.

Recenzii

1132. DOBRE, MARIA, Constantin V. Băhneanu, *Din istoria antroponimiei est-romanice*, Moscova, 1994, 108 p., LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 242–244.
VEZI şi nr. 1330–1332.

c. Toponimie

1133. AVRAM, PETRE, *Probleme de gramatică a numelor proprii*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 57–60.
1134. BOLOCAN, GH., *Etimologii*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 61–65 [Dierna, Drubeta].
1135. BUREŢEA, EMILIAN N., *Nume de sate din judeţul Olt. Contribuţii etimologice*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 35–38.
1136. BUREŢEA, EMILIAN N., *Observaţii asupra numelor de locuri româneşti cu secvenţa finală* ***-a***, AO, **10**, 1995, 87–98 [rés. fr.].
1137. CHIRTOAGĂ, ION, *Din istoria Moldovei de sud-est şi diferitele semnificaţii teritoriale ale noţiunii* ***Bugeac***, RIst, **6**, nr. 7–8, 1995, 633–651 [Engl. Ab.].
1138. CIUBOTARU, MIRCEA, *Toponimele* ***Buda***. *Implicaţii lexicografice şi metodologice*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 113–137.
1139. CRIŞAN, IOAN, *Note privind originea numelui localităţii* ***Cefa***, MA, 1, nr. 1, 1995, 29–30.
1140. DOBRE, MARIA, *Elemente metaforice în terminologia geografică populară şi în toponimie*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 59–65 [braţ, buric, cârcă, deget, dinte, geană, gingie, muşchi, sfârc, sân, spate, spinare, talpă, ţâţeică, umăr; baniţă, bârnă, blid, blidac, brână, căciulă, călţun, căpiţă, cerdac, ciocâlteu, cârlig, claie, cleafă, copaie, corlată, glugă, jeţ, măciucă, poliţă, prispă, scaun, suveică, ştoangă, tezlă, tigaie, ţăpuşă, ţâţână, ţoţă, vălătuc; bot, bundeleu, cioc, ciort, flit, greabăn; ciolpan, ciot, ciupercă, clenci, cocârlă; bubă, buboi, ciulă, cocoaşă, dul, gheb, gâlcă, ţâvnă, umflătură, zbârcitură].
1141. GOICU, SIMONA, *Cuvîntul „sînt" („sfînt") în onomastica românească*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 16–21 [rés. fr.].
1142. GRĂMADĂ, NICOLAE, *Studii de toponimie minoră (I)*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 385–422; *(II)*, **2**, nr. 1, 1995, 123–139; *(III)*, nr. 2, 383–399 [deutsch. Zus.]. Vezi şi nr. 1158.
1143. HASNA, VASILE, *Observaţii lingvistice asupra toponimiei comunei Straja*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 423–450 [deutsch. Zus.].
1144. IONIŢĂ, VASILE C., ***Bejna***, Timpul-Reşiţa, **6**, nr. 23, 3 febr. 1995, 4 [şi *Bejnuţa, Bejniţa, Bejenia, Bejină, Bejanu, Băjan, Bejania*]; ***Văliug***, nr. 178, 8 sept., 4; ***Pădurea***, nr. 183, 15 sept., 4 [diverse hileonime în rom.]; ***Pogăniş***, nr. 203, 13 oct. , 4 [v.r.nr. 717]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1304.
1145. MOISE, ION, *Studii de onomastică*, Piteşti, ETTN, 1994, 169 p. Rec.: Teodor Oancă, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 242–245.
1146. MOISE, ION, *Toponimie şi istorie argeşeană*, Piteşti, ECalende, 1992, 80 p. Rec.: Teodor Oancă, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 246–248.
1147. OANCEA, DIMITRIE I., *Dobrogea – geografie istorică, toponimie*, Academica, **6**, nr. 1, 1995, 15 [cu 1 h.].
1148. ONOFREIU, ADRIAN, *Oraşul Bistriţa – habitat şi toponime*, AnIst–Cluj-Napoca, **34**, 1995, 295–322 [cu 9 fig. şi 1 an.; deutsch. Zus.].
1149. POPESCU, RADU SP., TOMA, ION, BALKANSKI, TODOR, *Etimologia numelui topic „Craiova"*, AO, **10**, 1995, 99–108 [Engl. Ab.].
1150. REZEANU, ADRIAN, MODORAN, FILOFTEIA, *Modele în toponimia urbană*, LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 225–232.
1151. REZEANU, ADRIAN, MODORAN, FILOFTEIA, *Toponimia urbană*, LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 471–476 [urbanonime din Bucureşti].
1152. SCRIPCARIUC, IOAN, *Consideraţii asupra istoriei unor denumiri:* ***Bucovina*** *şi* ***Ţara de Sus***, Suceava, **21**, 1994, 159–167 [rés. fr.].
1153. SUFLEŢEL-MOROIANU, RODICA, *Nume de plante de origine latină în toponimia românească*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 494–502 [rés. fr.].

1154. SUFLEȚEL-MOROIANU, RODICA, *Termeni geografici populari de origine latină în toponimia românească*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 161–171 [arină, arșiță, caună, com, comet, grui, muncel, munună, țărm, coastă, costină, costiș(ă), costiță, costoală, deșălătură, deșălată, înșelată, dârmină, dosoi, dosuț, doscior, doștinel, doștină, fund, fundoaie, fundătură, furcă, furcitură, furcătură, furcărie, gruieț, guruieț, gureț, ochi, ocheț, ruptură, secătură, vărsătură; rés. fr.].
1155. ȘODOLESCU-SILVESTRU, ELENA, *Sufixul -işte în onomastică*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 25–33.
1156. TĂMAȘ, ALEXANDRU, *Ortografie edilitară la Constanța*, Tomis, **30**, nr. 6–7, 1995, 13, 15.
1157. TÂRZII, CONSTANTIN, *Câte hărți, atâtea toponimii ?! Pledoarie pentru un nomenclator național*, VA, nr. 3, 1995, 4–5.
1158. ȚUGUI, PAVEL, *Destine și cărți*, AnBuc, **1**, nr. 2, 1994, 369–384 [Nicolae Grămadă, *Studii și materiale de toponimie bucovineană (Studii de toponimie minoră)*, lucrare păstrată la BAR în 2 dactilograme; deutsch. Zus.]. Vezi și nr. 1142.
1159. ȚURLAN, VALENTIN, *Note de toponimie urbană gălățeană*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 65–71.
1160. VASILIU, GABRIEL, *Din toponimia satelor Horoatu-Cehului, Moțiș, Nadiș, Ulciug*, AMP, **19**, 1995, 581–586 [rés. fr.].
1161. VIȘOVAN, ȘTEFAN, HORVATH, DUMITRU, *Încadrarea numelor topice de origine ucraineană în sistemul fonetic al limbii române*, BulȘt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 59–63 [рус. рез.].
1162. *** *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTR)*. Vol. 2. *C–D*. Sub redacția prof. univ. dr. Gheorghe Bolocan. Redactori: Gheorghe Bolocan, Emilian Burețea, Maria Dobre, Ada Iliescu, Christian Ionescu, Filofteia Modoran, Teodor Oancă, Ion Penișoară, Adrian Rezeanu, Galina Simionescu, Elena Șodolescu-Silvestru, Ion Toma, Domnița Tomescu, Mile Tomici. Revizie finală: Gheorghe Bolocan, Christian Ionescu. Etimologii: Gheorghe Bolocan. Redactori responsabili (vol. II): Gheorghe Bolocan, Christian Ionescu. Au efectuat anchete pe teren și au extras materiale din arhive și biblioteci: Gheorghe Bolocan, Ecaterina Mihăilă, Christian Ionescu, Galina Simionescu, Ion Toma, Emilian Burețea, Maria Dobre, Adrian Rezeanu, Filofteia Modoran, Domnița Tomescu, Ada Iliescu, Marilena Aldea-Velican, Teodor Oancă, Elena Șodolescu-Silvestru, Ion Moise, Viorica Florea, Rodica Suflețel, Anca Fanea, Craiova, EUniversitaria, 1995, 428 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **930**.
VEZI și nr. 18, 396, 480, 490, **515**, 698, 712, 731, 734, 775, 782, **881**, 1101, 1121, 1132, 1355, 1359, 1364, 1372, 1382, 1383, 1818.

Recenzii

1163. BADEA, L., Ion Conea, *Vrancea – geografie istorică, toponimie și terminologie geografică* [...], ScGeogr, **41**, 1994, 123–124. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **906**.
1164. IONICĂ, ION, Academia Română. Institutul de Lingvistică București. Universitatea din Craiova. Facultatea de Litere și Istorie, *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)*, vol. I, *A–B* [...], SCO, **1**, nr. 1, 1995, 225–227. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **930**.
1165. OANCĂ, TEODOR, Emilian N. Burețea, *Contribuții la studiul toponimiei românești* [...], SCO, **1**, nr. 1, 1995, 248–250. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1294**.
1166. OANCĂ, TEODOR, Ion Moise, *Toponimie și istorie argeșeană* [...], SCO, **1**, nr. 1, 1995, 246–248. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **914**.

d. Zoonimie

VEZI nr. **1145**.

11. ORTOGRAFIE, ORTOEPIE, PUNCTUAȚIE

1167. BELDESCU, G., *Punctuația în limba română*. Lucrare avizată de Comisia națională de limba și literatura română a Ministerului Învățământului, București, EProcion, 1995, 207 p.

1168. FASSEL, LUMINIȚA, *Discuții în jurul ortografiei române*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 29–35 [scrierea cu *â* și *î*; deutsch. Zus.].

1169. GRAUR, ALEXANDRU, *Ortografia pentru toți*, București, Teora, 1995, 108 p. [+ 14 p. cu recl. la cărțile ed.].

1170. HRISTEA, THEODOR, *Ortografia și ortoepia neologismelor românești (cu specială referire la împrumuturile recente)*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 36–53 [la rubr.: Limba română de azi; Engl. Ab.].

1171. IONESCU, I., ***Isus Cristos** în românește*, TelR, **142**, nr. 1–2, 1995, 1.

1172. IONIȚĂ, VASILE C., *Virgula*, Timpul-Reșița, **6**, nr. 153, 18 aug. 1995, 4 [v.r.nr. 717].

1173. LIVIU, IOAN, *Între presiunea instituțională și argumentul lingvistic*, TribÎnv, **6**, 7 nr. 282, 1995, 6 [scrierea cu *â* și *sunt*].

1174. OPRESCU, MIHAIL, *Amendamente la normele utilizării punctelor de suspensie*, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 25–27.

1175. ȘUTEU, FLORA, ȘOȘA, ELISABETA, *Ortografia limbii române. Dicționar și reguli.* Ediția a II-a revizuită și adăugită, București, EFD–ESæculum, 1995, 320 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1326**; **36**, 1993, nr. **723**.

1176. URITESCU, DORIN N., *Noutăți în ortografie. Corectitudine și greșeală.* Lucrare avizată de Comisia națională de limba și literatura română a Ministerului Învățământului, București, EProcion, 1995, 200 p. Rec.: Vera Năstase, LR, **44**, nr. 1–2, 1995, 75–77.

1777. VICOLEANU, IOAN, *Punctuația propozițiilor subordonate*, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 5–8.

1178. ZAHARESCU, RADU, ***Sunt sau sânt?***, Asachi, **5**, nr. 74, 1995, 6.

1179. *** *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație.* Ediția a V-a, București, EUE, 1995, 274 p. (AR. IL) [redactor: Marina Rădulescu]. Rec.: Valeriu Râpeanu, *„Îndreptarul"... și izvoarele lui*, CrN, **6**, nr. 1303, 21 iun. 1995, 13. Vezi BRL, **26**, 1983, nr. **1498**; **14**, 1971, nr. 768; [**8**], 1965–1966, nr. 533; [BRL], [**2**], 1959–1960, secțiunea: Limbă literară.
VEZI și nr. 408, 425, 489, 494, 521, 634, 664, 827, 845, 1007, 1979, 1083, 1090, 1101, 1102, 1107, 1109, 1122, 1156, 1183, 1434, 1437, 1465, 1470, 1492, 1570, **1595**, **1599**, **1608**, **1617**, **1637**, **1740**, 1745, 1818.

Recenzii

1180. DRAGOMIR, OTILIA, Flora Șuteu, Elisabeta Șoșa, *Dicționar ortografic al limbii române* [...], LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 265–267. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **723**.

12. ROMÂNA PESTE HOTARE

1181. BEREJAN, SILVIU, *Situația lingvistică din fosta R. S. S. M. și din actuala republică Moldova (bilingvism, vorbire dialectală moldovenească, limbă exemplară)*, Tribuna, **7**, nr. 32–34, 1995, 10–11.

1182. BEREJAN, SILVIU, *Varietatea moldovenească a vorbirii orale românești și limba literară scrisă*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 5, și în LRVL, 1995, 37–44, cu titlul *Varietatea moldovenească a vorbirii orale românești și limba literară scrisă (corelația **românesc : moldovenesc**, cu referire la realitățile glotice).*

1183. CALOTĂ, ION, *Ortografia românească în Basarabia*, AO, **10**, 1995, 79–85 [rés. fr.].

1184. CÂNDROVEANU, HRISTU, *Proliferarea românească*, RLib, nr. 1710, 7 n. 1995, 2; și în DRA, **6**, nr. 11, 1995, 1.

1185. CHRISTI, AURA, *Instinctul distanței*, RLit, **28**, nr. 24–25, 1995, 14 [s.t.c.: Trei basarabeni despre aceeași limbă... adăpost și amenințare].

1186. CIMPOI, MIHAI, *Basarabia sub steaua exilului*, București, VR, 1994, 224 p. [interesează cap. *Cronica sentimental-obiectivă a luptei pentru ființă și limbă*, după 1940].

1187. COTEANU, ION, *„Despre limba românilor, oriunde s-ar afla"*, CrRom, **7**, nr. 11, 1995, 3 [și despre *stand-by*; int. cons. de Ilie Traian].

1188. DELEANU, ION, *„Latinitatea strigă din cușcă". Studiu lexico-stilistic asupra volumului* ***Lupta continuă*** *de Ilie Ilașcu*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 133–144 [texte apărute în „Țara", între 8 dec. 1992 și 21 dec. 1993, subtitrate *Scrisori din infern*, adunate de Iurie Roșca în vol. *Lupta continuă*, Chișinău, EMinerva, 1994; rés. fr.].

1189. EREMIA, ANATOL, *Unitatea etno-lingvistică românească*, DRom, **2**, nr. 3, 1995, 3–7 [despre „limba moldovenească"; Engl. Ab.].

1190. FASSEL, LUMINIȚA, *Limba română în teritoriile plurilingve: exemplul Basarabiei (1918–1940)*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 98–107 [deutsch. Zus.].

1191. GÂRNEȚ, VASILE, *Adevărul va învinge*, RLit, **28**, nr. 24–25, 1995, 14 [v.t.c.nr. 1185].

1192. KRISTOPHSON, JÜRGEN, *Limbă ? Lingvistică ? Politică lingvistică ? Studiu de caz: „limba moldovenească"*, AnIst–Cluj-Napoca, **34**, 1995, 385–394 [trad. de Ela Cosma a art. lui Jürgen Kristophson, *Sprache ? Sprachwissenschaft ? Sprachpolitik ? Fallstudie „Moldauisch"*, din „Südœsteuropa Studien", 56, München, 1995].

1193. LAMOUCHE, LEON, *Românii din Macedonia (2)*, DRA, **6**, nr. 1, 1995, 8; *(3)*, nr. 2, 8; *(4)*, nr. 3, 8; *(5)*, nr. 4, 8; *(6)*, nr. 5, 6; *(7)*, nr. 7, 8 [trad. de Gh. Stedea].

1194. MĂTCAȘ, NICOLAE, *Unitate de limbă – unitate de neam (I)*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 4; *(II)*, nr. 6, 31 [în Republica Moldova]; și în LRVL, 1995, 123–133.

1195. MIHĂILĂ, G., *Implicațiile cultural-istorice ale dihotomiei „român – moldovenesc"*, LRVL, 1995, 63–82.

1196. NESTORESCU, VIRGIL, *Un grai românesc din Bulgaria. Scurte observații și texte*, FD, **14**, 1995, 141–148 [cu gl.].

1197. PARASCA, PAVEL, *Românitatea moldovenilor*, DRom, nr. 1, 1994, 57–65 [Engl. Ab.].

1198. PAVEL, VASILE, *Graiul românilor basarabeni, expresie a teritoriului de limbă română*, LRVL, 1995, 83–90.

1199. PAVEL, VASILE, *Vorbim și scriem românește*, Tribuna, **7**, nr. 42–43, 1995, 10–11 [despre „limba moldovenească"].

1200. ROCERIC, ALEXANDRA, *Notes on Politeness in American–Romanian: Language Attitudes*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 99–101.

1201. TIUGAN, MARILENA, *Identitate socială și identitate culturală*, FD, **14**, 1995, 83–92 [în Republica Moldova; Engl. Ab.].

1202. TURCULEȚ, ADRIAN, *Limba română din Basarabia*, LRVL, 1995, 97–112.

1203. ȚEPELEA, GABRIEL, *Rațiunile politice ale unei teorii lingvistice*, LRVL, 1995, 31–36 [despre „limba moldovenească" și problema dialectelor sud-dunărene].

1204. ȚEPELEA, GABRIEL, *O grevă pentru „Limba română" și „Istoria românilor"*, Dreptatea, nr. 73, 1995, 15 [a studenților, elevilor și profesorilor de la Chișinău, 7 apr. 1995].

1205. VÎRBAN, FLOAREA, *Împrumuturi rusești în graiul românilor basarabeni din satul Izvoare*, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 211–222.

VEZI și nr. 57, 62, 67, 75, 76, 91, 99, 101, **103**, 105, 109, 378, 381, 393, 485, 526, 538.

Recenzii

1206. BÎRLEANU, ION, *Un model al integrării cercetărilor dialectologice.* ***Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria***, Cronica, **30**, nr. 10, 1995, 4 [Vasile Pavel, *Fierăria meșteșugărească. Tâmplăria*, Chișinău, Editura Știința, 1993; la rubr.: Fondul principal al culturii române].

VEZI și nr. 22, 508, 1132.

V. *BALCANISTICĂ*

1207. DIACONU, PETRE, ***Carbona, Cavarna,*** *la contrée de* ***Carvonna***, Dacia, **37**, 1993, 301–305.

VEZI și nr. 15, 66, 88, 112, 392, 470, 721, 1134, 1137.

Recenzii

1208. MUNTEANU, ŞTEFAN, Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde – Tübingen, *Materialen*, Heft 4: *Interferenzen in Sprachen und Dialekten Südosteuropa*, Herausgegeber: Hans Gehl / Maria Purdela Sitaru, Tübingen, 1994, 341 p., LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 477–480.
VEZI şi nr. 24.

VI. *FILOLOGIE CLASICĂ*

1209. ANDREICA, ECATERINA, *Date cu privire la începutul învăţământului din sud-vestul ţării, culese din documente în limba latină*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 18–23 [rés. fr.].
1210. ANTIP, CONSTANTIN, *Theodor Mommsen în actualitate*, MI, **29**, nr. 6, 1995, 63–64 [la rubr.: Corpus Inscriptionum Latinarum].
1211. AVRAM, ALEXANDRU, BĂRBULESCU, MARIA, *Inscripţii inedite de la Callatis aflate în colecţiile Muzeului de Istorie Naţională şi Arheologie din Constanţa*, Pontica, **25**, 1992, 167–205 [rés. fr.].
1212. BACONSKY, TEODOR, *Fizionomia locului comun*, Dilema, **3**, nr. 107, 1995, 11.
1213. BARBU, MARIAN, *Prima „casă lingvistică"*, Literatorul, nr. 17–18, 1995, 22 [pe marginea lucrării lui Nestor Vornicescu, *Un filozof străromân de la Histria dobrogeană. Aeticus Histricus, autorul unei cosmografii şi al unui alfabet* (sec. IV–V), Craiova, EMO, 1986]. Vezi BRL, **31**, 1988, nr. **1567**; **29**, 1986, nr. 1375.
1214. BĂLUŢĂ, CLOŞCA L., *Ştampile tegulare militare inedite descoperite la Apulum. I. Ştampile cu antroponim*, Apulum, **32**, 1995, 205–229 [cu num. fig.; rés. fr.].
1215. BÎRLEA, GHEORGHE, *Le rôle des préfixes en l'antonymie latine*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 5–14.
1216. BONFANTE, GIULIANO, *Ce limbă vorbea Alexandru cel Mare ?*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 28 [trad. şi notă biogr. de Ovidiu Drimba].
1217. CIUCĂ, MARIAN, *Observaţii asupra lexicului traducerii latineşti a cronicii lui Miron Costin*, AM, **1**, 1994, 44–74 [Ms BAR 103 şi 163, aut. anonim începp. sec. XVII; rés. fr.].
1218. CREŢIA, GABRIELA, ***Dignus*** *et ses dérivés. Contributions à l'étude diachronique du lexique latin (V) (L'Empire)*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994 , 537–551 [I: RRL, **31**, nr. 5, 1986, p. 429–438; II: **32**, nr. 1, 1987, p. 27–42, III: nr. 6, 1987, p. 513– 528; IV: **34**, nr. 4, 1989, p. 319–333]. Vezi BRL, **30**, 1987, nr. 1358; **29**, 1986, nr. 1365.
1219. CUCU, ŞTEFAN, *Cîteva consideraţii cu privire la universul marin din odele lui Horaţiu*, AUCn, **2**, 1991, 19–24 [rés. fr.].
1220. D'AQUINO, TOMA, ***De magistro****. Disertaţii despre adevăr. Dezbaterea a XI-a.* Ediţie bilingvă. Text latin–român, textul latinesc din Ediţia leoniană, studiu introductiv, traducere, note şi glosar de Mariana Băluţă-Skultéty, Bucureşti, EHumanitas, 1994, 176 p.
1221. FILIMON-DOROFTEI, DOINA, *Religious Medieval and Neo-Latin Inscriptions in Romania*, AM, **1**, 1994, 27–43.
1222. GUDEA, NICOLAE, *Despre fragmente de diplome militare „revăzute" sau mai nou „descoperite la Porolissum*, AMP, **19**, 1995, 73–88 [cu 7 fig.; deutsch. Zus.].
1223. HALICHIAS, ANA-CRISTINA, *Pour une étude concernant le latin médieval en Valachie et en Moldavie*, AM, **1**, 1994, 5–18.
1224. HALICHIAS, ANA-CRISTINA, *Vocabularul latin al capacităţilor intelectuale. Consideraţii privind relaţiile antonimice în plan paradigmatic şi în plan sintagmatic*, AUCn, **2**, 1991, 43–57 [cu 1 fig. şi bibl.; Engl. Ab.].
1225. HALICHIAS, ANA-CRISTINA, FILIMON-DOROFTEI, DOINA, *Pentru un* ***Lexicon mediæ et infimæ latinitatis daco-romanorum***, AM, **1**, 1994, 75–84 [deutsch. Zus.].
1226. LĂZĂRESCU, GEORGE, *Un mare editor al Renaşterii: Aldo Manuzio*, Hyperion, **4**, 1995, 115–117 [riass. it.].
1227. MICU, IOAN, *Terminologie marină şi halieutică în operele ovidiene din exil*, Pontica, **24**, 1991, 437–441 [rés. fr.].

1228. MOGA, VASILE, *Inscripții inedite din Apulum*, Apulum, **32**, 1995, 197–204 [deutsch. Zus.].
1229. MOISESCU, TITUS, *Gramatici de muzică bizantină. I. Vaticanus. Barberinus graecus 300 (sec. XV)*, SCIAP, **40**, 1993, 73–92 [cu ms în facs. și trad. în rom.].
1230. NĂSTUREL, PETRE Ș., *De la o inscripție creștină din Tomis la pătimirea Sf. Teogene*, Pontica, **24**, 1991, 283–287 [rés. fr.].
1231. NEGOIȚĂ, ATHANASE, ***Noul Testament** și manuscrisele de la Qumran*, București, EStephanus, 1993, 216 p.
1232. NEGRESCU, DAN, *Cultură și civilizație latină în cuvinte*, Timișoara, TUVT, 1995, 121 p. multigr. (UVT. FLFI. CLC).
1233. NUSSBÄCHER, GERNOT, *Ein entdecker Honterusdruck. Die elegischen Sinnsprüche des Theognis von Megara, Kronstadt 1545*, KarpRund, **28**, nr. 41, 1995, 6.
1234. PETOLESCU, CONSTANTIN C., *Un edificiu militar roman: **basilica***, AO, **10**, 1995, 29–36 [cu 1 an. epigrafică; rés. fr.].
1235. POPA, TIBERIU, *Sur les fonctions des métaphores dans les **Confessions** de Saint Augustin*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 433–442.
1236. REINHEIMER RÎPEANU, SANDA, *Le latin vulgaire: point de vue d'un romaniste*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 3–17.
1237. SLUȘANSCHI, DAN, *Cantemiriana Latina (II)*, AM, **1**, 1994, 19–26 [partea I în SCL, **36**, 1985, p. 254–261; Engl. Ab.]. Vezi BRL, **28**, 1985, nr. 1218.
1238. SLUȘANSCHI, DAN, *Notes d'épigraphie latine médiévale. Trois inscriptions de Toulouse*, AM, **1**, 1994, 85–89.
1239. SLUȘANSCHI, DAN, *Princess Olena's Safe-Conduct through Poland and Lithuania* (1482), RRH, **34**, nr. 1–2, 1995, 195–199 [dc. în lat. la Biblioteca Națională din Varșovia, Colecția Zaluski și publicat de P. P. Panaitescu în „Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorie", 1934].
1240. VASILOVSKI, DANIELA, *Limba latină, actualitate și permanență*, Tribuna, **7**, nr. 18, 1995, 2.
1241. WALD, LUCIA, *Aspects of Latin Syntax in Renaissance Grammars*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 141–145 [Despautère, *Grammatica* (1511–1516); Linacer Britannus, *De emendato structura Latini sermonis libris sex (1530)*; I. C. Scaliger, *De causis linguæ Latinæ*, libri XIII (1540); Philippus Melanchton, *Libellus Latinae grammaticae* (1552); Petrus Ramus, *Grammaticæ Latinæ* (1560); Sanctius, *Minerva seu de causis linguæ Latinæ* (1562, 1587); Casper Scioppius, *Grammatica philosophica* (1628)].
1242. WHITE, KENETH, *Poetica pontică a lui Ovidiu*, Tomis, **30**, nr. 3, 1995, 5 [trad. de Vera Cordonescu din *Platoul Albatrosului. Introducere în geopolitică*].
1243. ***, *Antiqua et medievalia.* [Vol.] I. Volum realizat sub redacția prof. dr. Dan Sluşanschi, București, EUB, 1994, 91 p.
VEZI și nr. 3, 102, **136**, 378, 388, 391, 470, 489, 499, 501, 502, 519, 569, 605, 656, 692, 713, 716, 768, 769, 772, 779, 781, 785, 787, 790, **839**, **894**, **909**, 966, 1153, 1154, 1171, 1188, 1293, 1350, 1503, **1720**.

Recenzii

1244. ZUGRAVU, NELU, ***Studii clasice***, XXVII, București, 1991, 154 p., AUII, **39**, 1993, 186. Vezi BRL, **34**, 1991, nr. **995**.
VEZI și nr. 1304, 1768.

VII. *GERMANISTICĂ*

1245. ALBOIU, GABRIELA, *Functional Categories and Word Order in Germanic*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 249–266.
1246. ALBOIU, GABRIELA, *Optimality and Subject Positions in Germanic*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 201–216.

1247. AVRAM, LARISA, *A Contrastive Analysis of Modals in English and Romanian*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 267–284.
1248. AVRAM, LARISA, *Auxiliary Configurations in English and Romanian*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 493–510.
1249. BÖHME, HARTMUT, *Die umstrittene Position der Germanistik im System der Wissenschaften*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 120–125 [rez. rom.].
1250. CIUGUREANU, ADINA, *„The Love Song of J. Alfred Prufrok"– a Dialogical Approach*, AUCn, **2**, 1991, 223–232 [abordarea dialogului din poemele lui T. S. Elliot din perspectiva teoriei lui M. Bahtin].
1251. CONSTANTINESCU, LORA, *Strategien gegenwärtiger Werbekommunikation am Beispiel deutscher und rumänischer Werbeanzeigen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 45–47 [rez. rom.].
1252. CORNEA, THALIA, *Die Negation im Deutschen und Rumänischen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 36–37 [rez. rom.].
1253. GUȚU, GEORGE, *Germanistik heute. Disziplinäre Standortbestimmung und Perspektiven. Argumentum*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 118.
1254. HASSAN, I., KLINKOWITZ, J., SIMON, J., *Gramatica discursului critic american*, Sæculum, **1**, nr. 1–2, 1995, 152–164 [int. luat de Richard Kostelanetz; trad. și prez. de Adriana Neagu].
1255. HOREZEANU, MIHĂIȚĂ, *Funcția gramaticală a intonației în engleză și română*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 233–246 [Engl. Ab.].
1256. HOY, LEO FRANCIS, *On Modal Verbs and their Adverb Satellites in English*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 51–64.
1257. IONESCU, DANIELA, *Resultative Small Clauses*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 353–369 [în engl. și rom.].
1258. IRIMESCU, ILEANA, *Câteva contribuții privind influența limbii române asupra graiurilor șvăbești din Banat*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 251–257 [deutsch. Zus.].
1259. KHUWAILEH, ABDULLAH A., *Speaking EST*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 97–111 [EST = English for Science and Technology; cu 1 app. și 2 tab.].
1260. KONNERT, GERHARD, MICLEA, RODICA, REISENAUER, SARA, *„Ode (in antiken Versmass)" von Mihai Eminescu – Varianten des Übertragung ins Deutsche*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 9–14 [cu 7 var. de trad. în an., semnate de Emanuel Grigorovitza, V. Tecontia, Maximilian M. Schroff, Konrad Richter, Laurent Tomaiaga, Dieter Roth; rez. rom.].
1261. KOVALIK, LUDOVIC-MIHAI, *Aspect and Aspectual Features of Verb-Classes*, BulȘt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 36–39 [în engl.].
1262. LAIB, ADRIANA, *Zum Gebrauch der Modalpartikeln im Deutschen und Rumänischen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 38–41 [rez. rom.].
1263. LUCUȚA, YVONNE, *Lücken in den lexisch-semantischen Feldern des Deutschen und Rumänischen*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 301–313.
1264. MÜLLER, ANDREAS, *Siebenbürgen und der Athos. Zur Endeckung von Ddrucken Kronstädter Reformatoren auf dem „Heiligen Berg" der Orthodoxie*, KarpRund, **28**, nr. 23, 1995, 6.
1265. NEAGU, MARIANA, *Behavioural Properties of Animal Frames*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 403–407 [în engl. și rom.].
1266. NUSSBÄCHER, GERNOT, *Auf Honterus Spuren in Wien. Neue bibliographische Beiträge ermittelt*, KarpRund, **28**, nr. 51–52, 1995, 7 [Weltbeschribung in *Onomasticon Latino-Germanicum* ... von Theophilus Golius, 1613].
1267. OLARU, VICTOR, *Modalități de formare a toponimelor în limba engleză*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 51–55 [Engl. Ab.].
1268. PÂRLOG, HORTENSIA, *Language Change and Grammars*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 393–400.
1269. PÂRLOG, HORTENSIA, *The English Noun Phrase*, Timișoara, Hestia, 1995, 152 p.
1270. PORUCIUC, ADRIAN, *Istorie scrisă în engleza veche*, Iași, EMoldova, 1995, 144 p.
1271. RĂDULESCU, MIHAI, *Antropologie stilistică. Lumea lui Charles Dickens.* Argument de Victor Săhleanu, București, Ramida, 1995, 220 p. (**Bibliotheca anthropologica**).

1272. SCHWARTZ, EGON, *Eine kleine Geschichte der Germanistik von einem eingeweihten Aussenseiter*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 126–131 [rez. rom.].
1273. SEVCENCO, ANCA, *Male and Female Roles in English and Romanian*, RRL, **39**, nr. 3–4, 1994, 419–427.
1274. WEMOUTH, LALLY, *O naţiune, o limbă. Oricare ar fi motivele sale, senatorul Dole este îndreptăţit să susţină învăţarea limbii engleze*, CrN, nr. 138, 23 sept. 1995, 8 [art. apărut în „New York Post", 15 sept. 1995; trad. de S. D.].
1275. .*. *Engleza – limbă dominantă pe glob, deocamdată* ..., Magazin, **38**, nr. 38, 1995, 10.

VEZI şi nr. 11, 20, 53, 54, 70–72, 79, 85, 86, 89, 111, 114, 146, 169, 201, 215, 233, 245, 277, 372, 462, 721, **729**, 781, **806–811**, **818**, **819**, **848**, **852**, **853**, **857**, **864**, **866**, **876**, **883**, **892**, **896**, **902–904**, **917–919**, **923–925**, **929–932**, 995, 1011, 1018, 1113, 1190, 1366, 1376, **1390**, 1503, 1504, 1507, 1509, 1511–1513, 1515, 1517, 1519, 1522, 1524, 1525, 1530, 1531, 1535, 1537, 1544, 1548–1550, **1555**, 1556, 1558, **1561–1565**, **1574**, **1577**, **1580**, **1583**, **1585**, **1587**, **1588**, **1591–1593**, **1596**, **1597**, **1610**, **1613–1616**, **1626**, **1627**, **1630–1634**, **1638**, **1641**, **1642**, **1646**, **1647**, **1649**, **1651**, **1653**, **1654**, **1658**, **1659**, **1662–1664**, **1667**, **1671**, **1672**, **1679**, **1682**, **1688**, **1697**, **1702**, **1705**, **1706**, **1708**, **1709**, **1716**, **1719**, **1722**, **1728–1730**, **1734**, **1737**, **1741**, **1742**, **1747**, **1750**, **1751**, **1753**, 1754, **1756–1761**, 1818.

Recenzii

VEZI nr. 34, 507, 941, 1208, 1764, 1767, 1772.

VIII. *ORIENTALISTICĂ*

VEZI nr. 47, **107**, 569, **729**, 730, 782, 797, 1405, 1406, 1408–1415, 1418–1431.

IX. *ROMANISTICĂ*

1276. AGRIGOROAIEI, VALENTINA, *La sphère du nom: morphosyntaxe du français contemporain*, Iaşi, Chemarea, 1994, 248 p.
1277. ARTEAGA, DEBORAH, *Obviation in Romance Subjunctive Clauses; Evidence from Old French*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 563–575 [cu 2 fig.].
1278. BOCHNAKOWA, ANNA, *Remarques sur l'ethnique attribut en français*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 191–199.
1279. CHARLTON, CHARLES M., *Romanian and its Place in 'The Romania'*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 531–546.
1280. CRISTEA, TEODORA, *„Idée critique", mondes possibles et contrastivité*, AUCn, **2**, 1991, 147–156 [folosirea formei verbale personale în fr. şi rom.].
1281. CUNIŢĂ, ALEXANDRA, *Nouveaux regards sur les synapsies*, Hommage Drimba, 1994, 165–171 [în rom. şi fr.].
1282. DRĂGHICESCU, JANETA, *Pour une grammaire du transcodage du gérondif roumain en français*, Hommage Drimba, 1994, 209–216 [cu 2 sch.].
1283. FAICIUC, IOAN, *Galega. O limbă şi o cultură în plină afirmare*, Tribuna, **7**, nr. 42–43, 1995, 8–9.
1284. FLOREA, LIGIA STELA, *EN et DANS, syntaxe, interprétation, référence*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 165–177.
1285. GHEORGHIU-GÂŢĂ, ANCA, *Le futur français. Question de morphologie et de sémantisme*, Hommage Drimba, 1994, 217–224.
1286. GOGA, ECATERINA, *Convergent / divergent în organizarea lexicului profesional romanic*, Hyperion, **4**, 1995, 181–190 [Engl. Ab.].

1287. GOICU, SIMONA, *Recherches onomastiques sur les français colonisés en Banat*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 212–222.
1288. HOLBAN, MARIA, *Echivalențe*, Manuscriptum, **24**, nr. 1–4, 1993, 268 [pe marginea unor trad. proprii în fr. din M. Eminescu, nepublicate; cu o prez. de Petru Creția].
1289. LITTRÉ, ÉMILE, *Le dictionnaire de la langue française*, București, PC, 1994, 1294 p.
1290. MERVAUD, CHRISTIANE, *Editer le* ***Dictionnaire philosophique***, StUBB, **39**, nr. 1, 1994, 63–73 [118 intrări semnate de Voltaire, în vol. 35 și 36 de *Opere complete*, Voltaire Foundation, Oxford, 1994, ed. critică sub direcția Christianei Mervaud].
1291. MOCANU, ANGELA, *Absența declinării în limba portugheză*, AUCn, **2**, 1991, 167–169 [rés. fr.].
1292. NEGOIȚĂ-SOARE, ELENA, *Un modèle syntaxique de la concession en français contemporain*, Hommage Drimba, 1994, 225–235.
1293. NICULESCU, ALEXANDRU, *Romanitate – românitate*, Tribuna, **7**, nr. 33–34, 1995, 1, 13.
1294. OȘIAN, FELICIA, *Le système désinentiel des formes du présent en langue française écrite*, BulȘt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 40–51.
1295 OȘIAN, FELICIA, *Système et algoritmes pour construire le participe passé des verbes français dans le code oral*, BulȘt-Baia Mare, **8** [= **9**], 1992, 52–58.
1296. PĂUN, RADU G., *Les „Valachs" de Montaigne. Les métamorphoses d'un mot*, RRH, **34**, nr. 1–2, 1995, 207–211.
1297. POP, LIANA, *Les «blocs exclamatifs»*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 33–38.
1298. RAȚĂ, GEORGETA, *Marqueurs indicatifs d'acte de réfutation: les pro-phrases*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 39–49 [în fr.].
1299. RĂDULESCU, ANDA-IRINA, *Studiu semantic asupra verbelor prolative din limba franceză*, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 151–159 [cu 4 sch.; rés. fr.].
1300. RĂDULESCU, ANDA-IRINA, *Vision contrastive sur les prépositions et les locutions prépositionnelles prolatives – domaine français-roumain*, RRL, **40**, nr. 4, 1995, 179–189.
1301. ROY, JEAN-LOUIS, *Francofonia – individualitate culturală & pluralism lingvistic*, Dilema, **3**, nr. 153, 1995, 11 [int. cons. de Petre Răileanu].
1302. SCURTU, GABRIELA, *Reformularea explicativă a sensului în limba franceză*, AUO, **3**, 1993, 170–177 [res. fr.].

VEZI și nr. 64–66, 73, 77, 84, 88, 102, **110**, **139**, 156, 157, 169, 170, 184, 213, 220, 224, 233, 245, 273, 277, 341, 378, 379, 390, 391, **442**, 470, 489, 502, 506, 569, 656, 671, 721, 722, **729**, 773, 781, 791, **802–805**, **820**, **831**, **851**, **853**, **858**, **872**, **876**, **878–880**, **883**, **885**, **886**, **900**, **905**, **917**, **923**, **924**, **929–933**, 963, 1000, 1023, 1044, 1210, 1236, 1503, 1504, **1564**, **1572**, **1573**, **1576**, **1584**, **1603**, **1605–1607**, **1618**, **1619**, **1621**, **1624**, **1625**, **1640**, **1648**, **1650**, **1655**, **1666**, **1668**, **1669**, **1674**, **1677**, **1678**, **1686**, 1687, **1696**, **1700**, **1701**, **1704**, **1710**, **1715**, **1723**, **1724**, **1736**, **1743**, **1749**, **1752**, 1806, 1818, 1829, 1838.

Recenzii

1303. BARA, MARIANA, *Per la tutela, il recupero e la valorizzazione delle tradizioni rurali un confronto interdisciplinare*, în „Bolletino dell'Atlante Linguistico Italiano", III, Serie – Dispensa N. 17, 1993, 117 p., FD, **14**, 1995, 287–288 [în atlase ale lb. it.].
1304. BULGĂR, GH., Giuliano Bonfante, *La lingua parlata in Orazio*. Traduzione dallo spaniolo di Manuel Vaquero Piñeiro. Prefazione di Nicholas Horsfall. Edizioni Osanna Venosa, Col. „Horatiana", [1994], 165 p., LL, **40**, nr. 1, 1995, 141–142.
1305. BUREȚEA, EMILIAN N., *I nomi di luogo in Umbria. Progetti di ricerca*. (A cura di: Giovanni Moretti, Alberto Melelli, Antonio Batinti). Quaderni Regioni dell'Umbria – Collana di toponomastica, Perugia, I, 1992; II, 1994, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 227–230.
1306. LUPU, COMAN, Ileana Oancea, *Romanitate și istorie. Epistemă clasică și literarizare*, LL, **40**, nr. 2, 1994, 138–139. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1222**.
1307. NECHITA, IOANA, Joan Veny, *Dialectologia filologica*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1993, 234 p., FD, **14**, 1995, 288–291 [pe baza lexiconului lui Perre Torra, *Dictionarium seu Thesaurus catalano–latinus verborum ac phrasium*, cu o ed. în 1537–1657].

1308. OANCA, TEODOR, Valentina Agrigoroaiei, *Etnonimie franceză* [...], SCO, 1, nr. 1, 1995, 239–242. Vezi BRL, 37, 1994, nr. **1474**.
1309. REINHEIMER-RÎPEANU, SANDA, Petrea Lindenbauer – Michael Metzeltin – Margit Thir, *Die romanische Sprachen*. Eine einführende Übersicht, Wilhelmsfeld, Gottfried Egert Verlag, Pro Lingua, Band 20, 1994, SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 238–239.
1310. STAN, CAMELIA, Marleen Van Peteghem, *Les phrases copulatives dans les langues romanes*, Heidelberg, Gottfried Egert Verlag, 1991, VIII + 207 p., SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 236–238.
1311. ŞANDRU OLTEANU, TUDORA, Emilio Alarcos Llorach, *Gramática de la lengua española*. Real Academia Española, Madrid, Espassa Calpe, 1994, 406 p., SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 240–241.
1312. ŞANDRU OLTEANU, TUDORA, Fernando Varela, Hugo Kubarth, *Diccionario fraseológico del español moderno*, Madrid, Gredos, 1994, 296 p., Hommage Drimba, 1994, 240–244.
1313. ŞANDRU OLTEANU, TUDORA, Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, 21-a edición, Madrid, 1992, 1514 pp., RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 561–565.
VEZI şi nr. 25, 38, 41, 509, 941, 953, 1401, **1674 bis**, 1763.

X. *SLAVISTICĂ*

1314. CĂLIN, GH., *Importanţa culturii Marii Moravii pentru literatura slovacă veche*, RS, **32**, 1994, 85–90.
1315. FODOR, ECATERINA, VAIMBERG, SOLOMON, *Status inojazyčnyh slov v sovremennoj russkoj presse*, RS, **32**, 1994, 69–76.
1316. IONESCU, I., *Interpretarea formulei slavone* мapь, RS, **32**, 1994, 77–83.
1317. LAZARENKO, LIUBOV, *Problemi vidrodžennja ta rozvitku rumyńskoi movi v ukraini z pogljadu sučasnoi sociolingvistinoi situacii*, RS, **32**, 1994, 159–173.
1318. MÂRZA, EVA, *„Bibliotheca medievalis levočiana". Codexuri, incunabule şi cărţi tipărite*, Apulum, **32**, 1995, 269–278 [la Biblioteca Bathyaneum din Alba Iulia; deutsch. Zus.].
1319. MIHAIL, PAUL, *Manuscrise slave în colecţii din Moldova (III)*, RS, **32**, 1994, 267–286 [11 mss din sec. XVIII–XIX din colecţii particulare; părţile I şi II semnate şi Zamfira Mihail]. Vezi BRL, **23**, 1980, nr. 2027; **15**, 1972, nr. 1195.
1320. MILIN, JIVA, *Despre cărţile vechi sârbeşti şi exemplarele din bibliotecile româneşti*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 342–347 [Engl. Ab.].
1321. MILIN, JIVA, *Supranume la „muntenegrenii" din Banat*, ILS, 1994, 15–17.
1322. MOLDOVAN, VALENTIN, *Structura polisemantismului în limbile rusă şi română*, TLS, 1994, 18–20 [русс. рез.].
1323. NEDEBAN, TRAIAN, *Novatorskie elementy v poetike zrloj prozu Čehova*, ILS, 1994, 26–28.
1324. RADIAN, MIHAI N., *Stadiul actual al cercetării graiurilor sârbeşti şi croate din România*, ILS, 1994, 29–31.
1325. STASZEWSKI, JERZY, *Polskie konstrukcje celownikove a tzw. etnoskladnia*, RS, **32**, 1994, 91–107 [rez. rom.].
1326. .*. *Language, Values and the Slovac Nation*. Edited by Tibor Picher and Jana Gasparikova, Bucureşti–Washington, [f. e.], 1994, 234 p. (PCRVP. **Cultural Heritage and Contemporary Change**. Series IV A: **Eastern and Central Europe**, vol. 5: *Slovac Philosophical Studies*, I).
VEZI şi nr. 92, **110**, 115, 169, 208, 218, 341, 392, 438, 447, 479–482, 501, 555, 583, 589, 594, 721, 767–769, 771, 781,787, 793, 797, **856**, **865**, **869**, **870**, **924**, 964, 1128, 1149, 1161, 1171, 1205, 1503, 1504, 1520, 1534, 1536, **1646**, **1657**, **1718**, **1727**, **1733**, **1739**, **1755**, 1832, 1835, 1839.

Recenzii

1327. FODOR, ECATERINA, F. Chirilă, A. Ivanov, Th. Olteanu, *Probleme de dialectologie. Graiurile ruseşti lipoveneşti din România*, Bucureşti, EUB, 1993, 334 p., RS, **32**, 1994, 309–311. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1257**.

1328. NESTORESCU, VIRGIL, Maxim Sl. Mladenov, *Bъlgarskite govori v Rumynija*. Isdatelstvo na Bъlgarskata Akademija na Naukite, Sofia, 1995, 455 p., LR, **44**, nr. 5–6, 1995, 235–238.
1329. NESTORESCU, VIRGIL, Todorov At. Todorov, *Etimologični etjudi. Proizhod na bъlgarski dumi*, Sofia, DIOS, 1994, 331 p., SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 246–248.
1330. OANCĂ, TEODOR, Iordan Zaimov, *Onomasticon bulgăresc*. Partea I: *Numele personale la bulgari între secolele XVI–XX*; Partea a II-a: *Nume de familie de proveniență străină*, Editura Academiei de Ştiințe din Bulgaria, Sofia, 1988, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 237–239.
1331. OANCĂ, TEODOR, Nicolai P. Kovacov, *Dicționar explicativ de frecvență al numelor de persoane la bulgari*, Sofia, 1987, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 235–237.
1332. STOENAC, MIHAELA, Trajko Stamatoski, *Onomastică macedoneană*, Skopje, 1990, 336 p., SCO, **1**, nr. 1, 1995, 230–232.
1333. TOMA, ION, *Rečnik na prezimijata kaj makedonskite*, tom I, *A–Lj*, Skopje, 1994, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 251–253.
1334. VAIMBERG, S., *Tolkovyj tematičeskij slovar' russkih glagolov*. Prospekt pod red. L. G. Babenko, Ural'skij Universitet, Ekaterinburg, 1992, 104 s., RS, **32**, 1994, 313–314.
1335. VASCENCO, VICTOR, *Kto est' kto v sovremennoj rusistike*, redactori: Juri Karaulov, Arto Mustajoki, Moscova – Helsinki, 1994, 335 p., RS, **32**, 1994, 319–325.
1336. VINȚELER, ONUFRIE, *Slavjanskie jazyki*, pod redakciej A. E. Supruna, Minsk, 1983 i sl., RS, **32**, 1994, 315–319.
VEZI şi nr. 551, 1351, 1395, 1771.

XI. *TRACOLOGIE*

1337. MOLDOVEANU, IORDACHE, *Getodacii ne vorbesc*, Bucureşti, EMiracol, 1994, 48 p. Rec.: Livia Ciupercă, Cronica, **30,** nr. 13–14, 1995, 15.
1338. MUNTEAN, VASILE V., *Din nou despre Decebal*, Redeşteptarea, **5**, nr. 221, 1995, 9 [semnificația numelui *Decebal* şi a fragmentului *Decebal per Scorilo*].
1339. PORUCIUC, ADRIAN, *Archaeolinguistica*. Trei studii interdisciplinare, Bucureşti, CT, 1995, 104 p. (MÎ. IRT. **Bibliotheca Thracologica**, IX).
1340. PROTASE, DUMITRU, *Considerații privind antroponomastica traco-dacică şi originea etnică a purtătorilor din inscripțiile Daciei romane*, RB, **8**, 1994, 35–39 [rés. fr.].
VEZI şi nr. 490, **491**, **497**, **505**, 772, 774, 779, 1134.

Recenzii

VEZI nr. 553.

XII. *LIMBA ALBANEZĂ*

1341. BERCIU DRĂGHICESCU, ADINA, *„Bătălia" pentru alfabetul cu litere latine – 1908–1911*, Albanezul, **3**, nr. 2, 1995, 4.
1342. DEDJA, BEDRI, *Primul abecedar albanez întocmit şi tipărit în România*, Albanezul, **3**, nr. 8, 1995, 4 [de Naum Vequilharxhi (Vequilhargi), România, 1844, 1845; vers. şi în lb. alb.]; şi în *Anuar Albanezul – 400 –*, Bucureşti, 1995, p. 13–15; vers. în lb. alb., p. 16–18.
1343. M[AKSUTOVICI], C[RISTIA], *Abecedarul renaşterii naționale albaneze*, Albanezul, **3**, nr. 1, 1995, 4 [de Naum Vequilhargi, *Evetarin*, 1844, şi *Faire i ri ëvetar shqip*, 1845].
1344. MAKSUTOVICI, CRISTIA, *Confluențe culturale româno–albaneze*, Bucureşti, EK, 1995, 192 p. [interesează cap. *Naum Veqilharxhi – primul abecedar al limbii albaneze*, p. 140–142].
1345. MAKSUTOVICI, CRISTIA, *Eminescu în limba albaneză*, Albanezul, **3**, nr. 1, 1995, 3 [istoricul trad.].

1346. NEDIOGLU, GH., *Limba română a dus o viaţă comună cu cea albaneză*, Albanezul, **3**, nr. 2, 1995, 4 [influenţa lb. rom. asupra alb.; selecţie de Baki Ymeri din vol. *Istoria limbii şi literaturii române*, Bucureşti, ECR, f. a.].

1347. ROSETTI, ALEXANDRU, *Albania văzută de acad. ... în 1957 şi 1972*, Albanezul, **3**, nr. 5, 1995, 8 [selecţie de Alfred Reiner din vol. *Călătorii şi portrete. Note de drum din Albania*, Bucureşti, 1977]. Vezi BRL, **20**, 1977, nr. 1819.

1348. SCHUTZ, ISTVAN, *De vorbă cu prof. dr. ... (Budapesta), preşedinte al Asociaţiei de Prietenie Ungaria–Albania „Scanderbeu", participant la Seminarul Internaţional de Limbă, Literatură şi Cultură Albaneză de la Tirana, din august 1995*, Albanezul, **3**, nr. 9, 1995, 3 [int. de Gelcu Maksutovici].

1349. TOPALLI, KOLEC, *Une alternance grammaticalisée en albanais*, RRL, **38**, nr. 6, 1993, 551–555.

1350. VĂTĂŞESCU, CĂTĂLINA, *Dénominations latines de poissons en albanais. Comparaison avec le roumain*, RESEE, **33**, nr. 1–2, 1995, 189–192.
VEZI şi nr. 108, **505**, 506, 774, 779, 910, 1748.

Recenzii

1351. VĂTĂŞESCU, CĂTĂLINA , Gunnar Svane, *Slavische Lehnwörter im Albanischen*, Aarchus University Press, 1992, 346 p., RESEE, **33**, nr. 3–4, 1995, 351–352.

XIII. *LIMBA BASCĂ*

VEZI nr. 506.

XIV. *LIMBA ETRUSCĂ*

1352. BONFANTE, GIULIANO, BONFANTE, LARISSA, *Limba şi cultura etruscilor*. Traducere, notă asupra ediţiei şi note suplimentare: Dan Sluşanschi; cuvânt înainte: Ovidiu Drimba, Bucureşti, EŞ, 1995, 224 p. (**Culturi şi civilizaţii**).

XV. *LIMBA JAPONEZĂ*

1353. MARINESCU, LILIANA, *Japoneză*, Capra vecinului, în Cotidianul, **5**, nr. 4, 7–8 ian. 1995, 6; nr. 10, 14–15 ian., 6; nr. 16, 21–22 ian., 6; nr. 22, 28–29 ian., 6; nr. 28, 4–5 febr., 6; nr. 34, 11–12 febr., 6; nr. 40, 18–19 febr., 6; nr. 46, 25–26 febr., 6; nr. 52, 4–5 mart., 6; nr. 58, 11–12 mart., 6; nr. 64, 18–19 mart., 6; nr. 70, 25–26 mart., 6; nr. 76, 1–2 apr., 6; nr. 82, 8–9 apr., 6; nr. 94, 22–23 apr., 6; nr. 98, 29–30 apr., 6; nr. 103, 6–7 mai, 6; nr. 109, 13–14 mai, 6; nr. 115, 20–21 mai, 6; nr. 121, 27–28 mai, 6; nr. 127, 3–4 iun., 6; nr. 139, 17–18 iun., 6; nr. 145, 24–25 iun., 6; nr. 151, 1–2 iul., 6; nr. 157, 8–9 iul., 6; nr. 163, 15–16 iul., 6; nr. 169, 21–22 iul., 6; nr. 175, 29–30 iul., 6; nr. 181, 5–6 aug., 6; nr. 187, 12–13 aug., 6; nr. 193, 19 –20 aug., 6; nr. 199, 26 –27 aug., 6; nr. 205, 2–3 sept., 6; nr. 211, 9 –10 sept., 6; nr. 217, 16–17 sept., 6; nr. 235, 7–8 oct., 6; nr. 241, 14–15 oct., 6; nr. 247, 11–12 oct., 6; nr. 253, 28–29 oct., 6; nr. 259, 4–5 n., 6; nr. 265, 11–12 n., 6; nr. 271, 18–19 n., 6; nr. 288, 9–10 dec., 6; nr. 294, 16–17 dec., 6; nr. 300, 23–24 dec., 6; nr. 303, 30–31 dec., 6. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1964.

Recenzii

VEZI nr. 954.

XVI. *LIMBA MAGHIARĂ*

1354. BALOGH, DEZSŐ, *Változások a magyar helyesírásban*, TNI, 1992, 1–16.
1355. M. BENCSIK, KATALIN, *Selymesilosva helynevei*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 91–92 [cu 1 h.].
1356. BODROGI, ENIKŐ, *Szecessziós világnézet és forma Csáth Géza novelláiban*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 23–38 [rez. rom.].
1357. CZETTER, IBOLYA, *A „szemfényvesztés regénye" (Márai Sándor:* ***Szinbad hazamegy****)*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 3–22.
1358. CZETTER, IBOLYA, *Márai Sándor első verseskötetének szókészlettani tanulságai*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 159–169 [rez. rom.].
1359. CSERGŐ, BÁLINT, *Állatnevek, állathivogatá és–terelő szavak küküllőkeményfalván*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 75–78.
1360. CSERGŐ , BÁLINT, *Küküllőkeményfalfa helynevei*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 193–196.
1361. FERENCZI, GÉZA, *A vargyasi székely rovásirásos emlek*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 147–150 [rez. rom.].
1362. FERENCZI, GÉZA, *Elmélkédés a régészetről és a székely rovásinásról*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 181–186 [rez. rom.].
1363. FÜLÖP, DÉNES, *Makfalva helynevei*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 188–193 [cu 2 h.].
1364. GAZDA, FERENC, *Haraly helynevei*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 181–184.
1365. B. GERGELY, PIROSKA, *A szinkrónia és diakrónia összefügései magyar nyelvtörténeti megvilágításban*, TNI, 1992, 47–64.
1366. HUBER, ISOLDE, ***Katona – cătană – Katner***, FVL, **38**, nr. 1–2, 1995, 31–44 [în magh., rom. şi germ.].
1367. JENEI, TERÉZ, *A szecesszio stílusjegyei Csóbel Minka* ***Donna Huanna*** *című drámájában*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 151–158 [rez. rom.].
1368. JENEI, TERÉZ, *Szecessziós díszitő motívumok Babits Mihály novelláiban*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 136 –146 [rez. rom.].
1369. KÖLŐ, KÁROLY, *Ujabb adalék a Szekelyudvarjelyi Kódex viszontagságos sorsához*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 179–181.
1370. KÓSA, FERENC, *A nyelvi normak kialakulása és megszilárdulasa*, TNI, 1992, 83–101.
1371. KÓSA, FERENC, *Kisérlet a vargyasi rovásfelirat megfejtésére*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 153–155 [rez. rom.].
1372. MAJOR, MIKLÓS, *Silágysági helynevek*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 82–92 [cu 4 h.].
1373. MAKKAI, ÁDÁM, *Az emberi nyelv misztérium – A „többség", a „kissebség" és a „minosség" tükrében*, Korunk, **6**, nr. 1, 1995, 70–73; nr. 2, 9–25.
1374. MURÁDIN, LÁSZLÓ, *Az–erthatározórag hangalakja az erdélyi magyar nyelvjárásokban*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 173–178 [cu 1 h.].
1375. MURÁDIN, LÁSZLÓ, *Hencidától Boncidáig folyt a sárga lé*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 72–74.
1376. RÁCZ, CSILA BEATRIX, *Neuer Wortschatz nach der Wende in Ungarisch- und Deutschsprachigen Zeitungen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 48–49 [rez. rom.].
1377. RÁDULY, JÁNOS, *A vargyasi rovásemlek olvasata*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 151–152.
1378. SOLJMOSSI, ENIKŐ, *Székeljkeresztúr helynevei*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 82–88 [cu 2 h.].
1379. SZABÓ, CSILLA, *Székelyhodos helynevei*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 80–82 [cu 1 h.].
1380. SZABÓ, ZOLTÁN, *A dialektológia a szövegtan interdiszciplinaris kerétében*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 55–60 [rez. rom.].
1381. SZÁSZ, JÁNOS, *Din jurnalul unui traducător. Cum a ajuns Caragiale să combată pe ungureşte*, Cuvântul, **6**, nr. 11, 1995, 11.
1382. SZÉKELY, PÁL, *Hadad helynevei*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 184–188 [cu 1 h.].
1383. TÖRÖK, ALBERT, *Harasztos személynévrendszere*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 51–68 [cu 4 tab.].
1384. TURÓCZY, GERGELY, *Szecessziós stílusjegyek Lovik Károly* ***Árnyéktánk*** *című novellájában*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 165–171 [rez. rom.].
1385. VÁRFALNI, ANDRÁS, *Liviu Rebreanu magyar nyelvű prósai írásai*, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 133–140.

1386. VOŐ, ISTVAN, *Utmutató a nyelvjárási jelenségek vizsgálatához*, TNI, 1992, 223–232.
1387. ZSEMLYEI, JÁNOS, *A (valahány) lejre vásárol – féle szerkeze tről*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 61–63.
1388. ZSEMLYEI, JÁNOS, *Szövegszintaktikai kérdések*, TNI, 1992, 233–257.
1389. .*. *Alapfogalmak a kissebbségi kérdés tanulmányozásához*, Korunk, **6**, nr. 1, 1995, 119–121 [alkotnány, alkotnányosság „nelkul", asszimilácio, autonómia, autoritarizmus és democrácia, emberi jogok, etnokrácia, etnopolitika, etnoprotekcionizmus, etnosz, konfliktus, kissebbség, kissebbségi jogok, nemzet, nep és osztály, polgári, engedetlenség, populizmus, regionalizmus, suverenitás, tolerancia, ultranacionalizmus, xenofóbia].
1390. .*. *Erdély magyar szótorteneti tar. Anyagát gyűjtötte és szerkesztette Szabó T. Attila. Dicţionar istoric al lexicului maghiar din Transilvania. Historisches Wörterbuch des Siebenbürgisch–ungarischen Wörterschatzes.* VI. Kötet. Vol. VI Band: *K–Ki.* Szerkesztő–munkatársag. Colaboratori. Mittarbeiter. Material cules şi redactat de ... Gesammelt und redigiert von ... P. Bodrogi Katalin, Dali Ágnes, P. Dombi Erzsébet, B. Gergely Piroska, Kósa Ferenc, Kürti Miklós, Zs. Maksay Mária, Nagy Jenő, Seres Zsófia, Szabó Zsolt, K. Tichy Magdolna, W. Török Judit, Vámszer Márta, Vigh Károly, Zsemlyei János, Budapest –Bukarest, AK–KK, 1993, 1151 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1617**.
1391. .*. *Rejtvéntejtók lexikona.* Vol. I: *A–Az.* Vol. II: *B–Cs.* Szerkesztk: Varga Károly, Albert Richard, Bálint Zsombor, Csatlós János, Deva, Corvin Kiadó, Corvin Magazin, I: 1994, 282 p.; II: 1995, 256 p.
VEZI şi nr. 7, 8, 14, 185, 231, 245, **286**, 408, 486, 527, 721, 729, 768, 769, 1126, 1348, **1726**,1836.

Recenzii

1392. BODÓ, CSANÁD, Rónai Béla, *Zselici nyelvatlasz. Nyelvföldrajzi vizsgálatok a Zsellicben.* Kiadja a Magyar Történelmi Társulat Det–Dunántúli Csoportja és a Magyar Nyelvtudományi Társaság Pécs, 1993, 630 l., NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 97–99.
1393. CSOMORTÁNI, MAGDOLNA, Kázmér Miklós, *Régi magyar családnevek szótára. XIV–XVII század.* Magyar Nyelvtudományi Társasag, Budapest, 1993, 1176 l., NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 94–97.
1394. MURÁDIN, LÁSZLÓ, Komoróczi György, *Magyar szavaink nyomában.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. Szekehyudvarhely, 1994, 108 l., NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 208–209.
1395. MURÁDIN, LÁSZLÓ, Szabó József, *Magyarországi és jugoszláviai magyar nyelvjarásszigetek*, Del–alföldi évszázadok 3 Békéscsaba, Kecskemét, Szeged, 1990, 418 l., NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 99–101.
1396. SZABÓ, CSILLA T., *Thewrewk–Kódex.* A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Bp., 1995, 316 l., NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 204–205 [Ponori Thewrewk József].
1397. SZABÓ, ZOLTÁN, Zsilka János, *Nyelvi rendszer – Palintonia Anthropologia Linguistica,* Budapest. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete (**Linguistica**. Series *A. Studia et dissertationes*, 11), 193 l., NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 196–198.
1398. SZÁSZ, LŐRINC, *Kétnyelvűség és magyar nyelvhaszbálat.* Szerkeszette Kassai Ilona. Budapest, 1995, 318 l., NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 99–102.
VEZI şi nr. 27, 28, 34, 311, 507, 942,

XVII. *LIMBA ROMANI*

1399. BEŞLEAGĂ, CRISTIAN, *Elementos léxicos comunes en la lengua romaní y el habla caló*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 553–557.
1400. .*. *Dificultăţi în traducerea* ***Bibliei*** *în limba ţigănească*, VOR, **7**, nr. 140, 1995, 8.
VEZI şi nr. 632.

Recenzii

1401. AVRAM, ANDREI, Georges Calvet, *Dictionnaire tsigane–français, dialecte kalderash*, [Paris], L'Asiathèque, 1993, 463 p., SCL, **45**, nr. 3–4, 1994, 243–246.

XVIII. *LIMBI AUSTRONEZIENE*

1402. BARBU, ALIN, *Limba maori*, Azi, nr. 1038/B, 17 n. 1995, 8.

XIX. *LIMBI CHINO-TIBETANE*

VEZI nr. 42.

XX. *LIMBI FINO-UGRICE*

VEZI nr. 245.

XXI. *LIMBI INDO-EUROPENE*

1403. COSTA, IOANA, *Order of Indo-European Uninflected Words*, RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 529–535.
1404. SLUŞANSCHI, DAN, *La mentalité tripartie et la „double bifurcation" des catégories grammaticales indo-européennes*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 478–484.
VEZI şi nr. 162, **862**.

XXII. *LIMBI SEMITICE*

1405. ANGHELESCU, NADIA, *Relations sémantiques dans le système des déictiques en arabe*, PCAL, 1, 1995, 55–72 [cu bibl.].
1406. AVRAM, ANDREI A., *On the Morphology of Arabic Pidgins and Creoles*, Hommage Drimba, 1994, 121–129.
1407. AVRAM, ANDREI A., *On Word-Final */ a: / in Maltese*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 65–73.
1408. AVRAM, ANDREI A., *Some Structural Characteristics of Arabic Pidgins and Creoles*, PCAL, 1, 1995, 73–83 [cu bibl.].
1409. BAALBAKI, RAMZI, *Teaching Arabic at University Level. Problems of Grammatical Tradition*, PCAL, 1, 1995, 85–101 [cu bibl.].
1410. BOHAS, GEORGES, *Au delà de la racine*, PCAL, 1, 1995, 29–47.
1411. BUBURUZAN, RODICA, *Signification des énoncés et actes de langage chez Ibn F'āris*, PCAL, 1, 1995, 103–114 [în cap. *Bābma 'ānīal-kalām* din vol. *Al-Ṣāhibī*, ed. de Moustafa Chouémi, Beyrouth, 1963; cu bibl.].
1412. CARTER, M. G., *Workshop on Grammatical Terminology*, PCAL, 1, 1995, 47–53.
1413. DORLIAN, GEORGES, *De quelques problèmes d'ordre lexicologiques en traduction de et vers l'arabe*, PCAL, 1, 1995, 115–143 [cu bibl.].
1414. FAIQ, SAID, *A Semiotic Solution to the Intricacies of Translating from Arabic*, PCAL, 1, 1995, 145–165 [trad. în engl.; cu 4 fig., 3 tab. şi bibl.].
1415. FEODOROV, IOANA, *Derivatives of the Root Š-D-D in Classical Lexicographic Definition*, PCAL, 1, 1995, 167–176 [cu bibl.].

1416. FRIGGIERI, OLIVER, *Curente lingvistice şi tematice în literatura malteză timpurie*, Steaua, **46**, nr. 10–11, 1995, 46–47.
1417. KARA, I., CHEPTEA, STELA, *Inscripţii ebraice*, Iaşi, EAR, 1994, XXIV + 136 p. (AR. Fil. Iaşi. CICE. **Inscripţii medievale şi din epoca modernă a României. *Oraşul Iaşi***, Fasc. 1).
1418. KASPI, ANDRÉ, ***Shoah*** *– un cuvânt viu*, MI, **29**, nr. 1, 1995, 76–77 [în ebraică, pentru *genocid*, *exterminare*, *holocaust*; trad. de Florentina Dolghin].
1419. LELUBRE, XAVIER, *Les collocations de spécialité en arabe scientifique: exemple de l'optique*, PCAL, 1, 1995, 177–196 [cu bibl. şi 1 an. cu frazeologisme].
1420. LEVIN, ARYEN, *The Status of the Direct Object in Early Arabic Grammar*, PCAL, 1, 1995, 196–199 [cu bibl.].
1421. MĂCELARU, ADRIAN, *Problems of the Arabic Gender. The Gender of the Denomination of the Parts of the Human Body*, PCAL, 1, 1995, 201–205 [cu bibl.].
1422. PAOLI, BRUNO, *Essai de reconstruction du système pré-hālīlien de la métrique arabe*, PCAL, 1, 1995, 207–218 [la al-Halīl şi Ahmad al-Farā'idī; cu bibl.].
1423. RIFAAT, KHALED, *The Pitch Accent of Egyptian Arab Children*, PCAL, 1, 1995, 219–232 [cu 5 fig. şi bibl.].
1424. SALIH, MAHMUD HUSEIN, *Functions of Loanwords in Arabic*, PCAL, 1, 1995, 233–242 [cu bibl.].
1425. SMADI, OQLAH, AK-ABED AL-HAQ, FAWWAZ, *An Analysis of AFL Expository Discourse*, PCAL, 1, 1995, 243–265 [AFL = Arabic as a Foreign Language; cu 12 tab., 4 app. (3 cu text arab) şi bibl.].
1426. TAHA, IBRAHIM, *Elements of Dialects in Palestinian Literature in Israel (The Case of M. Naffā'a and M. A. Taha)*, PCAL, 1, 1995, 267–273 [cu bibl.].
1427. VERSTEEGH, KEES, *Western Studies on the History of Arabic Grammar 1969–1994*, PCAL, 1, 1995, 9–27 [cu bibl.].
VEZI şi nr. 47, **107**, 245, 779.

XXIII. *LIMBI TURCICE*

1428. BAITCHOURA, UZBEK, *The Tone and the Sound Intensity Movement in Di- and Trisyllabic Words in the Chuvash Language*, Hommage Drimba, 1994, 131–139 [cu 3 tab. î.t. şi 1 tab. şi 1 sch. î.a.t.].
1429. DOMOKOS, JOHANNA, *A török nyelvek felosztasa*, NyIK, **38**, nr. 2, 1994, 157–164.
1430. HAZAI, GYÖRGY, *À propos des signes de vocalisation des vieux textes turcs*, Hommage Drimba, 1994, 141–149 [cu 5 pl.].
1431. RÖMER, CLAUDIA, *«List turecki» reconsidéré. Quelques remarques sur la relation entre une lettre originale de Soliman le Magnifique et sa translittération contemporaine*, Hommage Drimba, 1994, 151–161.
VEZI şi nr. **729**, 730, 782, 797.

XXIV. *LIMBI URALICE*

1432. DOMOKOS, JOHANNA, Réidei Károly, *Uralisches Etymologisches Wörterbuch*. Unter Mitarbeit von Marianne Bakró-Nagy, Sándor Csúcs, István Erdélyi, László Honti, Eva Korenchy, Éva K. Sál, Edit Vértes und János Gulya, Éva Fancsaly, Gábor Zaicz. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986–1988. Register, Attila Dobó, Éva Fancsaly, Bp. 1991, NyIK, **39**, nr. 2, 1995, 201–204. VEZI şi nr. 703.

XXV. *LIMBI ARTIFICIALE*

VEZI nr. **922**.

XXVI. *METODICA PREDĂRII LIMBILOR*

1. GENERALITĂȚI

VEZI nr. 149, 1435, **1482**.

2. LIMBA ROMÂNĂ

1433. ANDRONE, ELENA, *Povestirile create de preşcolari*, TribÎnv, **6**, nr. 264, 1995, 6 [povestiri pe baza unui text literar cunoscut, a proverbelor şi zicătorilor, a desenelor şi observaţiilor proprii, a imaginaţiei, a unui text dat sau a cuvintelor de sprijin].
1434. APOSTOL, MARIA, *Identificarea literelor*, TribÎnv, **6**, nr. 266, 1995, 6 [în grădiniţă].
1435. BĂLAŞ, IOAN, *O nouă structură a obiectului limba şi literatura română*, Tribuna, **7**, nr. 2, 1995, 2 [programa nouă].
1436. BÂTU, ANA, *Jocul didactic – o resursă inepuizabilă pentru dezvoltarea vorbirii elevilor*, TribÎnv, **6**, nr. 262, 1995, 7 [predarea lb. rom. în învăţământul primar].
1437. BEREHOLSCHI, VICTOR, *Dezvoltarea exprimării scrise şi orale*, TribÎnv, **6**, nr. 276, 1995, 5 [la cl. I–III].
1438. BUDĂU, EUGEN, *Subiecte posibile pentru admiterea în liceu (I)*, Ateneu, **32**, nr. 1, 1995, 10; *(II)*, nr. 2, 10; *(III)*, nr. 3, 10; *(IV)*, nr. 4, 10; *(V)*, nr. 6, 10.
1439. CĂLIN, NICOLETA, *Prezentarea ariei omonimice*, TribÎnv, **6**, nr. 304, 1995, 7.
1440. CHIRIŢĂ, CORNELIA, *Probleme ale terminologiilor ştiinţifice în învăţământul preuniversitar (II)*, LL, **40**, nr. 1, 1995, 128–131 [Engl. Ab.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1662.
1441. COLTOFEANU, EMIL, *Doamna şi mecanicul*, Paralele, nr. 7–8, 1995, 21, 32–34 [analiză sint., morf. şi de cult. lb.].
1442. COLTOFEANU, EMIL, *Poşta redacţiei*, Paralele, nr. 7–8, 1995, copertele 2, 3; nr. 9–10, 38–40.
1443. COLTOFEANU, EMIL, *Sintaxa noastră cea de toate zilele*, Paralele, nr. 7–8, 1995, copertele 2, 3 [exerciţii rezolvate]; *Construcţii absolute şi relative*, nr. 9–10, 9–10.
1444. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Însuşirea limbii vorbite*, TribÎnv, **6**, nr. 261, 1995, 6 [orele de dezvoltare a vorbirii de la grădiniţă].
1445. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Posibile abordări ale sintaxei frazei*, TribÎnv, **6**, nr. 265, 1995, 7.
1446. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Schema gramaticală*, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 6.
1447. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Un punctaj cu implicaţii în predare şi învăţare*, TribÎnv, **6**, nr. 287–288, 1995, 5 [proba de lb. şi lit. rom. la admiterea în cl. a IX-a, mod de notare şi formularea subiectelor].
1448. CREMENE, IOAN, *Optimizarea metodologiei scris-cititului*, TribÎnv, **6**, nr. 293, 1995, 5.
1449. DERDENA, MIHAI STERE, *Pronume personale sau pronume posesive şi adjective pronominale posesive*, TribÎnv, **6**, nr. 279, 1995, 6.
1450. DINCĂ, ION, ***Non multa, sed multum !***, TribÎnv, **6**, nr. 267, 1995, 6 [despre programa de lb. şi lit. rom. cl. a XII-a].
1451. DRĂGHICI, ANGELA, *Lectura la clasa a IV-a* , TribÎnv, **6**, nr. 291–292, 1995, 10.
1452. DRĂGUŞIN, MARIA, *Activităţi de educaţie a limbajului*, TribÎnv, **6**, nr. 261, 1995, 6.
1453. DUMITRU, ION, *Ascultarea predării, o acţiune cognitivă*, TribÎnv, **6**, nr. 301, 1995, 1.
1454. FOCŞA, CARMEN, *Între creaţie şi rigoarea programelor*, TribÎnv, **6**, nr. 264, 1995, 5 [formularea subiectelor pentru olimpiadele şcolare de lb. şi lit. rom.].
1455. GAIDAMUT, VICTOR, *Ştiinţa literaturii sau cultura literaturii*, TribÎnv, **6**, nr. 276, 1995, 4.
1456. GÂRMACEA, CORNELIA, *Copiii vor învăţa limba şi literatura română şi nu despre limba şi literatura română*, TribÎnv, **6**, nr. 282, 1995, 4 [despre noua programă].

1457. GEORGESCU, SORINA, *Între normă şi pluralitatea soluţiilor*, TribInv, **6**, nr. 273, 1995, 6 [texte de gram. analizate şi baremele de corectare la lb. rom.].
1458. GHIŢĂ, ANDREEA, *Test-grilă de limba română pentru candidaţii la facultăţile umaniste*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 51–54.
1459. GHIŢĂ, IULIAN, *Tipuri de compunere (II)*, LLR, **24**, nr. 3, 1995, 14–16.
1460. GODINĂ, SERGIU, *Limba şi literatura română, bacalaureat şi admitere în liceu – ediţia 1994. Câteva consideraţii asupra subiectelor*, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 6.
1461. GUCIU, IOANA, *Legenda cultă*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 82–89.
1462. HRISTEA, THEODOR, *Concursul de admitere la Facultatea de Drept din Bucureşti – sesiunea 1995* –, Forum, **37**, nr. 10–11–12, 1995, 136–144 [cu rezolvări].
1463. HRISTEA, THEODOR, *Limba română*, TribÎnv, **6**, nr. 285–286, 1995, 9–10 [subiectele de lb. rom. date la Facultatea de Drept şi rezolvarea lor].
1464. HRISTEA, THEODOR, *Subiectele concursului de admitere la Facultatea de Drept din Bucureşti. Proba de limba română – sesiunea 1995*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 46–50 [cu rezolvări].
1465. HULUBĂ, NECULAI, *Deprinderi solide de citire, scriere, exprimare şi calcul*, TribÎnv, **6**, nr. 267, 1995, 7 [în cl. primare].
1466. IVĂNUŞ, DUMITRU, TOMA, ION, *Subiecte de limba română date la admiterea în facultăţile din centrele universitare Bacău, Baia Mare şi Braşov. Rezolvări şi îndrumări*, Forum, **37**, nr. 1–2–3, 1995, 132–144 [domenii: libere, educaţie fizică, kinetoterapie, teologie, litere].
1467. MAGHERU, DOINA, *Implicaţii didactice ale formei interne a cuvintelor*, AUO, **3**, 1993, 16–22 [Engl. Ab.].
1468. MANOLACHE, DOINA, *Mirabila sămânţă „îndemn cîteodată spre crudă, spre sacră uimire..."*, TribÎnv, **6**, nr. 285–286, 1995, 8 [analiza unor poezii de L. Blaga].
1469. MANOLACHE, DOINA, *Pledoarie pentru lectură*, TribÎnv, **6**, nr. 278, 1995, 1, 5.
1470. MATEI, MARIA, *Transfer de activităţi dinspre şcoală spre grădiniţă*, TribÎnv, **6**, nr. 266, 1995, 6 [dezvoltarea vorbirii şi recunoaşterea literelor la grădiniţă].
1471. MATEI, MARIA D., *A scrie înseamnă a trasa semne grafice*, TribÎnv, **6**, nr. 271, 1995, 6 [despre învăţarea scrierii la grădiniţă].
1472. MIHAI, MILUŞ S., *Test pentru evaluarea cunoştinţelor de vocabular*, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 14–16.
1473. OPRESCU, MIHAIL, *Expansiunea şi contragerea. Exerciţii gramaticale*, TribÎnv, **6**, nr. 283, 1995, 6.
1474. OPRESCU, MIHAIL, *Prevenirea unor confuzii privind sinonimele*, TribÎnv, **6**, nr. 279, 1995, 6.
1475. OROS, VALERIU, *Între „Valul Marconi" şi „Galaxia Gutenberg"*, TrivÎnv, **6**, nr. 265, 1995, 1, 8 [alegerea lecturilor de către elevi, discuţiile pe baza acestor lecturi].
1476. PETRESCU, ADRIANA, *Aspecte ale identificării complementului circumstanţial de cauză*, TribÎnv, **6**, nr. 291–292, 1995, 6.
1477. PRODEA, ILEANA, *Greşeli, tendinţe în utilizarea prepoziţiilor*, TribÎnv, **6**, nr. 291–292, 1995, 6.
1478. RUIU, GEORGETA, *Între necesitate şi posibilitate*, TribÎnv, **6**, nr. 293, 1995, 4 [învăţarea alfabetului la grădiniţă].
1479. SANDOVICI, VALERIU, *Necesitatea analizei complexe ca subiect de examen*, TribÎnv, **6**, nr. 283, 1995, 6 [cu aplicare la fragm. din *Scrisoarea a III-a* de M. Eminescu şi *Paşa Hassan* de G. Coşbuc].
1480. SIMION, EMIL, *Diversificare, densitate, eficienţă*, TribÎnv, **6**, nr. 280, 1995, 5 [recapitularea lecţiilor de lb. şi lit. rom. la cl. V–VIII].
1481. STAN, MIHAIL, ILINCA, ŞT. M., *Concursul de admitere în licee şi şcoli profesionale*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 46–49.
1482. STANCIU, NICOLAE, *Tipuri de exerciţii recapitulative*, TribÎnv, **6**, nr. 280, 1995, 4 [la gram.].
1483. SURDU, IOAN, *Educaţia limbajului în grădiniţă (Grupa pregătitoare)*. Îndreptarul educatoarei în aplicarea metodei fonetice, analitico-sintetice. File de lucru pentru preşcolari, Bucureşti, EDP, 1995, 53 p.

1484. ŞERBAN, RODICA LIGIA, *Etape în analiza sintactică (I)*, TribInv, **6**, nr. 281, 1995, 6; [cu titlul schimbat] *Etape în analiza frazei (II)*, nr. 283, 6.
1485. ŞERBAN, RODICA LIGIA, *Un preambul al concursului de admitere*, TribÎnv, **6**, nr. 278, 1995, 6 [testul de verificare a cunoştinţelor de lb. şi lit. rom. la şcolile din Bucureşti].
1486. ŞERBAN, SERGIU, *Admiterea în învăţământul universitar. Consultaţii la gramatică. Morfologie. Adjectivul*, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 46–58.
1487. ŞERBAN, SERGIU, *Consultaţii pentru admiterea în învăţământul superior. Rezolvarea corectă a testelor-grilă de la capitolul* ***Substantivul*** *(Convorbiri didactice nr. 16, 1994)*, ConvDid, **5**, nr. 17, 1994, 43–45.
1488. ŞERBAN, SERGIU, *Pregătirea la literatură*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 36–42 [consultaţii pentru examenul de admitere în liceu].
1489. ŞERBAN, SERGIU, *Pronumele personal. Sinteză gramaticală şi test grilă*, ConvDid, **6**, nr. 18, 1995, 49–64.
1490. ŞOIMU, MARIA, *Metode şi strategii didactice de abordare a textului literar „Amintiri din copilărie"*, PredLLR, **9**, 1994, 145–154 [de I. Creangă; cu 2 fig. î.a.t.].
1491. TOMA, ELENA, *Concursul de admitere în facultate, 1994 (Proba de limba română la Facultatea de Litere şi la Facultatea de Limbi Străine – Universitatea din Bucureşti)*, LLR, **24**, nr. 1, 1995, 49–54.
1492. TOMA, ION, *Limba română: repere docimologice*, LL, **40**, nr. 2, 1995, 107–117 [deutsch. Zus.].
1493. VASILE, CORNELIU, *Pentru un concurs mai puţin stresant*, TribÎnv, **6**, nr. 291–292, 1995, 9 [subiectele de lb. şi lit. rom. la admiterea în cl. a IX-a şi discuţii despre structura acestora].
1494. VRĂŞMAŞ, ECATERINA, *Corectarea limbajului la preşcolari*, TribInv, **6**, nr. 294, 1995, 5.
1495. VRĂŞMAŞ, ECATERINA, *Identificarea şi cercetarea greşelilor de limbaj*, TribÎnv, **6**, nr. 299, 1995, 7.
1496. ∴ *Elemente de sintaxă. Metode de analiză*, Paralele, nr. 9–10, 1995, 14–26.
1497. ∴ *Limba română. Subiecte date la Facultatea de Drept din centrul universitar Craiova*, Ziua, **2**, nr. 324, 11 iul. 1995, 4.
1498. ∴ *Probe pentru admiterea în învăţământul superior*, Ziua, **2**, nr. 338, 27 iul. 1995, 4 [de lb. rom.].
1499. ∴ *Subiecte de admitere în învăţământul superior. Limba română*, Ziua, **2**, nr. 330, 18 iul. 1995, 10.
1500. ∴ *Subiectele concursului de admitere în licee şi şcoli profesionale din anii 1990–1995*. Anexă la suplimentul *Limba română (Vocabular, gramatică, stil, compoziţie, genuri şi specii literare)*. Rezolvarea subiectelor de limba română: prof. Sofia Dobra, Bucureşti, [f. e.], 1995, 16 p. (SŞF). Vezi BRL, **35**, 1992, nr. 1395.
1501. ∴ *Subiectele Concursului „Mihai Eminescu" – faza naţională, clasa a VII-a, proba de limba română*, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 44; *clasa a VIII-a, proba de limba română*, 44–45.
1502. ∴ *Subiectele examenului de bacalaureat la limba şi literatura română – sesiunea iunie 1995*, LLR, **24**, nr. 3–4, 1995, 45.
1503. ∴ *Subiectele (şi baremele de corectare) date la facultăţi ale Universităţii Bucureşti – ediţia 1994*, TribÎnv, **6**, nr. 287–288, 1995, 8–12 [Facultatea de litere: proba de lb. rom., barem de corectare; proba de lb. şi lit. engl., barem de corectare; proba de lb. şi lit. fr., barem de corectare; proba de lb. şi lit. germ., barem de corectare; proba de lb. şi lit. rusă, barem de corectare; proba de lb. şi lit. sp., barem de corectare; proba de lb. şi lit. it., barem de corectare; proba de lb. şi lit. lat., barem de corectare; Facultatea de Comunicare şi Relaţii Publice, probele de lb. rom, lb. şi lit. engl., lb. şi lit. fr., lb. şi lit. it., lb. şi lit. rusă, lb. şi lit. sp., lb. lat. (A), baremele de corectare la aceste probe].
1504. ∴ *Subiectele (şi baremele de corectare) date la facultăţi ale Universităţii Bucureşti* – ediţia 1994, TribÎnv, **6**, nr. 289–290, 1995, 9–12 [Facultatea de Filozofie: proba de lb. fr., de lb. germ., de lb. engl., de lb. rusă, de lb. sp.; Facultatea de Ştiinţe Umane: proba de lb. fr.; Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării: proba de lb. rom.].
1505. ∴ *Teste pentru admiterea în învăţământul superior*, Paralele, nr. 9–10, 1995, 13–14, 38 [la lb. rom.].

VEZI şi nr. 33, 67, 68, 106, 377, 383, 406, 408, 441, 443, 705, 715, 1060, 1064, 1167, 1557, 1559, 1560, 1604, 1639, 1645, 1652, 1660–1662, 1665, 1670, 1681, 1683, 1684, 1685, 1690, 1707, 1711, 1712, 1717, 1727, 1731, 1735, 1746.

Recenzii

VEZI nr. 1765, 1766.

3. LIMBI STRĂINE

1506. ALEXANDRESCU, ROXANA GABRIELA, *Flexibility – of Mind and Method*, PCLS, 1994, 103–105.
1507. ANGHEL, MAGDALENA, *Învăţarea unei limbi străine*, TribÎnv, **6**, nr. 3, 1995, 6.
1508. ANTONESCU, MIOARA, *Valorificarea în predare a textului din presă*, TribÎnv, **6**, nr. 305, 1995, 4 [la orele de lb. străine].
1509. AZAMFIRE, CORNELIA, *Schwierigkeiten beim Erlernen des deutschen Passivs durch die rumänischen Schülern*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 109–110 [rez. rom.].
1510. BACIU, SORIN, *Ways with a Text*, PCLS, 1994, 81–84.
1511. BARGHIEL, VIRGINIA, *Teaching Business Written Communication through Role-Play Simulation*, PCLS, 1994, 67–69.
1512. BĂDOIU, GABRIELA, *Wann und wie ist es angebracht. Grammatik in die Sprachkommunikation – im Kontext DaF – einzuführen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 107–108 [rez. rom.].
1513. BĂRBULESCU, FLORENTINA, CIOBANU, GEORGETA, MIUŢ, RODICA, SUPERCEANU, RODICA, *Headway: Materials Adaptation*, PCLS, 1994, 116–118.
1514. BÂRSAN, NICOLETA, *Jocuri didactice specifice dezvoltării limbajului şi comunicării orale a preşcolarilor mari*, Bucureşti, EDP, 1995, 60 p. Vezi şi rec. de la nr. 1735.
1515. BOICESCU, ŞERBAN, *On Pragmatic Scale and Logical Structures*, PCLS, 1994, 98–102 [în engl.].
1516. BRESCAN, CRISTINA, *Reading Difficulties and Reading Strategies in Learning and Teaching EFL*, PCLS,1994, 76–80 [EFL = English foreign language].
1517. BURADA, M., CHEFNEUX, G., HAMZEA, L., BUJA, E., PECULEA, P., *„Headway" in-Class Use. Observations and Conclusions*, PCLS, 1994, 106–112.
1518. CHIRIACESCU, ADRIANA, *Language-Awareness Activities*, PCLS, 1994, 30–33.
1519. CHIRIACESCU, ADRIANA, *The Communicative Approach in the English Seminar*, PCLS, 1994, 20–23.
1520. CHIRILĂ, TEODOR, *Bogate cunoştinţe de cultură a etniei*, TribÎnv, **6**, nr. 271, 1995, 5 [Concursul naţional de lb. maternă al elevilor ruşi lipoveni, Tulcea, 1995].
1521. COMANETCHI, DOINA, *Using ESP Materials for Developing Writing Skills*, PCLS, 1994, 64–66.
1522. CONSTANTINESCU, LORA, *Zum Gebrauch der Textsorte Stellenanzeigen im Fachbezogenen Deutschunterricht*, PCLS, 1994, 153–156 [Engl. Ab.].
1523. CREŢU, VIRGINIA, *Sistematizarea funcţională a obiectivelor generale urmărite la limba română în şcoli ajutătoare*, RES, nr. 1–2, 1994, 88–92.
1524. DIMITRIU, RODICA, *Predarea comunicativă a limbii engleze în şcolile din România*, RPed, **43**, nr. 5–7, 1994, 81–84.
1525. DUMITRESCU, ANCA, *Communicative Approaches in the Study of English for Gifted Pupils (Students)*, PCLS, 1994, 15–19.
1526. DUMITRU, MARIA, ROMAN, DĂNUŢA, *Utilizarea performantă a subconştientului uman în învăţarea limbilor străine*, RPed, **43**, nr. 5–7, 1994, 57–61.

1527. ENACHE, MARIA, *Teacher and Learner Roles in the Communicative Classroom*, PCLS, 1994, 53–56.
1528. FRIGURĂ-DERIOIU, MARIA, *Der Wirkungsgrad der Tätigkeit Ausserhalb der Klasse. Ausserschulische Tätigkeiten. Situationelle DaF – Unterrichtsbereiche*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 111–112 [rez. rom.].
1529. GAVRILOVICI, MICAELA, *Durch Bilder zum freien Sprechen*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 103–104 [rez. rom.].
1530. GHENGHEA, VOICHIŢĂ, *Fachtextsoren im nichtphilologischen Unterricht*, PCLS, 1994, 139–144 [pentru lb. germ.; Engl. Ab.].
1531. GRĂNESCU, MARINELA, IRIMIAŞ, ALEXANDRU, MERCEA, IOANA, IORDĂCHESCU, IOANA, LITERAT, RUXANDRA, *Some Considerations on the Use of „Headway" – The First Two Units –*, PCLS, 1994, 113–115.
1532. HOLLINGER, ALEXANDER, *The Choice of Optimum Input for 3rd Year Students of International Economic Relations*, PCLS, 1994, 57–59.
1533. IONESCU, MIHAELA, *Speech Acts Necessary to the Civil Engineering Specialists*, PCLS, 1994, 38–41.
1534. KIRALY, MARIA, *Urok inostrannogo jazyka (Tezisy lekcii po metodike prepodavanija russkogo jazyka)*, ILS, 1994, 12–14.
1535. KRUMM, HANS-JÜRGEN, *Deutsch als Fremdsprache – Zur Begründung eines neuen Wissenschaftsbereichs und Studienfaches*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 136–142 [rez. rom.].
1536. LITERAT, RUXANDRA, *Utilizarea fişelor la seminarul de limbi străine*, AUO, **3**, 1993, 137–143 [în predarea lb. ruse, profil tehnic; Engl. Ab.].
1537. MĂGUREANU, TATIANA, *Socio-Economic English and Romanian Similarities and Dissimilarities and their Place in the Teaching / Learning Process*, PCLS, 1994, 90–93.
1538. MEREALBE, EMANUEL, *The Deductive Method and the Inductive Method in Teaching and Learning a Foreign Language*, PCLS, 1994, 42–46.
1539. MIHALCIUC, MARIA, *Der Fachtext im kommunikativen Fremdsprachen-Unterricht*, PCLS, 1994, 149–152 [Engl. Ab.].
1540. MOISE, ILEANA, *Der Stellenwert der Landeskunde im Fredsprachenunterricht*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 95–98 [rez. rom.].
1541. MUREŞAN, LAURA, *Purpose, Challenge and Support in the ESP Class*, PCLS, 1994, 47–52.
1542. NASTA, EUGEN, *The Cohesive Devices and the Teaching of Reading and Writing*, AUCn, **2**, 1991, 244–254 [cu bibl.; Engl. Ab.].
1543. PARPALEA, MIHAELA, *Linguistische Pragmatik im Fremdsprachenunterricht: Modus und Mödalität. Ein Pragmatischer Interpretationsversuch*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 105–106 [rez. rom.].
1544. PAULI-BLINTEN, ANNEMARIE, *Deutsch als Fremdsprache in Birthälm*, KarpRund, **28**, nr. 22, 1995, 3 [la preşcolari].
1545. POPA, LILIOARA, KIRIŢESCU, LILIANA, *Selecting and Implementing Oral Communication Activities*, PCLS, 1994, 73–75.
1546. PRELIPCEANU, CRISTINA, *An Introductory Lesson to Business Communication*, PCLS, 1994, 70–72.
1547. RADEŞ, LĂCRĂMIOARA, BRÂNZAN, DOINA, VOINEA, ILINCA, *Developing Various Skills in the ESP Class*, PCLS, 1994, 60–63.
1548. REABOIU, ELENA, *Lerntechniken im Fremdsprachenunterricht*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 99–100 [rez. rom.].
1549. ROŞULESCU, PETRE, *E. S. P. Highlights in Text Analyses*, PCLS, 1994, 94–97 [în engl.].
1550. ROTARU, CRISTIANA, *Limba engleză. Subiecte date la olimpiadă. Faza judeţeană – 1994, anul 5 de studiu; Faza judeţeană – 1994, anul 6; Faza judeţeană – 1994, anul 7. Faza naţională – 1993, clasa a IX-a (selecţiuni). Faza naţională – 1993, clasa a XI-a (selecţiuni)*, Paralele, nr. 4, 1995, 18–20; *The Paragraph*, nr. 7–8, 1995, 40 [s.t.c.: Limba engleză].
1551. SIMION, DOINA-IRINA, *Experience and Experimentation*, PCLS, 1994, 34–37.
1552. STANCIU, IOSEFINE, *Möglichkeiten zur Vorbereitung der Schüler auf die Wissenschaftliche Forschungsarbeit*, ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 101–102 [la orele de lb. străine; rez. rom.].

1553. STANESCU, SPERANȚA, *Fachsprachenunterricht in einer sich wandelnden Zeit*, PCLS, 1994, 135–138 [Engl. Ab].

1554. TURCU, FULVIA, SĂNDULESCU, VIOLETA, *Teaching Policy – Objectives and Methods*, PCLS, 1994, 24–29.

VEZI și nr. 53, 71, 85, 86, 89, 93, 119, 218, 237, 345, 421, 459, 463, 465, 1259, 1409, 1425, 1503, 1504, 1556, **1562, 1578, 1585, 1603, 1612, 1629, 1656, 1657, 1664, 1704,** 1754, **1758,** 1839.

4. MANUALE

1555. ACHIM, ALAVIANA, CAPOTĂ, LIANA, COMIȘEL, ECATERINA, DINU, FELICIA, MASTACAN, ALICE, POPOVICI, RUXANDRA, TEODORESCU, ELENA, *Pathway to English. Grade 5. Teacher's Guide*, București, EDP, 1995, 120 p. (MÎ). Vezi BRL, **37,** 1994, nr. **1856.**

1556. ALEXE, SORIN, *Limba engleză*, Paralele, nr. 4, 1995, 16–17 [Reflexive and Emphasing Pronouns, Relative Pronouns, Relative Adverbs, Adverbs, The Comparison Adverbs]; *Elemente de morfologie. Exerciții lexicale*, nr. 7–8, 1995, 21–32; *English Verb Morphology*, 34–40; *Exercises*, nr. 9–10, 26–36; s.t.c.: Limba engleză].

1557. ANDREI, AL., *Limba și literatura română pentru clasele IX–XII liceu și în sprijinul pregătirii intensive pentru examenul de bacalaureat.* Ediția a 4-a, București, Nova, 1995, 224 p. [pe copertă: *Limba și literatura română pentru liceu, bacalaureat și admitere în învățământul superior (Sinteze)*].

1558. ANGHELESCU, MARTA-MAGDALENA, *Limba germană pentru afaceri*, Capital, **4,** nr. 40, 1995, 20; *Lecția 2*, nr. 41, 21; *Lecția 3*, nr. 42, 21; *Lecția 4*, nr. 43, 29; *Lecția 5*, nr. 44, 19; *Lecția 5* [= 6], nr. 45, 21; *Lecția 7*, nr. 47, 21; *Lecția 8*, nr. 48, 19; *Lecția 9*, nr. 49, 19; *Lecția 10*, nr. 50, 20.

1559. ANGHELESCU, MIRCEA, LĂZĂRESCU, GHEORGHE, NICOLAE, NICOLAE I., BĂRBOI, CONSTANȚA, OLTEANU, A. GH., STOICA, CORNELIA, GHEORGHIU, VLADIMIR, OTOBÂCU, CONSTANTIN, BEREA-GĂGEANU, ELENA, *Limba și literatura română.* Manual pentru clasa a IX-a. Autori: ... Capitolul *Originea și dezvoltarea limbii române* a fost elaborat de acad. I. Coteanu, București, EDP, 1995, 388 p. (MÎ). Vezi BRL, **36,** 1993, nr. **1450; 35,** 1992, nr. **1273; 31,** 1988, nr. **2240; 26,** 1983, nr. **2153; 25,** 1982, nr. **3107.**

1560. AVRAM, ELISABETA, CUCU, RODICA, *Abecedar*, București, EDP, 1995, 126 p. Rec.: Achim Gârboni, *Prima carte a școlarului*, TribÎnv, **6,** nr. 300, 1995, 4; Mircea Ionel, *Primele manuale alternative*, TribÎnv, **6,** nr. 265, 1995, 4; vezi și rec. de la nr. **1690.**

1561. BANTAȘ, ANDREI, *Limba engleză în 60 de zile.* Exerciții de traducere și corectare. Recomandări speciale privind probleme lexicale și gramaticale. Exerciții cu verbe neregulate. Cheia exercițiilor și traduceri model, București, Teora, 1994, 240 p. (**Essential English,** 3).

1562. BANTAȘ, ANDREI, *New York – London – Bucharest. Engleza prin literatură. Literatura prin traduceri.* Manual pentru licee și facultăți. Vol. I, București, EGJ, 1995, 224 p.

1563. BANTAȘ, ANDREI, GĂLĂȚEANU-FÂRNOAGĂ, GEORGIANA, SACHELARIE-LECCA, DOINA, *Limba engleză prin exerciții. Models from Britain*, București, ENiculescu, 1995, 167 p. [+ 5 p. cu recl. la cărțile ed.].

1564. BANTAȘ, ANDREI, IONESCU, IRINA, CIOMPEC, MIHAI, *Ghid de conversație poliglot român–englez–german–francez–italian–spaniol*, București, Teora, 1995, 127 p.

1565. BANTAȘ, ANDREI, PORȚEANU, RODICA (coordonatori), VÂLCEANU-IONESCU, IRINA, TUDOR, FLORIN M., CIOBANU, GEORGETA, BEJAN, NICOLAE, *Limba engleză pentru știință și tehnică*, București, Niculescu, 1995, 203 p. [+ 5 p. cu recl. la cărțile ed.].

1566. BARBU, DAN, *Stuctura logică a morfosintaxei limbii române*, București, Scripta, 1995, 198 p. Rec.: Vera Năstase, LR, **44,** nr. 5–6, 1995, 238–240.

1567. BARBOI, CONSTANȚA, BOATCA, SILVESTRU, POPESCU, MARIETA, *Limba și literatura română*. Pentru studiul la clasă, olimpiade și concursuri școlare, examene de bacalaureat și admitere în facultăți. Ediția a 3-a, București, Recif, 1995, 464 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1869**; **36**, 1993, nr. **1581**.

1568. BĂRBULESCU, VIOLETA, *Gramatica limbii române*. Sinteze de teorie și exerciții aplicative, Craiova, ETerathopius, 1995, 360 p.

1569. BEJAN, DUMITRU, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj, EEchinox, 1995, 415 p. (**Studium**. Manuale. Dicționare. Enciclopedii).

1570. BEREA-GĂGEANU, ELENA, MOIGRĂDEANU, DOINA, POPESCU, FLORIN D., TABARCEA, CEZAR. Coordonator: Florin D. Popescu, *Limba română. Limbă și stil, punctuație și ortografie, vocabular, fonetică și fonologie, gramatică (morfologia)*. Manual pentru clasele a IX-a și a X-a (școli normale, licee și clase cu profil umanist), București, EDP, 1995, 192 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1871**; **36**, 1993, nr. **1462**; **35**, 1992, nr. **1291**.

1571. BERTEA, MIRCEA, *Gramatica explicativă a limbii române*. Ediția a 3-a revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, EMediamira, 1994, 288 p.

1572. BIRĂU, RODICA, FIRA, CARMEN, *À la rencontre du Français. Cours élémentaire (textes et exercises) – première partie*. Coord. științific: Rodica Iordache, Craiova, EAIUS, [f. a.], 68 p.

1573. BIRCHI, MARGA, *Capcanele limbii franceze*. Vol. 1. *La structure impersonnelle*, [f. l.], [f. e.], 1995, 96 p.

1574. BLACKMAN, DANIEL, *Test Your Phrasal Verbs. Cele mai uzuale verbe complexe. Sinonime și antonime cu verbe complexe. Exerciții cu grad de dificultate progresiv. Exerciții distractive – cuvinte încrucișate, chestionare. Teste de autoevaluare. Cheia exercițiilor. Tabele cu verbe complexe*, Bucureşti, Teora, 1995, 134 [+ 2 p. cu recl. la cărțile ed.; trad. vol. *Tests in English – Phrasal Verbs*, ed. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1995, Poland].

1575. BOATCĂ, SILVESTRU, CRIHANĂ, MARCEL, MARDARE, MIRCEA, *Gramatica limbii române pentru admiterea în licee, examenul de bacalaureat și admiterea în facultățile de: drept, Academia de Poliție, filologie, jurnalistică, filozofie, sociologie, teologie ortodoxă, arhivistică, psiho-pedagogie, muzeografie, biblioteconomie, birotică, cibernetică, kinetoterapie, Academia de Educație Fizică și Sport, Colegiul de Administrație și Secretariat*. În conformitate cu programele și manualele școlare elaborate și aprobate de Ministerul Învățământului, București, ECȘ, 1995, 240 p. Rec.: Eugen Budău, Ateneu, nr. 6, 1995, 10.

1576. BOBESCU, ILIE, *Limba franceză pentru elevii din primii ani de studiu. Pour approfondir mes connaissances*, București, ECorint, 1995, 128 p.

1577. BOGATU, CRIȘAN, *Curs de limba engleză*, București, EUB, 1995, 107 p. multigr. (UB).

1578. BRÂNCUȘ, GRIGORE, GĂITĂNARU, ȘTEFAN, *Limba română. Modele de analiză gramaticală*, București, ECoresi, 1995, 112 p. (**Materiale pentru examenul de admitere în liceu**). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1878**.

1579. BULGĂR, GHEORGHE, *Limba română, fonetică, lexic, morfologie, sintaxă, stilistică*, București, EVox, 1995, 336 p. Rec.: Anca Apostol, TinLib, **7**, nr. 1541, 12 mai 1995, 4; C. M., *Odă limbii române*, MIn, nr. 89, 1995, 15; Victor Stoleru, LLR, **24**, nr. 2, 1995, 61.

1580. BURADA, MARINELA, *English Language Morphology (II). The Noun and the Noun Phrase*, Brașov, [TUTBr], 1994, 70 p. (UTBr. FȘ. CLS). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1881**.

1581. BUTOI, MIHAELA, CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, GH., *Limba română*. Manual pentru clasa a VI-a, București, EDP, 1995, 304 p. (MÎ). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1472**; **35**, 1992, nr. **1298**.

1582. CAPȘA, GHEORGHE, *Cartea admiterii în liceu. Limba și literatura română*. Teorie și exerciții gramaticale, texte literare comentate pentru clasele VI–VIII, Iași, EPolirom, 1995, 240 p.

1583. CARAGIU MARIOȚEANU, MATILDA, SAVIN, EMILIA, *Rumänisch für Sie*. Ein moderner Sprachkurs für Erwachsene. 2. Auflage, München – Bukarest, Max Hueber Verlag–EFCR, 1993, 244 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1883**.

1584. CENUȘE, IOAN PETRE, LUPCHIAN, GABRIELA, NEGUȘ, DOINA, *Franceza comercială pentru oamenii de afaceri*, București, EHE, 1995, 240 p.

1585. CHILIMAN, MARIA, TANASESCU, DOINA, *Lernt Deutsch ! Ein Lehrbuch für alle. Învăţaţi limba germană. Un manual pentru toţi*, Craiova, SR, 1995, 388 p.

1586. CHIRIAC, MARILENA, IANCU, MARIN, *Vocabular.* Teorie şi teste pentru gimnaziu, liceu, admitere în facultate. În conformitate cu programa elaborată de Ministerul Învăţământului, Bucureşti, ERecif, 1995, 224 p. Rec.: Adriana Stoichiţoiu-Ichim, LL, 40, nr. 3–4, 1995, 146–149.

1587. CHIŢORAN, DUMITRU, PANOVF, IRINA, POENARU, IOANA, *Exerciţii de gramatică engleză. English Grammar Exercises.* Structurile gramaticale de bază ale limbii engleze. Dificultăţi întâmpinate de vorbitorii de limbă română. Folosirea articolului. Pronumele. Sistemul timpurilor verbale. Corespondenţa timpurilor. Îmbinarea propoziţiilor în frază. Vorbirea indirectă. Test final recapitulativ, Bucureşti, Teora, 1995, 217 p. [+ 22 p. cu recl. la cărţile ed.] (***Essential English***, 25).

1588. COMIŞEL, ECATERINA, EDISON, ROSAMOND, SALOMIE, CRISTINA, ŞERBAN, ATENA, STANCU, VICTORIŢA, *Time to Talk.* Activities to Stimulate Conversation (Grade 2–8), Iaşi, ESH, 1995, 180 p.

1589. CONSTANTINESCU, ELENA, GOIAN, MARIA E., SÂRBU, MARCELA, *Limba română.* Manual pentru clasa a II-a, Bucureşti, Teora, 1995, 160 p. (MÎ).

1590. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, GH., *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, EŞ, 1995, 604 p. Rec.: Silviu Constantinescu, TribÎnv, 6, nr. 266, 1995, 8.

1591. CORNEA, THALIA, *Limba germană contemporană. Fonetică, fonologie, lexicologie.* Note de curs. Pentru uzul studenţilor, Braşov, [f. e.], 1994, 122 p. multigr. (UTBr. CLS).

1592. CORNILESCU, ALEXANDRA, *Concept of Modern Grammar. A Generative Grammar Perspective*, Bucureşti, EUB, 1995, 403 p. multigr. (**Philologica Bucurestiensia. Publications de la Faculté des Langues et des Littératures Étrangères**, I).

1593. CORNILESCU, ALEXANDRA, CHIŢORAN, DUMITRU, *The Theory of Speech Acts*, Iaşi, EFC, 1994, 294 p. (Mihai Eminescu University of Botoşani. **The English Book** *Series*).

1594. CORNIŢĂ, GEORGETA, *Manual de stilistică*, Baia Mare, EUmbria, 1995, 266 p.

1595. CRÉNGĂ, I., GRIGORESCU, C., IENĂCHESCU, G., CLIMESCU, N., RECÉNU, V., SIMIONESCU, A., *Metódă nouă de scriere şi cetire* pentru usulu clasei I primară de Institutorii ... Aprobată şi adoptată de Ministeriulu Instrucţiunei Publice şi alu Culteloru. Ediţiunea a doua. Tipărită cu spesele Societăţei Învăţeturei Poporului Românu din districtulu şi comuna Iassy. Preţul 43 parale séu 33 bani, Iassy, Tipografia H. Goldner, 1868, 72 p. [multiplicat de BCP, 1994].

1596. CRICOVEANU, DUMITRU, *Ghid turistic şi de conversaţie român–german*, Bucureşti, EUT, 1995, 208 p. (Colecţia **Profesor – elev**).

1597. DĂNILĂ, VIORICA, *Engleza tehnică şi dicţionar de termeni şi expresii.* Manual necesar înţelegerii limbajului tehnico-ştiinţific în domeniile: calculatoare, automatică, electronică, electrotehnică, mecanică, chimie, fizică, aeronave, Bucureşti, Colosseum, 1995, 448 p. (**Colecţia didactică**).

1598. DIACONESCU, ION, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, EEn, 1995, 436 p.

1599. DIMA, PETRACHE, *Ortografia şi ortoepia limbii române. Culegere de reguli în vigoare*,Galaţi, EPF, 1995, 48 p.

1600. DINCESCU, ŞTEFAN, *Sintaxa frazei. Gramatica limbii române.* Prefaţă de Eugen Budău, Baia Mare, EPlumb, 1995, 208 p. (**Colecţia elevului**).

1601. DOBRA, SOFIA, MITRACHE, GHEORGHE, *Analize literare şi stilistice pentru clasele V –VIII.* Materiale pentru examenul de admitere în liceu, Bucureşti, ECoresi, 1995, 142 p.

1602. DOCA, GHEORGHE, *Acquisition Grammar of Romanian* (with Additional Information Regarding Romanian History, Culture and Civilization and a Choice of Representative Literary Texts). English Version by Bogdan Ştefănescu. General Revision by prof. Charles Carlton of Rochester University. The Translation Process was Assisted by Maria Iordănescu, Gabriela Horlescu, Anca Sevcenko, Ioana Algiu. Linguistic Supervisors for the English Version: Domnica Şerban, Lucia Ştefănescu, Bucureşti, EDP, 1995, 443 p. (MÎ. UB).

1603. DOCA, GHEORGHE, *Converser en roumain. Treizeci de dialoguri pe teme de cultură şi civilizaţie românească.Trente dialogues sur des thèmes de culture et de civilisation roumaines.*

Complément de la méthode *Comprendre et pratiquer le roumain* réalisée dans le cadre de CIRER (Centre Interuniversitaire de Recherches et d'Études Roumaines) de l'Université de la Sorbonne Nouvelle – Paris III. Version française par Gabriela Doca, Bucureşti, EDP, 1995, 263 p. (UB. Cursurile de vară şi colocviile ştiinţifice de limba, literatura, istoria şi arta poporului român [reproduce *Courses en Roumain* de Gheorghe Doca, ed. de l'Université de la Sorbonne Nouvelle – Paris III, CIRER, 1993].

1604. DRĂGOIU, TEODOR, DRĂGOIU, VALERIA, *Cât de ... „perfecte" sunt noile abecedare*, TribÎnv, **6**, nr. 285–286, 1995, 7.

1605. DUMITRESCU, ANA, TEODORESCU, VASILE, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Bucureşti, EDP, 1995, 304 p. (MÎ). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1906**.

1606. DUMITRESCU-BRATEŞ, MARIA, *Limba franceză. Ghid de conversaţie*. Ediţia a II-a, Bucureşti, Niculescu, 201 p. [+ 7 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1907**.

1607. DUMITRESCU-BRATEŞ, MARIA, *Limba franceză pentru începători şi iniţiaţi*. Ediţia a II-a, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 296 p. [+ 8 p.cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1910**.

1608. DUMITRU, IOAN I., *Cultivarea limbii române. Vocabular. Fonetică. Ortografie. Punctuaţie. Gramatică. Stilistică. Texte complexe*, [Bucureşti], ELucky, [f. a.], 288 p. Rec.: Vasile Botea, *O carte nouă despre şi pentru limba română*, TribÎnv, **6**, nr. 282, 1995, 6; Eugen Budău, Ateneu, nr. 6, 1995, 11.

1609. EICHER, KAREN, TEGHIU, LIVIU, *Romanian Verbs. Conjugation Handbook for Foreigners. Verbe româneşti. Îndrumător de conjugare pentru străini*, Timişoara, Sedona, 1995, 144 p.

1610. FIELD, JOHN, *English Step by Step. Limba engleză pas cu pas.* Traducerea şi adaptarea: Dana Poenaru, Bucureşti, ECoresi, 1995, 240 p. [+ 2 casete audio].

1611. FILIPESCU, PUIU, BOSTAN, CONST. C., *Ora de limba română*. Exerciţii de gramatică şi de vocabular pentru examenele de admitere în licee şi facultăţi, Iaşi, EMoldova, 1993, 256 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1492**.

1612. GAŢU, GENOVEVA, NEGRU, VIRGINIA, *Ghid metodic. Dezvoltarea vorbirii*. Clasa a II-a, Iaşi, ESH, 1995, 97 p.

1613. GAVRILIU, EUGENIA, *Cine se teme de comentariul literar ?* Exerciţii şi comentarii de literatură pentru admiterea în învăţământul superior de anglistică, Galaţi, EPF, 1995, 79 p.

1614. GĂLĂŢEANU-FÂRNOAGĂ, GEORGIANA, *Sinteze de gramatică engleză*. Exerciţii şi teste de evaluare, Bucureşti, ECruso, 1995, 456 p.

1615. GĂLĂŢEANU-FÂRNOAGĂ, GEORGIANA, COMIŞEL, ECATERINA, *Gramatica limbii engleze*. Pentru uzul şcolar, Bucureşti, Omegapress, 1995, 304 p.

1616. GHEORGHIU, MIRCEA, *Limba rusă contemporană. Morfologie*. Ediţia a IV-a revizuită şi adăugită. Redactori: Ecaterina Fodor şi S. Vaimberg, Bucureşti, EUB, 218 p. (UB). Vezi BRL, **32**, 1989, nr. **1526**; **20**, 1977, nr. 1762; **18**, 1975, nr. 1261.

1617. GHERGHINA, DUMITRU, GHERGHINA, MARIA, *Aproape totul despre exprimarea corectă în limba română*. Motivări ortoepice, ortografice, lexicale şi gramaticale. Exerciţii şi teste de evaluare. Pentru elevi, studenţi, cadre didactice şi părinţi, Craiova, Didactica Nova, 1994, 260 p.

1618. GHERMAN, HARITINA, *Ghid de conversaţie român–italian. Expresii uzuale, cu transcrieri fonetice. Formule de salut. Profesiuni. Afaceri. Politică. Călătorii. Cumpărături. Sport*, Bucureşti, Teora, 1995, 256 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1925**; **34**, 1991, nr. **1317**.

1619. GHERMAN, HARITINA, SÂRBU, RODICA, *Gramatica limbii italiene*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1995, 364 p.

1620. GHIŢĂ, IULIAN, *Sinteze şi exerciţii lexicale, lingvistice şi stilistice* (În sprijinul profesorilor, al elevilor şi al candidaţilor la diferite examene şi concursuri de admitere), Bucureşti, EDP, 1995, 301 p.

1621. GIBERT, PIERRE, GREFFET, PHILIPPE, PARIZET, MARIE-LOUISE, PÉREZ-LÉON, ANNIE, RAUSCH, ALAIN, *Bonne route ! Drum bun ! Méthode de français*. Livre de l'étudiant. 228 leçons. [Vol. 2], Paris–Bucureşti, Alliance Française „Hachette"–ESigma, [f. a.], 295 p. [cu 4 casete]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1930**.

1622. GOIA, VISTIAN, DRAGOTOIU, ION, *Metodica predării limbii şi literaturii române*, Bucureşti, EDP, 1995, 183 p.

1623. GOIAN, MARIA EMILIA, *Limba română. Probleme de sintaxă*. Cu fişe de activitate independentă. Ediţia a doua revizuită şi îmbunătăţită, Bucureşti, Recif, 1995, 383 p. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1311**.

1624. GOLDIŞ-FIROIU, ANA, *Ghid de corespondenţă comercială în limba franceză*, Deva, Valbert, 1995, 392 p.

1625. GORUNESCU, ELENA, *Gramatica limbii franceze în exerciţii*, Bucureşti, EFFP, 1995, 189 p.

1626. GORUNESCU, ELENA, *Limba engleză. Vocabular şi gramatică*. Exerciţii. Clasa a IV-a, Bucureşti, ESigma, 1995, 64 p.

1627. GRAEF, ROBERT, *Ghid de conversaţie român–german*, Bucureşti, EVox, 1995, 192 p.

1628. GRIGORIE, TOMA, *Verbe româneşti*, Craiova, EUniversitaria, 1994, 184 p. Rec.: Florin-Lazăr Ionilă, LR, **43**, nr. 5–6, 1994, 267–268.

1629. GRIGOROVIŢĂ, MIRCEA, *Predarea şi învăţarea limbilor străine*, Bucureşti, EDP, 1995, 128 p.

1630. HALL, EUGENE J., *Building English Sentences. Adjectivul*. Prezentarea noţiunilor gramaticale de bază. Posibilitatea de a rezolva exerciţiile oral sau în scris. Exerciţii cu exemple de rezolvare corectă. Asimilare rapidă prin prezentarea grafică, [Bucureşti], ETeora, 1995, 92 p. (**Building English Sentences**, 2) [trad. vol. ed. de National Textbook Company, Chicago, 1981, 1985].

1631. HALL, EUGENE J., *Building Sentences. Verbe auxiliare*. Prezentarea noţiunilor gramaticale de bază. Posibilitatea de a rezolva exerciţiile oral sau în scris. Exerciţii cu exemple de rezolvare corectă. Asimilare rapidă prin prezentarea grafică, Bucureşti, ETeora, 1995, 59 p. [+ 4 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Building English Sentences**, 1) [trad. vol. ed. de National Textbook Company, Chicago, 1973, 1985].

1632. HALL, EUGENE J., *Building English Sentences. Verbul „to be"*. Prezentarea noţiunilor gramaticale de bază. Posibilitatea de a rezolva exerciţiile oral sau în scris. Exerciţii cu exemple de rezolvare corectă. Asimilare rapidă prin prezentare grafică, Bucureşti, Teora, 1995, 68 p. [+ 6 p. cu recl. la cărţile ed.] (**Building English Sentences**, 3) [trad. vol. ed. de National Textbook Company, Chicago, 1973, 1985].

1633. HAMZEA, LILIANA, CHEFNEUX, GABRIELA, *A Practical Course in English Vocabulary*. A Collection of Exercises and Texts. By ... Part. I, Braşov, [f. e.], 1994, 118 p. (UTBr. FŞ. CLS).

1634. HILDEBRANDT-DOMMEL, BÄRBEL, *Limba engleză*. Curs de iniţiere. [Vol.] 1, [f. l.], RStudio, Oradea, [1994], 156 p.

1635. ILIESCU, CONSTANŢA, PETRESCU, VICTORIA, NICHITA, SILVIA, POPESCU, STELA, *Gramatică şi compunere*. Manual pentru clasa a IV-a, Bucureşti, EDP, 1995, 95 p., Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1943**; **36**, 1993, nr. **1506**; **35**, 1992, nr. **1318**; **28**, 1985, nr. **1704**; **26**, 1983, nr. **2159**; **24**, 1981, nr. 2643.

1636. ILINCA, ST. M., *Gramatica instrumentală. Orto: silabă, silabaţie, despărţire în silabe, triftong, hiat*, Bucureşti, Festina, 1995, 240 p.

1637. IONESCU, CRISTINA, CERKEZ, MATEI, *Exerciţii de gramatică*, Bucureşti, EDC, 1995, 292 p. [pe copertă: *Exerciţii de gramatică a limbii române*. Editat cu avizul Ministerului Învăţământului şi Ştiinţei. Ediţia a treia, îmbunătăţită şi redactată după noile norme ortografice].

1638. IONIŢĂ, DIANA, *Instant English. Metodă de învăţare rapidă a limbii engleze*, Bucureşti, EGlobus, 1994, 104 p.

1639. IORDACHE, AURELIA, IOVIŢĂ, VIORICA, CONDEI, CECILIA, *Texte literare pentru clasele V–VIII*. Întrebări şi răspunsuri, exerciţii, interpretare, Craiova, ESarmis, [f. a.], 112 p. [+ 4 p. albe pentru însemnări]; cu *Scurt dicţionar de termeni literari* (p. 98–103), *Subiecte –concurs de admitere în clasa a IX-a de liceu – iulie 1995, limba şi literatura română* (p. 104–106)]. Rec.: C. G., TribÎnv, **6**, nr. 308–309, 1995, 11.

1640. IORDACHE, RODICA, SCURTU, GABRIELA, *Grammaire pratique du français. Les substituts*, Craiova, ELotus, 1994, 208 p.

1641. ISBĂŞESCU, CRĂIŢA, *We're Stars*. Activity Book. A Book for Busy Teachers and Smart Kids, Piteşti, Carminis, 1995, 80 p.

1642. IVANCENCO, SERGIU, *Grundlagen der Technologie, Kursauszug*, Bucureşti, [f. e.], [1995], 96 p. (ASE. FSELS).

1643. IVĂNUŞ, DUMITRU, *Teoria şi topica propoziţiilor subordonate necircumstanţiale în limba română*, Craiova, Universitaria, 1994, 220 p. [Engl. Ab.].

1644. IVĂNUŞ, DUMITRU, TOMA, ION, *Limba română. Fonetică, vocabular, gramatică, stil şi compoziţie*. Subiecte date la admiterea în învăţământul superior în anii 1990, 1991, 1992, 1993 şi 1994. Rezolvări integrale şi îndrumări, Bucureşti, EDP, 1995, 501 p. Vezi şi BRL, **37**, 1994, nr. **1951**.

1645. IVĂNUŞ, DUMITRU, TOMA, ION, *Limba română pentru bacalaureat, admitere în licee şi facultăţi. Subiectele 1994*, Bucureşti, Niculescu, 1995, 203 p. [+ 5 p. cu recl. la cărţile ed.].

1646. JURCONI, ION, MOHANU, FLORINA, *Corespondenţă comercială rusă. Russkaja komerčeskaja korrespondencia. Russian Commercial Correspondence*, Bucureşti, CEPASE, 1995, IV + 215 p. (ASE. FREI).

1647. KLASTER-UNGUREANU, GRETE, POPIŞTEANU, DOINA, *Să învăţăm limba germană acasă şi la şcoală*. Curs primar clasele II, III, IV în 6 casete audio, Bucureşti, EUF, [f. a.], 274 p.

1648. LAROCHE, GUY, *Franceza pentru toţi. Curs rapid de iniţiere*. Reguli de pronunţare. 23 de lecţii. Noţiuni gramaticale de bază. Ghid de conversaţii uzuale. Vocabular francez–român, Bucureşti, EPaco, 1995, 124 p. [pe coperta exterioară: *Franceză pentru toate vârstele*].

1649. LAZĂR, KRISTINE, HAASE, MARION, COSMATU, CHRISTIANE, ALEXANDRESCU, IDA, MOISE, ILEANA, *Limba germană fără profesor. Deutsch allein* (1). Coordonator: Petra Matusche, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 268 p. (Institutul Goethe). Rec.: G. Măgirescu, TinLib, **7**, nr. 1710, 25–26 n. 1995, 4; N. P., *Un nou manual de limba germană fără profesor*, RLib, nr. 1734, 6 dec. 1995, 5.

1650. LĂZĂRESCU, ADRIANA, *Limba italiană. Ghid de conversaţie*. Ediţia a II-a, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 251 p. [+ 4 p. cu recl. la cărţile ed.]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1957**; **36**, 1993, nr. **1513**.

1651. LEVIŢCHI, LEON, *Gramatica limbii engleze. Interdependenţa lexic – morfologie – sintaxă. Ierarhizarea părţilor de vorbire: principale, determinanţi, modificatori, înlocuitori, elemente de legătură. Exerciţii şi cheile lor*, Bucureşti, Teora, 1995, 160 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1961**; **35**, 1992, nr. **1329**.

1652. LUPU, FLORI, *Gramatica limbii române în exerciţii recapitulative*, Bucureşti, All, 1995, 174 p.

1653. MACARIE, ANDRONIE, *The Mouse has a House*. ***Engleza pentru preşcolari***, Constanţa, Europolis, 1995, 56 p. (**Engleza pentru preşcolari**).

1654. MAIR, CHRISTIAN, *English in the World Today: A Survey of Varieties of English Around The World*, Iaşi, IEArL, 1995, 84 p. [cu o intr. în lb. rom. p. 11–20].

1655. MAKOWSKI, FRANÇOIS, *Franceza pentru începători. Pronunţia. Gramatica. Vocabularul ... Două casete audio. 45 de lecţii. Conversaţie. Aspecte specifice vieţii în Franţa. Teste recapitulative. Ghid de pronunţie. Rezumat de gramatică. Tabele de verbe. Mini-dicţionar. Două casete audio*, Bucureşti, ETeora, 1995, 322 p.

1656. MATEI, NICOLAE CONSTANTIN, *Învăţarea eficientă în şcoală*, Bucureşti, EDP, 1995, 325 p.

1657. MARINESCU, MIHAIL, CHIRILĂ, FEODOR, *Metodika prepodavanija russkogo jazyka. Metodica predării limbii ruse*, Bucureşti, [EUB], 1993, 388 p. multigr. (UB).

1658. McLEAN, ALAIN, ACKLAM, RICHARD, MOHAMED, SUE, *Limba engleză fără profesor*. Nivelul elementar. *English One to One*. Traducere Dana Poenaru, Violeta Căruţaşu. Cartea 1, 2, 3, 4, 5 + 5 casete şi un caiet de exerciţii de gramatică, Bucureşti, ECoresi, 1995, 1: 56 p.; 2: 56 p.; 3: 56 p.; 4: 56 p.; 5: 56 p.; *Caiet de exerciţii*, 71 p. ; (**BBC English**; *British*) [pe coperta a II-a: British Broadcasting Corporation].

1659. MIHĂESCU, VERONICA, MIHĂESCU, ALEXANDRA, *Engleza turistică*. Manual, Bucureşti, EŞ, 1995, 139 p.

1660. MIHUŢ, LIZICA, *Limba română contemporană. Morfologia. Sinteze*, [Arad], [TUA], 1995, 209 p. (UA. FT. Seria **Cursuri universitare**).

1661. MIHUȚ, LIZICA, *Limba contemporană. Sintaxa. Sinteze. Exerciții*, [Arad], [TUA], 1995, 262 p. (UA. FT. Seria **Cursuri universitare**).

1662. MIROIU, MIHAI, *English–Romanian Conversation Book. Ghid de conversație englez–român*, Baia Mare, EGutinul, 1995, 224 p. Vezi BRL, **25**, 1982, nr. **3144**.

1663. MIROIU, MIHAI, *Ghid de conversație român–englez*, București, EVox, 1995, 192 p. Vezi BRL, **34**, 1991, nr. **1335**; **25**, 1982, nr. **3144**; **22**, 1979, nr. **2087**; **18**, 1975, nr. 1472.

1664. MISZTAL, MARIUSZ, *Test Your Vocabulary*. 19 subiecte tematice, din realitatea zilnică. Teste grilă. Exerciții de grupare a termenilor. Construirea de enunțări. Exerciții cu grad sporit de dificultate. Vocabular specializat din diverse domenii. Cheia exercițiilor și index tematic. Ediția a doua, București, ETeora, 1994, 352 p. (**Essential English**, 17) [trad. vol. *Tests in English–Thematic Vocabulary*. Ilustrations by Monika Handke, Warszawa – Poland, Wydawnictwa Skolne i Pedagogiczne, 1994].

1665. MOLAN, VASILE, PÂRVULESCU, LETIȚIA, TEODORESCU, IULIA, *Limba noastră-i o comoară. Exerciții de limbă română pentru ciclul primar*. Ediția a II-a, București, EPetrion, [f. a.], 159 p. (Colecția **Gimnasium**). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1524**.

1666. MOREL, PIERRE, *Guide de conjugaison. Ghid de conjugare a verbelor franceze*, București, EȘ, 1995, 288 p.

1667. MUNTEANU-ALEXANDRESCU, MARILENA, *Limba engleză. Știți să pronunțați corect?*, București, ENiculescu, 1995, 269 p. Rec.: G. Măgirescu, *Un instrument de lucru util și inedit*, TinLib, **7**, nr. 1615, 7 aug. 1995, 4.

1668. MUNTEANU, DAN, *Limba spaniolă. Ghid de conversație*, București, Niculescu, 1995, 328 p. Vezi BRL, **28**, 1985, nr. **1720**.

1669. MUNTEANU, DAN, DUHĂNEANU, CONSTANTIN, *Gramatica limbii spaniole*, București, Niculescu, 1995, 305 p. Rec.: Gabriela Măgirescu, *Un îndrumar esențial în studiul limbii spaniole*, TinLib, **7**, nr. 1618, 10 aug. 1995, 4. Vezi BRL, **23**, 1980, nr. 2426.

1670. MUNTEANU, MARIA, *Limba română – Fișe-sinteză pentru învățare și recapitulare*, București, ESCL, 1995, 144 p. Rec.: Gabriela M[ăgirescu], *Ați uitat elemente din gramatica limbii române ? Citiți atunci lucrarea „Limba română – Fișe-sinteză pentru învățare și recapitulare"*, TinLib, **7**, nr. 1625, 18 aug. 1995, 4; Doina Sterescu-Sântimbreanu, TribÎnv, **6**, nr. 291–292, 1995, 10.

1671. NAZARIE, MIA, *Engleza pentru bacalaureat – începători și avansați –* , București, ECPr, 1995, 56 p.

1672. NĂSTĂSESCU, VIOLETA, *Limba engleză. Conversație rapidă*, București, Niculescu, 1995, 207 p. [+ 1 p. cu recl. la cărțile ed.].

1673. NEDELCUȚ, DANIELA, *Exerciții de limba română. Compuneri și tehnici de studiu*. Clasele a II-a, a III-a, a IV-a. Ediție revăzută și adăugită, Craiova, ECardinal, 1994, 128 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1532**.

1674. NEGREANU, ARISTIȚA, *Exerciții cu expresii idiomatice*. Elemente constitutive ale expresiilor idiomatice. Aspectul semantic. Expresii idiomatice cu vocabular de specialitate. Extrase din literatură și din presă. Cheia exercițiilor, București, ETeora, 1995, 208 p. (**Français pour tous**, 6).

1674 bis NICOLAE, FLORINA, *La lingua romena per italiani*, București, Crater, 1995, 125 p. Rec.: S. Carpian, *Italienii și limba română*, Flacăra, nr. 27, 1995, 11.

1675. NICOLAE, NICOLAE I., OLTEANU, A. GH., PAVNOTESCU, MARIA, LĂZĂRESCU, GHEORGHE, LEAHU, EMIL, PARFENE, CONSTANTIN, BEREA-GĂGEANU, ELENA, *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a X-a, București, EDP, 1995, 304 p. (MÎ) [cu un cap. *Compuneri și exerciții de cultivare a limbii*, p. 265–301]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1979**; **36**, 1993, nr. **1533**.

1676. NICOLESCU, AUREL, *Analize gramaticale. Pentru admiterea în liceu*. Ediția a V-a, București, EIC, 1995, 272 p. (**Lectură școlară**). Rec.: Marian Bălătică, UnC, nr. 4, 1995, 6. Vezi BRL, **33**, 1990, nr. **778**; **24**, 1981, nr. 1035; **21**, 1978, nr. 870; **14**, 1971, nr. 558; **12**, 1969–1970, nr. 830.

1677. NICULESCU, C. H., *Curs practic de limba italiană. Imparo l'italiano*, București, EDP, 1995, XII + 335 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1980**; și *Imparo d'italiano*, București, EOC, [f. a.], 335 p. [pe copertă: *Limba italiană. Curs practic*].

1679. NIMARA, ŞTEFAN, *Indreptar morfologic, ortografic şi lexical al limbii engleze*, Bucureşti, EPaco, 1995, 239 p. [pe copertă: Cum ? Când ? De ce ?].

1680. ODOR IFRIM, ELENA, *Exerciţii şi teste gramaticale pentru ciclul primar*. Cuvânt înainte de Olga Duţu, Constanţa, Europolis, 1994, 111 p. (**Colecţia elevului**).

1681. OZUN, NICOLETA, *Culegere de texte pentru dictări. Clasele I–IV. Exerciţii de creaţie, limba română, clasele II–IV*, Craiova, EGCA, 1995, 143 p.

1682. PAIDOS, CONSTANTIN, *Gramatica limbii engleze*. Vol. 1: *Verbul*. Vol. 2: *Alte părţi de vorbire*. Vol. 3: *Cheia exerciţiilor*, Iaşi, IECCŞ, 1995, 1: 268 p.; 2: 296 p.; 3: 108 p.

1683. PARFENE, CONSTANTIN, *Observaţii privind problemele de compoziţie şi stil în programele şi manualele şcolare*, LL, **40**, nr. 3–4, 1995, 128–135 [în general].

1684. PĂDUREANU, VICTORIA, MOLAN, VASILE, KONRAD, MARIA, *Citire, lectură, compunere*. Culegere de exerciţii şi teme pentru clasa a III-a, Bucureşti, ESigma, 1995, 140 p.

1685. PĂDUREANU, VICTORIA, PLEAVĂ, CRISTIANA, MOLAN, VASILE, COJOCARU, SILVIA, DAMALAN, FRUSINA. Coordonator: Victoria Pădureanu. *Citire. Lectură. Compunere*. Culegere de exerciţii şi teme. Clasa a IV-a, Bucureşti, ESigma, 1995, 96 p.

1686. PĂTRAŞCU, ION, PÎRVU, ELENA, *Limba italiană. Noţiuni de gramatică şi vocabular*, Craiova, EAIUS, 1995, 166 p.

1687. PĂUŞ, VIORICA AURA, *O concepţie metodologică clară şi modernă, fundamentată psiho-pedagogic în manualele de limba franceză ale Elenei Rădulescu-Pogoneanu*, Forum, **37**, nr. 4–5–6, 1995, 100–106 [în perioada interbelică].

1688. PÂRLOG, HORTENSIA, *The Sound of Sounds*, Timişoara, Hestia, 1995, 175 p. (**Language & Civilisation**).

1689. PENCEA, IOANA, *Exerciţii de gramatică şi probleme de evaluare*. Pentru clasa a IV-a, olimpiade şi concursuri de limba şi literatura română, Bucureşti, ERAI, 1995, 96 p.

1690. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Abecedar*, Bucureşti, EAramis, 1995, 128 p. (MÎ). Rec.: Riţa Bordei, *Povestea unui manual*, TribÎnv, **6**, nr. 300, 1995, 6; Mircea Ionel, *Primele manuale alternative*, TribÎnv, **6**, nr. 265, 1995, 4. Vezi şi nr. **1560**.

1691. PIETREANU, MARICA, *Exerciţii lexicale pentru limba română*, Bucureşti, Garamond Junior, 1995, 140 p. [pe copertă: *Limba română. Exerciţii lexicale*].

1692. POPA, ION, *Fonetica şi vocabularul*, Bucureşti, Teora, 1994, 120 p.

1693. POPA, ION, POPA, MARINELA, *Literatura română*. Manual preparator pentru gimnaziu şi admiterea în liceu, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 232 p.

1694. POPESCU, FLORIN D., *Limba română. Sintaxa*. Manual pentru clasele a XI-a şi a XII-a (şcoli normale, licee, clase cu profil umanist), Bucureşti, EDP, 1994, 124 p. (MÎ). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2002**; **35**, 1992, nr. **1353**; **31**, 1988, nr. **2255**; **25**, 1982, nr. **3174**; **23**, 1980, nr. 2469; **22**, 1979, nr. 2097; **21**, 1978, nr. 2223.

1695. POPESCU, ION, *Limba română. Gramatică şi noţiuni de vocabular şi de istorie a limbii române*. Manual pentru clasa a VIII-a, Bucureşti, EDP, 1995, 160 p. (MÎ). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2003**; **36**, 1993, nr. **1546**; **35**, 1992, nr. **1354**; **33**, 1990, nr. **1715**; **30**, 1987, nr. **1812**; **28**, 1986, nr. **1736**; **27**, 1985, nr. **2061**; **25**, 1984, nr. **3175**; **24**, 1981, nr. 2094; **23**, 1980, nr. 360; **14**, 1971, nr. 560; [**10**], 1967–1 968, nr. 1342.

1696. POPESCU, ŞTEFANIA, *Gramatica practică a limbii române*. Cu o culegere de exerciţii. Ediţia a V-a revăzută, Bucureşti, EOrizonturi, 1995, 656 p. Rec.: .*. UnC, **5**, nr. 8–9, 1995, 5. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1356**; **27**, 1984, nr. **2062**; **14**, 1971, nr. 560; [**10**], 1967–1968, nr. 342.

1697. POPP, MAXIM, *Limba engleză. Ghid de conversaţie*, Bucureşti, Niculescu, 1995, 289 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2006**; **34**, 1991, nr. **1355**.

1698. PUIU, GH., GAVRIL, F., *Sinteze literare pentru clasele IX–XII şi admiterea în facultate*, Iaşi, EMoldova, 1995, 350 p.

1699. RAŢĂ, GEORGETA, *Cours pratique de français commercial*, Iaşi, EFC, 1994, 127 p. [pe cotor e indicată ca aut. şi Sanda-Maria Ardeleanu].

1700. RAŢĂ, GEORGETA, BRÂNDUŞ, C., *Choix de textes suivis de questionnaires pour l'étude du français (histoire – géographie, management de la firme, lettres)*, Suceava, [f. e.], 78 p. multigr. (US. FLŞ).

1701. RADULESCU, CAMELIA, *Limba spaniolă pentru începători şi iniţiaţi*, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 217 p. Rec.: Gabriela Măgirescu, *Învăţarea limbii spaniole – o problemă aproape rezolvată*, TinLib, 7, nr. 1640, 5 sept. 1995, 4.

1702. RĂDULESCU, GHEORGHE, *Deutsch für Kinder. Germana pentru cei mici*. Bucureşti, EGJ, [f. a.], 79 p.

1703. RĂDULESCU, MARIN, *Sintaxa limbii române. Dificultăţi şi tehnici de lucru*, Piteşti, EVlasie, 1995, 246 p.

1704. ROMAN, DORINA, *Linguistique et enseignement du français*. Cours, Cluj-Napoca, [f. e.], 1994, 300 p. multigr. (UCN. FL. CFR).

1705. SANDU, DOINA, *Die Wortfolge. Regeln und Ausnahmen*, Bucureşti, EUB, 1994, 240 p. multigr. (UB)

1706. SANDU, DOINA, *Limba germană pentru cei mici*, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 224 p.

1707. SANDU, VIORICA, *Mai sunt necesare glosarele*, TribÎnv, **6**, nr. 263, 1995, 7 [în manualele de lb. şi lit. rom.].

1708. SARLEA, ANCA, *Arbeitsbuch*. Für die Seminare des 1 Studienjahrers. Von ... 1 Heft, Braşov, [f. e.], 1994, 76 p. multigr. (UTBr. CLSt).

1709. SAVIN, EMILIA, *Gramatica limbii germane*, Bucureşti, EMS, 1995, 399 p. [ed. a II-a; ed. I, *Mică gramatică a limbii germane*, Bucureşti, EŞE, 1985]. Vezi BRL, **28**, 1985, nr. **1741**.

1710. SĂNDULESCU, MARIANA, *Limba italiană pentru afaceri*. Terminologia proprie activităţii societăţilor comerciale. Scrisori comerciale. Marketing. Contabilitate. Publicitate. Finanţe. Exerciţii de traducere. Vocabular specializat, Bucureşti, Teora, 1995, 168 p. (**Business Economie**, 2).

1711. SCHEEN, ROLAND, *Exerciţii de gramatică*. Pentru clasa a V-a, Bucureşti, Vizual, 1995, 126 p. (**Volume didactice**, 11).

1712. SCHEEN, ROLAND, *Exerciţii de gramatică*. Pentru clasa a VI-a, Bucureşti, Vizual, 1995, 128 p. (**Volume didactice**, 12).

1713. SCHEEN, ROLAND, *Exerciţii de gramatică*. Pentru clasa a VII-a, Bucureşti, Vizual, 1995, 127 p. (**Volume didactice**, 13).

1714. SCHEEN, ROLAND, *Exerciţii de gramatică*. Pentru clasa a VIII-a, Bucureşti, Vizual, 1995, 159 p. (**Volume didactice**, 14).

1715. SCURTU, GABRIELA, IORDACHE, RODICA, RĂDULESCU, ANDA, *Grammaire pratique du français. L'article. Le nom. L'adjectif qualificatif*, Craiova, ELotus, 1994, 106 p.

1716. SHARPE, PAMELA J., *How to Prepare for the Toefel Test of English as a Foreign Language*, Bucureşti, Teora, 1995, 644 p. [+ 3 p. cu recl. la cărţile ed.; copyright 1989, 1986, 1983, 1979 by Barron's Educational Series, Inc.].

1717. SMERICESCU, VICTORIA LĂCRĂMIOARA, *Culegere de exerciţii gramaticale pentru clasele a II-a – a IV-a*, Bucureşti, CEO, 1995, 256 p.

1718. STAN, IOAN TEODOR, *Fonetika russkogo jazyka*, Cluj-Napoca, PUC, 1995, 104 p.

1719. STANCIU, VIRGIL, ILEA, DENISA, *Exerciţii de limba engleză pentru bacalaureat şi admitere în învăţământul superior*, Braşov, ELL, 1995, 158 p.

1720. ŞERBAN, GH. I., *Culegere de texte latine (pentru elevi şi studenţi) cu un* ***Compendiu de gramatică (fonetică, morfologie şi sintaxă)*** *şi un* ***Vocabular latin–român***. Pentru elevi şi studenţi, Galaţi, EPF, 1995, 296 p. (**Carte Porto-Franco şcolară**).

1721. ŞERDEAN, IOAN, DIŢULEASA, FLORIAN, PAVELIU, ELIZA, *Gramatică şi compunere*. Manual pentru clasa a III-a, Bucureşti, EDP, 1995, 112 p. (MÎ). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2043**; **36**, 1993, nr. **1557**; **35**, 1992, nr. **1366**; **28**, 1985, nr. **1745**; **25**, 1982, nr. **3197**.

1722. ŞLAPAC, FLORIN, *Limba engleză. Nivel mediu*, Bucureşti, ENiculescu, 1995, 201 p. [+ 7 p. cu recl. la cărţile ed.].

1723. ŞTIRBU, LUCIA-MARIA, *ABC en français*, Bucureşti, ET, 1995, 51 p.

1724. TABACU, MARIA, *Franceza pentru examenul de bacalaureat – începători şi avansaţi –* , Bucureşti, ECP, 1995, 44 p.

1725. TEODORESCU, VASILE, *Compunerile-corespondenţă şi de utilitate socială*, Bucureşti, EDP, 1995, 136 p.

1726. TOTHARSANYI, SANDOR, BALLA, SARA, MARTHA, MARTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învățământul cu predarea în limbile minorităților naționale. *Vocabular român–maghiar*, București, EDP, 1995, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1562**; **35**, 1992, nr. **1375**; **28**, 1985, nr. **1673**; **26**, 1983, nr. **2123**; **21**, 1978, nr. 2173.

1727. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁRA, MÁRTHA, MARTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învățământul cu predarea în limbile minorităților naționale. *Vocabular român–ucrainean*, București, EDP, 1995, 204 p. (MÎ). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1564**; **35**, 1992, nr. **1378**; **26**, 1983, nr. **2126**.

1728. ȚĂRANU, MARIANA, *Limba engleză. Curs intensiv*, București, ECorint, 1995, 302 p. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1381**.

1729. ȚĂRANU, MARIANA, *Limba engleză. Exerciții pentru elevii din primii ani de studiu*, București, Corint, 1995, 232 p.

1730. ȚĂRANU, MARIANA, *Limba engleză. Probleme de lexic și exerciții pentru elevi*, București, ELeda & ECorint, 1995, 221 p. [ed. a II-a]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2054**.

1731. UNGUREANU, ADALMINA, *Abecedarul între barem minim și performanță*, TribÎnv, **6**, nr. 281, 1995, 5 [structura abecedarului].

1732. URICARIU, LUCIA, GOGA, MIRCEA, *Verbes roumains. Romanian Verbs. Verbe românești*, Cluj, EEchinox, 1995, 156 p. (**Studium**. *Manuale. Dicționare. Enciclopedii*). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **728**.

1733. VAIMBERG, S., *Sursele externe ale vocabularului rus (Contribuții la problema calculului lingvistic)*, București, EUB, 1995, 171 p. multigr. (UB. FLLS).

1734. VĂLEANU, DANIELA, *Practise English with Kitty*: Activități și exerciții pentru limba engleză, clasa a III-a, București, ECoresi, 1995, 64 p.

1735. VĂSCU, TEODORA, PINTILIE, ELENA, *Jocuri didactice*. Pentru însușirea corectă a limbii române de către preșcolari, București, EDP, 1994, 79 p. Rec.: Violeta Apostol, *Două apariții editoriale*, TribÎnv, **6**, nr. 304, 1995, 7. Vezi și nr. **1514**.

1736. VIȘAN, VIOREL, *Cours de phonétique française. Du groupe respiratoire au phonème*, București, EUB, 1994, 177 p. multigr. (UB).

1737. VRABIE, GEORGETA, *Limba germană pentru adulți*, Ploiești, Echinox, 1993, 276 p.

1738. VULIȘICI ALEXANDRESCU, MARIA, *Sintaxa limbii române* (UO), Oradea, EIV, 1995, 168 p. Rec.: C. C., Familia, nr. 10–11, 1995, 139–140.

1739. WOLF, SIGFRIED, *Prelegeri de gramatică rusă. Din istoria gramaticilor contrastive ruso-române*, București, EUB, 1995, 213 p. (UB).

1740. ZAMȘA, ELEONORA, *Teste de limba română pentru clasele V – VIII. Materiale pentru examenul de admitere în liceu*, București, ECoresi, 1995, 198 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2062**.

1741. ZDRENGHEA, MIHAI, M., HOYE, LEO F., *Modal Verbs and Modal Expressions in English*, [Cluj-Napoca], Clusium, 1995, 186 p. [cu câte un curriculum vitae pentru fiecare aut., p. 185, 187].

1742. ZDRENGHEA, MIHAI M., TOWNSON, NIGEL, *English Grammar. Elements of the Grammatical Structure of English*. Ediția a doua, [Cluj-Napoca], Clusium, 1995, 181 p.

1743. ZOICAȘ, LAURENȚIU, *Ghid de conversație român–francez*, București, EOrizonturi, 1995, 164 p.

1744. ∴ *Compendiu de limba română*. Fonetică. Vocabular. Gramatică. Sinteze și exerciții rezolvate. Coordonator: Alexandru Metea. Autori: Ileana Alexeev, Adriana Balea, Constanța Deatc, Eugenia Felicia Gligor, Virginia Macovei, Elena Marinescu, Alexandru Metea, Margareta Ocolișan, Florica Petreanu, Florica Popa, Florica Maria Pușcaș, Silvia Rogobete, Constantin Vintilescu, Timișoara, EHelicon, 1995, 348 p.

1745. ∴ *Cuvântul – structură și reguli de ortografie*, Paralele, nr. 4, 1995, 12–16 [cu exerciții ortografice].

1746. ∴ *Dați sintaxei ce este al sintaxei*, Paralele, nr. 9–10, 1995, 10, 36–38 [texte analizate sint.].

1747. ∴ *English, My Love. 9th Grade*. Teacher's Guide. College of St. Mark and St. John Plymouth U. K. Coordonatori proiect: Ecaterina Comișel, Ruxandra Popovici. Autori: Rada Bălan,

Miruna Carianopol, Ştefan Colibaba, Cornelia Coşer, Veronica Focşeneanu, Vanda Stan, Rodica Vulcănescu. Consultant ştiinţific: Rod Bolitho, Bucureşti, EDP, 1995, 171 p. (MÎ). Vezi şi nr. 1764.

1748. ∴ *Ghid de conversaţie. Lecţia I,* Albanezul, **3**, nr. 11, 1995, 7 [exemplificări de Merita Burci; cu o prez. nesemnată].

1749. ∴ *Învăţaţi spaniola simplu şi repede – Curs intensiv –* . Manual, Bucureşti, EUF, [f. a.], 268 p.[+ 6 casete audio].

1750. ∴ *Learning for Life.* Just Another Way: English for Intermediate Students. First Year. Part One [by] Roxana Alexandrescu, Mihaela Arsene, Cristina Brescan, Mihaela Cătuneanu, Tania Măgureanu, Ioana Petrescu, Bucureşti, [f. e.], 1995, 151 p. multigr. (AES).

1751. ∴ *Lexicon al greşelilor de limbă engleză. Fonetică, lexic, ortografie, ortoepie, gramatică, punctuaţie, stilistică.* Autor: Holger Freese. Traducerea: Monica Livia Plămădeală, Bucureşti, EJunior, 1995, 224 p. (Seria **Junior**. *Mentor / Langenscheicht*) [*English – Vorsicht Fehler !*, Mentor – Verlag Dr. Ramdohr KG, München, 1992].

1752. ∴ *Lexicon al greşelilor de limbă franceză. Fonetică, lexic, ortografie, ortoepie, gramatică, punctuaţie, stilistică.* Autor: Diethard Lübke. Traducerea: Monica Livia Plămădeală, Bucureşti, EJunior, 1995, 216 p. (Seria **Junior**. *Mentor / Langenscheicht)* [*Französisch – Versicht Fehler !*, Mentor – Verlag Dr. Ramdohr KG, München, 1991].

1753. ∴ *Lexicon al greşelilor de limbă germană. Fonetică, lexic, ortografie, ortoepie, gramatică, punctuaţie, stilistică.* Autor: Diethard Lübke. Traducerea: Monica Livia Plămădeală, Bucureşti, EJunior, 1995, 192 p. (Seria **Junior**. *Mentor / Langenscheicht*) [*Deutsch – Versicht Fehler !*, Mentor – Verlag Dr. Ramdohr KG, München, 1991]. Rec.: Cornelia Gârmacea, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 8.

1754. ∴ *Limba engleză*, Paralele, nr. 4, 1995, 17–18 [informal invitation, note of acceptance, note of regret, the thank-you note, the „bread-and-butter" note, the letter of application].

1755. ∴ *Limba rusă.* Manual pentru învăţământul superior filologic. Volumul I. Redactori responsabili: Ecaterina Fodor, Mihail Marinescu, Bucureşti, EUB, 1995, 285 p. multigr. (UB. FLLS).

1756. ∴ *Muzzi Comes Back.* Video Scripts. *Muzzi se întoarce.* Scenariul. Prezenta lucrare se foloseşte împreună cu caseta video *Muzzi Comes Back (Muzzi se întoarce).* Curs video BBC în limba engleză pentru copii, redactat sub forma unui film de desene animate. *Muzzi Comes Back* este produs sub licenţă şi distribuit în România de ECoresi, Bucureşti, [f. a.], 61 p. (**BBC English**) [pe copertă: *A Video English Course for Children.* Curs video BBC de limba engleză pentru copii].

1757. ∴ *Muzzi in Condoland.* Scenariul. Video Scripts. Curs video BBC de limba engleză pentru copii, Bucureşti, ECoresi, [f. a.], 48 p. + casetă video de 60 minute (**BBC English**) [BBC English, London].

1758. ∴ *Predarea comunicativă a limbajelor specializate,* Bucureşti, [CEPASE], 1994, 156 p. (ASE. GLGCC).

1759. ∴ *Texte und Übungen zur Aneignung des Ökonomischen Wortschatzes. Texte şi exerciţii în vederea însuşirii vocabularului economic,* Bucureşti, APASE, 1995, 123 p. (ASE. FREI. CLMCC) [selecţie realizată pe baza lucrării *Deutsche Wirtschafssprache für Ausländer* de Franz Bäumchen, ed. 3-a, 1978, Max Hueber Verlag, Ismaning (cap. 3–12, p. 20–123)].

1760. ∴ *Thinking out Loud in English.* A collection of young learner lessons plans created by Romanian teachers of English. Edited by Dominic Ambrose and Nicolae Coman, Iaşi, ESH, 1995, 113 p.

1761. ∴ *Wirtschaftdeutsch.* Limba germană pentru economişti, Bucureşti, APASE, 131 p. multigr. (ASE. FREI. CLGCC).

VEZI şi nr. 406, 408, 421, 441, 443, 446, 459, 463, 465, **852**, **892**, **1167**, **1175**, 1342, 1343, **1344**, 1483, 1505, 1513, 1517, 1531, 1550.

Recenzii

1764. COMIŞEL, ECATERINA, ***Pathway to English şi English, My Love***, TribÎnv, **6**, nr. 297, 1995, 4. Vezi nr. **1555**, **1747** şi BRL, **37**, 1994, nr. **1856**.

1766. DAMIAN, I., *Elevi, preferați-l pe prof. Ion Rotaru*, PF, **5**, nr. 1, 1995, 10 [Constanța Bărboi, Silvestru Boatcă, Marieta Popescu, *Limba și literatura română* ...; la rubr.: Școala în tranziție]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1869**.
1767. HANGA, VLADIMIR, Alison Riley, *English for Law* [in 8°, Ed. Macmilla, Londra, 1993, 256 p.], SDR, **7**, nr. 1, 1995, 119–120.
1768. HANGA, VLADIMIR, Felicia Ștef, *Curs de limba latină* [1991], SDR, **6**, nr. 1, 1994, 81–82. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1559**.
1769. NĂSTASE, VERA, Silviu Constantinescu, *Gramatica limbii române (noțiuni teoretice, texte pentru analiză și fraze analizate sintactic)* [...], LR, **44**, nr. 3–4, 1995, 155–156. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1891**.
1771. POPOVIČ, NEBOJŠA, *O savremennom srpskom jeziki* (V. Moldovan, M. Radan, *Limba sârbă contemporană*; *Savremeni sprski jezic*; Zapadni Univerzitet, Temišvar, 1994), KŽ, **39**, nr. 3, 1995, 18.
1772. SANDU, DOINA, Harald Weinrich, *Duden–Textgrammatik der deutschen Sprache*, Unter Mitarbeit von Maria Thurmain, Eva Breindl, Eva Maria Willkop, Dudeverlag, Mannheim / Leipzig / Wien / Zürich, 1993, 1111 S., ZGR, **4**, nr. 1–2, 1995, 226–228.
1773. VINȚELER, ONUFRIE, G. Gruiță, *Gramatica normativă (77 de întrebări, 77 de răspunsuri)* [...], LR, **43**, nr. 9–10, 1994, 485–486. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1940**.
1774. VLĂDUȚ, TOMA, Silviu Constantinescu, *Gramatica limbii române. Noțiuni teoretice, texte pentru analiză, fraze analizate sintactic* [...], LLR, **24**, nr. 2, 1995, 61–62. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1891**.
1775. ZUGUN, PETRU, *A doua oră de limba română*, Cronica, **29**, nr. 21, 1994, 2 [Puiu Filipescu, Constantin C. Bostan., *Ora de limba română*, Iași, 1992 (1993)].Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1492**.
1776. ∴ Gh. Constantinescu-Dobridor, *Sintaxa limbii române*, UnC, nr. 2–3, 1995, 6. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1893**.
1777. ∴ *Gramatica limbii române*, TribÎnv, **6**, nr. 267, 1995, 8 [de Silviu Constantinescu]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1891**.
1778. ∴ Marina Rădulescu, *Teste de limba română, examenul de admitere la liceu și facultate*, UnC, nr. 2–3, 1995, 17. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2014**.
VEZI și nr. 675, 687.

XXVII. *VARIA*

1779. A. E., *ONU luptă pentru „democrația lingvistică"*, Azi, nr. 1027, 4 n. 1995, 6 [rezoluția privind menținerea principiului egalității limbilor oficiale ale ONU].
1780. BOLOCAN, GH., *Cuvânt înainte*, SCO, **1**, nr. 1, 1995, 5 [la apariția primului nr. al revistei SCO]. Vezi nr. 18.
1781. BOUREANU, RADU, *Om de cultură, căruia să-i purtăm un cult*, EvRosetti, 1995, 34–35.
1782. CÂNDEA, VIRGIL, *Înțeleptul din Dionisie Lupu*, EvRosetti, 1995, 64–65.
1783. CIOCULESCU, ȘERBAN, *Un stimulator al creației*, EvRosetti, 1995, 66–69 [după „Analele Academiei", **99** (1965), seria a IV-a, vol. XV].
1784. COPCEAG, DIMITRIE, *„Marele necunoscut"*, EvRosetti, 1995, 73–74.
1785. CORNEA, PAUL, *Al. Rosetti – europeanul*, EvRosetti, 1995, 75–77.
1786. COSMA, HORIA, *O forță misterioasă deosebită*, EvRosetti, 1995, 78–80.
1787. COTEANU, ION, *Simbolul căutărilor*, EvRosetti, 1995, 81–82 [după „Analele Academiei", anul 119 (1985, seria a IV-a, vol. XXXV-2].
1788. CROHMĂLNICEANU, OVID S., *Un veritabil boier*, EvRosetti, 1995, 83– 86.
1789. DATCU, IORDAN, *Alexandru Rosetti la Editura Cultura Națională și la Fundația Regală pentru Literatură și Artă*, EvRosetti, 1995, 87–96.
1790. DINU, MIHAI, *Călătorul*, EvRosetti, 1995, 97–103.
1791. DOBRE, AL., *Amintirea profesorului*, EvRosetti, 1995, 104–106.
1792. DOROBANȚU, MIHAELA, *Cine scrie ? Cine citește ?*, Magazin, **38**, nr. 20, 1995, 4 [vorbitul și scrisul în limbi necunoscute pentru un subiect dat].

1793. DUMITRESCU-BUŞULENGA, ZOE, *O cunoaştere adâncă a oamenilor*, EvRosetti, 1995, 112–116.
1794. DUMITRIU, PETRU, *In memoriam: Alexandru Rosetti, Cher Ami*, EvRosetti, 1995, 117–121.
1795. ELIADE, IRINA, *„Era răcoare în biroul profesorului..."*, EvRosetti, 1995, 122–124.
1796. FIANU, ANDRIANA, *Momente dintr-un ritual*, EvRosetti, 1995, 125–129.
1797. FILIP, ŞERBAN, *Cine a inventat scrisul?*, Magazin, **38**, nr. 23, 1995, 9.
1798. FRUNZĂ, DUMITRAN, *Hieroglifele – 150 de ani de tăcere*, Albina, **98**, nr. 6, 1995, 3 [modalitatea de dispunere în pagină a unei scrieri hieroglife].
1799. GIURESCU, CONSTANTIN C., *Amintiri*, EvRosetti, 1995, 130–132 [după vol. *Amintiri*, 1, Bucureşti, EST, 1976, p. 313–317].
1800. GOLOPENŢIA, SANDA, *„O disciplină ereditară ... o voioşie secundă"*, EvRosetti, 1995, 133–135.
1801. GRAUR, AL., *„A avut ocazia să mă sprijine"*, EvRosetti, 1995, 136 [după „Analele Academiei", anul 119 (1985), seria a IV-a, vol. XXXV-2].
1802. GYÖRGY, SZÉPE, *Sketcches on the Contemporary History of Language Sciences in Central and East Europe*, RRL, **40**, nr. 1–3, 1995, 125–132.
1803. HRISTEA, THEODOR, *Personalitatea profesorului G. I. Tohăneanu*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 247–250 [deutsch. Zus.].
1804. I. S., *Un Babel lingvistic*, Expres, **6**, nr. 4, 1995, 13 [diversitatea lingvistică].
1805. LIPATTI, VALENTIN, *Cher Ami*, EvRosetti, 1995, 145–146.
1806. LOMBARD, ALF, *Amintiri*, Sec 20, 355–356–357, [1995], 241–260 [trad. de Georgeta Ghiga; s.t.c.: Un mare romanist: Alf Lombard].
1807. LOMBARD, ALF, *O jumătate de veac cu Al. Rosetti*, EvRosetti, 1995, 147–148.
1808. MACOVESCU, GEORGE, *„Luciditatea şi obiectivitatea îl sprijinea fără încetare"*, EvRosetti, 1995, 149–150 [din vol. *Parfumul amar al pelinului verde*, Bucureşti, EE, 1982].
1809. MURÁDIN, LÁSZLÓ, *A huszonhatodik – evfolyamon túl ...*, NyIK, **38**, nr. 1, 1994, 65–71.
1810. NICOLESCU, BASARAB, *Un boier al spiritului*, EvRosetti, 1995, 167–171.
1811. NICULESCU, ALEXANDRU, *G. I. Tohăneanu, „dincolo de cuvinte"*, Omagiu Tohăneanu, 1995, 363–367 [rés. fr.].
1812. PAVEL, TOMA, *A patra cale*, EvRosetti, 1995, 172–175.
1813. POPIŞTEANU, CRISTIAN, *Riscul de a fi bun*, EvRosetti, 1995, 176–177.
1814. REICHMANN, EDGAR, *În memoria profesorului*, EvRosetti, 1995, 180–181.
1815. ROCERIC, ALEXANDRA, *Profesorul a trecut, princiar, prin zilele noastre...*, EvRosetti, 1995, 182–186.
1816. ROSETTI, GHEORGHE, *Amintire*, EvRosetti, 1995, 187–188.
1817. SALA, MARIUS, *Cuvântul domnului Dr. Doc. ... la decernarea titlului de membru de onoare al Academiei Române doamnei Prof. Dr. Maria Manoliu Manea*, Confluenţe, 1995,19–23.
1818. SALA, MARIUS, *„Portretul" Institutului de Lingvistică (I)*, Academica, **5**, nr. 5, 1995, 4; *(II)*, nr. 6, 5 [Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" din Bucureşti al Academiei Române].
1819. SCARLAT, DORA, *Cu Alexandru Rosetti la Capşa*, EvRosetti, 1995, 193.
1820. SIMION, EUGEN, *„Marele grec"*, EvRosetti, 1995, 194–199.
1821. THEBAN, LAURENŢIU, *Al. Rosetti şi India*, EvRosetti, 1995, 200–205.
1822. VARIA, RADU, *Evocare nostalgică*, EvRosetti, 1995, 206–207.
1023. VÂNTU, ILEANA, *Căciulaţi*, EvRosetti, 1995, 215–216.
1024. ZINCĂ, HARALAMB, *Un mesaj discret*, EvRosetti, 1995, 217–219.
1825. ***, *O demitere mai puţin cunoscută*, Arc, **4**, nr. 2–3–4, 1995, 197–200 [despre îndepărtarea lui Al. Rosetti de la Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă].
1826. ***, *Stalin şi lingvistica*, Arc, **4**, nr. 2–3–4, 1995, 206–207 [2 scrisori adresate lui Leonte Răutu de către Al. Rosetti, în urma demiterii acestuia din învăţământul superior în anii 1951–1953]. VEZI şi nr. 56, 57.

Recenzii

1827. AVRAM, ANDREI, André Martinet, *Mémoires d'un linguiste. Vivre les langues*. Entretiens avec Georges Kassa et avec la collaboration de Jeanne Martinet, [Paris], Quai Voltaire, [1993], 384 pp., RRL, **39**, nr. 5–6, 1994, 559–561.

XXVIII. *IN HONOREM*

1829. BULGĂR, GH., *Professor Lombard, Lund, Suedia*, Sec 20, nr. 355–356–357, [1995], 236–240 [conferinţă la a 86-a aniversare a lui Alf Lombard, Bucureşti, 13 iul. 1988, sala Dalles s.t.c.: Un mare romanist: Alf Lombard].
1830. CIOBANU, RADU, *Profesorul Tohăneanu*, RRom, **1**, nr. 7–8, 1995, 60–62 [la 70 de ani].
1831. MANU, EMIL, *Gh. Bulgăr – 75*, AdLA, **4**, nr. 262, 1995, 4.
1832. VAIMBERG, S., *La aniversarea prof. dr. Nicolae Pavliuc*, RS, **32**, 1994, 329–332 [născut în 1927; cu bibl. selectivă de 28 titluri].
1833. VLĂDUŢ, D., *La o aniversară: G. I. Tohăneanu 70*, RRom, 1, nr. 5–6, 1995, 42–48.
1834. ∴ *Înţelepciunea veşnic tânără. Academicianul profesor Ion Coteanu împlineşte 75 de ani*, ON, nr. 107, 1995, 1.
VEZI şi nr. 30, 31, 48, 56, 78, 82, 96, **376**, 401–405, 410, 412, 414, 418, 420, 423 – 426, 429, 431, 434, 435, 437, 439, 456, 457, 461, 471, 474– 476, **483**, 488, 1781–1791, 1793 – 1797, 1799–1801, 1803, 1805–1809, 1811–1816, 1819–1826.

Recenzii

VEZI nr. 36, 38, 1828.

XXIX. *IN MEMORIAM*

1835. MITU, MIHAI, *Paul Mihail (1905–1994)*, RS, **32**, 1994, 289–291. Vezi şi nr. 1837.
1836. SZABÓ, ZOLTÁN, *Fülei-Szántó Endre (1924–1995)*, NyIK, **39**, nr. 1, 1995, 106.
1837. ŞTEFĂNESCU, ŞTEFAN, *Paul Mihail, un preot savant basarabean*, SMIM, **13**, 1995, 5–6 [1905–1994]. Vezi şi nr. 1835.
1838. VINTILĂ RĂDULESCU, IOANA, *Georges Straka (22 octobre 1910 – 23 décembre 1993)*, RRL, **39**, nr. 1, 1994, 113–114.
1839. VINŢELER, O., VIŞOVAN, Ş., *Andrei Mişan (1934–1988)*, RS, **32**, 1994, 293–295.
VEZI şi nr. 49, **110**, 399.

*ABREVIERI**

AB = *Altarul Banatului*. Revista oficială a Arhiepiscopiei Timişoarei, Episcopiei Aradului şi Caransebeşului. Serie nouă, Timişoara, EMB, **1**, 1990 [**6**, nr. 10–12, 1995]; *ABÎ* = Asociaţia Bibliotecarilor din Învăţământ – România; *abr.* = abreviere(a), abrevieri(le); abreviat(ă), abreviaţi, abreviate; *acad.* = academician(ul), academicieni(i); **Academica** = *Academica*. Revistă de ştiinţă, cultură şi artă. Director fondator: Mihai Drăgănescu. Director: Virgiliu N. Constantinescu. Redactor-şef: Mircea Mâciu, Bucureşti, 1, 1990 [**6**, nr. 2, 1995]; **AdE** = *Adevărul economic*. Time is money. Săptămânal pentru oamenii de afaceri. Director: Viorel Sălăgean, Bucureşti, **1**, 1992 [**4**, nr. 51–52, 1995]; **Adevărul** = *Adevărul*. Ziar naţional independent. Fondat: 1888. Serie nouă, Bucureşti, 1, 1990

*Abrevierile culese cu caractere **aldine drepte** sunt sigle care trimit la cărţi, la culegeri şi la publicaţii periodice sau seriale; cele cu caractere *cursive albe* sunt prescurtări ale unor termeni bibliografici uzuali sau ale unor instituţii de învăţământ superior, ştiinţifice, culturale etc.

Parantezele drepte la publicaţiile periodice şi seriale indică ultimele numere fişate; indicaţia „inc." de la sfârşitul acestor paranteze arată goluri (mari) în colecţia din anul respectiv, consultată la BCUB, BNR, BAR, BCP sau la alte biblioteci.

[nr. 1756, 30–31 dec. 1995; inc.]; **AdLA** = *Adevărul literar şi artistic* [continuă *Adevărul de duminică*]. Săptămânal de cultură şi atitudine. Redactor-şef: Cristian Tudor Popescu, 1, 1990 [5, nr. 300, 1995]; *adn.* = adnotare(a), adnotări(le); adnotat(ă), adnotaţi, adnotate; *AES* = Academy of Economic Studies, Bucureşti; *AgP* = Agora Pres, Bucureşti, editură; **A Hét** = *A Hét*. Társadalom – Művelődés – Tudomány – Környeztvedelem. Főszerkesztő – Gálfalvi Zsolt. Főszerekesztő – helyettes Ágoston Hugó, Bucureşti,1, 1970 [6, nr. 49 – 52; inc.]; *AI* = Asociaţia Inginerilor, Chişinău; *AK* = Akadémiai Kiadó, Bucureşti; **AL** v. nr. 375; *alb.* = albanez(ă); albanezul; albanezi, albaneze; **Albanezul** = *Albanezul*. Revistă editată de Uniunea Culturală a Albanezilor din România. Redactor-şef: Gelcu Maksutovici (Xhelku Maksuti), Bucureşti, 1, 1993 [3, nr. 12, 1995]; **Albina** = *Albina*. Revistă de cultură pentru sate, fondată de Spiru Haret în 1897. Serie nouă. Publicaţie lunară a Ministerului Culturii, Bucureşti, 1, 1897 [98, nr. 6, 1995; inc.]; **Alfa şi omega** = *Alfa şi omega*. Supliment de spiritualitate creştină în *Cotidianul* [4, nr. 1–12, 1995]; *ALL, All* = All, editură, Bucureşti v. şi *EALL, EAll; AllE* = All Educational, editură, Bucureşti; **AM** v. nr. 1243; **AMN** = *Acta Musei Napocensis*. Publicaţia Muzeului Naţional de Istorie a Transilvaniei (MC. MNIT), Cluj-Napoca, [f. e.], 1, 1963 [31, nr. 1, 1994 (1995), *Istorie*; 32, nr. 1, 1995, *Preistorie – Istorie veche – Arheologie*]; **AMP** = *Acta Musei Porolisensis* (MIAZ), Zalău, [f. e.], 1, 1977, [19, 1995]; *an.* = anexă, anexa; anexe(le); **AnBuc** = *Analele Bucovinei*, Bucureşti, EAR, 1, 1994 (AR. CSB) [2, nr. 2, 1995]; **AnIEF** = *Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu"* (AR. IEF), Serie nouă, Bucureşti, EAR, 1, 1990 [6, 1996]; **AnIst – Cluj-Napoca** = *Anuarul Institutului de Istorie Cluj* (AR. Fil. Cluj-Napoca), Cluj-Napoca, EAR, 1, 1948 [34, 1995]; **AnIst-Iaşi** = *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi* (AR. Fil. Iaşi), Iaşi, 1, 1964 [31, 1994]; **AnivCult** = *Aniversări culturale*. Publicaţie semestrială (BNR), Bucureşti, TBN, 1, 1965 [34, nr. 2, 1995]; **AnL-B** = *Anuar de lingvistică şi istorie literară*. B. *Istorie literară* (AR. Fil. Iaşi. IFR), Iaşi, EAR, 1, 1950 [34, 1994 – 1995]; *antr.* = antroponim(e), antroponimul; antroponimic(ă), antroponimice(le); **AO** = *Arhivele Olteniei*. Serie nouă (AR. ICSU „C. S. Nicolaescu-Plopşor" Craiova), Bucureşti, EAR, 1, 1981 [10, 1995]; *APASE* = Atelier Poligrafic. Academia de Studii Economice, Bucureşti; **Apostrof** = *Apostrof* – revistă a Uniunii Scriitorilor, apare lunar, Cluj, 1, 1990 [6, nr. 11, 1995; inc.]; *app* = appendix; *apr.* = aprilie; **Apulum** = *Apulum. Acta Musei Apulensis*. Fondator: Ion Berciu, Alba Iulia, [f. e.], 1, 1963 [32, 1995, *Arheologie – Istorie veche şi medie*]; *AR* = Academia Română; **Ararat** = *Ararat*. Publicaţie a armenilor din România. Fondat în anul 1927. Serie nouă, Bucureşti, 1, nr. 1, 1990 [6, nr. 17–18, 1995; inc]; **Arc** = *Arc*. Preşedinte: Augustin Buzura (FCR), Bucureşti, EFCR, 1, 1991 [4, nr. 2–3–4, 1995]; *ARo* = Académie Roumaine; *art.* = articol(ul), articole(le); *ASR* = Asociaţia Slaviştilor din România, Bucureşti; **Asachi** = *Asachi*. Revistă de cultură. Fondată în 1881 la Piatra Neamţ. Serie nouă, Piatra Neamţ, 1, 1991 [5, nr. 82, 1995]; *ASE* = Academia de Studii Economice, Bucureşti; **Astra** = *Astra*, Braşov, 1, 1861. Serie nouă. Director: acad. Alexandru Surdu, Braşov, 1, 1995 [1, nr. 2–3, 1995]; *AŞR* = Asociaţia Oamenilor de Ştiinţă din România, Bucureşti; **Ateneu** = *Ateneu*. Revistă de cultură. Fondator: George Bacovia, Grigore Tabacaru, Bacău, 1, 1925. Serie nouă. Editor: MC, Bacău, 1, 1967 [nr. 12, 1995; inc]; **AUBF** = *Analele Universităţii Bucureşti. Filosofie* (UB. FFil), Bucureşti, EUB, 1, 1954 [43, 1994; 44, 1995]; **AUCFS** = *Analele Universităţii din Craiova*. Serie nouă. *Filosofie – sociologie* (UCr). Craiova, [EUCr], nr. 1, 1995; **AUCn** v. nr. 9; *aug.* = august; **AUII** = *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi* (UI) (Serie nouă). Secţiunea III. a. *Istorie*, Iaşi, [EUI], 1, 1954 [39, 1993]; **AUIL** = *Analale ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi* (Serie nouă). Secţiunea III. f. *Literatură*, Iaşi, EUI, 1, 1956 [41, 1995]; **AUIPP** = *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Psihologie – Pedagogie*, Iaşi, EUI, 1, 1992 [3, 1994]; **AUO** v. nr. 10; *aut.* = autor(i); autorului, autorilor; **Azi** = *Azi*. Fondat în 1932. Seria IV. Cotidian editat de „România Azi". Director: Octavian Ştireanu, Bucureşti, 1 1990 [nr. 1071, 28–29–30 dec. 1995; numerele urmate de „/B" indică ediţia a II-a a zilei].

Banatica = *Banatica* (MC. MNIT), Reşiţa, 1, 1971 [13, 1995]; **Baricada** = *Baricada*. Prima publicaţie independentă din România, Bucureşti, 1, 1990 [6, nr. 52, 1995]; *BAR* = Bilbioteca Academiei Române, Bucureşti; *BARFC* = Biblioteca Academiei Române. Filiala Cluj; *BBTE* = Babeş - Bolyai Tudomány egyetem; *BBTK* = Babeş-Bolyai Tudomány egyetem Kolozsvár; *BCP* = Biblioteca Centrală Pedagogică „I. C. Petrescu", Bucureşti; *BCUB* = Biblioteca Centrală Universitară Bucureşti; *BCUI* = Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu" din Iaşi; *bibl.* = bibliografie; bibliografic(ă), bibliografice; **Biblioteca** = *Biblioteca*. Revistă de bibliologie şi ştiinţa informării. Editor: Ministerul Culturii. Director: Ion Stoica, Bucureşti, 1, 1990 [6, nr. 11–12, 1995]; *biogr.* = biografic(ă), biografice;

biografie, biografii; *BJ* = Biblioteca Județeană; *BNR* = Biblioteca Națională a României; **BRL** = Bibliografia românească de lingvistică; *BSSR* = Black See Shipyard Row S. A., Constanța; *BSUP* = Black Sea University Press, București; **BucLit** = *Bucovina literară*. Editori: Ministerul Culturii – Inspectoratul Județean pentru Cultură Suceava. Serie nouă, Suceava, 1, 1990 [5, nr. 11–12, 1995]; **BulŞt-Baia Mare** v. nr. 29; **Bursa** = *Bursa*. Ziar al oamenilor de afaceri, București, 1, 1990 [6, nr. 145, 20 dec. 1995].

CA = Cartea Aromână, editură, Constanța; **Calende** = *Calende*. Revistă de cultură. Revistă literară lunară. Serie nouă. Revistă publicată cu concursul Uniunii Scriitorilor din România, Pitești, 1, 1991 [nr. 54 – 55, 1995; inc.]; *cap.* = capitol(ul), capilole(le); **Capital** = *Capital*. Săptămânal economic și financiar, București, 1, 1992 [nr. 51, 27 dec. 1995]; *Carminis* = Carminis, editură, Pitești; *Carotrade* = Carotrade, editură, București; *cca* = circa; *CCD* = Casa Corpului Didactic; **CCrit** = *Caiete critice*. Revistă lunară de critică literară și informație științifică. Director: Eugen Simion. Revistă editată de Casa de Presă și Editura Cultura Națională în colaborare cu Academia Română și Ministerul Cercetării și Tehnologiei, Uniunea Scriitorilor din România, București, [f. e.], 1, 1990, [nr. 10–12, 1995]; *CEGB* = Casa Editorială „Glasul Bucovinei", Iași v. *EGB*; *CELNB* = Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu SRL", București; *CEO* = Casa Editorială Odeon, București; *CEPASE* = Centrul Editorial-Poligrafic ASE, București; *cercet.* = cercetător(ul), cercetători(i); *CET* = Centrul de Esperanto din Timișoara; *CFiM* = Catedra de filologie maghiară; *CFR* = Catedra de filologie romanică; *CFRs* = Catedra de filologie rusă; **CGL** = *Curierul* ***Ginta latină***. Publicație a Societății Culturale „Ginta latină", Iași, 1, 1993 [7, nr. 2–4, 1995; inc.]; *Chemarea* = Chemarea, editură, Iași; *CICE* = Catedra de Istorie și Civilizație Europeană, Iași; **CIE** = *Contemporanul. Ideea europeană*. Fondat în 1881. Revistă națională de cultură, politică și știință. Director: Nicolae Breban, București, 1, 1990 [nr. 52, 1995]; *CIEp* = Comisia de Interlingvistică și Esperantologie; *C.I.S.* = Congresul Internațional al Slaviștilor; *CK* = Corvin Kiadó, editură, Deva; *cl.* = clasa, clasele; *CLC* = Catedra de limbi clasice; *CLGCC* = Catedra de limbi germanice și corespondență comercială; *CLS* = Catedra de limbi slave; *CLSt* = Catedra de limbi străine; *Clusium* = Clusium, editură, Cluj-Napoca; *CNCF* = Centrul Național Consultativ pentru Francofonie, București; *Colosseum* = Colosseum, editură, București; *com.* = comunicare, comunicări; comunicat(ă); *cond.* = conducător; *conf.* = conferențiar; *confer.* = conferință, conferința; **Confluențe** v. nr. **99**; *Conphys* = Conphys, editură, Râmnicu Vâlcea; *cons.* = consemnat(ă), consemnați, consemnate; **ConvDid** = *Convorbiri didactice*. Limba și literatura română pentru învățământul preuniversitar. Director-editor: Mihai Semenov, Bacău, 1, 1990 [6, nr. 18; inc.]; **ConvLit** = *Convorbiri literare*, Iași, 1, 1867. Serie nouă (Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România), Iași, 1, 1970 [nr. 3–5, 1995; inc.]; *coord.* = coordonat(ă); coordonator, coordonatoare; *Coresi* = Editura Coresi, București v. și *ECoresi, EDC*; *Corint* = Corint, editură, București; **Cotidianul** = *Cotidianul*. Știri. Informații. Ultima oră, București, 1, 1991 [5, nr. 303, 30–31 dec. 1995]; **Cotidianul – Capra vecinului** = *Capra vecinului*. Supliment la *Cotidianul*, București, 1, 1994 [*Cotidianul*, 3, nr. 307, 31 dec. 1995 – 1 ian. 1996]; *CR* = Cartea Românească, editură, București v. și *ECR*; *Crater* = Crater, editură, București; **CrN** = *Curierul național*. Editat de Societatea „Curierul Național", București, 1, 1990 [6, nr. 1416, 31 oct. 1995; inc]; **Cronica** = *Cronica*. Renaștere românească, integrare europeană. Revistă de cultură, Iași, 1, 1966 [30, nr. 24, 1995]; **CronRom** = *Cronica română*. Cotidian național de informație și opinie. Director: Horia Alexandrescu, București, 1, 1993 [3, nr. 822, 28 sept. 1995; inc.]; **CrRom** = *Curierul românesc*. Fondator: Ion Heliade Rădulescu, 1829, București, 1, 1989 [7, nr. 12, 1995; inc.]; *CSB* = Centrul de Studii „Bucovina", București; **Csem** v. nr. **282**; *CT* = Caro Trading, editură, București; **CTC** = *Cele Trei Crișuri*. Revistă lunară de cultură. Editată de Fundația Culturală „Cele Trei Crișuri". Director Viorel Păun, Oradea, 1, 1990 [6, nr. 7–8, 1995; inc]; **CultCr** = *Cultura creștină*. Revistă editată de Mitropolia Română Unită cu Roma Greco-Catolică. Serie nouă, Blaj, 1, 1995 [1, 1995]; *cult. lb.* = cultivarea limbii române; **Cumidava** = *Cumidava*. Anuarul muzeelor brașovene (Muzeul Județean Brașov. Muzeul Bran), Brașov, [f. e.], 1, 1975 [**15–19**, 1990–1994]; *cuv.* = cuvânt(ul), cuvinte(le); **Cuvântul** = *Cuvântul*. Revistă de cultură. Director: Radu G. Țeposu, București, 1, 1990 [6, nr. 11, 1995; inc.].

Dacia = *Dacia*. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Nouvelle série (IdA), Bucarest, EdAR, 1, 1956 [37, 1993]; *Dacia* = Dacia, editură, Cluj-Napoca v. și *ED*; **DaciaLit** = *Dacia literară*. Fondată în 1840 de Mihail Kogălniceanu. Serie nouă. Editori: Muzeul Literaturii Române, Iași – Societatea Culturală Junimea '90. Director de onoare: Alexandru Zub. Director: Lucian Vasiliu, Iași, 1, 1995 [nr. 3, 1995; inc.]; **Datini** = *Datini*. Revistă de cultură. Editată de Ministerul Culturii,

Centrul Național al Creației Populare și Fundația Culturală Ethnos. Ion Parhon – redactor coordonator, București, 1, 1993 [nr. 3–4, 1995; inc.]; *dc.* = document(ul), documente(le); *dec.* = decembrie; *deutsch. Zus.* = deutscher Zusammenfassung; *dial.* = dialect(ul), dialecte(le); *dicț.* = dicționar(ul), dicționare(le); **Dilema** = *Dilema.* Săptămânal de tranziție. Director: Andrei Pleșu. Editor: FCR, București, 1, 1993 [3, nr. 155, 29 dec. 1995 – 4 ian. 1996]; **Dimineața** = *Dimineața.* Cotidian de informație și opinie democrată, București, 1, 1990 [5, nr. 255, 30 dec. 1995]; *dr.* = doctor în științe; **DRA** = *Deșteptarea.* Revista aromânilor. Publicație de informare, artă, istorie, literatură și civilizație, editată de Ministerul Culturii. Director: Hristu Cândroveanu, București, 1, 1990 [6, nr. 12, 1995]; **Dreptatea** = *Dreptatea.* Periodic al Partidului Național Țărănesc Creștin și Democrat. Fondat: 1927. (Seria a V-a), București, 1, 1993 [nr. 88, 1995]; **DRom** = *Destin românesc.* Revistă trimestrială de istorie și cultură. Director: Alexandru Moșanu (FCR), Chișinău – București, 1, 1994 [2, nr. 4, 1995].

EA = Editura Academiei, București v. și *EAR*; *EAIUS* = Editura AIUS, Craiova; *EAl* = Editura Albatros, București; *EAlbastră* = Editura Albastră, Cluj-Napoca; *EAlfa* = Editura Alfa, București; *EALL, EAll* = Editura ALL, Editura All, București v. și *ALL, All*; *EAlma* = Editura Alma, Galați; *EAmarcord* = Editura Amarcord, Timișoara; *EAmfora* = Editura Amfora, Timișoara; *EAR* = Editura Academiei Române v. și *EA*; *EArc* = Editura Arc, București; *EArL* = Editura Ars Longa, Iași; *EArtemis* = Editura Artemis, București; *EBeladi* = Editura Beladi, Craiova; *EBucovina* = Editura Bucovina, Iași; *ECalende* = Editura Calende, Pitești; *ECardinal* = Editura Cardinal, Craiova; *ECariatide* = Editura Cariatide, Iași; *ECC* = Editura „Cartea Creștină", Oradea; **Echinox** = *Echinox.* Revistă de cultură, Cluj-Napoca, 1, 1969 [nr. 1–2, 1995; inc.]; *Echinox* = Echinox, editură, Cluj-Napoca; *Echinox* = Echinox, editură, Ploiești; *ECiubăncan* = Editura Ciubăncan, Cluj-Napoca; **Economistul** = *Economistul.* Ziar al Asociației Generale a Economiștilor din România – A. G. E. R. Fondat în iunie 1990. Director: Ioan Erhan, București, 1, 1990 [6, nr. 711–712–713, 22 dec. 1995]; *ECoresi* = Editura Coresi (S. R. L.), București v. și *Coresi, EDC*; *ECorint* = Editura Corint, București; *ECPr* = Editura Cezara Print, București; *ECruso* = Editura Cruso, București; *ECS* = Editura Charme – Scott, București; *ECȘ* = Editura Casa Școalelor, București; *ed.* = ediție, ediția, ediții(le); editat(ă), editate; editor(i); editură, edituri(i); *ED* = Editura Dacia, Cluj-Napoca v. și *Dacia*; *EDanubius* = Editura Danubius, Brăila; *ÉdAR* = Éditions d'Académie Roumaine, Bucarest; *EDC* = Editura Diacon Coresi (S. R. L.), București v. și *Coresi, ECoresi*; *EDemiurg* = Editura Demiurg, București; *EDiogene* = Editura Diogene, București; *EDN* = Editura Didactica Nova, Craiova; *EDobrogea* = Editura Dobrogea, Midia; *EDP* = Editura Didactică și Pedagogică (S. A.), București; *EE* = Editura Eminescu, București; *EEchinox* = Editura Echinox, Cluj v. și *EEchinox*; EEn = *Editura Enciclopedică*, București; *EExcelsior* = Editura Excelsior, Timișoara; *EExpert* = Editura Expert, București; *E„F"* = Editura „F", Craiova; *EFC* = Editura Fundației „Chemarea", Iași; *EFCR* = Editura Fundației Culturale Române, București; *EFD* = Editura Floarea Darurilor, București; *EFFP* = Editura FF PRES, București; *EFI* = Editura Fundației Intellegentia, București; *EGaramond* = Editura Garamond, București; *EGB* = Editura „Glasul Bucovinei", Iași – Rădăuți v. și *CEGB*; *EGCA* = Editura Gheorghe Cârțu-Alexandru, Craiova; *EGJ* = Editura Garamond Junior, București v. și *GJ*; *EGlobus* = Editura Globus, București; *EGramar* = Editura Gramar, București v. și *Gramar*; *EGutinul* = Editura Gutinul S. R. L., Baia Mare; *EHE* = Editura Hit-Edit, București; *EHumanitas* = Editura Humanitas, București; *EHyperion* = Editura Hyperion (XXI), București v. și *Hyperion*; *EIBMBOR* = Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București; *EIC* = Editura Ion Creangă, București; *Elriana* = Editura Iriana, București; *EIV* = Editura Imprimeria de Vest, Timișoara; *EJunimea* = Editura Junimea, Iași v. și *Junimea*; *EJunior* = Editura Junior, București; *EJuventus* = Editura Juventus, Pitești; *EK* = Editura Kriterion, București; *ELeda* = Editura Leda, București; *ELibra* = Editura Libra, București; *ELL* = Editura Lux Libris, Brașov; *ELotus* = Editura Lotus CO., Craiova; ELS = Editura LUS Crepuscul, Ploiești-Prahova; *ELucky* = Editura Lucky, București; *E„Majadahonda"* = Editura „Majadahonda", București; *EMB* = Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara; *EMediamira* = Editura Mediamira, Cluj-Napoca; *EMer* = Editura Meridiane, București; *EMI* = Editura Ministerului de Interne, București; *EMinerva* = Editura Minerva, București; *EMiracol* = Editura Miracol, București; *EMirton* = Editura Mirton, Timișoara; *EMO* = Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova; *EMoldova* = Editura Moldova, Iași; *EMS* = Editura Mașina de Scris, București; *ENC* = Editura „Națională" Ciornei, București; *engl.* = englez(ă); englezescul; *Engl. Ab.* = English Abstract; *Engl. Vers.* = English Version; *ENiculescu* = Editura Niculescu, București v. și *Niculescu*; *ENova* = Editura Nova, București; *EOC* = Editura Oblio Company, București; *EOL* = Editura Orientul Latin, Brașov; *EOP* = Editura Oscar

Print, Bucureşti; *EOrizonturi* = Editura Orizonturi, Bucureşti; *EP* = Editura „Performantica", Iaşi; *EPACO* = Editura PACO, Bucureşti; *EPalmyra* = Editura Palmyra, Bucureşti; *EPelendava* = Editura Pelendava, Bucureşti; *EPetrion* = Editura Petrion, Bucureşti; *EPF* = Editura Porto Franco, Galaţi v. şi *PF*; *EPlumb* = Editura Plumb, Bacău; *EPolirom* = Editura Polirom, Iaşi; *EProcion* = Editura Procion, Bucureşti; *E. R. A. I.* = Editura Regiei Autonome a Imprimeriilor, Bucureşti; *ERamida* = Editura Ramida, Bucureşti v. şi *Ramida*; *ERecif* = Editura Recif, Bucureşti; *ESaeculum* = Editura Sæculum I. O., Bucureşti; *ESarmis* = Editura Sarmis, Craiova; *ESCL* = Editura Societăţii Culturale „Lamura", Bucureşti; *E.„Semne '94"* = Editura „Semne '94", Bucureşti; *ESH* = Editura Spiru Haret, Iaşi; *ESibila* = Editura Sibila, Craiova; *ESigma* = Editura Sigma, Bucureşti; *ESR* = Editura Suflet Românesc, Craiova; *EST* = Editura Societăţii Tempus, Bucureşti; *EStephanus* = Editura Stephanus, Bucureşti; *EŞ* = Editura Ştiinţifică, Bucureşti; *ET* = Editura Tehnică, Bucureşti; *ETeora* = Editura Teora, Bucureşti v. şi *Teora*; *ETerathopius* = Editura Terathopius, Craiova; *ETiparg* = Editura Tiparg, Piteşti; *ETN* = Editura Tip-Nasta, Piteşti; *ETTN* = Editura Tehnică „Tip Nasta", Piteşti; *EU* = Editura Univers, Bucureşti; *EUB* = Editura Universităţii Bucureşti, Bucureşti; *EUCr* = Editura Universităţii din Craiova, Craiova; *EUF* = Editura „Universul Familiei", Bucureşti; *EUl* = Editura Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi; *EUmbria* = Editura Umbria, Baia Mare; **Euphorion** = *Euphorion*. Revistă de cultură şi artă. Fondată de Uniunea Scriitorilor din România. Apare la Sibiu. Editor: Inspectoratul pentru Cultură Sibiu, Sibiu, 1, 1990 [6, nr. 4, 1995]; **Euresis** = *Euresis*. Cahiers roumains d'études littéraires. Revue biannuelle fondée en 1973, Bucarest, en 1973 [nr. 1–2, 1995]; *Europolis* = Europolis, editură, Constanţa; *Europolis* = Europolis, editură, Bucureşti; *EUT* = Editura Ulpia Traiana, Bucureşti; *EV* = Editura de Vest, Timişoara; *EVestala* = Editura Vestala, Bucureşti; *EVlasie* = Editura Vlasie, Piteşti; *EVM* = Editura „Vox Maris", Bucureşti; *EVox* = Editura Vox, Bucureşti; *EVR* = Editura Viitorul Românesc, Bucureşti; **EvRosetti** v. nr. **483**; *EVV* = Editura Vlad & Vlad, Craiova; **EvZ** = *Evenimentul zilei*. Cotidian de informaţie. Redactor-şef: Ion Cristoiu, Bucureşti, 1, 1992 [nr. 1069, 29 dec. 1995; „/2" pus după număr indică ediţia a II-a din ziua respectivă]; **ExpM** = *Expres Magazin*. Redactor-şef: Ion Cristoiu, Bucureşti, 1, 1990 [6, nr. 50, 1995]; **Expres** = *Expres*. Săptămânal independent. Director: Cornel Nistorescu, Bucureşti, 1, 1990 [6, nr. 38, 1995; inc.]; *E 100 + 1 Gramar* = Editura 100 +1 Gramar, Bucureşti.

f.a. = fără an; *facs.* = facsimil(e); **Familia** = *Familia*. Revistă de cultură. Seria a V-a, Oradea, 1, 1964 [31, nr. 12, 1995]; **FAS** = *Formula AS*. Redactor-şef: Sânziana Pop, Bucureşti, 1, 1991 [nr. 8, 1995: inc.]; *FCR* = Fundaţia Culturală Română, Bucureşti; **FD** v. nr. **641**; *FDr* = Facultatea de Drept; *f.e.* = fără editură; *febr.* = februarie; **Femeia** = *Femeia*. Revistă a familiei. Fondată în 1868. Serie nouă, Bucureşti, 1, 1948 [dec. 1995]; *Festina* = Festina, editură, Bucureşti; *FFil* = Facultatea de Filozofie; *fig.* = figură, figuri; *Fil.* = filială, filiala; *FInf* = Forest Infodoc, editură, Bucureşti; *FK* = Filológiai Kar; *f.l.* = fără loc (de apariţie); *FL* = Facultatea de Litere; **Flacăra** = *Flacăra*. Ştiri. Evenimente. Anchete. Reportaje. Opinii. Fondată în 1911 de C. Banu. (Serie nouă), Bucureşti, 1, 1990 [nr. 52, 1995; inc.]; *FLFI* = Facultatea de Litere, Filozofie şi Istorie; *FLIDT* = Facultatea de Litere, Istorie, Drept, Teologie; *FLLS* = Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine; *FLŞ* = Facultatea de Litere şi Ştiinţe; **Forum** = *Forum*. Revista învăţământului superior. Publicaţie lunară editată de Ministerul Învăţământului, Bucureşti, 1, 1959 [nr. 10–11–12, 1995]; *fot.* = fotografie, fotografii; *fr.* = francez(ă); franţuzescul; *fragm.* = fragment(ul), fragmente(le); *FREI* = Facultatea de Relaţii Economice şi Internaţionale; *FSELS* = Facultatea de Studii Economice în Limbi Străine; *FŞ* = Facultatea de Ştiinţe; *FT* = Facultatea de Teologie; *FUH* = Fundaţia Universitară Hyperion, Bucureşti; **FVL** v. nr. 11.

Garamond = Garamond, editură, Bucureşti; **GB** = *Glasul Bisericii*. Revista oficială a Sfintei Mitropolii a Munteniei şi Dobrogei, Bucureşti, [f. e.], 1, 1942 [51, nr. 5, 1995; inc.]; *germ.* = german(ă), germanul; *gl.* = glosar(ul), glosare(le); *gr.* = grec, greacă; grecescul; *gram.* = gramatică, gramatici; gramatical(ă), gramaticali, gramaticale; *GJ* = Garamond Junior, editură, Bucureşti v. şi *EGJ*; *Gramar* = Gramar, editură, Bucureşti v. şi *EGramar*.

h. = hartă, harta, hărţi(le); **Helikon** = *Helikon*. Irodalom folyóirat Megjelenik kétser egy hónapban, Kolozsvár, Cluj, 1, 1990 [6, nr. 22, 1995; inc.]; *Helicon* = Helicon, editură, Timişoara; *Hestia* = Hestia, editură, Timişoara; **Hommage Drimba** = *Hommage au professeur Vladimir Drimba*, RRL, 39, nr. 2, 1994; Hyperion v. nr. **94**; *Hyperion* = Hyperion (XXI), editură, Bucureşti v. şi *EHyperion*.

ian. = ianuarie; *IC* = Imprimeria Coresi, Bucureşti; *ICJ* = Inspectoratul pentru Cultură al Judeţului; *ICJr* = Institutul de Cercetări Juridice, Bucureşti; *IdA* = Institut d'archéologie, Bucarest; *IE* = Institutul European, editură, Iaşi v. şi *IECCŞ*; *IECCŞ* = Institutul European pentru Cooperare Cultural-Ştiinţifică, editură, Iaşi v. şi *IE*; *IEF* = Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu", Bucureşti; *IFR* = Institutul de Filologie Română „Al. Philppide", Iaşi; *IGHF* = Institut für Gesellschaft humanistische Forschungen, Hermannstadt; *IIB* = Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Bucureşti; *IITL* = Institutul de Istorie şi Teorie Literară „George Călinescu", Bucureşti; *il.* = ilustrat(ă); ilustraţie, ilustraţii; *ILB* = Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Bucureşti; **ILS** v. nr. **283**; *IMat* = Institute of Mathematics, Bucharest v. şi *IMRA*; *IMRA* = Institute of Mathematics of the Romanian Academy, Bucharest v. şi *IMat*; *ind.* = indice(le); *INID* = Institutul de Informare şi Documentare, Bucureşti; *INRESPH* = Institutul Naţional pentru Recuperare şi Educaţie Specială a Persoanelor Handicapate, Bucureşti; *int.* = interviu(l); *introd.* = introducere, introductiv(ă); *IPC* = Institutul de Perfecţionare a Cadrelor, Bucureşti; *IRT* = Institutul Român de Tracologie, Bucureşti; *IŞE* = Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei, Bucureşti; *it.* = italian(ă), italianul; *iul.* = iulie; *iun.* = iunie.

î.a.t. = în afară de text; *încep.* = început(ul); *Î. P. S.* = Înalt Prea Sfinţia Sa; *î.t.* = în text.

JL = Jumalul Literar, editură, Bucureşti; *jud.* = judeţ(ul); judeţe(le); *Junimea* = Junimea, editură, Iaşi v. şi *EJunimea;* **JurnLit** = *Jurnalul literar.* Director fondator: G. Călinescu. Publicaţie de opinie şi atitudine intelectuală. Serie nouă, Bucureşti, 1, 1990 [**6**, nr. 41–44, 1995; inc.]; **JurnN** = *Jurnalul naţional.*

KarpRund = *Karpaten Rundschau.* Wochenschrift für Gesellschaft – Politik – Kultur, Braşov, 1, 1968 [**28**, nr. 51–52, 1995]; *KK* = Kriterion Könyvkiadó, Bucureşti; **KM** = *Keresztény magvetõ.* Kiadja az Unitárius Egyház. Kolozsvár, Évfolyamalapítási éve 1861 [**101**, nr. 4, 1995]; **Korunk** = *Korunk.* Kultura – Haza Nagyvilag, Kolozsvár, 1, 1942 [**5**, nr. 12, 1995]; **KŽ** = *Književni život.* Tromesečnik za knijevnost Srba i Rumuniji. Izdavač: Demokratski savez Srba i Karaševaka y Rumuniji, Timişoara, 1, 1956 [**39**, nr. 1–3, 1995; inc.].

LAI = *Litere, arte, idei.* Supliment cultural [la *Cotidianul*], Bucureşti, 1, 1991 [**5**, nr. 48, 1995; inc.]; *lat.* = latin(ă), latini, latine; latinescul; **Lató** = *Látó.* A Romaniai havi szépirodalmi folyóirat, Kolozsvár, 1,1990 [**6**, nr. 12, 1995; inc.]; *lb.* = limbă, limba, limbii, limbile; **LI** = *Lettre internationale.* Ediţia română. Apare sub auspiciile Fundaţiei Culturale Române. Preşedinte: Augustin Buzura, Bucureşti, 1, 1992 [nr. 13–15 (iarna ¹95)]; **Libertatea** = *Libertatea.* Primul ziar liber al revoluţiei române. Cotidian de prânz, Bucureşti, 1, nr. 1, 22 dec. 1989 [7, nr. 1760, 30 dec. 1995]; *lit.* = literatură, literaturii; *liter.* = literar(ă); **Literatorul** = *Literatorul.* Revistă fondată la 1880 de Alexandru Macedonski. Redactor-şef: Marin Sorescu, Bucureşti, 1, 1991 [**5**, nr. 52, 1995]; *LIMT* = Lito[grafia] Institutului de Medicină [şi Farmacie], Timişoara; **LL** v. nr. **32**; *LLex* = Lumina Lex, editură, Bucureşti; **LLR** v. nr. 13; *Logos* = Logos, editură, Bucureşti; *LP* = Liga Pedagogilor, Chişinău; **LR** v. nr. 12; **LRVL** v. nr. **103**; *LŞO* = Laboratorul de Ştiinţe Onomastice; **Luceafărul** = *Luceafărul.* Săptămânal de literatură. Serie nouă. Editori: Uniunea Scriitorilor din România, Fundaţia Luceafărul, cu sprijinul Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă, Bucureşti, 1, 1990 [nr. 45, 1995; inc.]; **Lumea** = *Lumea.* Magazin. Revistă editată de Ianus INF. S. R. L., Bucureşti, 1, 1963 [nr. 12, 1995].

MAp = *Munţii Apuseni.* Revistă semestrială de cultură (UO), Oradea, 1, 1995 [1, nr. 1, 1995]; **Magazin** = *Magazin.* Săptămânal cultural-ştiinţific independent. Serie nouă, Bucureşti, 1, 1957 [**38**, nr. 51, 1995]; *magh.* = maghiar(ă), maghiarul; **Manuscriptum** = *Manuscriptum.* Revistă trimestrială editată de Ministerul Culturii şi Muzeul Literaturii Române. Director fondator: D. Panaitescu Perpessicius, Bucureşti, 1, 1969 [**26**, nr. 4, 1995]; *mart.* = martie; *mat.*= materii; material(e); *MC* = Ministerul Culturii; **Meridian** = *Meridian.* Independent. Imparţial, Bucureşti, 1, 1991 [nr. 52, 1995]; *Meronia* = Meronia, editură, Bucureşti; *met. l. r.* = metodica limbii române; *MFT* = Magyar Filológiai Tanszék; **MI** = *Magazin istoric.* Revistă de cultură istorică. Serie nouă. Director: Cristian Popişteanu, Bucureşti, 1, 1967 [**29**, nr. 12, 1995]; *MIAZ* = Muzeul de Istorie şi Artă Zalău; **MIn** = *Magazin Internaţional.* Revistă săptămânală, Bucureşti, 1, 1993 [nr. 122, 1995]; **Minerva** = *Minerva.* Literatură – Artă – Cultură. Redactor-şef: Valentin Raus, Bistriţa, 1, 1990 [**6**, nr. 53, 1995]; *MÎ* = Ministerul Învăţământului; *MJSM* = Muzeul Judeţean Satu Mare; *Mm* = microfim, microfilme(le); **MN** = *Marea noastră.* Revistă pentru propaganda, orientarea şi apărarea intereselor pe apă. Revista Ligii Navale Române. Fondată la 8 martie 1928 de către Jean Bart, Constanţa, 1, 1992 [**5**, nr. 14, 1995]; *MNIT* = Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca; **MO** = *Mitropolia Olteniei.* Revista oficială a Arhiepiscopiei Craiovei şi a Episcopiei

Râmnicului, Craiova, 1, 1948 [47, nr. 1–2, 1995]; *morf.* = morfologie, morfologia; morfologic(ă); **MR** = *Marina română*. Revistă editată de Marina Militară, Constanța, 1, 1990 [nr. 7, 1995; inc.]; **MRom** = *Moftul român*. Fondatori: I. L. Caragiale și Anton Bacalbașa. Revistă editată de Ministerul Culturii. Serie nouă, București, 1, 1990 [6, nr. 11–12, 1995]; *ms(s)* = manuscris(e); **MSȘI** = *Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologie*. Seria IV (AR), București, EAR, 1, 1978 [17, 1992 (1995); 18, 1993 (1995)]; *multigr.* = multigrafiat(ă), multigrafiate; *MyC* = Mydo Center, editură, București.

n. = noiembrie; *Nemira* = Nemira, editură, București: *nenum.* = nenumerotat(ă), nenumerotate; *Niculescu* = Editura Niculescu, București v. și *ENiculescu*; **Noesis** = *Noesis*. Travaux du Comité Roumain d'Histoire et de Philosophie des Sciences, București, EAR, 1, 1975 [20, 1994]; *not.* = notiță, notițe; *Nova* = Nova, editură, București; *nr.*= număr(ul), numere(le); *num.* = numeros, numeroși, numeroase; **NyIK** = *Nyelv- és irodalomtudományi közlemények* (RAk), Bukarest, RAkKm, 1, 1957 [39, nr. 1–2, 1995].

oct. = octombrie; *Olimp* = Olimp, editură, București; **Omagiu Tohăneanu** v. nr. 30; *Omegapres* = Omegapres, București; **ON** = *Opinia națională*. Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național. Editată de Fundația „România de Mâine", București, 1, 1992 [nr. 116, 1995]; *onom.* = onomastic(ă), onomastici, onomastice; *org.* = organizat(ă), organizați, organizate; organizator(i); **Orizont** = *Orizont*. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România. Seria a IV-a,Timișoara, 1, 1990 [6, nr. 12, 1995]; *Orizonturi* = Orizonturi, editură, București; *ort.* = ortografie, ortografia; ortografic(ă), ortografici, ortografice; **Ortodoxia** = *Ortodoxia*. Revista Patriarhiei Române, București, 1, 1949 [47, nr. 1– 2, 1995; inc.]; **OSo** = *Ochiul soacrei*, București, 1, 1995, [1, nr. 4, 1995].

p. = pagină, pagina, pagini(le); **Paralele** = *Paralele lb. română – lb. engleză*. Admitere învățământ superior. Bacalaureat. Revistă lunară, Ploiești, ELC, 1, 1995 [nr. 9–10, 1995; inc.]; *PC* = Prietenii Cărții, editură, București; **PCAL** v. nr. 107; **PCLS** v. nr. 1758; *PCRVP* = *Paideia* – Council for Research in Values and Philosophy; **Peuce** = *Peuce*. Rapoarte și cercetări arheologice, Tulcea (Institutul de Cercetări Eco-Muzeale), 1, 1984 [11, 1995]; **PF** = *Porto-Franco*. Revistă de cultură. Editor: Societatea Scriitorilor „C. Negri", Galați, 1, 1991 [5, nr. 8, 1995; inc.]; *PF* = Porto-Franco, editură, Galați v. și *EPF*; *pls.*= planșă, planșa, planșe(le); **Poesis** = *Poesis*. Revistă de poezie, Satu Mare, 1, 1990 [6, nr. 4, 1995; inc.]; *pol.* = polonez(ă); polonezul; **Pontica** = *Pontica* (MINAC), Constanța, [f. e.], 1, 1967 [24, 1991; 25, 1992; 26, 1993]; *Pontica* = Pontica, editură, Constanța; **PP** = *Pentru patrie*. Revistă lunară ilustrată de literatură, artă și analiză socială, editată de Ministerul de Interne (Serie nouă), București, 1, 1949 [46, nr. 12, 1995]; *pref.* = prefață, prefața; **PredLLR** v. nr. 106; *prez.* = prezentare(a), prezentări(le); prezentat(ă), prezentați, prezentate; *prof.* = profesor (universitar), profesori(i) (universitari); *PUC* = Presa Universitară Clujeană, editură, Cluj-Napoca.

RA = Romanian Academy, Bucharest; *RAk* = Román Akadéemiai, Bukarest; *RAkK* = Román Akadémiai Könyvkiadó, Bukarest; *Ramida* = Ramida, editură, București v. și *ERamida*; **RB** = *Revista Bistriței* (Muzeul Județean Bistrița-Năsăud), Iași – Rădăuți, EGB, 1, 1984 [9, 1995]; *rec.* = recenzie, recenzia, recenzii(le); *Recif* = Recif, editură, București; *recl.*= reclamă, reclama, reclame(le); **Redeșteptarea** = *Redeșteptarea*. Săptămânal independent de opinie și informație, sub egida Fundației Europene Drăgan, Lugoj, 1, 1990 [6, nr. 239, 1995]; **REF** = *Revista de etnografie și folclor* (AR. IEF), București, EA, 1, 1955 [40, nr. 6, 1995]; **Renașterea** = *Renașterea*. Fondator: Episcop Nicolae Ivan 1919. Editată de Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului. Serie Nouă, Cluj, 1, 1990 [6, nr. 12, 1995]; **RES** = *Revistă de Educație Specială* (INRESPH), București, 1, 1991 [nr. 1–2, 1994]; **RESEE** v. nr. 15; *rés. fr.* = résumé en français; **RevRom** = *Revista română*. Editor: Astra – Despărțământul „Mihail Kogălniceanu" – Iași, Iași, 1, 1995 [nr. 2, 1995]; *rev.* = revistă, revista, revistei; reviste(le), revistelor; **RevV** = *Revista V*. Publicație literar-artistică editată de Uniunea Scriitorilor din România, Focșani, 1, 1990 [6, nr. 3, 1995; inc.]; *rez. rom.* = rezumat în română; **RF** = *Revista de filozofie* (AR), București, EA, 1, 1954 [42, nr. 5–6, 1995]; *riass. it.* = riassunto in italiano; **RIst** = *Revista istorică*. Serie nouă (AR. IIB), București, EA, 1, 1990 [6, nr. 7–8, 1995; inc.]; **RITL** = *Revista de istorie și teorie literară*. Apare trimestrial (AR. IITL), București, EA, 1, 1952 [43, nr. 3–4, 1995]; **RLib** = *România liberă*. Fondat în anul 1877. Serie nouă. Ziar editat de Societatea „R" S. A. Director onorific: Octavian Paler. Președinte al Societății „R" și director executiv al ziarului: Petre Mihai Băcanu, București, 1, 1944 [nr. 1752, 30 dec. 1995]; **RLit** = *România literară*. Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Editor: Fundația România literară. Director general: Nicolae Manolescu, București,

1, 1968 [28, nr. 52, 1995]; **RM** = *România Mare.* Săptămânal absolut independent. Director fondator: Eugen Barbu. Director: Corneliu Vadim Tudor, Bucureşti, 1, 1990[6, nr. 286, 1995]; **RMuz** = *Revista Muzeelor* (MC), Bucureşti, 1, 1964 [nr. 2, 1995; inc.]; *rom.* = român(ă), românesc, românească, românești, românescul; **Românul** = *Românul.* Săptămânal independent de opinie şi informaţie liberă. Director: Ion Petcu, Bucureşti, 1, 1990 [6, nr. 52, 1995]; **RPed** = *Revista de pedagogie* (IŞE), Bucureşti, [f. e.], 1, 1951 [43, nr. 1–4, 1995]; **RPsih** = *Revista de psihologie.* Serie nouă (AR), Bucureşti, 1, 1955 [41, nr. 3–4, 1995]; **RR** = *Revue roumaine.* Mensuel illustré de littérature, culture et civilisation roumaines, de dialogue culturel international, paraissant en français, allemand, anglais et russe. Fondé en 1861, Bucarest, 1, 1947 [135, nr. 10–11–12, 1995]; **RRGéogr** = *Revue roumaine de géographie* (AR), Bucarest, ÉdAR, 1, 1957 [39, 1995]; **RRH** = *Revue roumaine d'histoire* (ARo), ÉdAR, 1, 1962 [34, nr. 1–2, 1995]; **RRMPA** = *Revue roumaine de mathématique pure et appliquée* (ARo), Bucarest, ÉdAR, 1, 1956 [40, nr. 9–10, 1995]; **RRL** v. nr. 16 ; **RRom** = *Rostirea românească.* Revistă de cultură editată de Casa de Presă şi editură „Cultura Naţională" – Bucureşti. Redactor-şef: Mircea Tomuş, Sibiu, 1, 1995 [1, nr. 10, sept.– oct. 1995]; **RRPh** = *Revue roumaine de philosophie* (ARo), Bucarest, ÉdAR, 1, 1957 [39, nr. 3–4, 1995]; **RRPs** = *Revue roumaine de psychologie* (ARo), Bucarest, ÉdAR, 1, 1957 [39, nr. 2,1995]; **RS** v. nr. 110; *RStudio* = Relexrom Studio, editură, Oradea; **RT** = *Revista teologică.* Revista oficială a Mitropoliei Ardealului. Serie nouă, Sibiu, [f. e.], 1, 1990 [5, nr. 4, 1995]; *Rtd* = Rezumatul tezei de doctorat; *rubr.* = rubrică, rubrica, rubrici(le); *RumAk* = Rumänien Akademie, Bukarest; *рус. рез.* = *русское резюме.*

Sæculum = *Sæculum.* Revistă de sinteză culturală. Revistă editată de Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, în colaborare cu Editura „ThauSib", sub egida Facultăţii de Litere, Istorie, Jurnalistică, Sibiu, 1, 1995 [1, nr. 2, 1995]; **SAI** = *Studii şi articole de istorie.* Serie nouă (SŞI), Bucureşti, 1, 1956 [62, 1995]; **Satu Mare** = *Satu Mare.* Studii şi comunicări. *Arheologie. Istorie. Cultură şi civilizaţie. Etnografie. Muzeologie. Restaurare. Conservare.* Revista Muzeului Judeţean (MJSM), Satu Mare, 1, 1965 [11–12, 1994–1995]; **Sănătatea** = *Sănătatea.* Consilierul de sănătate al familiei dv. Revistă ilustrată de informare şi educaţie sanitară a Societăţii de Cruce Roşie din România, Bucureşti, 1, 1952 [43, nr. 12, 1995]; **SCGeogr** = *Studii şi cercetări de geografie* (AR), Bucureşti, EA, 1, 1953 [41, 1994]; **SCIAP** = *Studii şi cercetări de istoria artei.* Seria *Artă plastică* (AR), Bucureşti, EA, 1, 1953 [40, 1993]; **SCIAT** = *Studii şi cercetări de istoria artei.* Seria *Teatru, muzică, cinematografie* (AR), Bucureşti, EAR, 1, 1953 [41, 1994]; **SCIVA** = *Studii şi cercetări de istorie veche şi arheologie* (AR), Bucureşti, EA, 1, 1949 [45, nr. 3–4, 1995]; **SCL** v. nr. 19; *SCMDP* = Societatea de Cultură Macedo-Română „Demândarea Părintească", Bucureşti; **SCMatem** = *Studii şi cercetări matematice (Mathematical Reports)* (AR), Bucureşti, EAR, 1, 1948 [47, nr. 5–6, 1995]; **SCO** v. nr. 18; *s-cr.* = sârbo-croată; *Scripta* = Scripta, editură, Bucureşti; **SDR** = *Studii de drept românesc.* Serie nouă (AR. ICJr), Bucureşti, EAR, 1, 1990 [7, nr. 4, 1995]; *sec.* = secol(ul), secole(le); **Sec 20** = *Secolul 20.* Literatură universală – arte – dialogul culturilor. Revistă de sinteză editată de Uniunea Scriitorilor din România şi Fundaţia Culturală „Secolul 21" Bucureşti, [f. e.], [nr. 358–359–360, 1995]; *Sedona* = Sedona, editură, Timişoara; *sept.* = septembrie; *ses.* = sesiune(a), sesiuni(le); *SFL* = Secţia de Filologie şi Literatură a Academiei Române, Bucureşti; **SfP** = *Sfera politicii.* Revistă lunară de ştiinţe politice editată de Fundaţia „Societatea Civilă", Bucureşti, 1, 1992 [nr. 39, 1995]; *simp.* = simpozion(ul), simpozioane(le); *sint.* = sintaxă; sintactic(ă), sintactici, sintactice; *sl.* = slav(ă), slavul; *slav.* = slavon(ă), slavonul; *SLNR* = Societatea Limba Noastră cea Română, Chişinău; **SM** = *Săptămâna magazin.* Director: Dan Claudiu Tănăsescu, Bucureşti, 1, 1993 [3, nr. 32, 1995; inc.]; **S. Marcus – In Honour** v. nr. 376; **SMIM** = *Studii şi materiale de istorie medie* (AR), Bucureşti, EAR, 1, 1970 [13, 1995]; *SMM* = Secretariatul pentru Mahamudra, editură, Bucureşti; *SMR* = Societatea Misionară Română; *SNÎPR* = Societatea Naţională pentru Învăţarea Poporului Român; **SocCult** = *Societate & Cultură. Noua alternativă.* Revistă de teorie socială şi cultură democratică editată de clubul UNESCO „Societate şi Cultură" şi Institutul de Teorie Socială al Academiei Române. Redactor-şef: Radu Florian, Bucureşti, [f. e.], 1, 1990 [nr. 6, 1995]; *sp.* = spaniol(ă), spaniolul; *SR* = Scrisul Românesc, editură, Craiova; *SŞF* = Societatea de Ştiinţe Filologice din România, Bucureşti; *SŞI* = Societatea de Ştiinţe Istorice din România, Bucureşti; *SŞT* = Societatea de Ştiinţe şi Tehnică, Bucureşti; **ST** = *Studii teologice.* Revista facultăţilor de teologie din Patriarhia Română, Bucureşti, [f. e.], 1, 1949 [47, nr. 6, 1995]; *s.t.c.* = sub titlul comun; **StCom-Sibiu** = *Studii şi comunicări de etnologie* (AR. ICSU Sibiu), Sibiu, 1, 1978 [9, 1995]; **Steaua** = *Steaua.* Revistă de literatură, cultură şi spiritualitate românească [pe coperta I]. Revistă lunară editată de Uniunea

Scriitorilor din România, în colaborare cu redacţia Publicaţiilor pentru străinătate. Redactor-şef: Aurel Rău [pe coperta a II-a], Cluj-Napoca, 1, 1950 [nr. 12, 1995]; **StUBB** v. nr. 17; **StUBBGeogr** = *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Geographia*, Cluj-Napoca, [TUCN], 1, 1958 [**40**, nr. 1–2, 1995]; **StUBBM** = *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Mathematica*, Cluj-Napoca, [TUCN], 1, 1955 [**39**, nr. 4, 1994]; **StUBBPP** = *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Psychologia – Pædagogia*, Cluj-Napoca, [TUCN], 1, 1955 [**40**, nr. 1–2, 1995]; **Suceava** = *Suceava*. Anuarul Muzeului Naţional al Bucovinei, Iaşi, EGB, 1, 1974 [**21**, 1994]; *suf.* = sufix(ul), sufixe(le). **Synthesis** = *Synhesis*. Bulletin du Comité National Roumain de Littérature Comparée et de l'Institut d'Histoire et de Théorie Litteraire „G. Călinescu" de l'Académie Roumaine, Bucureşti, EAR, 1, 1974 [**22**, 1995].

şt. = ştiinţific(ă), ştiinţifici, ştiinţifice; **ŞtTehn** = *Ştiinţă şi tehnică*. Revistă lunară de cultură ştiinţifică şi tehnică. Seria a III-a. Serie nouă, Bucureşti, 1, 1948 [nr. 12, 1995].

tab. = tabel(ul), tabele(le); *TBNR* = Tipografia Bibliotecii Naţionale a României, Bucureşti; *tc.* = turc(ă), turcescul; **Teatrul** = *Teatrul azi*. Revistă lunară finanţată de Ministerul Culturii, Bucureşti, [f. e.], 1, 1956 [nr. 12, 1995]; **TelR** = *Telegraful român*. Foaie religioasă editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului, Sibiu, 1, 1852 [**142**, nr. 47–48, 1995]; *Teora* = Teora, editură, Bucureşti v. şi ETeora; **Terra** = *Revista Terra*. Revistă a Societăţii de Geografie din România, Iaşi, CEGB, 1, 1969 [**26 –27**, 1994–1995]; **Timpul** = *Timpul*. Revistă de cultură, Iaşi, 1, 1990 [nr. 12, 1995]; **Timpul-Reşiţa** = *Timpul*. Cotidian social–politic–cultural independent, Reşiţa, 1, 1990 [**6**, nr. 203, 1995; inc.]; **Tinerama** = *Tinerama*. Director: Max Bănuş, Bucureşti, 1, 1990 [nr. 262, 1995]; **TinLib** = *Tineretul liber*. Ziar independent. Fondat în 22 decembrie 1989, Bucureşti, 1, 1989 [**7**, nr. 1736, 30 dec. 1995]; **TNI** v. nr. **286**; **Tomis** = *Tomis*. Revistă de cultură editată de Uniunea Scriitorilor din România, Constanţa, 1, 1975 [**30**, nr. 12, 1995]; *trad.* = traducere(a), traduceri(le); tradus(ă); traducător, traducătoare, traducători; **TribÎnv** = *Tribuna învăţământului*. Publicaţie săptămânală editată de S. C. „Tribuna învăţământului" S. A. constituită sub îndrumarea Ministerului Învăţământului, Bucureşti, 1, 1990 [**6**, nr. 309, 1995]; **Tribuna** = *Tribuna*. Săptămânal de cultură. Director fondator: Ioan Slavici (1884). Serie nouă. Redactor-şef: Augustin Buzura, Cluj-Napoca, 1, 1989 [**7**, nr. 51–52, 1995]; *TUA* = Tipografia Universităţii „Aurel Vlaicu", Arad; *TUB* = Tipografia Universităţii Bucureşti; *TUCN* = Tipografia Universităţii „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca; *TUCn* = Tipografia Universităţii „Ovidius", Constanţa; *TUI* = Tipografia Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi; *TUTB* = Tipografia Universităţii Transilvania Braşov; *TUVT* = Tipografia Universităţii de Vest Timişoara; **TV** = *Teologie şi viaţă*. Revistă de gândire şi spiritualitate. Serie nouă, Iaşi, [f. e.], 1, 1991 [**5**, nr. 3, 1995; inc.]; **TVSat** = *TV satelit*. Magazin bilunar: cablu şi satelit, Cluj-Napoca, 1, 1992 [**4**, nr. 26, 1995; inc.].

ŢM = *Ţara moţilor*. Studii, articole şi comunicări. IV. Coordonare ştiinţifică şi editorială: Eugen Pavel. Volum pregătit de Romulus Felea, [Cluj-Napoca], Clusium, 1992 (SŞI. SŞF. Subfiliala Abrud – Câmpeni).

UA = Universitatea „Aurel Vlaicu", Arad; *UB* = Universitatea Bucureşti; *UBM* = Universitatea Baia-Mare; *Ucn* = Universitatea „Ovidius", Constanţa; *UCN* = Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca; *ucr.* = ucrainean(ă), ucraineanul; *UCr* = Universitatea Craiova; *UE* = Univers Enciclopedic, editură, Bucureşti; *UH* = Universitatea Hyperion, Bucureşti; *UI* = Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi; *UMFT* = Universitatea de Medicină şi Farmacie din Timişoara; **UnC** = *Universul cărţii*. Revistă lunară a Ministerului Culturii, Bucureşti, 1, 1991 [nr. 12, 1995]; *univ.* = universitar(ă), universitari, universitare; *Universitaria* = Universitaria, editură, Craiova; *UO* = Universitatea Oradea; *US* = Universitatea „Ştefan cel Mare", Suceava; *UScr* = Uniunea Scriitorilor din România; *UT* = Universitatea Timişoara; *UTBr* = Universitatea Transilvania, Braşov; *UThC* = Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca; *UVT* = Universitatea de Vest, Timişoara.

v. = vezi; **VA** = *Viaţa armatei*. Revistă ilustrată de literatură şi artă editată de Ministerul Apărării Naţionale, Bucureşti, 1, 1990; *Valbert Viena* = Valbert Viena, editură, Deva; *var.* = variantă, varianta, variante(le); **Vatra** = *Vatra*. Directori fondatori: Ioan Slavici, I. L. Caragiale, George Coşbuc. Director: Mircea Zaciu. Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România şi Inspectoratul pentru Cultură al Judeţului Mureş. Lunar social-cultural. Serie nouă. Redactor-şef: Cornel Moraru, Târgu Mureş, 1, 1971 [**25**, nr. 9, 1995; inc.]; **VCr** = *Viaţa creştină*. Revistă patronată de Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică). Fondator: Pr. Vasile Chindriş. Serie nouă, Sibiu, 1, 1990 [**6**, nr. 23– 24, 1995]; *vers.* = versiune(a), versiuni(le); *Vizual* = Vizual, editură, Bucureşti; **VMed** = *Viaţa medicală*. Săptămânal al personalului medico-sanitar, Bucureşti, 1, 1989 [**7**, nr. 36, 1995: inc.]; **VMon** = *Viaţa monahală*. Foaie religioasă. Publicaţie religioasă

editată de Mănăstirea „Izvorul Miron" Românești. Coordonator: protosinghel Octavian Bindu, Românești, comuna Curtea, județul Timiș, 1, 1990 [6, nr. 10–12, 1995]; **VocRom** = *Vocea României.* Cotidian guvernamental. Director: D. D. Rujan, București, 1, 1993 [3, nr. 556, 28 sept. 1995; inc.]; *vol., Vol.* = volum(ul), volume(le); **VOR** = *Vestitorul Ortodoxiei Românești.* Periodic de informație bisericească, teologie și spiritualitate al Patriarhiei Române, București, 1, 1989 [7, nr. 147, 1995]; **VR** = *Viața românească.* Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România și Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, București, [f. e.], 1, 1948 [nr. 11–12, 1995]; *VRA* = Verlag der Rumänischen Akademie; **Vremea** = *Vremea.* Săptămânal de atitudine. Director: Adrian Păunescu, București, 1, 1990 [4, nr. 825, 1995]; *VRom* = Viitorul Românesc, editură, București; *v.t.c.nr.* = vezi titlul comun la numărul.

ZGR v. nr. 20; **Ziua** = *Ziua.* Fondat 1930. Serie nouă. Director: Sorin Roșca Stănescu, București, 1, 1994 [2, nr. 469, 30 dec. 1995]; **ZM** = *Zig-zag. Magazin.* Revistă de actualități și reportaje. Președinte: Octavian Mitu. Director: Ion Cristoiu, București, Editura „Topaz", 1, 1990 [6, nr. 256, 1995; inc.].

22 = *22.* Publicație săptămânală editată de Grupul pentru Dialog Social, București, 1, 1990 [6, nr. 52, 1995].

INDICE ALFABETIC

1. AUTORI*

A. B. *288*
Abdulea, Petcu **798**
Abil, Lucia [936]
Achim, Alaviana **1555**
Achim, Vasile **888**
Acklam, Richard **1658**
A. E. 1779
Agache, Ion **799**
Ágoston, Hugó v. sigla **A Hét**
Agrigoroaiei, Valentina **1276**, [1308]
Ailenei, Sergiu 958
Ajtay-Horváth, Magda *289*
Al-Abed Al-Haq, Fawwaz 1425
Albert, Richard **1391**
Alboiu, Gabriela 1245, 1246
Aldea-Velican, Marilena **1162**, [1164]
Alexandrescu, Grigore [975], [1004], [1005]
Alexandrescu, Horia v. sigla **CronRom**
Alexandrescu, Ida **1649**
Alexandrescu, Roxana **1750**
Alexandrescu, Roxana Gabriela 1506
Alexandru cel Mare [1216]
Alexe, Sorin 1556
Alexeev, Ileana **1744**
Alexiu, Florin 196
Algiu, Ioana **1602**
Ambrose, Dominic **1760**
Amzulescu, Alexandru I. 959
Anania, Bartolomeu Valeriu [621]
Anca, George **106**
Andras, Carmen Maria **99** v. şi mai jos
Andraş, Carmen Maria 46 v. şi mai sus
Andraşiu, Mircea 319
Andrei, Al. **1557**
Andrei, Maria 115
Andrei, Tudorel 688
Andrei-Fanea, Anca 396 v. şi Fanea, Anca
Andreica, Ecaterina 1209
Andriescu, Alexandru **619**
Androne, Elena 1433
Andronic, Magda **867**
Angelescu, Gabriel **800**
Anghel, Ioana 486, **619**, [795], [827], [943]
Anghel, Magdalena 1507
Anghel, Paul 960
Anghelescu, Marta-Magdalena 1558
Anghelescu, Mircea **801**, **914**, **1559**
Anghelescu, Nadia 47, **107**, 1405
Anisescu, Cristina **253**
Anonimov, D. D. [446]
Antip, Constantin 1210
Antohi, Mona [303]
Antohi, Sorin [303]
Antonescu, Georgeta **414**
Antonescu, Mioara 1508
A. P. 48
Apostol, Anca *1579*
Apostol, Maria 1434
Apostol, Violeta *1735*
Apostolescu, Carmen [768], [769], [943] v. şi Şeuleanu, Carmen
Ardelean, George 961
Ardeleanu, Elena **142**, **619**
Ardeleanu, Sanda-Maria 116, **117**, *290*, **1699**
Arghezi, Tudor [82], [750], [974], [1009], [1064]
Arieşan, Claudiu T. 118
Aristotel [275]
Arman, Mircea **176**
Armbruster, Adolf [509]
Aron, Petru Pavel [604]
Arsene Mihaela 119, **1750**
Artaud, Antonin 120
Arteaga, Deborah 1277
Arvinte, Vasile **619**, [768], [769], [827], [943]
Asher, R. E. [317]
Astaloş, George 689, 690, 962
Atanasiu Adrian 320
Atanasov, Petar 101
Augustin [1235]
Avădanei, Ştefan [288], [297], [313], [935], [949], [951]

---

*Numerele culese cu **caractere aldine drepte** trimit la autori de cărţi, de volume separate; numerele culese cu caracatere *cursive albe* trimit la autori de recenzii; numerele culese cu caractere obişnuite se referă la autori de articole, studii etc. apărute în culegeri, în publicaţii periodice şi seriale; în sfârşit, numerele puse între paranteze drepte „[]" trimit la autori recenzaţi sau discutaţi în mod special în articole sau în cărţi.

Avram, Alexandru 1211
Avram, Andrei 397, 632–635, **641**, [642], 767–771, *1401*, *1827*
Avram, Andrei A. 47, **107**, 1406–1408
Avram, Elisabeta **1560**, [1690]
Avram, Larisa 121, 1247, 1248
Avram, Mioara **32**, 49–51, 377, 398, 399, 488, 489, 644, 764
Avram, Petre 1133
Avrigeanu, Florin 691
A. W. 111
Azamfire, Cornelia 1509

Baalbaki, Ramzi 1409
Babenko, L. G. [1334]
Babeu, Doina 692
Babits, Mikály [1368]
Bacalbaşa, Anton v. sigla **MRom**
Baciu, Alexandru 162, 189, 190
Baciu, Ileana 122
Baciu, Sorin 1510
Baciu, Ştefan 484
Baciu, Virginia 963
Baconsky, Teodor 964, 1212
Bacovia, George [1045] v. şi sigla **Ateneu**
Badea, Elena **321**
Badea, L. *1163* v. şi mai jos
Badea, Lucian [1163] v. şi mai sus
Badea, Ştefan 965
Bagdasar, Radu 123
Bahner, Werner 400
Bahtin, M. [1250]
Baica, Hortensia 556
Baimuşe, Pavel **867**
Baitchura, Uzbek 1428
Bakró-Nagy, Marianne [1432]
Balacciu-Matei, Jana [792]
Balaci, Alexandru 401, 402, **802–805**, [953]
Balea, Adriana **1744**
Balin, Ioan 124
Bálint, Zsombor **1391**
Balkanski, Todor **543**, 1149
Balla, Sára **1726**, **1727**
Balmuş, Elvira **831**
Balogh, Dezső 1354
Balogh, Edgár [942]
Baltă, Nicolae **106**
Ban, Marcel Teodor [954]
Bantaş, Andrei 52, **806–811**, **836**, **1561–1565**
Bantoş, Alexandru 104
Banu, C. v. sigla **Flacăra**
Bara, Mariana, *21*, 534, 535, *1303*
Barabaş, Neculai 693
Barba, Vasile 536, 537, [546]
Barbă, Gheorghe 481
Barberius, Graecus [1299]
Barborică, Corneliu **110**
Barbu, Alin 1402
Barbu, Dan **1566**
Barbu, Elisabeta 53
Barbu, Eugen v. sigla **RM**
Barbu, Ion [82], [960], [993], [1073]
Barbu, Marian 1213
Barbu, Violeta 40, *620*
Barbu, Viorel **619**
Barghiel, Virginia 1511
Bart, Jean v. sigla **MN**
Barthes, Roland 125, [312]
Bartolomeu al Clujului 966
Basarab, Neagoe [607]
Basarab, Victor Marin 694
Baternai, Tiberiu **812**
Batinti, Antonio [1305]
Baurillard, Jean 126
Băcanu, Petre Mihai v. sigla **RLib**
Bădeliţă, Luminiţa **813**, **814**
Bădiliţă, Smaranda **130**
Bădoiu, Gabriela 1512
Băhneanu, Constantin V. [1132]
Băileşteanu, Fănuş *22*
Bălan, Ion Dodu 403, 404
Bălan, Rada **1747**
Bălan-Mihailovici, Aurelia [621] v. şi Mihailovici, Aurelia
Bălaş, Ioan 1435
Bălănescu, Sorina [293], *935*
Bălănescu, Tudor 322
Bălătică, Marian *813*, *859*, *1676*
Bălin, Ion 127
Bălu, Ion 967–971
Băluţă, Cloşca L. 1214
Băluţă-Skultéty, Mariana **1220**
Bărboi, Constanţa **815**, **1559**, 1567, [1766]
Bărbulescu, Florentina 1513
Bărbulescu, Maria 1211
Bărbulescu, Violeta **1568**
Bărbuţ, Dorina **816**
Bărnuţiu, Elena 557, 558
Băsescu, Traian [1082]
Bătrâneanu, Ecaterina 128
Bârna, Vlaicu 405, 488
Bârsan, Nicoleta **1514**, [1735]
Bârzea, Cezar 406
Bâtu, Ana 1436
Bejan, Camelia 129
Bejan, Dumitru **1569**
Bejan, Nicolae **1565**
Beldea, Aurel 972
Beldea, Ionel 972
Beldescu, G. **1167**
Beltechi, Eugen 104, 407, **619**, 956

Bencsik, Katalin 1355
Benkő, Samu [942]
Benoist, Luc **130**
Berbecar, Simona **924**
Berca, Olimpia 973
Bercan, Niculina **934**
Bercea, Livius Petru **30**, 974
Berceanu, Barbu B. **846**
Berceanu, Mircea **914**
Berciu, Ion v. sigla **Apulum**
Berciu-Drăghicescu, Adina 1341
Berdan, Lucia 512
Berea-Găgeanu, Elena 676, **1559**, **1570**, **1675**
Bereholschi, Victor 1437
Berejan, Silviu [304], 378, 1181, 1182
Berg, I. **817**
Bernáth, Árpad [305]
Bertea, Mircea **1571**
Bertolaja, Ernesto 379
Beşleagă, Cristian 1399
Bhose, Amita [560], [566]
Bianu, Ion 484
Bichi, Cristian [936]
Bichir, Mihail **818**
Bidian, Viorel 485
Bidu-Vrănceanu, Angela 695, 758
Biere, Bernd Ulrich 51
Bild, E. **819**
Bild, W. **819**
Bindiu, Olivian 559
Bindu, Octavian v. sigla **VMon**
Birău, Rodica **1572**
Birchi, Marga **1573**
Bitan, Mariana [827]
Bițeanu, Virginia 975
Bîlbă, Corneliu *291*
Bîrlea, Gheorghe 1215
Bîrleanu, Ion-Horia 378, **533**, *1206*
Bîrsan, Silvia **927**
Bîtea, Ioan N. 645
Blackman, Daniel **1574**
Blaga, Lucian [252], [409], [468], [472], [916], [968]–[970], [977]–[979], [991], [997], [1024], [1028], [1039], [1040], [1048], [1064], [1468]
Blaşcovici, Iosif [556]
B. M. *643*, *849*
Boatcă, Silvestru **815**, **1567**, **1575**, [1766]
Bobână, Gheorghe 380
Bobescu, Ilie **1576**
Boboc, Alexandru *292*
Boboc, Mihai 696
Bochnakowa, Anna 1278
Bodea, Gabriela 697
Bodó, Csanád *1392*
Bodrogi, Enikő 1356
P. Bodrogi, Katalin **1390**
Boeriu, Eta **619**
Bogatu, Crişan **1577**
Bogdan, G. *240*
Bogdan, Ioan [447]
Bogdan-Dascălu, Doina 976, 977
Bogza, Geo 484
Bohas, Georges 1410
Bohm, David **131**
Böhme, Hartmut 1249
Boicescu, Şerban 1515
Bojan, Maria [795] v. şi Munteanu, Maria
Bojin, Irina [940], [948], [951]
Bojoga, Mircea **142**
Bolitho, Rod **1747**
Bolocan, Gheorghe **110**, 698, 1134, **1162**, [1164], 1780
Bomher, Noemi *147*, *293*
Bonfante, Giuliano 1216, [1304], **1352**
Bonfante, Larisa **1352**
Bopp, Franz [560], [566]
Borbély, Ştefan **914**
Borchin, Mirela 646
Borcilă, Ion 699
Borcilă, Mircea **32**, **142**, 978, 979
Bordei, Rița *1690*
Borella, Jean **132**
Borşan, Liliana 133
Bostan, Const. C. **1611**, [1775]
Bota, Ionel 408
Botea, Vasile *1608*
Botero, Giovanni [614]
Botez, Angela 409
Botez, Victor 409
Boureanu, Radu 1781
Brainerd, Barron 323
Branea, Stela **883**
Brăescu, Maria **820**
Brăileanu, Ştefania **855**
Brâncuş, Gr. 381 v. şi mai jos
Brâncuş, Grigore 55, 381, 410, 490, **491**, 492, [717], [767] – [771], [795], [796], [827], [943], **1578** v. şi mai sus
Brânduş, C. **1700**
Brânzan, Doina 1547
Brânzeu, Pia 56, 134, **282**
Breban, Vasile [796], **821**, [827], [943]
Breindl, Eva [1772]
Brémond, Janine **822**
Brescan, Cristina 1516, **1750**
Britannus, Linacer [1241]
Bruce, F. F. **919**
Buburuzan, Rodica 1411
Bucă, Marin 135, **823**
Bucerzan, Dana *294*, [827], [943]
Bucşan, Andrei 700
Bucurescu, Irina 324

Budai-Deleanu, Ioan [751], [985], [1014]
Budău, Eugen 1438, *1575*, **1600**, *1608*
Buduca, Ioan **914**
Bugeanu, Dan [768], [769], [795], [827], [943]
Buja, E. 1517
Bularca, Cornelia **867**
Bulgăr, Gh. **32**, *1304*, 1829, [1831] v. şi mai jos
Bulgăr, Gheorghe, 560, **824**, **825**, 980, 981, [1010], *1031*, **1579** v. şi mai sus
Bulz, Nicolae 319
Burada, M. 1517
Burada, Marinela **1580**
Burci, Merita 1748
Bureţea, Emilian **1162**, [1164] v. şi mai jos
Bureţea, Emilian N. 1135, 1136, [1165], *1305* v. şi mai sus
Burlacu, Emil **826**
Burlacu, Ioana **826**
Burnei, Alexandra [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [943]
Busuioc, Ileana [295], [318]
Busuioc, Monica [717],[768], [769], [795], [827], [943]
Busuioceanu, Oxana [560], [566]
Buşe, Georgeta **927**
Butnaru, Ion 827
Butnaru, Leo 57
Butoi, Mihaela **1581**
Buzaşi, Ion 411
Buză, Emanuela [620], [622], [623], [631]
Buzura, Augustin v. siglele **Arc**, **Tribuna**
Byck, Jacques [49], [50], [399], [422]

Calciu, Rodica **857**
Calotă, Ion **513**, 1122, 1183
Calvet, Georges [1401]
Canarache, Ana [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Candiescu, Călin 701
Canta, Ioan [608]
Cantacuzino, Şerban [578], **619**
Cantemir, Dimitrie [48], [58], **136**, [595], [1237]
Cantuniari, Ileana [940], [948], [951]
Cap-Bun, Marina 982
Capidan, Theodor [50]
Capotă, Liana **1555**
Caproşu, Ioan **619**
Capşa, Gheorghe **1582**
Caracota-Dumitriu, Maria **848**
Carageani, Gheorghe [308]
Caragiale, I. L. [972], [982], [992], [1035], [1112], [1381] v. şi siglele **MRom**, **Vatra**
Caragiale, Mateiu I. [1050], [1052]
Caragiu Marioţeanu, Matilda 412, 413, 514, **1583**
Caraman, Alexandru 351
Cardula, Ion **545**
Carianopol, Miruna **1747**
Carlton, Charles M. 1279, **1602**
Carpov, Maria 137, 138, **139**, *295*, *296*, *36o*
Carter, M. G. 1413
Cartojan, N. [449], [473], [482]
Catnamoy, Nicholas 125
Cazacu, Boris [50]
Cazacu, Matei 549, [594]
Călin, Gh. 1314
Călin, Liviu 414
Călin, Manuela 983
Călin, Marin 325
Călin, Nicoleta 1439
Călinescu, Al. [288], [935], [949], [951]
Călinescu, Alexandru **914**
Călinescu, G. v. sigla **JurnLit** v. şi mai jos
Călinescu, George [82] v. şi mai sus
Căluşiţă-Alecu, Mioara [935]
Căpăţână, Alexandru **868**
Căruţaşu, Violeta **1658**
Cătuneanu, Mihaela **1750**
Câmpean, Ileana [827], [943] v. şi Cîmpeanu, Ileana
Cândea, Virgil 58, 488, 1782
Cândroveanu, Hristu 59, 539, *549*, *550*, 1184 v. şi sigla **DRA**
Cârâc, Ioan S. 984
C. C. *1738*
Cehov, A. P. [1323]
Ceia-Mocanu, Valy 985
Cenuşe, Ioan Petre **1584**
Cerchez, Matei **1637**
Ceterchi, Rodica 326
C. G. *1639*
Chefneux, G. 1517 v. şi mai jos
Chefneux, Gabriela **1633** v. şi mai sus
Chelaru-Murăruş, Oana 60, 986–989
Cheptea, Stela **1417**
Chevalier, Jean **828**, [940], [948], [951]
Chifor, Valentin **914**
Chiliman, Maria **1585**
Chindriş, Ioan 415, 416, 561, **579**, **585**
Chindriş, Vasile v. sigla **VCr**
Chira, Carmen **829**
Chiriac, Marilena **1586**
Chiriacescu, Adriana 1518, 1519
Chiriacescu, Rodica **815**
Chirilă, Feodor [1327], **1657** v. şi mai jos
Chirilă, Teodor 1520 v. şi mai sus
Chiriţă, Cornelia 1440
Chiriţescu, Florin [307]
Chiriţescu, Mara [307]

Chirtoagă, Ion 1137
Chiş Şter, Ioan **29**
Chişu, Lucian *1077*
Chişu, Viorica-Ana *936*
Chiţimia, I. C. **32**, **110**
Chiţoran, Dumitru **1586**, **1593**
Chiurciev, Nicolai [551]
Chiurciev, Toma [551]
Chivu, Doina **830**
Chivu, Dumitru **830**
Chivu, Gh. 562 v. şi mai jos
Chivu, Gheorghe [532], *622*, [630] v. şi mai sus
Chivu, Iulian 140
Chivu, Magdalena **830**
Chomsky, Noam [359]
Chouémi, Moustafa 1411
Christi, Aura 1185
Christodorescu, Anca Maria **831**
Cimpoi, Mihai **867**, **1186**
Cinzia, Franchi 563
Cioaga, Ion 702
Ciobanu, Elena [768]–[771], [795], [796], [827], **832**, [844], [845], [943]
Ciobanu, Gabriel 327
Ciobanu, Georgeta 1513, **1565**
Ciobanu, Radu [951], 1830
Ciobotea, Dinică 1127
Ciocâltan, Virgil 703
Cioculescu, Simona [560], [566]
Cioculescu, Şerban 1783
Ciofu, Carmen **833**
Ciofu, Eugen **833**
Ciolac, Marina *23*, 417
Ciompec, Mihai **1564**
Cionchin, Ionel 772
Ciopraga, C. **32**
Ciopraga, Magda [288], [935], [949], [951]
Cioran, Emil [264]
Ciorănescu, Alexandru 418
Cios, Irina **923**
Cipariu, Timotei [411], [442], [444], [458], [500]
Cirimpei, Victor 561
Cistelecan, Alexandru **914**
Ciubotaru, Mircea 1138
Ciubotă, Viorel 565
Ciucă, Lydia **834**
Ciucă, Marian 1217
Ciuciulin, Anca 704
Ciugureanu, Adina 1250
Ciupercă, Livia *1337*
Ciurdariu, M. 566
Ciurea, Doina 1078
Cîmpeanu, Ileana **619** v. şi Câmpean, Ileana
Clébert, Jean-Paul **835**
Climescu, N. **1595**
C. M. *1579*
Coban, Nicolae **914**
Cobeţ, Doina [717], [827]
Cocoş, Luminiţa 990
Codescu, Adriana 1
Codreanca, Lida **826**
Coene, Martine *675*
Cojoc, Ortansa 991
Cojocaru, Silvia **1685**
Colibaba, Ştefan **1747**
Collinson, Diané **836**
Coltofeanu, Emil 992, 1441–1443
Coman, Nicolae **1760**
Comanetchi, Doina 1521
Comişel, Ecaterina **1555**, **1588**, **1615**, **1747**, *1764*
Comşulea, Elena **619**, [795], [827], **837**, [943]
Condei, Cecilia **1639**
Conea, Ion [1163]
Constandache, G. G. 141, 177
Constantin, Gh. 419, 1079
Constantinescu, Dan **619**
Constantinescu, Elena **1589**
Constantinescu, Grigore **838**
Constantinescu, Lora 1251, 1522
Constantinescu, Mihaela **253**
Constantinescu, Nicolae **32**, 101
Constantinescu, Pimen [1000]
Constantinescu, Romaniţa **867**
Constantinescu, Silviu [763], 1444–1447, *1590*, [1769], [1774], [1777]
Constantinescu, Virgiliu N. 61 v. şi sigla **Academica**
Constantinescu-Dobridor, Gh. [687], **1581**, **1590**, [1776]
Contraş, Eugenia [767]–[771], [827], [844], [845], [943]
Copceag, Dimitrie 1784
Corcaci, Manole *860*
Cordea, Marta 558
Cordoneanu, Maria **826**
Cordonescu, Vera 1242
Coresi [591], [598], [624]
Cornea, Andrei [308]
Cornea, Paul **32**, [308], 488, **914**, 1785
Cornea, Thalia 1252, **1591**
Cornilescu, Alexandra **195**, 647, **1592**, **1593**
Corniţă, Georgeta **1594**
Coroiu, Constantin *908*
Coseriu, Eugenio **142** v. şi Coşeriu, Eugen, Coşeriu, Eugenio
Cosma, Anton **914**
Cosma, Ela **1192**

Cosma, Horia 1786
Cosma, Ruxandra 143
Cosma, Viorel *937*
Cosmatu, Christiane **1649**
Cosmopol, Eleonora [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Costa, Ioana 1403
Costa-Foru, Anca [560], [566]
Costăchescu, Adriana [941]
Costea, dascălu de la biserica din Şcheii Braşovului [614]
Costea, Mădălina **808**
Costea, Octavia 705
Costin, Miron [437], [599], [609], [1002], [1217]
Costin, Nicolae [609]
Costin, Valentina 62
Coşbuc, George [751], [1012], [1479] v. şi sigla **Vatra**
Coşer, Cornelia **1747**
Coşeriu, Eugen [21], 145, [304] v. şi Coşeriu, Eugenio, Coseriu, Eugenio
Coşeriu, Eugenio 146, 382, 420 v. şi Coseriu, Eugenio, Coşeriu, Eugen
Coteanu, I. 63, **1559** v. şi mai jos
Coteanu, Ion **32**, [486], **643**, [717], [767] – [771], [795], [796], [827], [844], [845], [884], [943], 993, 1187, 1787, [1834] v. şi mai sus
Cotolulis, Socratis **839**
Cotorcea, Livia **110**, **147**, [288], [935], [949], [951]
Craia, Sultana *539*
Craşoveanu, D. 1080
Craşoveanu, Dumitru 677
Crăiete, Spiridonia **927**
Crăiniceanu, Ilinca 648
Creangă, Ion [106], [406], [421], [443], [459], [463], [465], [751], [841], [958], [967], [998], [1003], [1022], [1023], [1059], [1066], [1069], [1490] v. şi Créngă, I.
Cremene, Ioan 1448
Créngă, I. **1595** v. şi Creangă, Ion
Creţa, Zorela [767]–[769], [795], [796], [827], **840**, [844], [845], [943]
Creţia, Aurelia [560], [566]
Creţia, Gabriela 1218
Creţia, Petru [560],[566], [1288]
Creţia-Dumitraşcu, Aurelia [560], [566]
Creţu, Virginia 1523
Cricoveanu, Dumitru **1596**
Crihană, Marcel **1575**
C[ristache], Ion 1081
Cristea, Dan 148
Cristea, Teodora 1280
Cristea, Valeriu **841**, **842**, 994
Cristian, Ion 1082
Cristofor, Ion **914**
Cristoiu, Ion v. siglele **ExpM**, **ZM**
Cristureanu, Alexandru [795], [827], 1123
Crişan, Alexandru 149
Crişan, Ioan 1139
Crohmălniceanu, Ovid 1788
Csáth, Géza [1356]
Sz. Csáti, Eva [942]
Csatlós, János **1391**
Csergő, Bálint 1359, 1360
Csóbel, Minka [1367]
Csomortáni, Magdolna *1393*
Csúcs, Sándor [1432]
Csuhaj-Varjú, Erzsébet 328, 329
Cubreacov, Vlad 540
Cucoş, Constantin *360*
Cucu, Rodica **1560**, [1690]
Cucu, Ştefan 1219
Cujbă, Cornelia 995
Culcer, Dan **914**
Cunia, Tiberius **889**
Cuniţă, Alexandra 1281
Curticăpeanu, Doina **914**
Cuţitaru, Laura Carmen 197, *297*
Cvasnîi Cătănescu, Maria 996
Czetter, Ibolya 1357, 1358
Czóbel, Minka [1367]

Dahmen, Wolfgang 383–385
Dali, Agnes **1390**
Damalan, Frusina **1685**
Damian, I. *1766*
Damşa, Ioan 421
Danciu, Alexandra [827], [943]
Danciu, Maxim I. 845
Danilov, Maria 567
D'Aquino, Toma **1220**
Dascăl, Reghina 150
Dascălu, Crişu 977
Dascălu-Jinga, Laurenţia **641**
Dassow, Jürgen 330–332
Datcu, Iordan 488, *938*, 1789
David, Doina 773
David, Gyula [942]
Davidovici, Agnes [940], [948], [951]
Dawid, Herbert 333
Dămian, Vasile, logofătul [609]
Dănăilă, Ion 2, [767]–[771], [795], [796], [827], 843, [943]
Dănăilă, Sorina 151
Dăncilă, Eduard **843 bis**
Dăncilă, Ioan **843 bis**

Eicher, Karen **1609**
Eliade, Irina **880**, 1795
Eliade, Mircea 484
Elliot, T. S. [1250]
Eminescu, Mihai [411], [459], [470], [560], [566], **570**, [578], [751], [944], [971], [983], [984], [995], [1010], [1011], [1015], [1017], [1018], [1033], [1051], [1053], [1058], [1061], [1063]–[1065], [1071], [1072], [1077], [1260], [1288], [1345], [1478]
Enache, Maria 1527
Ene, C. 370
Ene, Claudia 2, 707, 1086
Ene, Ileana 394
Enescu, Radu **176**
Enoiu, Cristina **927**
Erdélyi, Istvan [1432]
Eremia, Anatol 1189
Erhan, Ioan v. sigla **Economistul**
Ernst, Gerhard [35]
Esop [40]
Evseev, Ivan 159, **282**, 708, [938], [952]

Faiciuc, Elisabeta 496
Faiciuc, Ioan 1283
Faiq, Said 1414
Fancsaly, Éva [1432]
Fanea, Anca **1162** v. şi Andrei-Fanea, Anca
F'āris, Ibn [1411]
Fassel, Luminița 66, 385, *507*, [508], 1168, 1190
Fati, Petre Vasile 160
Felea, Romulus v. sigla **ŢM**
Felecan, Nicolae 709, **825**, **849**
Feodorov, Ioana 1415
Ferenczi, Géza 1361, 1362
Fianu, Andriana **483**, 1796
Ficşinescu, Florica [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Field, John **1610**
Fifor, Mihai 516
Filimon-Doroftei, Doina 1221, 1225
Filip, Mircea 571
Filip, Şerban 161, 1797
Filipescu, Puiu **1611**, [1775]
Filliozat, Pierre Sylvain 162
Fioretto, Anna 335
Fira, Carmen **1572**
Fischer, Iancu 1004, 1005, [1244]
Fînaru, Dorel 145
Flămând, Dinu **914**
Floarea, Mihai *940*
Flonta, Mircea **131**
Florea, popă din Dobicinești [587 bis]
Florea, C. **850**
Florea, Ion **619**
Florea, Ligia Stela 1284
Florea, Viorica **1162**, [1164]
Florea, Virgiliu **914**
Florian, Radu v. sigla **SocCult**
Foarță, Maria 163, 164
Foarță, Şerban 710
Focşa, Carmen 1454
Focşeneanu, Eleodor **851**
Focşeneanu, Veronica **1747**
Fodor, Ecaterina **110**, 1315, *1327*, **1616**, **1755**
Fondane, B. [1021] v. şi Fundoianu, B.
Fontanille, Jacques [138]
Forăscu, Narcisa **32**, *941*
Francsaly, Eva [1432]
Frățilă, Vasile 775
Frâncul, Ion [575], [611] v. şi Românul, Ion
Frânculescu, Mircea **32**
Freese, Holger **852**, **1751**
Frențiu, Luminița 165, **282**, 711
Frențiu, Rodica 572
Freund, Rudolf 336–338
Friggieri, Oliver 1416
Frigură-Derioiu, Maria 1528
Frisch, Helmuth **427**, 1006
Frîncu, Constantin **619**
Froicu, Petru 428
Fruntelată, Ioana **867**
Frunză, Dumitran 1798
Fülei-Szántó, Endre [1836]
Fulga, Daniela 166, 167, 301
Fülöp, Dénes 1363
Funariu, Ion **867**
Fundoianu, B. [1044] v. şi Fondane, B.
Funeriu, I. 1007
Funeriu, Ionel **30**
Furdui, Titus 573

Gaal, György *7*, *8*, *942*
Gábor, Dénes **7**, [942]
Gafton, Alexandru *729*
Gaidamut, Victor 1455
Gaiță, Viorel [1070], [1103]
Gáldi, L. 484
Gálfalvi, Zsolt v. sigla **A Hét**
Gană, George **32**
Gancz, Andrei **853**
Gancz, Margareta **853**
Garner, Alan [295], [318]
Gaspar, Lorand 168
Gasparikova, Jana **1326**
Gaster, Mozes [577]
Gațu, Genoveva **1612**
Gauss, C. F. [346]

Dănilă, Ioan *298*, *763*
Dănilă, Viorica **1597**
Deatc, Constanța **1744**
Deciu, Andreea **867**
Dedja, Bedri 1342
Deguy, Michel 152, 156, [196]
Delavenay, Emile 153
Del Conte, Rosa 997
Deleanu, Ion 1188
Deliu, Viorel 2
Delureanu, Ştefan 64
Demetrescu, Călin **923**
Dene, Viorica **923**
Dengel, Malvine [111]
Derdena, Mihai Stere 1083, 1084, 1449
Derrida, Jacques [166]
Descartes, René [249]
Despautère [1241]
Deutsch, Maria [717], [827]
Diaconescu, Florica 998
Diaconescu, Ion **1598**
Diaconescu, Paula 999
Diaconu, Petre 1207
Diamant, Betinio *939*
Dickens, Charles [1271]
Dignoire, Claude 844
Dima, Eugenia **619**
Dima, Petrache **1599**
Dimitrescu, Florica [36], [38], 422, 423, *623*, **706**, 845, 1000
Dimitriu, Corina [288], [935], [949], [951]
Dimitriu, Corneliu **619**
Dimitriu, Eugen 428
Dimitriu, Rodica 1524
Dimiu, Claudia [560], [566]
Dincă, Ion 1450
Dincescu, Ştefan **1600**
Dinu, Felicia **1555**
Dinu, Mihai 488, 774, 1790
Dinutz, Mircea 1001
Diţuleasa, Florian **1721**
Djuvara, Mircea **846**
Dobó, Attila [1432]
Dobra, Sofia **1601**
Dobre, Al. 541, 1791
Dobre, Alexandru 1002
Dobre, Maria 65, *1132*, 1140, **1162**, [1164]
Dobrescu, Alexandru **908**
Doca, Ana Dolores **913**
Doca, Gabriela **1603**
Doca, Gheorghe 109, **1602**, **1603**
Dodille, Norbert 154
Doinaş, Ştefan Augustin 152, 155–157, 168, **619**, [1030], [1064], [1076]
Dole, Robert [1274]
Dolghin, Florentina 1418
P. Dombi, Erzsébet **1390**
Domokos, Johanna 1429, *1432*
Donat, Ion [396]
Dorcescu, Eugen **914**, 973
Dorlian, Georges 1413
Dorobanţu, Mihaela 1792
Dosoftei [596]
Dostoievski, F. M. [842]
Douglas, J. D. **919**
Dragomir, Otilia 568, 569, *624*, *1180*
Dragomirescu, Gh. N. **847**
Dragomirescu, Laura M. [1011]
Dragomirescu, M. [1011]
Dragomirescu, Şerban 755
Dragoş, Elena *299*, *300*, **493**, 649
Draica, Dumitru 1085
Drăgănescu, Mihai 425, 488 v. şi sigla **Academica**
Drăghicescu, Janeta 1282
Drăghici, Angela 1451
Drăgoiu, Teodor **1604**
Drăgoiu, Valeria **1604**
Drăgotoiu, Ion **1622**
Drăguşin, Maria 1452
Drăguţ, Vasile **619**
Drimba, Ovidiu 1217, **1352**
Drimba, Vladimir [31], [717], [767] – [771], [795], [796], [943]
Drincu, Sergiu **30**, 494
Dubău, Tudosie, logofătul [609]
Ducrot, Oswald [60]
Duda, Gabriela 158
Duduleanu-Pelendava, Mircea **933**
Duhăneanu, Constantin **1669**
Duicu, Serafim [945]
Dulamă-Peri, Ion **495**
Dumitraşcu, Aurelia [560], [566]
Dumistrăcel, Stelian [304], 383, **515**, **533**, [827], [943]
Dumitrescu, Ana **1605**
Dumitrescu, Anca 1525
Dumitrescu, Geo 426
Dumitrescu, Maria 1526
Dumitrescu-Brateş, Maria **1606**, **1607**
Dumitrescu-Buşulenga, Zoe 1793
Dumitriu, Petru 488, 1794
Dumitru, Eugenia 1003
Dumitru, Ioan I. **1608**
Dumitru, Ion 1453
Duncan, Frederick Henry **848**
Duţu, Olga **32**, **1680**

Eco, Umberto [166], [167], [191]
Edison, Rosamond **1588**
Eeden, Wim Van [675]
Ehrenfeucht, Andrej 334

Gavril, F. **1698**
Gavriliu, Eugenia **1613**
Gavrilovici, Micaela 1529
Gawełko, Marek 169
Gazda, Ferenc 1364
Găitănaru, Ştefan 650–654, **1578**
Gălăţeanu-Fârnoagă, Georgiana **1563**, **1614**, **1615**
Gămulescu, Dorin **110**
Gârboni, Achim *1560*
Gârmacea, Cornelia 67, 68, *1076*, 1456, *1753*
Gârneţ, Vasile 1191
Gehl, Hans [34], [507], [1208]
Gélédan, Alain **822**
George, Alexandru 1008
Georgescu, Florin [1119]
Georgescu, Gianina 339, 340
Georgescu, Magdalena [620], [622], [623], *625*, [631], *865*
Georgescu, Sorina 1457
B. Gergely, Piroska 1365, **1390**
Gheerbrant, Alain **828**, [940], [948], [951]
Ghenghea, Voichiţă 1530
Gheorghe, Corina *943*
Gheorghe, Marian 322
Gherghina, Dumitru **1617**
Gherghina, Maria **1617**
Gheorghiu, Mircea **1616**
Gheorghiu, Vladimir **1559**
Gheorghiu-Gâţă, Anca 170, 1285
Gheran, Nicolae **914**
Gherasim, Alexandra 171
Ghergariu, Leontin [768], [769], [795], [827]
Gherghinoiu, C. 1087 v. şi mai jos
Gherghinoiu, Constantin 1088 v. şi mai sus
Gherman, Anca **619** v. şi mai jos
Gherman, Cristina [768], [769], [827], [943] v. şi mai sus
Gherman, Haritina **1618**, **1619**
Gherman, Mihai 574
Gherman, Mihai Alin **619**
Gheţie, Ion 40, [510], [511], 575, [577], [606], [624]
Ghiga, Georgeta 1806
Ghişoiu, Medy **854**
Ghiţă, Andreea *182, 302,* 1458
Ghiţă, Elena *56*, 172
Ghiţă, Iulian 1459, **1620**
Ghiţulescu, Radu 1089
Gibert, Pierre **1621**
Giroveanu, Iulia **905**
Giurescu, Constantin C. 1799
Gligor, Eugenia Felicia **1744**
Glodeanu, Gheorghe **29**, *944*
Goci, Aureliu 69
Godină, Sergiu 1460
Goethe, Johann Wolfgang [1011]
Goga, Ecaterina 1286
Goga, Mircea **1732**
Goia, Vistian **1622**
Goian, Maria E. **1589** v. şi mai jos
Goian, Maria Emilia **1623** v. şi mai sus
Goicu, Simona 712, 1141, 1287
Goicu, Viorica 713
Goldea, Angela [827]
Goldiş-Firoiu, Ana **1624**
Golius, Theophilus [1266]
Gologan, Aristida 714
Golopenţia, Sanda 1800
Gombos, Constantin C. 616
Gonţa, Alexandru I. **617**
Gorunescu, Elena **1625**, **1626**
Gossler, Marcus **855**
Goţia, Anton **619**
Graef, Robert **1627**
Grama, Dumitru *626*
Gramatovici, Radu 320
Graur, Alexandru [50], 181, [486], [717], [767]–[771], [795], [796], [827], [943], [1163], **1169**, 1801
Grădinescu, Maria Daniela 1009
Grămadă, Livia **914**
Grămadă, Nicolae 1142, [1158]
Grănescu, Marinela 1531
Greceanu, Radu [578], **619**
Greceanu, Şerban [578], **619**
Grecu, Doina 485, **619**, [768], [769], [796], [827], [943]
Greffet, Philippe **1621**
Greimas, Algirdas-J. [138]
Grigoraş, Florea **857**
Grigoraş, Florin *303*
Grigorescu, C. **1595**
Grigorie, Toma **1628**
Grigorovitza, Emanuel [1260]
Grigoroviţă, Mircea **1629**
Grigurcu, Gheorghe **914**
Gross, Hermann [51]
Grosu, Alexander 341
Grosu, Mitu 429
Groşan, Ioan 1090
Groza, Liviu *304*, *800*, 1091
Gruiţă, G. 715, [1773]
Guciu, Ioana 1495
Gudea, Nicolae 1222
Guillermou, Alain [73], 1010

Gulya, János [1432]
Guruianu, V. 614
Guthrie, D. **919**
Guțu, George 70, 1011, 1253
Guțu Romalo, Valeria 173, 386, 655
Guțulescu, Eugenia [768]–[769], [827], [943]
György, Szépe 1802

Haase, Marion **1649**
Haldenwang, Sigrid [111]
Halichias, Ana-Cristina 1223–1225
Halici, Mihail [562]
Hall, Eugene J. **1630–1632**
Hamzea, L. 1517 v. și mai jos
Hamzea, Liliana, **1633** v. și mai sus
Handke, Monika **1664**
Handoca, Mircea **32**
Hanga, Vladimir **857**, *1767*, *1768*
Hangiu, I. **32**
Haret, Spiru v. sigla **Albina**
Hartmann, Hans 247
Hasan, Finuța [767], [770], [771], [796], [827]
Hasna, Vasile 1143
Hassan, I. 1254
Hayek, F. A. 174
Hazai, György 1430
Hălăucă, Felicia **927**
Hăulică, Cristina **858**
Hâncu, Dumitru I. **859**, **860**
Hâncu, Gabriela D. **859**, **860**
Head, Tom 342
Heidegger, Martin 175, **176**, [225]
Heitmann, Klauss [51]
Heliade Rădulescu, Ion v. sigla **CrRom**
Henault, Anne [138]
Heraclit din Efes [225]
Hildebrandt-Dommel, Bärbel **1634**
Hillyer, N. **919**
Histricus, Aeticus [1213]
Hohmeister, Martin [615]
Holban, Maria 1288
Hollinger, Alexander 1532
Homorodean, Mircea [795], [827]
Honté, László [1432]
Honterus, Ioan [1233]
Horațiu [1219], [1304]
Horezeanu, Mihăiță 1255
Horlescu, Gabriela **1602**
Horsfall, Nicholas [1304]
Horvath, Dumitru 1161
Hottois, Gilbert 177
Hoye, Leo F. **1741** v. și mai jos
Hoye, Leo Francis 1256 v. și mai sus
Hreapcă, Doina **533**
Hristea, Theodor [717], [767], [771], [795], [796], [827], [844], [845], [943], 1170, 1462–1464, 1803
Hristea, Valentina [768], [769], [795], [796], [827], [844], [845], [943]
Hromkovič, Juray 343
Huber, Isolde [111], 1366
Hugo, Victor [690]
Hulubă, Neculai 1464
Hurmuzaki, Eudoxiu [560]
Huszcza, Romuald [37]
Huzdup, Doina 430

Iablootzky, Lucia **927**
Iacob, Oliviu 1030
Iancu, Marcel 484
Iancu, Marin **861**, **867**, **1586**
Iancu, Vasile *908*
Iancu, Victor **29**, 1012
Ianovici, Georgeta [770], [771], [827]
Iclezan-Dimitriu, Ioan **195**
Ienăchescu, G. **1595**
Iercoșan, Sara **914**
I. L. *818*
Ilașcu, Ilie [1188]
Ilea, Denisa **1719**
Ilie, Lucian 334
Iliescu, Ada **1162**, [1164]
Iliescu, Constanța **1635**
Iliescu, Ion [1079]
Iliescu, Maria [51], [717], [767], [770], [771], [795], [796], [827], [941]
Iliescu, Mihai **829**
Iliescu, Șerban 1092–1094
Ilinca, Șt. M. 1481, **1636** v. și mai jos
Ilinca, Ștefan M. 1094 v. și mai sus
Illyés, Gyula [942]
Incze, Dănilă **862**
Indrea, Alexandru [796], [827], [943]
Ioan Gură de Aur [600]
Ioan, Marius **846**
Ioan, Petru 178
Ionașcu, Ecaterina **619**
Ionel, Mircea *1690*
Ionel, Viorel 1013
Ionescu, Andrei 228, 243, 776
Ionescu, Christian **1162**, [1164]
Ionescu, Corina **863**
Ionescu, Cornel Mihai 179, 180
Ionescu, Cristina **801**, **864**, **1637**
Ionescu, Daniela 181, 1257
Ionescu, Gelu **914**
Ionescu, Gheorghe C. [937]
Ionescu, I. 716, 1124, 1171, 1315

Ionescu, Irina **1564**
Ionescu, Mihaela 1533
Ionescu-Boeru, Constantin **834**
Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana **32**, **182**, 758
Ionică, Ion *1164*
Ionică, Lidia [768], [769], [795], [827], [943]
Ionilă, Florin-Lazăr *1628*
Ioniță, Diana **1638**
Ioniță, Florin 1014
Ioniță, Vasile C. 517, 717, 765, 1144, 1172
Iordache, Aurelia **1639**
Iordache, Rodica **1572**, **1640**, **1715**
Iordache Lauretta, Daria [1000]
Iordan, Iorgu [50], [83], [486], [717], [767]–[771], [795], [796], [827], [943]
Iordăchescu, Ioana 1531
Iordănescu, Maria **1602**
Iorga, Gheorghe 183
Iorga, Nicolae 999
Iorgulescu, Mircea **914**
Iosifescu, Şerban 1095
Iovan, Tiberiu **856**, **865**
Ioviță, Viorica **1639**
Irimescu, Ileana 1258
Irimia, Dumitru **619**, 1015
Irimia, Mihaela **184**, 718
Irimiaş, Alexandru 1531
I. S. 1804
Isac, Daniela 678
Isachi, Petre 1016
Isbăşescu, Crăiţa **1641**
Isbăşescu, Mihai **866**
Iscru, G. D. **497**
Istrate, Gabriel I. 344
Istrate, Gavril 498, 576
Istrate, Gheorghe 384
Istrate, Ion [827]
Istrate, Mariana [827], [943]
Iştvanovici, Mihai [503]
Itu, Ion **867**
Itu, Iustina **867**
Itu, Mircea **867**
Ivan, Nicolae episcop v. sigla **Renaşterea**
Ivancenco, Sergiu **1642**
Ivanov, A. [1327]
Ivanov, Igor **868**
Ivănescu, Mircea [1025]
Ivănuş, Dumitru 1465, **1643**–**1645**

James, Trevor 345
Jarník, Hertvík [445]
Jarnik, Jan Urban [445]
Jămneală, Aurel 679, 680, 719
Jeanrenaud, Magda [288], [935], [948], [951]
Jenei, Teréz *305*, *306*, 1367, 1368
J.-G. F. 720
Jivcovici, Mirco **869**, **870**
Józsa Nagy, Mária 185
Jucan, Toader 371
Juilland, Alphonse 777
Jurconi, Ion **1646**
Jurmă, Gh. 1017

Kabakova, Galina 721
Kácso, Sándor [942]
Kahane, Zelma **831**
Kant, Immanuel [251], [560], [995]
Kántor, Lajos [942]
Kara, I. **1417**
Karaukulov, Juri [1335]
Kari, Jarkko 346
Kari, Lila 347
Kaspi, André 1418
Kassa, Georges [1827]
Kassai, Ilona [1398]
Kázmér, Miklós [1393]
Kelemen, Béla [717], [767], [770], [771], [795], [796], [827], [942]
Kelemen, Jozef 348
Kerbrat-Orecchioni, Catherine [299]
Kernbach, Victor **871**
Kese, Katalin 387
Khuwaileh, Abdullah A. 1259
Kim, Song-Ki 101
Király, Fr. **30** v. şi mai jos
Király, Francisc 778 v. şi mai sus
Király, Maria 186, 1534
Kiriţescu, Liliana 1545
Kiss, András [942]
Kiţu, Dan **867**
Klaster-Ungureanu, Grete **1647**
Kleininger, Thomas 175
Klinkovitz, J. 1254
Kogălniceanu, Mihail v. sigla **DaciaLit**
Kohn, Gabriel 1018
Kohn, János 187
Koller, Gerhard **892**
Kölő, Karoly [942], 1369
Komoróczy, György [1394]
Konnerth, Gerhard 1260
Konrad, Maria **1684**
Korenchy, Eva [1432]
Koroknay, Maria **195**
Kósa, Ferenc [942], 1370, 1371, **1390**
Kostelanetz, Richard 1254
Kovacov, Nicolai P. [1331]
Kovalik, Ludovic-Mihai 1261
Krammer, Johannes 577
Kristeva, Julia 188–190
Kristophson, Jürgen 1192

Krumm, Hans-Jürgen 1535
Kubarth, Hugo [1312]
Kundera, Milan [1036]
Kürti, Miklós **1390**
Kurţbec, Iosif [615]

Laib, Adriana 1262
Lamouche, Leon 1193
Landos, Agapie [610]
Lang, Gusztav [942]
Laroche, Guy **1648**
Lascu, Nicolae 3
Latiş, Vasile **29**
Latzel, Thomas **619**
Lazar, Monica **914**
Lazard, Gilbert [315]
Lazarenko, Liubov 1317
Lazăr, Ana 153, 188
Lazăr, Judith [296]
Lazăr, Kristine **1641**
Lăcustă, Ioan 431
Lăzărescu, Adriana **1650**
Lăzărescu, George **872**, 1226
Lăzărescu, Gheorghe **32**, **801**, **1559**, **1675**
Lăzărescu, Ioan 71, **902**
Lăzărescu, Liviu **923**
Lăzăroiu, Aurelian [827]
Leahu, Emil **1675**
Ledeanu, Alina 212, 237, 238, 250
Lefter, Virgil [947]
Lelubre, Xavier 1419
Lenau, Nikolaus [1018]
Leskien, August [560], [566]
Levin, Aryeh 1420
Leviţchi, Leon **1651**
Ligor, Alexandru *586*, *627*
Liiceanu, Aurora 1019
Liiceanu, Gabriel 175
Linde-Usiekniewicz, Jadwiga [37]
Lindenbauer, Petrea [1309]
Lipatti, Valentin 1805
Literat, Ruxandra 1531, 1536
Littré, Emile **1289**
Liviu, Ioan 1173
Llorach, Emilio Alarcos [1311]
Lohr, Alfred **619**
Lombard, Alf 499, 1806, [1829]
Lovik, Károly [1384]
Lübke, Diethard **1752**, **1753**
Lucuţa, Yvonne 1263
Lüder, Elsa **619**
Lumperdean, Ioan 722, 723
Lungu, Ion **432**
Lungu, Irina 190
Lupaşcu, Silviu 192–194
Lupchian, Gabriela **1584**
Lupi, Gino [508]
Lupşiasca, Carol *34*
Lupu, Coman [36], [38], *508*, **619**, *706*, *1306*
Lupu, Flori **1652**
Lupu, Ioan 578
Lupu-Babei, Pavel 1096
Lyons, John **195**
Lyotard, Jean-François 196

Mac, J. 724
Macarie, Andronie **1653**
Macedonski, Alexandru [751] v. şi sigla **Literatorul**
Macovei, Virginia **1744**
Macovescu, George 1808
Macrea, D. 433 v. şi mai jos
Macrea, Dimitrie [50] v. şi mai sus
Magda, Margareta *35*
Magheru, Doina 1466
Maier, Radu 725
Mailloux, Steven 197
Maior, Liviu [1079]
Maior, Petru **579**
Maiorescu, Titu [494], [1079]
Mair, Christian **1654**
Major, Miklós 1372
Makkai, Ádám 1373
Makowski, François **1655**
Zs. Maksai, Mária [942], **1390**
Maksuti, Xhelku v. sigla **Albanezul** şi Maksutovici, Gelcu
Maksutovici, Cristia 1343, **1344**, 1345
Maksutovici, Gelcu 1348 v. şi sigla **Albanezul** şi Maksuti, Xhelku
Malherbe, Jean-François 197
Maliţa, Mihaela 364
Mallarmé, Stéphane [196]
Mancaş, Mihaela 725, 758, 1020
Manciulea, Ştefan 500
Mańczak, Witold 656
Mander, Matthias 72
Manea, Ioana-Magdalena **808**
Manea-Hoancă, Dana 657
Maneca, Constant [767], [771], [795], [796], [827]
Mangiulea, Mariana **110**
Manolache, Doina 1467, 1468
Manolescu, Florin **914**
Manolescu, Nicolae 199, 434, **914** v. şi sigla **RLit**
Manoliu, Iulia [767], [769], [795], [796], [827] v. şi mai jos
Manoliu, Maria (= Iulia) [943] v. şi mai sus
Manoliu-Manea, Maria 200, [298], [302], 388, 658, [1817]

Manu, Dănuț 580
Manu, Emil 1831
Manuzio, Ado [1226]
Márái, Sandor [1357], [1358]
Marcoș, Ion **914**
Marcu, Florin **873**
Marcu, Grigore 201
Marcu, Paraschiv **934**
Marcus, Solomon 202, [323], [376], 435
Mardare, Gabriel 1021
Mardare, Mircea **1575**
Mardarie [582]
Mareș, Alexandru 581–583, [620], [622]–[624], [631]
Mareș, Lucreția [767]–[769], [795], [796], [827], **840**, [844], [845], [943]
Marga, Andrei 203
Maria-Tereza [565], [615]
Marian, Barbu **874**
Marian, Eugen **874**
Marian, Paul B. **874**
Marian, Rodica [827], [943]
Marin, Georgeta [770], [771], [827]
Marin, Gheorghe *836*, *881*
Marin, Maria 518, 636, **641**
Marin, Mihaela 2, 44, *307*, *628*
Marinescu, Adriana *929*
Marinescu, Elena **1744**
Marinescu, Liliana 1353
Marinescu, Mihail **1656**, **1755**
Marinescu-Bîlcu, Silvia **742**
Marino, Adrian 205
Marmeliuc, Dumitru [50], [767], [770], [771], [796], [827]
Mártha, Marta **1726**, **1727**
Martin, Mircea **914**
Martin-Vide, Carlos 349
Martinet, André [1827]
Martinet, Jeanne [1827]
Masichievici, Hortensia **923**
Mastacan, Alice **1555**
Mateescu, Alexandru 350
Matei, Dan **931**, **932**
Matei, Horia C. **875**
Matei, Maria 1469 v. și mai jos
Matei, Maria D. 1470 v. și mai sus
Matei, Nicolae Constantin **1657**
Matei, Pamfil 436
Máthé, Jakab 205
Matusche, Petra **1469**
Mav 1097
Mavrocordat, Constantin [608]
Mavrodin, Irina 206, **207**
Mazereanu, Vartolomei [608]
Mazilu, Dan Horia **110**, 208
Măcelaru, Adrian 1421
Măescu-Caraman, Lucia 351
Măgirescu, G. *1649*, *1667* v. și mai jos
Măgirescu, Gabriela 73, 74, *820*, *920*, *1669*, *1670*, *1701* v. și mai sus
Măgureanu, Tania **1750** v. mai jos
Măgureanu, Tatiana 1537 v. mai sus
Mălinaș, Constantin [629]
Mănăilă, D. **876**
Mănoiu, Ion 1022
Mănucă, Dan 104
Mărdărescu-Teodorescu, Maria 637
Mărgărit, Iulia 518–520
Mărgineanțu, Dorina **815**
Mării, Ion [768], [769], [827], [943]
Mătcaș, Nicolae 104, 1194
Mâciu, Mircea v. sigla **Academica**
Mâinea, Mihaela **195**
Mârza, Eva 1318
Mârza, Iacob 584, *629*
McLean, Alain **1658**
Mecu, Carmen-Maria *308*
Mecu, Nicolae **914**
Meduna, Alexander 352, 353
Mehlmann, Alexander 333
Melanchton, Philippus [1241]
Melelli, Alberto [1305]
Mercea, Ioana 1531
Merealbe, Emanuel 1538
Mermet, Gérard 209
Mervaud, Christiane 1290
Metea, Alexandru 681, **1744**
Metzeltin, Michael [1309]
M. F. *309*
Michăescu, Radu [717], [768], [769], [827], [943]
Miclău, Paul 1023
Miclea, Cristian [954]
Miclea, Manuel [954]
Miclea, Rodica 1260
Micu, Ioan 1227
Micu, Samuil [573], **585**, **808**
Micu-Klein, Inochentie [415]
Mihai, Cristian **879**
Mihai, Gheorghe 1024
Mihai, I. *945*
Mihai, Miluș S. 1471
Mihail, Paul [626], 1319, [1835], [1837]
Mihail, Zamfira 210, [626], [717], [767], [795], [796], [827], 1319
Mihailovici, Aurelia **619**, [767]–[771], [796], [827], [943] v. și Bălan-Mihailovici, Aurelia
Mihalache, Valeria 332, 354, 355
Mihalciuc, Maria **877**, 1539
Mihalcu, Mihail 726

Mihăescu, Alexandra **1659**
Mihăescu, Doru 501
Mihăescu, Veronica **1659**
Mihăescu-Cîrsteanu, Sanda **878–880**, **905**
Mihăilă, Augustiniu 253
Mihăilă, Ecaterina **211**, 1025, **1162**, [1164]
Mihăilă, G. 437–439, 1195 v. şi mai jos
Mihăilă, Gheorghe **110**, [560], [566], [717], [767]–[771], [796], [827], [943]
Mihăilă, Ileana 457
Mihăilescu, Călin A. **914**
Mihăilescu, Dan C. **914**
Mihăiţă, George [1079]
Mihu, Elena [574]
Mihuţ, Ioan **1076**
Mihuţ, Lizica 727, **1660**, **1661**
Milea, Ioan **914**
Milescu, Nicolae Spătarul [610]
Milin, Jiva **110**, 1320, 1321
Millard, A. R. **919**
Mincu, Marin **1026**
Mira, Angela [827], [943]
Mireştean, Alin-Tavi [954]
Miroiu, Mihai **1662**, **1663**
Miron, Paul **619**
Miron, Rodica 1027
Misztal, Mariusz **1664**
Mişan, Andrei [1839]
Mitrache, Gheorghe **1601**
Mitran, Georgeta [767] – [771], [796], [827], [943]
Mitrana, Victor 356, 357
Mitric, Olimpia **586**, 587, [627]
Mitrofan [602]
Mitu, Florica 1028
Mitu, Mihai **110**, 1835
Mitu, Octavian v. sigla **ZM**
Miuţ, Rodica 1513
Mîndruţ, Stelian 440
Mladenov, Maxim Slavčev [1328]
Mocanu, Angela 1291
Mocanu, Nicolae 379, **619**, [1000]
Modoran, Filofteia 1150, 1151, **1162**, [1164]
Modval, Ludmila 1029
Moga, Gheorghe 727 bis
Moga, Vasile 1228
Mohamed, Sue **1658**
Mohanu, Florina **1646**
Moigrădeanu, Doina **1570**
Moisa, Constantin **920**
Moise, Ileana 1540, **1649**
Moise, Ion **1145**, **1146**, **1162**, [1164], [1166]
Moisescu, Titus 1229
Molan, Vasile **1665**, **1684**, **1685**, **1690**
Moldovan, Gheorghe [477]
Moldovan, Ioan **914**
Moldovan, V. [1771]
Moldovan, Valentin 1322
Moldovan, Victoria [943]
Moldovanu, Dragoş **619**, [717], [827]
Moldovanul, Vasile [593]
Moldoveanu, Iordache **1337**
Moldoveanu, Nicolae **881** v. şi Stâncă, Nicoară
Moldoveanu, Victoria [827]
Mommsen, Theodor [1210]
Montaigne, Michel Eyquem de [1296]
Morariu, Corneliu [717], [767], [795], [796], [827]
Morariu, Leca [428]
Moraru, Alexandra *729* v. şi Roman-Moraru, Alexandra
Moraru, Cornel **914** v. şi sigla **Vatra**
Moraru, Mihai **32**, **619**
Morărașu, Diana **132**, 174
Morărescu, Dulciu **882**
Morărescu, Jeana 728
Morel, Pierre **1666**
Moretta, Angelo [307]
Moretti, Giovanni [1305]
Moroianu, Cristian 587 bis, 659
Moşanu, Alexandru v. sigla **DRom**
Moţ, Mircea **867**
Moţoc, Victoria **934**
Mounin, Georges 212
Müller, Andreas 1264
Muntean, Maria [768], [769], [827], [943]
Muntean, Vasile V. 1338
Muntean Blidea, Ioana **927**
Munteanu, Dan **1668**, **1669**
Munteanu, Eugen **619**, **729**
Munteanu, George *706*, *898*
Munteanu, Ieronim 1030
Munteanu, Ioan 730
Munteanu, Maria **1670** v. şi Bojan, Maria
Munteanu, Ştefan **32**, **1031**, *1208*
Munteanu, V. *946*
Munteanu-Alexandrescu, Marilena **1667**
Muradin, Andrei Vasile 485
Murádin, Ladislau [768], [769] v. şi mai jos
Murádin, László [827], [943], 1374, 1375, *1394*, *1395*, 1809 v. şi mai sus
Murăreţ, Ion 213
Mureşan, Laura **877**, 1541
Mureşanu, Marina [288], [935], [949], [951]
Murnu, A. 570
Murnu, George **570**
Mustajoki, Arto [1335]
Muşina, Alexandru 214
Muşu, Gheorghe 779

Muthu, Mircea **914**, *1026*
Muțiu, Ion 682

Naff'ā, M. [1426]
Nagy, Gábor [306]
Nagy, Iosif I. **883**
Nagy, Jenő [942], **1390**
Nandriș, Grigore [110], [438]
Nanu, Adina **923**
Nasta, Eugen 1543
Nazarie, Mia **1671**
Năstase, Vera *395*, *687*, *706*, *1176*, *1779*
Năstăsescu, Violeta **1672**
Năstoiu, Ioan **884**
Năsturel, Petre Ș. 1230
Neacșu din Câmpulung [601]
Neagoe, Elena **914**
Neagoe, Victorela 521
Neagu, Adriana 1254
Neagu, Mariana 215, 1265
Neagu, Valeria **885**, **886**
Nechita, Ioana *1307*
Neculce, Ion [574], [618]
Nedeban, Traian 1323
Nedelcea, Tudor **588**
Nedelcuț, Daniela 731, **1673**
Nedioglu, Gh. 1346
Negoiță, Athanase **1231**
Negoiță-Soare, Elena 1292
Negomireanu, Doina [795], [827]
Negraru, Maria 780
Negreanu, Aristița **1674**
Negrescu, Dan **1232**
Negru, Virginia **1612**
Negulei, Carmen 216
Neguș, Doina **1584**
Neguț, Silviu **875**
Nestorescu, Virgil 781, 1196, *1328*, *1329*
Nets, Petri 371
Neț, Mariana 217
Nica, Dumitru **619**
Nickau, Marie-Anne **619**
Nichita, Silvia **1635**
Nicola, popa [575], [611]
Nicolae Alexandru vodă [609]
Nicolae, Ion **875**
Nicolae, M. *706*
Nicolae, Nicolae I. **1559**, **1675**
Nicolaiciuc, Vichentie 589
Nicolescu, Aurel **1676**
Nicolescu, Basarab 484, 1810
Nicolescu, Daniel **828**, [940], [948], [951]
Nicolescu, Viorel 441
Niculae, popa din Cigmău [600]
Niculescu, Adrian 502
Niculescu, Alexandru [36], [38], 1098–1100, 1293, 1812
Niculescu, C. H. **1677**
Niculescu, M. **850**
Niculescu, Viorica **883**
Niculescu, Zenovia **442**
Niemi, Valtteri 346
Nijloveanu, Ion **816**
Nimară, Ștefan **1679**
Nistor, Ion [430]
Nistor, Valeria 218, 219
Nistorescu, Cornel v. sigla **Expres**
Nițu, George [433]
Nițu, Georgeta 732
Nițu, Nicolae 522
Noica, Constantin [728], 733
Nőth, Winfred [294]
Novalis [= Friedrich Leopold von Hardenberg] [201]
N. P. *849*, *1649*
Nuredin, Ibraim **887**
Nussbächer, Gernot 1233, 1266
Nușfelean, Olimpiu *310*
Nuță, Ion **619**

Oancă, Teodor 1125, *1145*, *1146*, **1162**, [1164], *1165*, *1166*, *1308*, *1330*, *1331*
Oancea, Dimitrie I. 734, 1147, [1163]
Oancea, Ileana 220, [1306]
Ocneanu, Traian **619**
Ocolișan, Margareta **1744**
Odor Ifrim, Elena **1680**
Oesterreicher, Wulf [51]
Olahus, Nicolaus [584]
Olaru, Victor 1267
Olena, prințesa [1239]
Olivi, Terry [300]
Oltean, Ștefan 221, 222
Oltean, Vasile 590, 591
Olteanu, A. Gh. **32**, **1559**, **1675**
Olteanu, Th. [1327]
Onciul, D. 484
Onofreiu, Adrian 1146
Onu, Liviu 592, [610]
Oprea, Al. [560], [566]
Oprea, Ioan **908**
Oprescu, Eugenia [560], [566]
Oprescu, Mihail 661, 1174, 1472, 1473
Oprescu, Sanda **828**, [940]
Opriș, Miruna 223
Oros, Ioan 593
Oros, Valeriu 443, 1474

Ortega y Gasset, José [273]
Osnaga, Bianca **867**
Oşian, Felicia 1294, 1295
Otobâcu, Constantin **1559**
Ovidiu [1227], [1242]
Ozun, Nicoleta **1681**

Pachia Tatomirescu, Ion 1032
Packer, J. I. **919**
Padioti, Georgiou [552]
Paidos, Constantin **1682**
Paleologu, Alexandru 224
Paleologu-Matta, S. 1033
Paler, Octavian v. sigla **RLib**
Pamfil, Carmen-Gabriela **908**
Pamfil, Viorica **619**
Pamfile, Tudor [751]
Panait, Marin 444
Panaitescu, Dumitru D. [560], [566]
Panaitescu, Ion **923**
Panaitescu, P. P. [479], [1239] v. şi mai jos
Panaitescu, Petre P. [1110] v. şi mai sus
Panaitescu, Val. [288], [935], [949], [951]
Panaitescu Perpessicius, D. v. sigla **Manuscriptum** şi Perpessicius
Pană, Stelian **888**
Pană, Stelian jr. **888**
Pană-Boroianu, Ruxandra *511*, 1034
Pană-Dindelegan, Gabriela 735, 758
Pandea, Anca **934**
Pandele, Rodica **882**, **914**
Panea, Nicolae 523
Panovf, Irina **1587**
Paoli, Bruno 1422
Papadima, Liviu 914, 1035
Papadoupoulos, Stelianos 225
Papahagi, Marian **142**, [312], **914**
Papahagi, Tache [541], **889**
Papahagi, Valeriu 542
Papiu Ilarian, Al. [469]
Parapiru, Teodor **890**
Parasca, Pavel *509*, 1197
Parfene, Constantin **1675**, 1683
Parhon, Ion v. sigla **Datini**
Parizet, Marie-Louise **1621**
Parpalea, Mihaela 1543
Partin, Zoe **891**
Pasat, Mihaela 226
Pascu, Anca 324
Paşaliu, Iulian 227
Patapievici, H.-R. **131**
Pauli-Blinten, Annemarie 1544
Pavel, Amelia **923**
Pavel, Eugen 503 v. şi sigla **ŢM**
Pavel, Maria [288], [935], [949], [951]
Pavel, Toma 488, 1812
Pavel, Vasile 1198, 1199, [1206]
Paveliu, Eliza **1721**
Pavliuc, Nicolae [1832]
Pavnotescu, Maria **1675**
Paz, Octavio 228
Păcurar, Doina-Cornelia **859**, **860**
Păcurar, George **892**
Păcurariu, D. **32** v. şi Păcurariu, Dim.
Păcurariu, Dan 229
Păcurariu, Dim. **97**, 445 v. şi Păcurariu, D.
Pădureanu, Victoria **1684**, **1685**
Părăşcu, Ion **1686**
Părăoanu, Sorin **131**
Pătru, diacul din Băicăinţi [600]
Păun, Constantin 1101
Păun, Gheorghe 329, 334, 338, **375**, **376**
Păun, Maria [768], [769], [827], **832**, [943]
Păun, Radu G. 1296
Păun, Silvia 247–249
Păun, Viorel v. sigla **CTC**
Păunescu, Adrian v. sigla **Vremea**
Păuş, Viorica Aura 1687
Pârlog, Hortensia 134, 230, 1268, **1269**, **1688**
Pârvu, Ilie **131**
Pârvu, Sorin [288], [935], [949], [951]
Pârvulescu, Ioana 1036
Pârvulescu, Letiţia **1665**
Pease, Allan [295], [318]
Pecican, Ovidiu 594
Peculea, P. 1517
Pedestraşu, Anatol 446
Peltechi, Vasile [481]
Pencea, Ioana **1689**
Peneş, Marcela **1690**
Penişoară, Ion **1162**, [1164]
Péntek, János 231
Pérez-Léon, Annie **1621**
Perian, Gheorghe **914**
Perl, Anca **879**
Perpessicius [560], [566] v. şi Panaitescu Perpessicius, D.
Pestrea-Suciu, Steluţa **867**, 1037
Petcu, Ion v. sigla **Românul**
Pethő, Ágnes *311*
Petöfi, János [300] v. şi mai jos
S. Petöfi, János 205 v. şi mai sus
Petolescu, Constantin C. 1234
Petraş, Irina **893**
Petre, George 1038
Petre, Zoe [1241]
Petreanu, Florica **1744**

Petrencu, Anatol 75, 76
Petrescu, Adriana 1475
Petrescu, Ioana **1750**
Petrescu, Ioana Em. **914**
Petrescu, Lăcrămioara 1039
Petrescu, Liviu **914**
Petrescu, Victoria **1635**
Petreu, Marta **232**
Petrica, Vasile 504
Petrică, Ion **110**
Petrişor, Marin 524
Petroman, Pavel **815**
Petrovici, Arina 125
Petrovici, Emil [50], [110], [467], [480], [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Petruţescu, Anda-Irina 233
Peţinis, Lambros **894**
Piaget, Jean [359]
Piccillo, Giuseppe 662
Picher, Tibor **1326**
Pieptan-Dor, Victoria **895**
Pietreanu, Marica **1691**
Pintilie, Elena **1735**
Piotrowski, Rajmund 358
Pippidi, Andrei 447
Pippide, D. M. [1241]
Piru, Al. **914**
Pistol, Petru 783
Pînzar, Ioan **901**
Pîrvan-Piteşti, Gabriel [1010]
Pîrvu, Elena **1686**
Platon, Alexandru-Florin *24*
Plămădeală, Monica Livia **1751–1753**
Pleavă, Cristiana **1685**
Pleşu, Andrei **619**
Ploaie-Hanganu, Mariana 77
Poalelungi, Gheorghe 1102
Poantă, Petru **914**
Poenaru, Dana **1610**, **1658**
Poenaru, Ioana **1587**
Poghirc, Cicerone [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Polański, Kazimierz [37]
Ponori, Thewrewk József [1396]
Pop, Dorina 234
Pop, Dumitru 448
Pop, Gheorghe **29**, 957
Pop, Ion [312], **914**
Pop, Liana 1297
Pop, Luminiţa **5**
Pop, Sânziana v. sigla **FAS**
Pop, Sever [450], [451]
Pop, Tit-Liviu *312*
Popa, C. **876**
Popa, Constantin I. **896**
Popa, D. **876**
Popa, Eleonora 2, [768], [769], [827], [943]
Popa, Emil 736
Popa, Florica **1744**
Popa, Ion **1692**, **1693**
Popa, Lilioara 1545
Popa, Luiza **1726**, **1727**
Popa, Marinela **1695**
Popa, Mircea 449 – 453, **914**, 1040
Popa, Ştefan 120, 198, 276
Popa, Ştefan N. 392
Popa, Tiberiu 1235
Popescu, Adrian [997]
Popescu, Cristian Tudor v. sigla **AdLA**
Popescu, I.M. **876**
Popescu, Elena **619**
Popescu, Florin D. **1694**
Popescu, I.M. **876**
Popescu, Ion **1695**
Popescu, Ion Mihail 595, 596
Popescu, Iulian [288], [935], [949], [951]
Popescu, Marieta **815**, **1567**, [1766]
Popescu, Mihaela 2, *182*, 235, *313*, 1041
Popescu, Mircea **923**
Popescu, Ovidiu 737
Popescu, Radu Sp. **543**, 784, 1149, [1164]
Popescu, Rodica [606], 663
Popescu, Stela **1635**
Popescu, Ştefania **1696**
Popescu, Tudor Costin **924**
Popescu-Marin, Magdalena **832**
Popescu-Neveanu, Paul 359
Popescu-Sireteanu, Ion **738**
Popişteanu, Cristian 1813 v. şi sigla **MI**
Popişteanu, Doina **1647**
Popoiu, Cornelia 664
Popovici, Iaromira 1042
Popovici, Iosif [440]
Popovič, Nebojša *1771*
Popovici, Ruxandra **1555**, **1747**
Popovici, Vasile **914**
Popp, Maxim **1697**
Poptămaş, Dimitrie [564]
Porţeanu, Rodica **1565**
Poruciuc, Adrian 1270, **1339**
Precup, Isadora 78
Preda, Irina [939]
Preda, Marin [861]
Prelipceanu, Cristina 1546
Prelipceanu, Nicolae *947*
Preoteasa, Isabela 236
Priescu, Constantin 1103
Procopiuc, O. 370 v. şi mai jos

Procopiuc, Octavian 338 v. şi mai sus
Procopiuc, Cecilia-Magdalena 338 v. şi mai jos
Procopiuc, C. M. 370 v. şi mai sus
Prodea, Ileana 1476
Protase, Dumitru 1340
Protase, Maria **914**
Proust, Marcel [1023]
Prufrok, Alfred J. [1250]
Pruteanu, George *232*, *706*, [1079], [1089], 1104
Puiu, Gh. **1698**
Pumnul, Aron [592]
Purdela Sitaru, Maria [34], [507], [597], 785, [1208]
Puşcariu, Sextil [407], [416], [417], [428], [430], [433], [448], [452], [453], [462], [478], [485], [486], [642], **786**
Puşcariu-Manoilescu, Lia [50]
Puşcaş, Florica Maria **1744**
Puşcaşiu, Petre 454

Quellet, Pierre 237
Quellette, Fernand 238
Queneau, R. [260]

Racz, Csilla Beatrix 1376
Radan, M. [1771]
Radeş, Lăcrămioara 1547
Radian, Mihai N. 1324
Radu, Draga 1043
Radu, Gheorghe **29**, 525, 739
Radu, Rodica [717], [827], **908**
Radu, Viorica **926**
Radu-Nandra, Ilie **914**
Ráduly, János 1377
Ramus, Petrus [1241]
Ranca, Ioan **1126**
Ratcu, Ileana-Maria **826**
Raţă, Georgeta 41, 1044, 1298, **1699**, **1700**
Raţă-Dumitriu, Nicolae 239
Raţiu, Ileana [560], [566]
Raus, Valentin v. sigla **Minerva**
Rausch, Alain **1621**
Răchiţeanu, Carmen **923**
Răducanu, Teodor **808**, **879**
Răducea, Ioan 1045
Răduică, Constantin **924**
Răduică, Georgeta **897**
Răduică, Nicolin **897**
Rădulescu, Anda **1715**
Rădulescu, Anda-Irina 1299, 1300
Rădulescu, Angelica **883**
Rădulescu, Camelia **1701**
Rădulescu, D. St. **898**
Rădulescu, Gheorghe **1702**
Rădulescu, Marin **1703**
Rădulescu, Marina [653], 683, **1179**, [1778]
Rădulescu, Melania Cristina **891**
Rădulescu, Mihai **1271**
Rădulescu, Stela 1127
Rădulescu-Pogoneanu, Elena [1687]
Răduţă, Magdalena **927**
Răileanu, Petre 1301
Răutu, Leonte 455, 488, [1826]
Râpeanu, Valeriu 456, *1179*
Reaboiu, Elena 1548
Rebreanu, Liviu [898], [1001], [1043], [1385]
Recénu, V. **1595**
Regneală, Mircea 740, **899**
Reguş, Aspazia 1128
Reguş, Corneliu 1128
Reichmann, Edgar 1814
Réidei, Károly [1432]
Reiner, Alfred 1347
Reinheimer Rîpeanu, Sanda 665, 666, 1236, *1309* v. şi Rîpeanu, Sanda
Reisenhauer, Sara 1260
Renzi, L. [36], [38]
Repeţeanu, Lara [940], [948], [951]
Revai, Elisabeta **883**
Rezeanu, A. 1150, 1151, **1162**
Richter, Konrad [1260]
Ricoeur, Paul **240**
Rifaat, Khaled 1423
Riley, Alison [1767]
Rizon, C. **850**
Rîpeanu, Sanda 41 v. şi Reinheimer Rîpeanu, Sanda
Robciuc, Ion 787
Robea, M. *1067*
Robea, Monica 389
Robu, Cornel **914**
Roceric, Alexandra 1200, 1815 v. şi mai jos
Roceric-Alexandrescu, Alexandra [770], [771], [827] v. şi mai sus
Rodneanu, Octavian 598
Rogobete, Silvia **1744**
Roman, Al. **903**, **904**
Roman, Dănuţa 1526
Roman, Dorina **1704**
Roman, Petre [1119]
Roman, Toma jr. 1055
Roman-Moraru, Alexandra **619** v. şi Moraru, Alexandra
Românul, Ioan [575], [611] v. şi Frâncul, Ion
Römer, Claudia 1431
Rónai, Béla [1392]

Rosetti, Al. [50], [78], [82], [83], [96], [265], [401]–[405], [410], [412]–[414], [418], [420], [423]–[426], [429], [431], [434], [435], [437], [439], [455]–[457], [460], [461], [471], [474]–[476], [483], 484, [487], [488], [492], 599, [777], [1781]–[1791], [1793]–[1796], [1799]–[1801], [1805], [1807], [1808], [1810], [1812]–[1816], [1819]–[1826] v. şi mai jos
Rosetti, Alexandru 1347 v. şi mai sus
Rosetti, Gheorghe 488, 1816
Rossbach, Anton 79
Roşca, D. D. [444], 458
Roşca, Iurie [1188]
Roşca, Nuţu 459
Roşian, Mircea **619**
Roşulescu, Petre 1549
Rotariu, Simona 667
Rotaru, Cristiana 1550
Rotaru, Ion [1766]
Rotaru, Nicolae 1105
Roth, Dieter [1260]
Rötscher, Eric Theodor [560]
Rovenţa-Frumuşani, Daniela 241, **242**, 1046
Roy, Jean-Louis 1301
Rozenberg, Grzegorz 334
Rüchard, Cristoph **619**
Ruiu, Georgeta 1477
Rujan, D. D. 591 v. şi sigla **VocRom**
Russu, I. I. **505**
Rusu, Grigore [795], [827]

Sábato, Ernesto 243
Sachelarie-Leca, Doina **1563**
Sadoveanu, Mihail [576], [727 bis], [750], [1074]
Sadoveanu-Cucu, Lidia [767], [770], [771], [796], [827]
K. Sál, Éva [1432]
Sala, Marius 80, 81, 244, 390, 391, 460, [827], 1817, 1818
Salih, Mahmud Husein 1424
Salomaa, Arto 329, 334
Salomie, Cristina **1588**
Sanctius [1241]
Sandovici, Valeriu 1478
Sandu, Doina **1705**, **1706**, *1772*
Sandu, Irimia [604]
Sandu, Viorica **1707**
Saramandu, Nicolae **32**, 461, *491*, 526, *551*, **641**
Saraş, Marcel **900**
Sarchizian, Aida **822**
Sarlea, Anca **1708**
Sass, Maria 462
Sasu, Aurel **914**
Satco, Emil **901**
Savici, Momcilo D. 392
Savin, Emilia **902**, **1583**, **1709**
Sădeanu, Florenţa [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Săhleanu, Victor 1271
Sălăgean, Viorel v. sigla **AdE**
Sălăvăstru, Constantin **360**
Săluc, Horvat **29**, [944]
Săndulescu, Mariana **1710**
Săndulescu, Violeta 1554
Sărăţeanu, L. 788, 789, 1106, 1107
Săvoiu, Adrian 463
Săvulescu, Silvia 2
Sânmihăian, Florentina 1, **32**
Sârbu, Marcela **1589**
Sârbu, Richard 554, 555
Sârbu, Rodica **1619**
Scaliger, I. C. [1241]
Scarlat, Dora 1819
Scarlat, Mircea **914**
Scarron, Paul [139]
Scărlătoiu, Elena *552*
Scheen, Roland **1711**–**1714**
Schipor, Vasile 464
Schipor, Vasile I. *738*, 1047
Schroff, Maximilian M. [1260]
Schutz, Istvan 1348
Schveiger, Paul 245, 246
Schwartz, Egon 1272
Scioppius, Casper [1241]
Scorobete, Miron 741
Scorpan, Costin **742**
Scraba, Gheorghe D. 247–249
Scripcariuc, Ioan 1152
Scurtu, Gabriela 1302, **1640**, **1715**
S. D. 1274
Sebeok, Thomas A. [56]
Seche, Luiza [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [939]
Seche, Mircea [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [939]
Sechel, Mioara **808**, **879**
Semenov, Mihai v. sigla **ConvDid**
Seres, Zsofia **1390**
Serres, Michel 250
Sevcenco, Anca 1273 v. şi mai jos
Sevcenko, Anca **1602** v. şi mai sus
Sfîrlea, Lidia [767], [770], [771], [795], [796], [827]
Sgarro, Andreea 335
Shakespeare, William [690]
Sharpe, Pamela J. **1716**
S. I. 743
Siatkowski, Janusz [37]
Silaşi, Grigore [477]

Simion, Doina Irina 1551
Simion, Emil 1479
Simion, Eugen 82, 83, 393, **914**, 1820 v. şi sigla **CCrit**
Simionescu, A. **1595**
Simionescu, Galina **1162**, [1164]
Simon, J. 1254
Simon, Jólan **1726**, **1727**
Simon, Josef 251
Simonescu, Dan [629]
Simpson, J. M. Y. [317]
Simu, Octavian [954]
Simuţ, Ion **914**
Sinigalia, Tereza **923**
Sireteanu, E. **903**, **904**
Sitaru, Oana 2
Sîrbu, Anca [288], [935], [949], [951]
Sîrbu, I. D. [994]
Slama-Cazacu, Tatiana 361
Slavici, Ioan v. siglele **Tribuna**, **Vatra**
Slăvescu, Micaela **828**, **905**, [940], [948], [951]
Sluşanschi, Dan **136**, **786**, 1237–1239, **1243**, **1352**, 1404
Smadi, Oqlah 1425
Smericescu, Victoria-Lăcrămioara **1717**
Soljmossi, Enikő 1378
Solunca, Elena 84, 252
Sőni, Pál [942]
Sorescu, Marin v. sigla **Literatorul**
Sorescu, Roxana **32**, *211*
Sorescu, Vasile **906**
Sorohan, Elvira 1048
Sotirovici, Duca [606]
Soussouev, Pierre Oster [157]
Spânu, Alexandru *801*, *948*
Spânu, Petruţa [288], [935], [949], [951]
Speck, Hans-Jürgen **619**
S[peteanu], I[oana] 744
Stachowiak, Herbert [292]
Staiger, Ludwig 362
Stalin, I. V. [1826]
Stamatoski, Trajko [1332]
Stan, Camelia *1310*
Stan, Ioan Teodor **1718**
Stan, Ionel [796], [827]
Stan, Mihail 1480
Stan, Sorin V. **877**
Stan, Vanda **1747**
Stanca, Vasile [796], [827]
Stanciu, Ion Gh. 463
Stanciu, Iosefine 1552
Stanciu, Maria 600
Stanciu, Nicolae 1481
Stanciu, Virgil [796], [827], **914**, **1719**
Stancu, S. 744 v. şi mai jos
Stancu, Stelian 688 v. şi mai sus
Stancu, Victoriţa **1588**
Stanton, Nicki **253**
Staszewski, Jerzy 1325
Stati, Sorin 90, 254
Stănciulescu, Gabriela **877**
Stănciulescu, Traian D. **255**
Stănescu, Lucia 1049
Stănescu, Nichita [961], [986], [990], [1013], [1032], [1054], [1068]
Stănescu, Sorin Roşca v. sigla **Ziua**
Stănescu, Speranţa 85, 86, 1553
Stănică, Ilie 363
Stâncă, Nicoară **881** v. şi Moldoveanu, Nicolae
Stedea, Gh. 544, 1193
Stefanink, Bernd 466
Stefanovski, C. B. **545**, [553]
Stein, Peter [35]
Stempel, Wolf-Dieter [51]
Sterescu-Sântimbreanu, Doina 87, *321*, *951*, *1670*
Stîngaciu, Elena [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [943]
Stoenac, Mihaela *1332*
Stoenescu, Rodica **253**
Stoenescu, Ştefan **913**
Stoia, Ion **867**
Stoian, Ion M. [946]
Stoian, Ovidiu **926**
Stoica, Cornelia **1559**
Stoica, Ion v. sigla **Biblioteca**
Stoica, Vasile [453]
Stoicescu, Laura **930**
Stoicescu, Nicolae [1163]
Stoichiţoiu Ichim, Adriana 101, 746, *951*, 1108, *1586*
Stoleru, Victor *1579*
Straka, Georges [1838]
Stroescu, Valentin **907**
Stroescu Stânişoară, Nicolae 790
Subi, Maria 1050
Suceveanu, Alexandru **742**
Suciu, Ştefan 601
Sufleţel, Rodica **1162** v. şi mai jos
Sufleţel-Moroianu, Rodica 104, 1153, 1154 v. şi mai sus
Superceanu, Rodica 1513
Supruna, A. E. [1336]
Surdu, Alexandru **136**, [560], [566] v. şi sigla **Astra**
Surdu, Ioan **1482**
Surjicov, Aurelia 747
Svane, Gunnar [1351]
Svideţchi, Caietan [615]

Szabó, Alexandru [295], [318]
Szabó, Attila [942], **1390**
Szabó, T. Attila [942]
Szabó, T. E. Attila [942]
Szabó, Judit [942]
Szabó, Csilla 1379
T. Szabó, Csilla *1396*
Szabó, Jósef [1395]
Szabó, Zoltán 256, 286, 1380, *1397*, 1836
Szabó, Zsolt **1390**
Szathmári, István [311]
Szász, János 1381
Szász, Laurenţiu 486
Szász, Lőrinc *1398*
Székely, Pál 1381
Szigethy, Rudolf **8**
Szilágiy, Margit [942]

Şandru Olteanu, Tudora *1311 – 1313*
Şăineanu, Lazăr **908**
Şerban, Atena **1588**
Şerban, Domnica **1602**
Şerban, Felicia 486, **619**, [795], [827], [943]
Şerban, Gh. I. **1720**
Şerban, Rodica-Ligia 1483, 1484
Şerban, Sergiu 1485–1488
Şerban, Valentina [795], [827], **837**, [943]
Şerbănescu, Andra *314*, *315*, 684
Şerdean, Ioan **1721**
Şeuleanu, Carmen [827] v. şi Apostolescu, Carmen
Şiadbei, Ion [50]
Şipoş, George 257, *952*
Şlapac, Florin **1722**
Şodolescu-Silvestru, Elena 698, 1155, **1162**
Şoimu, Maria 1489
Şoptereanu, Virgil **110**, 467
Şora, Mihai 258
Şora, Sanda [51]
Şoşa, Elisabeta **1175**, [1180]
Ştef, Felicia **909**, [1788]
Ştefan, fiul lui Vasilie Vodă [609]
Ştefan, mitropolitul [580]
Ştefan, Bazil *36*
Ştefan, Gheorghe 364
Ştefan, Ion 468, 1051–1054
Ştefanovici, Luci 1055
Ştefănescu, Alex. 488
Ştefănescu, Ariadna 2, **930**, **931**
Ştefănescu, Bogdan **1602**
Ştefănescu, Ioana **195**
Ştefănescu, Lucia **1602**
Ştefănescu, Ştefan 1837
Ştefănescu, Zizi [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845] v. şi mai jos
Ştefănescu-Goangă, Zizi [827], **832**, **840**, [943] v. şi mai sus
Ştefiea, Nicolae **875**
Ştirbu, Lucia-Maria **1723**
Ştireanu, Octavian v. sigla **Azi**
Ştrempel, Gabriel 469, 602
Şuteu, Flora **840**, 1109, **1175**, [1180]
Şuteu, Valeriu **826**, **840**

Tabacaru, Grigore v. sigla **Ateneu**
Tabacu, Maria **1724**
Tabacu, Şerban 910
Tabarcea, Cezar 1056, **1570**
Tabără, Valeriu [1119]
Tacciu, Elena **914**
Taflan, Elena 603
Taha, Ibrahim 1426
Taha, M. A. [1426]
Tamaş, Veronica **911**
Tanaşoca, Nicolae-Şerban 470
Tánczos, Vilmos 527
Tasmowsky-De Ryck, Liliane 259, 260, 1057
Tatai-Baltă, Cornel 604
Tatar, Doina 365, 366
Tămaş, Alexandru 1156
Tănase, Eugen 668
Tănase, Iulian 747, 748
Tănăsescu, Antoaneta 749
Tănăsescu, Dan Claudiu v. sigla **SM**
Tănăsescu, Doina **1585**
Tănăsescu, Filofteia [747], [768], [769], [795], [827], [943]
Tănăsescu, Manuela **914**
Tătar, Ana 1120
Tătărâm, Monica 367
Târzii, Constantin 1157
Teaha, Teofil **641**, 791
Tecontia, V. [1260]
Tega, Vasile [550]
Teghiu, Liviu **1609**
Teiuş, Sabina 486, [796], [827], **837**, [943]
Teoctist, arhiepiscopul Iaşilor, Milcovului şi Sucevei [621]
Teodorescu, Cristian 1110
Teodorescu, Dem. G. 394
Teodorescu, Ecaterina 261, **619**
Teodorescu, Elena **1555**
Teodorescu, Gabriela 1058, 1059
Teodorescu, Iulia **1665**
Teodorescu, Mirela *630*
Teodorescu, Vasile **1605**, **1725**
Teodorovici (Theodorini), Alexandru [454]
Teodorovici, Ioan [454]
Teofil, mitropolitul [580]

Theban, Laurenţiu 471, 488, 1821
Theognis din Megara [1233]
Thierrin, Gabriel 347
Thir, Margit [1309]
Thom, Françoise [303]
Thurmain, Maria [1772]
K. Tichy, Magdolna **1390**
Tiktin, Hariton [419]
Tilinca, Dorin **176**
Tiponut, Virgil **853**
Tiu, Liliana Margareta **927**
Tiugan, Marilena 1201
Tiugan, Nicoleta [768], [769], [827], [943]
Tiutiuca, Dumitru 1061, 1069
Todoran, Emilia [795], [827], [943]
Todoran, Eugen 104, 472
Todoran, Romulus [450], [451]
Todorov, Todor At. [1329]
Todorov, Ţvetan [56]
Tohăneanu, G. I. [30], 750, 751, **912**, 1062–1064, [1803], [1811], [1830], [1833]
Tolcsvai Nagy, Gábor [306]
Toma, Elena 1489
Toma, Ion 88, 1121, 1149, **1162**, [1164], *1333*, 1465, 1491, **1644**, **1645**
Toma, Marcel **427**
Toma, Stela **619**, [767]–[771], [795], [796], [827], [943]
Tomaiaga, Laurent [1260]
Tomeanu, I. **903**, **904**
Tomescu, Domniţa **1162**, [1164]
Tomici, Ioan [556], [597]
Tomici, Mile **1162**, [1164]
Tomuş, Mircea v. sigla **RRom**
Tonciulescu, Paul-Lazăr 506
Tonoiu, Vasile 240, **262**
Topalli, Kolec 1349
Topîrceanu, George [751]
Torra, Perre [1307]
Török, Albert 1383
W. Török, Judit **1390**
Tóth, Kálmán **7**
Toth, Sándor [942]
Tótharsányi, Sandor **1726**, **1727**
Townson, Nigel **1742**
Traian, Ilie 1187
Trif, Radu 44
Trifon, Nicolae 549
Truică, Olimpia 89
Tudor, Corneliu Vadim v. sigla **RM**
Tudor, Florin M. **1565**
Tudor, Radu 752
Tufiş, Dan 368, 369
Tumanian, Paul 1110
Turcu, Aurelia 1065
Turcu, Fulvia 1554
Turculeţ, Adrian 1202
Turdeanu, Emil 473
Turóczy, Gergely 1384
Tuţescu, Mariana 90

Ţăranu, Mariana **1728–1730**
Ţăranu, Petru 1129
Ţânţu, Katharina **902**
Ţâra, Bogdan George 146
Ţâra, Vasile D. 1066
Ţenchea, Maria 669
Ţepelea, Gabriel 91, 605, [625], [628], 1203, 1204
Ţeposu, Radu G. **914** v. şi sigla **Cuvântul**
Ţibrian, Constantin 670
Ţigănuş, Virgil Nistru **1067**
Ţiplea, F. L. 370
Ţiplea, Laurenţiu 371
Ţoiu, Constantin 1112
Ţugui, Pavel 474, 1130, 1158
Ţugulea, Tatiana [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [943]
Ţurlan, Valentin 1159

Ujică, Marietta **619**
Újvar, Mária **8**
Ulici, Aurelia [768], [769], [795], [796], [827], [943]
Ulivi, Anca *25*, 528
Uncu, Anton 546
Ungheanu, Mihai **570**
Ungureanu, Adalmina 1731
Uricariu, Doina **828**, **914**, [940], [948], [951]
Uricaru, Lucia **1732**
Uritescu, Dorin N. **1176**
Ursu, Despina [717], [827]
Ursu, Horia 263
Ursu, Mihaela **929–932**
Ursu, N. A. [575], 606–611, *631*, [792] v. şi Ursu, Nicolae
Ursu, Nicolae [717], [767]–[771], [795], [796], [827], [943] v. şi Ursu, N. A.

Vaidesegan, Anca **879**
Vaimberg, S. *37*, 92, 1315, *1334*, **1616**, **1733**, 1832
Valter, Radu **835**
Valter, Rodica Maria **835**
Vámszer, Márta **1390**
Van Hecke, Kristina 685
Van Itterbeek, Eugène 264
Van Peteghem, Marleen [1310]

Van Zundert, Danielle **1621**
Vaquero Piñeiro, Manuel [1304]
Varela, Fernando [1312]
Várfalvi, Andras 1385
Varga, Károly **1391**
Varia, Radu 1822
Varlaam [587], [590], [616], [996]
Vartic, Ana-Maria [827]
Vartic, Ion **914**
Vartic, Mariana **914**
Vascenco, Victor 93, 793, **1131**, 1335
Vasici-Ungurian, Pavel [612]
Vasile, Corneliu 1492
Vasile, Dan 1113
Vasile, Ecaterina 1114
Vasilescu, Florin 2
Vasilie Vodă [609]
Vasiliu, Doina 537
Vasiliu, Emanuel 104, 265, 266, **267**, 372, 475, 476, 529, 530, 638–640, **641**
Vasiliu, Gabriel 94, 477, 1160
Vasiliu, Laura 766
Vasiliu, Lucian v. sigla **DaciaLit**
Vasilovski, Daniela 1240
Vasiluță, Livia 612
Vatamaniuc, D. *103*, [560], [566]
Văduva, Cornelia 702
Văleanu, Daniela **1734**
Vătășescu, Cătălina 112, 1350, *1351*
Vâjiac, Eugenia 1068
Vâlceanu-Ionescu, Irina **1565**
Vântu, Ileana 113, 268, 478, 1823
Vârgolici, Teodor *483*, 613
Vârlan, Luminița Georgeta 1069
Vâscu, Teodora **1735**
Velculescu, Cătălina 614
Velichi, Constantin N. **110**, 479
Velikovski, Paisie [589]
Venczel, József [942]
Venosa, Osanna [1305]
Veny, Joan [1307]
Veqilhargi, Naum [1342] – [1344]
Verdeș, Delia 1070
Versteegh, Kees [1427]
Vértes, Edit [1432]
Vezeanu, Ion 269
Vianu, Tudor [50]
Vicario, Federico 671
Vicoleanu, Ioan 1177
Vicolov-Dumitrescu, Sorina 373
Vigh, Károly [942], **1390**
Vintilă-Rădulescu, Ioana 1838
Vintilescu, Constantin **1744**
Vințeler, O. 1839 v. și mai jos
Vințeler, Onufrie **110**, 480, 794, *1336*, *1773* v. și mai sus
Vișan, Florentina 42
Vișan, Nadina 270
Vișan, Viorel **1736**
Vișovan, Ș. 1839 v. și mai jos
Vișovan, Ștefan 1161 v. și mai sus
Vizureanu, Viorel *360*
Vîrban, Floarea *211*, *510*, 1205
Vlad, Carmen 271, 272, [290], [301], [310], [314], [316], [795], [827]
Vlad, Sabin **619**
Vlad, V. I. **876**
Vladimirescu, Tudor [523]
Vlădescu, Andreea **861**
Vlădescu-Lupu, Andreea **619**
Vlădulescu, Victor-Dinu **828**, [940], [948], [951]
Vlăduț, D. 1833
Vlăduț, Dumitru **30**, 273
Vlăduț, Toma *1774*
Vodă Căpușan, Maria *316*
Voica, Adrian 1071–1074
Voicu, Mihaela 274
Voiculescu, Vasile [1049]
Voinea, Ilinca 1547
Volceanov, George **913**
Voltaire [224], [963], [1290]
Vöő, István 1386
Vornicescu, Nestor [1213]
V. R. *182*
Vrabie, Emil 795–797
Vrabie, Georgeta **1737**
Vrăjitoru, Ana 672
Vrășmaș, Ecaterina 1493, 1494
Vulcănescu, Rodica **1747**
Vulișici Alexandrescu, Maria 686, **1738**
Vulpe, Magdalena *26*, 531, **641**, [642]
Vulpescu, Ileana [767]–[771], [795], [796], [827], [844], [845], [943]
Vulpescu, Romulus 1118
Vultur, Smaranda 230

Waard, Jan de **619**
Wald, Lucia 42, [827], [943], 1241
Weber, Barbara [35]
Weinreich, Harald [1772]
Wemouth, Lally 1274
White, Keneth 1242
Widdowson, H. G. [289]
Wierzchula, Detlef 343
Wilhelm, Henri 275
Willkop, Eva Maria [1772]
Windisch, Rudolf [508]
Wiseman, D. J. **919**

Wittgenstein, Ludwig [225]
Wolf, Siegfried 481, **1739**

Yaguello, Marina 276
Yarronn, Iris 277
Ymeri, Baki [1346]

Zaciu, Mircea **914** v. şi sigla **Vatra**
Zafiu, Rodica *38*, *317*, 753, 754, [827], **914**, *953*, *954*, 1075, 1116
Zaharescu, Radu 1178
Zaicik, Olga **828**, [940], [948], [951]
Zaicz, Gábor [1432]
Zaimov, Iordan [1330]
Zamfir, Dana Mihaela 532
Zamfir, Mihai 278–280, [287]
Zamfirescu, Ileana [767]–[771], [795], [796], [827], [943]
Zamfirescu, Ion 482
Zamşa, Eleonora 673, **1740**
Zanc, Ioan 281
Zanchi, Lucia **867**
Zannier, Domenico [1000]
Zăbavă, Victor *1131*
Zărnescu, Constantin **915**
Zărnescu, Vasile I. 1117
Zăstroiu, Victoria [717], [827], **908**
Zăvoianu, Ion 755
Zdrenghea, Mihai M. **1741**, **1742**
Zeană, Ionel *545*
Zeletin, C. D. 1117
Zelinka, Bohdan 374
Zemianschi, Sanda 724
Zgraon, Florentina 615, [620], [622], [623], [631]
Zilot, Românul [569]
Zincă, Haralamb 1824
Zissu, Mihai **916**
Zof, Galliano [1000]
Zoicaş, Laurenţiu **828**, [940],[948], [951], **1743**
Zsemlyei, János *27*, [942], 1387, 1388, **1390**
Zsilka, János [1397]
Zub, Alexandru v. sigla **DaciaLit**
Zugravu, Nelu *1244*
Zugun, Petru **619**, 674, [1077], *1775*

2. *CUVINTE**

AROMÂNĂ: apiră, i 534.
BAŞCHIRĂ: Blakic, illac, Ulac 703.
BULGARĂ: Carbona, Carvonna, Cavarna 1207.
FRANCEZĂ: dans, en 1284, Valach 1296.
EBRAICĂ: shoah 1418.
ENGLEZĂ: invitation, letter, note 1754, this 372.
LATINĂ: basilica 1234, dignus 1218, fermentare, fragmentare 792, reeligere, relegere, religare 790.
MAGHIARĂ: alkotnánsag, alkotnány, asszimilácio, autonómia, autoritarizmus, democrácia, engedetlenség, etnokrácia, etnopolitika, etnoprotekcionizmus, etnosz, jogok 1389, Katner, Katona 1366, kissebbség, konfliktus, nélkul, nemzet, nep, osztály, populizmus, regionalizmus, tolerancia, ultranacionalizmus, xenofóbia 1389.
ROMÂNĂ: a 916, aberaţie 694, abis 916, ac 738, acasă 916, accept 707, 1108, acea, aceasta 916, acel(a), acest(a) 657, 916, acmu 658, acolo, acoperi 916, acoperire 760, acreditiv 696, activ 762, acţionar 691, 762, acţiune 747, 762, acum 658, 916, 1116, acut, acutiza 695, acuză 1108, acvatoriu 757, Adam, adânc, adâncime 916, adevăr 916, 1093, adia 780, adorare, aduce, adulmeca, aduna 916, adunare 762, adversativ 1108, aer 916, afacere 762, 1086, afară 671, 916, afin 732, afla 916, aftă 693, afund, agonie, aievea, aiurea, aiurit, ajunge 916, al 647, 916, alb 916, albăstrea 732, aleluia 761, alergie 756, alinta 785, alocuţiune 1108, alun 732, amu 658, amvon 694, analiză 758, anemie, anestezie 695, anghelică 732, antedata 1093, apă 738, apetit 693, aplicabilitate 1108, apropo 1091, arbitraj 696, arbore 738, ardeiul cîinelui 732, arianism 761, Ariel 1013, arin 732, arină 1154, arnică 732, arşiţă 1154, arteriosclerozã, artrită 693, arvun 738, asana, asanare 695, aspect 753, astenie, astm 693, astruca 738, atac de cord 1091, atenţiona 1107, atom, atomizat 695, auditor 762, automedon 727 bis, ăsta 1092, babă 1096, bac 629, 1093, bacala 699, bacalaureat 1093, baci 738, bagla, baidak, baidara 699, baie 736, balenieră, balizor, ballahu, balok, balsa 699, baltă 751, ban 743, bancrută 759, baniţă 1140, bar 1094, barba caprei 732, baroacă 791, batoză 522, bazin 694, Băjan 1144, bălti 751, bălţeşte 75, băşina porcului 732, bârnă 1140, Bejania, Bejanu, Bejină, Bejna, Bejniţa, Bejnuţa 1144, beneficiar 743, beneficiu 762, beşicuri 732, biserică 694, bişniţă 718, blid, blidac 1140, boală 756, bodyguard 1105, bojgoţel 732, bonitate 743, bot 1140, boz, brad 732, braţ 1140, brădiţă 732, brână 1140, brâncă, brebenel, bribolnic, brobinţar 732, broker 747, brust, brustan 775, brustulan 732, brustur(e) 775, bubă, buboi 1140, Bucovina 1152, Buda 1138, Bugeac 1137, bugeta 1100, bumb 738, bundeleu 1140, burete, buric 732, 1140, bursă 737, 762, buruiană 732, business, busy 718, cablu 757, cale 738, Calea Lactee 731, cambie 759, canava 781, capital 695, 722, 759, capitalist 695, 722, caracter 1107, care 1092, careu 1096, carpen 732, carte 738, casă 519, 694, 738, catodic 695, catolicism 694, caună 1154, caz 735, 1093, căciulă 738, 1140, căigană 717, căldăruşă 732, călifar 781, călţun 1140, căluş 700, căpiţă 1140, cătană 1366, cânepa ciorii, cânepă 732, cânt 750, cântec 738, cârcă, cârlig 1140, ceată 700, Cefa 1139, cerdac 1140, cerişoară 732, cetate 738, chef 754, cheu 1096, chicinetă 781, chimen 732, cibernetică 748, cicoare 732, cilindru 522, cimbru, cimciuică 732, cioareci 700, ciobotar, ciobotă 582, cioc, ciocâlteu 1140, ciocârlan, ciocu berzei 732, ciolpan 1140, ciopârtan 732, ciort, ciot 1140, circula 1108, cirimnă 781, ciulă 1140, ciuleandra 700, Ciumiţa 775, ciupercă 732, 1140, claie, cleafă, clenci 1140, club 1094, coada şoricelului, coada vacii 732, coadă, coastă 738, 1154, coborî 1094, cocârlă, cocoaşă 1140, cocuţă 700, codru 738, cojoc 750, colaps 695, colţ, colţul lupului 732, combină 522, comisie, comitet 762, comornic 796, compositing 720, comunica(re) 692, comunist 707, concluziona 1108, con de umbră 1091, condiţionalitate 1108, conducere 762, conferi 1108, conferinţă 704, coniac 788, consens 707, considera 1093, consiliu 762, consum 759, conştiinţă 707, contingent 1084, contor 1092, contorsionat 1108, contract 747, contracta 1100, contrareformă 694, convertibilitate 747, copaie 1140, copcă 750, cor 700, corect 1093, corlată 1140, corn 732, 1154, cornece 732, cornet, costină, costiş(ă), costiţă, costoală 1154, Craiova 1149, cravată 789, Crăciun 738, crăiţă 732, crâşmă 776, credit 747, creditor 783, criminolog 1087, criză 696,

---

* Au fost incluse cuvinte din titluri şi subtitluri.

crizolog, crizologie 1087, cruşin, cucută 732, cuget, cugeta 738, cult 694, cumineca(re) 692, cunoscut 1079, cupon 696, curcubeţică 732, curs 743, 747, curte 738, cută 781, cutcurig 732, cuvânt 738, da 671, dalac 732, datorie 743, dârmină 1154, dârmon 522, debitor 783, debordant 1108, debuta 707, 1108, deci 1092, 1111, declinaţie, decodare, decodor 760, decontare 743, dedesubturi 1094, dediţei 732, deemphasis 760, deficit 743, degetariţă 732, deget 1140, delicvent 1083, demara 753, 1108, demarare 1108, demnitar, democraţie 707, demodulare 760, de plano 1095, depreciere 696, derula 707, 1108, derulare 707, descrambler 760, descurcăroşenie 1116, destoarce 751, deşălat, deşălătură 1154, detabuizare, detabuizator 1088, dezaccentuare 760, dezacord 1092, dezamorsa 695, dezastru 755, diagnoză 695, Dierna 1134, digital 760, dihanie 750, dinte 1140, direcţie 762, discurs 705, disfuncţie 695, dish 760, dispera, disperare 753, distribuitor 760, dividend 762, dobândă 722, 747, document 740, doină 738, Dolby 760, domeniu 740, Domogled 775, dop 751, dor 732, 738, 739, dorselnică 732, doscior, dosoi, dosuţ, doştină, doştinel 1154, Downlink 760, dracilă, dragavei 732, drăgaică 700, drept, driver 740, Drubeta 1134, DSI 740, dubioşenie 1116, dubiu 1092, dublet 740, dugheană 730, dui 752, dul 1140, dulce 738, dumbat 732, dumneavoastră 1116, duplex, duplicare, duplicat 740, durare, durere 1013, Duval-Band 760, economie 722, ecran 760, edem, efelidă 693, element 753, elevaţie 760, emfizem, entorsă 693, entropolog 1087, enurezie 693, epidemie 693, 695, epilepsie, epistaxis, eritem 693, eroda 694, eroziune 695, escaladare 1108, escară 693, eschiva 1108, esofagită 756, Est 707, eurocredit 747, Eurocrypt 760, eveniment 753, execuţie 1116, experienţă 707, expropria 695, extorca, extorcare, extorcaţie 751, fabricant, fabrică 722, face 269, factor 760, fag 732, far 976, fascicul 760, fatal 1116, făn 732, feedhorn 760, felix 751, femeie fatală 1091, fenomen 755, fericăciune, ferice, ferici, fericire 751, feroc 1088, fezabil 1105, fezanda 1082, fi 664, 665, 701, 1173, 1178, fierea pământului 732, fiinţă 728, filioque, filocalie 694, finalitate 1108, finanţă 747, fire 728, fişcura 791, fixing 696, flagrant 1083, flit 1091, 1140, floarea păinii 732, fluier 700, foae-n-fir 732, focar, footprint 760, fragi, frasin 732, frate 738, frământa 792, frăsinel 732, frăţie 738, funcţie 1083, 1092, fund, fundătură, fundoaie, furcă, furcărie, furcătură, furcitură 1154, gafa 1100, gâlcă 1140, gând 738, gârda 794, gârliţă 781, geană 1140, gest 234, gestiona, gestiune 695, gheb, gingie 1140, giurel 700, glugă 1140, goril 1105, grâu 738, greabăn 1140, greaţă 717, grui, gruieţ 1154, gură 738, gureţ, guruieţ 1154, handicap 695, harakiri 1103, harapnic 797, Harghita 1083, hazard 755, Hârău 794, hârtie 762, hidah 118, hilar 1083, horă 700, horeţ, huludeţ 797, iazmă 716, iconostas 694, idealist, idee 707, iezer 751, Iisus Cristos 1171, ilar 1083, imagine 720, imn 751, implementa 1105, importuna 707, impozita 1100, in 704, incestuos 1086, inconştient 707, inflaţie 695, 747, inflaţionar 695, influenţare 752, infuzie 695, inimă 738, input 1081, inscripţiona 753, instrumenta 1100, interdependenţă 748, investi 753, investiţie 762, itinera 1108, înapoi 671, încalec 772, înclinat 1094, îndurare 504, înşelat 1154, întâmplător 707, întoarce 751, întreg 519, învia 751, jaquard, jersey 704, jeţ 1140, joc 700, jospé 704, lac 751, lambswool, lamé 704, lat 1091, lavalieră 789, lectura 1100, leinen 704, ler 738, licenţă 747, lighioaie 751, limbă 738, liturghie 694, loden 704, lung 1091, lurex 704, lustraţie, lustrum 710, mamă 738, management 1095, mangul 771, manişcă 770, manşă 1086, Maramureş 738, marbotin 771, mare (s.f.) 757, 976, Marghita 1083, market 1094, marketing 747, marmură 738, masă 747, mass media 1117, maşal 118, materialist 707, mazdrac 797, măcinător 727 bis, măciucă 1140, măgură, Măgură 734, mărit 791, mărşolit 771, măsură 752, măzălui 771, mesaj 707, mete(a)h 583, metonimie 725, milă 504, 749, 757, milionistru 727 bis, minciog 771, minoritate 762, minte 738, miop, miopie 695, mioritic 1116, mischii 771, misivă 1093, mistică 694, mişel 738, moară 770, mocan 738, mocui 797, modistă 1083, modolău 770, moldovean 564, morphing 720, mozoli 771, muche 1109, muncel, mununa 1154, mustra, mustrare 717, Muşat 738, muşchi 1140, muşescu 700, mutare 738, nadra, nadvie, najdalog 795, naos 694, nas 738, nastoschiţă, nata-plata, natoagă 767, navă 976, nădejde 707, năsăvăi, născoci 767, Năsturel 1124, nătămet 767, neavenit 707, nebun 1050, Nestorian 1124, neteplii 767, nimicolog 1087, noiţă 795, nou venit 751, numerizare 720, oaie, obiectiv 707, 752, observator 762, obstrucţiona, obtura 1108, ocheţ 1154, ochi 738, 1154, ofiţer de cart 1096, oiţă 795, olandă 704, om 738, ondulă 1054, opciste 795, operaţiune 691, oportunitate 1116, opoziţie 707, or 700, ortodoxie 694, os 738, otuzbir 1091, ou 1079, pace 738, pachet 762, paguri 796, Pal 760, pancovă 717, pantalon 788, pantă 1094, paraclis 694, parpadoi 727 bis, parte 633, patrie 738, pavăză 796, pay 760, păcurar, pădure 738, Pădurea 1144, pământ 738, 974, părăzol 717, părere 1093, părinte 519, păstor 738, păsulă 717, pătoancă 796, pâine 738, pârâu 751, penetra, perfecta

1108, personanţă 707, piatră 738, piaţă 747, 762, picior 738, pieliţă 741, pilot 1086, pitic 700, pizzerie 1094, plan 762, plav 797, pleonasm 1108, Pogăniş 1144, pohar 787, polarizare, polarizator, polar mount 760, polită 1140, politică 696, 747, poliţă 747, port 976, portofoliu 747, posălătate 795, post 760, potecă 1094, poziţioner 760, practicat 1079, praf 1091, prag 760, pragmatic 707, preaccentuare 760, preconiza 1108, preda 717, preemphasis 760, prefera 1093, preţ 762, prevedere 1107, prezbit, prezbiţie 695, primă 760, prinde 738, prispă 1140, privată 1094, problemă 1095, procură 762, produf 750, produs 759, program 760, prolific 1108, promt 1093, proporţie 1091, prospecta 1100, prost 958, prostălău 751, protestantism 694, prour 751, provă 757, 1096, publicitate 747, pulbere 1091, pumn 738, 1091, punct 695, 1091, pungă 738, pupă 757, 1096, purece, purtător 760, radă 757, rampă 1094, rată 747, rădăcină 738, râde 1091, rât 794, reabilitare 1108, realitate 707, realiza 1093, receptor, recepţie 760, reclamă 747, reformă 694, relaxa 1079, relevment 1096, religie 790, rentă 747, repezuş 727 bis, retardare, retardat 695, reşcă 797, reveiona 1100, reveni 751, revizie 762, rezoluţie 760, ridiche 1109, risc 755, român(ă), româncă 1083, romni, romnicea, romnicel 777, rond de flori 1091, rost 738, roşie 1109, rotondă 694, rrom 1083, rugă 700, ruptură 1154, rus 787, sarcină 1079, sare 738, satelit 760, sâmbră 700, sân 1140, sânt (= sfânt) 1141, sârbă 700, scară 633, scart 760, scaun 1140, sclerozat 695, scrob 717, scuză 1115, secătură 1154, secretoşenie 1116, sectă 694, segment 1108, semn 269, semnal 760, sens 707, serelist 1094, servi 1093, service 760, serviciu 752, 1084, servus 1093, set top box 760, sfânt 1141, sfârc 1140, sforac 787, show view 760, SIDA 1013, silă 717, simulare 748, simulcast 760, sin 787, single band 760, singur 520, sinod 694, sistem 759, skew 760, smangli 794, smart card 760, socaci 582, societate 762, sound on 760, spate 1140, specula 1086, speranţă 707, spinare 1140, splitter 760, stajnic 769, standard 760, statut 762, staţie 760, stăpân, stână 738, steji 769, stereofonie 760, stihui, stimosi 769, stingher, stingheri 768, stoarce 751, stoc 759, stomac 693, stopa 1108, strântori 769, strugure, strungă 738, sturluiba 769, subiectiv 707, subpurtător 760, sudoare 1116, suflintătură, sulhar, sulhău, sulig, sulzui 769, Sumat 775, superdividend 759, supermarket 1094, supşig 769, sur 1064, surechi 700, surhan 769, surround syster 760, sursă 752, suvăiţă 769, suveică 1140, syric 760, şmengleală 794, şold 738, ştiut 1079, ştoagă 1140, şumughi 794, şup, şupagă, şupar, şupariţ, şupă, şupi, şupuri 717, talpă 1140, tangou 1116, televânzare 748, templu 694, tenis 1084, tezlă, tigaie 1140, titlu 744, 759, toarce 751, toloşcan 727 bis, tontălău, torcălău 751, transfer 691, tranzacţie 688, tranziţie 707, trata 1095, trior 522, turc 700, turlă 694, Ţara de Sus 1152, ţară 738, ţăpuşă 1140, ţărm 1154, ţâţână, ţâţeică, ţâvnă 1140, ţeapă 1091, ţinere 717, ţoţă, umăr, umflătură 1140, undă, unghi 760, unire 738, unitate 752, uplink 760, urca 1094, urmărire 759, uz 693, uzita 1108, uzufruct 759, valoare 762, vatră 700, 738, vălărit 700, vălătuc 1140, Văliug 1144, vărsătură 1154, vânturătoare 522, vânzare 691, veni 671, venit, venitură 751, Vest 707, via 751, videocrypt, videogames, video on demand, videotext 760, vip 1092, viu 751, vizavi 1118, viziona, vizionar 1106, vlah, Vlaşca 784, voice over 760, votare 762, vui 738, vulnerabilitate 755, wegener, wide band, wide beam, yagz 760, zbârcitură 1140, zgomot, zonă 760, zori 700.

SLAVONĂ: мара 1316.

TRACĂ: Decebal 1338.

SUMARUL REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1996

LINGVISTICĂ GENERALĂ

1. BARBU, ANA-MARIA şi IONESCU, EMIL, Teorii gramaticale contemporane: Gramatica Centrilor de Sintagmă, **1–6,** p. 31–55.
   Vezi şi nr. 5.

GRAMATICĂ

2. CRAŞOVEANU, D., Observaţii privind infinitivul prezent al unor verbe din conjugarea a II-a, **1–6,** p. 22–27.
3. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, Sistemul comparaţiei în româna contemporană, **1–6,** p. 19–22.
4. OPRESCU, MIHAIL, Articolul ca marcă a individualizării, **1–6,** p. 27–29.
5. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, Tranzitiv. Tranzitivitate, **7–12,** p. 163–169.
6. VRĂJITORU, ANA, Sensul fundamental al cazurilor şi relaţia actant-actat la substantivele din limba română, **1–6,** p. 5–19.
   Vezi şi nr. 1.

VIAŢA CUVINTELOR

7. AVRAM, ANDREI, Note etimologice, **1–6,** p. 57–63.
8. ŞTEFAN I., *Curat – murdar* sau oximoronul la I. L. Caragiale, **1–6,** p. 67–71.
9. VASILESCU, FLORIN, Micul dicţionar academic şi „Dicţionarul tezaur al limbii române" – note de lexicograf, **1–6,** p. 71–76.
10. VRABIE, EMIL, Este cuvântul *scorţişoară* o formaţie românească independentă ?, **1–6,** p. 63–66.
11. VRABIE, EMIL, Etimologii, **7–12,** p. 171–172.
    Vezi şi nr. 18, 21.

VERSIFICAŢIE

12. VOICA, ADRIAN, Relevanţa unor construcţii ritmice, **1–6,** p. 103–114.

FILOLOGIE

13. GHEŢIE, ION, Un specialist român la Siegen, **1–6,** p. 99–101.
14. MAREŞ, ALEXANDRU, O particularitate grafică rar întâlnită în scrierea românească veche: notarea lui /f/ prin хв şi фв, **7–12,** p. 173–178.
15. ZGRAON, FLORENTINA, Scrieri populare româneşti într-un colligatum budapestan, **1–6,** p. 91–99.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 331–333, Bucureşti, 1996

ISTORIA LIMBII

16. GHEȚIE, ION, Între prezumție și ignoranță, **7–12**, p. 187–189.
17. LINDGREN, LAURI, Mărturii despre limba română ale cărturarului suedez Georg Stiernheilm, **1–6**, p. 85–90.
18. SITARU, OANA, Influențe latino-romanice în textele românești traduse în secolul al XVIII-lea, **1–6**, p. 77–84.

ONOMASTICĂ

19. REZEANU, ADRIAN și MODORAN, FILOFTEIA, Termeni entopici în toponimia urbană, **7–12**, p. 179–186.
20. REZEANU, ADRIAN și MODORAN, FILOFTEIA, Toponimia urbană. Dinamica numelor de străzi, **1–6**, p. 115–122.
21. STAMATIN, HORIA, Toponimul *Horăiata*, **1–6**, p. 122–129.

RECENZII

22. DRAGOMIR, CAMELIA: Maria Vulișici Alexandrescu, *Sintaxa limbii române*, Oradea, Editura Imprimeriei de Vest, 1995 – **1–6**, p. 136–139.
23. IONIȚĂ, VASILE C.: Viorica Goicu, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara, Editura Amphora, 1996 – **1–6**, p. 141–143.
24. MIHĂILESCU, IRINA: Nina Croitoru Bobîrniche, *Dicționar de argou al limbii române*, Slobozia, Editura Amina, 1996 – **7–12**, p. 191.
25. NĂSTASE, VERA: Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române*. Ediție revăzută și adăugită, București, Editura Vox, 1996 – **1–6**, p. 134–136.
26. ȘERBĂNESCU, ANDRA: Elena Ciobanu, Magdalena Popescu-Marin, Maria Păun, Zizi Ștefănescu-Goangă, *Dicționar practic al limbii române – Explicativ, etimologic, frazeologic și enciclopedic*, București, Editura Floarea Darurilor, 1995 – **1–6**, p. 139–141.
27. ȘERBĂNESCU, ANDRA: Liliana Ionescu Ruxăndoiu, *Conversația. Structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite*, București, Editura ALL, 1995 – **1–6**, p. 131–133.
28. TOMULESCU, SIMONA: Arne Halvorsen, *Le marquage de l'objet à référent personnel en roumain*, în *Actes du XIIe Congrès des Romanistes Scandinaves, Aalborg, 11–15 août 1993*, édités par Gerhard Boysen, Aalborg, University Press, vol. I, p. 161–170; *Le pronom neutre* ***asta*** *et le marquage de l'objet en roumain.* ***Am trăit s-o vedem și pe asta !***, în „Revue romane", XXIX, 1994, 2, p. 173–194 – **1–6**, p. 143–144.

NOTE BIBLIOGRAFICE

29. Ciobanu, Anatol, *Punctuația limbii române*, Chișinău, Editura Lumina, 1993 (Alina Zorile) – **1–6**, p. 153–154.
30. Coseriu, Eugenio, *Introducere în lingvistică*, Cluj, Editura Echinox, 1995 (Mihaela Popescu Gavrilaș) – **1–6**, p. 148–150.
31. Cvasnîi Cătănescu, Maria, *Limba română. Origini și dezvoltare*, Studiu, antologie de texte vechi, explicații, glosar și bibliografie, București, Editura Humanitas, 1996 (Adriana Stoichițoiu-Ichim) – **1–6**, p. 150–151.
32. Dragoș, Elena, *Elemente de sintaxă istorică românească*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995 (Oana Sitaru) – **7–12**, p. 194.

33. Ducrot, Oswald, Schaeffer, *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*. In colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Brassano, Georges Boulakia, Michel de Fornel, Philippe Roussin, Tzvetan Todorov. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vişan, Marina Păunescu, Bucureşti, Editura Babel, 1996 (Mihaela Popescu Gavrilaş) – **1–6,** p. 145–146.
34. Lüder, Elsa, *Procedee de gradaţie lingvistică* (ediţie revăzută şi adăugită). Traducere de Horaţiu Decuble, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 1995 (Oana Sitaru) – **1–6,** p. 146–148.
35. Mătcaş, Nicolae, *De la grotesc la sublim*, Chişinău, 1995 (Alina Zorile) – **1–6,** p. 154–155.
36. Rusu, Grigore, Bidian, Viorel, Loşonţi, Dumitru, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, I. Bucureşti, Editura Academiei Române, 1992 (Alexandra Moraru) – **7–12,** p. 192.
37. Vascenco, Victor, *Studii de lingvistică teoretică şi aplicată*, Bucureşti, Editura Coresi, 1996 (S. Vaimberg) – **1–6,** p. 152–153.

NECROLOG

38. SALA, MARIUS, Alf Lombard (1902–1996) – **1–6,** p. 155–158.

DIVERSE

39. DĂNĂILĂ, ION, POPA, ELEONORA, SITARU, OANA, Bibliografia românească de lingvistică (BRL, **38,** 1995) – **7–12,** p. 197–329.
40. Indicele revistei „Limba română" pe anul 1996 (Vera Năstase şi Nicoleta Mihai) – **7–12,** p. 335–343.

INDICELE REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1996

INDICE DE MATERII *

ABATERE de la normă în gramatică 132.
ACORD în Gramatica Centrilor de Sintagmă 34.
ACTANT, sensul fundamental al cazurilor şi relaţia ~ -actat la substantivele din română 5–17.
ACTAT v. ACTANT.
ACUZATIV v. AFIRMAŢIE, APOZIŢIE, CAZ, LATINĂ.
ADJECTIV, gradele de comparaţie ale ~ în română 19–22; ~ posesiv etic în română 135.
ADJUNCT în Gramatica Centrilor de Sintagmă 43–44.
ADVERB, rolul ~ în sistemul gradelor de comparaţie ale adjectivului în română 20–21.
AFIRMAŢIE, construcţia cu cazurile nominativ şi acuzativ a ~ în rusă, polonă, lituaniană 166.
ANTONIMIE implicată în sistemul gradelor de comparaţie în română 20.
ANTROPONOMASTICĂ din Ţara Zarandului 141–143.
APOZIŢIE, funcţie a substantivelor în română: în acuzativ 15, în nominativ 16.
ARGOU, dicţionar de ~ al românei 191–192.
ARGUMENT, tranzitivitatea predicatelor cu două ~ în română 164.
ARTICOL, marcă a individualizării în română 27–29; ~ ca parte de vorbire distinctă 134.
ATLAS LINGVISTIC al Transilvaniei 192–193.

CALC 81–84; un ~ din slavă: *scorţişoară* 66.
CATEGORIE, ~ cazului în raport cu actatul şi actantul 5–19; ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 34.
CAZ, ~ acuzativ, genitiv şi nominativ în construcţii afirmative şi negative în rusă, polonă, lituaniană 166; funcţia ~ acuzativ în latină 13; relaţia tranzitiv – clitic pronominal în ~ acuzativ în română 164; sensul fundamental al ~ substantivului şi relaţia actat–actant 5–17; sintaxa substantivelor româneşti în ~ 13–15, în dativ 11–13, în genitiv 7–11; substantivele româneşti în ~ vocativ în raport cu actatul 15–18.
CENTRUL DE SINTAGMĂ, Gramatica ~ 31–55.
CEZURA, rolul ~ în construcţiile ritmice 110–114.
CHIRILIC, scrieri în ~ 99–101, 175–177.
CLITIC v. CAZ.
COMPARAŢIE, sistemul gradelor de ~ în română 19–22.
COMPLEMENT, funcţie a substantivelor 7–13; ~ direct în raport cu tranzitivitatea verbului 163–169.
CONJUGARE, infinitivul prezent al unor verbe de ~ a II-a în română 22–27.
CONVERSAŢIE, ~ în pragmatică 129–133.

DATIV v. CAZ.
DIALECTOLOGIE, argumente pentru o introducere în ~ istorică românească 187–189.
DICŢIONAR de argou al României 191–192; ~ enciclopedic al ştiinţelor limbajului 145–146; ~ frazeologic al românei 139–141; ~ morfologic al românei 158; note de lexicograf asupra ~ academic (MDA) 71–76.
DIMINUTIVAL v. SUFIX.
DISCURS în pragmatică 132.
DUBLARE a complementului direct 164.

ELEMENT PREDICATIV SUPLIMENTAR, funcţie a substantivelor româneşti în acuzativ 14 şi în genitiv 10.
ENTOPIC, termeni ~ în toponimia urbană 179–186.
ETIMOLOGIE, ~ entopicelor din toponimia urbană 180; factori fonetici şi morfologici

* Indicele de materii a fost alcătuit de Vera Năstase. Trimiterile se fac la paginile celor 12 numere ale revistei, corespondenţa fiind următoarea: nr. 1–6 = 1–160 şi nr. 7–12 = 161–196 . Pentru bibliografia publicată în nr. 7–12 al revistei, cititorii sunt rugaţi să folosească indicele respectiv, care nu a fost inclus în cel de faţă.

LR, XLV, nr. 7–12, p. 335–343, Bucureşti, 1996

care contribuie la stabilirea ~ 83–84; problematica ~ românești 152; ~ unor cuvinte: *clipcă, corăbioară* 171, *Horăiata* 122–129, *mandalău* 57, *mangal* 57–58, *mangalăi* 58–59, *mastroacă, mazdroancă* 59, *mazdrop* 59–60, *măgulică, mândăi, mândău* 60, *mâscăi* 60–61, *micăcior* 61, *mimiligi* 61, *mirtăți, mișcute* 62, *mondroi* 62–63, *mordie* 63, *petină* 171, *petiță* 171–172, *scorțișoară* 63–66, *zăngăni* 172.

FINLANDEZĂ, construcția cu cazurile nominativ și partitiv a negației în ~ 166.
FONETIC, particularități ~ în unele texte din secolul al XVIII-lea 78–79; evoluția ~ a grupului *hv* la *f* în graiuri sârbești 175; factori ~ care contribuie la stabilirea etimologiei 83.
FRAZEOLOGIC, dicționar ~ al românei 139–141, calc ~ 81–84.

GENITIV v. CAZ.
GRAD DE COMPARAȚIE al adjectivelor 19–21; ~ la substantiv 135.
GRADAȚIE, procedee de ~ lingvistică 146–148.
GRAFIC, o particularitate ~ în scrieri românești vechi: notarea lui *f* 173–178.
GRAI, ~ ardelenești 193; evoluția grupului consonantic *hv* la *f* în ~ sârbești 175.
GRAMATICA Centrilor de Sintagmă 31–55.

INFINITIV prezent al unor verbe românești de conjugarea a II-a 22–27.

ÎMPRUMUT, *scorțișoară*, ~ sau creat? 64.

LATINĂ, funcția acuzativului în ~ 13; influențe ~-romanice în texte românești din secolul al XVIII-lea 77–84.
LEGENDA DUMINICII, notarea literei *f* în ~ 173–174.
LEXIC v. VOCABULAR.
LEXICON în Gramatica Centrilor de Sintagmă 38–43.
LIMBAJ, dicționar enciclopedic al științelor ~ 145–146; relația ~-gândire, afectivitate 149.
LINGVISTIC, atlas ~ al Transilvaniei 192–193; raporturi ~ româno-slave orientale 152.
LINGVISTICĂ, introducere în ~ 148–150; locul românei în ~ romanică 159; procedee de gradație în ~ 146–148; ~ teoretică și aplicată 152–153; tranzitivitatea în ~ 163–169.
LITUANIANĂ, construcții specifice ale afirmației și negației în ~ 166.

MAGHIARĂ, construcții specifice ale afirmației și negației în ~ 166.
MATRICE în Gramatica Centrilor de Sintagmă 33–36.
MARCAJ, principiul ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 49–54.
MICUL DICȚIONAR ACADEMIC (MDA), note de lexicograf asupra ~ 71–76.
MORFOLOGIC, particularități ~ în texte din secolul al XVIII-lea 79–80; factori ~ care contribuie la stabilirea etimologiei 83–84; dicționarul ~ al românei 158.
MORFOLOGIE a românei 134–136.

NEGAȚIE, construcții specifice pentru ~ în rusă, polonă, lituaniană, finlandeză, maghiară 166.
NEOLOGISM, adaptarea ~ în texte din secolul al XVIII-lea 79–80, 82–84.
NOMINATIV v. AFIRMAȚIE, APOZIȚIE, CAZ.
NORMĂ și abatere de la normă în pragmatică 132.
NUME DE PERSOANE din Țara Zarandului 141–143.
NUME PREDICATIV, funcție a substantivelor în română 6, 10.

OXIMORON în opera lui I. L. Caragiale 67–71.

PARONOMAZĂ în opera lui I. L. Caragiale 71.
PASIVIZARE, ~ ca test de tranzitivitate a verbului 164.
POLONĂ, construcții specifice ale afirmației și negației în ~ 166.
POPULAR, scrieri românești ~ într-un Colligatum budapestan 91–101.
PRAGMATICĂ, ~ românei vorbite 129–133.
PREDICAT LOGIC 164–165.
PREPOZIȚIE, acuzativ cu și fără ~ 13–14; complement direct cu ~ *pe* 143–144.
PRINCIPIU valenței, al specificatorului, al marcajului și al trăsăturilor nonlocale în Gramatica Centrilor de Sintagmă 49–54.
PRONUME, ~ neutru *asta* 143–144; ~ clitic în raport cu tranzitivitatea verbului 164.
PUNCTUAȚIE, reguli de ~ 153–154.

RIMĂ 104–114.
RITM 104–114.
ROMANIC, influențe latino-~ în texte din secolul al XVIII-lea 77–84; locul românei în lingvistica ~ 159.

ROMÂNĂ, articolul ca marcă a individualității la substantivele în ~ 27–29; elemente de sintaxă istorică a ~ 194–196; influența rusei asupra ~ vorbite în Republica Moldova 154–155; locul ~ în lingvistica romanică 159; mărturii despre ~ ale lui Georg Stiernhielm 85–90; morfologia ~ 134–136; originea și dezvoltarea ~ 150–151; raporturi lingvistice ~-slave orientale 152; reguli de punctuație în ~ 153–154; sensul fundamental al cazurilor substantivelor și relația actat–actant în ~ 5–17; sintaxa ~ 136–139; sistemul gradelor de comparație în ~ 19–22; traducerea în ~ a unor texte din secolul al XVIII-lea 77–84; v. și DICȚIONAR.
ROMÂNESC, influențe latino-romanice în texte ~ din secolul al XVIII-lea 79–84; o particularitate grafică în scrierea ~ veche: notarea lui *f* 173–178; scrieri populare ~ într-un Colligatum budapestan 91–101.
RUSĂ, construcții specifice ale afirmației și negației în ~ 166; influența ~ asupra românei vorbite în Republica Moldova 155.

SÂRBESC, evoluția grupului consonantic *hv* la *f* în graiuri ~ 175.
SCRIERE, notarea lui *f* în ~ ~ românească veche 173–178.
SEMANTIC, caracteristici ~ ale verbelor tranzitive 163.
SEMANTICĂ entopicelor din toponimia urbană 180–186.
SEMN în Gramatica Centrilor de Sintagmă 37.
SENS, ~ cuvintelor argotice 192; ~ fundamental al cazurilor și relația actat–actant 5–17.
SINTACTIC, caracteristici ~ în texte din secolul al XVIII-lea 80–81.
SINTAGMATIC, componenta ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 44–49.
SINTAGMĂ, clasificarea ~ 137; Gramatica Centrilor de ~ 31–55.
SINTAXĂ, ~ cazurilor substantivului în română 5–15; elemente de ~ istorică românească 194–196; ~ românei 136–139; relația ~ cu stilistica 194.
SISTEM, ~ cazual raportat la relația actat–actant 5–19; ~ gradelor de comparație în română 19–22.
SLAV, raporturi lingvistice româno ~ orientale 152.
SLAVĂ, *scorțișoară* în ~ 64.
SPECIFICATOR, principiul ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 49–54.
STILISTICA părților de vorbire 134; ~ părților de propoziție 194.
SUBIECT, nominativul ca ~ 5–6; genitivul ca ~ 10.
SUBSTANTIV, articolul ca marca a individualității la ~ în română 27–29; sensul fundamental al cazurilor și relația actat–actant la ~ în română 5–17.
SUFIX *-ișoară* 63–64.

TATĂL NOSTRU, versiune culeasă de Georg Stiernhielm 88.
TOPONIM, etimologia ~ *Horăiata* 122–129; ~ urbane 179–186.
TRADUCERE în română a unor texte din secolul al XVIII-lea 77–84.
TRANZITIV, caracteristici sematice ale verbelor ~ 164–168.
TRANZITIVITATE, conceptul de ~ în lingvistică 163–169.
TRĂSĂTURI NONLOCALE, principiul ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 49–54.

VALENȚĂ, principiul ~ în Gramatica Centrilor de Sintagmă 49–50.
VALOARE atomică și nonatomică în Gramatica Centrilor de Sintagmă 34–35.
VERB, infinitivul prezent al unor ~ de conjugarea a II-a 22–27; tranzitivitatea ~ 163–169.
VOCABULAR în texte din secolul al XVIII-lea 81–84.
VOCATIV v. CAZ.

INDICE DE AUTORI*

Aaron, Vasilie 91, 94–98
Abeillé, Anne 32, 55
Abroux, Marielle 145
Adelung, J. C. 88
Akantisz, Viktor 92
Alecsandri, Vasile 148

* Indicele de autori și cel de cuvinte au fost realizate de Nicoleta Mihai.

Almaş, D. 189
Amza, T. 191
Antim [Ivireanul] 84, 150, 196
Antonovici, Ion 127
Apelles 189
Arghezi, T. 68, 69, 106, 159
Aristotel 134
Armbruster, Adolf 150
Arvinte, Vasile 193
Asher, R. E. 165, 166, 168
Athanasiu, Alexandru [dascăl la Piatra] 84
Austin, John 132
Avasilicăi, M. 192
Avram, Andrei **57–63**
Avram, Mioara 3–9, 12, 18, 19, 21, 22, 164, 168, 169

Bach, Emmon 31, 55, 168
Bacovia, George 148
Bantaş, Andrei 140
Bar-Hillel, Y. 133
Barborică, Elena 83
Barbu, Ana-Maria **31–55**
Barbu, Eugen 148
Barnea, I. 188
Bart, Ioan 96, 97
Bart, Petru 98
Barwise, Jon 31, 55
Baudelaire, Ch. 69
Bărbuţ, Dorina 59, 60
Beldiman, Alexandru 84
Beltechi, Eugen 193
Benveniste, E. 132, 133
Berciu-Drăghicescu, Adina 66
Bianu, I. 94
Bibescu, George 183
Bidian, Viorel [192–193]
Bitay, A. 89
Blaga, Lucian 13, 68, 110, 111, 113, 148
Blinkenberg, Andreas 163, 168
Blondel, David 86
Bogdan, Ion 124
Bogrea, V. 57
Bolintineanu, D. 105, 148
Bolocan, Gh. 180
Borroczyn 115, 183, 184
Borza, Al. 62
Boţulescu, Vlad 84
Boulakia, Georges 145
Boysen, Gerhard 143
Bracciolini, Poggio 88
Brassano, Dominique 145
Bresnan, Joan 31, 55
Brînzeu, Félicien 61
Brugmann, K. 3
Budmani, P. 65
Bühler, Karl 149
Bulgăr, Gh. 68, 134, 191
Bureţea, Emilian N. 180
Buză, Emanuela 77, 82
Byck, J. 82

Cantemir, Dimitrie 151
Carabulea, Elena 135
Caragiale, I. L. 69, 70
Caragiu-Marioţeanu, Matilda 136
Carreter 68
Cartojan, N. 77
Cazacu, Boris 150, 193
Călinescu, Al. 69, 70
Călinescu, G. 68
Chafe,. Wallace L. 167, 168
Chiţimia, I. C. 99
Chivu, Gheorghe 77, 82
Chomsky, Noam 31, 45, 52, 53, 55, 134, 167
Ciobanu, Anatol [153–154]
Ciobanu, Elena [139–141]
Ciobotea, Dinică 66
Ciohoranu, Alexandru 84
Ciompec, G. 18
Cioranescu, A. 58
Cipariu, T. 100
Clozius, Gh. de 98
Comrie, Bernard 166, 168
Conea, I. 179
Constantinescu, N. A. 84, 142
Constantinescu-Dobridor, Gh. 15, 18, [134–136]
Cook, W. 167
Corblin, F. 144
Coresi [diacon] 196
Cornea, Paul 150
Coseriu, Eugenio 87–90, [148–150]
Costin, Nicolae 84
Croitoru Bobîrniche, Nina [191–192]
Coteanu, Ion 3–5, 7–11, 18, 20, 58, 150
Craşoveanu, D. **18–23**
Creangă, Ion 19, 70
Creţu, Ion 103
Croce della Lira, Giulio Caesare 84
Cvasnîi Cătănescu, Maria [150–151]

Daicoviciu, C. 150
Dănăilă, Ion 71

Riemann, O. 1
Ries, J. 12
Riffaterre, M. 67
Robu, Vl. 3, 7, 10, 15, 18
Roman-Moraru, Alexandra 77, 82
Rosetti, Al. 66, 126, 127, 150, 158–160, 172, 189
Rousseau, Jean-Jacques 84
Roussin, Philippe 145
Rusu, Grigore [192–193]
Rusu, Valeriu 193
Russell, Bertrand 149

Sacks, H. 133
Sag, Ivan 31, 32, 38, 40, 41, 44, 45, 47, 49–52, 55
Sahia, Alexandru 74
Sala, Marius **157–160**
Sandfeld, Kr. 136
Saussure, Ferdinand de 149
Schaeffer, Jean-Marie [145–146]
Schegloff, E. 133
Schroeder, Kl. -H. 84
Sesquières, D. P. 115, 181, 183, 184
Shieber, Stuart 31, 55
Simenschy, Th. 1, 3, 7, 12
Simpson, J. M. Y. 165, 166, 168
Sitaru, Oana **77–84, 146–148, 194–196**
Sîmboteanu, Ulise 116, 181
Slătineanu, Iordache 93, 94
Sophocles, E. A. 57, 58
Stamatin, Horia **122–129**
Stan, Ionel 193
Stati, Sorin 137
Stănescu, Nichita 106, 112
Steinbeck 74
Stiernhielm, Georg 85–90
Stoichițoiu-Ichim, Adriana **150–151**
Stroici, Luca 89
Suciu, Coriolan 141
Surdu, Vasile 58

Şerbănescu, Andra **131–133, 139–141**
Ştefan, Ion **67–71**
Ştefănescu-Goangă, Zizi [139–141]

Tanaşoca, Nicolae Şerban 188
Tandin, T. 191
Tasmowski de Ryck, Liliana 143
Teaha, Teofil 193
Tesnière, Lucien 167, 169
Teodorescu, Iuliu [dr.] 91–93, 98, 99
Todorov, Tzvetan 145
Tohăneanu, G. I. 142
Tomulescu, Simona **143–144**
Trandafir, Gh. D. 17, 18
Trubaciov, O. N. 64
Turculeț, Adrian 193
Tuțescu, Mariana 67

Țiplea, Alexandru 171

Ulfila 86, 87
Ursu, Despina 83
Ursu, N. A. 77, 82

Vaimberg, S. **152–153**
Varlaam [mitropolit] 151
Varro, M. T. 134
Varvaro, Alberto 87–90
Vascenco, Victor [152–153]
Vasilescu, Florin **71–76**
Vasilescu, Toma 1, 3–5, 8, 9
Vasiliu, Em. 18, 137
Vasiliu, Laura 12, 18
Vater, J. S. 88
Vârtosu, Ileana 77
Verschueren, 132
Vianu, T. 68
Vincent, Voiture 84
Vinogradov, V. V. 125
Vişan, Viorel 145
Voica, Adrian **103–114**
Voltaire 84
Vrabie, Emil **63–66,** 125, **171–172**
Vraciu, A. 124
Vrăjitoru, Ana **1–15,** 23, 24
Vulişici Alexandrescu, Maria [136–139]

Wasow, Thomas 44, 55
Weber, Gert 55
Webelhuth, Gert 55
Weigand, Edda 101, 132
Weisler, Steven 44, 55
Wenckelius 84
Wheeler, Deirdre 31, 55

Zamarski, I. C. 115, 181, 184
Zamfir, Mihai 68
Zgraon, Florentina **91–99**
Zorile, Alina **153–154, 154–155**
Zugravu, Nelu 187–189
Zugun, Petre 1, 3–12

INDICE DE CUVINTE

ALBANEZĂ: kurabie 171

BIELORUSĂ: Карóеца 64

BULGARĂ: кори́ца 64, -ina 171, -ița 172, pet 171, 172, petina 171, petița 172

CEHĂ: skořice 64

FRANCEZĂ: anglais 79, augur 79, 83, autoconnaître 81, caractère, chronographe 83, colporteur 79, compagne 83, comte 79, constitution, curieux 78, génie 80, 83, instrument 79, jalousie, lieutenant 83, nation, occasion 79, période 83, prince 79, 83, simplicité 79, subjuguer 81, successeur 78, symbole 79, système 83

GERMANĂ: Kompanie 83, Mischtopf 59, Prinz 83

GREACĂ ŞI NEOGREACĂ: κονραμπιές 171, filosofos, -fia 84, hronográfos, periodos, systema 83, μαγγανεῖα 58, μάγγανον 57, 58

ITALIANĂ: bravissimo 82, canella 65, compiagna, gelosia, locotenente 83

LATINĂ: auster 83, causa 79, 83, cause, character, doctor 83, filium 126, genius 83, leporem 126, mediterraneum 83, mica 61, periodus, polus 83, solem 78, systema, talentumul, -um, -us 83, vir(i)dia 189

MAGHIARĂ: fahéj 65

POLONĂ: skoryca 64

ROMÂNĂ:

Aromână: canélă 65, curabé, gurabé 171, zvîng, -înescu, -înos 172

Dacoromână:

A: alfabet, aliografie 82, allegorie 78, 80, 82, anatomie 82, anglizeşti 78, 79, (a) apare 23, 24, (a) aparține 163, (a) apărea 23–25, argint 81, arhitectură 80, aritmetică 82, astronomie 80, 82, astruca 59, -at 123, 125, austru 83, (a) autocunoaşte 81, (a) avea 23, 164, avére 25, azdrunca 59

Ă: -ăiata 127, -ălău 57, 60, -ălui 80, -ăni 172, -ău 58, 60

B: baia 118, 185, barză 189, batal 125, (a) bate, (a) bătea 25, (a) bea 23, bibliotecă 80, Bilahoi, -voi 127, Bistrița 124, bolohan, -van 127, brânză 64, bulboacă 59, 118, 185, bulboană 59

C: cai, Caiata 126, cal, 125, 126, caleaşcă 191, cambuză 191, 192, caracter 83, cartal 125, cartof 62, catholicească 80, catolicesc 82, cause 83, cauza 79, (a) căde(a) 23, 24, căděre 25, 26, căpitan 78, (a) cânta 23, chentru, chesariu 79, cişmea 184, (a) citi 163, claie 171, classurile 78, clípcă 171, colnicul 118, 185, (a se) complăce(a) 23, 24, complăcére 25, confidărații, constituția 78, cont(e) 79, corabie 171, coraslă 64, corăbioară 171, corespondanție 82, corn, -ni, -uri, Corneata, Cornoiata 126, crancă, crangă 172, crângul 118, creangă 172, cronograf 83, cucuruz, cuişoarele 64, culmea 118, 185, cumpanie 83, curăbiá 171, curioază 79, curioaznic 83, curios 78, curporter 79, cursari 78

D: dealul 118, 184, 185, (a) decade 23, (a) decădea 23, 24, decădére 25, demonul 80, deodată 107, (a) depinde 163, despotul, dictatura, (a) difendălui, (a) discutălui 80, (a-i) displăce(a) 23, 24, displăcere 25, (a) dispare 23, 24, (a) dispărea 23, 25, doctor, doftor 83, duca, -cul 80, dumicat 61, (a) durea 23, 164, durére 25

E: -(e)asă, -ească, eclipsis 80, eghipteneşti 79, elefanți, -turi 80, elinii 79, epigramă 82, erou 79, evgheni, experiența 82

F: fabule 82, (a) face(a) 25, famelii, familie 78, fantasie 79, fărâmă, -me 61, fântână 184, feniției 79, filologie 82, filozof, -fie 84, fiu 126, fizicească 80, fug 109

G: Gârlița 184, gelozie, geniul 83, gherlă 192, gigi migi, glăscior 61, gramatica 82, grădină 184, grota 118, 185

H: haracter 83, Hăhărăiata 128, hăț 107, hemisfer, heroiceşti, hispani 79, historie 78, Hohărăiata 127, 128, Horăiata 122–126, 128, 129, horoi 123–125, Horoieta 125, Hovăr 127, Hovârleata 127, 128, hovraf, -av 125, hovrah, -al 126, hovrali 125, Hovrăiata 124, 127, 128, Hovrăleata 124–126, hronograf 83, hulpe, Hulpeni, Hulpeşti, hultan 127

I: iepure 126, instrument 79, imperatriță 80, -ioară 171, istorie 78, 81, iroicească 80, -ișoară 63–66, -iță 80, izvor 184

Î: împărăția 88, (a) încape 23, (a) încăpea 23, 24, încăpére 25, 26, (a) întreba 164, (a) întrevedea 24, (a) învăța 164

J: jalusie 83, jaluzie, jenia 79, jeniia 78, 80, 83

L: lacul 118, lătenească 78, (a) lăuda 163, liiotenant 78, 83, locotenent 83, lui 105, lunca 118, 184, 185

M: magulă 60, mamelegiu 62, mandalău 57, 60, mandralău 57, mandră 57, 60, mangal 57, 58, mangalăi 58, *mangalău 58, 59, mangan, -ne 58, *mangeal, mangealâc 57, mastroacă 59, 60, *mastrop 60, materialnic 80, 83, materie 82, mazdroană 59, 60, mazdroancă, mazdrop 59, *mastroapă 59, 60, măgulică 60, măgură 118, 185, mălai, mămăligă 57, măndaș 60, măndălaci 57, 60, măndălău 60, măndrălău 57, măngălău 60, *(a) măngăli, *(a) măngălui 58, 59, măngănie, mătrăgulă, -nă 58, măzdăgău 59, mâncălău, mâncău, mândaș, (a) mândăi, mândău, mânduc, mângălău 60, (a se) mâscăi 60, 61, mediterranești 78, mestecălău 60, mestecău 59, 60, metaforă 82, metallurile 78, metalurghicești 79, metoduri 82, mică, micăcior, *micăcioară, -re, mici 61, micioc 59, migă 61, mincioc 59, miniștrilor 82, mimiligi 61, mimilingiu 62, minciog 59, *mirtacă, -ăci, *mirtată, mirtăți, mișculă, -le, mișcute 62, miștoc 59, mitarcă 62, modoran 63, modoroi 62, 63 *modrie 63, *modroi, mohorât 62, mondroi, *modru 62, 63, *mondoroi 62, *mord, mordie 63, moronci 62, moșmoală, -nă, 58, mudurlău 63

N: nasture 189, națioane 78, nation 79, nelétcă 171, nemurire 108, -nic 80, nimica 61, nobil 82, nucșoara 65

O: -oacă, -oancă, -oană, -oc 59, ocazion 79, 80, ofițină 79, ogur 79, 83, olișoară 63, operațioane 78, oscior 61

P: pană 64, palaturi, palați 80, (a) pare 23, paranthesă 78, 79, păne 88, (a) părea 23, 24, pâ(i)nișoară 63, pe 168, penișoară 63, 64, period 80, 83, perioadă 83, petínă, petiță 171, 172, pită, pitoacă, pitoancă 59, (a) place 23, (a) plăcea 23, 24, plăcére 25, 26, poiană 162, po(n)dilă 62, posomorât, (a) posomorî 63, praf 125, prens 78, 79, 83, prepcă 171, presasă 80, pretcă 171, (a) prevede 23, (a) prevedea 23, 26, prevedére 25, 26, prevederi(le) 26, 27, principele 80, prințip 79, prințipul, -pele 80, prostituată 59, provințiile 79, privileghiu, proba, problemă, pronomion 82, (a) protejui 80, provizion 79, 80, (a) putea 23, putére 25, puț 184

R: rapoarturile 78, (a) rămâne (a) 25, 26, rămânere 26, răpublică 78, repede, Răpedea 124, (a) reprezentălui 80, respublicanicesc 78

S: (a) scade 23, (a) scădea 23, 24, scădere 25, scoarță 64, scoarță dulce 65, scortuță, scorțâcă, scorțâță 64, scorțișoară 63–66, scorțișoare, scorțiță dulce 65, scorțucă 64, semn 112, sfetnicilor 82, sinat 78, simbol, simplicitate, simplițitate 79, sistem, -mă 80, 83, (a se) smâcăi 61, smiorcăi 60, 61, (a) smu(n)ci 62, soare 78, (a) spune 23, statisticesc 82, sucțesor 78, sucțesorii 79, (a) suferi 81, (a) suge 74, 75, (a) sui 23, suman, -ănaș, (a) sumuța, sunător, -oare 75, (a) suptjuga 81

Ș: șacal 125, (a) ședea 24, ședére 25, șipot 184

T: (a) tace 23, Taci 112, (a) tăcea 23, 24, tăcere 25, teologhie 79, teoretică 82, terci 57, trebuni 78, (a) trece 164, trivuni 78, (a o) tuli 164

Ț: țentru 79, (a) ține(a) 25, 26, ținere 26, țiremoniile, țivele 79

U: -ui 80, (a) umple(a) 25, 26, umplere 26, universal 82, untdelemn 66, urdă 64, (a) urî 23

V: varză 189, vatahu, vătav 125, (a) vedea 24, 26, vedere, -ri(le) 27, vraf 125, (a) vrea 23, vrére 25, voie 88, Vovărăiata 128, vulpe, vultan 127

Z: (a) zace 23, (a) zăcea 23, 24, zăcere 25, zăngăni, zâng, zvon 172

SLAVĂ: -ica 65, 66, korica 66, *korica 64, корицѧ 64, мастропа 59, modrŭ 62, 63, мигъ 61, -nic 83, poljana 126, prach, vrahu 125, zvę̨kŭ, zvǫ̨ku 172

SÂRBO-CROATĂ: kòрицца 64, slatka korica 65

SLOVACĂ: škorica 64

SLOVENĂ: kórice 64

RUSĂ: kompanija 83, кори́ца 64

RUTEANĂ: klépka 171

TURCĂ: aferim 82, *cici mici 61, corabiye 171, manghala 57, muameleci 62, tarçin 65

UCRAINEANĂ: klítka 171, кори́цца̀ 64, *lup 66, moročyty 62, lupkĭé 66, хобрах 125

LIMBA ROMÂNĂ

Calea 13 Septembrie nr. 13
RO–76 100 Bucureşti 5
ROMÂNIA

Founded in 1952
12 issues every year

Editor in Chief: I. Coteanu

Assistant Editor: Mioara Avram

Associate Editors:

Gh. Bolocan, Gr. Brâncuş, Gh. Chivu, Ion Gheţie, Valeria Guţu Romalo, Theodor Hristea, Marius Sala, Laura Vasiliu, Rodica Zafiu

LIMBA ROMÂNĂ is devoted to the study of the Romanian language: grammar, vocabulary, the literary language and stylistics, the history of Romanian linguistics, dialectology, language refinement, orthography, etymology, onomastics and philology, articles in general linguistics, commentaries, opinions on usage, notes and reviews. The journal also publishes review articles, bibliographical notes, chronicles. The journal also publishes annually an exhaustive bibliography of works in linguistics printed in Romania.

Editorial address: Redacţia revistei LIMBA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Calea 13 Septembrie nr. 13, RO–76100, Bucureşti 5, ROMÂNIA.

Books for review and publications for exchange should be sent to the address above.

Subscriptions should be sent to: RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Fax (401)222 64 07, Tel. (401) 618 51 03, (401) 222 41 26, Bucureşti; ORION PRESS INTERNATIONAL S.R.L., Şos. Olteniţei 35–37, Sector 4, P.O. Box 61–170, Fax (401) 312 24 25, (401) 634 71 45, Tel. (401) 634 63 45, Bucureşti, România.

Revista „Limba română" se adresează unui cerc larg de cititori interesaţi de problemele lingvisticii.

Revista abordează studiul limbii române: gramatică, vocabular, limbă literară şi stilistică, istoria lingvisticii româneşti, dialectologie, cultivarea limbii, ortografie, etimologie, onomastică şi filologie.

Revista publică în nr. 7–12 o bibliografie anuală exhaustivă a lucrărilor de lingvistică apărute în ţara noastră, articole de lingvistică generală, note, comentarii, consultaţii şi recenzii.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sunt rugaţi să înainteze articolele, notele şi recenziile în două exemplare dactilografiate la două rânduri. Tabelele vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuş, pe hârtie de calc. Tabelele şi ilustraţiile vor fi numerotate cu cifre arabe, figurile din planşe vor fi numerotate în continuarea celor din text. Se va evita repetarea aceloraşi date în text, în tabele şi grafice. Explicaţia figurilor va fi dactilografiată pe o pagină separată. Toate notele de subsol se numerotează de la 1 în continuare. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanţelor internaţionale.

Responsabilitatea asupra conţinutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Răspunsul comitetului de redacţie cu privire la manuscrisele primite va fi comunicat autorilor în termen de 2 (două) luni.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
R–76117 Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI

Sub redacția IORGU IORDAN, ALEXANDRU GRAUR, ION COTEANU, **Dicționarul limbii române (DLR),** serie nouă, tom XI, partea a 2-a, litera **T (t – tocăliță),** 1982, p. 1–376; tom XI, partea a 3-a, litera **T (tocăna – twist),** 1983, p. 377–764; tom VIII, partea a 5-a, litera **P (presin – puzzolană),** 1984, p. 1343–1866; tom X, partea 1, litera **S (s – sclabuc),** 1986, p. 1–400; tom X, partea a 2-a, litera **S (scladă – semînțărie),** 1987, p. 401–704; tom X, partea a 3-a, litera **S (semn – sîveică),** 1990, p. 705–1042; tom X, partea a 4-a, litera **S (slab – sponghios),** 1992, p. 1043–1412; tom X, partea a 5-a, litera **S (spongiar – swing),** 1994, p. 1413–2150; tom XII, litera **Ț,** 1994, 240 p.

*** **Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte,** seria IV, tom VIII **(1986),** 1987, 262 p.; tom IX **(1987),** 1989, 196 p.; tom X **(1988),** 1990, 232 p.; tom XI **(1989),** 1993, 258 p.

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE" – IAȘI. **Tezaurul toponimic al României. Moldova. Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale. 1772–1988,** vol. I, partea 1, 1991, 828 p.; vol. I, partea a II-a, 1992, 1703 p. + 16 hărți.

TIMOTEI CIPARIU, **Opere,** vol. I, 1987, LVIII + 476 p.; vol. II, 1992, XLVII + 534 p.

MIOARA AVRAM, **Ortografie pentru toți. 30 de dificultăți,** 1990, 168 p.

ANDREI AVRAM, **Nazalitatea și rotacismul în limba română,** 1990, 248 p.

LILIANA IONESCU-RUXĂNDOIU, **Narațiune și dialog în proza românească,** 1990, 184 p.

EMANUEL VASILIU, **Introducere în teoria limbii,** 1992, 114 p.

GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOȘONȚI, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania,** vol. I, 1992, XXIV + 356 p. + 250 p. (broșura).

*** **Codex Sturdzanus.** Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de text și indice de cuvinte de Gheorghe Chivu, 1993, 522 p.

H. MIHĂESCU, **La romanité dans le Sud-Est de l'Europe,** 1993, 600 p.

*** **Crestomația limbii române vechi.** Vol. I **(1521–1639).** Coordonator Al. Mareș, 1994, 246 p.

SEXTIL PUȘCARIU, **Limba română,** vol. II: **Rostirea,** 1994, 476 p. + 53 hărți lingvistice.

ION GHEȚIE, **Introducere în dialectologia istorică românească,** 1994, 176 p.

EMANUEL VASILIU, **Elemente de filosofie a limbajului,** 1995, 132 p.

*** **Limba română și varietățile ei locale.** Lucrările sesiunii științifice organizate de Secția de Filologie și Literatură, 31 octombrie 1994, 1995, 136 p.

ISSN–0025–3523

LR, XLV, nr. 7–12, p. 161–344, București, 1996

42200

Lei 4200